

Tóth Mihály (Szerk.)

Híres magyar perbeszédék

A KÖZELMÚLT NEVEZETES VÁD- ÉS VÉDŐBESZÉDEI

Móri mézszárlás • T. Márta „sikerdíjas” ügye • Kecskeméti maffia-per • Ybl-bankos bűnügy • Festménylopás a Szépművészeti Múzeumból • Sorozatgyilkossági per • Z. János pártfinanszírozási ügye • Tokaji rablógyilkosság

DIALÓG CAMPUS

Híres magyar perbeszédék

Híres magyar perbeszédék

A közelmúlt néhány híres
vád- és védőbeszédei

Szerkesztette, előszóval és jegyzetekkel ellátta Tóth Mihály

DIALÓG CAMPUS KIADÓ ❖ Budapest–Pécs

© Dialóg Campus Kiadó, 2012

A Dialóg Campus Kiadó

az 1795-ben alapított Magyar Könyvkiadók

és Könyvterjesztők Egyesülésének a tagja.

Dialóg Campus Kiadó • Nordex Kft. • 1088 Budapest, Rákóczi út 9. Tel./fax: (1) 266 0025, 266 1265; e-mail: info@dialogcampus.hu • 7626 Pécs, Rákóczi út 73/A. Tel./fax: (72) 510 734 • A kiadásért felel: Dr. Bázing Zsuzsanna igazgató • Főszerkesztő: Schenk János • Műszaki szerkesztő: Kőrösi László • Borító és tördelés: Stubnya Tibor • Nyomdai kivitelezés: Kaposvári Nyomda Kft., Kaposvár • Felelős vezető: Pogány Zoltán igazgató

ISBN 978 963 7296 xx x

A mű szerzői jogilag védett. Minden jog, így különösen a sokszorosítás, terjesztés és fordítás joga fenntartva. A mű a kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül részeiben sem reprodukálható, elektronikus rendszerek felhasználásával nem dolgozható fel, azokban nem tárolható, azokkal nem sokszorosítható és nem terjeszthető.

Tartalomjegyzék

Előszó

I. rész. Bevezető tanulmányok

Friedrich Lajos: Milyen a jó vádbeszéd?

Julis Mihály: A vádbeszéd, mint a szónoki beszéd egyik fajtája

Tóth Mihály: A bizonyítékok értékelése a vádbeszédben

Szitás Benedek: A védőbeszéd stílusa, a stílus védőbeszéde

Szalóky László: Az ügyvédi perbeszédnek néhány kérdése

II. rész. Vádbeszédek

Bócz Endre főügyész (a vádbeszéd elhangzásakor csoportvezető ügyész – Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde a Szépművészeti Múzeumban 1983-ban történt festménylopás bűnügyében

Friedrich Lajos csoportvezető ügyész (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde S. Lajos és társai rendőr ellen is elkövetett sorozatgyilkossági ügyében

Tóth Mihály osztályvezető ügyész (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde az Ybl-bank vezetőinek bűnügyében

Bogár Péter osztályvezető ügyész (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde G. Zsolt és társai bérgyilkossági ügyében

Szabó Ferenc főügyész-helyettes (Bács-kiskun megyei Főügyészség – km. Zubornyák Ágnes, kecskeméti városi ügyész) vádbeszéde a kecskeméti maffia-perben

Németh Zsolt városi vezető ügyész-helyettes (Kecskeméti Városi Ügyészség) vádbeszéde Z. János pártfinanszírozással kapcsolatos bűnügyében ügyében

III. rész védőbeszédék

Orosz Balázs védőbeszéde az egyebek mellett rendőrgyilkossággal vádolt Gy. József II. r. vádlott védelmében

Kádár András védőbeszéde T. Márta tanácsadónő „sikerdíjas ügyében”, a korrupcióval vádolt IX. r. v ádlott, B. György ügyében.

Bánáti János védőbeszéde a „sikerdíjas ügyben” az ÁPV-rt igazgatósági tagja, Sz. Imre III. r. vádlott védelmében

Fenyvesi Csaba védőbeszéde egy fegyveres rablási ügyben

Zamecsnik Péter védőbeszéde a tokaji pénzszállító rablógyilkossági ügyében

Herke Csongor védőbeszéde az emberöléssel vádolt kaposvári diákok ügyében

Dezső Antal védőbeszéde a móri mézárlassal vádolt K. Ede védelmében

Előszó

Különös, hogy vád- és védőbeszéd-gyűjtemény Magyarországon lassan több emberöltő óta nem jelent meg.

Stiller Mór (1899) Zöldi Márton (1903), majd Huberth Gusztáv és Müller Viktor (1928-1929) gyűjteményei után – néhány gyűjteményes kötetben megjelent perbeszéd-től eltekintve – csak a háború után találunk tematikus kiadványokat. Visinszkij közzé tett vádbeszédei azonban inkább elborzasztóak, mint tanulságosak (1953), s a különböző – nagyrészt szintén koncepciós – hazai perek megjelentett anyagában is mai szemmel nézve csak „vád- és védőbeszéd paródiákat találunk”. Sokkal kedvezőbb képet a múlt század 60-as éveiben az Ügyészi Kiskönyvtár tematikus számában megjelentetett vádbeszédek jelentős része sem tár elénk (itt már azonban akadnak érdekes és értékes felszólalások). Voltak persze egyértelműen pozitív vállalkozások is: Sztítás Benedek pl. egy szinte belső használatra megjelent hézagpótló kiadványban próbált a kérdésben eligazodni látszó ügyvéd-jelölteknek segítséget nyújtani (1977). Tremmel Flórián, „Igazságügyi retorikájában” ha nem idéz is teljes beszédeket, tanulságos részleteket közöl (1985). A jelentősebb bűnügyeket feldolgozó riportkönyvek is olykor idéznek perbeszéd-ekből. A többi azonban – mondhatnánk – „néma csend.”

Ideje megtörni ezt a csendet.

***

Mi voltaképpen a jó perbeszéd? – tesz fel a kérdést ma is lépten-nyomon – elvárt szónoki teljesítmény, vagy korrekt végindítvány? A választ persze sejtjük.

A kérdés ugyanis csaknem költői (sőt, talán teljesen az), könnyen megadható ezért a válasz: *mindkettő*.

Ez azonban napjainkban sajnos egyre kevésbé igazolható.

Valaha, nem is olyan régen, gyakorló jogászként valóban szónokoltunk, a stílus, összeforrt a formával, a beszéd nem silányosult előre megírt szövegek gépies interpretálásává, rosszabb esetben felületes rögtönzéssé.

Ám közben ideológiát is kitaláltunk a „szónoklás” háttérbe szorítására: technokrata világunkban a tömör, szikáran szakszerű tartalom válik elsődlegessé, ha nem akarunk neveltségessé válni, mellőzni kell a külsőségek akár halvány formáit is.

De tényleg így van?

Nem lenne jobb továbbra is vallani és vállalni, hogy egy jó perbeszéd lehet egyszerre szónoki remeklés, és korrekt, pontos, minden lényeges kérdésre kiterjedő (de a lényegtelen dolgokat mellőző) szakmai záróbeszéd is egyben? A bizonyítás anyagának ügyészi és védői összefoglalása, meggyőzően és hatásosan felépítve.

Miért van mégis, hogy a hagyományos szónoki beszéd erényei mindinkább visszatorzulnak, már nyomokban is egyre ritkábbak?

Ha eltöprengünk ezen, több okot sejtethetünk.

Említettem már, hogy sokan – kiváltképpen a vádlói oldalon – úgy vélik, hogy a retorika hagyományos eszközei idegenek a szakszerűségtől.

Beszéljen mások hasába lyukat az *ügyvéd* – ha tud. Használjon ha úgy látja helyénvalónak látványos fordulatokat, essen akár „retorikai túlzásokba”, „éljen ő a gúny fegyverével” stb.

Ilyet ugyanis – vélik a másik oldalon – csak az tesz, aki ezzel helyettesíti az érdemi tartalmat.

Mindez egy okos és felkészült ügyésztől – akinek érvei a száraz de megkerülhetetlen tények – tehát idegen.

Magam vitatom ennek a gondolkodásnak a feltétlen létjogosultságát.

Forma, túlzó külsőség, stílusbravúrok soha nem helyettesíthetnek tartalmat. De minden bizonnyal erősíthetik, alátámaszthatják azt. S különben sem hiszem, hogy fel kellene adnunk azt az elvet, hogy a perbeszéd a nyilvános tárgyalások közönségének is szól, az ő meggyőzését is célozza.

A másik ok, amiatt ma ritkán lehetünk jó szónoki teljesítmények tanúi, nyilván az, hogy idő sincs gondolataink cizellált kifejtésére. Állandó időhiánnyal küszködünk, s így örülünk, ha a szakmai minimumnak eleget tudunk tenni.

Végül az is ok lehet, hogy látni valóan csökkent a meggyőzés hagyományos eszközszerének szerepe a vád- és védőbeszédnek kapcsán. Azelőtt talán kicsit jobban bíztunk érvelésünk erejében, abban, hogy az nyitott fülekre talál, (legalább az ülnökök hallószervét tekintve), azelőtt reméltük, hogy talán mégis kész az ítélet (rendelkező része) a beszédeink előtt.

Mára ezek a remények – az igazságszolgáltatás jól felfogott önvédelmi reflexei miatt is – lassan szertefoszlanak látszanak.

***

Amikor tehát most a közlemény néhány, e borúlátással általában dacoló perbeszédét közkinccsé teszem, kicsit nosztalgizálok is, persze, soha, egyetlen percig sem feladva, hogy a hasonló perbeszédnek ma is létjogosultsága lehet és kell is legyen. Láthatja majd az olvasó, hogy valaha – nem is olyan régen – hogyan férték meg egymással a hagyományos szónoki beszéd és szakszerű végindítvány erényei, s ez ma sincs másként, legfeljebb ritkábbá vált a komplexitásból adódó intellektuális és szakmai élmény.

Keressük az ilyen szemléletet, és segítsük, ne temessük.

***

A kínálat e gyűjteményben igen sokszínű. Kisebb mozaikdarabokat nagy ívű freskók követnek. Nyilván sokkal több jó beszéd helyet kaphatott volna. Szeretném hinni, hogy az általános kedvezőtlen tendencia ellenére szerte az országban naponta hangzanak el igényes perbeszédok. Sajnálom, hogy ezek felkutatására és közlésére nem volt módom. (Talán, majd egyszer, egy második kötetben).

Ezúttal elsősorban néhány ismertebb bűnügy beszédeit próbáltam beszerezni.

Olvashatjuk a fogalom (800 milliós „mértékegység”) vált tanácsadó-asszony és társai híres-hírhedt sikerdíjas ügyének néhány perbeszédét, aztán itt van a pártfinanszírozási

(vagy annak álcázott?) ügy vádbeszéde, felelevenítjük a kecskeméti maffia-pert, a banksődök kezdeteit, megidézzük az akkoriban az évszázad bűntényének nevezett festménylopási ügyet, vagy az immár örök mementóvá változni kezdő móri mészárlás körülményeit. Tanulmányosak egyes annakidején nagy visszhangot kiváltó rablási vagy ölési ügyekben elmondott záróbeszédek is.

A tucatnyi perbeszéd erőnei és hátrányai is nyilván különbözőek. Ezek megítélését az olvasó értékítéletére bízom. Némelyik felszólalás jellegénél fogva szárazabb, némelyik olykor ügyesen él a figyelemfelhívás „olcsóbbnak” minősített eszközeivel is. (Megjegyzem azonban, olcsónak ezeket általában azok minősítik, akik hasonló eszközök mértéktartó alkalmazásához nem rendelkeznek sem munícióval, sem képességgel.)

A beszédek nem tükrözhetik a szónoki beszédetől elvárt gesztusokat, a metakommunikáció eszköztárát, erre a leírt szöveg nem alkalmas. Külön tanulmányt igényelne mennyire lehet még egyáltalán létjogosultsága, a testtartás, az arckifejezés, a kézmuzdulatok stb. tudatos alkalmazásának. Nyilván nem lehet e gesztusokat sem teljesen száműzni, hiszen adott esetben a határozottság, a belső meggyőződés kifejezői is lehetnek.

***

A perbeszédeket anonimizáltuk, akkor is, ha tudjuk: nyilvános tárgyaláson hangzottak el, s némelyik korábbi ügyben még könyvek is megjelentek, nevekkkel vagy akár címekkel is.

A legtöbb név úgymint nyilvánvaló már a kezdőbetűkből is.

Egyes beszédek, magnetofon-felvételek leírt változatai, a mondatok olykori eseten-ségeit az „élőbeszéd bájával” próbálják igazolni, ami nem túl meggyőző, hiszen vagy van valakinek stílusa, vagy nincs, s nagyon markáns különbség írásbeli és szóbeli kifejezés között nemigen lehet. Azt mindig jeleztük, hogy felvételtől rekonstruált vagy szerkesztett szövegről van-e szó.

Nem volt végül az sem könnyű, hogyan kezeljük a szövegeket. Gyakori átfedések esetén mennyire vagyunk felhatalmazva arra, hogy egyszerűen kihagyjunk bekezdéseket?

Megpróbáltuk a tömörítést, sajnos nem mindig elég nagy méretű és nem elég éles szí- kével.

***

A vád- és védbeszédeket külön szerkezeti egységben helyeztük el, mert csak csekély esetben vonatkoznak ugyanarra az ügyre. Eredményüket tekintve is vegyesek: vannak köztük sikeresek és kevésbé eredményesek.

Ám jól tudjuk, a valódi sikert ugyan a bírói döntésen mérhetjük le, legalább ennyire fontos, hogy tőlünk telhetően mindent megtegyünk álláspontunk világossá tétele érdekében is.

Az mindig nagyobb kudarccal, ha a szónok ezzel adós marad.

Az egyes perbeszédek előtt rövid, dőlt betűs magyarázat segíti az olvasót, hogy megismerje az ügy hátterét, lényegét, megértse a relevanciát az igazságszolgáltatás folyamatosan változó világában

***

Az első rész néhány bevezető tanulmányt tartalmaz, mintegy a későbbiek elvi meg- alapozásaként. Ezek nem haszontalan olvasmányok, felmérhetjük, mennyire vagyunk még

fogékonyak az egyedi perbeszédnek alapos és részletes felépítésének, kidolgozásának, előadásának követelményeire. Melyek a változatlanul érvényes és okkal támasztható követelmények egy jó záróbeszéddel szemben?

A felkészült jogász egyaránt alaposan ismeri az ügyet, a törvényt és annak alkalmazási gyakorlatát. Ez elsősorban a jó perbeszéd záloga. De ne feledjük Cicero klasszikus intelmeit sem:

„A szónoknak minden ereje és tehetsége öt részre oszlik: először fel kell találnia, hogy mit mondjon; azután azt, amit feltalált, nem csupán rendben, hanem megfelelő beosztás szerint és ésszerűen el kell osztania és összeállítania; azután beszédében ezt fel kell öltöztetnie és ékesítenie; azután bevésni az emlékezetébe; végül pedig elő kell adnia méltósággal és szépen”

S talán, a tartalom mellett még egy inkább a formát érintő klasszikus idézet is érdekes és hasznos lehet a nagy tanítómestertől:

„*Ne mozogj túl sokat, tartsd egyenesen a fejedet, ragaszkodj mondandód lényegéhez, nevettesd meg a közönséget, vagy csalj könnyet a szemükbe, s amikor kivívtad a rokonszenvedést, gyorsan ülj le.*”

***

Jó szívvel ajánlom az olvasónak, hogy a sok-sok évtizeddel ezelőtt megjelent hasonló kiadványok után elhihesse: még nem haltak ki a jó perbeszédnek Magyarországon. S egy valóban jó perbeszédnél változatlanul nagyon sok múlhat.

A Fővárosi Főügyészség legendás hírű – fiatalon meghalt – ügyésze az itt következő előadást a múlt század 80-as éveinek közepe táján, egy konferencia-sorozat keretében, ügyészségi fogalmazóknak és kezdő ügyészeknek tartotta. Minden szava ma is érvényes. Az előadását nehezen fellelt hangszalagról írtuk le (kedves kollégáim nem véletlenül őrizték meg), magán viseli az élő beszéd sajátosságait, de nem véltük helyesnek a szerkesztését. Olvassuk úgy, mintha ma is hallgatnánk, olykor kissé szenvedélyes, meleg hangját. Írásával és a későbbiekben közölt vádbeszédében emlékének is adózunk.

I. RÉSZ.

BEVEZETŐ TANULMÁNYOK

Friderich Lajos

Milyen a jó vádbeszéd?

Azt mondják, hogy az ember a fogorvosi székben, a halottas ágyán, és egy szónoki emelvényen menthetetlenül magára marad. Hát ennek a mondásnak a keserű igazságát olyan 15 éve érzem a zsigereimben. De vajon miért? Mennyiben, és mennyire szónoki beszéd a vádbeszéd? Ha röviden akarnám meghatározni, mondhatnám azt, hogy mindenben és nagyon. De hát ha egy kicsit tudományosabban, akkor mondhatjuk azt, hogy a vádbeszéd a szónoki beszédeknek, a jogi beszédeknek az alfajába tartozik, a védőbeszéddel és az ítélet szóbeli indokolásával együtt. Közös vonásuk, hogy mindegyik büntetőperben, rendszerint nyilvános tárgyaláson hangzik el, tehát az ügyfelek, a bíróság és rendszerint hallgatóság előtt.

Mi lehet a vádbeszéd differencia-specifikája, vagyis megkülönböztető ismérve? Azt hiszem, hogy elsősorban az, hogy benne az ügyész, a saját meggyőződéséért az ügyészség hivatalos álláspontját rögzíti. Másrészt pedig az, hogy címzettje elsősorban a bíróság. Mi következik ezekből? Hát először is próbáljuk feloldani a hivatalos álláspont meg a saját meggyőződés látszólagos ellentétét, mert hogy ez látszólagos ellentét lehet csak. Azt már tudjátok, ha visszaemlékeztek Bócz Endrének a bevezető előadására. Senkit, és soha sem akarunk arra kényszeríteni, hogy a lelkiismerete ellen beszéljen. Nem akarunk egyrészt azért, mert ez erkölcsstelen. Nem akarunk másrészt azért, mert a sorozatos lelkiismereti konfliktusok vagy kiboruláshoz vezetnek, vagy ami még rosszabb, a személyiség eltorzulásához. És végül, de talán nem utolsó sorban, nem akarunk egy egyszerű gyakorlati megfontolásból, azért nem akarunk, mert aki nincs meggyőződve valamiről, az másokat ugyan aligha fog meggyőzni róla. Márpedig, a vádbeszéd igen is azt akarja, hogy meggyőzzük vele elsősorban a bíróságot, de szerencsés esetben győzzük meg az ülnökökön kívül – akikre lehet számítani – győzzük meg magát a vádlottat is. Sőt! Ne szégyelljük, győzzük meg a hallgatóságot is arról, hogy ez a cselekmény veszélyes a társadalomra, és ezzel a cselekménnyel, illetve az elkövetőkkel szemben meg kell védeni a társadalmat.

Na már most! Mit tegyen az az ügyész, aki úgy érzi, hogy korlátozzák? Hát először is, szálljon magába. Ne feledje Edisonnak a képletét. Az úgy hangzik, hogy a lángész, az egy százalék ihlet, de 99 százalék verejték. Vagyis! Kétkelkedjék magába is először. Kétkelkedjék abban, hogy vajon elég alaposan megnézte-e az ügyet. Kétkelkedjék abban, hogy eléggé ismeri-e a jogszabályokat, és kétkelkedjék abban, hogy vajon mindennek utána nézett-e a jogirodalomban és a joggyakorlatban, ami azzal az üggyel összefügg. Na most ha a kétkedését megnyugvással oszlathatja szét, mert mindent megtett ebben a perben, amit lehetett, a felkészülésben is mindent, a tárgyalás során is mindent, akkor legyen egészen nyugodt, mert egyrészt valószínűleg meg tudja győzni a főnökeit az álláspontja helyességéről, hiszen ő ismeri legjobban az ügyet. Másrészt, ha nem tudja meggyőzni, ragaszkodhat hozzá, hogy az ügyben a további vádképviseletet más lássa el. Hogy aztán a per befejezését hogyan oldják meg, az a vezető dolga, azzal öneki már nem kell törődni.

Na már most, mi következik abból, hogy a címzett a bíróság? Az következik, hogy ugyan ez retorika, de elsősorban mégis egy szakszerű végindítvány. Nem látványos oráció,

hanem szakszerű végindítvány. Hibátlan, pontos, és hiánytalan végindítvány. És ezzel már el is jutunk a szerkezet kérdéséhez.

Minden szellemi alkotásnak, a vádbeszédnek is a legfontosabb eleme a kompozíció, a szerkezet. Suttó gyerekkoromban, Hajdúböszörményben meglátogatott bennünket egyszer Varga Imre, aki most 60 éves, és a Laktanya utcában van az állandó tárlata. Igazából nem minket látogatott, hanem a család kedves ismerősét, Szabó Ildikót, akit azóta már feleségül vett. És akkor még nem volt ő se világhírű művész, se országos hírű, de az én szememben maga volt a csoda: magas volt, mély volt a hangja és bajusza volt. Sok volt ez egy érző kebelnek. Addig sündörögtem körülötte, amíg megígérttem vele, hogy megtanít lovat rajzolni. Mert kutyát már valahogy tudtam, de a ló az nem jött ki. Hát legnagyobb meglepetésemre, amikor végre beváltotta az ígértét, fölrajzolt egy papírra, pontosabban fölskiccelt egy ló-csontvázat. Elém tolt, na öreg, ezt már csak föl kell öltöztetned. Na hát ez a csontváz a szerkezet a vádbeszédnél is. És ez a skicc, ez a vázlat. Amit minden egyes perbeszéd előtt el kell készíteni, ha másképp nem, a tárgyalás alatt, ha nincs felkészülési idő. Mert minden előadó előtt legyen ott egy vázlat – mint ahogy most is előttem itt van – aztán, ha véletlenül leírta a beszédét, mint az ilyen izgulósak, mint én, azt el is teheti, mert arra nincs szükség. De a vázlatra mindig szükség van. Mert majdnem biztos, hogy abban a feszültségben, amit egy perbeszéd alkalmával mindenki, még a gyakorlott ügyészek is átélnek, kimarad valami, ami csak a fejből táplálkozik. Ha van egy vázlatom, akkor észrevétlenül le tudok rá nézni, és akkor mindjárt tudom, hogy hol kellene folytatni.

Milyen legyen a vádbeszéd szerkezete? Hát milyen. Feszés, logikus, áttekinthető. Ez az, ami minden vádbeszédre igaz. Hogy egyébként milyen legyen? Hát azt inkább a konkrét ügy dönti el. Hogy milyen legyen az egyes részek aránya, milyen legyen az egyes részek sorrendisége, ez mindig attól függ, hogy miről beszélünk. Mégis, én azt hiszem, hogy nagyjából mutatis mutandis használható egy olyanféle struktúra, amely kezdődik egy bevezetővel, folytatódik a tényállás ismertetésével, ezzel összefüggően a bizonyítékok értékelésével, rátér a bűnösség kérdésére, foglalkozik a minősítéssel és a jogi indokolásával, majd a bűnösségi körülményekkel, megteszi a büntetékiszabási és egyéb indítványokat, és a végén, ha még jut rá ereje, egy zárógondolattal lezárja. Menjünk egy kicsit sorba.

Milyen a jó bevezető? Hát millióféle lehet. Kovács István dr., aki tavaly ment nyugdíjba a büntető bírósági osztály éléről, a Bródy Sándor utcai rendőrgyilkossági kísérletet azzal indította, hogy „a minap a helyszínen jártam, láttam, hogy az eső már elmosta a nyomokat. De alig hiszem, hogy valaha is el fogja tudni mosni a múltó idő a sértettből és közvetlen környezetből a vádbeli nap borzalmait”. Ez is egy elképzelhető bevezetés, nagy hatású bevezetés. De Bócz Endre például azzal indította a Székely Annamária és 11 társának az üzletszerű kéjelgés és devizagazdálkodás megsértése ügyében a beszédét, hogy „itt a vádlottak padjáról hiányzik a tizenharmadik vádlott, a Belvárosi Vendéglátóipari Vállalat. Az a vállalat, amely haszonlesője volt ennek az egész büncselekmény-sorozatnak, részben a felemelt szobadíjakkal, részben az áron alul beváltott valutákkal, és így tovább.” Óriási szenzációt keltett ez a bevezetés. Nagyon érdekes volt Kádár Andrásnak az egyik bevezetője a papgyilkosság ügyében. Majdnem népfront-politika szinten párhuzamot vont a papgyilkosság és a nem sokkal korábban tárgyalt rendőrgyilkosság között, és azt mondta, hogy „ennek az ügynek sem szabad sokkal kisebb jelentőséget tulajdonítani, mint a nagy port felvert Soós ügynek”. De hallottam én már egy fogalmazó perbeszédversenyen bibliai idézettel indítani,

Tóth Mihálytól. Meg is nyerte a versenyt. Nem biztos, hogy a bibliaidézet miatt, talán még egyéb erények is voltak ott.

Aztán vannak olyan megátalkodott ügyészek, akik mondjuk a kisgömböcről szóló mesével indítottak, vagy előfordult az is, hogy a Legfelsőbb Bíróság egy hasonló ügyben hozott határozatából citáltak, vagy ne adj isten a sértett közvetlen szomszédainak a Legfőbb Ügyészséghez írt leveleiből idéztek. Mindenféle kezdés elképzelhető. Egyetlen egy dolog nem képzelhető el. Hogy előre gyártott panelokkal dolgozzunk. Az rémes. Nincs az a jól bevált idézet, ami bármelyik perben, vagy bármelyik típusú perben jó lenne bevezetőnek. Inkább hagyjuk el a bevezetőt, ha nem jut eszünkbe semmi arról a perről. Mondjuk elég szomorú, mert hát azért jó lenne, ha lenne valami saját véleményünk, de ha nincs, ha nem érezzük, hogy össze tudjuk egy kicsit foglalni a társadalomra veszélyességét, ha fel tudjuk valami hatásos dologgal – nem hatásvadász, hanem hatásos dologgal – hívni a figyelmét ennek a pernek a tárgyára, inkább hagyjuk el, és térjünk rá rögtön a tényállásra.

Ha volt bevezetőnk, akkor lehetőleg egy ügyes összekötéssel térjünk át a tényállásra. Talán ne a Vágó István félékkel, hanem valami mással, esetleg valami közvetlenebbül. Ha semmi nem jut eszünkbe, akkor mondjuk azt, hogy „na de mi is történt valójában?” És akkor már lehet is folytatni a tényállással. Elképzelhető egészen kivételesen olyan per, ami mondjuk egy délelőtt alatt lezajlik, a vádlott beismert, a vádirati tényállás nem változott, a bizonyítékok teljesen egyértelműek, hogy egyáltalán nem foglalkozunk a tényállással. Ez eretnektan, és ezért is mondom ilyen óvatosan, hogy nagyon kivételesen fordulhat elő, de rettenetesen unalmas, hogy ha valaki feláll, és elkezd mesélni azt, amit mindenki tud a teremben, ami egyébként a könyökén jön ki, elmondta egyszer az ügyész a vádismerteteskor, utána a vádlott a beismerő vallomásában, a tanúk a terhelő vallomásukban, és akkor feláll az ügyész és azt mondja, hogy 1983 őszének sötét éjjelén... borzasztó. Merjünk újítani. És itt nagyon helyesen tesszük, különösen az ilyen bonyolult, szerteágazó ügyekben, hogyha a tényállás egyes részeihez rögtön kapcsoljuk az azt alátámasztó bizonyítékok felsorolását és értékelését, ahogy azt Tóth Mihálytól már hallották.

Mi következhet a tényállás, bizonyíték után logikailag? Nyilván csak a bűnösség. És ez lehet egy mondat. Ennek a tényállásnak alapján indítványozom, hogy a bíróság állapítsa meg a vádlott bűnösségét. Vagy: a vádlott maga sem vitatta a bűnösségét. Na de lehet egy szinte jogi értekezés szintű okfejtés arról, hogy miért nem jogos védelem az, amire hivatkozik? Miért nincs itt a végszükség megállapításának meg minden előfeltétele? Miért nem hivatkozhat tévedésre? és így tovább. Lehetnek ezek a legrázósabb részei a pernek, és lehet, hogy ez lesz terjedelmében ez a legrosszabb rész. Az a lényeg, hogy csak akkor indokoljunk, ha indokolásra szorul. Ne felejtsetek Tóth Mihálynak a klasszikus mondatát: „ha a tények magukért beszélnek, akkor nekünk nem kell a tényekről beszélnünk.”

Szóval! A bűnösséggel nagyon szorosan összefügg a minősítés kérdése. És most átadom Rónay Róbert üzenetét, aki mondta, hogy „múltkor, ha ideje jutott volna, hangsúlyozta volna nektek, hogy a jó büntetékiszabási indítvány előfeltétele a törvényes minősítés.” Hiszen, – és erre már utalt az előadásában is – a büntetési kereteket egyértelműen a minősítés határozza meg. Szerkezetileg én szerencsésebbnek tartom, de semmiképpen sem kötelezőnek, hogy a bűnösségi körülmények értékelése előzze meg a büntetékiszabási indítványt, de kövesse a minősítést. A minősítés legyen teljes, pontos, de ne legyen ilyen géppuska szerű Btk, paragrafus puffogatás, mert az szörnyű. A Btk-t akkor említsük meg a minősítésnél, ha változott

valami, de erről majd Szűcs Imre fog nektek beszélni a vádmódosítás kapcsán. Egyébként a Btk-t hagyjuk a csudába. A bíróság ismeri, a hallgatóságot nem érdekli, ti meg eltévesztitek esetleg, és annál kínosabb nincsen, amikor az ember rossz szakaszra hivatkozik.

Rettentő nehéz jól mondatba építeni mondjuk egy ilyen magánlaksértési minősítésnél, hogy a 176.§ (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés a) pontjára figyelemmel a (4) bekezdés szerint büntetendő. Rémes! Ha mindenáron kell használni, mindig előbb a bűncselekmény megnevezését mondjuk, és egy mellékmondatral kapcsoljuk hozzá a Btk-t: tehát magánlaksértés büntette, amely a 176.§ stb., stb. Ne féljünk a mellékmondatoktól, nem lesz rövidebb a beszédünk attól, hogy ilyen iszonyatos összetett mondatokat rakunk egymásra. Rosszul mondom: ilyen bővített mondatokat csinálok, nehogy összetett legyen. Legyen! A magyar szereti az összetett mondatot, tömondatot még jobban, de azt csak Gárdonyi tudta igazán.

Jogi indokolás. Nagyon sokszor elmarad. Márpedig hiába jelöljük meg pontosan a minősítést, különösen ha az egy kicsit újabb, vagy a most alakuló gyakorlatot követő, indoklás nélkül nem fogják nekünk elhinni. És plusz munkánk lesz később, a minősítést támadó fellebbezés indokolásának az elkészítése formájában, vagy rosszabb esetben törvényességi előterjesztés képében. A rest kétszer fárad itt is. Mennyivel jobb ezt megelőzni, egy szóban előterjesztett hatáson, logikus és önmagában meggyőző, és nem tekintélyekre hivatkozással. Önmagában meggyőző jogi indoklás. Az már egy elegáns dolog, hogy a végére mondjuk odabiggyeszti az ember, hogy amint azt a Legfelsőbb Bíróság a BH 1982. évi augusztusi számában már rögzítette a 415-ös számú eseti döntésében. Igen. Ez úgy még egy kicsit jó, de azt ne higgyük, hogy azt mondjuk, hogy BH 415., és ezzel el van intézve, és mehetünk tovább. Ha elhisszük azt, amit a BH-ban kifejt a Legfelsőbb Bíróság, akkor legalább mondjuk el azt az érvelést. De nem hiszem, hogy ne lehetne azt saját gondolatokkal gazdagítani, kiegészíteni, vagy még meggyőzőbbé tenni.

A minősítés, ahogy mondtuk, a jó büntetéskiszabás előfeltétele. De természetesen előfeltétele a jó büntetéskiszabás indítványnak, hogy sorra vegyük mind a súlyosító, mind az enyhítő körülményeket. Szóba se kerülhet, hogy az ügyész elhallgasson akár egyetlen enyhítő körülményt is. Szóba se kerülhet! Minél súlyosabb lesz a büntetéskiszabási indítványunk, annál inkább kimerítően kell foglalkoznunk az enyhítő körülményekkel, természetesen azzal is, ha valamit – ha noha annak látszik – nem tartunk enyhítő körülménynek.

A büntetéskiszabási indítványról aztán igazán röviden beszélhetek, hiszen az előző előadó minden szelet kifogott a vitorlámból. Inkább csak arról beszélek ennek keretében, amire ő már csak utalni tudott az időhiány miatt. Az a bizonyos Tóth Mihály cikk a 78. évi 4. számú ügyészségi értesítőben egy kicsit aktualizálva mostani Btk-ra. Hogyan is lehet éreztetni a bírósággal azt, hogy mekkora büntetést akarok, amikor ott van a Be-nek a szabálya, hogy a büntetés mértékére – és ez az intézkedésre is vonatkozik – az ügyész indítványt nem tehet. Nagyon sokféleképpen, például úgy, hogy azt mondom a többszörös visszaesőnél, hogy fegyházban hajtsa végre. Ezzel már éreztettem, hogy legalább két évre várok. Ugyanez, ha azt mondom, hogy a szigorított őrizetét rendelje el. Ha egy csoportos rablásnál azt mondom, hogy fegyházban hajtsa végre a nem többszörös visszaesőt, ezzel már éreztettem, hogy legalább három évre vágyom. Gondoljatok csak a 42.§-ra! Ha azt mondom, hogy a fiatalkorút a közügyek gyakorlásától tiltsa el, akkor biztos, hogy egy évet meghaladó szabadságvesztésre gondolok. Ha azt mondom, hogy a végrehajtását a szabadságvesztésnek különös méltányolást érdemlő körülményekből függessze fel, mondjuk hozzáteszem, hogy a Btk. 89.§ (2) be-

kezdése alapján, akkor tudhatja a bíróság, hogy egy év és két év közötti szabadságvesztésre várok. Ha azt mondom, hogy kötelező a vagyonek Kobzás, bár nem többszörös visszaeső a vádlott, mindenki érezni fogja, hogy három évet meghaladó szabadságvesztésre török. Ha azt mondom, hogy alkalmazza az enyhítő szakaszt, világos, hogy a törvényi minimumnál kevesebbet akarok. Ha azt mondom, hogy alkalmazza a kétszeres leszállást ennél a bűnsegédnél, egész biztos, hogy a minimum alatti minimumnál is kevesebbet akarok. Ha azt mondom, hogy korlátlanul enyhítsen, akkor még ennél is kevesebbet akarok, mondjuk, ha kísérletről van szó. Mert fölösleges a korlátlan enyhítésre hivatkozni akkor, ha a 87.§ (2) bekezdésével megoldható a probléma, még akkor is, ha egyébként a korlátlan enyhítés törvényi előfeltételei fennállnának. Pontosan ezeknek a fokozatoknak a pontos és rendszeres követésével lehet kialakítani a bíróságban azt a figyelmet, hogy érdemes arra hogy melyik szakaszra is mondja? 87.§ (2)? (3)? Mi? Na akkor figyelünk. aha, ezt akarja. Aztán vagy kiszabják, vagy nem, de természetesen sohasem köti az ügyész indítványa a büntetéskiszabás kérdésében a bíróságot. Mi mindennel lehet még? Hát például, ha azt mondom, hogy a halmazati keretek kihasználásával, akkor abban benne van, hogy a legsúlyosabb bűncselekményre megállapított maximummal sem elégszem meg. Horribile dictu el tudom képzelni, hogy azt mondom, hogy mivel ilyen meg olyan okokból csak határozott ideig tartó szabadságvesztés szabható ki, akkor mondhatom, hogy de annak aztán csakis a maximuma lesz arányban a bűnösségi körülményekkel. Ez egy picit már vitatható, ez már súrolja azt a határt, amit a Be. megenged nekünk, de az összes többi minden további nélkül belefér, és semmiféle törvénytést nem követünk el, ha ilyen kis metakommunikációval a bíróságot egy kicsit eligazítjuk.

Na már most, ezzel, ahogy végig mentünk a mértéket egy kicsit jelző dolgokon, már át is értünk a büntetési indítványnak egy nem elhanyagolható részéhez. Ezek az úgynevezett járulékos intézkedések. Én a vázlatba úgy írtam, hogy „cugehőr”. Szép magyar szó. Miről van szó? Mindig indítványt kell tennünk a végrehajtási fokozatra. Mindig indítványt kell tennünk arra, hogy kivan-e zárva a feltételesből, és arra is, hogy ezt bele kell-e venni az ítélet rendelkező részébe, vagy sem. Tehát a többszörös visszaesőnél is utalnom kell rá, hogy nem bocsátható feltételes szabadságra, de rögtön tegyem hozzá, hogy ez természetesen elég az ítélet indokolásában rögzíteni, hiszen a 47.§ (3) bekezdés a) pontja alapján van kizárva. Megint nem a szakasz a lényeges, hiszen azért van kizárva, mert többszörös visszaeső. De hogy ha kizárólag abból az okból zárandó ki a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből, mert a mostani bűncselekményét egy korábbi végrehajtandó szabadságvesztés kiállása előtt, vagy a végrehajthatóságának a megszűnése előtt követte el, akkor arra is indítványt kell tennem, hogy az ítélet rendelkező részében zárja őt ki a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből.

Foglalkoznunk kell mindig az intézkedésekre tett indítvánnyal. Egy tévhitet el kell osztalnom! Az elkobzás mértékére nem szabad indítványt tenni. Sorozatosan látom vádiratokba, végindítványokba, hogy 3.200.000,-Ft elkobzáspótló egyenérték megfizetésére kötelezze. Nem! Azt lehet mondani, hogy a bűnjeljegyzék 1-től 15-ig terjedő valamennyi tárgyat Kobozza el, mert az nem mérték, hanem a tárgyak megjelölése. Az elkobzáspótló egyenérték összege az mérték, arra nem tehetünk indítványt. Természetesen mondhatjuk, hogy az egész elkövetési értékre. És akkor már tulajdonképpen ugyanazt mondtuk, csak éppen nem szeg-tük meg a Be. előírását. Ha méltányosság gyakorlását indítványozzuk, nem mondhatjuk azt, hogy az elkövetési érték 3.200.000,-Ft, de ebből csak 2.700.000,-Ft-ra vagy 24,-Ft-ra kötelezze. Nem mondhatjuk, mert ez mértékre tett indítvány. Mondhatjuk azt, hogy teljes

egészeben alkalmazza a méltányosságról rendelkező 314.§ (5) bekezdését, mondhatjuk azt, hogy részben, sőt, mondhatjuk azt, hogy csak kis részben alkalmazzon méltányosságot. De nem mondhatjuk, és milyen jó, hogy nem mondhatjuk. Nem kell annyit számolni, mint amennyit idáig sajnos majdnem minden ügyben számolt az ügyész. Számoljon a bíró is. Ő ugyanis már mértéket kell majd kimondania az ítélet rendelkező részében.

Ne felejtjük el a kényszergyógyítását az alkoholistáknak akkor sem, ha végrehajtandó szabadságvesztés kiszabására teszünk indítványt, mert a hat hónapot meghaladó szabadságvesztésnél, ha alkoholiista életmódjával függ össze, akkor bizony indítványozni kell. Még akkor is, ha egyeseknek szomorú tapasztalataik vannak ennek a végrehajtási módjáról, mert az már nem a mi asztalunk, hanem az igazságügy-miniszteré.

Mindig gondoljunk arra, hogy nem kell-e a szigorított őrizet kiszabását indítványozni. De mindig gondoljunk arra is, hogy a formai feltételek önmagukban semmiképpen sem elegendők ehhez. Hanem valóban olyan konok bűnözőkkel szemben kell a szigorított őrizetre indítványt tennünk, ahol akár a törvényességi óvás kezdeményezéséig is el fogunk menni, ha azt mellőzik. Ez nem úgy, hogy megreszkírozom, hátha kiszabja. Ahhoz egy kicsit túl súlyos ez az intézkedés. Azoknál, akik sorozatosan követnek el, különösen erőszakos típusú bűncselekményeket, és a szabadulás után rögtön, vagy már a korábbi feltételes alatt megint újabb bűncselekményt követ el, megint súlyos bűncselekményt, azoknál igen. Persze. De nem annál a 19 éves nagykamasznál, akinél éppen hogy összejön az a három egy évet meghaladó, és akkor most ki tudjuk harcolni neki a két évet, akkor hupp! gyerünk be gyorsan. Nem! Szó sincs róla!

Még milyen indítványokat kell tennünk? A polgári jogi igényrel is foglalkoznunk kell. Ha társadalmi tulajdon sérelmére követték el a bűncselekményt, akkor mindig foglalkoznunk kell. Ha másképpen nem, úgy, hogy nem teszek indítványt ezért és ezért a kár megtérítésének az elrendelésére. Arra vigyázzunk, hogy ha csak a vádiratban volt polgári jogi igény előterjesztés, a magánfél nem élt előterjesztéssel, és mi a tárgyalás eredményeként arra a meggyőződésre jutunk, hogy elhúzná a büntetőpert, vagy más okból nem szükséges itt adhéziós eljárást lefolytatni, ne azt mondjuk, hogy utasítsa az igényt egyéb törvényes útra, mert mihelyt nem akarom érvényesíteni, nincs több igény, mert csak az én igényem volt. Hanem ilyenkor mondjuk azt, hogy a vádirattal eltérően nem indítványozom a kár megtérítését, erről tehát a bíróságnak nem kell rendelkeznie. Egyéb törvényes útra utasításra akkor tegyünk indítványt, ha ugyanez a véleményünk, de a magánfél is vagy csak a magánfél élt polgári jogi igényrel.

Bármilyen szomorú, de a lefoglalt bűnjelekkel is foglalkoznia kell a tárgyaló ügyésznek, mégpedig precíz indítvány formájában, különösen, ha a vádirat nem tartalmazza a bűnjeljegyzék számokat, akkor – bármilyen unalmas – meg kell jelölni, hogy a bűnjeljegyzék 1-es tétel alatti zsebkést koboza el, a 2-es tétel alatti kabátot adja ki a sértettnek, a 3-as tétel alatti üvegtörmeléknek pedig a megsemmisítését rendelje el. Nem mondom, hogy ez egy varázsos eleme a perbeszédnek, de hozzátartozik ahhoz, amiről beszéltünk már, hogy a végindítvány-szerűnek kell elsősorban lennie.

Most kapaszkodjatok meg! Még a bűnügyi költséggel is foglalkozni kell. Meg kéne jelölni tulajdonképpen, hogy mennyi annak az összege, mert az nem a büntetés mértékéhez kötődik..

Csak így lesz a dolog kerek.

Julis Mihály

A vádbeszéd, mint a szónoki beszéd egyik fajtája^{1□}

Az ügyészi vádbeszéd tartalmi és formai követelményeiről korábban már jelentek meg mind árfogó jellegű, mind a részletkérdéseket taglaló tanulmányok.² Ez a mostani írás a korábbiak kiegészítéséül szolgál, a vádbeszéd retorikai elemeire helyezve a figyelmet, a vádbeszédet, mint a szónoki beszéd egyik speciális fajtáját közelítve meg.

Első pillanatban talán jogosnak tűnhet a kérdés, vajon indokolt-e az ügyésznek a retorikával egyáltalán foglalkoznia? Neki nem tanult mestersége a beszéd, a bírósági tárgyalóteremben egyébként sem az ékes szavak döntenek, hanem a bizonyítékok. Ne feledkezzünk azonban meg arról, hogy aki másokat meggyőzni akar, annak ismernie kell a meggyőzés legáltalánosabb szabályait. Nincs olyan ügyész, aki aktív pályafutása során ne képviselne vádat nyilvános tárgyalóteremben, és számosan vannak közöttünk olyanok is, akiknek éppen ez az egyik legfőbb feladatuk. A nyilvánosság előtti szereplés mindig sajátos lélektani helyzetet jelent. Igaz ez annak esetében is, aki a saját ügyében szólal fel, még inkább igaznak kell tekinteni az ügyésznél, aki az állam büntetőjogi igényét érvényesíti, végső soron az egész társadalom nevében beszél. „Nincs olyan előadó, szónok, pedagógus, kommentátor, aki ne érezné beszéde megkezdésének pillanatában a *megszólalás felelősségét*, ne érezné a kimondott szó hatalmát, de veszélyét is.”³ Éreznie kell ezt az ügyésznek is, akár kis, akár nagy ügyben mond vádbeszédet a bíróság előtt. Erre a feladatra készülnie kell, nem csupán a konkrét ügy megismerésével, hanem úgy is, hogy képessé tegye magát mások meggyőzésére. Az ügyész el akarja fogadtatni a bírósággal a saját véleményét, a meggyőzés, a rábeszélés rendszeres végzése pedig aligha képzelhető el magának a rábeszélésnek, tehát a szónoklásnak valamilyen szintű megismerése nélkül. Nem arról van szó, hogy minden ügyésznek magasan kvalifikált szónoknak kell lennie. Bizonyos fokú jártasság azonban nagyon hasznos lehet. Alkalmasabbá képesíti az ügyészt a bíróság előtti érvelésre. Hozzásegíti a nyilvános szereplés okozta feszültségek feloldásához, örömteli feladattá teheti azt, amit egyébként talán feszültségekkel teli, nyomasztó érzések kísérnének.

A részletek taglalásakor fogadjuk el Arisztotelész tanácsát: „A beszéd által nyújtott bizonyítékoknak három fajtája létezik: az első a szónok jellemében van, a második a hallgatóságra tett hatásában, a harmadik pedig magában a beszédben, mely bizonyít vagy úgy látszik, hogy bizonyít.”⁴ Három témáról lesz tehát szó: a hallgatóságról (I.), a szónokról (II.) és a beszédről (III.).

I.

1 □ Az öt évnél kevesebb szolgálati idővel rendelkező, büntetőbírói szakágban szolgálatot teljesítő ügyészek részére 1984. október 29.-november 2. közt tartott tanfolyamon elhangzott előadás alapján készült.

2 Dr. Perényi László-dr. Kovács István: A vádbeszéd, Ügyészi Kiskönyvtár 1. kötet. Dr. Julis Mihály: A vádbeszéd, mint a jogpolitikai elvek érvényesítésének eszköze, Ügyészségi Közöny 1978. évi 3. szám.

3 Fischer Sándor: Retorika, Kossuth Könyvkiadó 1981., 16. oldal.

4 Arisztotelész: Rétorika, Gondolat 1982., 11. oldal.

*A szószóki beszéd célja a meggyőzés és a cselekvésre buzdítás.*⁵ Az ügyész a bíróságot akarja meggyőzni véleményének helytállóságáról, és úgy szándékozik cselekvésre buzdítani, hogy annak ítélete azonos legyen az ügyészi indítvánnyal. *A vádbeszéd hallgatósága a bíróság.*

Ez a hallgatóság különleges pozícióban van, mert az ügyész és a védő indítványának, majd a vádlott utolsó nyilatkozatának elhangzása után az ügyről döntenie kell. A *döntési kényszerhelyzet* kiemelkedő felelősséget ró a bíróságra.⁶ Nagyon jó hatással lehet rá, ha az ügyész egész tárgyalási magatartása, végső soron a vádbeszédek azt a szándékot tükrözi, hogy osztozni kíván a bírósággal ezen a felelősségen. Ezért a vádbeszédet a bíróságnak címezve, a bíróság felé fordulva, a bírósági döntés befolyásolásának szándékával kell előadni.

Önmagától adódik viszont a kérdés: mit kezdünk azzal a ténnyel, hogy *a tárgyalás nyilvános*; akár az is megtörténhet, hogy több száz ember ül a padokban és árgus szemekkel figyeli az ügyész minden mozdulatát, lesi minden szavát. Figyelmen kívül kell-e hagyni azt, hogy a bíróság tagjain kívül mások is jelen vannak a tárgyalóteremben?

A nyilvánosság a közéleti tevékenység végzésekor nem csupán jelen van, de ellenőrzési funkciót is lát el. Így van ez a bírósági tárgyalóteremben is, akár tudatosan bennünk, akár nem. Hiba lenne megfedelkednünk arról, hogy noha a bíróságnak beszélünk, ezt a nyilvánosság előtt tesszük, viselkedésünkben, szavainkból az ügyészségre, mint szervezetre fognak következtetni. Az ügyész magatartása is része az egész tárgyalás általános hatásának, annak, hogy a tárgyalóterem légköre mennyire képes a végső bírósági döntés általános visszatartó erejét fokozni, vagy – rossz esetben – csökkenteni. A tárgyalóterem nyilvánossága nem bocsátja meg az ügyésznek a közömbös, hányaveti, netán flegma viselkedést. Az ilyen magatartásból arra fognak következtetni, hogy az ügyész szürke hivatalnok, aki nem veszi komolyan a tárgyalást, alig várja, hogy vége legyen. A közömbös embert egyébként sem szeretik az embertársai, még akkor sem, ha ilyen módon nem közfeladatot lát el.

Óvakodni kell a másik szélsőségtől is. A bíróság előtt veszíti el a hitelét az az ügyész, aki főként a közönségnek akarja magát produkálni. A vád képviselője társadalmi ügyet képvisel, amivel azonosulnia kell. Súlyos hiba lenne, ha úgy tűnnék, saját személyes sikerét ennél fontosabbnak tartja, az a fő cél, hogy beszédének elhangzása után a tárgyalóterem közönsége megtapsolja (persze csak jelképesen). Az ügyészi vádbeszéd a bíróságnak szól, sikerének mércéje a bírósági döntés lesz. De a jó felkészültségű ügyész figyelmet fordít arra is, hogy tevékenysége a tárgyalóterem nyilvánosságának kritikáját ugyancsak kiállja.

A vádlott és a védő az ügyéssel ellentétes érdekű ügyfél. A tipikus helyzetnek az tekinthető, hogy érdekeik olyan mértékben ellentétben állanak a vádképviselővel, ami teljességgel lehetetlenné teszi meggyőzésüket. Előfordulhat ugyan kivételesen ettől eltérő helyzet, mégis azt kell mondanunk, hogy a védő (még inkább a vádlott) véleményének irányítását, befolyásolását az ügyészi vádbeszédben a legkiválóbb szóoklalttal sem lehet elérni. Ilyen célt az ügyésznek nem is kell maga elé tűznie. A vádbeszédben természetesen a vádlottal és annak cselekményével foglalkozunk és a bírósági ítélet is erről fog szólni. Ilyen értelemben a vádlott a büntető ügy főszereplője, az egész tárgyalás azért van, mert ő követett el valamilyen törvénybe ütköző cselekményt. A vádbeszéddel azonban most mint szóoklalttal foglalkozunk,

5 Fischer i. m. 13.

6 Erről részletesen: Julis i. m.

retorikai értelemben, a meggyőzés és a cselekvésre késztetés eszközeként. Maga a végső döntés, a marasztaló ítélet, a büntetés nyilvánvalóan a bűncselekmény elkövetőjére igyekszik hatást gyakorolni (illetőleg a társadalom többi tagjára is). Mivel azonban ennek nem a meggyőzés az elsődleges eszköze, ez a téma a vizsgálódásunk közén kívül esik.

II.

Láttuk, hogy a szónok meggyőzni, cselekvésre késztetni, mozgósítani szándékozik. A hallgatóság azonban többnyire nagyon érzékeny közeg, nem hallgat akármilyen szónok tanácsára. Úgy szokták megfogalmazni ezt a problémát, hogy *a szónoknak jellemes embernek kell lennie*. „Jellemük által győzünk meg, ha a beszédet úgy mondjuk el, hogy az hiteltérdemlőnek tűntessen fel bennünket.”⁷ Ugyanezt a kiinduló tételt „A vádbeszéd” című kézikönyv a következőként fogalmazza meg az ügyész esetében: „Különösen érvényes, hogy a szónok csak jellemes ember lehet. Az ügyési perbeszéd is csak akkor lehet meggyőző erejű, ha érvei a legteljesebb belső meggyőződésből fakadnak.”⁸ A szónok jelleme – mint a meggyőzés egyik feltétele – magában foglalja, hogy a szónok igaz úgyről, megfontoltsággal, felelősséggel beszéljen. Mindezen képességekkel az ügyésznek is rendelkeznie kell. Az ügyési tevékenység lényegét értelmezi tévesen, aki úgy véli, hogy a vádlói szerep, a közügy szolgálata nem engedi meg az ügyésznek, hogy az egyéniségét adja, saját meggyőződését tárja a bíróság elé. Persze ezt az egyéni fellépést és egyéni meggyőződésre való törekvést a törvényességnek, a társadalom büntetőjogi igényének szolgálatába kell állítania. Az ügyész, mint szónok úgy lehet jellemes ember, ha ez a szándéka nem csupán létezik, de meg is látszik rajta.

„Azt, hogy mi teszi a szónokot egyénivé nemcsak nehéz, de jószerével lehetetlen pontosan, tételszerűen megfogalmazni.”⁹ Minden embernek más a fellépése, vérmérséklete, és az élőbeszéd előadásában is jelentősen különbözünk egymástól. Nem kell az ügyésznek önmagából kivetkőzött, önmagától különböző emberré válnia, amikor a vádbeszéd előadását megkezdi. A modorosság, valamilyen szerep külsőleg is észlelhető eljátszása nagyon rossz hatást kelt minden hallgatóságban. Különösen így van ez, amikor a hallgatóság a bíróság, mely nem arra kíváncsi, hogyan tudja ez ügyész az előre betanult szerepet eljátszani. Neki a felelősség tudatában, önállóan kialakított érvelésre van szüksége. Ilyet pedig kizárólag az a szónok tud nyújtani, aki önmagát adja, nem pedig valamilyen eszményiesített szónoktípust, ideális ügyési viselkedési mintát. Érdemes figyelmesen végigolvasni, amit erről a „Szónokok, előadók kézikönyve” ír: „Bármelyik közlési formát választjuk... törekedjünk arra, hogy *mi* beszéljünk, s ne engedjük át szerepünket a csábító közhelyeknek, mert azok nem erősítik, csak gyengítik beszédünk hatását. Ennek veszélyét pedig csak akkor tudjuk elkerülni, ha törekszünk arra, hogy *amit mondunk és ahogyan* mondjuk, az a *saját* gondolatainkat, érzéseinket, élményeinket hüen *kifejező* közlés meggyőző erejével hasson. Ennek egyik (a szónok esetében pedig különösen) fontos lélektani feltétele az, hogy mondanivalónk egyéniségünkön átszűrve jusson el a hallgatóságunkhoz.”¹⁰

A közhelyek, az egyébként talán igaz, de a konkrét esetben semmit nem mondó általánosítások egyik legfőbb gyengítői az ügyési érvelés bizonyító erejének.

7 Arisztotelész i. m. 11.

8 Perényi-Kovács i. m. 11.

9 Fischer i. m. 44.

10 Szónokok, előadók kézikönyve. Kossuth Könyvkiadó, 1974. 46. oldal.

Sok helyen megírták más, hogy eredményes szónoklás nem képzelhető el *egyéni meggyőződés* kialakítása nélkül. (Eötvös József: „Csak egy nehéz, ti. felszólalni meggyőződés ellen.”) Szükségtelen azoknak a gondolatoknak ismétlése is, mik szerint az ügyészi vádbeszéd sem olyan szónoklat, mely nélkülöz tudná a szónok benső meggyőződését, az általa előadottakkal való azonosulást.¹¹ Ha a vádbeszédet, mint a szónoki beszéd egyik formáját fogjuk fel, ez még inkább aláhúzza azt az állítást, hogy lehetőleg minél kevesebb ügyész beszéljen a bíróság előtt meggyőződés nélkül.

Az egyéniségen „átszűrt”, személyes meggyőződést sugárzó, eredményes beszédnek feltétele az *egyéni stílus*. Régi, de változatlanul igaz mondás az, hogy a stílus jellemzi az embert. Szinte fizikai fájdalmat okoz annak az előadásnak a hallgatása, amely tele van tűzdelve olyan felelősségcsökkentő kifejezésekkel, mint pl. „feltételezhető”, „vélelmezhető”, „fennforogni látszik” (z még magyartalan is), „úgy tűnik” stb. Mintha a szónok már előre mentegetné magát. Akinek van véleménye és mondanivalója, az egyértelműen és határozottan beszél. „A stílus testhezálló ruhája a gondolatnak s a test semmi fogyatkozását nem takarhatja el. Minden rossz mondat törött ablak, melyen át egy rossz gondolatra látni” (Babits Mihály). A jogási nyelv nem mentes a nehézkes, bonyolult, felelősségcsökkentő, gyakran magyartalan kifejezésektől. „Az agyonfoglalmazott körmondatok erdeje egyáltalán nem művészi teljesítmény, a keresettség, a mesterkélttség nem emeli a fogalmazás és a beszéd színvonalát. Sajnos sokan törekednek ›fennkölt‹ szónoki stílusra, abban a hiszemben, hogy nagy tudású, művelt ember látszatát kelthetik, pedig semmi sem gyakorol nagyobb hatást az emberekre, mint a természetes egyszerűség.”¹² A stílus, fogalmazás egyszerűsége fontos kelléke az ügyészi szónoklatnak is. Aki arra törekszik, hogy mások higgyenek szavaiban, elfogadják érveit, annak mindenekelőtt úgy kell fogalmaznia, hogy megértsék, amit mondani szándékozik. Nem kell félnünk attól, hogy az egyszerűség a szürkeség, vagy a jelentéktelenség látszatát fogja kelteni másokban. Éppen a legnagyobbak között vannak közismerten egyszerű emberek (Petőfi Sándor: „Föl nem érem ésszel, hogy vannak a nem mindennapi emberek között is olyanok, akik nem tudják vagy nem hiszik, hogy az egyszerűség az első és mindenek fölötti szabály, hogy akiben egyszerűség nincs, abban semmi nincs.”)¹³

III.

A szónoki beszéd felépítésének a klasszikusok által kialakított szerkezete van. A *bevezetés* a téma megjelöléséből, a hallgatóság jóindulatának felkeltéséből és magának a beszédnek indításából áll. A fő rész a *tárgyalás*, a téma kifejtése, az érvelés, bizonyítás, cáfolás. Ide tartozik az összefoglalás, „...ez képezi a szónok logikai tevékenységének középpontját. Ebből tárul a hallgatóság elé az okfejtések végkövetkeztetése.”¹⁴ A *befejezés legfontosabb része a buzdítás*, a hallgatóság cselekvésre készítése. A zárómondatok a jó szónoknál gyakran tartalmaznak olyan frappáns fordulatot, ami különösen emlékezetessé teheti az előadást a hallgatóság számára, ezáltal még jobban mozgósítva azt a szónok által kitűzött cél felé.

Az előzőekben, az I. és II. pontokban olyan kérdésekről volt szó, mikén belül a vádbeszéd nem különbözik jelentősen a szónoki beszéd más fajtáitól. Magának a beszédnek a szerkezeti felépítése és az érvelés módja tekintetében azonban a vádbeszédre már több

¹¹ Ügyészségi Értesítő 1978. évi 3. sz. és 1983. évi 2. sz.

¹² Fischer i. m. 61.

¹³ Fischer i. m. 61.

¹⁴ Perényi-Kovács i. m. 7.

speciális szabályt tekinthetünk érvényesnek. Mindjárt ilyen speciális helyzettel találkozunk a bevezetésnél. A szakirodalom szerint a szónoki beszéd legkritikusabb része a bevezetés és a befejezés. „Az első percekben dől el, hogy a hallgatóság végigkíséri-e a beszédet, és kellő figyelemmel kíséri-e végig; az első mondatok érzékeltetik a hallgatósággal, hogy kiváló stílusú ember szól-e hozzájuk, vagy szokványbeszédet kell végig végighallgatniuk „(végigülniük!)”¹⁵ Ezt a megállapítást főszabálynak kell tekinteni, azzal, hogy a vádbeszéd némileg kivételt jelent e főszabály alól. A leggyakoribb helyzet az, hogy a szónok s beszéd megkezdésekor találkozik először a hallgatósággal, a beszédnek gyakran nincsenek konkrét előzményei. Ez egyik oka annak, hogy kiemelkedően fontos a legelső személyes kontaktus, ami akkor történik meg, amikor a szónok feláll és beszélni kezd. Szüksége van arra, hogy a személye iránt többé-kevésbé közömbös hallgatóság jóindulatát, ezáltal figyelmét megnyerje. Az ügyészi vádbeszédnek azonban ebből a szempontból kivételes hallgatósága van. A bíróság az ügyéssel és az ügygel nem a beszéd megkezdésekor ismerkedik meg. A beszéd tárgyának megjelölése következként szükségtelen és a hallgatóság jóindulatának, figyelmének megnyerése sem a szokásos módon történik. A bíróságnak ekkor már előzetes benyomásai vannak az ügyész jogi felkészültségéről, általános emberi kvalitásairól, hiszen legalábbis abban az ügyben már együtt végezték a tárgyalásnak a perbeszédet megelőző eljárási cselekményeit. Alapvető fontosságú szabálynak tekinthetjük, hogy *a vádbeszéd a büntetőbíróági tárgyalásnak olyan része, mely szervesen illeszkedik annak megelőző mozzanataihoz*. Amikor az ügyész vádbeszédet kezd mondani, nem egy teljesen új cselekedetet kezd, hanem egy időben korábban folytat. A hallgatóság – a bíróság – jóindulatának megnyerése az ügyész számára is fontos, de ha ezt csak a vádbeszédben akarja elérni, akkor csaknem bizonyosan elkésett vele. Az ügyész az egész első fokú tárgyalási magatartásával, a bizonyítási eljárásban való aktivitásával győzheti meg a bíróságot arról, hogy az igazság iránt fogékony, a tényeket feltárni és reálisan értékelni kész, komoly ember. Ha ezt elérte nem kell szépen hangzó mondatokat fogalmaznia ahhoz, hogy odafigyeljenek rá és komolyan vegyék az általa előadottakat. Ha viszont ilyen kedvező képet nem volt képes magáról már előzetesen kialakítani, akkor ezt nemigen tudja pótolni a szónoki beszéd bevezetőjében.

Mindez persze nem jelenti azt, hogy a vádbeszédnek egyáltalán nincs bevezetése. Az ügyes indításnak kedvező hatása lehet. Adott esetben állhat a konkrét ügy súlyának, jelentőségének kiemeléséből, azokra a legfőbb vitatott kérdésekre való utalásból, amelyek a bizonyítási eljárás során felmerültek. A lényeg az, hogy az indítás mindig a konkrét esethez kapcsolódjék, ne általános körben mozogjon.

A szónoki beszédnek terjedelmében leghosszabb része a tárgyalás, a téma kifejtése, az érvelés, bizonyítás, cáfolás. Bármennyire is fontos volt a bevezetés hatásos előadása, maga a mondanivaló az utána következő részben bontakozik ki. A téma kifejtésének, az érvelésnek vannak olyan tartalmi követelményei, melyeknek ismerete komoly segítőtársa lehet a szónoknak. Ilyenek a pontosság, a tárgyilagosság, a rendszerezettség, a mértéktartás és az előadásmód élményszerűsége. Az ügyészi vádbeszéd felépítésénél, elmondásánál is figyelembe kell ezeket venni, azzal, hogy némelyikük a szokásostól eltérő módon nyilvánul meg, azonkívül a vádbeszédnek vannak specifikus elemei is. Az általános és a speciális

15 Fischer i. m. 29.

szempontokat egybevetve azt tudjuk ajánlani, hogy a vádbeszéd feleljen meg a következő tartalmi és formai követelményeknek.

1. A *pontoság*ot, mint minden szónoklat tartalmi követelményét a vádbeszéd esetén még kiegészíthetjük a *teljességgel*. Az utóbbi azt jelenti, hogy az összes lényeges bizonyítékkal foglalkozni kell, az előbbi azt, hogy hűen, a valóságnak megfelelően hívjuk fel azokat. Az általános témák kifejtésére vállalkozó szónokok megtehetik, hogy válogatnak a témához tartozó kérdések között, egyeseket jobban kiemelnek, másokat el is hagyhatnak. Még azért sem feltétlenül kell elmarasztalnunk az ilyen előadót, ha előnyben részesíti az álláspontját erősítő érveket, tényeket, az ellen szólókat csak érintőlegesen említi, esetleg ki sem tér rájuk. Az ügyész azonban ezt nem teheti meg! A bíróság egészen bizonyosan értékelni fogja az összes bizonyítékot, azokat, amelyek erősítik és azokat is, amelyek gyengítik. Az *álláspontunkat gyengítő bizonyítékok, vagy érvek elhallgatása súlyos hiba*. Jégre megy az, aki abban bíz, hogy ezek a felszín alatt maradnak. Ne feledkezzünk meg arról, hogy a védő az ügyész után fogja előterjeszteni indítványát és nem tudhatjuk előre, mit fog mondani. Ha ő hivatkozik először a bíróság előtt azokra a bizonyítékokra, melyekről az ügyész „taktikusan” hallgatott, az egész ügyészi érvelést semmivé teheti. Nem lesz túlságosan nehéz olyan hatást keltenie, hogy az ügyész azért nem említette az egyik tanúvallomást vagy szakértői véleményt, mert nem tudja megcáfolni annak az álláspontja ellen szóló bizonyító erejét. Ha viszont az ügyész felsorakoztatja azokat a bizonyítékokat is, melyek látszólag ellene szólnak – és indokát adja, hogy miért csak látszólag, és nem valóságosan – a védő kényszerül arra, hogy meggyőzze a bíróságot, mégsem úgy áll a helyzet, ahogyan az ügyész állítja. Ez pedig sokkal nehezebb – főként, ha jól érvelt az ügyész –, mint elsőként beszélni arról. Amiről az előtte szóló megfélekedett (vagy még rosszabb: szándékosan hallgatott).

Ügyelni kell arra is, hogy az ügyész minden bizonyítékot pontosan idézzon. Ha pl. a szakértő azt állítja, hogy a vádlott ruházatán talált üvegszilánkok a bűncselekmény elkövetésének helyén kitörött kirakatüveggel azonos szerkezetűek, akkor ne mondjuk azt, hogy a szakértő bizonyította, hogy a vádlott azon a helyen járt. A megengedő szakértői véleményt ne nagyítsuk kategorikussá, mivel az csak fajta-, de nem egyedi azonosságot igazol. Ehelyett inkább egyéb adatokkal próbáljuk bizonyossá tenni a szakértői valószínűséget.

2. „*A tárgyilagosság* a részrehajlás-nélküliséget, az igazságra való törekvést jelenti. (Természetesen elképzelhető olyan téma és alkalom, amikor a hallgatóság nem is vár a szónoktól tárgyilagosságot: pl. egy ravatal fölött mondott búcsúbeszéd lehet elfogult.)¹⁶ Az ügyészi vádbeszéd nem tartozik az ilyen kivételek közé. Az ügyész támadó célzatú, vádoló beszédet mond, de még a vádolás sem nélkülözheti a tárgyilagosságot. A tárgyilagosság a vádbeszéd szempontjából a bizonyítékok értékelésének egyik módszerét jelenti. A bíróságnak látnia kell, hogy az ügyész a *bizonyítékok értékelésének kezdetekor valamennyi adatnak, bizonyítéknak egyenlő esélyt adott*. Erről az *alapról* kiindulva folyamatos értékelés, egybevetés, összehasonlítás közben – tehát logikai műveletekkel – építi fel a saját véleményét. Okfejtésének *befejezésekor már természetesen nem lesz egyforma erejű minden bizonyíték*, de azért, mert a bizonyítékok a valósághoz való viszonyukban eltérő súlyúak, nem pedig azért, mert a számunkra szimpatikusabbakat már eleve előnyben részesítettük. A védő megengedheti magának, hogy nagyobb figyelmet szenteljen a védece számára kedvezőbb bizonyítékoknak,

16 Fischer i. m. 46.

tényeknek. Neki viszont nem állítania és bizonyítania kell, számára elegendő a cáfolás. Az utóbbi sokkal inkább megengedi a részrehajlást, mint az előző.

Fontos a tárgyilagosság érzékeltetése azért is, mert az ilyen embereknek mindenki jobban hisz. Aki mindenáron, az eltérő érdekek vagy vélemények teljes figyelmen kívül hagyásával csak a maga igazát hangoztatja, az „elérheti”, hogy a hallgatósága azért fog drukkolni, bárcsak ne lenne igaza. Ha pedig ez a hallgatóság az ítélethozatalra jogosult bíróság, a szónok vereségére bizvást köthetünk fogadást.

3. A *határozottság* a mondanivaló egyértelműségének jelzője, valamint annak, hogy aki így beszél, az komolyan gondolja azt, amit mond. Az egyéni véleményalkotás, a meggyőzés kifejezésre juttatása tovább fokozhatja ennek hatását. Az ügyészi vádbeszédre különösen érvényes az, hogy nem indítványozhat alternatívákat a bíróság előtt. Aki ugyanannak az ügynek két vagy több fajta eldöntését is lehetségesnek tartja, az nem határozott, hanem bizonytalan. A „ha..., akkor...” mondatszerkesztés ismételtetése alkudozássá változtathatja a perbeszédet. A védők elég gyakran érvelnek úgy, hogy a bíróság mentse fel a vádlottat, illetőleg ha mégis elítélné, akkor ne olyan büncselekmény miatt, amit az ügyész gondol, de legalábbis az általa javasoltnál enyhébb büntetést szabjon ki. A védő perbeli beszéde ezt nem tilalmazza. Neki a törvény által is megszabottan csak a vádlottat mentő, illetőleg a felelősségét csökkentő tényeket kell feltárnia. Az ügyész azonban az anyagi igazság felderítésében működik közre. Ez a funkció pedig csak úgy gyakorolható eredményesen, ha a bűnösség, a minősítés és a büntetéskiszabás kérdéseiben határozott, csak egyféle módon értelmezhető indítványt tár a bíróság elé.

4. Az előző pontokban kitűzött célok megvalósítását csak olyan vádbeszéd szolgálhatja eredményesen, amelynek *szilárd logikai váza van*. „A beszéd határozott *rendszerezését két szempontból* látjuk nagyon fontosnak. Egyrészt megkönnyíti az előadó tájékozódását még akkor is, ha esetleg beszéd közben kitér olyan apróbb részletekre, amelyeket egyébként nem dolgozott ki... Másrészt a beszéd világos tagolása, rendszerezése élvezetessé, áttekinthetővé teszi a mondanivaló folyamatát a hallgató számára, és igen megkönnyíti a beszéd értelmező felfogását.”¹⁷

Érdemes megfogadni ezeket a tanácsokat! A legegyszerűbb ügyben se álljon ki a hallgatóság elé az ügyész úgy, hogy mondanivalójának gondolatmenetét előzetesen ne rögzítette volna. Elegendő lehet egy egészen rövid vázlat is, aminek elkészítése nem vesz igénybe számottevő időz annak, aki élő részese volt a bizonyítási eljárásnak. Nagyobb, bonyolultabb ügyben persze részletesebb vázlatra van szükség. Mindenkinek saját magának, egyéni munkamódszerként kell kialakítani azt, hogy milyen ügyben milyen részletességgel előkészített vázlatra van szüksége. Komoly kockázatot vállalunk viszont akkor, ha előzetesen nem rendszerezük a mondanivalónkat. Megfoszthatjuk magunkat attól a meggyőző erőtől, ami a beszéd elemeinek logikai egymásra épüléséből származik. A jól szerkesztett és előkészített beszéddel elérhetjük, hogy a hallgatóság lankadatlan figyelemmel kísér bennünket a logikai lépcsőjárásban, aminek végső célja az általunk kínált végkövetkeztetés. A hallgató szinte magától jut a szónok által is gondolt eredményre. „A helyes csoportosítás nemcsak a hatni akaró, a beszélő ember ügye mellé állítja a hallgatók rokonszenvét, hanem az egész beszéd felépítését is *áttekinthetővé* teszi. Az ügyesen csoportosított tények, példák,

17 Fischer i. m. 46.

részletek, bekezdések a beszéd vezérfonalának világosan értelmezhető folyamatát világítják meg. A helyes tagolás érzékletesen választja szét az egyes részeket, és egyben össze is köti a teljes anyagot.¹⁸

Az ilyen előadás könnyen felfogható, a bíróság tagjai közben jegyzeteket készíthetnek róla, aminek alapján később, amikor tanácskoznak, könnyedén visszaidézhetik az ügyész által hangoztatott érveket. Az így beszélő szónokkal lényegesen könnyebb azonosulni, mint azzal, aki csapongva szárnyal, ide-oda ugrál az egymást követő érvek között, a már elmondottakhoz való visszakanyarodásokkal teljesen lehetetlenné teszi gondolatmenetének követését. Csaknem bizonyosan eléri, hogy az gondolják róla, maga sem tudja, mit akar.

A logikailag előzetesen rendszerezett és ennek megfelelően előadott vádbeszéd az eredményesség olyan feltétele, amit a tényállás megállapításánál főként olyan ügyekben hasznosíthatunk, ahol a bizonyítékok egymással ellentétben állnak. Minden ügyész tudja, hogy az ilyen ügyet az első fokú bíróság előtt kell sikerre vinni, mert a másodfokú eljárás kötöttségei már nagyon kevés lehetőséget kínálnak.

Szükséges továbbá az előzetes vázlat azért is, mert a vádbeszéd jogi érveket, jogi minősítést, valamint büntetéskiszabási és egyéb indítványokat is tartalmaz. Egyetlen részletkérdésről sem szabad megfeledkezni, egyetlen eldöntésre váró kérdésben sem hagyhatjuk a bíróságot kétségben az iránt, hogy milyen ítéleti rendelkezés tartunk helyesnek.

5. „Egy másik nehéz probléma: milyen legyen a szónok magatartása, a beszélő ember stílusa, az előadó fogalmazása, hogy a szenvedély ne vigye beszéd közben olyan végletek felé, amelyek éppen a maggyőző erőt csökkenthetik? A *mértéktartás* teremtheti meg azt az egyensúlyt, amely a hitelességhez szükséges.”¹⁹

Ez valóban jelentős probléma. Az ügyész a büntetőbíróság előtt törvényteleniséget, bűnököt ró az elkövető terhére, vádol és büntetést követel. A vádlótól általában mindenki, legtöbbször még a bíróság tagjai is szigorúságot várnak, ami kifejezésre jut a vádbeszéd előadásának módjában is. A tárgyalóterem légköre, a tárgyalás komolysága azonkívül már önmagában olyan tényező, ami hasonló fellépésre kötelezi az ügyészt is.

Ez mind igaz. A jó vádbeszédnek mégis kelléke az, hogy *hangvétele az ügy jellegéhez igazodjék*. Már Arisztotelész arra intette a szónokot, hogy az a jó, ami nincs eltúlozva, mert ha nagyobb a kelleténél, már rossz.²⁰ Olyan tanácsot is adott, hogy a beszéd „...ne legyen tárgyánál sem alacsonyabb, sem szárnyalóbb, hanem hozzá illő legyen.”²¹ Nem csekély feladat az adott ügy súlyához, jellegéhez illő differenciált hangvétel, előadásmód megválasztása. Az viszont egészen bizonyosan helytelen, ha az ügyész minden ügyben ugyanolyan eréllyel vádol. A súlyos, erkölcsileg mélyen elítélendő bűncselekményt elkövető vádlott ügyében fejezze ki felháborodását, amiben nem csupán a saját véleménye kap hangot, hanem a társadalom értékítélete is. Az indokolt és helyénvaló szigorúság már csak azért is kötelező az ügyész számára, mert a közösséget, a társadalmat képviseli, egyben védelmei. Az ilyen előadásmód főként akkor lehet hatásos a bíróság előtt, ha ugyanattól az ügyésztől másfajta is hall. Az egyszer megbotlott, ezt megbánó embert az ügyész a vádbeszédben ne akarja megsemmisíteni, mert „... rosszul fogja fel feladatát az az ügyész, aki arcizmait azért erőlteti,

18 Fischer i. m. 48.

19 Fischer i. m. 49..

20 Arisztotelész i. m. 34.

21 Arisztotelész i. m. 175.

hogy valamilyen jelentéktelen botlást szörnyű gonosztetté fűjjon fel.²² Vádoljon az ügyész, de ne jobban, mint amennyire szükséges.

Külön bekezdésbe tartozik, mert tulajdonképpen nem is az előzők folytatása, inkább csak fölösleges óvatosságból említett szabály az, hogy megalázó, lealacsonyító, becsületsértő kifejezések használata minden ügyben tilos! A magyar nyelv elegendő szókinccsel rendelkezik bármiféle érzelem, indulat vagy vélemény kulturált kifejezésre juttatásához.

6. A büntetőbírósi eljárás kontradiktórius, ez eljárási jogunk egyik alapvető elve. A perbeszédekben, az ügyési és védelmi érvelésekben az is ellentétes vélemények csapnak össze. Ez fogalmazza meg azt az igényt, hogy a *vádbeszéd legyen vitázó, polemizáló jellegű*. A vádolás lényege a tényállítás és a tények bizonyítása, de a vád megalapozásához szükség lehet a cáfolásra is. A védő tárgyalási magatartásából, kérdéseiből, esetleges bizonyítási indítványából gyakran következtetni lehet arra, hogy védekezésének mi a fő iránya. Ha az ügyész előre rá tud érezni a védő várható érveire, kihasználhatja azt a helyzetet, hogy a vádbeszéd időben megelőzi a védőbeszéd elhangzását. Nagyon hatásos lehet, ha a védelmi érvekre már azoknak elhangzása előtt szolgálatni tudja a cáfolatot. A vádbeszéd teljességének az előzőekben már részletezett jellemzője a vitázó, polemizáló előadásmóddal kiegészítve eredményesen kamatoztatható. Nem minden ügyben, de ha lehetőség adódik rá, kár lenne elmulasztani.

7. A vádbeszéd *konkrét, egyedi és megismételhetetlen*. Számos változata van a szónoki beszédnek, amelyeket különböző hallgatóság előtt akár tetszés szerinti esetben is el lehet mondani. Így pl. a tudományos vagy ismeretterjesztő előadás, agitáló, politikai szónoklat mindaddig hatásos lehet, míg a téma aktuális. Ezen a határon belül változtatás nélkül vagy csekély változtatással nyugodtan ki lehet velük állni olyan hallgatóság elé, amelyik még nem hallotta.

A vádbeszéd ilyen ismétlésre nem alkalmas. A vádbeszédnek az adott ügghöz kapcsolati funkciója van, és az éppen most tárgyalt ügy sohasem azonos egy korábbival. Nem használhatunk sablonokat, egy másik ügyben bármilyen hatásosnak bizonyult fordulatokat. Minden ügyben előlről kell kezdeni a felkészülést, az érvelés logikai vázának elkészítését, az érvek és ellenérvek szembeállítását. Ezeknek alapján új, egyedi álláspontot kell kialakítani, amihez a korábbi ügyek sokasága csak mint általánosítható tapasztalatok forrása nyújthat segítséget.

A perbeszéd egyik igen fontos – meglehet, legfontosabb – része a bizonyítékok szakemberi értékelése. Ehhez nyújt szempontokat az eredetileg az Ügyészségi Értesítő 1986/2. számában megjelent írás. A példák ma már csak részben aktuálisak, de az olvasó könnyen találhat helyettük újakat.

22 Perényi – Kovács i. m. 44.

Tóth Mihály

A bizonyítékok értékelése a vádbeszédben

„Amikor egy vádlott bűnösségét alátámasztó és azt cáfoló bizonyítékok egyaránt felmerülnek, – fogalmazta meg néhány éve a vádbeszédről szóló írásában Julis Mihály – a bíróság a mérlegelési jogkörében dönti el, hogy ez a vádlott bűnös-e vagy ártatlan. E kettő közül az egyik természetesen téves, hiszen az igen és a nem egyszerre nem lehet igaz. A törvény azonban a bírót bármelyik – egymást kizáró – döntés meghozatalára feljogosítja, amiből az következik, hogy a konkrét ügyet a törvény önmagában nem dönti el. A bírói meggyőződés itt nagy szerepet kap, olyan nagy szerepet, hogy ha a bíró az annak alapján hozott döntést a törvényben előírt módon megindokolja, akkor azt a másodfokú bíróság nem változtatja meg.”²³

Természetesen az ügyész nem tétlen szemlélője, nem passzivitásra kárhoztatott tanúja a bírói meggyőződés kialakulásának. Tudja befolyásolni, sőt *befolyásolnia is kell* a bíró mérlegelését. A befolyásolásnak pedig végső, mintegy az egész addigi eljárást összegző s egyben legfontosabb eszköze a vádbeszéd, abban is a *bizonyítékok értékelése*. Ha a vádbeszéd klaszszikus részeit sorra vesszük, könnyen beláthatjuk, hogy egyedül a bizonyítékok értékelésének elmulasztása járhat szinte jóvátehetetlen következményekkel²⁴ A tényállás egyes részei, a jogi minősítés vagy a bűnösségi körülmények már a másodfokú ügyész által is kiegészíthetők és helyesbíthetők – feltéve persze, hogy másodfokú eljárásra egyáltalán sor kerül – a bünteteskiszabási indítvány pedig nem is köti a másodfokú jogalkalmazó szerveket.

Ezzel szemben téves mérlegelés utólagos felülmérlegelésének megkísérlése az esetek zömében eleve kudarcra van ítélve.

Feltétlenül indokolt ezért a következőkben a bizonyítékok vádbeszédbeli értékelésének néhány olyan elméleti és gyakorlati kérdését áttekinteni, amelyekkel a kezdő ügyész nap mint nap találkozhat, s amelyeket – éppen az elmondottak miatt – lehetőleg már az első alkalommal helyesen kell megoldania.

1./ Legelőször azt kell tisztáznunk, vajon a bizonyítékok részletes értékelése minden vádbeszédnek mellőzhetetlen, kötelező része-e. A válasz: egyértelmű nem.

Sokan félreértik, tévesen értelmezik azt az ismert elvet, hogy a bizonyítékok értékelésének feltétlenül teljesnek kell lennie. Ez persze igaz, de a teljesség nem azt jelenti, hogy a bizonyítékokat függetlenül a bizonyítás anyagától, minden ügyben és minden egyes tényállási részre vonatkozóan, egyenként és összességében értékelni kell.

Nem elegendő pusztán a bizonyítékok között fennálló ellentétből sem kiindulni, hiszen kevés az olyan ügy, amelyben ellentmondások egyáltalán nem merülnek fel. Ám az már nem lehet közömbös, hogy ezek az ellentmondások milyen súlyúak és milyen minőségűek. Értékelésre tehát csak akkor van szükség, ha valamely bizonyítandó tényre vonatkozóan

²³ *Julis Mihály*: A vádbeszéd, mint a jogpolitikai elvek érvényesítésének eszköze. Ügyészségi Értesítő 1978/3. 14. oldal

²⁴ v. ö. Perényi L. - Kovács I.: A vádbeszéd. Ügyészségi Kiskönyvtár 1. sz. 26. oldal

lényeges és feloldandó ellentéttel találkozunk. A mérlegelés voltaképpen ezeknek az egymásnak ellentmondó adatoknak a számbavétele a bizonyító erő szempontjából. Az ügyész a bizonyítékok értékelése során olyan elemző munkát végez, melynek eredményeképpen megállapítja, hogy mely bizonyíték mely tény megállapításához kell vezessen, és miért, az ezzel ellentétes bizonyítékoknak pedig miért kisebb a hitele.

2./ Ha eljutottunk odáig, hogy a bizonyítékok feltétlenül értékelésre szorulnak, mert ellenkező esetben kérdésessé válik az álláspontunk érvényesítése, további követelményeket kell magunk elé állítani, melynek során már a *hogyan, miként* kérdésre kell a választ keresnünk.

a./ Nyilvánvaló és sokszor idézett követelmény, hogy a szóbeli végindítványnak *belső meggyőződésből* kell fakadnia.

Ennek részletes kifejtése itt most szükségtelen, annyit azonban feltétlenül le meghatározó és átható feltételként: az az ügyész, aki mondanivalójának helyességéről nincs maradéktalanul meggyőződve, ne is bocsátkozzék a bizonyítékok értékelésébe mert még ha törekszik is a meggyőződés látszatának a fenntartására, biztosan nem fogja tudni másokkal elhitetni azt, amiben maga sem hisz.²⁵

Persze – mint látni fogjuk – pusztán a hit nem pótol bizonyítékot és meglévő adat bizonyító erejét sem fokozza.

b./ További, nem csupán formai de jelentős tartalmi kihatásokkal is járó követelmény, hogy a bizonyítékok értékelésére lehetőleg a *tényállás ismertetésével összhangban* kerüljön sor. Törekedjünk tehát arra, hogy ne különüljenek el egymástól a száraz, s a vádbeszéd elhangzásakor rendszerint már unalmassá vált, mindenki által ismert tényállásrészek majd az azokra vonatkozó bizonyítékok, hanem – ha lehet – alkossanak szerves egységet. A legszerencsésebb és legkövetendőbb módszer – különösen nem többmozzanatú, összetett tényállású ügyekben –, ha a bizonyítékok értékelése során kerekedik ki mondanivalónkból a megállapítandó eseményisor.

c./ Azt is feltétlenül szem előtt kell tartani, hogy a *bizonyítékok értékelése általános-ságban nem történhet, és az ügyész számára másra át nem hárítható kötelezettséget kell jelentsen.*

A bizonyítékok pusztá felsorolása nem értékelés, s csak tovább rontunk szónoklatunk hatásán, ha mindezt közhelyekkel is tarkítjuk.

Gyakran hallani ilyen és hasonló vádbeszéd részleteket: „a vád a tanúk vallomása alapján egyértelműen bizonyítottnak látszik”²⁶

Ugye nem kell részletesen indokolni. vagy bizonyított a vád, és akkor nem is kell az értékelésbe bocsátkoznunk, vagy csak bizonyítottnak *látszik*, akkor viszont valóban értékelésre, s nem jogi frázisokra van szükség.

Lássunk egy másik példát: „Nem vitás, hogy a vádirati tényállás megállapítható, mert a kihallgatott tanúk a vádlott védekezését megcáfolták”. Itt is érezzük, hogy a vádló valójá-

²⁵ A vádbeszéd és a belső meggyőződés kapcsolatáról lásd részletesen Julis i. m. 15. oldal, és Bócz Endre: Az ügyész szerepe a büntetőeljárásban Kriminálpedagógiai és kriminálpszichológiai tanulmányok 1. sz. 119-120. oldal

²⁶ Az e pontban idézett példák a fővárosi főügyész Ig. V. A/1.-284/1975 számon kiadott 1975. évi IV. sz. emlékeztetőjében szerepelnek.

ban semmit nem mondott. A „nem vitás”, „nyilvánvaló”, „kétségtelen” szavak önmagukban úgy hangzanak mintha az ügyész magát győzködné, „*kihallgatott tanúkról*” pedig felesleges beszélni, a tanút ugyanis általában kihallgatják, éppen attól válik tanúvá.

Súlyos hiba a bizonyítékok értékelésének ügyészi kötelességét a bíróságra hártani, s így mintegy az „én már megtettem mindent, tegyen a bíróság úgy, ahogy jónak látja” arisztokratikus álláspontjára helyezkedni.

Volt például olyan vádbeszéd, amelyben az ügyész azt mondta: „a másodrendű vádlott vonatkozásában a bíróság a tárgyaláson elhangzott tanúvallomásokot mérlegelve hozzon döntést”. Itt sem kellett volna a bíróságot jogszabályban előírt kötelességére figyelmeztetni hiszen mi mást *tenne*, mint mérlegelne, és mi mást *mérlegelne*, mint a tárgyaláson elhangzott vallomásokot.

Végül még egy példa: „III. r. vádlottra vonatkozóan tegye mérlegelés tárgyává a bíróság a tárgyaláson lefolytatott bizonyítást, s amennyiben a bűnösséget megállapítaná, pénzbüntetést szabjon ki.”

Ehhez végképp nem kell kommentár, legfeljebb annak örülhetünk, hogy az ügyész mindehhez nem tette hozzá egyes védő kollégáink kedvenc fordulatát: „*arra a nem várt esetre*, ha a bűnösséget megállapítaná...”

d./ A következő követelmény a *bizonyítandó tény*, a *bizonyítás körének helyes felismerése*.

Ha a vádlott a tárgyaláson érdemi védekezést terjeszt elő, akkor helyes a bizonyítás körét ennek figyelembevételével kialakítani. Mindez elengedhetetlenül teszi, hogy pontosan, helyesen felismerjük a védekezés lényegét, ne vaktában vagdalkozzunk, ne olyant bizonyítsunk, amit senki sem von kétségbe, s ugyanakkor meg se kíséreljük cáfolni a valódi védekezést.

Nézzük mindezt egy egyszerű példán.

Tételezzük fel, hogy a vád lényege szerint a terhelt a sértettet megütötte, a sértett az ütéstől elesett, beverte a fejét, megsérült, és a kórházban meghalt.

A védekezés lehetséges módjait ténybeli, és jogi védekezésre oszthatjuk fel.²⁷

A leggyakoribb *ténybeli védekezések* ilyenkor a következőket tartalmazhatják:

- „nem ütöttem meg a sértettet”,
- „nem én ütöttem meg a sértettet”,
- „a sértett nem esett el”,
- „a sértett nem az ütéstől esett el”,
- „a sértett nem az eséstől sérült meg”,
- „a sértett nem attól halt meg, hogy beverte a fejét és megsérült”²⁸

A tudatosan, vagy ösztönösen előterjesztett *jogi védekezés* során a vádlott szavaiból rendszerint az kerekedik ki, hogy

- jogos védelemben cselekedett,

²⁷ Lásd Bócz Endre: A védekezés joga és az igazságszolgáltatás büntetőjogi védelme Magyar Jog 1965/10. 435. oldal és Tóth Mihály: A terhelt védekezési szabadságának tartalma a magyar büntető eljárásban, különös tekintettel a nyomozásra Jogász Szövetségi Értekezések 1982. 25-26. oldal.

²⁸ Két elvileg még lehetséges esetet mellőztem a felsorolásból, a sérülés és a halál bekövetkezésének tagadása ugyanis - lévén mindkettő ténykérdés - nyilván nem szerepel a szokványos védekezések között.

- a jogos védelem megengedett mértékét menthető okból túllépte,
- hiányzott, vagy korlátozott volt a beszámítási képessége pl. kóros részegség miatt.

Látható, hogy egy híján tíz lehetséges és gyakori védekezés-változatot lehetett felsorolni, s természetes, hogy a bizonyítékok értékelését elsősorban a megfelelően felismert védekezés tükrében kell vagy célszerű kialakítani. A védelem álláspontjának cáfolása ugyan még nem azonos a vád bizonyításával, de nagy lépés lehet ezen az úton. Mondhatná erre bárki, hogy mindez annyira kézenfekvő, hogy felesleges hangsúlyozni. Ezzel szemben a helyzet sokszor az, hogy a kezdő ügyészek fel sem ismerik, mi a védekezés lényege, a vádlott és védője mibe kapaszkodik, mit akar elérni.

Gyakran ragyogóan, igen meggyőzően bizonyít és cáfol az ügyész záróbeszédében, csak éppen nem azt, amit kéne. Az előzőhöz hasonló példánál maradván előfordult, hogy a vád képviselője orvosi műszavakkal, rendkívül részletesen és alaposan bizonyította sérülés és a halál közötti okozati összefüggés tényét – amit egyébként már az orvosszakértői vélemény is megtett –, azzal a védekezéssel azonban egyáltalán nem foglalkozott, mely szerint a sértett nem az ütés okozta elesésénél sérült meg, hanem otthon, családi perpatvar során.

e./ A bizonyítékok értékelésekor valamennyi bizonyítékot az értékelés körébe kell vonnunk a bizonyítékok értékelésének tehát teljesnek kell lennie. E körben a leggyakoribb hiba, hogy az ügyész a vádat alátámasztó bizonyítékok részletes taglalása mellett nem foglalkozik a vádat /látszólag/ gyengítő adatokkal. Helyesen akkor jár el, ha értékelő és elemző tevékenysége során minden egyes körülményt alaposan szemügyre vesz, s álláspontját nem a terhelő adatok dörgedelmes felsorakoztatásával, hanem az azokkal ellentétes körülményekhez való ütköztetéssel fejti ki, ugyanakkor esetleg kimutatva a vádlott védekezés tarthatatlan vagy képtelen voltát is.

Sokszor éppen a vádat gyengíteni látszó adatok előtérbe állítása látszik a legcélravezetőbbnek. Egyáltalán nem baj, ha az ügyész a vádbeszéd érvelési részének összeállításakor megpróbál a védő fejével gondolkodni, és megkísérli előre megcáfolni a védelem lehetséges érveit.

Az egyik néhány évvel ezelőtti ügy tényállása szerint a féltékeny vádlott hátbaszúrta az élettársával kacérkodó, majd vele eltávozó ivócimboráját, aki az italbolt előtt el is zértett. Várható volt – miután a dolog ténybeli része tökéletesen bizonyított volt – hogy a védelem valamely jogkérdésbe kapaszkodva próbálja majd a vádlott felelősségét enyhíteni. A védő tárgyalás során feltett kérdéseiből kitűnt az is, hogy az erős felindulásra kíván majd hivatkozni.

Az ügyész perbeszédében alaposan és logikusan cáfolta a még el sem hangzott védekezést, rámutatva, hogy a felindultság köznapí fogalma nem lehet azonos a jóval magasabb mércét állító büntetőjogi fogalommal. A védő persze így is előadta érveit, azok azonban a korábbi cáfolat tükrében már nem voltak sem váratlanok, sem meggyőzőek.

Máskor, egy, a nevelése alatt álló kiskorú sérelmére elkövetett erőszakos közöszlással vádolt személy ügyében számítani lehetett rá, hogy a védelem a sértett vallomásának hitelét igyekszik majd aláásni, mert a sértetti vallomásnak valóban voltak gyenge, következetlen pontjai. Az ügyész ezúttal is arra törekedett, hogy előre kifogja a szöveget a védő vitorlájából, amikor a vádbeszédben ezeket mondta:

„A védelem eddigi eljárási tevékenységéből világosan kitűnik a sértett szavahihetőségének megdöntésére irányuló törekvése. Szükséges ezért már most előrebecsátani, hogy a védelmi aggályok nem látszanak alaposaknak. Nem vitatott, hogy a sértett tanúvallomásának

vannak olyan részei, melyek a szavahihetőség vonatkozásában ellene szóló látszatot keltenek. Mindenki tudja például, hogy lehetetlenség az a sértetti állítás, miszerint az első cselekmény alkalmával másfél óra hosszat tartott a vádossal a viaskodás, míg a közösülés megtörtént. Ez azonban mit sem változtat a cselekmény megtörténtén, és nem érinti a sértett szavahihetőségét. El tudja-e vajon képzelni bárki is, hogy egy fiatal leány, ily hallatlan lelki meg-rázkódtatást okozó helyzetben órára néz, és magában leszögezi a cselekmény lefolyásának tartamát? Úgy gondolom, e képtelenséget feltételezni sem lehet. Ellenben számos lélektani tapasztalat alapján rendkívül világosnak látszik, hogy az említett helyzet áldozata számára ólomlábakon jár az idő, minden perc szinte órának tűnik.²⁹

A védő ezek után újat már nem mondhatott, legfeljebb az ügyész által mondottakat próbálhatta cáfolni – az ítélet szerint sikertelenül.

f./ A következő követelmény a bizonyítás *törvényességének és bizonyos etikai szabályoknak a betartása a perbeszédben.*

A törvényesség követelménye azt jelenti, hogy a vádbeszéd során nem szabad eltávolodni a bizonyítás törvényben lefektetett szabályaitól. Igen fontos, hogy e körben nem csupán a Be. bizonyítással foglalkozó IV. fejezetének rendelkezéseit kell irányadónak tekintenünk. Sűrűn előfordul, hogy az ügyész záróbeszéde során nem is az fejezetben foglalt, hanem másutt rögzített előírások ellen vét. Különösen két, viszonylag gyakori hibát kell megemlíteni.

A Be. 10. §. /2/ bek. szerint a bíróság ügydöntő határozatát a tárgyaláson *közvetlenül* megvizsgált bizonyítékokra alapítja. Ez azt jelenti, hogy a vádbeszéd során nem szabad olyan bizonyítékokra hivatkozni, amely nem képezte a tárgyalás anyagát, ami nem hangzott el, amit nem mutattak be, nem olvastak fel, egyszóval ami a bizonyítási eljárás során nem került jegyzőkönyvbe. További adatokra való utalás még meglévő bizonyítékokkal összhangban sem engedhető meg.

Találón jegyzi meg H. B. Vess, hogy a tényleges bizonyítékokon túlmutató érvelés azt a helytelen benyomást keltheti, hogy az ügyész „tud valamit”. Az amerikai jogász példákat is megemlíti a bizonyítási szabályok oly módon történő megkerülésére. Leírja, hogy „nem helyénvaló a fel nem használható rendőri jelentésre való hivatkozás, jöllehet az esetleg „magáért beszélne”. Szintén megengedhetetlen annak a vádbeszédben történő hangsúlyozása, hogy „a tárgyalás hetekig eltartott volna, ha a vádhatóság valamennyi bizonyítékát bemutatta volna”, vagy hogy „más lenne most a helyzet, ha a rendőrség annakidején házkutatást tartott volna.”³⁰

Bár az idézettek jórészt speciális amerikai bizonyítási szabályokkal függnek össze, a közvetlenség elvének megsértésével hazai tárgyalótermekben elhangzott perbeszédekben is találkozhatunk. Jól példázza a következő eset.

A vádlott, passzív vesztegető, a hivatali vesztegetés tárgyát képező és a nyomozás során lefoglalt aranyláncról a bizonyítási eljárás végén váratlanul azt állította, hogy azt a jutalmából vásárolta, az tehát mindig a sajátja volt. Ennek igazolására bemutatott egy a lefoglalással azonos láncot, amelyet – mint elmondta – ugyanakkor a lányának vett. Az ügyész vádbeszédében

²⁹ Vádbeszédgyűjtemény Ügyészi Kiskönyvtár 10. sz. 30-31. oldal

³⁰ Henry Blaine Vess: Kötéltánc, avagy az ügyész vádbeszédének korlátai *The Journal of Criminal Law and Criminology* 1973/3. 22. oldal /kéziratos fordítás/ E tanulmány címe egyébként rendkívül találón jelzi azt a keskeny mezsgyét, amelyen az ügyésznek a vádbeszéd során haladnia kell, hogy egyaránt elkerülje pl. a túlzottságot, az indokolatlan enyhiséget, az elvtelenséget, stb.

rámutatott, hogy a kislány *a nyomozás során*, mentességi jogára történt kioktatása után beszámolt arról, milyen ékszerei vannak, s felsorolásában aranylánc egyáltalán nem szerepelt. Megdőlt tehát az azonos alkalommal történt vásárlásra vonatkozó vádlotti védekezés.

Csak hogy a bíróság a kislány nem tartotta szükségesnek meghallgatni, az ügyész sem indítványozta korábban a kihallgatást, nyomozati vallomása tehát csak a közvetlenség elvének sérelmével lehetett volna bizonyíték. Gondoljunk csak végig: a tanú a bíróság előtt meg is tagadhatta volna a vallomástételt, akkor korábbi vallomása sem lett volna felhasználható, s ha pedig alátámasztotta volna az anyja által elmondottakat, akkor kezdetett volna az ügyész körülményes és eredményre aligha vezető magyarázkodása arról, miért a nyomozati vallomás érdemel több hitelt.

Nagyon fontos ezért, hogy a bizonyítási eljárás keretén kívül eső, valódi, vagy vélt bizonyítékokra nem szabad hivatkozni, sem a tényállás, sem pedig – akár másodlagosan, utalás-szerűen, mintegy adatékként – a vádlott jellemzése körében.³¹

A másik tipikus hiba – kezdetben, a buzgóságtól fütve szinte valamennyien elkövetjük –, amikor az ügyész a vádlott *tagadásából* próbál tökélet kovácsolni.

Egy cserbenhagyásos gázolási ügy vádbeszéde során hangzottal el a következők:

„A vádlott úgy nyilatkozott, mint aki semmiről semmit nem tud és az általa elkövetett halálos gázolásról csak akkor szerzett tudomást, amikor a rendőrség letartóztatta... a vádlottnak ez a cinikus tagadása egyúttal élénk fényt vet elvetemült jellemére, mindenből kivetkőzött emberi mivoltára... de mit is várhatunk attól az embertől, aki ilyen kegyetlen módon képes az általa okozott baleset áldozatát cserbenhagyni.”³²

Nos, úgy látszik, az ügyész ezúttal nem csupán arról a régi igazságról feledkezett meg, hogy ereje az érvekben, s nem a jelzőkben van, hanem azt a hibát is elkövette, hogy jelzőit is jórészt helytelen körből merítette. A tagadás ugyanis a vádlott legelemibb joga, szabad védekezésének gyakorlása miatt semmiféle hátrány nem érheti. De a vád képviselőjének eljárása azért is helyteleníthető, mert pusztán a tények olyan hatásos perbeszédet tettek lehetővé, melynek során merőben felesleges volt a túlfűtött, már-már hatásvadászó hangnem. Amikor ugyanis a gyanúsítottat röviddel az eset után a szemtanúk felelősségre vonták, így felet nekik: „részeg paraszt /mármint az elgázolt sértett/, megérdemelte amit kapott...”

Kell-e ilyenkor a kegyetlenséget, a cinizmust, a könyörtelenséget és elvetemültséget hangsúlyozni?

Ha a tények magukért beszélnek, nem szabad a tényekről vagy a tényekért beszélni!

³¹ Érdekes, hogy még Visinszkij sem tudta mindig megállni, hogy be nem bizonyított tényeket is felhasználjon a vádlottak személyiségének jellemzéséhez. Egyik vádbeszédében pl. a következők hangzottak el: "A vád céljaira nem használhatjuk fel azokat a tényeket, amelyeket a bírósági tárgyalás során nem ellenőriztünk. Ezért nem akarom és nem is tudom mint vádanyagot felhasználni Sztarcev ellen azokat a tényeket, amelyeket a bírósági tárgyaláson nem ellenőriztünk és nem erősítettünk meg teljes mértékben: például Feldman, Kucevalov és mások közléseit. E közlések szerint Sztarcevet azzal vádolták a szigeten, hogy erőszakot követett el Palja két kiskorú leányán, ezenkívül egy Lovak nevű asszony is könnyes szemmel tett panaszt Sztarcev ellen erőszakoskodás miatt. Nem akarom felhasználni Sztarcev ellen ezeket az adatokat, noha teljes mértékben feltételezem, hogy mindez így történt. De éppen, mert csak feltételezem, nem akarom felhasználni őket." (Vajon valóban nem használta fel?) A. J. Visinszkij: Perbeszédék Szikra, Budapest, 1953. 307-308. oldal

³² Vádbeszédgyűjtemény Ügyészi Kiskönyvtár 10. szám. Budapest (évszám nélkül) 62-63. oldal

Mindez már részben vonatkozik a vádbeszédrel szemben támasztható *etikai* követelményekre is. Sz. Steev helyesen állapítja meg, hogy „a perbeszédre irányuló alapvető erkölcsi elvek, a tárgyilagosság és az elvszerűség”, s mindez azt jelenti, hogy „az ügyésznek okosan, helyesen, mérséklettel kell képviselnie a vádat.”³³

A mérsékelt és a helyes arányok felismerése bebizonyíthatja, hogy az ügyész nem kizárólag a büntetés, de a büntető eljárás helyesen felfogott céljaiban is hisz. Ezért nem bocsátok még megalapozottnak látszó feltételezésekbe sem, nem ragadtatja el magát, nem kelt indokolatlanul hangulatot a vádott ellen. Helytelen pl. a bűnözés aggasztó növekedésére, az alvilág megszerveződésének jeleire hivatkozni közértlopási ügyekben, balesetet nem okozó ittas vezető szemére vetni, hogy nő a sérüléssel balesetek száma és könnyen halálra gázolható volt egy ártatlan embert, vagy adócsalás miatt mondott vádbeszédben azzal érvelni, hogy ha az állampolgárok nem fizetik rendesen az adójukat, nem lesz új METRO-vonal, vagy nem épül fel az új Nemzeti Színház.

Próbáljuk meg tehát határozottan, ha indokolt, megfelelő szigorral, de tárgyilagosan és túlzásoktól mentesen beszélni.

Szintén etikai tilalomba ütközik – vagyis nem feltétlenül tilos, de nem is ajánlatos – a vádott tárgyalási magatartásából, stílusából, gesztusaiból, arckifejezéséből következtetést levonni, ezeket a külső jeleket a bizonyítékok körébe vonni.

Ebbe az egyben tehát ne kövessük a nagyszerű szónokot, Cicerót, aki Catilina elleni egyik vádbeszédében így érvelt:

„S én... a leveleket, a pecsétet, a kézírásokat, végre minden egyesnek vallomását gadságuknak egészen biztos bizonyítékának a jelének tartottam, de még sokkal biztosabbnak elsápadásukat, szemüket, tekintetüket s elnémulásukat. Mert annyira meghökkentek, úgy néztek a földre, oly lopva tekintettek néha egymásra, hogy úgy látszott, mintha már nem mások vádolnák őket, hanem maguk magukat.”³⁴

Több mint kétezer évvel később lényegében ugyanígy jár el az a vádló is, aki pl. a terhelt zavarát „gúnyos mosolygásnak” minősíti, magyarázkodását a „megbánás hiányának” stb.

g./ Befejezésül talán kicsit részletesebben szeretnék foglalkozni még egy nagyon fontos követelménnyel.

A bizonyítékok értékelésekor maradéktalanul *eleget kell tennünk a bizonyítás szigorú logikai szabályainak*. E szabályok – tapasztalataim szerint – csak részben ismertek és csak látszólag kézenfekvők. Indokolt ezért rövid áttekintésük.³⁵

A logika szerint a bizonyításnak két módja ismert, a közvetlen és a közvetett bizonyítás. A *közvetlen* bizonyítás azt jelenti, hogy meghatározott tények igazolásán keresztül jutunk el újabb tényekig.

A közvetlen bizonyításnak is két formája van, az indukció és a dedukció.

³³ Sz. Sztoev: A bírósági perbeszédet etikája Szocialiszticeszko Pravo 1976/11./magyar ford: Magyar Jog 1978/7. 639. o./

³⁴ Ciceró: Catilina ellen mondott vádbeszédei Budapest, Athenaeum, 1922. 83. oldal

³⁵ A bizonyítás tanával foglalkozó rendkívül gazdag logikai irodalomból ezúttal csak néhányat emelek ki: Ruzsa Imre: Formális logika. Tankönyvkiadó, 1982. Varga Tamás: Matematikai logika kezdőknek I-II. Tankönyvkiadó, 1966. W. O. Quine: A logika módszerei. Akadémiai Kiadó, 1968.

Akkor *induktív* a gondolatmenetünk, ha *egy* tényekből *általános* következtetésre jutunk. Ezt teszi az ügyész pl. akkor, amikor vádbeszédében az üzletszerűség tényét egyes részcselekmények egymás utániségán keresztül bizonyítja. *Deduktív* bizonyítás esetén kiinduló tételünk általános, s a követelmény lesz egyedi. Ha pl. a védelem egy cselekmény társadalomra veszélyességét vitatja, az ügyész ennek az általános fogalomnak az elemzése révén jut el a konkrét tett veszélyességének kimutatásához.

A *közvetett*, vagy indirekt bizonyítás azt jelenti, hogy valamennyi olyan tényt cáfoljuk, amely a bizonyítandó ténnyel ellentétes.

Különösen ebben az esetben nagy a hibalehetőség. Előfordul ugyanis, hogy az ügyész a vádbeszédében cáfolja ugyan a lehetséges esetek tág körét, de nem *valamennyi* kiküszöbölendő lehetőséget. Kizár tehát *valamit*, ám ezzel az ellenkezőt nem bizonyítja, csak a kört szűkíti, s ez távolról sem megnyugtató eredmény.

Lássunk most a közvetett bizonyításra is egy igen szép és meggyőző példát egy a két világháború között elhangzott emlékezetes perbeszédből. A vád szerint a bíró terhelt jelentős összegeket fogadott el vesztegetésként, s ezeket rendre takaréka helyezett. Mint a vesztegetési ügyekben általában, ezúttal sem volt túlságosan sok terhelő adat a vádló kezében, ezért a betétállomány időszakonkénti ugrásszerű növekedését tartotta a vesztegetés egyik legfontosabb bizonyítékának, amikor így beszélt:

„A bizonyítás, mint logikai folyamat, az okozatnak a megfelelő okkal való kapcsolatba hozatal. E művelet legbiztosabb ellenpróbája az, ha felsorakoztatjuk az összes lehetséges okokat és kiküszöbölve azokat, amelyekről kizártnak kell tartani azt, hogy az adott okozat előidézhetők, maradékként nyerjük azt a tényezőt, amely a megoldást magában foglalja. Ez az ellenpróba megtörtént akkor, amidőn kutattam, hogy apai vagy anyagi ágon jutott-e olyan örökséghez Nagy vádlott, amely a pénzromlás dacára csak valamennyire is számottevőnek tartható volna. Nyomoztam utána, vajon volt-e valamelyes különös megengedett vagy tiltott jövedelmi forrása a házaspárnak, amely számukra ekkora vagyongyűjtési módot adott volna. Vizsgálat tárgyává tetetett vajon nem kedvezett-e a véletlen szerencse akár tőzsdejáték, akár más üzérkedés kapcsán, amely két éven át állandó pénzforrásul szolgált volna. Megállapítottam, vajon a választott bíraskodásból származó jövedelem volt-e az inflációs idők után oly mértékű, hogy a kétségtelenül megállapított fényűző életmód dacára is lényeges vagyongyűjtésre alapot adott volna. Amikor ezek a lehetőségek mind negatívnak bizonyultak, akkor, és csak azóta állítom, hogy bírói pályán működő egyénnek csaknem egy milliárdra menő oly vagyona, amelynek eredetére két éves vizsgálat mást megállapítani nem tudott, mint hogy a vagyonfelügyelők és szakértők számára kiutalt összegekkel áll a kapcsolatban, és amelynek eredetét a pénzszervezési lehetőségek hatásait boncolgat három szakértő sem tudta másként megfejtetni; az ily vagyont minden bíró a megvesztegetésre alapított vád egyik igen nyomatékos bizonyítékának tekinti... Míg Nagy István vagyonának eredetét más forrásból származottnak is tarthattuk, addig e vagyon csak gyanúok volt, akkor azonban, amikor e lehetőségek sorra megdőltek, a bizonyítékunk egy jól megalapozott példányával állunk szemben.”³⁶

A bizonyítás *módjainak* áttekintése után vizsgáljuk meg a bizonyítás legfontosabb *szabályait*.

³⁶ Hubert-Müller: Perbeszédék gyűjteménye. Budapest, 1929. 198-199. old.

Ezek – némileg leegyszerűsítve – a következők:

– *A bizonyítandó tételt világosan, és egyértelműen meg kell jelölni.*

– *A tételt a bizonyítás során nem szabad megváltoztatni.*

Azt kell tehát bizonyítani, amit célul tűzünk ki és nem más, pl. azt, amit könnyebb. Ennek fontosságát részben már beláttuk a d./ pontban, az ott leírtakat legfeljebb annyival egészíthetem ki, hogy nem is annyira a bizonyítandó tény felismerése, hanem az ahhoz való következetes ragaszkodás a nehéz. Különösen összetett, több elemből álló törvényi tényállások esetén kell körültekintően eljárunk. Gyakori hiba, hogy az ügyész pl. szinte kizárólag az intézkedés jogszerűsége mellett szóló érveit sorakoztatja fel, jóllehet már a vádemelés is a törvényi tényállás III. fordulatába ütköző hivatalos személy elleni erőszak miatt történt. Máskor, a hivatali visszaéléssel vádolt személy ügyében kilátásba helyezi, a jogtalan előny-szerzési célzat bizonyítását, de ennek során alig tesz egyebet a kötelelességzés tényének taglalásánál.¹⁵

– *Az érvek igazak, bizonyítottak és elegendők legyenek a tétel bizonyítására, végül*

– *Az érvekből a tétel a bizonyítás logikai szabályai szerint következésképpen.* Bizonyos rögzített és helyesnek elfogadott logikai sémáktól tehát sem a következtetés során /amikor a kiinduló tételek adottak és a konklúziót keressük/, sem a bizonyítás során /amikor fordítva járunk el: a konklúzióhoz keresünk megfelelő érveket/ nem szabad eltérni. Ezek a logikai szabályok – főként az ún. „nevezetes következtetési sémák” – rendszerint ugyancsak kézenfekvőnek, egyszerűnek tűnnek. Nem is tudatosan alkalmazzuk pl. a logikai irodalomban „reductio ad absurdum”-nak, vagy „láncszabály”-nak nevezett elvét, sőt bizonyára nem is igen tudjuk, hogy így nevezik őket. De éppen azért, mert e szabályokat ösztönösen alkalmazzuk, megsértésük is gyakran ösztönös.

Befejezésül – ennek igazolására – szeretném egy nagyon súlyos, ugyanakkor azonban meglehetősen gyakori logikai hibára felhívni a figyelmet. Sűrűn előfordul, hogy úgy okoskodunk: ha egy tényből kétségtelenül következik egy másik tény, s ez utóbbit bizonyítjuk, bebizonyítottuk a kiindulási alapul szolgáló tényt is. Ha pl. a gyanúsított követte el a kerékpárlopást, – állítjuk – akkor járt a kerékpártárolóban. A gyanúsított kétségtelenül járt a kerékpártárolóban, tehát ő a tolvaj. Ugyanez képletben:

$L \rightarrow K ;$

$K ;$

L

Am jól tudjuk, a helyszínen tartózkodás bizonyítása még nem jelenti az elkövetés bizonyítását. Példánkban tehát a kerékpártárolóba történő illetéktelen bejutás legfeljebb a felelősségre vonáshoz szükséges gyanút alapozza meg, az elítéléshez önmagában nem elegendő.

Az olvasó most nyilván úgy véli, hogy mindez több mint természetes, felesleges nyilvánvaló dolgokat agyonmagyarázni. Meglehet, így van. De belátjuk-e vajon ezt akkor is, ha induló tételeink akár csak egy kicsit bonyolultabbá válnak? Erre már könnyelműség volna egyértelmű igennel válaszolni. Még ma is előfordul például a jogalkalmazók gyakorlatában az ilyen érvelés:

Ha valaki csempész, vagy vámorgazda, akkor nem rendelkezik érvényes vámárnyilatkozattal.. Bebizonyítottuk, hogy csempész nem lehet, hiszen évek óta nem járt külföldön.

Azt is bebizonyítottuk, hogy nincs megfelelő okirata, hiszen ezt maga is beismerte, s vámárnyilatkozatot a házkutatáskor sem találtak nála.

Tehát – állítjuk ezek után – bebizonyítottuk, hogy az illető vámorgazda. E gondolatmenet szerkezete teljesen azonos az előzőével: ¹⁶

$$\begin{aligned} & (CS \vee VO) \longrightarrow \sim C ; \\ & \sim CS ; \\ & \sim C ; \end{aligned}$$

VO

Márpedig ha alaposan meggondoljuk, beláthatjuk, hogy az okirat hiánya és a csempészség kizárása még nem elegendő a vámorgazdaság megállapításához. Ehhez ugyanis nem kevesebb mint három további körülmény bizonyítása szükséges:

- a gyanúsított csempészett dolgot szerzett meg,
- a dolog csempészett voltáról tudott is, végül
- tettét anyagi haszonszerzés végett követte el.

Ezekről a körülményekről azonban gyakran megfélekedünk, mechanikusan, felületesen járunk el, s valójában ugyanazt a logikai hibát követjük el, melynek felismerése és elkerülése az íménti, kerékpárlopásos példában még olyan szerűnek tűnt: a konklúzióból következtetünk a kiinduló tételre.

***

Ezzel a bizonyítékok értékeléséről, a bizonyítás elveiről és szabályairól szóló írással magam is *bizonyítani* próbáltam; megkíséreltem érzékeltetni, milyen felelősségteljes, nehéz, ugyanakkor azonban szép és ízig-vérig jogászi munkát jelent a vádbeszéd érvelési részének megfelelő összeállítása.

Kérem az olvasót – elsősorban a fiatal, kezdő kollégákat –, hogy az itt megfogalmazottakat ne pontokba szedett követelményrendszerként, kötelező és minden helyzetben figyelembe veendő előírások halmazaként szemlélje, ellenkezőleg, saját, egyre bővülő gyakori tapasztalataival egészítse ki, fejlessze tovább.

S ha e tevékenység során a helyes jogi gondolkodás az ügyészi hivatás nélkülözhetetlen, szerves részévé válik majd, még mindig kerülhetünk a bíróságon néhányszor nehéz és váratlan helyzetbe, megoldhatatlan, kilátástalan helyzetbe azonban bizonyosan nem.

Mint már az előszóban utaltam rá, a szerző a védőbeszéd jó színvonalának élharcosa, 1977-ben megjelent könyve ma már beszerezhetetlen. Szerencsére, néhány aktuális gondolatot napjainkban is papírra vetett. Eredetileg ezek az Ügyvédvilág 2011/3. számában jelentek meg.

Szitás Benedek: A védőbeszéd stílusa, a stílus védőbeszéde

A perbeszéd a védői munka csúcsa. Csak rajtunk múlik, hogy milyen csúcsot akarunk elérni: az Alpok zord, havas bérceit vagy a településünk határában lévő halmocskát.

Meglátásom szerint a védőbeszéd nincs válságban, de kedvezőtlen jelek azért tapasztalhatóak. Az ügyvéd kollegák beszédei helyenként formálisak, rövidek és – amit figyelemre méltónak tartok – stilisztikailag egyre igénytelenebbek, szegényesek.

Az élőbeszéd stílusának, a kifejezésnek az elsekélyesedése általános jelenség, amibe viszont nem lehet és nem szabad beletörődnünk. Tudjuk, hogy különösen a két világháború között több gyűjteményes könyvben kiváló védőbeszéddek láttak napvilágot. Ilyenre az utóbbi mintegy hét évtized alatt nem került sor. Véleményem szerint ez arra is visszavezethető, hogy eleink védőbeszédei a nem jogászok számára is élvezetesekek, olvasmányosak –, mondhatni retorikai gyöngyszemek voltak. Sajnos manapság elvélve hangzanak el olyan szintű védőbeszéddek, amelyek megérdemelnék, hogy az utókor számára könyv alakban is megőrzésre kerüljenek. – Azért, mert az élőbeszéd stílusa általánosságban kétségtelenül hanyatlik, még távolról sem elégséges ok arra, hogy reménytelennek tekintsük a helyzetet, azt elfogadjuk.

E helyen bizonyosan nem kell érvelnem a védőbeszéd eljárási fontossága mellett, de néhány dolgot azért kiemelendőnek tartanék.

Amikorra a büntetőeljárás eljut a perbeszéddekig, a bírónak kimondatlanul ugyan, de vitathatatlanul már van valamilyen szintű véleménye az ügyről. Ezt tagadni döreség lenne. Higgyünk azonban abban, hogy ez ekkor még nem megcsontosodott, megváltoztathatatlan vélekedés. Senkit sem könnyű meggyőzni – és azt hiszem, hogy ez általános emberi tulajdonság – mindenki bizonyos averzióval viseltetik, sőt: van, aki kifejezetten vereséggként éli meg azt, ha korábbi nézete feladására kényszerül. (Persze az ilyen rossz bíró.)

A meggyőzésnek ezernyi mesterfogása lehet, amit akár csak vázlatosan is, lehetetlen számba venni. Azt azonban aligha lehet vitatni, hogy a stilisztikailag szegényes beszéd, lett légyen egyébként szakmailag kifogástalan, nyilvánvalóan nem vagy csekélyebb mértékben lehet meggyőző.

Le style, c'est l'homme – (a stílus maga az ember) – mondta Georges-Louis de Buffon, a nagy francia filozófus, 1753-ban tartott akadémiai székfoglalójában. A jó stílusú védő önmagában, befelé bányászódik, kifelé építkezik. Ha valakiben, hát a védőben nagy lánggal kell lobogjon az ártatlanság vélelmének tüze. Ez kiapadhatatlan forrás, illetve legalábbis az kellene legyen.

Azt kell mondjam, hogy talán ott van a hiba, hogy a védők többsége a védelmet, a perbeszédet elmondja, de nem adja elő, nem éli meg és nem éli át. A védő át kell érezze a védőbeszéd fontosságát, az élőszó erejét és az érzelmileg átfűtött szónoklat hatássóságát.

Itt szabadjon felidézni három évtizedes retorikatanári működésem alatt mindig, a hallgatóim figyelmébe ajánlott, Szent Ágostontól származó idézetet: „Benedd égnie kell annak, amit lángra akarsz lobbantani másokban”. A hallgatóság – s sajátos jellemzői mellett és ellenére a bíró is az – érzékeny műszer, finom szeizmográf. Talán nem is tudjuk, hogy a

szónoki emelvényen milyen könnyen és egyértelműen eláruljuk azt, hogy benső meggyőződésünket fejezzük-e ki, vagy csak valamit elmondunk. A hallgatóság megérzi, kitapintja ezt a finom különbséget. Aki érzelmileg szavain kívül marad, akinek szavai és meggyőződése nincsenek összhangban, annak stílusa egyszerű, sekélyes és hatástalan lesz. A mélyen gyökerező hit, az érzelmi tűz jótékony és ösztönző hatással van a stílusra. Az ilyen beszédben talán bocsánatos bűn a stílusterés, a képzavar és az artikulációs hiba is.

A stílus fontosságának védelmében szólnék. A stílus az élőszo értéke. Ékkő, aminek csiszolását sohasem lehet befejezni.

Amikor a védőbeszéd stílusának elszegényesedéséről keserűen szólok, nem a túlzóan kifinomult, agyoncsiszolt, nemes veretű és cirkalmas stílus iránti nosztalgia szól belőlem. Az egyéni és élő stílus, e kettő egysége, érdekében emelnék szót – ha úgy tetszik, tartanék védőbeszédet.

S, hogy mit értek egyéni és élő stíluson?

A stílus maga az ember – idéztem az előzőekben. Ehhez képest persze mindenkinek van valami stílusa. A stílus, az elokúció, az a szónoki megnyilatkozási terület, ami a leginkább fejleszthető, sőt egy védő számára kötelezően fejlesztendő.

A stilisztika tudománya gazdag tárházat mutat be nekünk. Csak megjegyzem, hogy az interneten is elérhető Retorikai-stilisztikai lexikon több mint 450 címszót tartalmaz, és a Szathmári István szerkesztésében 2008-ban megjelent Alakzatlexikon több mint 150 alakzatot ír le. Természetesen döreség lenne ezeket egy-egy védőbeszéd kapcsán maradéktalanul számon kérni –, sőt: a stílusalakzatok – szakszóval: figurák – halmozása dagályossá, élvezhetetlenné tenné beszédünket. Ugyanakkor pl. egy jókor és jól feltett szónoki kérdés, vagy még inkább megfogalmazott metafora egyéni ízt, hangulatot kölcsönözhet védőbeszédünknek.

A magam részéről a stílus egyéniesítése vonatkozásában a metaforát helyezném az első helyre. A metafora átvitt értelemben használt szó vagy kifejezés, olyan sajátos, egyéni azonosítás, ami két dolog, tárgy, személy vagy jelenség között, külső vagy belső tulajdonságuk alapján teremt hangulati hasonlóságot. – Ez a gondolati kapcsolat az, ami egyéni lehet. A metafora, miként mindenféle stílusalakzat helye és értéke vitatott. Az ókori görög-latin szerzők kezdetben nyelvi vétségnek, barbarizmusnak tartották. Ezt követően előbb Gorgiasz, utána Arisztotelész ismerték fel és fogalmazták meg értékét. Friedrich Nietzsche Retorikájában szellemesen és találóan fogalmaz: „Az az alakzat, amelyet senki sem fogad el, hibává válik. Valamely usus által elfogadott hiba alakzattá válik.” Azt hiszem, hogy ebben a megállapításban van a lényeg. Tudni és merni kell egyéni jellegű gondolat-társításokat megfogalmazni. Ezek egyénivé, színessé és élvezhetővé teszik előadásunkat, s emellett az az értéke sem elhanyagolható, hogy a figyelem felkeltésének és lekötésének egyik leghathatósabb eszköze.

A védőbeszéd stílushibáinak egyik oka kétségtelenül a felkészületlenség. A védőbeszéd fontos sajátossága, hogy az a vádbeszéd után hangzik el, s egyfajta válasz is kell legyen a vádbeszédre. A védőbeszéd tehát jellemzően rögtönzött beszéd. Az viszont nem igaz, hogy a rögtönzésre nem lehet, sőt nem is kell felkészülni. Írásbeli stílusunk – hiszen több időnk van a választékos megfogalmazásokra – kétségtelenül szebb, csiszoltabb, mint az élőszóbeli megnyilatkozásunk. De inkább a stílus legyen némileg az áldozat, semmint hogy beszédünket felolvassuk, vagy „jó tanulóként” a bemagolt szöveget felmondjuk. Ezt a hallgatóság – az az érzékeny műszer – azonnal kimutatja, felismeri. Azt viszont egyértelműen látnunk kell, hogy merőben más annak a védőnek a stílusa, aki alaposan ismeri az ügyet, aki felkészülten áll fel beszélni, mint aki ötletszerű gondolathalmazok egymásutánjában nyilatkozik csupán.

Lerögzíthető, hogy igazán jól csak a felkészült szónok tud rögtönözni. A felkészült védőnek elsősorban nem arra kell koncentrálnia, hogy mit fog mondani, hanem legfeljebb arra, hogy miként fogja azt mondani, ekként tehát több idő és figyelem maradhat a választékos stílusra. Bármennyire is felkészültek vagyunk viszont, mindig őrizzük meg a rögtönzés látszatát, élményét, mert a jól rögtönzött védőbeszédre a bíró, a hallgató is jobban figyel. Élvezi a gondolat születését, az együttgondolkodás örömét, a felismerés nagyszerűségét. Jól ki kell használnunk ezeket a lehetőségeket.

Az elmondottak konklúziójaként engedtessek meg nekem, hogy rögzítsem retorikai tanításom alaptételét: Semmi sem hat jobban, mint a rögtönzés meggyőző látszata, de rögtönözni csak a felkészült szónok tud.

Ifjú kollégáink szervezett formában a védőbeszéd megtartására aligha vannak felkészítve. A perbeszédversenyek ehhez nem elégségesek. A retorika csak néhány egyetemünkön fakultatív tantárgy. Az alapoknál kellene kezdeni. Ahogy szoktam volt mondani: Jó lenne utolérnünk a sötét középkort, ahol a retorika a három legfontosabb tudomány közé, a triviumba tartozott.

A tapasztalt ügyvéd írása eredetileg az Ügyvédvilág 2010/12. számában jelent meg. A tanulmány lényeges és hasznos kérdéseket tekint át, s a bírói gyakorlat elemzése révén is segíti a jó védőbeszéd összeállítását.

Szalóky László: Az ügyvédi perbeszédnek néhány kérdése

- Mit nem mondhat az ügyvéd a bíróság előtt?
- Mit mondhat az ügyvéd a bíróság előtt?
- Mit mondjon az ügyvéd a bíróság előtt?
- Amit mondania kell, hogyan mondja az ügyvéd a bíróság előtt?

I. Fontos kérdések. A gyakorlatban ugyanis végletekkel lehet találkozni.

Hallottam – igaz nem értettem –, amikor az ügyvéd a foga között motyogott, vagy darált érthetetlenül. Hallottam suttogó perbeszédet és diadalüvöltéses ordítózást is. Hallottam védőt, aki az ügy minden jelentéktelen apró momentumát felsorolta, de a dolog lényegét sunyin megkerülte.

Nehéz igazságot tenni, vagy akár csak tanácsot is adni. Mégis megpróbálom a lehetlent és örülnék, ha ebben a témában vita kerekedne. Egy indulatmentes vita valamennyiünk hasznára lehetne.

II. Régi nagy, neves ügyvédek abban is példát mutattak, hogy a bírósági tárgyaláson kérdéseik a felek vagy a tanúk irányában, de különösen a bírónak tett nyilatkozataik nagyon kulturáltak, színesek, az ügy lényegére koncentráltak voltak, perbeszédek pedig briliáns, irodalmi értékű, lelkes szónoklatok.

A régi jeles ügyvédekink járatosak voltak a latin nyelvben is, előadásukat fűszerezték néhány frappáns és bölcs latin idézettel. Persze a bírák meg is értették ezeket a latin nyelvű idézeteket. Például Ulpianus híres mondatát minden jogász ismerte: „Honeste vivere, neminem laederere, suum cuique tribuere!” – „Becsületesen élni, senkit sem bántani, mindenkinek megadni a magáét!”

A magyar nyelvet pedig magas színvonalon alkalmazták, néhány irodalmi példát is említve, ami jobban megvilágította álláspontjukat.

Ma már az angolnyelv-ismeretre is szükség van. Illik és hasznos angolul tudni az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény néhány fontos mondatát:

Pl. „Article 6

1. In the determination of his civil rights and obligations or of any criminal charge against him, everyone is entitled to a fair and public hearing within a reasonable time by an independent and impartial tribunal established by law.

2 c to defend himself in person or through legal assistance.”

A perbeszédet mondó ügyvéd feladata, hogy meggyőzze a bíróságot a saját álláspontja helyességéről és azt érveivel, indokolásával elfogadtassa.

A jó perbeszéd elmondásához elsősorban jó szakmai felkészültség és a tárgyalt ügy tökéletes ismerete szükséges. Az ügyvédek jelentős hátrányban vannak. A bíró évekig csak büntető- vagy csak polgári ügyeket tárgyal, sok hasonlót, azonos témakörökben. Rendszeresen, szervezett továbbképzésben részesül.

Az ügyvéd, hogy megéljen, bármiféle ügyet kénytelen elvállalni. Lehet, hogy délelőtt büntetőügyben, délután polgári ügyben kell ellátni feladatát, a bíróság előtt felelősen nyilatkozni. A bírák jelentős részének a szakmai felkészültsége tehát magasabb. Ugyanakkor az ügyek magas száma miatt nem tud elég időt fordítani az elbírálandó ügy részleteinek megismerésére. Az ügyvéd azért is részletesebben ismeri az ügyet, mert a vádlottal vagy a polgári peres féllel a tárgyalás előtt részletesen beszélget, minden iratot alaposan átnéz, elemez és így szélesebb aspektusban látja az ügyet.

III. Persze a perbeszéd akkor lesz meggyőző a bíróság számára, amennyiben az a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárás adatain, annak rendszerbe foglalásán alapul, és kiváló jogi minősítés előterjesztésével párosul. A büntetőperben a cselekmény társadalomra veszélyességével, az elkövető személyiségével, várható magatartásával, végül a kiszabandó büntetés nemére, vagy a felmentés szükségességére kell indokoltan rámutatni.

Sajnálatosan tapasztalom, előfordul, hogy néhány ügyvéd védői perbeszédében semmiféle rendszert, irányvonalat nem tart. Hol a tényállás egyik-másik részét emlegeti, majd átugrik a kiszabandó büntetés indokolására, majd össze-vissza csapong a bűncselekmény tárgyi és alanyi oldalához tartozó momentumok között. Így aztán a bíró is nehezen hámozza ki a védő akaratát, indítványát.

IV. Nem kívánok itt részletesen elmélkedni az ügyvédség szerepén, jelentőségén az igazságszolgáltatásban. Számos elvi cikk jelent meg már erről a témáról. Mindenesetre az ügyvédség minden demokratikus államban az igazságszolgáltatás integráns része. Egyben az ügyvédség megbecsülése, jogainak biztosítása az állam demokratizmusának fokmérője is.

„Az Alkotmánybíróság már korábban is kiemelte az ügyvédi foglalkozás beágyazottságát az igazságszolgáltatás, valamint az eljárásjogok rendszerébe, továbbá az ügyvédi tevékenység szabályozásának közjogi vonatkozásait. [22/1994. (IV. 16.) AB határozat, ABH 1994, 127, 130.]” [14/2004. (V. 7.) AB határozat]

V. A cikkem elején feladott kérdéseket külön kívánom vizsgálni a büntetőügyekben és a polgári eljárásjogi ügyekben. Ugyanis jelentős különbség van a kettő között.

Szerencsére a büntetőjogi védőt messzemenően védik az Alkotmány rendelkezései, nevezetesen az Alkotmány 57. § (3) bekezdése:

„A büntetőeljárás alá vont személyeket az eljárás minden szakaszában megilleti a védelem joga. *A védő nem vonható felelősségre a védelem ellátása során kifejtett véleménye miatt.*”

Ez utóbbi mondat nagy és erős védernyő a védők feje felett és biztosítja lelkiismeretük szabadságát. Például a védő bátran vitathatja a vádirat és a vádbeszéd bármely részét és hangsúlyozhatja, hogy a vádlott nem követte el a vádbeli cselekményt, vagy a vádlott által elkövetett cselekmény társadalomra veszélyessége oly csekély, hogy az nem is bűncselekmény.

Egyébként, ha a statisztika egyszer kimutatná ezeknek a bagatell súlyú ügyeknek a számát: megdöbbennék. Például nemrég volt kénytelen felmenteni a Fővárosi Bíróság, mint másodfokú bíróság, egy gimnáziumi igazgatót, aki ellen hat évig folyt alaptalanul a büntetőeljárás. A Markó utcában mindig félek, hogy az akták tömegétől már leszakadnak a bíróságok plafonjai és ledőlnek falai. Szerintem az ügyek jelentős száma nem is ügy, különösen nem büntetőügy. De az ügyészség miatt a bíró nem ejti el a vádat, bármennyire bebizonyosodott is, hogy nincs bűncselekmény.

A büntető eljárásjog is jelentős garanciákat biztosít a védőnek:

Be. 314. § (1)... *a védő védőbeszédet tart...*

(3) *Perbeszéd közben a szót nem lehet megvonni.*

Azt még nem tapasztaltam, hogy a szót megvonná a bíróság, de az már gyakran előfordul, hogy sürgetik az ügyvédet, belekérdeznak, igyekeznek megzavarni perbeszédje során.

A per egy küzdelem, harc is a másik fél álláspontjával szemben. A büntetőperben az ügyész az ellenpólus és sajnos nagyon sok esetben a bíró is ügyészi szerepet végez. Ha nincs jelen a tárgyaláson az ügyész, akkor nemcsak felolvassa helyette a vádiratot, de az egész tárgyalás során lelkesen képviseli a vádat is.

Tehát a tárgyalás egy harcos vita is egyben, különösen a büntetőtárgyalás. Itt bizony erős szavak is elhangzanak és nemegyszer az ügyvéd is keményen kénytelen fellépni az igazság megvédése érdekében. Kénytelen erélyesen rászólni akár a védenca vádlott-társára, akár a hazudós tanúra. Sőt, erősen reagálni kell a prejudikáló ügyész vagy bíró nyilatkozataira is. Természetesen akkor is ügyelni kell a bíróság iránti tisztelet megtartására és a védő tevékenysége nem irányulhat az eljárás megghiúsítására.

Ezért biztosítja a törvény azt a jogosultságot a bíró részére, hogy a perbeszédet félbeszakítsa, ha a védő előadása *bűncselekményt megvalósító kifejezést foglal magában, rendzavarást kelt, továbbá, ha az eljárás elhúzásának megakadályozása* érdekében szükséges. [Be. 314. § (4) bek.]. Látható, hogy e rendelkezés nagyon kényes, mérlegelhető cselekményekről szól. S az mindig egyben veszélyes is. Az egyik bíró így mérlegelheti, a másik úgy.

VI. Mindenesetre ebben az évben jelent meg a Bírósági Határozatok 2009/5. számában egy fontos ítélet (BH2009. 135.), nevezetesen:

„Nem valósít meg bűncselekményt a hatóság előtt folyamatban lévő eljárásban az ügyfél az őt megillető jogok keretei között az ügy tárgyával, az abban érintett személlyel összefüggésben az ügy tisztázása érdekében tett – gyalázkodástól, becsméréltől mentes – tényállítás akkor sem, ha a becsület csorbítására objektíve alkalmas volna.”

Nyilvánvaló, hogy ez nemcsak az ügyfélre, hanem az ügyfelet képviselő ügyvédre is vonatkozik. Szerintem ez azt jelenti, hogy a hazudó vádlott-társat, vagy a hazudós tanút erős szavakkal meg lehet pirogatni, amennyiben azt a bíró elmulasztja, csak a kijelentés ekkor sem lehet gyalázkodó és becsmérőlő.

Szerintem ez a polgári per során tett nyilatkozatokra is vonatkozik, mert a példaként megjelentetett és követendő ítélet „a hatóság előtt folyamatban lévő eljárást” említ.

VII. Éppen a fentiek miatt nem lehet egyetérteni azzal a szintén követendő példaként közzétett lakonikus bírósági állásponttal, ami egyébként egy polgári perben bukkant fel véletlenül:

„...az ismételten alaptalanul előterjesztett elfogultsági kifogás miatt kiszabott bírságot nem lehet a bírósággal szemben kárként érvényesíteni.”

Ebből kiderül, hogy egy ügyvéd kollégára bírságot szabott ki a bíróság, mert ő ismételten elfogultsági kifogást terjesztett elő. Lehet, hogy ugyanaz a bíró szabta ki a bírságot, aki ellen elfogultsági kifogást jelentett be a kolléga?

Én ezzel szemben azt állítom, hogy az elfogultsági kifogás előterjesztése nincs korlátozva, tehát ismételten is előterjeszhető, ezért a bírság kiszabása indokolatlan.

Egyébként is, az elfogultsági kifogás bejelentésének lehetősége mind a büntető-, mind a polgári eljárásban törvényes lehetőség. S ez nem „csúnya dolog”. (Be. 21–27. §, Pp. 13–21. §)

Sajnos nekem még sohasem sikerült az elfogultsági kifogásom elfogadtatása. A bíró görösen ragaszkodott az ügyhöz, a kifogásomat mindig elutasították. A sok száz bejelentett és elutasított elfogultsági kifogás helyzetét érdemes lenne érdemileg országosan felülvizsgálni, feldolgozni. Szükséges lenne, hogy a Legfelsőbb Bíróság megfelelő szempontokat, egységes iránymutatást adjon ki az elfogultsági kifogások elbírálására.

VIII. Cikkem elején már céloztam arra, hogy a perbeszédnek valamilyen logikus szerkezetének, felépítésének kell lennie. Természetesen sokféle jó szerkezet elképzelhető és alkalmazható is. Csak egyik példának írom le a saját módszeremet, amelynek alkalmazása eredményesnek látszik.

Minden előadásnak, írásnak bevezetéssel kell kezdődnie. Ezért először is felhívom a bíróság figyelmét, miért fontos behatóan feltárni a konkrét büntetőügy tartalmát és a szükséges részleteket is. Már itt rámutatok és jelzem az ügy súlyát, jelentőségét. Hangsúlyozom értékét, reális megítélésének fontosságát.

A második pontban összefoglalom a tényállást, szigorúan ügyelve arra, hogy csak azok a bizonyítékok vehetők figyelembe, amelyek a tárgyalás során kerültek bizonyításra. Természetesen figyelembe kell venni a nyomozás során rögzített és beszerzett egyes bizonyítékokat is. Azonban a verbális jellegű bizonyítékok közül csak a tárgyaláson elhangzottak szerint vehetők azok figyelembe (például a tanúvallomás megváltozása esetén).

A tanúk vallomását különös figyelemmel kell kezelni. Ugyanis a tanúk a bűncselekmény elkövetése után eltelt hosszú idő után tartott tárgyaláson kötelesek vallani. Az eltelt hosszú idő után már kevésbé, és kevésbé pontosan emlékeznek a történetekre, és nemegyszer bizonytalan következtetéssel próbálják kitölteni a hiányokat. Ilyenkor a bíró rögtön előkapja a helyszínen (utca vagy kocsmá) hevenyészve felvett néhány soros jelentést és felolvassa a tanúnak. Ilyenkor nagyon vigyázni kell, hogy a valóságos tényállás kerüljön megállapításra.

Ezért szükséges, hogy a védő a perbeszédben röviden összefoglalja a tényállást. Amennyiben ez nem egyezik a vádirati tényállással, részletesen foglalkozni kell az eltéréssel.

A tényállást azért is fontos pontosan összefoglalni, hogy ebből kiindulva lehessen megállapítani a bűncselekmény minősítését. Ez a perbeszéd legfontosabb része. Ugyanis jól ismerjük a különböző cselekmények különböző jogi minősítését. Azok lényegesen különböző büntetési tételeket tartalmaznak. Például egy alkalommal három gyerek erőszakkal elvette egy negyediktől a mobiltelefonját. Ez rablás. A három gyerek közül az egyik egy 12 éves leány, míg a harmadik egy 4 éves óvodás gyerek volt. Az ügyészség ezt három személynek számolta és csoportos rablásnak minősítette, ami ugye öttől tíz évig terjedő szabadságvesztéssel jár. Természetesen kifogásoltam a minősítést.

Szerencsére a Btk. szabályai sok fogalmat megmagyaráznak, meghatároznak, de ezek a magyarázatok sok esetben mérlegelhetők. Ilyenkor résen kell lenni, mint az előbbi példa mutatja, a 4 éves gyereket már ne tekintsük bűnsegédnek s még harmadik személynek se!

A minősítés pontosítása után szükséges az enyhítő körülmények felsorolása. Ezekből kiindulva kell rámutatni a vádlott várható további magatartására.

Befejezésül javaslatot kell tenni a kiszabandó büntetésre.

A börtönök zsúfoltságára tekintettel várható, hogy a bíróságok gyakrabban alkalmazzák a szabadságvesztés felfüggesztését. Elősegíti ezt az is, hogy meglehetősen hosszú időtartamra lehet próbaidőre felfüggeszteni a szabadságvesztés végrehajtását.

IX. Még megjegyzem, hogy a perbeszédem során minden alkalommal friss statisztikai adatokat használok. A bíróságoknak ugyanis több évtizedes szokása a „hasonló cselekmé-

nyek elszaporodására” hivatkozni, holott ez nem mindig így van. Például kétségtelenül több a közlekedési baleset, így a közlekedési bűncselekmény is. Az abszolút számok a statisztikában nagyok, de ekkor azt is figyelembe kell venni, hogy ötvenszer annyi gépjármű vesz részt a forgalomban, mint évtizedekkel ezelőtt. S szerencsére a gépkocsi számával nem nőtt arányosan a közlekedési bűncselekmények száma.

Hangsúlyozom, ez az általam évtizedek alatt saját számomra kialakított védőbeszédi felépítési rendszer. Bizonyára más kolléga más módszert dolgozott ki és alkalmaz. Nincs két egyforma ügy és nem is lehet minden esetben azonos, megváltoztathatlan szerkezetet alkalmazni, mert az is hiba lenne, de azért általában kell, hogy a védőbeszédünkben valami rendszer, irányvonal összefogja a széles körű előadnivalónkat.

X. Befejezésül még a bevezetésben említett utolsó kérdésre kell felelnem. Hogyan beszéljen a védő? Lehetne egy szóval is felelni: *kulturáltan*.

Az ügyvéd középiskolát és egyetemet végzett értelmiségi, elhivatott szakember. Őrzi professzorainak emlékét és önkéntelenül is őrzött meg bizonyos részeket stílusából is, igen. Kétségeim esetén gyakran gondolok valamelyik professzoromra. Ő most ebben a helyzetben mit mondana, azt hogyan mondaná? Először is bizonyára higgadtan – a tudomány legújabb ismereteire támaszkodva és hivatkozva –, meggyőzően érvelne.

Mint említettem, hallottam már jó és rossz perbeszédeket. A leggyengébbnek azt tartom, amikor a védő ájtatosan, minden kedv és szenvedély nélkül meséli el mondanivalóját. A perbeszédnek lendületesnek, meggyőzőnek kell lennie. A védőnek meg kell győzni a bíróságot az igazáról. S a védő akkor örülhet, ha a kifejtett gondolatait hallani fogja a bírósági határozatban.

II. RÉSZ.

VÁDBESZÉDEK

Bócz Endre főügyész (a vádbeszéd elhangzásakor csoportvezető ügyész – Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde a Szépművészeti Múzeumban 1983-ban történt festménylopás bűnügyében

A vádbeszéd háttéréről – a jobb megértéshez – tudni kell a következőket: 1983. november 6.-ra virradó éjjel, éjfél után néhány perccel az előírászerű ellenőrzést végző polgári fegyveres őrök azt észlelték a Szépművészeti Múzeumban, hogy néhány festmény – amelyek az előző, 20 óraker végzett ellenőrzéskor sértetlenül a helyükön voltak – eltűnt. A helyszínrre hívott rendőrség megállapította, hogy betöréses lopás történt. Megállapították azt is, hogy az egyébként is korszerűtlen, könnyen kijátszható fotocellás riasztóberendezés már hetek óta üzemképtelen volt.

November elején bejelentés érkezett arról, hogy J. K. 16 éves fiatalkorú lány eltűnt, s hogy ugyancsak eltűnt a szocialista országokra érvényes („piros”) útlevele is. A bejelentés nyomán végzett adatgyűjtés során kiderült, hogy az eltűnt lány Bukarestben tartózkodik, s hogy azért utazott ki, mert megismerkedett egy olasz társasággal, melynek egyik tagja házasságot ígért neki, és kérte, utazzon utána Romániába – onnan majd továbbmennek Olaszországba. A kérdéses olasz személy ekkor már a nyomozó hatóság látókörében volt, mint a bűncselekmény elkövetés idején Magyarországon tartózkodó kétes külföldi (az INTERPOL révén tudták róla, hogy Olaszországban körözött veszélyes bűnöző), aki közvetlenül a lopás után távozott.

J. K. december 5.-én Biharkeresztesnél átlépte a határt; őrizetbe vették, kihallgatták, s így részletes vallomásban számolt be az olaszok magyarországi személyi kapcsolatairól – köztük K. G. -ről és R. J. -ről is.

K. G. -t, R. J. -t – és másokat is – december 15.-n őrizetbe vették, majd előzetes letartóztatásba kerültek. R. J. előadott egy festményt, amelyet az olaszok megőrzésre nála hagytak, s vállalkozott arra, hogy együttműködik a hatósággal abban: ha telefonon ismét keresik, nem tudatja velük, hogy őrizetben van, s megkísérli rávenni őket arra, hogy jöjjenek ide az itt hagyott festményért. Szavát állta is, de az olasz hatóságok elfogták az egyik olasz elkövetőt, s ezt nyilvánosságra is hozták, így az akció zátonyra futott. Ezután – 1984. január 21.-n – a Belügyminisztérium is sajtótájékoztatót tartott, s ezen jelentették be a sikert.

Az eset mellékes szereplői – Z. Sz. és mások, akiknek cselekménye nem közvetlenül a festmény-lopáshoz kapcsolódott – másik perben álltak deviza-bűncselekmények miatt bíróság elé. Az első fokú bíróság 1984. április 16.-n kezdte a per tárgyalását, a vádbeszéd 17.-n hangzott el.

Az ügyész tárgyalási feljegyzésekből és vezérszavakat, meg a gondolatmenetet tartalmazó vázlatból beszélt; az itt következő szöveg a tárgyaláson készült hangfelvétel alapján rekonstruált vádbeszéd, amelyben az élő beszéd sajátosságait – a hangsúlyokat, a hatás-szüneteket, a ritmusváltásokat, stb. – nyomtatott a szöveg elhelyezésével és az alkalmazott betű-formákkal próbáljuk érzékeltetni.

***

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Tegnapelőtt múlt fél éve annak, hogy az akkor még ismeretlen tettesek a Szépművészeti Múzeumból a hét nagy értékű, becses festményt ellopták.

Amikor világgá röppent a hír az esetről, még a szakemberek körében is kevesen voltak, akik bíztak volna abban, hogy a hatóságok erőfeszítéseit siker, különösen pedig, hogy ilyen viszonylag gyors siker koronázza. Ez a kétely érthető is, hogy ha átgondoljuk azt, amit a hasonló bűnügyekről tudunk. Tudjuk, hogy milyen rengeteg műkincset lopnak el világszerte, és ha tudjuk azt, hogy ezek a bűncselekmények és ezeknek a bűncselekményeknek az elkövetői rendszerint – ha itt egyáltalán lehet gyakorlatról, gyakoriságról vagy valamiféle szabályszerűségről beszélni – úgy lepleződnek le, hogy előkerülnek hosszú évek elteltével az ellopott műkincsek és azoknak a nyomán, visszafele gombolyítva a fonalat, találják meg a tetteseket.

És a siker kifejezésnek is itt, az ilyen fajta bűncselekményeknek a körében sajátos, kettős értelme van. Ha annak idején megkérdeztünk valakit, hogy mit tartana sikernek ebben az ügyben; sikernek tartaná-e azt, ha kézre kerülnének az elkövetők és nem kerülnének elő a műkincsek, akkor a megkérdezett emberek nagy része azt válaszolta volna, hogy ez nem siker. Ha viszont úgy tettük volna fel a kérdést, hogy sikernek számítana-e, ha a műkincsek előkerülnének, de nem lepleződnének le a tettesek, legtöbbször azt mondták volna, hogy ez siker. Természetesen az, hogy a műkincsek is megkerültek, és az elkövetők is kézre kerültek, ez – nyomozó hatóságok tevékenységét illetően – vitathatatlan és teljes sikernek tekinthető.

Itt tartunk tehát most.

Ezen a tárgyaláson sok mindent hallottunk. Hallottunk elgondolkoztató és hihetetlen, valószínűnek hangzó és mesészerűen ható kijelentéseket és elbeszéléseket. Én egy pillanatra nem állítom azt, hogy a bíróságnak könnyű dolga lesz, mikor mindebből az igazságot kihámozza. Az igazságot viszont ki kell hámozni, a döntési kényszer elől nem lehet kitérni, és ehhez szeretnék én a következőkben az ügyészrségi álláspontnak az ismertetésével, véleményemnek a fejtegetésével segítséget nyújtani.

Rátérve most már az ügy közelebbi tárgyára, ha megengedik először az események sorozatában először az időben is legkorábbi esettel foglalkozom, a R. J. terhére rótt devizagazdálkodás megsértésével.

Ő ebben a bűncselekményben nem bűnös – mondta itt a bíróság előtt.

Nem vonta kétségbe azt, hogy úgy, ahogy a vád tartalmazza, 4.000 Ft-ot, majd 12.000 Ft-ot zálogkölcsonként folyósított I. S.-nek. Nem vonta kétségbe azt, hogy tudta I. S. -ről, olasz állampolgár, aki átmenetileg tartózkodik Magyarországon. Nem állította azt, hogy ehhez az ügylethez devizahatósági engedélye lett volna. Márpedig az 1979. évi 1. számú törvényerejű rendelettel módosított 1974. évi 1. számú törvényerejű rendelet, a Devizakódex, 5. §-ának (1) bekezdésében az e) pont úgy rendelkezik, hogy csak devizahatósági engedéllyel szabad külföldi részére hitelt nyújtani.

A tények tehát ebben az esetben nem vitások, a tények tudata sem vitás, következtetés-képpen az elkövetés szándékossága sem lehet vitás.

Miért mondja vajon R. J. azt, hogy ő ebben nem bűnös?

Nyilván arra céloz, hogy a tilalomnak a tudata hiányzott nála; nem tudta azt, hogy a törvény tiltja az ilyen cselekvést.

Eltelkintve attól, hogy alapos oka nem volt erre a hitre, tehát a társadalomra veszélyességben való tévedésre megállapítására irányuló – vagy legalábbis annak szánt – védekezés egyik lényeges mozzanata mindenképpen hiányzik, és ez a védekezés már csak ezért is elfogadhatatlan, hadd mutassak rá arra is, hogy abban az időben mikor mindez történt, tehát 1983. október második felében, R. J. -vel szemben devizagazdálkodás megsértése és üzérkedés miatt büntetőeljárás folyt, sőt, már nem jogerősen el is ítélték. Következtésképpen nem volt ő járatlan azokban a jogszabályokban, amelyek az ilyenfajta viselkedésre vonatkoztak. Mindezekre tekintettel én változatlanul fenntartva a vádat, azt indítványozom, hogy a Fővárosi Bíróság e cselekmény miatt R. J. bűnösségét a Büntető törvénykönyv 309. § (1) bekezdésébe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerint minősülő devizagazdálkodás megsértésének büntette miatt mondja ki, és egyben már most előterjesztem azt az indítványt, hogy a 16.000 Ft-os elkövetési értéknek a figyelembe vételével a Büntető törvénykönyv 314. § (1) bekezdése alapján kötelezze őt elkobzás alá eső érték megfizetésére is, éspedig a teljes összegben.

A következő vádpont a K. G. terhére rótt deviza-bűncselekmény.

A vád tárgya az a tett, hogy K. G., Z. Sz. -től eladás végett átvett 40.000 Ft-ot meghaladó értékben aranytárgyakat, holott tudta ezekről az aranytárgyakról, hogy külföldiek tulajdonát képezik.

Azért vette át, hogy eladja őket, és a befolyt pénzt a külföldieknek átadja. Ez a megállapodás Z. Sz. és K. G. közötti megbízási szerződés I. S.-nek a javára, aki érdekelt volt, mert övé voltak az aranytárgyak és neki járt a pénz.

A már említett Devizakódex 6. § (1) bekezdés b) pontja szerint csak devizahatósági engedéllyel szabad belföldön lévő vagyoni érték tekintetében belföldinek külföldi érdekekben szerződést kötni.

K. G. sem állítja azt, hogy neki devizahatósági engedélye lett volna.

Tudjuk azt, hogy K. G., Z. Sz. -től vette át az aranytárgyakat. Az ügy megítélésének ugrópontja az, hogy mit tudott ezekről az aranytárgyakról. Én azt állítom, tudta, hogy ezek az olasz állampolgárok tulajdonában vannak. Tőle hallottuk: azt állítja, hogy nem tudott róluk semmit. Z. Sz. a kezébe nyomta ezeket az aranytárgyakat azzal, hogy neki nincs rá vevője, keressen rá vevőt K. G. Ha most minden egyébtől eltekintünk is, és csak azt vesszük figyelembe, hogy K. G. meg Z. Sz. ismerték egymást, hiszen napi vendégek voltak az éjszakában, felvetődik a kérdés, vajon mit gondolt K. G., honnan lett hirtelen Z. Sz.-nek ennyi aranya? Ezt a kérdést egyébként Z. Sz. maga is feltette, de K. G. részéről semmiféle választ nem hallottunk.

K. G. és R. J. nem tagadják azt, amit egyébként Z. Sz. hangsúlyozott, nevezetesen, hogy I. S. és I. G. – akik akkor már hosszabb ideje itt tanyáztak Budapesten és két kézzel szórták a pénzt, aranyat vártak Olaszországból. Várták, hogy majd jön egy barátjuk, aki hoz aranyat, és végső soron Z. Sz. azért lógott állandóan az olaszoknak a nyakán, mert ebből az aranyból akart üzletet csinálni. Ezt tőle magától is hallottuk. De itt most az a kérdés, hogy ha nem tudta volna ezt K. G. és R. J., akkor vajon mi lett volna a fedezete a R. J. részéről I. S.

–nek nyújtott kölcsönnek? R. J. sem abban reménykedett, hogy az órát meg a zálogoltatott karkötőt fogja eladni és abból kapja vissza a 16.000 Ft-ját, hanem ő is ebbe a reménybeli aranyba vetette a bizalmát és végeredményben ennek az aranynak a megérkezését várta. Remélte azt, hogy ebből kapja majd vissza a pénzét!

Tudták azt is a vádlottak, hogy megjött G. M. és amint G. M. megjött, csodák-csodája megjelent Z. Sz. -nél az arany! Pusztán csak a tényeknek ez az időbeli kapcsolódása – és ezek olyan tények, amelyekről a minden vádlottnak tudomása volt – önmagában is elég lenne arra, hogy megállapíthassa belőle ténybeli következtetéssel a bíróság a vádlottnak azt a tartalmát, hogy igenis, tudták: G. M. hozta az olaszoknak azt az aranyat, amit Z. Sz. árul.

De vannak egyéb bizonyítékok is, amelyek árulkodnak.

K. G. itt a bíróság előtt részletesen beszámolt arról, hogy hogyan történt szerinte az aranyak eladása után az elszámolás az olaszokkal. Hadd idézzem fel ezt a kis történetet: Ott ültek az eszpresszóban az asztal körül. Ott volt I. S., ott volt I. G., ott volt Z. Sz., ott volt R. J. is, ott volt ő, K. G. is.

K. G. – mint mondta – elővette a pénzt és odaadta a Z. Sz.-nek, Z. Sz. tovább adta a pénzt I. S.-nek és valamit magyarázott hozzá. Ezek után I. S. a pénzből visszaadott 4000 forintot Z. Sz.-nek, aki azt mindet odaadta neki, K. G.-nek, majd utána ebből a 4.000-ból ő adott a Z. Sz.-nek, ha jól emlékszem 1.000 Ft-ot, amiből az továbbadott 500-at, R. J. –nek.

Itt nem az elosztásnak a tényére és arányaira szeretném felhívni a figyelmet, hanem az esetnek ezen a képtelen leírására.

Egy asztalnál ülnek valamennyien, és a pénz oda-vissza jár, kézről kézre, miközben Z. Sz. beszél I. S.-nek, és nyilván azt mondja el, hogy ez a pénz, amit most kap; amit K. G. vett elő és adott oda neki, Z. Sz.-nek, ez azoknak az aranytárgyaknak az eladásából származik, amit ő, Z. Sz. kapott I. S. -től, és K. G. azért adja neki ezt a pénzt, mert ez a pénz őt illeti. Nyilván azt is elmondja, hogy a pénz azért ered K. G. -től, mert ténylegesen K. G. adta el az aranyakat. Ezek után I. S. ahelyett, hogy odaadná a jutalékot K. G.-nek, Z. Sz.-nek adja a pénzt, akiről már a saját elbeszélése alapján tudja, hogy semmi köze nincs az eladáshoz. Miért? Z. Sz., aki tisztességes férfiú, nyilván nem formál igényt arra, hogy meg nem szolgált pénzhez jusson, ezért adja tovább a jutalékot K. G.-nek, aki azonban önzetlen, és ezért ad vissza ebből a pénzből Z. Sz.-nek.

Mennyivel egyszerűbb ennek az egésznek a lebonyolódása, úgy ahogy ezt Z. Sz. mondja: K. G. odaadta a pénzt I. S.-nek, anélkül, hogy bármi magyarázatot fűzött volna hozzá, mert mindenki számára az „*itt és most*” logikájából nyilvánvaló volt, hogy ez azoknak az aranytárgyaknak az ellenértéke, amelyeket G. M. hozott I. S.-nek eladás végett, és amelyeket K. G. adott el. És K. G. azért adta oda a pénzt I. S.-nek, mert tudta, hogy az aranytárgyak I. S. -től származtak.

Nos, nem akarom én ebben a témakörben szaporítani a szót, csak felhívom még a figyelmet arra, hogy végeredményben ezeket az eseményeket a nyomozás idején K. G. és R. J. is hasonlóan mondták el. K. G.-nek a nyomozás idején tett vallomásából még az is nyilvánvaló volt, hogy szemtanúja volt, amint I. S. odaadta az aranytárgyakat Z. Sz.-nek, mert hiszen mondta, hogy ezután mintegy „*másfél óra múlva odaadta nekem Z. Sz. az aranytárgyakat, azzal, hogy neki nincs rá vevője, adjam én el.*”

Összegezve: én igazoltnak látom ezeknek a bizonyítékoknak és az itt vázolt gondolatmenetnek az alapján azt, ami a vád tárgya, nevezetesen, hogy K. G. azért vette át az aranytárgyakat, hogy eladja, és abban a tudatban vette át, hogy ezek az aranytárgyak a külföldi

állampolgárságú I. S.-nek a tulajdonát képezik. Ezért indítványozom, hogy a Fővárosi Bíróság mondja ki őt bűnösnek ennek a cselekménynek az alapján a Büntető törvénykönyv 309. § (1) bekezdésbe ütköző és a (2) bekezdés c) pontja szerint minősülő devizagazdálkodás megsértésének büntetében.

Halottuk K. G. -tól, hogy azért, amiért ezt a bűncselekményt elkövette, 4.000 Ft-ot kapott I. S. -től.

Teljesen lényegtelen ebből a szempontból, hogy ő ezt az összeget szétesztotta, adott belőle R. J.-nek, és adott belőle Z. Sz.-nek. A bűncselekmény elkövetéséért a pénzt ő kapta, amit pedig az elkövető az elkövetésért kap, az a Büntető törvénykönyv 77. § (1) bekezdés c) pontja értelmében elkobzandó. Miután ez a pénz már nincsen meg, indítványozom, hogy a bíróság a felhívott jogszabály, a Büntető törvénykönyv 77. § (1) bekezdés c) pontja alapján és a (4) bekezdés alapján elkobzás alá eső érték megfizetésére kötelezze ebben a körben K. G. -t.

A ma délelőtti tárgyaláson a szakértői bizonyítás eredményeként az is kiderült, hogy azoknak az aranytárgyaknak, amelyeket K. G., J.-né közvetítésével adott el a Bizományi Áruház Vállalatnak, az értéke 22.200 Ft. Ezeket az aranytárgyakat, a már vázolt körülmények között átvette, így ezekre nézve is bűncselekményt követett el. Ennek alapulvételével indítványozom, hogy a bíróság kötelezze őt elkobzás alá eső érték megfizetésére. Itt hozzáfűzöm, hogy amit a tiltott magánforgalomban J.-nének eladott, azért nem szükséges őt kötelezni egyenértékű fizetésre, mert hiszen az aranytárgy természetben megvan és a másik bűnperben természetben elkobzás alá esik majd.

Ezek után, ha megengedik, rátérek a festménylopási esetre.

A történet keretei azok nyilvánvalóak.

A helyszíni szemle jegyzőkönyvből, a kihallgatott polgári fegyveres öröknek a vallomásából, az ismertetett okiratokból tudjuk azt, hogy az akkor még ismeretlen tettesek 1983. november 5-én a késő esti, éjszakai órákban az állványzaton, a palánkon átmászva, állványzaton felmászva és az ablaknak az üvegét kivágva, majd a keletkezett nyíláson keresztül a kilincset kinyitva bementek a múzeumnak a helyiségeibe, és onnan az ismert 7 db festmény elvitték. Ezek a festmények azután Görögországból kerültek elő.

Mindebből nyilvánvaló az, hogy büntetőjogi minősítés szempontjából a cselekmény a Büntető törvénykönyv 316. § (1) bekezdésébe ütköző lopás büntette.

A minősítésnél lényeges az is, hogy mi ezeknek a festményeknek az értéke.

Hallottunk itt szakértői véleményt, amely a festményeknek a biztosítási értékét 35 millió dollárban jelölte meg, mondván, hogy ennyit a forgalomban nem lehetne értük kapni, és egyébként is az ilyen festményeket nem szokás eladni. Miután a mi büntetőjogunk a lopásnál a büntetési keretet, a jogszabályi minősítést döntő mértékben a lopott dolog értékének az alapján határozza meg, mégis lényeges, hogy itt egy-két dologra rámutassak az értékkel kapcsolatban.

Kétségtelen, hogy ezek a festmények közgyűjteményben vannak, az állam tulajdonát képezik, és mint ilyenek nem adhatók el, egyszerűen azért, mert az állam nem engedheti meg magának azt, hogy műkincseket bocsásson áruba. Nyilvánvaló, ha egy állam már a múzeumban lévő műkincseket kezdené kiárúsítani, akkor az már arra mutatna, hogy a végromlás, az anyagi csőd fenyegeti. Ilyet egy állam nem engedhetne meg magának, még akkor sem, ha ez lenne a tényleges helyzet. De hát azért ott nem is tartunk, hogy a múzeumi gyűjteményeket kelljen kiárúsítani.

A képek tehát eladhatatlanok lennének. Ennek megfelelően a forgalmi értékük – amit vételárként lehetne értük kapni – megállapíthatatlan. Azt azonban, hogy ilyenféle műkincsek vannak forgalomban. Neves festők, kiváló festők nagyhírű művei adásvétel tárgyát képezik – ez köztudomású tény. Az is köztudomású tény, hogy az ilyen festmények igen nagy összegekért cserélnek gazdát. Következésképpen ebből megállapítható tényként, hogy ha az ellopott festményeket piacra vinnék, ha el akarnák őket adni, akkor biztos, hogy darabjéért is 1 millió forintnál nagyobb összeget lehetne kapni.

A büntetőjogi minősítés szempontjából egyedül annak van jelentősége, hogy az 1 millió forintot meghaladta az ellopott 7 festmény mindegyikének az értéke. Ez, gondolom, senki előtt nem kétséges, és elegendő a 316. § (6) bekezdés a) pontja szerinti minősítés, a különösen nagy értékre való elkövetés, mint minősítő körülmény megállapításához.

Mint mondtam, ezek köztudomású tények, ezért bizonyításra sem szorulnának, és nem szorulna bizonyításra az sem, hogy a vádlottaknak a tudata átfogta ezt a körülményt; hogy tudták, mikor a tettet végrehajtották, milyen értékűek ezek a festmények, tehát hogy különösen nagy értékre követik el a lopást.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Ezzel kapcsolatban hadd mondjam azt is, hogy nézetem szerint az, aki számára ismeretlen értékű dolgot lop, a saját kockázatára cselekszik akkor, amikor lop; tehát, hogy ha a lopott dolog történetesen olyan nagyértékűt képvisel, ami a büntetési keretet igen magasan szabja meg, akkor ezt is a saját kockázatára tette. Ám én nem csak ennek az elvnek alapján kérem majd, hogy a vádlottakat ennek a büntetőjogi minősítésnek az alapján találja bűnösnek a bíróság. Arra is felhívom a figyelmet, hogy amikor még K. G. azon az állásponton volt itt, a bíróság előtt, hogy ő is részt vett ebben a bűncselekményben, akkor azt is mondta, hogy 10000 dollárt ígértek a részvételéért és hogy az ő tudása szerint a 10000 dollár az 1 millió Ft-ot ért, továbbá abban a tudatban volt, hogy mások is részt vesznek ebben a lopásban.

Mármost mindegy, hogy a 10000 dollár tényleg 1 millió Ft-ot ér-e vagy sem.

Hogyha a vádlottnak a tudattartalmát akarjuk vizsgálni, akkor abból kell kiindulni, hogy ő abban a hitben volt: amit neki adnak, az egymagában 1 millió Ft. Miután tudta, hogy még mások is részesednek, azt pedig nyilván nem gondolta, hogy a többiek önzetlenül, csak a műkincsek iránti szenvedély hatására fognak ebben a bűncselekményben részt venni, nyilván gondolnia kellett arra, hogy nekik is jut majd valami a képek árából. Ha pedig neki 1 millió forint értékű valutát tudnak adni, akkor biztos, hogy ezek a képek többet érnek annál, mint amit egyedül ő kap, mert hiszen akkor miből lenne fedezve a többi résztvevőnek a haszna. Így hát pusztán K. G. vallomásából is kiderül, hogy a képek 1 millió Ft-ot meghaladó értékével a kezdet kezdetétől fogva tisztában volt.

Ennyit úgy általánosságban. És most térjünk rá arra, hogy mit tett

K. G. ebben a misztikus ügyben.

Hallottuk tőle több változatban is, hogy mit tett, amikor a képeket lopták.

A legelső vallomása a rendőrségen az volt, hogy ő semmit, pontosabban, hogy amikor a képeket lopták, november 5-én, ő 21 órától kb. 24 óráig a H. bárban szórakozott és ott B.-néval társalgott, fogyasztott, szórakozott. Később aztán hallottunk tőle olyan vallomást is, amely szerint a képeket fogta. miközben G. levagdosta azokat a huzalokról, majd kihordta az erkélyhez és átadta őket az ablakon át I. G.-nek, aki a múzeum erkélyén tartózkodott, és átvette a képeket azért, hogy a keretből kifeszegesse őket. Hallottunk tőle olyan vallomást is – ezt az ügyészségen tette – hogy az erkélyen tartózkodott és az ablakon keresztül átvette

a G. által levagdosott képeket I. G. -től azért, hogy kifeszegesse őket a díszkeretből, végül pedig a legutolsó változat az volt, hogy a T. -ben vacsorázott, miközben az olaszok a képeket lopták. Hát ezekből a vallomásokból kellene most megállapítani, hogy tulajdonképpen tényleg mit csinált K. G.

Ahhoz, hogy a különböző vallomásait a bizonyító erő szempontjából mérlegelni tudja a bíróság, szeretnék a T. Bíróság figyelmébe ajánlani néhány olyan tényt, amelyek kétségtelenek.

A bíróság megvizsgálta az ujjnyom-szakértőnek a véleményét. Eszerint a vélemény szerint azon az üvegdarabon, amit a Szépművészeti Múzeum ablakának a párkányánál leletek, G. ujjnyomát találtak. K. G.-nek aszerint a vallomása szerint, amely szerint ő maga is bennjárt a múzeum helyiségében, az ablaküveget G. vagdosta ki, méghozzá – ahogy a vallomásában szerepel – nagy műgonddal, egyre nagyobb sugarú körök íveit rajzolta az üvegre, és ilyen körív alakú csíkokban szedte ki az üveget. Mondta még azt is K. G. ezekben a vallomásaiban, hogy G. keze véres volt, valahogy megsebezte a kezét és a kezén lévő pamutkesztyű is véres lett.

Tény az is, mint a helyszíni szemle jegyzőkönyvéből kitűnik, hogy az elvitt képeket nemcsak a huzalok rögzítették, hanem egyeseket közülük a falba sülyesztett tiplikek is hozzácsavarozták, és a tolvajok ezeket a fa-tipliket is kitépték a falból.

Fura mód K. G.-nek a vallomásában szerepel az is, hogy mikor elvágta G. a huzalt és ő fogta a kép keretét, amint el akarta a képet vinni, nem sikerült, mert derék-magasságban valami a falhoz rögzítette azt. Ekkor – mint mondta –G. elkezdte a képet mozgatni és így a fa-tipli kijött a falból.

Tény az is, ahogyan a helyszíni szemle jegyzőkönyvéből tudjuk, hogy a díszkeretből az erkélyen feszegették ki ezeket a képeket.

Kérdés, hogy honnan tudta volna mindezt K. G., ha nem lett volna ott?

Persze erre is van magyarázata: I. S. mesélte neki, mégpedig akkor, amikor a Budapest Szállás előtti parkolóba megálltak. Ott ugyanis előkerül egy olyan – kb. 35 éves, piros ruhás, az ügyben eddig nem szereplő – nő, aki kijön a szállóból, beül az autóba, és az autóban, I. S. elbeszélése nyomán tolmácsolja az egész történetet K. G.-nek.

Nekem ezzel kapcsolatban az a kérdésem, hogy vajon miért helyez súlyt I. S. arra, hogy mindezt elmesélje K. G.-nek?

Ahhoz ugyanis, hogy a képet megőrzésre átadja neki, nincs szükség arra, hogy beavassa őt a lopás körülményeinek olyan apró részleteibe, mint pl. az, hogy az üveget G. vágta ki, hogy körívek alakú vagy körív alakú sávokban vagdosta-e ki az üveget – és ez mind igaz!

Arra sincsen szükség, hogy elmondja, fa-tipli is rögzítette a képeket, és arra sincs, hogy elmondja: a díszkeretből az erkélyen feszegették ki a őket. Tehát *miért mesélte volna mindezt el I. S. K. G.-nek?*

És miért avatott volna bele egy olyan, eddig még sehol sem szereplő nőt, akinek az esetről ő előtte nem volt tudomása?

Mi szüksége volt erre éppen öneki, aki – mint K. G. más vallomásaiból hallottuk – az elől is elzárkózott, hogy J. K. -t is beavassák a lopási tervbe, mert azt gondolta, hogy nőknek nincs értelme az orrára kötni ilyen titkolandó dolgokat.

Ezekre a kérdésekre semmiféle érdemleges választ nem kaptunk.

Tény viszont az, hogy K. G. -t a nyomozókutya azonosította annak a szagmintának az alapján, amit az erkélyen talált csavarhúzóról vettek és annak a szagmintának az alapján is, amelyet arról az ablakpárkányról vettek, amelyen keresztül az elkövetők bemásztak a múzeum épületébe.

Így hát én úgy gondolom: ezeknek a bizonyítékoknak tükrében,

K. G. terhére tényként az állapítandó meg, hogy részt vett a képek *elvételeiben*. Mégpedig azon a módon vett részt, ahogy itt, a bíróság előtt, az első tárgyaláson elmondta, nevezetesen, hogy G. és I. G. -vel együtt átmászott a palánkon, felkapaszkodott az állványzaton az erkélyre, bemászott az ablakon, fogta a képeket, amíg G. a huzalokat elvagdosta, utána pedig a szabaddá tett képeket az ablakon keresztül I. G.- nek kiadogatta. Ez a tevékenység büntetőjogi szempontból minősítve megfelel az „elvételei” fogalmának, ennek megfelelően tehát K. G. -t a lopásban társtettesként kell bűnösnek kimondani ebben az ügyben.

R. J. és K. G. szerepére rátérve hadd hívjam fel a bíróságnak a figyelmét először is arra, amiből ez az egész ügy kiindult és ami a két vádlottnak a nyomozás során tett vallomásaiból kirajzolódott. Nevezetesen, hogy I. S. felmutatott nekik egy olyan prospektust, amelyiknek a címlapján a Szépművészeti Múzeum épülete volt látható és értésükre adta, hogy a múzeumból kellene festményeket ellopni. Ebben kulcsszerepet kap egy múzeumi prospektus.

Itt egy teljesen új változatban került ez elő K. G. vallomásából. E vadonatúj változat abban áll, hogy ők az olaszok lakásán tartózkodtak, az asztalon lévő újság-halomban turkálva merő véletlenségből akadt a kezébe a prospektus. Erről R. J. – aki nem értesült itt a tárgyaláson történt legújabb fordulatokról – másként beszélt; azt mondta, hogy a prospektust I. S. a kis táskájából vette elő és úgy mutogatta nekik. Arról, hogy az asztalon újság-halom lett volna, prospektus lett volna, ő semmit nem tudott. Én azt hiszem, hogy ezt a változatot kell elfogadnunk. Akár így, akár úgy, ebből kirajzolódik már az a kép, hogy az olaszok, akik, mint tudjuk, festménylopási célból jöttek Magyarországra, a két vádlottban, K. G. -ben és R. J. -ben alkalmas partnereket véltek felismerni. Felmutatta nekik I. S. ezt a prospektust és felszólította őket, hogy vegyenek részt egy festménylopásban. Azt mondja

R. J., ez így történt, de ő elutasító választ adott.

Ezt mondja most!

Korábban nem mondott ilyet és most az a kérdés, hogy elhithetjük-e neki ezt az új állítását?

Azt tényként megállapíthatjuk az ő vallomásából, mások vallomásából, hogy folyton az olaszok társaságában tartózkodott, autóján hurcolta őket. „*Ide-oda, rendeltek*” – mondja, „*időre rendeltek ide, időre rendeltek oda*”, ő pedig mindig odament, ahova rendelték.

Vajon miért ment oda, ahova az olaszok odarendelték őt?

Miért, ha egyszer üzletelni nem akart velük és a képlapásban sem akart részt venni, sőt elutasította az ajánlatukat és nem kívánta volna, hogy azt higgyék róla: bizony egyetért velük és hajlandó a kedvükre járni mindenben, amit kívánnak? És miért kölcsönözött volna nekik pénzt? Hiszen az olaszoknak elfogyott a pénze, további itt-tartózkodásuk a lopás specialistájának a megérkezéséig tulajdonképpen alapvetően akadályba ütközött volna, de R. J. kihúzta őket a csávából azzal, hogy 16.000 Ft-ot kölcsönzött nekik!

És akkor végül itt van még a november 5.-én esti eset, amikor az előzetes tárgyalások eredményeképpen már ki van tűzve a lopásnak az időpontja, meghatározzák az olaszok, hogy a két vádlottnak mikorra kell megjelennie az L. utcában, „*En pontosan ott voltam*” –

dicsekszik ezzel R. J. – „a K. G., az késett, de én pontosan ott voltam akkorra, mikorra az olaszok odarendeltek.”

Természetesen lehet azt mondani hogy higgyünk R. J.-nek: ő nem tudott semmit se arról, hogy az olaszok mire készülnek, s különösen, hogy november 5.-én este mire készülnek, tehát ő nem tudta, hogy őt azért rendelték oda, hogy a lopás színhelyére való elindulásnál kellő időben jelen legyen.

Tegyük fel, hogy ez az olaszok titka volt, amit nem osztottak meg ő vele. Ez rajzolódna ki abból, amit ő mond. Én viszont azt mondom, hogy fordítsuk meg a logikát. Még ha R. J. nem is tudta, de az olaszok tudták, hogy lopni akarnak menni november 5.-én este, és azért tüzték ki a találkozó időpontját akkorra, amikor kitűzték. *Am ha ők abban a hitben éltek volna, hogy R. J. ebben az egészben nem akar részt venni, akkor miért hívták volna őt oda?* Ha a dolgot erről az oldalról nézzük, akkor azt mindenképpen meg kell állapítanunk, hogy az olaszok abban a hitben éltek november 5.-én, hogy R. J. az hajlandó részt venni a lopásban, és pontosan ezért hívták őt akkorra oda, amikor a riadókészültséget megkezdték.

R. J. az utóbbi időben, a tárgyaláson mondogatta ugyan, hogy ő semmit nem tudott és semmiben nem volt hajlandó részt venni, és a vallomását, amit a nyomozás során tett, vissza is vonta, még hozzá részben azzal az indokkal, hogy az olaszoktól félt és ezért tett különböző vallomásokat a rendőrségen, részben – és később – azzal, hogy nem ő félt, tehát nem saját személyét féltette az olaszoktól, hanem a családját féltette az olaszoktól. Végül voltak olyan változatok is, hogy ő ilyet nem mondott, ezt csak írták.

Tény viszont, hogy a képet, amit az olaszok adtak neki, elfogadta, a pénzt amit az olaszok ígértek, várta még azután is, hogy a lopás lezajlott, és ezeknek a tényeknek az ismeretében, valamint az olaszoknak a viselkedése alapján ítélve én fenntartom azt a vádat, amelyet R. J. -vel szemben emeltünk. Nevezetesen, hogy az olaszok számára teljesen nyilvánvaló volt az ő együttműködési készsége; mert viselkedésével együttműködési készséget érzékeltetett az olaszokkal a lopásra vonatkozóan, és – mivel ez önmagában véve még nem elég – fel is ismerte, hogy az olaszok az ő magatartását így értékelik majd, sőt, pontosan ezt kívánta. Azért volt mindig ott, ahova az olaszok hívták, hogy az olaszok lássák, bízhatnak benne, számíthatnak rá. Mind ezt pedig abban a reményben, hogy ha sikerül a bűncselekmény, megfelelő honoráriumban fog részesülni. Előbb kevés dollárban, később több dollárban, ahogyan a vallomásából ez idézhető. Ebből az előzetesen értésre adott együttműködési szándékból fakadt az a további tette, hogy az ellopott festményt megőrzés és a bűnjelek egy részét megsemmisítés végett átvette, a bűnjelek egy részét megsemmisítette, a képet pedig elrejtette és rejtette mindaddig, amíg a rendőrség le nem tartóztatta. Ennek alapján indítványozom, hogy a Fővárosi Bíróság állapítsa meg azt, hogy R. J. a már vázolt lopási bűntettnek bűnszegédi bűnrészesként elkövetője volt.

Rátérek most B. B. cselekményére.

A tárgyaláson módosított vád B. B. -vel szemben az, hogy – bár élettársi közösségben együtt élt K. G. -vel – 1983. december 16-án, amikor tanúként a BRFK Vizsgálati Osztályán kihallgatták, elhallgatta azt a tényt, hogy ő mos és főz K. G. -ra, és hogy rendszeresen együtt lakik vele. E helyett, és a valóságtól eltérően, úgy állította be a kapcsolatukat, hogy K. F. -el él együtt, ő csak alkalmi barátnője, akit hetenként egyszer-kétszer meglátogat éjszakára, egyébként pedig napközben a munkahelyén keresi fel és ott csevegnek. Emellett vádolom őt azzal is, hogy ugyanezen tanúkihallgatás alkalmával azt a valótlan tényt is állította, hogy 1983. november 5-én este kb. 21.30-tól 6-án kb. 13 óráig, végig, megszakítás nélkül K. G.

az ő társaságában tartózkodott, ami kizárná, hogy K. G. a festménylopásban közreműködött volna, végül pedig, hogy elhallgatta: K. G. december folyamán, még a letartóztatása előtt neki elmondta azt, hogy a festménylopásban részt vett. E helyett azt a valótlanságot állította a rendőrségen, hogy a festménylopásról csak annyit tud, amennyit a sajtó erről közzétett.

Lényegesek-e mindezek a tények és körülmények a bűnügy szempontjából? Mert hiszen a Btk. hamis tanúzásként csak a lényeges körülmények, tények valótlán előadását, illetve elhallgatását rendeli büntetni.

Az, hogy az alibire vonatkozó tények lényegesek, magától értetődik és azt hiszem, ezt nem kell külön bizonygatnom.

Ami a két vádlott közötti kapcsolatot illeti, itt a helyzet nem annyira egyértelmű.

Hadd idézzem a büntetőjog-tudomány egyik prominens képviselőjének, Földvári József professzornak az igazságszolgáltatás elleni bűncselekményekről írott könyve 217. oldalát, ahol az áll:

„Nem lényegtelen a tanúnak az a vallomása sem, amelynek érdekeltisége, illetve érdektelensége vonatkozásában tesz. Lényegesnek kell tekinteni minden olyan körülményt, amely a bírói meggyőződés kialakítására befolyással bír.”

Itt Földvári professzor azokra a körülményekre is céloz, amelyek a haragos vagy baráti viszonyra vonatkoznak. Még inkább nyilvánvaló, hogy lényeges körülménye az ügynek az, hogy a tanút a vallomástétel alóli mentesség joga megilleti-e, vagy nem, mert hiszen, ha a mentességi jog megilleti, akkor figyelmeztetni kell erre, és ha élni kíván vele, akkor nem szabad tőle vallomást venni. Ennek megfelelően tehát az élettársi kapcsolatot megalapozó tények kérdésében tett hamis nyilatkozat az ügy lényeges körülménye, és így a hamis tanúzás büntetést pusztán csak ezek valótlán előadásával vagy elhallgatásával is el lehet követni.

Hangsúlyozni szeretném, hogy *nem a kapcsolat jogi minősítése* az, ami itt jelentőséget kaphat; tehát nem az, hogy a tanú élettársnak *gondolja-e magát*, holott nem az, vagy *nem gondolja magát élettársnak*, holott az, hanem azok a tények, amelyekből a kapcsolatnak ez a minősítése fakad.

Az élettársi kapcsolat jogi szempontból nem formalizált kapcsolat, ennek megfelelően a minősítés a hatóság feladata. A tanúnak az a feladata és kötelessége, hogy az ebben a kérdésben való döntéshez szükséges tényeket valóságghűen a hatóság elé tárja.

Az élettársi viszony mibenlétéről a Polgári törvénykönyv 578. § (1) bekezdéséből méríthetünk ismereteket. Ott az áll, hogy:

„élettársak a házasság kötés nélkül közös háztartásban érzelmi és gazdasági közösségben együtt élő férfi és nő.”

Itt azt hallottuk a tárgyaláson B. B. -tól – és ezt K. G. is megerősítette – hogy kölcsönösen kifejezésre juttatták házasságkötési szándékukat, sőt K. G. állítólag gyűrűt és kísérőgyűrűt is adott B. B.-nek. Hallottuk tőlük, hogy B. B. főzött K. G. -re, hogy mosott rá, hogy K. G. ott is lakott és lényegében K. F. -et csak alkalmyszerűen látogatta, sőt, pontosabban nem is K. F. -et látogatta, hanem a gyereket. Minderről a tanúkihallgatás alkalmával egy szó sem hangzott el. A tanúkihallgatás alkalmával, mint a délelőtti bizonyítás is igazolta, annyit mondott B. B., hogy barátnője K. G. -nek. Ez, és a többi, amit mondott és ami a tanúkihallgatási jegyzőkönyvben áll, az itt tett vallomásához mérten valótlanság.

Azt is szeretném kiemelni, hogy élettársi kapcsolatuk ellen számos bizonyíték szól. Egyebek között az ügyben érintett vádlottaknak, B. B.-nek, K. G.-nek, valamint az ügyben ugyancsak annak idején gyanúsítottként is kihallgatott K. F.-nek a nyomozás során

tett vallomása, amikor valamennyien egybehangzóan azt állították, hogy K. F. -el él közös háztartásban. Most mind a hárman az ellenkezőjét vallják, és azt is hozzá kell tennem, hogy egyiküket sem tekinteném a szavahihetőség mintaképének. Miután azonban valamennyien ezt mondják, és a kívülálló érdektelen tanúk – így pl. a bíróság által kihallgatott Sz. -né – a külsőségeket illetően ezt a vallomást igazolta, elfogadom tényként az élettársi kapcsolatot és hangsúlyozom ismét, hogy ez B. B. -nek a helyzetét nem könnyítette, nem enyhítette, hanem súlyosbította, mert egy ponttal több az, amit hamis tanúzásként a számlájára lehet írni. Akár élettárs, akár nem élettárs ugyanis, az alibi kérdésében mindenképpen hamisat vallott és az perdöntő jelentőségű körülménye volt az ügynek.

Kérdés még az, hogy elmondta-e neki K. G. az esetet úgy, ahogy ez B. B.-nek a nyomozás során tett vallomásaiban szerepel, vagy pedig nem mondott neki semmit, ahogy itt a bíróság előtt állították.

Hajmeresztő történeteket hallottunk itt arról, hogy micsoda kegyetlen körülmények között történt B. B.-nek a nyomozás során a kihallgatása. Persze, ez főképpen a gyanúsítottkénti kihallgatására vonatkozott.

Ezzel kapcsolatban nekem ismét csak az a kérdésem, hogy vajon miért csinálták volna mindezt B. B. -vel?

A tanúkihallgatásnál – azt mondja – elutasították az ő hivatkozását, hogy ő élettárs.

Mondtam már azt, hogy az ő véleménye a kapcsolatukról nem mértékadó az ügyben, de egyszerűen nem fogadom el azt az állítást, hogy elutasították az ő ilyen értelmű hivatkozását.

Ha visszaképzelnék magunkat abba a helyzetbe, amiben a nyomozó hatóság volt december 16-án, amikor B. B. -t kihallgatták, azt kell mondjam, hogy semmi nem jött volna inkább kapóra a nyomozóhatóságnak, mint, hogy B. B. megtagadja a vallomástételt. K. G. ellen akkor bizonyítékként szólt R. J. az a vallomása, mely szerint K. G. -től tudja, hogy ő részt vett az olaszokkal a betörésben, és J. K. -nak az a vallomása, hogy I. G. elbeszéléséből hallott arról, hogy K. G. is részt vett a betörésben. K. G. ellen egyéb bizonyíték nem volt, ő pedig mindent tagadott, alibire hivatkozott és az alibire a tanú B. B. volt. Ha B. B. megtagadja a vallomást, a nyomozó hatóság nyeregben van, mert K. G. nem igazolt alibit. Így a nyomozó hatóság önmaga ellen dolgozott volna akkor, ha egy ilyen feladott labda leütésének az elmulasztása, az ilyen hivatkozásnak az elutasítása mellett hallgatta volna ki B. B. -t, hiszen az amúgy is szegényes bizonyítékok alapján gyanúba vett és letartóztatott K. G.-nek a helyzetét – mind önmaga, mind az ügyészség számára – még kedvezőbb megvilágításba helyezte.

A gyanúsítottkénti kihallgatásnál viszont ugyan mi szüksége lett volna a nyomozó hatóságnak arra, hogy B. B. -től hallja, hogy miket mesélt neki K. G.?

És ha már B. B. -től akarta volna hallani, akkor miért egy olyan felszínes történetet csikartak volna belőle ki? Hiszen B. B. verziója szerint ő semmit nem tudott, ami a jegyzőkönyvben olvasható, azt mind a rendőrök mondták neki, „*a rendőrök adták a szájába ezt a vallomást?*”

De hát akkor miért egy ilyen felszínes, hézagos vallomást adtak volna a B. B. szájába, vagy irattak volna vele alá? Akkor már lényegesen több olyan apró részletet tudtak volna rátküldni, és ezekkel B. B. gyanúsítottai vallomását egy sokkal meggyőzőbb, inkább lényegbe vágó bizonyítékká tehetnék volna!

Ismét csak azt kell hangsúlyoznom, hogy erre akkor már az égvilágon semmiféle szükség nem volt.

B. B.-nek a védekezése tulajdonképpen a Büntető törvénykönyv 241. § (1) bekezdés b) pontjának alkalmazását célozza, amely szerint ugyanis

„nem büntethető hamis tanúzásért, aki a vallomástételt egyéb okból – vagyis nem azon a címen, hogy önmagát, vagy, hogy az ügyben nem szereplő hozzátartozóját vádolná az igazság elmondásával – megtagadhatja, de erre kihallgatása előtt nem figyelmeztették.”

A büntetőeljárásról szóló jogszabály 66. § (2) bekezdése a figyelmeztetési kötelezettségről azt írja elő, hogy a tanút mentességére kihallgatása előtt, illetőleg mihelyt a mentesség ismertté válik, figyelmeztetni kell, s mind a figyelmeztetést, mind a tanúnak erre adott választ jegyzőkönyvbe kell foglalni. Még annyit azért hadd idézzek B. B.-nek a tanúkihallgatási jegyzőkönyvéből, hogy a következő mondatokkal kezdődik:

„A hamis tanúzás törvényes következményeire történt figyelmeztetést megértettem és tudomásul vettem, valamint tudomásul vettem a hatóság azon figyelmeztetését is, hogy nem vagyok köteles önmagamra nézve terhelő vallomást tenni. Kijelentem, hogy tanúkénti kihallgatásomnak nincs akadálya, a tanúvallomást nem kívánom megtagadni, mert erre semmi okom nincs.”

Ennél világosabb beszéd azt hiszem nem is kell a mentességi jog kérdésében. Ennek megfelelően az eredeti vádat, azzal a ténybeli kiegészítéssel, amit a tárgyaláson terjesztettem elő, fenntartom és kérem, hogy a Fővárosi Bíróság B. B. -t mondja ki bűnösnek a Büntető törvénykönyv 238. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés szerint minősülő büntető ügyben elkövetett hamis tanúzás büntette miatt. Annyit kívánok még itt hozzáfűzni ehhez, és kérem ennek tényként történő megállapítását, hogy a Büntető törvénykönyv 240. §-ában előírt feljelentést az ügyben akkor eljáró hatóságnak, a BRFK Vizsgálati Osztályának a vezetője megtette.

Vajon miért vallott B. B. így?

Hadd idézzem most a bíróság emlékezetébe, hogy mit is mondott

K. G., amikor a legutóbbi védekezéssel – nevezetesen azzal, hogy ő a T. -ben vacsorázott, míg az olaszok képet loptak – előállt, s amikor feltettem azt a kérdést, hogy miért nem mondta ezt eddig, akkor azt felelte: *„azért nem mondtam, hogy a T. -ben voltam, mert nem lett volna tanúm, aki igazolja.”*

Én akkor megírtam K. G.-nek, hogy majd megmagyarázom, hogy miért mondta korábban azt, hogy a H. B. -ben volt.

A magyarázat röviden az, hogy azért, mert tudta, hogy a H. B. -ben majd lesz tanú, aki igazolni fogja hogy ott volt, noha ő nem volt ott.

Ez a tanú volt B. B.

De kérdezem: honnan tudta volna B. B., hogy neki azt kell mondania, hogy 9 órától vagy ½ 10-től volt K. G. -vel a H. B. -ben és hogy éjfélig, sőt még később távoztak? És miért merte K. G. az érkezés időpontjára vonatkozóan pontosan azt mondani, amit B. B. mondott?

Mindezt megmagyarázta B. B. a rendőrségen a nyomozati vallomásában. Azért, mert K. G. – miután elmondta, hogy milyen bajban van a festménylopás miatt – megkérte, hogy szerelmük zálogaként igazoljon neki alibit.

Ennek megfelelően, kérem, hogy a bíróság K. G. bűnösségét felbujtói minőségben elkövetett hamis tanúzás címén is mondja ki.

Ezzel tulajdonképpen a végére értem a festménylopási témának és most úgy gondolom, hogy itt az ideje, hogy a büntetésekről is beszéljünk.

K. G. -ről előre kell bocsátanom, hogy őt – előélete folytán – a devizagazdálkodás megsértésében és a hamis tanúzásban visszaeső büntettesként, a lopás miatt pedig különös visszaesőként kell őt felelőssé tenni. A vonatkozó jogszabályok – a Büntető törvénykönyv 97. § (1) bekezdése és a 316. § megfelelő rendelkezései – alapulvételével az őrá kiszabható büntetés legalább 3 évi és legfeljebb 12 évi szabadságvesztés.

R. J., mint bűnsegéd, minimum 2 évi, maximum 8 évi szabadságvesztés büntetéssel kell hogy szembenézzen; B. B. -vel szemben irányadó büntetési keret 3 hónaptól 5 évig terjedő szabadságvesztés.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Ezeknek a bűncselekményeknek a karakterét alapvetően a lopás adja meg.

Szeretném elsősorban azt leszögezni, hogy itt nem olyan lopással állunk szemben, ahol az alkalom szülte a tolvajt. Ezen nem változtat az, hogy hiányosságokat állapítottak meg a Szépművészeti Múzeumnak a biztonságtechnikai ellátottságában, és az ezzel kapcsolatos tárgyi körülményekben. Minden hiányosság ellenére is tény, hogy volt egy magas palánk, aminek a tetején szögesdrót volt. Ezeket a nehézségeket a vádlottak vállalták, a palánkot és a szögesdrótot átmászták. Felmásztak az első emelet magasságába az állványzaton át, holott az ki volt világítva, pontosan azért, hogy a felmászást, mint a behatolás előfeltételét, kockázatosá tegyék. Ezt a kockázatot vállalták. Ilyen körülmények között tehát csábító alkalomról, alkalomszerű elkövetésről beszélni, és ezt a vádlottaknak javára írni nem lehet.

Függetlenül attól, hogy ezeket a festményeket lehetne vagy nem lehetne aukción eladni, lenne-e vevő, aki 20 millió dollárt fizetne, vagy egyáltalán mennyit fizetnének érte, az mindenképpen tény, hogy ezeknek a festményeknek az értéke sokszorosán meghaladja azt az 1 millió forintot, ami az említett büntetési keretnek az alkalmazására alapot adó minősítéshez szükséges. Ezt mindenképpen nyomatékos súlyosító körülményként kell a vádlottak terhére értékelni.

A szervezett és társas elkövetést, aminek szemtanúi voltunk, szintén súlyosító körülményként kell figyelembe venni.

Végül – most már függetlenül a festményeknek a pénzben kifejezett értékétől – én arra is felhívom a bíróság figyelmét, kérve, hogy ezt nyomatékosan értékelje: ezek a festmények pótolhatatlan nemzeti kincsek voltak, és a megsemmisülés közvetlen kockázatának voltak kitéve a lopással kapcsolatos viszontagságok és a nyilvánvaló rejtegetési szükség, a szakszerűtlen bánásmód, a kellő csomagolás hiánya stb. miatt. E képek megrongálódása, esetleges – fenyegető – megsemmisülése nemcsak a művészetkedvelő embereknek a szűkebb körét, nemcsak az országnak a lakosságát, vagy hazánk nemzetközi reputációját érintette volna, hanem az emberiséget fosztotta volna meg olyan műkincsektől, amelyek több évszázadon keresztül, méghozzá viharos évszázadokon keresztül fennmaradtak.

Ha ehhez hozzávesszük még, hogy tulajdonképpen itt bértolvajlásra vállalkoztak, hogy K. G. vakmerő módon – hiszen erre a meglévő biztonsági intézkedések is rákényszerítették – működött mindebben közre, és hogy K. G. terhére többszörös bűnhalmazat állapítandó meg, hiszen 3 bűncselekményben bűnös, akkor ezeknek a körülményeknek, mint súlyosítóknak a figyelembe vételével mit tud szembeállítani a tárgyilagos szemlélet? Azt, hogy van egy kk. gyermek, akinek az eltartásához hozzájárult.

Annak alapján amit a bíróság közvetlenül tapasztalhatott, beismerő vallomásról, megbánásról hogy lehetne beszélni?

Indítványozom, hogy velem szemben halmazati főbüntetésként a bíróság börtönben letöltendő szabadságvesztést szabjon ki, mellékbüntetésül a közügyektől tiltsa el és a Büntető törvénykönyv 62. § a) pontjának kötelező rendelkezése értelmében vagyoneklobzást is alkalmazzon velem szemben.

Mi az elkobozható vagyon? Nyilvánvalóan a gépkocsi, amelyről ugyan K. G. azt állítja, hogy mások pénze fekszik benne, de tulajdonjogilag az övé, és aki pénzt adott neki, követelje a pénzét K. G. -n.

R. J. vádlott nem korlátozott beszámítási képességű. Ezt le kell szögezni. A bíróság előtt elhangzott elmeorvosi szakértői vélemény teljesen nyilvánvaló bizonyítékot tartalmaz erre. Igaz, hogy volt egy másik elmeorvos-szakértői vélemény, amely hiányos tényismeret alapján hibás konklúzióhoz jutott a vádlott elmeállapotát, illetőleg épelméjűségét illetően, de ez más kérdés. Itt most alapos vizsgálat, a tények teljes körű felderítettsége önmagáért beszél.

Ő is bérért vállalkozott a közreműködésre. Bűnsegédi bűnrészessége sem tekinthető súlytalannak, hiszen az olaszok pénzkölcsönzésben megnyilvánuló bátorítása tulajdonképpen mellőzhetetlen előfeltétele volt, hogy a lopás kitűzött napját megvárják. Mindezekkel szemben áll viszont enyhítő körülményként a kk. gyermek és az, hogy ő volt, aki előadta azt a festményt, ami Magyarországon maradt, és aki hajlandó volt közreműködni annak idején abban, hogy esetleg a bűncselekmény olasz elkövetői is magyar bíróság előtt adhassanak számot a tetteikről. Ezt akkor is nyomatékos enyhítő körülményként kérem a vádlott javára előírni, még akkor is, ha végeredményben maga a törekvés nem járt teljes sikerrel, hiszen az olaszok nem jöttek el az itt hagyott festményért, és akkor is ha a vádlott itt, a tárgyaláson, köntörfalazott, össze-vissza beszélt, és beismerő vallomást, közvetlen megbánást az ő részéről sem tapasztalhattunk. A büntetés mértékénél magatartásának tárgyi következményeit és a nyomozás idején tanúsított viselkedését mindenképpen a javára kell írni. Indítványozom, hogy velem szemben a bíróság halmazati főbüntetésként börtönben letöltendő szabadságvesztést, mellékbüntetésésként pedig közügyektől eltiltást, és a Büntető törvénykönyv 62. § a) pontja alapján vagyoneklobzást mondjon ki.

B. B. büntetésére rátérve azt kellett itt, a tárgyalás közvetlensége folytán megállapítanunk, hogy egy olyan szilaj és rakoncátlan népcsoportnak a gyereke, amelyik évszázadokon keresztül tapasztalatlanságból megtanulta, hogy mit jelent a csoport-tagok közötti összetartás, és az ezt szolgáló normák érvényesítésére – mint nem éppen korszerű, de mindenesetre hatékonynak bizonyuló eszközt – a közvetlen kényszert, fenyegetést dolgozta ki.

B. B. ezekhez a normákhoz tartotta magát, amikor a nyomozó hatóságot félrevezette még akkor is, ha ezt a bíróság előtt most letagadja. E csoport-normák felfogásában a hatóságoknak hazudni erény, és ezt az erényt B. B. maga is igazolni akarta a viselkedésével. Hogy aztán ő hős-e, vagy mártír, ez egyre megy, mert rossz ügy szolgálatába állította a törekvését; ezért hát a bíróságnak őt is meg kell büntetnie.

Mindenesetre menthető motívumnak kell tekinteni azt, hogy őt részint a K. G. iránti érzelmei vezérelték, részint pedig az, hogy valószínűleg fenyegetéseknek is ki volt téve, úgy ahogy az a nyomozati vallomásából megállapítható. Enyhítő körülményként kell a javára írni azt is, hogy egy kiskorú gyermeke van, akinek az eltartásáról gondoskodik. Mindamellet, figyelembe véve azt is, hogy felfüggesztett szabadságvesztés hatálya alatt, annak

a próbaideje alatt követte el ezt a hamis tanúzást, a törvény kötelező rendelkezései folytán én azt indítványozom, hogy a bíróság szabjon ki vele szemben börtönben foganatosítandó szabadságvesztést, mellékbüntetésül pedig közügyektől eltiltást és rendelje el a korábbi függesztett szabadságvesztésének a végrehajtását is.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Hátra van még fiatalok J. K.-nak az ügye, ami voltaképpen egy mellékes epizódja ennek az egész históriának, aminek az elbírálásával itt foglalkoztunk, de ami – tapasztalataim szerint – nagyobb port vert fel, mint maga az egész festménylopás. Ez részben annak tulajdonítható, hogy J. K. nem viselkedett úgy a bíróság előtt, hogy szimpatikussá tegye magát, de ez a viselkedés magyarázatot is kap abból, hogy az ő szerepét illetően teljesen alaptalan, légből kapott, felelőtlen híresztelések terjedtek el az országban. Ezeknek a híreszteléseknek a lényege abban összegezzhető, hogy ő volt szinte az értelmi szerzője ennek az egésznek. Úgy tüntették őt fel, hogy az olasz bűnözők – megérkezvén Magyarországra – vele vették fel a kapcsolatot; ő hozta őket össze a tettere kész R. J. -vel és K. G. -vel; az ő tolmácsolása mellett főzték ki ezt az egész büntényt, s ott volt a betörőkkel a büntény idején a Szépművészeti Múzeumnál is, ahonnan aztán persze eltávozott, mert csak a többiek másztak be, ő meg R. J. nem.

Szerencsére a tekintélyesebb napilapok nem csatlakoztak ehhez a kampányhoz, de ami történt, az így is elegendő volt ahhoz, hogy J. K. az érdeklődés homlokterébe kerüljön. Bár az a tett, amivel ő ténylegesen vádolható, és amivel kapcsolatban valaha is bizonyíték volt vele szemben, mindössze egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő, tehát súlyos bűncselekménynek semmiképpen nem minősíthető, mégis az egész országot bejárta a neve, mint a festménylopásnak – idézem: „*az évszázad festménylopásának*” – az egyik főszereplőjéé.

Tartozunk az igazságnak azzal, hogy miután róla már mindez elterjedt, itt most valamelyest a tényekhez igyekezzünk az ő szerepét igazítani. Mondom tehát:

Soha semmiféle bizonyíték nem volt arra, hogy ő ismertette volna össze az olaszokat a büntény magyar résztvevőivel,

soha semmiféle bizonyíték nem volt arra, hogy az ő tolmácsolása mellett főzték volna ki ezt a büntényt, és

soha semmiféle bizonyíték nem volt arra, hogy ő jelenlett volna amikor a lopás céljából megjelentek a Szépművészeti Múzeumnál.

Ezek közül a tolmácsolás, mint olyan, a nyomozás idején felvetődött ugyan, mint egy ellenőrzendő lehetőség, tehát úgy, hogy „*vajon nem tolmácsolt-e J. K., amikor a bűncselekmény tervét szőtték?*” – de miután ellenőrizték ezt a lehetőséget, kiderült, hogy nem.

Maradt tehát a vád, nevezetesen az, hogy telefonüzeneteket tolmácsolt Romániából Magyarországra anélkül, hogy ezt előre megígérte volna. A telefonüzenetekben pedig szerepelt a „*tubák*”, ami – mint most már tudjuk – az itt elrejtett lopott festményt jelentette és szerepelt a „*pulóverek*”, ami a festményekért járó pénzt jelentené.

A Büntető törvénykönyv 244. § (1) bekezdés c) pontja szerint, az, „*aki – anélkül, hogy a bűncselekmény elkövetőjével az elkövetés előtt megegyezett volna – közreműködik a bűncselekményből származó előny biztosításában*”, vétséget követ el és egy évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

Jelen esetben nem lehet kétséges az, hogy a lopott festmény birtoklása a „*bűncselekményből származó előny.*”

A telefonüzenetek, amelyeket J. K. tolmácsolt, ennek az állapotnak a fenntartását szolgálták. Tehát azt, hogy a lopott festményt azt száraz, meleg helyen, tehát értékálló módon őrizték, valamint hogy egyáltalán a képek birtoklását folytassák, mert ugyan a „pulóverek,” – vagyis a pénz – még nincsen meg, de majd meglesz, tehát ez a jogellenes állapot továbbra is maradjon fenn. Az sem vitatható, hogy az üzeneteknek a továbbítása „közreműködés”, ennek megfelelően tehát ez a cselekmény tárgyi szempontból feltétlenül megvalósítja a bűnpártolásnak az idézett változatát. Hozzá kell még fűznöm, hogy a bűnpártolás nem eredmény-bűncselekmény, tehát akkor is megállapítandó, ha történetesen a kép tönkrement volna a rossz tárolás folytán, vagy R. J. -ék nem álltak volna kötelnek és visszaszolgáltatták volna a képeket. A bűnpártolás megállapításához nem kell azt igazolni, hogy a bűnpártolónak az állapot fenntartása érdekében kifejtett közreműködése volt az oka annak, hogy az állapot fennmaradt.

Ugrópontja a bűnösség kérdésének a szándékosság létezése, nevezetesen az: tudta-e a vádlott, amikor telefonált, azt, hogy a „*tubák*” lopott festményt, a „*pulóver*” pedig lopott festményért járó pénzt jelent.

Ő azt állítja, hogy nem tudta. Azt állítja, hogy csak a telefonbeszélgetés befejezése után közölte vele I. G., hogy a „*tubák*” festményt jelent.

Ezzel kapcsolatban azonban hadd hívjam fel a bíróság figyelmét arra, hogy van a vádlottnak egy olyan nyomozás során tett vallomása, amelyben részletesen és meglehetősen romantikusan ecseteli, hogy miként zajlott le az a bizonyos éjszaka abban a bukaresti turista-szállóban. E vallomása szerint az éjszaka során I. G. az ágya mellett térdepelve, könnyezve vallotta be, hogy ő az, akit a fél világ keres; hogy ők lopták el a festményeket, és így – tehát I. G. elbeszéléséből – ez éjszaka folyamán értesült ő arról, hogy I. G.,

R. J. –ék, K. G. a hírheft festménylopásnak a tettesei. Itt és ekkor tudta meg azt is, hogy másnap reggel kell telefonálnia azért, hogy I. G. üzenetét tolmácsolja a bűncselekmény itthon maradt elkövetőinek.

Most persze mindezt azt mondja, hogy nem igaz. De hogy lehetett volna mindezt kitalálni? Miért találta volna ki a nyomozó?

Azt még megértem, hogy a nyomozó kitalál – mondjuk – egy olyan történetet, hogy I. G. elmesélte neki. De hogy azt olyan színekkel ecsetelje, hogy ott *sírva térdel*, és úgy *könyörög*, *veri a mellét*, meg *könyörög*, *nehogy ezt valahogyan véletlenül I. S.-nek a tudomására hozzák*, és így tovább... – tehát ezeket a motívumokat nem találhatta ki a nyomozó. Az lehet, hogy ezek nem igazak, de hogy nem a nyomozó találta őket ki, és ha hazugság, akkor is J. K. elmeszüleményei, az teljesen kézenfekvő.

A nyomozó már csak azért sem találhatta ki őket, mert a nyomozó hatóság akkor erről az egésztől még semmit nem tudott. Az iratokból könnyen megállapíthatjuk, hogy a nyomozó hatóságnak az első hírforrása arra vonatkozóan, kik és milyen szereposztásban követték el ezt a lopást, J. K. volt.

Ha az annak idején tett vallomásaiban vannak valótlan epizódok is, vannak – mondjuk – a líra, vagy pedig az epika területére tartozó kitalált történetek is, alapvetően azért a tények abban igazak, hogy I. G., meg I. S., meg G. M., meg K. G. és R. J. voltak azok, akik a festményeket ellopták. Így hát el kell hinnünk – nézetem szerint – azt, hogy ez a vallomás helytálló; hogy ő tudta, a bűncselekmények elkövetői között közvetít üzenetet.

Hogy a „*tubák*”-ról tudta vagy nem tudta, hogy lopott festményt jelent, ez egy további kérdés. A vád azon alapszik, hogy tudta, mert – és ezt a bíróság a közvetlenség folytán ta-

paszthalhatta – J. K. elég értelmes ahhoz, hogy magától is rájöjjön. Ez nem zárja ki, hogy a kérésére történetesen I. G. utólag mondta is neki, ahogy vallja. Ez az utólagos közlés, illetőleg az azt kiváltó kérés akár egy *több mint gyanú* megerősítését, egy *szubjektív bizonyosság* igazolását is szolgálhatta.

Persze, elég valószínűtlenül hangzik az a történet, hogy ő nekiáll szótár segítségével fordítani az olasz szöveget magyarra, és *miután* végzett vele, akkor tűnt fel neki – és nem fordítás *közben* – a furcsa szó: „*tubák*”, de akkor viszont már ott volt a vonal és nem volt ideje megkérdezni, hogy mi ez. A dolgoknak ez a beállítása hihetetlen. Kíváncsi lennék arra a szótárra is, amelyben a „*tabaco*” olasz szó magyar megfelelőjeként az első jelentések között ott van az, hogy az „*tubák*.” Mert a „*tabaco*”-nak a magyar megfelelője a most használatos szótárakban, különösen pedig a turista szótárakban és kis szótárban – amelyet nyilván a vádlott használhatott, ha egyáltalán ténylegesen használt szótárt – a „*dohány*”. Én eleve kétségbe vonom, hogy létezne olyan szótár, amilyenről a vádlott beszél, de erre nem vett fel a bíróság bizonyítást, s ezért én nem akarok részletesebben belebonyolódni.

Akárhova is tesszük az időbeli sorrendben a I. G. részéről azt a közlést, hogy a „*tubák*” az üzenetekben a festményt jelenti, a tény mindenképpen az, hogy amikor J. K. ezt a mondatot Magyarországra tolmácsolta, azt mindenképpen tudta, hogy a bűncselekmény elkövetői között közvetít, még hozzá közvetít egy olyan üzenetet, ami számára is rejtélyes, és pedig közvetíti ezt az üzenetet olyankor, amikor a képek holléte még ismeretlen. Ennek folytán tehát ő abban a bizonyos rizikó-sávban cselekedett, ahol az eshetőleges szándékoság megállapítható akkor is, ha az egyenes szándékot a bíróság nem állapíthatja meg, mert nem fogadná el ténynek azt, hogy I. G.-nek a „*tubák*” jelentésére vonatkozó közlése időben megelőzte a telefonbeszélgetést, tehát az üzenet továbbítását. Így tehát a fiatalkorú vádlott terhére megállapíthatónak tartom a vád tárgyává tett vétséget, kérem, hogy a bíróság ebben a bűnösségét mondja ki.

Ami a büntetést illeti, mérlegelni kell, hogy J. K. olyan fiatal, aki – legtöbb kortársához hasonlóan – sokkal tágabb lehetőségekkel rendelkezik, mint amilyeneket érett és felelős ember módjára tudna kihasználni. Ennek kézenfekvő eleme pl. az, hogy Isten hírével ott hagyja a szüleit, mindenkit, és elutazik Romániába a kölcsönkért pénzen. Mert erre megvan a lehetősége: kap útlevelet, és van, aki hitelt nyújt neki pénzben. Ám azt, hogy ez egy felelős embernek a cselekvése lenne, kétségbe vonom..

Kérem, hogy a bíróság a büntetés kiszabásánál vegye figyelembe azt, hogy a tevékenysége, tehát az, amit egyáltalán a terhére lehet büntetőjogilag írni, igen távoli és közvetett kapcsolatban van magával a bűncselekménnyel és ezért, mint bűnpártolásnak – ami egyébként sem egy súlyos bűncselekmény – egy igen enyhe megjelenési formája. Kérem azt is figyelembe venni a javára, hogy idegen környezetben, lényegében kiszolgáltatott helyzetben tolmácsolta ezt az üzenetet, és a motívuma emberileg mindenestre magyarázható, ha nem is menthető. Kérem azt is figyelembe venni a javára, hogy a vallomása, amit itthon tett, igen jelentős segítség volt abban, hogy a hatóságnak végül is sikerült ezt az egész súlyos bűncselekmény-komplexumot lelepleznie. Összegezve, azt indítványozom, hogy a bíróság a Büntető törvénykönyv 111. § (3) bekezdése alapján a Fiatalkorúak Fogházában letöltendő szabadságvesztést szabjon ki vele szemben, de ennek a végrehajtását próbaidőre függessze fel és helyezze a fiatalkorút a próbaidő tartamára pártfogó felügyelet alá.

Valamennyi vádlottnál indítványozom, hogy a bíróság az előzetes fogva tartásban eltöltött időt számítsa be a büntetésbe. A bűnjelekkel és a bűnügyi költségekkel kapcsolatban

az írásbeli indítványokat tartom fenn és kérem, hogy a bíróság vegye úgy, mintha azokat szóban is előterjesztettem volna. A bűnügyi költségre vonatkozóan még annyit, hogy a lopással kapcsolatos, elég tetemes költség viselésére a lopás két elkövetőjét, K. G. -t és R. J. -t kötelezze a bíróság.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Mondanivalómnak a végére értem, de engedjenek meg még néhány gondolatot és ezzel befejezem.

A kriminológia tudományában úgy tartják, hogy a bűnözésnek a forrása tulajdonképpen az önzés; az az önzés, ami ebben a bűncselekményben egészen ritka, szinte laboratóriumi formában mutatkozott meg.

Olyan festményeket loptak el, amelyeket – ahogy a szakértőtől hallottuk – a forgalomban értékesíteni nem lehet, és amelyeknek az értéke abban van, hogy több évszázadosak, hogy a több évszázaddal ezelőtt élt embereknek a szépről alkotott fogalmait, a szépnek az ábrázolásában kifejtett képességeit és készségeit tárja a mai nap is elénk. Ezeknek a képeknek az értéke abban úgy nyilvánul meg, hogy nézni lehet őket. Mindenki nézheti őket, gyönyörködhet bennük, aki kb. 2 Ft-os belépődíj ellenében bemegy a Szépművészeti Múzeumba. Ezeket azért akarták ellopni, hogy rejtgecssék, hogy egyetlen ember legyen, aki megnézheti őket rejtve, titokban, mert hiszen ha más is megtudja, hogy nála vannak, akkor nyilván lecsap rá a jogszolgáltatás keze. Ez tehát az önzésnek egy egészen brutális formája és én azt hiszem, hogy ez az ügy ebből a szempontból is egyedülállónak tekinthető.

Talán ebből adódott az a következmény, hogy olyan egységes és osztatlan felháborodás kísérte ezt a bűntényt nemcsak hazánkban, hanem Európa-szerte. Ez biztató a jövőre nézve.

Bepillantást adott ez az ügy abba a világba is, amely – mint hallottuk néhány vallo-másból – Budapest szórakozóhelyein az éjszakai órákban létezik, ahol eleven meleg hús és hűvös sárga fém egyaránt közkézen forog, és árusítják. Ez az a világ, ahol a zsák a foltját, a I. G.-, és I. S. -féle alakok a

K. G.-, és R. J. -féle partnereket megdöbentően simán és zökkenőmentesen lelik meg. Nem ez az első ügy, amiből ez a tanúság leszűrhető.

Mégis, azt mondom, hogy az a biztató léggör, ami ennek a bűncselekménynek az ismertté válása nyomán kialakult, tanulságos lehet a számunkra, hiszen ez az a léggör, amely – mint B. B. vallomásából megtudhattuk – idegroncsá tette K. G. -t decemberre.

A vádbeszéd kezdetén azt mondtam, hogy kevesen bíztak a sikerben akkor, amikor ismertté vált maga a bűntény. Az a siker, amit eddig elkönnyvelhetünk, tulajdonképpen a nyomozó hatóság sikere, mert az derítette ki a tetteseket, szerezte vissza az ellopott értékeket. Igazi sikerről akkor beszélhetünk, ha a bíróság ítélete olyan lesz, hogy cselekvésre biztatja azokat, akik a tisztesség nevében felháborodtak akkor, amikor a bűntényről értesültek, és intő például szolgál azoknak, akik már sikamlós útra tértek, mert megmutatja azt, hogy nem ismerünk tréfát azokkal szemben, akik a nemzetközi bűnözőkkel összepaktálnak, és nemzeti kincseinket nem hagyjuk Európa söpredékének prédájává tenni.

Köszönöm a figyelmet.

Friedrich Lajos (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde S. Lajos és társai részben rendőr ellen elkövetett sorozatgyilkossági ügyében

S. Lajos társaival 1968 és 1979 között négy élet elleni bűncselekményt követett el, köztük olyat is, amiről a hatóságok nem is tudtak.

a) A S. Lajos I. r. vádlott és a Gy. József II. r. vádlott által elkövetett bűncselekmény:

A két vádlott S. Lajosné ajánlatára pénz szerzése céljából megkísérelték betörni S.-né édesanyjának lakásába. Ez azonban nem járt sikerrel. Ekkor elhatározták, hogy egy ugyanebben a házban lakó másik idős nőhöz törnek be. S. Lajos arra hivatkozva jutott be a lakásba, hogy feleségének szeretne üzenetet hagyni.

A vádlottak a sértettet megtámadták, leteperték a földre, száját rongyokkal betömtek, majd a fejét egy piszkavassal ütlegelték. A szívós ellenállást tanúsító sértettet végül úgy ölték meg, hogy csuklóját egy katonai szuronnal átvágták.

A vádlottak egy zsebrádiót és 530 forintot tulajdonítottak el.

b) S. Lajos I. r. vádlott és N. István III. r. vádlott által közösen elkövetett bűncselekmény:

A vádlottak betértek egy vendéglőbe, ahol szoba elegyedtek egy ittas férfival, aki éppen gyermeke születését ünnepelte.

A sértett zárórakor megkérte őket, hogy vigyék haza kocsival. A vádlottak ezt megtették, de a fuvarozásért cserébe utóbb útiköltséget követeltek és elvették a sértett karóráját. Észlelték azonban, hogy a sértett megnézte a gépkocsi rendszámát, ezért úgy döntöttek, hogy megölik. Több kézzúrússal vetettek véget az életének, az árokban elrejtették, majd másnap a helyszínről elszállították és elásták.

S. Lajos I. r. vádlott és a V. László IV. r. vádlott által elkövetett bűncselekmény:

A vádlottak a Váci Fegyházból ismerték egymást. Szabadulásuk után elhatározták, hogy a tervezett vagyon elleni bűncselekmények végrehajtásához fegyvert fognak szerezni a IV. r. vádlott egyik régi ismerősétől, aki pénzügyőr őrmesterként dolgozott.

Felkeresték a sértettet, és hosszas italozás után az I. r. vádlott lakására mentek. A leeresztett sértettet aludni küldték, és kabátjának zsebéből a lakáskulcsot magukhoz vették. Még aznap este S. Lajos a sértett lakására ment és eltulajdonította az őrmester pisztolyát és egy magnetofont, majd visszatért a lakására.

A vádlottak tartva a lebukás veszélyétől elhatározták, hogy megölik a sértettet.

Az I. r. vádlott az udvarról behozott egy baltát és az alvó sértettet többször fejbe vágta. A sértett fejét a törzsétől elválasztották, és fejét a lába közé helyezve eltemették.

A bűncselekményt csak az I. r. vádlott beismerő vallomása nyomán derítették fel, korábban úgy vélték, hogy a pénzügyőr illegálisan külföldre távozott.

S. Lajos I. r. vádlott, Gy. József II. r. vádlott és N. István III. r. vádlott által elkövetett bűncselekmény:

A vádlottak elhatározták, hogy egy jelentősebb súlyú rablás érdekében egy rendőrt megölnék, s annak a fegyverét megszerzik.

A hajnali szürkületben az általuk kiszemelt rendőr őrhelyének közelében gépkocsijukkal megálltak és úgy tettek, mintha az autó motorja meghibásodott volna. A rendőr felajánlotta a segítségét és elment az őrbódéhoz az elemlámpáért. Amikor kissé behajolt a gépkocsi csomagtartójába, egy féltengellyel leütötték és a csomagtartóba gyömöszölték. A rendőr őrbódében hagyott géppisztolyát nem találták meg, kézfegyverét azonban elvették.

Ezután egy földúton kivették a sértettet a csomagtartóból, és mivel észlelték, hogy még mindig él, tovább ütlegelték, majd elvágták a nyakát és a kukoricásban elásták.

S., Gy. és N. vádlottakat a Fővárosi Bíróság társtettesi minőségben, több emberen, különös kegyetlenséggel, részben nyereségvágyból, aljas indokból, előre kitervelten és hivatalos személy ellen elkövetett emberölés büntetében mondta ki bűnösnek.

V. előre kitervelten, nyereségvágyból, hivatalos személy ellen elkövetett emberölését felelt.

S. Lajost és Gy. Józsefet, mint többszörös visszaesőket a Fővárosi Bíróság 1980-ban halálbüntetésre ítélte.

N. életfogytig tartó szabadságvesztést, V. 15 évet kapott.

A Legfelsőbb Bíróság az ítéletet helybenhagyta.

Ezt a beszédet is egy régi hangszalagól írtuk le, kérem az olvasót, „előbeszédként” kezelje, csak a legszükségesebb helyeken életünk a szerkesztés jogával.

Tisztelt Bíróság!

Előjáróban hadd idézzek egy levélből, amely Gy. K. földije, 12 ceglédi család írt a Fővárosi Főügyészhez:

Mély felháborodást váltott ki az ország lakosságában, hogy Gy. K. rendőrt brutálisan meggyilkolták. De bízunk a jó rendőri munkába, és a lakosság jó szándékú támogatásába, hogy eredményre vezet a sok fáradtságos munka, mely folyt a tettesek kézre kerítésére. De sikerült! E gonosztevőkre nincs kegyelem, legsúlyosabb büntetést kér az ország népe!

Hasonló levelek tucatjaira, telefonhívások százaira hivatkozhatnék annak példázására, hogy ez az általános közhangulat.

Természetesen a közvélemény direkt módon nem határozhatja meg egy ítélet tartalmát. De ha a jog, a társadalmi rendeltetését igazán be akarja tölteni, akkor ezeket a társadalmi szintű gondokat fel kell oldania. Pontosabban fogalmazva:

Ebben az ügyben hozott ítéletnek határozott választ kell adnia a közvéleményt felkavaró kérdésekre. Olyan választ, amelyből egyértelműen kiderül, hogy Magyarországon nem hagyjuk megszerveződni az alvilágot, nem engedjük elszabadulni az erőszak poklát. Miért pont ezek a kérdések feszítik a közvéleményt ebben az ügyben? Ehhez elegendő megnézni, hogy mi is történt valójában.

Vegyük sorra azokat a bizonyítékokat, amelyekből egyértelműen rekonstruálhatók a történetek. Haladjunk a vádpontok sorrendjében.

Rögtön az I. vádpontnál ki kell emelnem a bizonyítékok köréből jelentőségénél fogva S. L. I. r. vádlott feltáró jellegű beismerését. Ki kell emelnem, nem csak azért, mert az ilyen ügyekben a teljes beismerés fehér holló, hanem azért is, mert számomra ez a vallomás őszintének, és meggyőzőnek tűnik. Mire alapítom ezt? Elsősorban arra, hogy 1979. október 23-i, első beismerő vallomásában S. L. egy olyan gyilkosságot tárt fel a rendőrség előtt, amelyről egyetlen egy adat sem állt rendelkezésre. Elmondta, hogy 1960-as évek elején megismerkedett V. L. -val, majd jó barátságba keveredtek, közös tervezgetés után V. L. fel-

ajánlotta, hogy egyik finánc barátjának pisztolyát meg tudják szerezni. Meglestek a lakása körül, elvitték Vecsésre, leittatták, elvette tőle S. L. a lakáskulcsot, elment a lakására, elhozta a szolgálati fegyverét, majd amikor visszatért, V. L. ötletére elhatározták, hogy elteszik láb alól a fináncot, nehogy rájöhhessen, hogy ők vették el a pisztolyt. Így is tettek. Először S. L. vágta fejbe a balta fokával, majd V. L. levágta a sértett fejét addig, amíg S. L. kint ásott egy gödröt. Utána a holttestet közösen kivitték, és külön beletették a fejét is. Másnap, október 24-én helyszín megtekintés alkalmával S. L. megmutatta, hogy hová ásta el a holttestet, és hatósági tanúk és igazságügyi orvos szakértő jelenlétében kihantolták a csontokat. És valóban, külön, a lábszárcsontoknál találták meg a koponyát.

Két nap múlva elkészült az első boncjegyzőkönyv. Ez kimutatott a homlokon egy közel szabályos négyzet alakú csontanyag hiányt, éppen egy balta fokával mért ütésnek megfelelően.

Október 27-én tett részletesebb vallomást erről az ügyről S. L. Elmondta, hogy OTP vagy postarablást terveztek V. L.-val, erre kellett volna a fegyver. V. ajánlotta fel, hogy van egy finánc barátja, attól meg lehet szerezni a fegyvert. Ez valahol a XIII. kerületben lakott a Kádár tér környékén. A 60-as évek végén, egyik déli órákban ott leleselkedtek a Kádár tér környékén, megpillantották ezt a fináncot – végig így emlegette S. L., nem tudta a nevét – oda mentek hozzá. Először egy presszóban kezdtek inni, majd a finánc felhívta őket a lakásukra. Itt mindkettejüknek a kezébe adta a fegyverét, mert V. L. ügyesen erre terelte a beszélgetést. Majd közösen tovább folytatták az italozást, de az eszpresszóban nem sikerült megszerezni a lakáskulcsot, ezért elmentek V. márciusi tartózkodási helyére, hogy majd ott alkalom lesz a kulcs megszerzésére. V. előre sietve látta azonban, hogy otthon van a nagynénje, ezért ettől a tervüktől el kellett álljanak. Ekkor határozták el, hogy kiviszik S.-ék vecsési lakására. Útközben bort vásároltak. Vecsésen tovább itatták a sértettet, aki le is feküdt álmosan a konyhában lévő heverőre. V. biztatására le is vetkőzött, csak egy alsónadrág maradt rajta, de arra nem emlékezett S. L., hogy vajon a zokniját levett-e, vagy sem, nem tartotta kizártnak, hogy levette. Ezután került sor arra, hogy a levetett zakó zsebéből kivette a kulcsot, autóbusszal és taxival elment a Kádár utcai lakásba, akadálytalanul bejutott oda, elhozta a pisztolyt. Visszaért, és éppen vissza akarta csempészni a kulcsot, amikor V. L. mondta neki, hogy ez nem lesz jó, mert amikor a finánc felébred, rögtön rájön, hogy ők vették el a fegyverét, ezért el kell tenni láb alól. Ebbe S. L. rögtön beleegyezett, és amikor V. jelt adott neki, akkor az udvar végéből elhozott baltával azt a bizonyos ütést mérte a heverőn fekvő sértett homlokára. Ezután kiment, hogy sírt ásson neki. Amikor visszaért, azt látta, hogy hatalmas vértócsában fekszik a sértett, a feje le van vágva, V. kezében pedig ott van egy nagyméretű konyhakés. Ezután került sor arra, hogy ketten, közösen kivitték a holttestet; V. L. fogta a lábát, ő pedig külön utána vitte a fejét is, és elásták úgy, hogy V. hányta a földet, ő pedig közben taposta, majd a végén mindketten letaposták a földet. Utána közösen bejöttek Budapestre.

Ezt követte a november 1-jei vallomása S. L.-nak, amikor azzal egészítette ki, hogy visszaemlékezve erre a napra, abban is biztos, hogy az esti órákban Pesten elvált V. L.-tól, és ő éjszakára visszatért Vecsésre. Az is rémleni kezdett neki, hogy a pisztolyt a sértett lakásából az ott talált táskában hozta el.

A november 30-i szakértői vizsgálat alkalmával ugyanezeket mondta el, változatlanul.

December 5-én újabb kiegészítés a vallomáshoz: V. L.-val elhatároztuk, hogy semmiképpen sem engedjük napvilágra kerülni ezt az ügyet, ezért V. L. az ismerősök körében, széles körben híresztelte, hogy P. K. disszidált.

December 8-i vallomásában újabb kiegészítés: nem csak a táskát és a pisztolyt, hanem a magnetofont is elhozta a lakásból.

Ezek után indult meg az egyéb bizonyítás.

December 10-én kihallgatják először T. B.-nét, P. K. özvegyét. Ő igazolja, hogy valóban egy szürkés színű zakóban tűnt el a férje piros selyembéléssel – ugyanúgy, ahogy S. L. írta le vallomásában, S. ugyan zöldesnek nevezte, de a két szín roppant könnyen összecserélhető –. Beszélt arról, hogy valóban volt a férjének orsós magnetofonja, arra azonban már nem emlékezett pontosan, hogy ez hogyan, milyen körülmények között került el a lakásból.

December 11-én kihallgatják azt a G. K.-t, akit S. a december 8-i vallomásában úgy jelölt meg, mint akinek V. L. a Váci úthoz közel lévő eszpresszóban eladta a sértett öltönyét, még pedig úgy, hogy amikor közösen odamentek, V. L. felment ennek a G. K.-nak a lakására, lehívta, megmutatta neki az öltönyt, elmondta, hogy a fiánc ismerősüké, aki disszidálás előtt otthagya nála, ezért adja most el. Ezután G. K. felment a lakásra, lehozott 1.000,-Ft-ot, és azt átadta V. L.-nak.

G. K.-nak nem mondták el, hogy S. L. milyen vallomást tett. Ennek ellenére elmondotta, hogy a kihallgatás előtt kb. 11 évvel baráti körébe és P. K. baráti körébe egyaránt tartozó V. L. felkereste őt a lakáson, és valami jó üzletet ajánlott. Annyira emlékezett csak vissza, hogy a Váci út közelében lévő szórakozóhelyre hívta le, ott volt egy harmadik fiú, akit G. K. korábban nem ismert, mutattak neki valamiféle ruhát egy szatyorban, utána ő visszament pénzért, mert nem volt nála, de nem emlékszik pontosan, hogy hány forintért adta el végül neki ezt V.

Ugyanezen a napon szembesítették G. K.-t S. L.-val Amikor S. L. emlékeztette a részletekre, így például, hogy miről beszélgettek, sportról, erről-arról, akkor már G. K. is határozott vallomást tett arról, hogy ez a bizonyos ruhaeladás ez éppen P. K. öltönye volt, és megerősítette azt is, hogy V. L. neki azt állította, hogy P. K. disszidált, ezért tudja eladni a ruháját. Igazolta az ezer forintos összeget, azt, hogy ezért visszament, azt, hogy ezt V. L.-nak adta át a presszóba. Kiegészítette azonban S. vallomását azzal, hogy V. ott nyomban adott ebből a pénzből nem tudja mennyit S. L.-nak. Ezt S. L. sem vonta kétségbe.

December 14-én, tehát pár nap múlva hallgatták meg M. F.-nét, a sértett édesanyját, aki megerősítette, hogy a táská valóban eltűnt a lakásról a pisztolyon és a magnetofonon kívül. Ő már pontos választ tudott adni arra is, hogy a magnetofon is akkor tűnt el, amikor a fia. És beszélt egy levélről is, amit a konyhában talált, amikor 1/2 5 után szokása szerint hazatért 1968. május 15-én – mert ő már pontos napot is tudott közölni -. Ekkor egy levelet talált, melyben a fia írta neki, hogy „anyukám ne haragudj, ne izgulj, elmentem, majd jövők”. Úgy emlékezett a tanú, hogy ezt a cédulát ő akkor eldobta.

S. L.-t és V. L.-t először december 17-én szembesítették. S. mindenben fenntartotta az idői vallomását.

Elkészült január 14-én a részletes orvos szakértői vélemény P. K.-ról. Ez már határozottan leszögezi, hogy ez a homlokon lévő, közel szabályos négyzet alakú csontanyag hiány jellegzetesen baltafoktól származhat. Találtak a nyakcsigolyán olyan élnyomokat, amelyek elsősorban arra emlékeztetnek, amikor valaki kellő anatómiai szaktudás nélkül igyekszik a nyaki gerinccsatornát elválasztani egy kis élszögű, kifejezetten éles eszközzel, feltehetően

konyhakéssel. Leírják az arckoponya többszörös zúzódását is, többszörös csonttörését is. És ez az első pont, ahol az orvos szakértői vélemény nem nyilvánvalóan erősíti meg S. L. vallomását. Itt látszólag ellentét van. S. egy ütésről beszél, az orvos szakértők pedig arról írnak a szakvéleményükben, hogy össze van törve teljesen az arckoponya. Ez az ellentmondás látszólagos, és itt a tárgyaláson megnyugtató módon feloldódott. A szakértő egyáltalán nem találta kizártnak, hogy az arccal fölfelé a gödörbe helyezett koponyán akkor keletkeztek ezek az arckoponya sérülések, amikor elföldelték, és letaposták rétegenként a földet.

A szakértők egy modern eljárással, az úgynevezett szuper**prejükción** eljárással a csontokat azonosították a hozzátartozók által szolgáltatott több fényképpel, és elsősorban az agykoponya, és állcsont teljes megegyezése alapján nagy valószínűséggel leszögezték, hogy a talált csontok P. K. holttestéből származhat. Ezzel megint megerősítették S. L. vallomását. Az időközben beszerzett adatok szerint ugyanis a Vám- és Pénzügyőrség közölte, hogy valóban P. K. volt az, aki 1968. május 15-én eltűnt a szolgálati fegyverével együtt.

Újból kihallgatták M. F.-nét, aki január 23-i vallomásában megerősítette S. L.-nak azt az állítását, hogy a pisztolyt valóban a szekrény középső rész alsó részében tartotta a fia. Úgy, ahogy leírta S. L. a részletes vallomásában, hogy honnan vette el a pisztolyt.

Kihallgatták a feleséget is másodszer, aki anyósának az elmondását mindenben megerősítette.

Január 25-én bizonyítási kísérletet folytattak mindkét vádlott bevonásával. S. L. teljesen a korábbi vallomásának megfelelően mutatta meg a helyszínen a történeteket. Sőt, egy újabb részlettel egészítette ki a vallomását! Eszébe jutott, hogy mit válaszolt V. L. arra a kérdésre, hogy miért kellett levágni a sértett fejét? Azt mondta V., „azért, mert még mozgott”. Ezt, a bizonyítási kísérlet végén S. L. a szemébe is mondta büntársának.

Február 7-én a bizottság a vádlottak bevonása nélkül folytatott egy bizonyítási kísérletet arról, hogy a vecsési lakás és a Kádár utca 6. szám alatti lakás között mennyi idő alatt járható meg busszal és taxival az út. A taxi helyett szolgálati gépkocsit vettek igénybe, de egyébként ugyanúgy busszal utaztak, ahogy azt S. L. elmondotta. Egy óra 48 perc alatt tette meg a bizottság. Ezzel igazolták S. L.-nak azt a korábbi állítását, hogy ő mintegy két-két és fél óra alatt oda-vissza megjárta az utat.

Február 9-én helyszíni megtekintést végeztek S. L.-val, aki a Tolnai Lajos utcai kapitányságról teljesen egyedül elvezette a bizottságot a Kádár utca 6. szám alá, és itt a IV. emelet 27-es lakásban mutatta meg a sértett lakhelyét. Ez a tényeknek mindenben megfelelt.

Február 15-i vallomásában S. L. tisztázta az előadójával, hogy ő korábban G. K.-t egyáltalán nem ismerte személyesen, csak V. elmondásából hallott róla. Akkor találkoztak először és utoljára, amikor a ruhaeladás volt.

Február 15-én került sor S. L. és V. L. második szembesítésére.

Ekkor S. L. a büntársa szemébe mondta, hogy „neked kell tudnod, hogy volt-e zokni a sértett lábán, vagy sem, mert te fogtad a lábát. Én nem tudom.”

Február 18-i szembesítésükkor már más témáról volt szó, de azt tisztázták kölcsönösen, hogy kint az életben jó haverok voltak, köztük semmiféle harag soha sem volt.

Az ügyészégi vallomásában S. L. a nyomozati vallomását mindenben fenntartotta. Megerősítette, hogy a fejlevágás indokaként V. L. azt mondta, hogy még mozgott a sértett. És arra is emlékezett, hogy amikor fönt voltak P. K. lakásán, a feleség nem volt otthon, mert az nap vitte be a sértett szülészetre.

A tárgyalási vallomása mindössze három pontban tért el a nyomozati vallomásától S. L. Egyrészt, azt állította, hogy ő is emlékezett erre a zoknira, hogy rajta volt a sértett lábán. Másrészt azt mondta, hogy V. a fejlevágást azzal indokolta, hogy úgy sem volt már neki rá szükség. Amikor azonban elétárták az ettől eltérő nyomozati vallomását, visszatért azokra, és ügyészi kérdésre azt is elismerte, hogy ez a két mozzanat az iratismertetésnél ragadt meg benne, éppen V. vallomásából.

A harmadik eltérés egy új tény közlése volt. Azt állította, hogy a lakásban járva ő is látta ezt a bizonyos cédulát, amelyben P. búcsúszavai vannak, és ő magával vitt. Ez feloldhatatlannak látszó ellentét volt M. F.-né vallomásához képest. Igen ám, csak hogy adatok vannak arra, hogy M. F.-né aznap délután felkereste menyét a kórházban, tehát nem tartózkodott végig otthon. Így S. L.-nak alkalma volt M. F.-né munkából hazatérte után, de a kórházból visszaérkezése előtt a lakáson járni, és a M.-né által nyilván ott hagyott cédulát magához venni. E mellett szól az is, hogy M. F.-né a vallomásában előadta, hogy ő, amikor a cédulát olvasta, még látta otthon a fia táskáját. Ez megint S. L. vallomását erősíti meg. Csak akkor láthatta, ha S. L. később járt a lakáson. Másnap viszont már nem találta, hát éppen azért nem találta, mert ebben a táskában vitte el a pisztolyt. Igaz, hogy M. F.-né azt állította, hogy viszont a magnetofont már akkor sem látta, amikor a cédulát olvasta, de hogy ennek a magnetofonnak több helye volt a lakásban, azt onnan is tudjuk, hogy T. B.-né például egészen más helyet jelölt meg, mint M. F.-né. Tehát nyilván arról volt szó, hogy M. F.-né a szokott helyén nem látta a magnetofont, és ez ragadt meg benne, és erről adott számot itt a tárgyaláson. Valójában tehát semmiféle ellentét nincs, M. F.-né itt is mindenben megerősítette S. L. előadását.

Az orvos szakértők, T. B.-né, G. K. itt a tárgyaláson szintén fenntartották a nyomozati vallomásukat, amelyek egyetlen egy pontjában sem cáfolják S. előadását. Sőt, minden olyan tényről, amiről ezeknek a tanúknak egyáltalán tudomása lehet, teljesen S.-val megegyező vallomást tettek, vagy olyan vallomást, ami megerősíti az általa közölteket.

És hogy állunk V. L. vallomásaival?

Október 25-én hallgatják ki először. Azt állítja, hogy március 1-jén voltak fenn S. L.-val közösen P. K. lakásán. Ezt megelőzően azonban ő bemutatta S. L.-t G. K.-nak. Utána találkoztak P. K.-val, felmentek a lakásra, P. K. elővette szolgálati fegyverét, és azt neki, kizárólag V. L.-nak a kezébe adta, S.-nak nem volt a kezében. Érdemes megállni itt egy pillanatra, mert nagyon jellemzi V. egész védekezési taktikáját ez a mozzanat. Miért kellett minden vallomásában hangsúlyozni, hogy csak az ő kezében volt a pisztoly, és a S. kezében nem? Nagyon egyszerű a magyarázat! V.-nak fogalma sem volt, hogy megtalálták-e a pisztolyt a nyomozóhatóság emberei, vagy sem. Ha megtalálták, és rajta van az ő ujjlenyomata, akkor így érheti el, hogy az ne legyen rá terhelő. És ha megtalálják, és rajta van S. úr ujjlenyomata, az legyen csak S.-ra terhelő! Már most előkészíti, hogy nehogy a S. is arra hivatkozhasson, hogy az ő kezében is volt a fegyver a lakásban.

A kis kitérő után térjünk vissza az első nyomozati vallomására:

Állítása szerint május 13-án vagy 14-én ismerkedett meg N. J.-val, akit aztán rövidesen feleségül vett. Már együtt élt ezzel a lánnyal, amikor megkereste őt egy nyomozó, és érdeklődött nála P. K.-ról. Ő ekkor még egyáltalán nem tudott arról, hogy P. K. disszidált, vagy nem hallott erről, mert ezt vele később közölte G. K.

Hadd utaljak már most Cs. A. tárgyalási vallomására. Ő volt az a BM dolgozó, aki kint járt V. L.-nál. Határozottan állította, hogy V. minden áron el akarta vele hitetni, hogy P. disz-

szidált, még a határon átjutás módozatairól is beszélt, leplombált vagyona mehetett át, és így tovább, és így tovább.

Október 26-i vallomásában már egész határozott V. abban, hogy május 13-án ismerkedett meg N. J.-val. Később ezt előbbre hozza, május 12-re. És itt megint kell egy kitérőt tegyek:

Ekkor még, amikor V. ezeket a vallomásait teszi, T. B.-né téves közlése alapján a nyomozó hatóság úgy tudja, hogy május 16-án volt az eltűnés. Mi lehet akkor a magyarázata, hogy V. L. egyre előbbre akarja hozni az alibijét? Nem 16-a ellen védekezik, hanem 15-e, sőt 14-e, 13-a ellen! Miért? Mert ő nagyon jól tudja, hogy mikor volt. Hogy nem 16-án volt, hanem korábban. Miért tudja? Mert jelen volt! Máshonnan nem is tudhatja.

A munkába állás dátumát május 17-ben jelöli meg ekkor V. L. Utalnom sem kell rá, hogy ez sem stimmel, a TEFU visszaigazolása szerint akkor még szabadságon volt, nem vette fel a munkát.

Meghallgatták N. J.-t november 8-án és november 16-án, aki most K. F. J.-né néven szerepel, mert időközben férjhez ment. Ő először úgy emlékezett, hogy május 25-én, egy fizetési napon ismerkedtek meg, később azonban utána érdeklődött, utána nézett, a munkakönyvi kivonatát is megnézte, hogy pontos dátumot tudjon közölni, és végül is május 15-ében rögzítette azt a napot, amikor biztosan megismerkedtek. Ezt onnan tudta ilyen határozottan állítani, mert a vállalatánál azzal a nappal tekintik kilépőnek, amelyik napon utoljára dolgozott. Ő a V.-val való megismerkedést követően már nem ment be többé dolgozni, mert egészen június 15-i házasságkötésükig együtt éltek. Ezt a vallomását E. L. tanú mindenben megerősítette, a beszerzett munkakönyvi másolat igazolta. És ráadásul ennek a napnak a körében a tanú maga sem élhetett még a mentességi jogával, mert ezen a napon, május 15-én még nem éltek élettársi viszonyban, így tehát az ő vallomása is értékelhető.

Ezek a vallomások egyértelműen megcáfolják V. olyan előadását, hogy ő már május 12-én, 13-án vagy 14-én megismerkedett volna N. J.-val. Egyértelmű, hogy május 15-én ismerkedtek meg. És hogy mikor? N. J. ezt is pontosan tudta rögzíteni. Akkor, amikor a közeli kocsmában már kezdtek szállingózni át a vendégek, mert ott záróra volt. Ez pedig 21 óra. Lehetséges, hogy valamivel hamarabb, mert óvatosabb vendégek fél-háromnegyed órával hamarabb jönnek. De egy bizonyos! Május 15-én este 8 óra után ismerkedtek meg. Május 15-én este 8 óra után pedig V. L. már egyedül volt Budapesten, mert akkor már elvált S. L.-től. Semmi akadálya sem volt, hogy N. J.-val megismerkedjék. Vagyis, az egész második házassági história semmiféle alibit sem biztosít a számára. Itt a tárgyaláson egyébként ezt V. L. maga is belátta, és elismerte, hogy május 16-tól van neki alibije. Csak éppen a gyilkosság időpontja május 15-e volt!

December 14-én azt állítja, hogy disszidálásról először 1971-es szabadulása után hallott, éppen G. K.-től. Elszólja magát! Azt mondja, hogy 79-ben egyszer részegen a S. L. rajta pisztolyt követelt, hogy adja elő a pisztolyt, amit eldugott. Nyomban észbe kap, és úgy igyekszik ezt magyarázni ebben a nyomozati vallomásában, hogy ez nem a finánc pisztolya volt, hanem a rendőr pisztolya volt. A tárgyaláson meg egyenesen azt állítja, hogy csak tréfált a S. L. Csak hát az ilyen elszólásokkal jobban kell vigyázni!

Szembesítették december 17-én S. L.-val és G. K.-val V. L.-t. Nyomban utána önként kihallgatásra jelentkezik, azzal, hogy mindent el akar mondani, amit P. K. megölésének a körülményeiről tud.

Fenntartva, hogy március 1-jén is találkoztak, azt mondja, hogy május 15-én is találkozott S. társaságában P. K.-val, de ekkor csak az utcán, nem mentek fel a lakásra. P.-nál volt a táskában a pisztolya, és a magnetofon. Tászában a pisztoly és a magnetofon. Az a három ingóság, amit S. L. valóban elhozott a lakásról. Együtt italoztak, kimentek Vecsésre, berúgtak, ő annyira rosszul lett, hogy kiment a fürdőszobába hányni, mire visszajött, azt látja, hogy csupa vér a sértett mert S. L. fejbe vágta. Megint kiment hányni, mire visszajött, azt látja, hogy a feje már le van vágva. Ettől annyira rosszul lett, hogy azonnal elment a lakásból, nem is vett részt a sértett eltemetésében. Elmondta, hogy egy héttel később felkereste őt S. L., és magával hozta a sértett öltönyét, de aztán megint berúgtak, úgyhogy ő már nem emlékszik, valószínű eladhatták G. K.-nak, de azért nem tudja ő a részleteket, mert olyan részeg volt. Ez az a bizonyos őszinte beismerő vallomás, amit V. tesz először.

December 18-án, másnap ismét kihallgatást kér, és az egészet visszavonja. Ezt azzal indokolja, hogy idáig igazat mondtam, nem hitték, most megpróbáltam, ha hazudok, azt hátha elhiszik. Konkrét kérdésekre aztán zavarba jön, amikor azt mondták honnan tudta megmondani milyen színű volt a sértett öltönye? Akkor azt állítja, hogy onnan, mert csak egyetlen civil ruhája volt P. K.-nak, és így tovább.

December 20-án, két nappal a visszavonás után megint önként jelentkezik kihallgatásra azzal, hogy most már aztán igazán az igazat akarja elmondani. Főntartva a március 1-jei találkozást, május 15-i találkozásra ugyanazokat mondva a vecsési kiérkezésig, elmondja, hogy itt, amikor ő kiment a fürdőszobába – ezt mindig hangsúlyozza, nem véletlenül, ezeket a szándékos anakronizmusokat azért építi bele a vallomásába, hogy bármikor visszavonhassa. Ő nagyon jól tudja, hogy 79-ben építettek csak Vecsésen fürdőszobát, mert 79-ben is járt ott, nem csak 68-ban. De azért rakja bele a fürdőszobát, azért hangsúlyozza ezt teljesen szükségtelenül legalább háromszor vagy négyszer, hogy aztán később, ha mégis sikerül ettől a beismeréstől szabadulni, akkor legyen mire hivatkozni: Kérem! hát nem volt valódi a vallomásom, onnan is látszik, tessenek nézni, hát fürdőszoba nem is volt akkor! Újabb taktikázás. Újabb taktikázás, csak hogy a bíróság nem az az intézmény, ahol ezek a taktikázások sikerre vezethetnek, és ezt végre V. L.-nak is tudomásul kell vennie. Visszatérve az események elmondására: azt mondja, hogy teljesen döbbenet fordult oda S. L.-hoz, hogy miért kellett ezt csinálni. Mondta, hogy „kellett a pisztoly, megcsinálunk egy postát”. Ekkor ő megint rosszul lett, kiment. Mire visszajött, addigra a fej is le volt vágva. És itt megint elszólta magát V. L., mert leírta azt a képet, ahogy a fej elfordul a nyaktól. Megpróbálta természetesen később ezt a vallomását is visszavonni, ezzel nem árulok el egyáltalán titkot. Csakhogy, egy ilyen szemléletes, plasztikus képet nem lehet kitalálni! És hogy hogy fordul le a fej a nyakról, azt éppen az látja csak, aki levágja! Ez a kép innen maradt meg V. L.-ban, és nem olyan taktikus okokból, amire aztán magyarázni próbálja a visszavonáskor.

Ekkor tesz határozott vallomást arról V. L., hogy ő fogta a sértett lábát, amikor vitték ki elhantolni, és azon sötét színű zokni volt. Ez a valóságnak meg is felel, ugyanis a kihantoláskor a poliamid szálból készült műanyag zokni teljes épségben előkerült, és valóban zöld, tehát sötét színű volt. Az átfürödött növényi részecskékből az is nyilvánvaló, hogy az a holttesttel egy időben került a gödörbe. És itt megint egy olyan kitétel, amit nem lehet már utóbb korrigálni! V. L., aki annyira büszke a memóriájára, elfelejtette, hogy S. erről nem beszélt neki a szembesítéskor. Sőt! A S. azt mondta, lehet, hogy levette a zoknit a sértett. Hát akkor honnan tudhat ő erről a zokniról? Hát próbál persze itt is magyarázkodni, hogy

ötletszerűen mondta ezt, meg hogy házibulin ők így szoktak lefeküdni és innen mondta. Ezek olyan komolytalan próbálkozások, hogy cáfolatot sem érdemelnek!

Elmondja a ruhaeladást pontosan úgy, ahogy G. K. és S. L. És ez azért érdekes, hogy pontosan úgy, mert később ennek a beismerésnek a visszavonásánál azzal indokolta az egész beismerését V. L., hogy azt akarta, hogy S. L. szembesítsék, és ekkor ő megzavarja, mert eltérően mond eseményeket. Igen ám, csak hogy a ruhaeladásról semmiféle eltérő dolgot nem állított! No, nem jött V. L. zavarba, amikor ezt elébe tártam, hanem mondta, hogy majd a tanúvallomásoknál ő bebizonyítja mi volt az a mozzanat, ami egyszerre nyilvánvalóvá teszi, hogy G. K. – az ő szavaival élve – hazudott. Elkövetkeztek a tanúvallomások, elkövetkeztek a szakértői vélemények, befejeződött a bizonyítási eljárás, de ez a cáfolat máig is elmaradt. Itt az a nevenséges érv, hogy G. K. nem is vehette meg, mert kicsi volt rá a sértett ruhája, azért nem ronthatja le semmiképpen a tanú vallomását, mert G. K. maga is kezdettől azt állította, hogy nem próbálta fel a helyszínen az öltönyt, és később rövidesen el kellett adnia, mert szűk volt az öltöny. Tehát azt igazolja, amivel őt V. cáfolni akarja! Így nem lehet vallomásokat gyöngíteni, legfeljebb a sajátunkat!

V. L. is érzi, hogy ebbe a vallomásba akaratlanul több olyan elszólása került, aminek a visszavonása nehézségekbe fog ütközni. Ezért, január 4-én éhség-sztrájkba kezd, egészen a január 17-i elmeorvos szakértői vizsgálatáig mesterségesen táplálják. Sőt! Most már a biztos felelősségre vonástól félve elmebetegséget színlel a szakértőknél. Üldöztetéses téveszméket hangoztat. Csak akkor adja fel a céltalan harcot, amikor észreveszi, hogy az elmeszakértők leleplezték a színlelését. Ekkor megmondja, hogy nem igaz a mérgezés, nem igaz a téveszme, nem csinálom tovább doktornő. És akkor aztán teljesen higgadtan, és fesztelenül elbeszélget a szakértőkkel. Ennél a szakértői vizsgálatnál hangsúlyozza, hogy ő nagyon jóba maradt azután is P. K.-val, amikor az finánc lett. És itt megint meg kell állnunk, mert nem készítette elő jól a tárgyalási védekezését. Emlékszünk rá, a tárgyaláson azt mondta, „én március 1-jén tudtam meg egyáltalán, hogy P. K. pénzügyőr. Így én nem is ajánlhattam S.-nak korábban az ő pisztolyát, mert azt sem tudtam, hogy van neki”. Ezzel szemben, itt a saját nyomozati állítása, hogy nagyon jó barátságban maradtam vele azután is, amikor már finánc lett. Aztán ott van G. K. vallomása, aki egyértelműen mondja, hogy baráti körbe ne tudták volna? Hát mindenkinek körbe adta a pisztolyát P.! V. nagyon jó tudta már 1966-ban, nem 68-ban, hogy P. pénzügyőr.

Megint a mérhetetlen önhittség jele, hogy túlzásokba bocsátkozik a szakértők előtt. Fellengzősen kijelenti, hogy hát a G. K. a S.-tól meg se vette volna a ruhát, legfeljebb tőlem! Nem veszi észre, hogy ezzel nem a G. K. vallomását erőltetni, hanem a saját védekezését kezdi ki. Hát ez is a történeteket igazolja: tőle vette meg G. K., mert ő volt a jó barát, mert őtőle elhitte, hogy P. valóban disszidált, és nála hagyta a ruhát! Még attól sem riad vissza, hogy a szakértők előtt a S. védekezési taktikáját fitymálja, primitívnek nevezi azt a módszert, hogy egyszerre valamennyi gyilkosságot elmondja. „Én nem így csináltam volna, egyenként adagoltam volna, hogy minél jobban elhúzzam az eljárást”. Ennél jobban én sem tudnám jellemezni V. L. védekezési taktikáját, mint ahogy ő maga tette.

Január 18-án meghallgatják, amikor már vége az éhség-sztrájknak. Gondosan kerül minden szót a P. ügyről. Egy árva szót sem szól róla. Sőt! Amikor 24-én kifejezetten rákérdeznek, újabb taktikázásba kezd. „Most azt sem tudom megmondani, hogy az eddig jegyzőkönyvezett beismerő- és tagadó vallomásaim közül melyeket tartom fenn. Előbb beszélni akarok az ügy-

védelemmel négy szemközt.” Aztán ezt ugyanígy elmondja a bizonyítási kísérleten, ugyanígy elmondja ügyészi kérdésre. Újabb taktikázás.

Február 11-én időpontzavarba kerül. A nyomozó közli vele, hogy P. K.-t május 15-én ölték meg. Varga azonnal kész a válasszal: „ez nap dolgoztam, munkatársaimmal” már kezdené sorolni, amikor mondják neki, hogy a TEFU igazolása szerint május 15-én egyáltalán nem dolgozott. „Ja! Hát akkor a N. J.-val voltam együtt a Duna parton.” Hát ezt meg N. J. cáfolta meg, hiszen csak az nap este ismerkedtek meg.

Így marad aztán benne a saját maga által alakított slamasztikába V. L., mert nem csak az igazolódik be, hogy május 15-én találkozott P. K.-val, hanem az is beigazolódik, hogy ekkor voltak fenn a lakáson. Beigazolódik a saját vallomásának a logikája szerint. Azt ugyanis V. végig hangoztatja, hogy a P. felesége az nap azért nem volt otthon, mert bent volt szülni, vagy bent volt a szülészeten. A beszerzett kórlapok szerint 68-ban P. K. felesége januárban volt a szülészeten, amikor mind V. mind S. börtönben voltak, harmadszor augusztusban, több hónappal a férje eltűnése után, és a két időpont között egyetlen kórházba kerülés van, az a május 15-e, amikor a férje eltűnt. Ha tehát V. L. akkor volt fönn nála, amikor a feleségét bevitte a szülészetre, akkor igen is, május 15-én volt fönn, ahogy S. L. állítja! És akkor igaz az is, amit S. L. továbbiakban elmond, hogy közösen ölték meg. Itt készíti elő azt a tárgyalási védekezését, hogy a beismerés, visszavonás, újabb beismerés oka az, hogy S.-val való szembesítést akart kicsikarni, hogy zavarba hozza. Annak a magyarázatával azonban végig adós maradt, hogy miért vonta akkor vissza a szembesítések előtt a beismerést? És amikor sor került az újabb két szembesítésre, december 20-a után, akkor meg miért volt teljes tagadásban? Hát a saját állítását cáfolja ezzel a védekezésével!

Február 15-én is meghallgatják, és beláttatják vele, hogy teljesen megcáfolták a tanúk azt az állítását, hogy P. K.-nak egyetlen öltönye lett volna. Sőt! Kifejezetten jól öltözött, szeretett gazdag ruhatárat tartani. „Hát igen, igen – mondja V. – valóban nem ez a pontos magyarázata annak, hogy én honnan tudtam a ruhája színét, hanem az, hogy utoljára ebben a ruhában láttam, és ezért tudtam így leírni”. De hát ezek az állandó vallomásváltoztatások bizony a szavahihetőség rovására mennek, és előbb-utóbb már teljesen értékelhetetlenné teszik a vallomást.

Állította V. L. – most már a visszavont vallomásáról beszélek megint, tehát amikor megint tagadásba lendül –, hogy ő 68. március 1-e után egyetlen alkalommal látta P. K.-t: áprilisban, hajnalban, a kapujuk előtt, amikor arról panaszkodott, hogy válni akar. Ezzel szemben T. B.-né itt a tárgyaláson határozottan állította, hogy soha közöttük válás gondolata föl sem merült, sőt, elmondta azt is, hogy a férje társaságában látta 68. áprilisban V.-t, férje oda is ment V.-hez és pár szót váltottak. Ez az egész kártyavár úgy dőlt össze, ahogy az első fuvallat megjött.

Utolsó mentségként itt a tárgyaláson V. azzal akarta kikezdeni G. K. szavahihetőségét, hogy előállt a nagy farbával: 65-ben, egy garázdaság ügybe G. K. hamis vallomást tett, mert ő ilyen.

Először is! Nekünk ebben a perben nem arról kell döntenünk, hogy G. K. általában ilyen, vagy olyan, hanem azt kell eldöntenünk, hogy az ebben az ügyben tett tanúvallomása az egyéb bizonyítékokhoz, a saját belső logikájához képest elfogadható, meggyőző-e, vagy sem. Másodszor pedig a most ismertetett iratokból mi derül ki. Nem az, amit V. mond! Az derül ki, hogy a jó barát a tárgyaláson megsajnálta V.-t, és visszavonta azt a nyomozati vallomását, amely sajnos sokkal közelebb állhatott az igazsághoz. Mit bizonyít ez? Nem azt,

hogy G. K. alaptalanul terhelne ebben az ügyben V.-t! Az ellenkezőjét! Azt, hogy a barátságuk szoros és zavartalan volt egész idő alatt! Hogy még azt is megtette a barátja kedvéért a 65-ös ügyben, hogy javára változtatott vallomást kockáztatva, hogy ellene eljárás indul hamis tanúzás miatt! De V. L. sem tudott egyetlen olyan mozzanatra utalni, amelyek a köztük lévő barátság bármilyen zavarát, zökkenőjét igazolta volna.

Ilyen bizonyítási helyzetben számomra nem lehet kétséges, hogy egy végig következetes, minden egyéb bizonyíték által alátámasztott, önmaga felelősségét is kíméletlenül feltáró S. vallomása, és az állandóan változtatgatott, minden egyes bizonyítékkal ellentétes, többször visszavont, előterjesztett V. védekezése közül melyiket lehet bizonyítékként elfogadni. Álláspontom szerint csakis S. L. vallomásra lehet alapítani a tényállást, és ez azt jelenti, hogy a vádirattal mindenben megegyező tényállás megállapítását indítványozom azzal a pontosítással, hogy S. L. P. K. táskájában hozta el a pisztolyt a lakásról, és azzal, hogy az ölés gondolatát először V. L. vetette fel.

E tényállás nem vitásan megalapozza mindkét vádlott bűnösségét szándékos emberölés büntetében. Miután S. L. a vecsési lakásra visszatért, mindkettőjük szándéka kifejezetten arra irányult, hogy a sértettet megöljék.

Az sem lehet vitás, hogy annak a V. L.-nek a cselekménye, aki egy konyhakéssel teljesen leválasztja a fejet nyakról, az különös módon elkövetett. A 4. sz. Irányelvől nyilvánvalóan kiderül, hogy ennek a kérdésnek az eldöntésénél nem csak azt kell vizsgálnunk, hogy milyen szenvedéseken ment át a sértett, hanem azt is, vajon az elkövetés módja az emberöléssel szokásosan együtt járó embertelenségen túl mutat-e olyan plusz brutalitást, ami megalapozza. Hát ennél az elkövetési módnál ezt nem szükséges külön indokolnom. Csak érdekességként: Amikor a tényállásnak ezt a részét a nagygyakorlatú ügyészszegi gépirónőnek diktáltam, rosszul lett, nem tudtuk folytatni.

A bírói gyakorlat egyébként következetes abban, hogy az eszméletlen sértett sérelmére elkövetett emberölés is minősíthető különös kegyetlenséggel elkövetettnek. Egyetlen feltétel van, hogy a sértett életben legyen. Hogy a sértett életben volt, azt egyrészt V. mondasából tudjuk, „azért vágta le a fejét, mert még mozgott” mondta S.-nak, másrészt mindkét vádlott – most V.-nak a beismerő vallomására utalok – hangsúlyozta, hogy nagyon sok vér folyt el. Az orvos szakértő erre határozottan, és egyértelműen leszögezte, hogy ez csakis akkor történhetett, ha élő ember nyakát vágta le V.

Csak egyetlen olyan bírói döntésre utalok most, amely öntudatlan sértett sérelmére elkövetett emberölést különös kegyetlen módon elkövetettnek minősített. Ez a BH 1977. júliusi számában közzé tett 264. eseti döntés.

De mi volt a céljuk a vádlottaknak P. megölésével? Azokat az ingóságokat, amiket meg akartak szerezni, ekkor már megszerezték. Nem lehet tehát nyereségvágyból elkövetettnek minősíteni ezt a cselekményt, annak ellenére, hogy később eladták a ruháját. Kizárólag azt akarták megakadályozni, hogy büntetőfeljelentés tehessen ellenük a P. K. Na már most: Abban következetes a bírói gyakorlat, hogy ha valaki megöli a másikat azért, mert őt feljelentette a rendőrségen, ez aljas indokból elkövetett. Utalhatok a BH 1975. októberi számában közzé tett 451. eseti döntésre, csak úgy, mint az 1976. júliusi BH-ban közzé tett 300-as eseti döntésre. Itt csak annyi a különbség, hogy nem egy már megtörtént eseményt akarok megtorolni, hanem meg akarom akadályozni. Tehát az a célom, hogy meg se tehesse a feljelentést. Ezért lesz az aljas célból elkövetett emberölés.

V. L. cselekményére egyébként az 1961. évi V. törvény rendelkezéseit kell alkalmazni, mert ez volt hatályban az elkövetéskor, és mert azóta hatályba lépett valamennyi büntetőjogszabály inkább hátrányosabb, sem mint előnyösebb lenne számára.

Indítványozom tehát, hogy a bíróság V. L. bűnösségét társtettesként, különösen kegyetlen módon, aljas célból elkövetett emberölés büntetében állapítsa meg.

A további vádpontokra rátérve már jóval kevesebbet kell foglalkoznom a bizonyítékokkal, hiszen V. -n kívül egyetlen olyan vádlott sincs, aki teljesen tagadná a terhére rótt cselekményekben való részvételét. Így a II. vádpontra térve sem kívánok foglalkozni azokkal a tényekkel, amelyekről S. L. és Gy. J. itt a tárgyaláson teljesen egyező vallomást tett. Miről van szó?

Hát arról, hogy amikor sikertelenül próbáltak betörni S. L. anyósáékhoz, akkor elhatározták, hogy a szomszédban lakó özv. F. J.-nét fogják kifosztani. Ebből a célból 1972. október 31-én reggel elmentek Törökbálint, Felsővár u. 66. számú házhoz, hátulról közelítve meg azt, az erdő felől. A kutyát elcsalva bemásztak, a tyúkol mögül figyelték egy darabig a sértett lakását, és látták, hogy az ki-be jár, mert éppen mosott ruhát teregeti szét. Nem volt mit tenni, elhatározták, hogy erőszakkal is megszerzik a pénzét. S. L. egy különleges fogást mutatott Gy. J.-nek, amivel ártalmatlanná teheti a sértettet. Gy. J. azonban erre nem érezte magát alkalmasnak, ezért S. L. ment előre. A szomszédban lakó feleségére, T.-re hivatkozással elérte, hogy az egyébként bizalmatlan sértett ajtót nyitott neki, és nyomban, ahogy belépett a konyhába, azonnal a sértettre támadt, majd rövidesen a földre kerültek. Ezután a sértett száját betömték – és a többes számot itt most általános alanyként használom, mert hogy az egyes vádlottaknak mi volt a konkrét szerepe, az már vitatott, azokkal tehát külön fogok foglalkozni – rongyokkal, majd piszkavassal többször fejbe verték, és ezután S. L. Gy. J.-től kért egy kést, aki a konyhaasztal fiókjából elővett egy bajonettből kialakított rendkívül széles pengéjű éles kést, és átadta S. L.-nak, aki a sértett bal csuklóját mélyen bevágta. Ezt Gy. J. is látta. Ezután a szobába mentek, és itt kutatva magukhoz vették a sértett Aiwa típusú japán zsebrádióját és 500,-Ft-ot. Ezután a behatolás helyszínén elhagyták a lakást. A rádiót eldobták az erdőben, az 500,-Ft-on megosztottak. Budapestre érve elhatározták, hogy jó volna eltüntetni a nyomokat, ezért patikai benzinnel felszerelve visszamentek Törökbálintra, a megnövekvő forgalom miatt azonban már nem tudtak odamenni a házhoz.

Ez az, amit a vádlottak egyike sem vitat.

Mit kell tehát akkor részleteznem? Azt, hogy hogyan került a földre a sértett, ki tömte be a száját rongyokkal, és ki ütötte a fejét piszkavassal.

Számomra továbbra is S. L. beismerése az irányadó. Figyelembe kell vennem azonban, hogy a tárgyaláson őszintén megmondta, ez az a cselekmény, amire a legkevésbé emlékszik.

Ugyanakkor Gy. J. vallomásának az értékelésénél azt kell szem előtt tartanunk, ami az elmeorvos szakértői véleményben így szerepel: „A cselekményekről védekezési szempontjainak a szem előtt tartásával, saját szerepének lehetőség szerinti aláértékelésével számol be”. És Gy. J. tárgyalási magatartása ezt az elmeorvos szakértői véleményt mindenben igazolta. Ahol lehetett, ott a konkrét cselekmények alól mindenütt igyekezett kibújni.

Ilyen bizonyítási helyzetben Gy. J. vallomásából én csak azt tartom elfogadhatónak, amit objektív bizonyíték alátámaszt. A vitatott három mozzanat közül egyetlen ilyen van, a tűzpiszkálóval való verés.

S. L. ugyanis egészen a bizonyítási kísérletig a nyomozás során azt állította, hogy ő le-szorította a sértettet hanyatt fekvő helyzetben a földre, és Gy. J. szemből, guggolva ütötte a piszkavassal. Ezzel szemben Gy. J. azt állította, hogy S. L. úgy szorította le a sértettet, hogy hason feküdt a sértett, ő rátérdelt és S. L. ebben a térdelő helyzetben ütötte piszkavassal a sértett fejét.

Na már most! Az orvos szakértő határozottan kizárta azt a testhelyzetet, amiről S. beszél. Csak azt tartotta lehetségesnek, amit Gy. J. mondott el. Vagyis, hogy a földön hason fekvő sértettet a lába irányából, tehát nem szemből, ütötték tűzpiszkálóval.

Itt tehát el kell fogadjam Gy. J. vallomását annál is inkább, mert a bizonyítási kísérleten maga S. L. is azt mondta, „lehet, hogy úgy volt, ahogy a Gy. mondja, lehet, hogy én ütöttem és nem Gy. J.”.

A másik két körülménnyel azonban egészen más a helyzet. S. L. azt mondja, hogy amikor a konyhába belépett, rögtön megragadta a sértettet, olyan fogást próbált alkalmazni, amivel egyből a földre döntheti. A sértett azonban kiszabadult ebből a fogásból. Ekkor Gy. J. gyorsan bezárta az ajtót, hogy a sértett ki ne juthasson a lakásból. Odament Gy. is hozzájuk, és közös erővel teperték le a sértettet. Mit állít Gy. J.? Azt állítja, hogy ő nem nyúlt a sértetthez, és az ajtót sem ő zárta be, hanem S. L. Ez pedig merő képtelenség! Aki két kézzel dulakszik egy szabadulni akaró, még ha idős asszonnyal is, vagy ha nem dulakszik, hanem már lenn szorítja a földön, az közben nem tudja bezárni az ajtót. Ilyen nincs! Tehát S. L.-nak van igaza, csak úgy történhetett, hogy ő megragadta a sértettet, Gy. elzárta a menekülés útját az ajtóbezárással, és utána odament segíteni.

És ki tömte be a sértett száját? S. L. azt állítja, hogy először ő. Mégpedig azzal a zoknival, amit Gy. J. még a lakásba bejutás előtt szokása szerint a kezére húzott. Gy. J. azt mondja, „valóban volt ilyen szokásom, szoktam kesztyűt húzni a kezemre bűncselekmények elkövetésekor, de ekkor nem tettem, mert kesztyű volt rajtam”. Csakhogy! S. azt állítja, hogy „...a zoknit lehúzta a kezéről benn a konyhában Gy. J., és ideadta, én tömtem bele a sértett szájába, de ki tudta köpni”. Ezért volt testközelen ez a zokni, amikor megtalálták a sértettet! És akkor el kell fogadjam S. vallomásának azt a további részét is, hogy „ezután, mivel nekem nem sikerült, Gy. J. volt az, aki két rongyot is mélyen beletömött a sértett szájába. Tény: amikor a felfedező tanúk beléptek a konyhába, első pillantásukkal látták, hogy be van tömve a sértett szája. Nem volt a fején a szoknya. Ez a fényképekből egyértelműen kiderül. Tehát, az az állítás nem lehet igaz, hogy „nem tudtam róla, hogy be van tömve a szája”. És miért tagadja pont a rongyokat? Mindent látott Gy.! Láta, hogy honnan vette elő S. L. a tűzpiszkálót, látta, hogy hogyan ütött, látta, hogy a tűzpiszkáló eltörött az ütések következtében. Végig ott volt ő a konyhában, egész addig, amíg a sértettet nem tették ártalmatlanná, és utána közösen mentek be a szobába kutatni, ahogy azt S. L. mondja.

Gy. J. azért nem akar tudni erről a szájbetömésről, mert nagyon jól tudja, hogy éppen az ő általa betömött rongy okozta a sértett fulladását.

E bizonyítási helyzethez képest a vádirattal mindenben egyező tényállás megállapítását indítványozom. Ez a tényállás mind a két vádlott büntetőjogi felelősségét megalapozza szándékos emberölésben. Amikor ugyanis már a lakásba bementek, egyértelműen az volt a szándékuk, hogy megölik. Egyenes szándékkal követték el ezt a bűncselekményt. És miért? Ezt sem vitatták. Azért, hogy az értékeit megszerezzék. Ez a tipikus nyereségvágyból elkövetett emberölés, köznyelven szólva rablóvilkosság.

Az sem lehet vitás, hogy ha a boncjegyzőkönyv húsz pontban tudja csak leírni a sértett külső sérüléseit, és ezek között a fejtető több repesztett, csontig hatoló sebzése, a csukló mély átvágása, a garat teljes szétroncsolása, az arc felismerhetetlenné verése szerepel, akkor ez különös kegyetlenséggel elkövetett. És az előbb azt mondtam, hogy a nyak pusztá elvágása önmagában megalapozza a különös kegyetlenséget, akkor ez itt most megfordítható: ha nem lett volna csuklóelvágás, ez akkor is különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés lenne. Hát akkor is maradna 19 súlyos sérülés egy idős asszony testén, akit két, életerős fiatalember így elintézt. Természetes, hogy ezt a cselekményt így is kell minősíteni.

Rátérve a III. vádpontra:

Itt is több olyan tényállás-elem van, amiről N. I. és S. L. egybehangzóan vallottak a tárgyaláson. Ezekkel részletesen nem foglalkozom, csak végig szaladok rajtuk.

1979. június 23-án S. L. és N. I. S.-nak a JH-45-32 rendszámú Polski Fiatján elmentek Vecsésre, és bementek a Halásztanyába. Leültek B. L. asztalához, aki azért jött át Üllőről, hogy a harmadik gyermeke születésének az öröme egy-két üveg sört megigyék. Csatlakozott hozzájuk U. E. is. Zárórakor négyesben beültek a gépkocsiba, amelyet N. I. vezetett. Először hazavitték U. E.-t, aztán mentek tovább Üllő felé. Vecsést elhagyva S. L. szólt N.-nek, hogy térjen le a régi 4-es útra. Így is történt, az útelzáró sorompónál megálltak. Útközben azonban S. L. már kérte B. L.-tól, hogy fizesse meg a benzint. Ő fel is ajánlott 40,-Ft-ot, vagy 100,-Ft-ot. Ezt azonban S. kevesellte, és a sértett tiltakozása ellenére a felső zsebéből kitepte a további 300,-Ft-ját. Követelte az óráját is, amit végül is N. I. csatolt le róla. Megállás után mindhárman kiszálltak a gépkocsiból, S. L. a földre döntötte a sértettet, és elkezdte vágni a nyakát. Közben N. I. a saját késével kétszer szíven szúrta, kétszer pedig nyakon szúrta felfelé irányozva a kést. S. L. a holttestet bevonszolta egy bokorba. Másnap hajnalban visszamentek, és Tiszapüspöki közelében elásták. Ez előtt azonban átkutatva a zsebeit az igazolványát magukhoz vették, és elégették.

Ezt a tényállást senki sem vitatja. Két részlettel kell foglalkozom: Volt-e előzetes megbeszélés a Halásztanyában arról, hogy ki fogjuk fosztani, pláne, hogy meg fogjuk ölni? És hogy N. önként, vagy milyen módon vett részt ebben a cselekményben? Csak ezzel a két mozzanattal kell foglalkoznom, mert a többi vitathatatlanul megállapítható, nem csak a vádlottak vallomásából, hanem az egyéb bizonyítékokból is, amikre külön azért nem utalok, mert egyik részükben sem cáfolják a vádlott vallomását. Lehetne itt B. L.-né, B. L., B. F. vallomására hivatkozni, U. E.-ére. De ezek mind alátámasztják a vádlottak elmondását, ezért szükségtelen külön részleteznem. Ezért is nem foglalkoztam az előbbi vádpontnál F. J. és T. M.-nak a tanúvallomásával.

Visszatérve a III. vádpontra:

N. I. azt állítja, hogy S. L. már bent a kocsmában jelzett neki, hogy pénze van a gyerekeknek, el kéne szedni, sőt, ha úgy kerül a sor, akkor meg is

öljük. N. aztán később azt mondja, hogy odabent még csak azt mondta, hogy gyere ki a wc-be, és kint a wc-ben mondta azt, hogy ki kéne rabolni a gyereket. És amikor kimentek az autóhoz, akkor S. őt félrevitte, és ott susmorogva mondta, hogy jó volna megölni, mert ez jó próba lesz a tervezett rendőrgyilkossághoz. N. ezt a nem túl hosszú történetrészlet legalább négyféleképpen mondta el a négy meghallgatása során.

Ezzel szemben S. L. végig, és következetesen állította, hogy nem igaz, nem volt ilyen előzetes megbeszélés. Amikor megálltak a gépkocsival, már az útelzáró sorompónál a régi 4-es úton és kiszálltak, akkor fordult ő oda N. I.-hoz, hogy „tudod mibe vagyunk benne?

N. mondta, tudom, rablásba. Mi legyen vele, dönts el a sorsát. Egyértelműen vége.” Azaz halál.

Na most ebből N. I. annyit elismer, hogy valóban kérdezte tőle S., hogy „mibe vagyunk benne? mondta, hogy rablásba. Mi legyen vele?” És ő valóban mondta, hogy vége. De hogy mire mondta, arra aztán egészen különböző ötleteket sorolt itt föl. Először azt mondta, hogy „arra mondtam, hogy sajnos vége volt annak a jó filmnek”. Aztán azt mondta, hogy az autókázásnak volt vége. De a nyomozás derekán, amikor megfélekedett erről a védekezési taktikájáról, akkor elismerte, hogy bizony arra gondoltam, hogy meg kell ölni, mert már látta a rendszámot. És erre mondtam, hogy vége. Ez tehát mindenben egybe cseng S. végig következetes vallomásával, ezért itt én S. L.-nak hiszek.

Nem volt előzetes megbeszélés, ezt a vádiratból, ezt a tényállásrészt mellőzöm. Nem volt előzetes megbeszélés sem a rablásra, sem az emberölésre. A dolgok elvétele még az autóban történt. Tehát a 300,-Ft-ot is itt az autóban vette el S. L., nem a megölés után. A személyi igazolványt pedig csak másnap, az elhantolás helyszínén vették magukhoz, és égették el. Ez természetesen azt is jelenti, hogy ezt az emberölést nem lehet se előre kiterveltnek, se nyereségvágyból elkövetettnek minősíteni. Nyereségvágyból elkövetettnek azért nem lehet minősíteni, mert az ölés gondolata már azután merült fel, miután az értékeket elvették.

Miről van szó? Ugyanarról, mint a pénzügyőr esetében! Mivel alaposan tartani lehet attól, hogy B. L. nyomra tudja vezetni a rendőrséget, hogy kik voltak a kirablói, elhatározták, hogy megölik. Ez aljas célból elkövetett emberölés.

Az orvos szakértői vélemény itt csak öt pontban írja le a sérüléseket. De milyen sérülések ezek! Mindegyik önmagában halálos lett volna. A két nyakszúrás, a két szívszúrás, a nyakelváágás. Ez nem különös kegyetlen elkövetés? Dehogynem! Különös kegyetlen elkövetés önmagában megint a nyakelváágás, de különösen kegyetlen az is, hogy a már magatehetetlen sértettet négyszer megszúrja még N. I. és utána még jól fejbe is rúgja. Ez mind a sértett oldaláról, mind a vádlottak oldaláról messzemenőig a 4. számú Irányelvben meghatározott feltételeknek megfelelő magatartás.

Az sem vitás, hogy társtettesként követték el ezt az emberölést, hiszen egész cselekmény-sorozatuk messzemenőig kiegészítette egymást.

De térjünk át a IV. vádpontra.

Van a tényállásnak itt is egy jó nagy része, amiről S. L., Gy. J. és N. I. egyforma vallomást tettek a tárgyaláson, és amit az egyéb bizonyítékok, orvos szakértői vélemény, boncjegyzőkönyv, bizonyítási kísérletek, helyszín megtekintéséről készült jegyzőkönyvek, a kihallgatott S. I., stb. tanúk vallomása messzemenőig alátámaszt. Ezekon megint csak végig szaladva:

S. L. már régen tervezte, hogy fegyvert szerez egy rendőr leütése révén. N. I.-ban jó társat talált erre. Kiszemelték maguknak a Steinmetz szobornál szolgálatot teljesítő Gy. K. rendőr-főtörzsőrmestert, éppen azért, mert felfigyeltek rá, hogy milyen segítőkészen siet az autósok segítségére, amikor azok kocsijuk szerelésével bajlódnak. N. I. S. biztatására szerzett egy féltengelyt, amit megfelelő eszköznek tartottak. Gy. J.-t is beavatta a tervükbe S. L., sőt, július 9-én azt is közölte vele, hogy „ma csináljuk meg N.-vel a rendőrgyilkosságot”. Gy. J. ekkor otthon feküdt bordatöréssel, ennek ellenére, bár külön nem is kérték, felajánlotta, hogy részt vesz a rendőr megölésében akkor, hogy ha éjfél után csinálják, mert addig számítania kell az ellenőrzésre, hiszen rendőri felügyelet alatt áll.

S. L. Vecsésen, a Sz. F.-ék kertjéből lopott már korábban egy ásót, éppen abból a célból, hogy az elföldeléshez legyen majd eszköze. Ezt betette a kocsijába, betette az első ülés alá azt a féltengelyt is, amit N.-től kapott, és N.-vel együtt elment a X. kerület, Gőzmozdony u. 4. szám alá, Gy.-ért. Kaputelefonon lehívták. Mindhárman beültek ebbe a bizonyos IH 45-32-es Polski Fiatba, mely bordószínű, és Vecsés felől közelítették meg a kiszemelt őrhelyet. Pár száz méterre tőle megálltak, hogy várják, hogy gyérüljön a forgalom, és még egyszer pontosan megbeszélték a teendőket és kiosztották egymás között a szerepeket. Ezek szerint motorhibát színlelnek, hogy odacsalják a rendőrt, S. L. a féltengellyel leüti, Gy. segítségével beteszi a csomagtartóba, eközben N. elszalad az őrbódéhoz a gépfegyverért, és ha visszajött, akkor pedig elmennek valahova távolabbra, ahol ott elássák majd a rendőrt. Valamivel 2 óra előtt látták elérkezettnek az időt, és 35 méterrel túlhalvta az őrhelyen, jobb oldalra húzódva megálltak. Felnyitották a motorházat, hangosan szitkozódottak, mintha hűtővizük felforrt volna. Számításuk bevált. Gy. K. szolgálatkészen a segítségükre sietett, érdeklődött tőlük, és amikor elemlámpát kértek tőle, segítőkészen visszament a bódéjához. Ekkor N. I. odafordult S. L.-hoz, hogy „mi lesz már, miért nem ütötte már le?”. Gy. K. visszatér hozzájuk az elemlámpával, eddigre már felnyitják a csomagtartót és a három vádlott azt állja körül, mintha izzót keresnének ehhez a lámpához. Egy alkalmas pillanatban, amikor Gy. K. is behajolt a csomagtartóba, S. L. mögé került és a féltengellyel egyszer, nagy erővel fejbe vágta. A sértett nyomban összecsuklott volna, de Gy. elkapta a hónaljánál fogva, és S. segítségével beletuszkolták a csomagtartóba. Ezt látva N. I., szaladt a bódéhoz. Dolgavégzetlenül jött azonban vissza, mert nem találta meg a géppisztolyt. Addigra Gy. J. a sapkát és az elemlámpát, S. L. pedig a féltengelyt betette a gépkocsi csomagtartójába, Gy. még a vérnyomokat is igyekezett elkenni a cipője talpával. Beültek a gépkocsiba, és elhajtottak. Gy. J. amikor letértek egy mellékútra, figyelmeztette a társait, hogy a sértett nyöszörgő hangot hallatott. Megálltak, kiszálltak, hátra mentek a csomagtartóhoz, S. L. többször fejbe vágta a féltengellyel a sértettet, majd lezárták a csomagtartót, és továbbmentek. Végül egy kukoricásnál álltak meg, itt kivették a rendőrt a gépkocsi csomagtartójából, S. L. ismét fejbe vágta többször a féltengellyel. Majd Gy. J.-től egy rongyot kért, az odavitte. Egy kést kért. Gy. J. a sértett zsebében kutatva megtalálta a bicskáját, azt átadta S. L.-nak, S. L. elvágta a rendőr nyakát. Ezután N. I. és Gy. J. sírt ástak, közben S. hátrább vitte a gépkocsijukat, majd Gy. J. és S. L. odavonszolták a holttestet a sírhoz, beletették az összes ingóságával együtt. Csak azt a pisztolyt tartotta magánál S. L., amit még a csomagtartóba tételnél rögtön kivett és átadott Gy. J.-nek. Ezt először a gyáli erődben rejtették el, majd ide N. I.-t küldte el S. L., aki vállalkozott erre, és elhozta. Végül S., azért, hogy megtévessze a megindult nyomozást, a Pestlőrinci Szakorvosi Rendelőintézet főlemeleti női wc-jébe rakta egy cukros zacskóba ezt a pisztolyt, ahol július 16-án meg is találták.

Ezeket a tényeket senki sem vitatja. Mi az akkor, amivel részletesebben kell foglalkoznom?

Megint az, hogy N. I. önként vett-e részt ebben a cselekményben? És előbb szándékosan nem tértem ki erre, mert itt együtt sokkal célszerűbb ezt tárgyalni. Másrészt az, hogy az első megállásnál hogy tudta S. L. megütni a sértettet? Mi volt ebben a vádlott-társai szerepe? Azzal, hogy a második megállásnál kik, és hogyan vették ki a sértettet a gépkocsiból? Azzal, hogy a nyaklevágásról tudnia kellett-e a vádlott-társaknak, illetve, milyen aktív szerepük volt abban?

Hát kezdjük N. I. védekezésével!

Itt is, mint a B. L. féle gyilkosságnál azt állítja, hogy S. L. őt kényszerítette. B. L. esetében egyenesen úgy kényszerítette, hogy ő el akart menni a helyszínről gépkocsival, de S. odament – nyilván otthagya addig a sértettet – hozzá, a rugós kését a nyakának szorította, és így kényszerítette arra, hogy visszamenjen, és megszúrja.

Hát, ez a védekezése nem rögtön alakult ki N. I.-nak, hanem a nyomozás végére csak, és aztán az ügyészségen és a tárgyaláson megpróbálta ezt az önmagában is teljesen képtelen védekezést fenntartani. Elfeledkezett róla, hogy a nyomozás derekán még korán sem ezt mondta!

Először azt mondta, hogy azért szúrta meg ő B. L.-t, mert B. L. rátámadt. Ilyet rajta kívül senki nem mondott, S. állította, hogy ez a fiú szelíd volt, senkit nem bántott ott a helyszínen. Aztán, amikor látta, hogy ezt nem hiszik, akkor bevallotta, hogy „láttam, hogy a nyakához kap, a bal kezével – amikor S. vágta a nyakát – ezért lefogtam a nyakát. Ekkor valamilyen szemrehányó megjegyzést tett. Ezen bedühödtem, kétszer szíven szúrtam, és utána kétszer a nyakába szúrtam, hogy minél hamarabb meghaljon”. Ez az igazi N. I.! Nem a tárgyalási védekezés. Ez, ahogyan az események lezajlottak a helyszínen! És miért nem lehet még igaz ez a védekezés? Hát S. L. tapasztalt bűnöző, esze ágában sincs olyan emberrel közös bűncselekményt elkövetni, aki fél attól a cselekménytől, aki bármikor lebuktathatja ezzel! Annál sajnós sokkal nagyobb gonddal válogatta össze partnereit, hogy ilyen kockázatot vállalt volna!

Gy. K. sérelmére elkövetett emberölésnél ezzel a védekezéssel elő sem állhatott N. I., mert ott volt a Gy. is harmadiknak. Hát akkor a kés nyaknak szorítása nem fog menni, hát újat talált ki. Azt találta ki, hogy az édesanyját fenyegette meg megöléssel a S., hogy ha ő nem vesz részt ebben a bűncselekményben. Ennek a bizonyítására fel is vonultatták P. L.-nét, akinek a vallomása bumerágnak bizonyult. Mit tudunk meg a tanútól ugyanis? Azt, hogy éppen a N. I. édesanyja volt az, aki kiverte S.-t a házából, mert megunta az udvarlását. Hol van itt a megfélemlítés? Hol van itt a család fenyegetése? Épp ellenkezőleg! Az a N. I. volt megfélemlítve, aki önként jelentkezik, hogy elmegy a pisztolyért? Amikor már körözik az egész országban a pisztolyt, és amikor a két nehézfiú, – hogy azt mondjam – a többszörösen rovott múltú vádlott-társak visszariadnak ettől? Az a N. I. hivatkozik megfélemlítésre, aki két nappal az esemény után már OTP rablást akart elkövetni, hogy szombatra meglegyen a kocsija? Nevetséges ez a védekezés, nem hiszem, hogy különösebben kellene még vele foglalkoznom.

Nézzük inkább az események konkrét történéseiben még meglévő ellentéteket!

Tehát első megállás:

S. L. mondja végig és következetesen, hogy „amikor megálltunk, felnyitottuk a csomagtartót, Gy. és N. I. közösen kiemelték egy kicsit a sértettet, hogy hozzáférjek, és akkor én többször megütöttem”. Szó sincs arról, hogy a felelősséget a vádlott-társaira akarná hárítani, mert akkor az ütést fogná rájuk. Hiszen annak van súlya! De aki ismeri egy gépkocsi csomagtartójának a méretét, nagyon jól tudja, hogy másként nem lehet hozzáférni. Ha ott van belekuperodva az a szerencsétlen ember, akkor nem fér hozzá megütéshez. Azt ki kellett emelni valakinek! Ő maga pedig nem tudja egyszerre kiemelni, és megütni. Ez tehát csak is így történhetett, ahogy azt egyébként Gy. J. a bizonyítási kísérleten el is ismerte. És igazat adott S.-nak, valóban így van. Még azt is megmondta, hogy én hol fogtam és N. hol fogta, amikor kiemeltük. N.-re is határozottan terhelő vallomást tett tehát, és ennyiben megerősítve S. L. vallomása számomra itt is megnyugtató, és a tényállás alapjául szolgál.

Ennyiben ki is egészítem a vádirati tényállást, mert ez nem szerepel a IV. vádpontban, hogy az első megállás alkalmával úgy tudta megütni S. L. többször a féltengellyel a sértettet, hogy Gy. J. és N. I. a gépkocsi csomagtartójából azt kiemelve ehhez segítséget nyújtott.

Ugyanakkor, mellőzöm a vádiratból azt a megállapítást, hogy Gy. J. kibiztosított pisztollyal készenlétben állt volna a sértett esetleges ellenállását fegyverrel legyűrendő.

Ez az előadás ugyanis nem S. L.-tól származik. Ezt először a nyomozás során a kis N. mondta, hogy ők mondják egymás közt maguk között. S. L. később ehhez csatlakozott ugyan, de a bizonyítási kísérleten is nagyon-nagyon bizonytalan volt. Itt Gy. J.-nek van igaza: egyszerre tartani a csomagtartóból kiemelt sértettet és a pisztolyt, ez megint nem megy. Tehát ez logikailag is képtelenség. Ezt a ténymegállapítást tehát mellőzöm a vádirati tényállásból. A fegyvert nyilvánvalóan bennhagyták ekkor, hiszen hárman olyan túlerőben voltak, hogy a csomagtartóban, félholtan lévő szerencsétlen rendőr támadásától végképp nem kellett tartaniuk, nem volt annak legyűréséhez fegyverre szükség.

Hogy vagyunk a második megállással? Ez már ugye a végleges helyszín.

S. L. határozottan, következetesen mondja: hárman, közös erővel emeltük ki a sértettet. Ezt ugyanígy mondja egyébként Gy. J. is. Sőt, a bizonyítási kísérleten N. I. is azt mondja, „ha mind a ketten így mondják, akkor biztos így volt igaz”. Természetes, hogy a tárgyaláson ezt is visszavonja és állítja, hogy ő egyáltalán nem is nyúlt a sértetthez. De hát, ez a többször változtatott vallomás két határozott állítással szemben nagyon kevés. Tényként, a vádirattal egyezően lehet megállapítani, hogy hárman, közös erővel emelték ki a sértettet, és utána kezdte el ütlegelni ismét S. L..

És most áttérve a nyaklevágásra:

S. L. azt állította: „Gy. J.-től kértem kést. Ő átkutatta a sértett zsebeit, kivette belőle a bicskát, kinyitotta, nyitott állapotba ideadta. Ezután rongyot kértem tőle, hogy ne folyjon el a vér. Gy. J. odahozta a rongyot, és a rendőr nyakára szorította. A másik oldalról a kis N. volt a sértett mellett, ő onnan törölgette a vért.” Ezt a vallomását fenntartotta a tárgyaláson is.

Hogy állunk Gy. J. vallomásaival?

A nyomozás kezdetén azt is tagadja, hogy a sértett kése egyáltalán nála lett volna. Később azt már elismeri, hogy „igen-igen, a sértett kését valóban én vettem ki, de csukott állapotba adtam oda S.-nak”. A tárgyaláson még ezt is sokallja, és megpróbál visszakozni, megint lefaragni ebből valamit, a védekezési taktikájának megfelelően. „Nem is én adtam oda, csak a kezemben volt, és a S. kivette”. Persze, ezek a vallomás-változtatások nagyon egyértelműek, és nagyon jól jellemzik Gy. szavahihetőségét, de semmiben sem vonják kétsége S. L. elmondását.

És hogy állunk N. I.-nal?

Ő ott sem volt. Ő nem is mert odanézni. Nem is tudja. Csakhogy, az első hír ebben az ügyben a rendőr nyakának az elvágásáról éppen N. I. önvallomása. A vádlott-társai még egy árva szót sem szólnak erről az ügyről, amikor ő már mondja, hogy elvágták a rendőr nyakát. Honnan tudja? Hát csak onnan tudja, hogy látta a helyszínen, mert máshonnan nem tudhatja. Azt a képtelenséget még ő sem merészelte, amit Gy. mondott, hogy napokkal később a kocsmában hallott róla. Mikor kell rongy? Mikor lehet nagy vérzésre számítani? Akkor, amikor a nyakát vágják el. Hát akkor kérte a S. a rongyot. És Gy. is elismeri, hogy odavitte a rongyot, amikor a S. kérte, csak éppen ezt megpróbálja előbbre tenni az eseményekben. Ott voltak mind a ketten, úgy, ahogy S. L. mondja. És hogy N. I. mennyire ott volt? Hát a nyomszakértői vélemény, az orvos szakértői vélemény egyértelműen bizonyítja, pont az ő

ruháján van a legtöbb elemi szál, és a legtöbb hajszál a sértettből. Hogy került az oda? Azt ő sem vitatja, és minden vádlott-társ megerősíti, hogy a holttesthez valóban nem nyúlt. Az elásásban csak annyiban vett részt, hogy kiásta a gödröt. Sehogy máshogy nem kerülhetett oda, csak ha ott volt a sértett közvetlen közelében, ahogy azt S. L. elmondja.

Ezért itt is a vádirattal egyező tényállás megállapítását tartom alaposnak. Ez a vádirati tényállás pedig mind a három vádlott felelősségét társtettesként elkövetett emberölésben alapozza meg.

Hogy ölési szándékuk volt, ezt ők sem vitatják. Hogy ez egyenes szándék volt, ezt ők sem vitatják. Azt sem vitatják, hogy az ölés elsődleges célja a fegyver megszerzése volt. Márpedig a fegyvernek, mint dolognak vagyoni értéke van, mint bármely más ingóság, nem is olyan csekély vagyoni értéke. Ezért a bírói gyakorlat a fegyverszerzés érdekében elkövetett emberölést nyereségvágányból elkövetett emberölésnek tekinti. És helyesen tekinti annak, hiszen a 166. § (2) bekezdés b) és c) pontjait összevetve nyilvánvaló, hogy a törvényalkotó a nyereségvágány primátust, előnyt biztosít minden más aljas indok vagy céllal szemben. Nyereségvágányból, vagy más aljas indokból vagy célból. Ezzel a vagy-nyal, amit csak e két minősítő körülmény közé iktat és sehova máshova, azt is kifejezésre juttatja, hogy a két minősítő körülményt viszont egyszerre nem tartja megállapíthatónak ugyanannál a tényállásnál. Ezért ennek a cselekménynek a helyes minősítése nyereségvágányból elkövetett emberölés büntette. Megjegyzem, hogy a Bródy Sándor utcai rendőrgyilkosság vádlottjával szemben eljárva a Legfelsőbb Bíróság is így döntött a Bf. 1255/1975. számú ítéletében.

Csak egy pillanatra visszatérve a vádlottak védekezésére:

Hát azt hiszik, hogy ha ők letagadják, hogy hozzányúltak a sértetthez, ha letagadják, hogy segítettek a nyakelvágsásba, akkor nem lesznek társtettesei ennek az emberölésnek? De bizony azok lesznek! A nyereségvágányból elkövetett emberölésnek az is társtettese, aki csak a vagyontárgy megszerzésében vesz részt. Mert ez egy összetett bűncselekmény. Egy vagyoni elleni bűncselekmény, és egy emberölés. Mindegy, hogy melyik tényállási elem megvalósításába működik közre. Ha a másikra is kiterjed a szándéka, ha megvan az akarategység, akkor társtettesként felelnek. Tehát hiába fogadná el a védekezésüket a bíróság, akkor sem változtatna ez a jogi minősítésen.

Az előre kiterveltséggel sokat foglalkozni nem kívánok. Ennél rafináltabban kidolgozott, pontosabban kiszámított bűncselekmény hál' isten kevés van.

Hogy az előre kiterveltségbe Gy. is mindenképpen benne van, az nem vitatott. Ő is elismeri, hogy azért álltak meg a Steinmetz szobortól nem messze, mert még egyszer megbeszélték, hogy ki, mit fog csinálni. Hát ez az előre kiterveltség alapja!

Különös kegyetlenség:

A boncjegyzőkönyv 16 külsérelmi nyomot ír le. Köztük több olyan koponyacsont-törést, ami agyrontsolódással járt. A nyaknak nyakcsigolyáig való átmetszését. Kell a különös kegyetlenséget indokolni ezek után? Hogy ez a különös kegyetlenség valamennyi vádlottra kiterjed, az nem vitás. Hangsúlyozom, ha nem vágták volna el a nyakát, akkor is különösen kegyetlen módon elkövetett lenne. Az egész, ahogy elhurcolják, ahogy a csomagtartóba gyömöszölik, kiveszik, ütik, megint vissza. Ez különös kegyetlenség, és hogy erről valamennyi vádlott tudott, és hogy ebbe aktívan közreműködött, az is biztos.

Hivatalos személy ellen követték el a bűncselekményt, szolgálatban lévő, egyenruhás rendőrt öltek meg. Mind a három vádlott tudta, hogy rendőr, mind a három vádlott tisztában volt ezzel. Természetesen mind a hármukra kihat ez a minősítő körülmény.

S. L. négy embert, Gy. J. két embert, N. I. két embert ölt meg.

A törvény szerint ezeket nem külön-külön, annyi rendbeli emberölésként kell elbírálni, ahány sértett van, hanem akkor is több emberen elkövetett emberölés büntetnének, 1 rendbeli bűncselekménynek kell minősíteni, ha semmi köze nincs az egyik cselekménynek a másikhoz, természetesen az elkövető azonosságán kívül.

Ezért, összefoglalva, indítványozom a vádirattal egyezően, hogy a bíróság S. L. I. r., Gy. J. II. r. és N. I. III. r. vádlottak bűnösségét nyereségvágyból, előre kitervelten, különös kegyetlenséggel, részben hivatalos személy ellen, részben aljas célból, több emberen elkövetett emberölés büntetnében állapítsa meg.

Az V. vádpontonál M. J., S. L.-né itt a tárgyaláson teljesen egybehangzó vallomást tettek. Vallomásuk – őszintén szólva – meggyőzőbb volt, mint a sértetté, aki többször változtatott a vallomásán a nyomozás során is, ezért én a vádlottak vallomásának megfelelően módosítom a vádirati tényállást. Ez mit jelent? Hát azt jelenti, hogy a 16.700,-Ft-ot nem egyszerre, hanem három részletbe vették el a vádlottak. Először a S.-né 1.000,-Ft-ot, aztán a M. 500,-Ft-ot, végül a maradékot szintén M. J.. De mindig a vádlott-társ tudtával. Nem tudott viszont S. L.-né a kazetták eltulajdonításáról, ez tehát őt nem terhelheti. A sértett távollétében nem harminc, hanem csak húsz porcelánfigurát loptak el. Inget, lepedőt nem loptak el a lakásból. És augusztus 7-én nem azért törte be az ajtót M. J., hogy vagyoni értékeket tulajdonítson el onnan, hanem szabályszerűen jutott be eredetileg a lakásba, de véletlenül kizárta magát, és ezért kellett berúgnia az ajtót. Ebben a részben tehát ennyi a változás.

Ez azonban nem érinti a minősítést, ezért indítványozom, hogy S. L.-né VI. r. vádlott bűnösségét a bíróság társtettesként, üzletszerűen, nagyobb értékre, részben dolog elleni erőszakkal elkövetett lopás büntetnében állapítsa meg. M. J. cselekményének minősítésével majd a IX. vádpontban foglalkozom, és ugyanakkor a jogi indokolással is.

A VI. vádpontban itt a tárgyaláson feloldódott az az ellentét, ami M. J. és S. L.-né korábbi vallomásai között volt. Egybehangzó vallomást tettek arról, hogy valóban M. J. volt az, aki biztatta S.-né arra, hogy járjon le a Víg matróz elé férfiakkal ismerkedni. Elkísérte a helyszínre, sokszor ő vette el a pénzt a férfiaktól, sőt, az is előfordult egy esetben, hogy a már terhes élettársát, aki nem akart lemenni, úgy kényszerítette, hogy többször leöntötte hideg vízzel. Ennyivel kiegészül a vádirati tényállás, ahogy azt már a vádkiterjesztésnél egyébként jeleztem. Egyebekben pedig változatlan marad a tényállás.

Ennek alapján indítványozom, hogy a bíróság S. L.-né VI. r. vádlott bűnösségét üzletszerű kéjelgés vétségében, M. J. V. r. vádlott bűnösségét pedig kitarottság büntetnében és üzletszerű kéjelgésre rábírás büntetnében állapítsa meg.

Az üzletszerű kéjelgéssel nem kívánok külön foglalkozni, az a tényállásból nyilvánvalóan következik. Az is biztos, hogy M. J. megvalósította a kitarottság valamennyi tényállási elemét azzal, hogy abból élt 1979. nyarán, amit az élettársa ily módon szerzett.

A tárgyalási vallomásokból azt is tudjuk, hogy valóban ő volt az, aki rábírta az élettársát ennek az életmódnak a folytatására. Így a 205.§ (2) bekezdés I. fordulatában meghatározott büntett is teljesen tényállásszerű.

Mivel kell akkor egyáltalán foglalkoznom? Hát kizárólag azzal, hogy vajon egymás mellett, halmazatban megáll-e ez a két bűncselekmény?

Az új Btk. hatályba lépése óta egyértelművé vált, hogy halmazat csak akkor zárható ki, ha a törvényi tényállások egybevetéséből kitűnik, hogy azok vagy egészben, vagy részben

átfedik egymást, vagy pedig feltétlenül együtt valósíthatók csak meg. Tehát szükségképpen kapcsolat van köztük, ahogy azt rossz magyarsággal mondják a jogászok.

Ez a két tényállás nem ilyen. A kettőnek egyetlen közös eleme van, hogy mind a kettő egy másik személy üzletszerű kéjelgéséhez kapcsolódik. Csak hogy, az egyik az elején, a másik meg a végén. Az egyik – mármint az üzletszerű kéjelgésre rábíró – olyasmi mint a felbújtó, a kitarított meg olyasmi, mint a minősített bűnpártoló, az anyagi haszonszerzés céljából való bűnpártolás. A kitarottsághoz egyáltalán nem szükséges az, hogy pont a kitarított legyen az, aki ráveszi az üzletszerű kéjelgés folytatására azt, aki őt kitarítja. És az üzletszerű kéjelgésre rábíró nem biztos, hogy elveszi a jövedelmet is, nem biztos, hogy kitarítottja is lesz ennek a bűncselekménynek. Nincs szó tehát arról, hogy a két törvényi tényállás bármiben átfedné egymást, nincs szó arról, hogy csak együtt és egyszerre valósíthatók meg. Ezért csakis halmazati megállapítás lehet a helyes jogi minősítés. Ez egyébként a contrario, következtetéssel a Btk. 206.§-hoz fűzött miniszteri indokolásból is kiderül, amely felsorolja azokat a bűncselekményeket, amelyek beolvadnak a kitarottságba. Ezek között a 205.§ (2) bekezdése nem szerepel.

A VII. és VIII. vádpont tényállása változatlan M. J. beismerésének megfelelően.

A jogi minősítés a módosított váddal egyező, vagyis:

M. J. azzal, hogy Cs. Z. és J. K. személyi igazolványát megszerezte, tudva, hogy azok lopottak, elkövette a 2 rb közokirattal visszaélést. Mert jogtalanul szerezte meg a más közokiratát. Azzal a további magatartásával, hogy mindkét személyi igazolványt felhasználta egy-egy értékesítésnél, már nem a közokirattal visszaélést, hanem egy új bűncselekményt, a közokirat-hamisítást követte el, mert a más nevére szóló közokiratot sajátjaként használt fel. Ez anyagi halmazat ráadásul, semmiféle átfedés a két tényállás között, semmiféle szoros kapcsolat. Ezért a halmazat megállapításának nincs akadály.

A IX. vádpontra rátérve:

M. J. és C. I.-né vallomása között nincs olyan ellentét, amely a vádirati tényállástól való eltérést indokolhatná, ezért ezzel nem is foglalkozom.

Az V. és IX. vádpont alapján indítványozom, hogy a bíróság M. J. V. r. vádlott bűnösségét üzletszerűen, nagyobb értékre, részben dolog elleni erőszakkal, társtettesként elkövetett lopás büntettségben állapítsa meg.

Az, hogy nagyobb érték, az nyilvánvaló, hiszen a K. S. féle elkövetési érték – még a vádlottak vallomása alapján is – kb. 35.000,-Ft-ra tehető, amiből 30.000,-Ft terheli S.-né. Ehhez számítható még a C. féle pénz is M.-nél, hiszen az üzletszerűség törvényi egységet létesít a két bűncselekmény között.

Az, hogy üzletszerű, megint nyilvánvaló, hiszen ezen kívül csak a kitarottság illetve az üzletszerű kéjelgésből volt bevételi forrásuk. Ebből éltek. Bűncselekményt követtek el, vagyon elleni bűncselekményt, és üzletszerű kéjelgést folytatott S.-né. Ez volt a két megélhetési forrás. Ez az üzletszerű életmód. Ez a bűnözésre való berendezkedés, a rendszeres bűnözésből származó haszonra való törekvés.

A dolog elleni erőszakot egyrészt az a mozzanat alapozza meg, amikor M. J. és S.-né erőszakosan befeszítik K. S. ajtaját akkor, amikor az már kicserélte a zárát, hogy kizárja őket a lakásból. A másik mozzanat pedig az, amikor C.-né kezéből kikapja a táskát a vádlott. A bírói gyakorlat egyre erőteljesebben abba az irányba halad, hogy következetesen dolog elleni erőszaknak tekinti a kézből kitépést, akkor is, ha a táskában semmiféle állagváltozás nem történik, nem szakad el, nem rongyolódik széjjel.

Végig haladva a bűncselekményeken, és azok jogi minősítésén, mi kell még ahhoz, hogy helyes büntetés legyen kiszabható? Hát feltétlenül foglalkoznunk kell a vádlottak személyiségével, és a bűnösségi körülményekkel. Hátulról kezdem:

S. L.-né VI. r. vádlottat úgy jellemezte a pszichológus, mint infantilis személyiséget érzelmi labilitással, érzelmi sivársággal, megfelelő társadalmi háttér nélkül tulajdonképpen önálló életvezetésre majdhogya képtelen. És hol maradt ez a megfelelő háttér? Úgy járt ő, ahogy népiesen mondják, hogy csöbörből vödörbe esett. S. L. mellett sem találhatta meg a családi harmóniát, a kiegyensúlyozott életet, na de aztán M. J. mellett tovább ment a lejtőn, és így csúszott bele sorozatba a bűncselekmények elkövetésébe. Egyébként büntetlen előéletűnek számít, hiszen olyan régen voltak, és csekély súlyúak azok a korábbi büntetések, hogy azok már egyáltalán nem vehetők figyelembe. Így a javára a büntetlen előélet értékelhető, a feltáró jellegű beismerő vallomás, az, hogy élettársa hatására sodródott bele a bűncselekményekbe, és – jobb meggyőződés ellenére – az egy kiskorú gyermekét is meg kell említenem. Azért kell megemlítenem, mert ezt a bírói gyakorlat szerint mindig enyhítőként értékeli. Miért nem értek én ezzel egyet? Azért, mert akaszthat valaki nagyobb koloncot a gyereke nyakába, mint hogy a börtönbe hozza a napvilágra? Nem hiszem.

Súlyosító körülményként kell a vádlott terhére értékelni azt, hogy K. S., a szállásadó, az ingyenes szállásadó bizalmával visszaélve követte el a vagyon elleni bűncselekményét, a társtettesi elkövetést, és azt, hogy a vagyon elleni bűncselekmény az azonos büntetési tételen belül többszörösen minősül. Ezen kívül az alkoholizáló, bűnözésre berendezkedett életmódját is.

Ilyen bűnösségi körülmények mellett indítványozom, hogy a bíróság börtönben fogatósítandó szabadságvesztésre ítélje, és mellékbüntetésként tiltsa el a közügyek gyakorlásától.

Amit a börtönben született gyermekről mondtam, az vonatkozik M. J.-ra is, és az is, amit a beismerő vallomásra mondtam, mert ő is teljes beismerésben volt. Ezek lennének tehát a nála fellelhető enyhítő körülmények.

De milyen ember ez a M. J.? Ahogy a pszichológus szakértő jellemezte őt: egocentrikus, hideg mentalitású, számító ember. Állandó önértékelési zavarokkal. Az önkritikája szinte teljesen hiányzik. És tényleg! Emlékezzünk csak vissza, hogy előadta az önéletrajzát! Milyen szépítgetések voltak abban. Vagy emlékezzünk arra, mivel indokolta az újabb bűncselekmények elkövetését? Abba mindenki hibás volt, a tanács lakásosztálya, a pártfogó felügyelő! Mindenki, csak M. J. nem. Ilyen önkritikai hozzáállással nem lehet csodálkozni, hogy állandóan visszakerül ide a börtönbe.

Súlyosító körülmény a terhére a vagyon elleni bűncselekmény többszörös minősülése, a többszörös halmazat, a többszörös visszaesést is meghaladó büntetettsége, hiszen ötször ítélték idáig szabadságvesztésre, zömmel vagyon elleni bűncselekmények miatt és közveszélyes munkakerülés miatt. Hát hova vezethet ez az élet? 68-ban kap 6 hónapot, kiszabadul, újra csavarog, olyan vagyon elleni bűncselekményeket követ el, amiért már 3 évig kap. Utána ezt összbüntetésbe foglalják a garázdaság miatt kiszabott 4 hónappal, kap 3 év 8 hónapot. De ez sem elég neki, a feltételes szabadság alatt újabb bűncselekmény. Megint 3 év. Az összbüntetés most már több mint 6 év. És mi az eredmény? Kiszabadul, visszaesőként orgazdaságot követ el, és megkapja a harmadik 1 év fölötti büntetését, 1 év 4 hónapot. Öt hónap sem telik el a szabadulástól, és itt vannak az újabb, súlyos bűncselekmények. Hát hova vezethet ez így? Mikor lesz megállás? Mitől lehet remélni, hogy felébred végre? Én

szerintem egyetlen intézménytől, a szigorított őrizettől. Amelynek a törvényi előfeltételei mindenben fennállnak fele szemben.

Ezért indítványozom, hogy a bíróság M. J.-t, mint többszörös visszaesőt ítélje szabadságvesztésre, mellékbüntetésként a közügyek gyakorlásától tiltsa el, és rendelje el a fegyházban foganatosítandó szigorított őrizetét.

V. L. az a vádlott, aki a legtöbbet volt börtönben valamennyi vádlott-társához képest. 14 évet ült idáig. Alkoholista, bűnöző életvitelű ember. Senki, és semmi nem köti, és nem tudja ettől elfordítani. Róla lehetne csak igazán mondani, amit Mesterre mondott a pszichológus szakértő: halad feltartóztathatatlanul a maga öntörvényű, törvénytelen útján. Már a 68-as cselekményét megelőzően négyszer ítélték el szabadságvesztésre. Azóta kapott 3 évet, kapott 6 évet. Semmit sem változtatott az életvitelén. Pedig tudta, hogy milyen súlyos bűncselekmény terheli, és bármikor kiderülhet. Ez sem tartotta vissza. A többszöri büntetett előélet, az alkoholista, bűnöző életmód mellett súlyosító, hogy az emberölési cselekmények kétszeresen is minősül az azonos büntetési tételen belül, a 12. számú Irányelvnek megfelelően a használt, különösen veszélyes eszköz, az igen nagyméretű konyhakés, az, hogy társ-tettesként követte el az emberölést, ami a bűnelkövetésnek mindig magasabb társadalomra veszélyességű formája, az, hogy el is adta a megölt ruháját, ki is fosztották előtte a lakását az ő tudtával. De számomra nem is ez a legvisszataszítóbb, hanem az, hogy egy jó barátot tudott így megölni.

Ilyen előélet mellett, ilyen bűncselekményre milyen büntetés lehet a megfelelő? Azt hiszem logikusnak látszanék, hogy a legsúlyosabb. De egyet nem szabad figyelmen kívül hagyni! Ennek a bűncselekménynek az elkövetése óta több, mint tizenkét év telt el. Na mármost a Btk. általános részéből kitűnően a legsúlyosabb köztörvényű bűncselekményt is büntetlenül megúszhatja az, akinek a cselekményére 20 év eltelté után derül csak fény. Természetesen itt nem erről van szó, hiszen hol vagyunk még a húsz évtől! De lehetetlen azt mondani, hogy ha a törvény a húsz évi időmúláshoz teljes büntetlenséget fűz, akkor az ennek a felénél hosszabb időmúlás semmiféle enyhítő hatással nem járna. Igen is, ezt nyomatékos enyhítő körülményként kell figyelembe venni. És erre a nyomatékra V. L.-nak igen nagy szüksége van. Mert más enyhítő körülmény a legjobb indulattal sem lehet nála feltalálni.

Na jó, mondhatná valaki, a halálbüntetés túl súlyos. Hát miért nem kaphat akkor életfogytiglant? Roppant egyszerű a magyarázat: azért nem, mert az elkövetéskor hatályban volt 1961. évi V. törvény nem ismerte ezt a büntetési nemet, és ugyanezért nem kaphat szigorított őrizetet sem. Azt pedig már kifejtettem, hogy az újabb Btk. vele szemben nem alkalmazható. Marad tehát a határozott ideig tartó szabadságvesztés. Ezért indítványozom, hogy a bíróság V. L. IV. r. vádlottat a büntetési tételkeret teljes kihasználásával határozott ideig tartó szabadságvesztésre ítélje, és mellékbüntetésként a közügyek gyakorlásától tiltsa el. Állapítsa meg, hogy a szabadságvesztést fegyházban kell foganatosítani.

Nála is, akár csak M. J.-nál és S. L.-nénál, be kell számítani a kiszabott szabadságvesztésbe az előzetes fogvatartásban töltött időt a maga teljes egészében. S ha már ezekről a járulékos kérdésekről esett szó, hadd jelezzem előre, hogy én a büntügyi költséggel és a lefoglalt bűnjelekkel én nem fogok foglalkozni, mert indítványom mindenben megegyezik a vádirattal, egyetlen egy eltéréssel, mégpedig S. L. lefoglalt gépkocsijára. A Btk. 62.§ a) pontja értelmében ugyanis, aki haszonszerzés céljából követ el bűncselekményt és megfelelő vagyona van, azzal szemben kötelező a vagyoneklokozás mellékbüntetés. Na mármost! Ilyen

körülmények között ez a gépkocsi nem szolgálhat a bűnügyi költségek fedezetéül, hanem ennek a kötelező mellékbüntetésnek kell a tárgya legyen.

Visszatérve a vádlottak jellemzésére:

Egyetlen ember van a vádlottak padján, aki még soha nem volt bíróság előtt ezt az ügyet leszámítva, N. I.. De ha lehet mondani, ő a legvakmerőbb, a legelvetemültebb bűnöző talán valamennyiük közül. Mire merem én ezt alapítani? Hát gondoljunk csak azokra a mozzanatokra, amikor a társait azzal szórakoztatja, hogy a megölt ember hullamerevségét utánozza nekik. Vagy a B. L. holttestével a gépkocsi csomagtartójába, bemennek egy útszéli kocsmába, és pohárköszöntőt mond azzal, hogy a holtak nem beszélnek! Ilyen ember a tárgyaláson kívül az a N. I., aki itt csak suttogott. Ilyen ember, mert ő volt az, aki állandóan üzte, sarkallta bűntársait, kövessük el már az OTP balhét, fosszunk ki még gépkocsikat, törjünk be valahova. Állandó türelmetlenséggel hajszolta, üzte őket, úgy hogy a félénknék igazán nem mondható, többszörösen rovott múltú S.-nak, meg Gy.-nek kellett visszatartani őt, hogy hát ez így nem megy, ez azonnali lebukás, várjál öcsi, nem lehet ész nélkül! Ilyen a tárgyaláson kívül N. I.. Itt a tárgyalóban nagyon szolid, és nagyon csendes. És ez a kettőség mutatja az egész erkölcsi értékrendjét. Egy mozzanatot hadd ragadjak ki. Az elmeorvos szakértő megkérdezte tőle, „N. I., mondja, mi az a szájalom?” N. így válaszolt „az, amikor valamire elszánja magát az ember”.

Annak ellenére, hogy büntetlen előéletű, világosan kirajzolódott, hogy 1978-ban és 79-ben bűnöző életmódra rendezkedett be. Ezt nagy nyomatékkal értékelni kell a terhére, mert ez az ő fokozott személyi társadalomra veszélyességére utal. Az emberölési cselekménye hatszorosan minősül. Nincs olyan minősítő körülmény szinte, amit meg ne valósított volna magatartásával. Társtettesként, sőt, meg merem kockáztatni, bünszövetségben követte el az emberöléseket. Bünszövetségben elkövetett emberölést még kimondani is szörnyű, a törvény nem is számított ilyen lehetőségre, nincs is ilyen minősítő körülménye ennek az esetnek. De itt már arról van szó. Útonálló módon valósította meg a bűncselekményét, a 12. Irányelvnek megfelelően különös veszélyes eszközzel. A fegyverszerzéssel további súlyos bűncselekmények elkövetése volt a célja. B.-t ki is fosztották. És még valami! De koránt sem a legkisebb nyomatékkal! Az, hogy rendőrt öltek. Rendőrt. Igaz, hogy a rendőr is hivatalos személy, épp úgy, mint egy tanácsi kézbesítő. De hát azért ezen belül mégis csak kell súlyoznunk. Azért, az a rendőr, aki első számú letéteményese a közrendünknek, közbiztonságunknak, aki garanciája a békés közállapotoknak. Aki arra támad, azaz egész társadalomra támad. És ezt nem tűrhetjük el. És még egy momentum, ami azt hiszem nagyon jól jellemzi N. I.-t is: miért éppen Gy. K.-ra esett a választás? Emlékezzünk csak vissza a tényállásra. Azért, mert ő volt a legkészségesebb, a legsegítőkészebb, akit legkönnyebben oda tudunk csalni. Micsoda erkölcsi világképre utal egy ilyen kiszemelés? Egy ilyen kipécézés?

És hogy állunk az enyhítő körülményekkel? Beismerés nincs. Az a vádlott, aki azt állítja, hogy kényszer hatására követte el a bűncselekményt, az tagadja a bűnösségét. Az hiába mondja azt, hogy elismerem, hogy én vezettem az autót. Hiába mondja azt, hogy elismerem, hogy lecsatoltam az órát. Ez nem beismerés! Ezt nem lehet értékelni. Mi marad? Fialtal felnőtt kor. Hát ennek viszont igen nagy súlya lett ebben az ügyben. 1959. október 22-én született N. I., és 1979. június 23-án és július 10-én követte el a bűncselekményeit, tehát még 19 évesen. Ezért, és csak ezért nem indítványozok halálbüntetést vele szemben. Nem indítványozok, mert nem indítványozhatok, mert törvényi akadálya van! Mert a Btk. 39.§ (1) bekezdése azt mondja, halálbüntetést csak azzal szemben szabható ki, aki az elkövetéskor már betöltötte

a 20. életévét. Úgy, hogy ezt, véleményem szerint még egyszer majd a büntetést csökkentő tényezőként értékelni nem lehet, mert ennek igen komoly következménye volt az ő esetében, épp a törvényi rendelkezésnél fogva. Maradt tehát egyértelműen, és nyilvánvalóan az életfogytig tartó szabadságvesztés. Ennek a kiszabását indítványozom.

Meg kell jegyezzem egyébként, hogy a Legfelsőbb Bíróság a BH 1976. áprilisi számában 134-es számon közzé tett eseti döntésében kiemeli: Azzal a 20. életévét be nem töltött fiatallal szemben, aki hivatása teljesítésében, közben rendőrt ölt, azzal a törvény teljes szigorát kell alkalmazni. Ezt elvi éllel húzta alá.

Gy. J. II. r. vádlott: Nála is meg van az a sajátos kettősség, mint N. I.-nál. Itt a tárgyalóteremben nála készségesebb, udvariasabb vádlott nem volt. Csak hogy nekünk nem azt kell vizsgálnunk, hogy valaki hogy viselkedik a tárgyaláson, hogy csap-e cirkuszt, vagy nem csap cirkuszt, hogy udvariasan válaszol-e a kérdésekre, vagy cinikusan. Nekünk azt kell vizsgálnunk, hogy mit csinált addig, amíg nem volt a hatóságok őrizetében. És Gy. J. alkoholista, bűnöző épp úgy, mint a társai. És J. F. J.-néval és Gy. K.-val szemben koránt sem volt olyan finom, mint itt a tárgyaláson! És a többszörösen büntetett előéletén, a minősítést meghaladó többszörösen büntetett előéletén kívül, a bűnözői életmódján kívül nagy nyomatékkal értékelendő a terhére, hogy az emberölési cselekménye sokszorosan minősül. Neki is további súlyos bűncselekmények elkövetése érdekében kellett a pisztoly. Útonálló módon, társtettesként követte el a cselekményét, különösen veszélyes eszközzel. És rendőrt ölt ő is.

Ezzel szemben hogy állunk a beismerő vallomásával? Gy. J. mind a két terhére rótt vádpontban beismerte a bűnösségét. Ez igaz. De az is igaz, hogy a szerepét minél inkább igyekezett csökkenteni a vádlott-társai rovására. És az is igaz, hogy olyan tényeket is tagad, amik egyértelműen terhelik. Márpedig, éppen emberölési ügyben szögezte le a Legfelsőbb Bíróság a BH 1976. júliusi számában 292-es számon közzétett eseti döntésében, hogy az ilyen beismerés nem sokat ér. És igaz, hogy Gy. J. öt gyermeknek adott életet. De milyen életet? A legnagyobb gyerek soha nem nevelkedett családban, állami gondozásban. A többi gyereket hol a nagyszülők, hol a keresztszülők nevelték, attól függően, hogy mennyit ült börtönben az apjuk. És csak Gy. J.-nek voltak gyerekei? Felejtsük el Gy. K. három gyerekeit, akik mintaszerű apát veszítettek? Csak a bűnözővel szemben legyünk humánusak? A társadalmat védelem nélkül hagyhatjuk? Ez álhumanitás lenne. Épp úgy, mint S. L.-nál.

S. L.-nál, aki szintén többszörösen büntetett előéletű, a minősítésen is túl. Akire, az orvos szakértői vélemény szerint legjellemzőbb az érzelmi sivárság. Ötször ítélték szabadságvesztésre, közel 9 évet volt börtönben. Alkoholizál. Igen nagy nyomatékkal értékelendő a terhére, hogy négy embert ölt útonálló módon, különösen veszélyes eszközzel, bűnszövetséget szervezve, abba kezdeményező szerepet vállalva. A legemberbarátibb őrszemet kiszemelve, és 10 éve hordva ezt a tervet, szövögetve.

Ennek az ellensúlyozására a még oly feltáró beismerés sem elegendő.

Ezért indítványozom, hogy a Bíróság Gy. J. II. r. és S. L. I. r. vádlottakat, mint többszörös visszaesőket ítélje halálra.

Tóth Mihály (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde az Ybl-bank vezetőinek bűnyűgyében

Az YBI Bank 1990 és 1992 között „konzervatív”, kiszámítható, megbízható innovációs pénzügyi intézményből fokozatosan egy szűk tulajdonosi illetve alkalmazotti kör privát gazdasági tevékenységét mértéktelenül támogató, e kör igényeinek mindent alárendelő intézménnyé vált. A bank elnöke és vezérigazgatója – részben a bizalmukat élvező, s e célból alkalmazott vezérigazgató-helyettes segítségével – a vállalkozói hitelkérelmek folytán folyósított kölcsönök jelentős részét nem a kérelmezőknek, hanem – a velük való előzetes egyeztetés alapján – saját, bankon kívüli cégeknek (az elnök által irányított „Hepta-csoportnak”, illetve a vezérigazgató által vezetett „Gewinn társasági körnek”) folyósították.

Ennek során a pénzügyi lebonyolításban konkrétan közre nem működő elnök tudtával, ösztönzésére illetve utasításaira vádlott-társai a pénzügyi intézmény működését szabályozó jogi előírásokat és a hitelezésre vonatkozó belső szabályokat sorozatosan és súlyosan megszegték. Előfordult, hogy az önálló döntési jogkörrel rendelkező vezérigazgató-helyettes a tulajdonosi kör – a „Birodalom” – aktuális érdekeinek megfelelően sokszor hitelkérelem nélkül, a hitelosztály megkerülésével, kézzel írott cédulákon adott utasítást százmillió nagyságrendű kölcsönök valójában „magáncélú” kiutalására.

Máskor maga a vezérigazgató, mint a bank pénzügyi vezetője bonyolította személyesen a saját vagy az elnök érdekeltségébe tartozó hitelügyleteket.

E szabályellenes gyakorlatot utóbb valótilan tartalmú okiratok kiállításával igyekeztek elfedni illetve legalizálni.

A teljes hitelállomány nagysága 1992 tavaszára megközelítette a 6 milliárd forintot, s ekkora összeg reális visszafizetésével már nem számolhattak. Elkerülhetetlenné vált a bank fizetéseképtelenné válása, a csőd, s mindez a vádlottak köteleességszegéseinek sorozatára volt visszavezethető.

A vizsgálat megállapította, hogy összességében szabályos szerződés nélkül az elnök illetve a vezérigazgató érdekkörébe tartozó vállalkozói csoport részére folyósított, vissza nem fizetett kölcsönök révén a bankban kb. 3 milliárd forint vagyoni hátrány keletkezett.

A vádlottak mindvégig szabadlábban védekeztek, kivéve az elnököt, ám ő is csak azután került előzetes letartóztatásba, hogy az elsőfokú eljárás vége előtt hamisított útlevelel, s táskájában nagy mennyiségű külföldi fizetőeszközzel lefülelték a határon.

Az ítélet szerint az elkövetők vagyonkezelői kötelezettségüket megszegve, azzal okozati összefüggésben vagyoni hátrányt okoztak a bank jóhiszemű betéteseinek.

A bíróság a cselekmény elkövetésekor hatályos törvény alapján, az akkori legmagasabb értékhatár szerint (6 millió Ft fölötti összeg) „különösen nagy vagyoni hátrányt” okozó hűtlen kezelés és okirathamisítás miatt az elnököt és a vezérigazgatót 4-4 évi börtönbüntetésre és 10, illetve 5 millió forintos vagyonelkobzásra ítélte. A vezérigazgató-helyettes felfüggesztett büntetést kapott. A vagyon elleni bűncselekményt a vezérigazgató részben bűnsegédként,

részben felbujtóként követte el, a másik két vádlott társtettes volt. Az ítélet szerint a vádlottak által okozott 3,1 milliárd forint vagyoni hátrány hovafordítása nem állapítható meg.

(Az elnök által elkövetett közokirat-hamisítást és – az akkor még hatályos – deviza-bűncselekményt külön eljárásban bírálták el.)

Az ügyészi fellebbezés csak a feltűnően alacsony összegűnek minősített vagyonekbezárt sérelmezte, ám a másodfokú döntés ezt is helybenhagyta, rámutatva, hogy „nem szolgálja megfelelően a büntetési célokat az olyan büntetés, amely valószínűleg behajthatatlan lenne”³⁷.

A védők és vádlottak ugyancsak alaptalannak talált védekezésével szemben a bíróság rámutatott: „a büntető eljáráshoz nem a vádbeli időszak adta gazdasági környezet, nem a lehetőségek vagy azok hiánya vezetett; nem azok a folyamatok váltották ki, amelyek végül elkerülhetetlenül bankkonszolidációt eredményeztek. Az eljárásra továbbá nem is az a tény adott okot, hogy a pénzvilág egy része eleve fenntartásokkal fogadta a magánbankként fellépő Ybl-bankot, sőt még csak nem is a bank csődje. A felelősségre vonásra egyedül és kizárólag a vádlottak bűnös magatartása miatt került sor.”

Ma a cselekmény különösen jelentős vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés és folytatólagosan elkövetett magánokirat-hamisítás megállapítására lenne alkalmas. Azóta a vagyonekbezárt sem büntetés már, hanem (a hasonló ügyekben kötelezően, s teljes körűen alkalmazandó) intézkedés.

Tisztelt Bíróság!

Fáy András, a híres, sokoldalú államférfi 1839-ben tett előterjesztést Pest megye Karainak és Rendeinek a megyei köznépp által felállítandó első megyei takarékpénztár terveire vonatkozóan.

Ebben az előterjesztésben összegezte azokat a legfontosabb külföldi tapasztalatokat, általános elveket, amelyek szerint egy ilyen takarékpénztárnak – banknak – működnie kell.

Miután a hitelkérelmezés menetét, a hitel biztosítékait, az elbírálás kívánatos rendjét részletesen ismertette, nyilvánvaló, és vitathatalan elvként a következőket fogalmazza meg:

„magok a választmányi tagok és igazgatók, hivataloskodásuk éveiben sem kölcsönt nem vehetnek az intézettől, sem kezességet másért nem vállalhatnak, sőt ha negyedizigleni attyokfiai folyamodnak kölcsönért a bátorságot (értsd hitelképességet, illetve fedezetet) megítélő gyűlést elhagyni tartoznak. A választmány előtt kimutatott bátorságnak tisztának, perekkel adóságokkal nem terheltnek, a folyamadó tulajdonának s jövedelmeinek tekintetben legalább két annyit érőnek szükség lenni, mit a kölcsön kívánt összege teszen. Így van ez Európának több helyein megállapítva...”

Bizony, ez azóta is így van „Európának több helyein,” – köztük nálunk is megállapítva – mert vannak a bankszakmának sarkalatos, mellőzhetetlen, alapvető elvei, amelyet soha, sehol semmilyen körülmények között nem szabad megsérteni. A bankok saját tulajdonosaiknak, saját vezetőiknek, munkatársaiknak vagy egyáltalán nem, vagy csak rendkívül szigorúan szabályozott és korlátozott mértékben hitelezhetnek.

37 Fővárosi Bíróság 25. Bf. 7205/1995.

Ezt az alapvető szabályt sértették meg az ügy vádlottjai, ez volt ennek az ügynek az alapja, a kiinduló pontja. A többi – következmény.

A vádlottak azzal próbáltak port hinteni a bűnüldöző hatóságok szemébe, hogy azok közgazdasági és pénzügyi ismereteik hiányában nem tudnak különbséget tenni az „inlikviditás”, „illikviditás” és a „fizetéseképtelenség” között, nem veszik figyelembe a „kigyűjtési időszakok átfedéseinek és zárásainak mérlegfőösszegre gyakorolt hatásait”, és még sok igen szakszerűnek ható fogalom viszonyát, ám ezzel nem sikerült elfedniük a lényegét.

Hivatkoztak továbbá a magyarországi hitelezési helyzet sanyarú jellemzőire, a hosszú lejáratú, vagy a később megtérülő beruházásokat finanszírozni képes hitelformák beszerezhetőségének nehézségeire, a honi pénzügyi helyzet remélt fejlődésének elmaradására, s az ekkor még jórészt állami kézben lévő bankoknak és felügyeletüknek a magánbank iránti eredendő gyanakvására, ám ez sem tette tettüket más megítélésűvé. A történetek ugyanis voltaképpen igen egyszerűen összegezhetők.

Az történet, hogy a vádlottak – miután fokozatosan sikerült minden az elképzeléseiket keresztező, vagy azt akár csak vitató személytől megszabadulniuk, (a bank részvényeinek mintegy 57 %-át a saját érdekeltségi körükbe tartozó vállalkozások részére megszerezni), s a döntési mechanizmust teljes egészében kizárólagos hatáskörükbe vonni – a bankot többé nem banknak, hanem a saját vállalkozásaikat fenntartó, és támogató *házipénztárnak* tekintették, súlyosan megkárosítva ezzel magát a bankot, s közvetve azokat az „egyéb hitelezőket”, akik nem tartoztak a saját érdekeltségi körükhöz.

N. I. és J. Z.-né tehát – bár különböző mértékben és különböző módokon – a bank forrásait saját vállalkozásaik finanszírozására használták fel, bankári, bankvezetői tevékenységüket ennek rendelték alá, s ebben K. É. és P. T. személyében hűséges támogatókra találtak. Ennek során a pénzügyi lebonyolításban konkrétan közre nem működő elnök tudtával, ösztönzésére, illetve utasításaira vádlott-társai a pénzintézetek működését szabályozó jogi előírásokat és a hitelezésre vonatkozó belső szabályokat sorozatosan és súlyosan megszegték. Előfordult, hogy az önálló döntési jogkörrel rendelkező vezérigazgató-helyettes a tulajdonosi kör – a „Birodalom” – aktuális érdekeinek megfelelően sokszor hitelkérelem nélkül, a hitelosztály megkerülésével, kézzel írott cédulákon adott utasítást százmilliós nagyságrendű kölcsönök valójában „magáncélú” kiutalására.

Máskor maga a vezérigazgató, mint a bank pénzügyi vezetője bonyolította személyesen a saját, vagy az elnök érdekeltségébe tartozó hitelügyleteket.

E szabályellenes gyakorlatot utóbb valótlan tartalmú okiratok kiállításával igyekeztek elfedni illetve legalizálni.

A teljes hitelállomány nagysága 1992 tavaszára megközelítette a 6 milliárd forintot, s ekkora összeg reális visszafizetésével már nem számolhattak. Elkerülhetetlenné vált a bank fizetéseképtelenné válása, a csőd, s mindez a vádlottak kötelelességzéseinek sorozatára volt visszavezethető.

A vizsgálat megállapította, hogy összességében szabályos szerződés nélkül az elnök illetve a vezérigazgató érdekkörébe tartozó vállalkozói csoport részére folyósított, vissza nem fizetett kölcsönök révén a bankban kb. 3 milliárd forint vagyoni hátrány keletkezett, amelyből gyakorlatilag semmi nem térült meg: a „saját” hitelek konkrét sorsát a szakértő féléves munkával sem tudta megállapítani.

Mindez – figyelembe véve az így folyósított hitelek és kölcsönök milliárdos nagyságrendjét (az általuk jól ismert egyéb kötelezettségekkel együtt) – szükségszerűen a bank

csődjéhez (P. vádlott bankja esetében közel kétmilliárdos nagyságrendű vagyoni hátrány bekövetkezéséhez) vezetett. Hangsúlyozni kívánom azonban, hogy megítélésem szerint ez az eljárás nem az Ybl- bank csődje, – nem a fizetési képtelenség bekövetkezése miatt folyik a vádlottak ellen. *Nem a csőd volt a vád tárgya, hanem a csődhöz szükségszerűen vezető magatartás.* A vádlottak ugyanis nyilvánvalóan *képtelenek* voltak a vállalkozásaiknak folyósított sokmilliárdos összeg visszafizetésére, részleges törlesztésére pedig *hajlandóak* nem voltak.

S most vegyük szemügyre az egyes vádpontokat alaposabban.. Az áttekinthetőség érdekében a bizonyítási eljárás adatai alapján fenntartott vád lényegét táblázatba foglaltam, s ezt átadom a bíróságnak, a vádlottaknak és a védelemnek.

A tárgyalás eredményeképpen fenntartott vád lényege

A vádlott	A tényállás lényege	A minősítés (és elkövetői alakzat)	A kár illetve vagyoni hátrány
I. r. N. I.	1.) A siófoki ingatlan megtévesztő kétszeres terhelése révén felvett(és vissza nem fizetett)hitelek folytán keletkezett kár, 2.) Saját célra, ill. a II. r. vádlott részére kötelelességszegéssel nyújtott hitelek vissza nem fizetése révén keletkezett hátrány, 3.) A Külker. Bank, az IBUSZ-bank, az ÁVB, és a Dresdner bank részére nyújtott törv. s. folyósítások révén keletkezett hátrány és az ehhez kapcsolódó okirathamisítások (pótvádirat)	csalás büntette tettesként, hütlén kezelés büntette részben felbujtóként, részben pszichikai bűnsegédként, hütlén kezelés büntette fizikai bűnsegédként, folytatólagosan elkövetett magánokirathamisítás, részben felbujtóként, részben bűnsegédként	1.094.100.000.- Ft (kár) legkevesebb 2,5 milliárd Ft 340.000.000.- Ft (összesen mintegy 3,9 milliárd Ft)
II. r. J. Z.-né	1.) u. A. mint I/2. 2.)u. A. mint I/3. 3.) az I/2. és az I/3. pontok kapcsán elkövetett okirathamisítások	hütlén kezelés büntette tettesként, hütlén kezelés büntette tettesként, folytatólagosan elkövetett magánokirathamisítás, részben felbujtóként (I/2.), részben tettesként (I/3.)	u. A. mint I/2. u. A. mint I/3. (összesen 2,84 milliárd Ft)

III. r. K. É.	1.) u. A., mint I/2. 2.) az I/2. kapcsán elk. okirathamisítások	hütlén kezelés társ- tettesként (a II. r. vádlottal), folytatólagosan el- követett magánokirathamisítás tettesként	u. A. mint I/2. (összesen mintegy 2,5 milliárd Ft)
IV. r. P. T.	1.) Az I. és II. r. vád- lott érdekeltségi köré- be tartozó fedezetlen váltók leszámítolása	hütlén kezelés büntette	1.879.000.000.- Ft

Hangsúlyozom, a kérdéses táblázat a vád *lényegét* tartalmazza (nem *helyettesíti* csupán *magyarazza* a vádiratot, mert attól a főbb kérdések tekintetében nem kívánok eltérni), a változás a vád minimális – és a vádlottak által sem vitatott körben történő kiterjesztése – tehát a hitelkérelmek és egyéb okiratok utólagos elkészítése kapcsán J.-né és K. É. által elkövetett okirathamisítások feltüntetése – és a tettesi illetve részesi magatartások pontosabb rögzítése, valamint a vagyon elleni bűncselekmények elkövetési értékének néhány száz millió Ft-tal történő felemelése.

Következzék tehát most az ígért részletezés.

I.

Az első vádpontbak a az a lényege, hogy N. I. I. r. vádlott egy közel 1 milliárd forint értékű, működésen kívüli szállodát – amely egyik vállalkozásának tulajdona volt – először 1992 márciusában ajánlott fel közel 1,3 milliárd forint hitel fedezetéül az EMV-nél, majd egy hónappal később újabb 1 milliárd forintos hitel fedezeteként saját bankjánál, az Ybl banknál, elhallgatva a korábbi jelzálog tényét. Mindez a vád szerint csalás büntetnének megállapítására alkalmas.

A vádlott ezzel kapcsolatos védekezése igen egyszerű: azt állítja, hogy nem tudott a kétszeres terhelésről, az csupán adminisztrációs hiba eredménye.

Vallomásának tehát az a lényege, hogy láthatatlanban írta alá a két felajánlást, mert vakon megbízott abban, aki – szerinte – sajnos hibázott.

Tisztelt Bíróság, N. I. mind az YBl bank, mind pedig a Gyomaendrődi Takarékszövetkezet igazgatótanácsi tagja volt, saját vallomása szerint is ismerte vállalkozásai helyzetét és a pénzügyi stratégiai, sőt, rövid távú lépéseit is, maga is azt vallotta, hogy távlati célja a két intézet egyesítése volt.

Nem a „szokásos” százmillió nagyságrendű, hanem 1 milliárdos fedezetről, volt szó, ennek hátterében pedig 2 milliárdos hitelről. Más, ennyire számottevő fedezet a HEPTA-csoport vállalkozásainál fel sem merült. Ilyen körülmények között nem lehet alapja annak a védekezésnek, hogy csupán apró elírásról, adminisztrációs hibáról van szó.: többmilliárdos hitel fedezete nem lehet egy vállalkozás-birodalom feje esetében apró figyelmetlenség, elírás eredménye.

Figyeljünk fel arra is, hogy a vádlott nem vitatta a felajánlást tanúsító okiratok aláírását, nem arra hivatkozott, hogy az ingatlan kétszeres felajánlása nem az ő közreműködésével történt, nem az volt a védekezése, hogy visszaéltek a nevével vagy aláírásával, nem, ő azt állította nem figyelt fel arra, mit ír alá. Ehhez képest a védelem okmányszakértő kirendelését tartotta indokoltnak – mert a vádlott helyett, a vallomásában elhangzottaktól függetlenül azt feltételezte, igazolható, hogy valaki visszaélve az I. r. vádlott által, blanco aláírt üres okirattal,

ezt felhasználva az I. r. vádlott tudta nélkül, nevében vállalt kötelezettséget. Hangsúlyozom, ilyet a vádlott soha egyetlen percig nem állított, – még 1993 decemberében, kihallgatása során, azt vallotta, ”hoztak egy csomó szerződést, feltételeztem, hogy azok jók, aláírtam. *Megcsináltam, feltételeztem hogy jó, adminisztrációs hiba történhetett.*”

Ehhez képest tehát a védelem okmányszakértő útján vélte igazolhatónak azt, hogy az I. r. vádlott már meglévő aláírásával visszaélve utólag fénymásolták az okiratra a kötelezettség-vállalást. Az *okmányszakértő véleményét* ismerjük: az okmány fizikai vizsgálata arra utal, hogy az aláírások a fénymásolást követően keletkeztek. Ám még ha igazoltnak fogadnánk is el, azt, hogy az aláírás és a nyilatkozat nem egyidőben készült, az sem bizonyítaná hogy az I. r. vádlott nem tudott a kétszres felajánlásról. Senki által nem vitatott tény, hogy a két pénzügyintézet mindegyikétől a saját cégei vették fel a hiteleket. Elsősorban *neki állott érdekében a hitelfelvétel, ehhez pedig fedezet kellett.*

Egyébként nyújtott N. I. bőven más fedezeteket is, tömegesen vállalt kézfizető kezesiséget a HEPTA csoport nevében a VTSZ-tól felvett hitelekért. - e kötelezettség-vállalások egy részét egyébként J.-né is aláírta.

Nyilvánvalóan arra számított, hogy az ingatlan két különböző banknál (ráadásul egy fővárosi és egy vidéki pénzügyintézetnél) történő felajánlása, fedezetként történő szerepeltetése egyszerűen nem lesz kimutatható.

Nem tudom elfogadni azt a védekezést sem, hogy a szállodával hosszú távú tervek lettek volna, s így végső soron fedezhette volna mindkét hitelt. Tudjuk, több éven keresztül mindössze un. ”állagfenntartó” munkák folytak a szállodában, ám hogy ez a legcsekélyebb szemmel látható effektív eredménnyel valóban járt volna, arra senki nem tudott nyilatkozni.

Elegendő R-F. J. vallomásának arra a részére hivatkoznom, melyben elmondja, N. I.-től tud –né arról, hogy az I. r. vádlott a szállodát – idézem - ”*különböző* ügyletek mögött biztosítékként” kívánta szerepeltetni. (1994 márc. 2. 6. old.)

J.-né pedig bankfelügyeleti meghallgatása során 1992 június 18.-án többször jegyzőkönyvbe mondta, hogy tudott bizonyos fedezetek többszörös felajánlásáról, megterheléséről. (A kérdéses dokumentáció egy részét egyébként ő is aláírta, tevékenysége azonban ebben az ügyletben igazolhatóan nem kötődött mindkét bankhoz, így a csalási cselekményben részséggel sem kívánom vádolni.)

Végül a védekezés körében kell megemlítenem azt a tavaly novemberi védői beadványt is, melynek melléklete a Vállalkozói Takarékszövetkezet nyilatkozata: eszerint több mint két évvel a történetek után váratlanul pár soros nyilatkozatukban lemondanak az Albatrosz szállodán fennálló zálogjogokról. Ahogyan a nyilatkozat tartalmazza : ”teljeskörűen és visszavonhatatlanul”. Nem tartottam ebben az ügyben szükségesnek indítványt tenni arra nézve, hogy vizsgáljuk meg, mi áll ennek a váratlan nemes gesztusnak a háttérében. Az ilyen lépéseknek ugyanis a minősítésre kiható büntetőjogi relevanciája az állandó ítélkezési gyakorlat szerint nincs. A kár nyilvánvalóan már azzal bekövetkezett, s a cselekmény befejezetté vált, hogy a többszörös terhelés folytán a fedezetet a hitelek lejáratakor nem lehetett érvényesíteni.

A nyilatkozat révén tehát semmi szín alatt nem lehet arra a sommás következtetésre jutni, hogy (idézem a védelmi beadványból) ”az Ybl banknak nem keletkezett kára”.

Ennek az álláspontnak az elfogadása oda vezetne, hogy minden csalás elkövetője mentesülne a felelősség alól, ha okiratba foglalva nyilatkozna arról, hogy – amint teheti – megtéríti a sértett kárát, vagy olyan helyzetet teremt, hogy a kár megtéríthető legyen.

(Arra csupán röviden utalok, hogy némiképp szokatlan, s a büntetőjogi dogmatikában ugyyszólván egyedülálló a védelmi okfejtésben a csalással okozott kár büntetőjogi fogalmának hátránykenti minősítése és ezzel az elmaradt vagyoni előnyre történő kiterjesztése – miként ezt az említett beadvány 4. bekezdése teszi.

Összegezve tehát, a kérdéses joglemondó nyilatkozatot *legfeljebb a kárenyhítés megkísérlése* körében vélem értékelhetőnek.

S minthogy az 1. vádpont kizárólag N. I. cselekményéhez kapcsolódik, itt kívánok a védelem elmeorvosszakértő kirendelésére irányuló indítványára és további indítványaira is röviden reflektálni.

Kétségtelen, hogy a vádlott többször kapott engedélyt külföldre távozására, s az is biztos, hogy deviza kivitelére is kapott engedélyt. Ám mindkettőnek közokiratokba foglalt nyoma maradt, s ezúttal is ez történt volna. S akkor, a csalás és hűtlen kezelés vádjával bíróság előtt álló vádlott úgy vélem egészen magától értetődően számolhat azzal, bizony megkérdézhetik, mi indokolja, hogy közel másfél millió forintot devizában kivigyen. Hogy ezt nem tette, hanem bizonyíthatóan legalább kétszer hamis útlevelet vett igénybe, és a második alkalommal már hazafelé jövet, hanem kifelé menet érték tetten amint megpróbált kivinni jelentős összegű devizát, azt én ilyen körülmények között távolról sem a vádlott elmeállapotát kérdésessé tehető indokolatlan vagy logikátlan lépésnek tekintem, ellenkezőleg a saját szemszögéből – bár kockázatos – de igen logikus és indokolt tetteknek.

Tisztelt Bíróság, ebben az ügyben voltaképpen senki nem firtatta azt a kérdést, hova lett a vádlottak által felvett milliárdos hitel, hol volt a szinte feneketlen pénzeszsák hátsó kijárata. Erről mindenki már-már szemérmesen hallgatott, a vád is, mert a minősítés szemszögéből mindez csak igen közvetve jelentős. A pénz egy része persze korábbi hitelek törlesztésére fordítódott, de a hitelfelvelek üteme erőteljesebben emelkedett, mint a kamatterhek. Kimutatható beruházás pedig nem történt. Hol van tehát a pénz legalább töredéke? Én ezt a kérdést most sem tenném fel, ha a kirendelt könyvszakértőt a védelem nem minősítette volna azon az alapon elfogultnak, hogy részletes elemzések és számszaki vizsgálatok után sem tudott más magyarázatot adni a felvett összegek hollétére, mint azt, hogy azt a vádlottak külföldre juttatták. *Belföldön ugyanis egyszerűen nincs nyoma!* A vizsgálat a szakértő szerint felvetette tehát devizagazdálkodás büntette megsértésének lehetőségét is.

Ez a lehetőség következett a vizsgálatból.

S mi történt röviddel később? Tettenérése után a vádlottat ma már éppen ilyen tettek felmerülése miatt devizagazdálkodás megsértésével is gyanúsítják. Mi ezek után tekintsük elfogultnak a szakértőt és elmebetegnek a vádlottat?

Ettől függetlenül a vádlott az eljárás során nem adta tanújelét annak, hogy személyiségének megítélése nem annyira a bíróság, inkább az orvosszakértő kompetenciájába tartozik. Utalok arra, hogy közel 40 oldalnyi tárgyalási jegyzőkönyv rögzíti vallomását, mindvégig érdemi, tartalmi és a saját szemszögéből érthető érdemi védekezést terjesztett elő, s a le-tartóztatás után is érdemben, és a saját szemszögéből nézve igen logikusan védekezett, – ha ez nem volt is mindig összhangban védője védekezésével.

Ezért elleneztem tehát az orvosszakértő kirendelését, s ezért vélem igazolhatóan, azt az egyébként nehezen cáfolható tény, hogy a milliós nyereség egy része biztosításának megkísérlése távolról sem patológiás személyiség szerkezetre utal.

Ami pedig az első rendű vádlott védelmében előterjesztett további *védelmi indítványokat* illeti, ezekkel nem kívánok foglalkozni, nehogy az a szemrehányás érhesen, hogy vádbeszédemben túltengenek a „hangulatkeltő elemek”. Csupán utalok arra, hogy a többéves eljárás utolsó néhány hetében szemlátomást megszorodott indítványok a vád tárgyává tett ügyletek valódi háttéréről mit sem tudó tolmácsok és közeli hozzátartozók meghallgatását szorgalmazták, és olyan körülményeket illetően kívántak büntetőjogi felelősséget kizárni, amelyek még a polgári jogi kárenyhítés keretében sem értékelhetők.

Összegezve tehát: *indítványozom*, hogy a bíróság e vádpontban a vádlott bűnösségét a Btk. 318. §. (1) bekezdésében meghatározott, és a (6) bekezdés szerint minősülő folytatólagosan, különösen nagy kárt okozó csalás büntetvében állapítsa meg.

II.

Az I/2, II/1. és III/1. pontokkal, minthogy ezek ugyanazt a cselekménykört,- a szabálytalan hitelezések folytán keletkezett vagyoni hátrányt érintik – együtt kívánok foglalkozni.

E körben igazolnom kell, hogy N. I. részben felbujtóként, részben bűnsegédként, J.-né és K. É. pedig tettesként hűtlen kezelés büntetést követte el.

Ehhez pedig bizonyítanom kell a vádlottak által elkövetett kötelelősségszegések tényét, és az ezzel okozati összefüggésben keletkezett vagyoni hátrányt.

Lássuk először a *kötelelősségszegéseket*.

A bíróság által igen széles körben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeképpen figyelemmel kísérhettük azt a folyamatot, miként változott az YBI Bank egy – távolról sem a korszerűtlenség színomimájaként használt „konzervatív”, kiszámítható, megbízható pénzintézetből egy szűk kört mértéktelenül támogató, e kör igényeinek mindent alárendelő intézménnyé. Röviden, hogyan lett Építőipari és Innovációs Bankból az innováció sajátos szüretére korlátozó zseb-bankká.

Hallhattuk V. T., H.-né K. K., de még R-F. J. vallomásából is, miként lehetetlenültek el fokozatosan a feltételei azoknak, akik nem voltak hajlandók súlyos szabálytalanságok árán támogatni a N. és J.-né csoport kifogyhatatlan igényeit.

Először korlátozták V. tanú jogait, azt állítva, hogy tranzakcióival veszélybe sodorja a bankot, – hogy tehát V. sodorja veszélybe a bankot ! – megvonták aláírási jogát, vizsgálatot rendeltettek el ellene, majd mikor egy független külső szerv megállapította, hogy vétlen, egyszerűen leváltották. (B. Gy. tanú – 94 márc.2. 7. old.)

De elment a banktól H.-né K. K. vezérigazgató helyettes is, miután szóvá tette 1991 őszén a Carbontrans nyilvánvaló belső hitelezési ügyét, s ezután kihagyták a hitelezés folyamatából (94. II.4.) Elküldték Dr. Sz. M.-et, akit „rugalmatlannak” minősítettek, mert írásos utasítás kért általa szabálytalan tartott hitelügyletek lebonyolítására és még ma sem érti, miként lehetett 1 millió Ft alaptőkére előbb 50 millió, majd 200 millió Ft-ra felemelt hitelt adni, fedezetvizsgálat nélkül.(u. o.)

Mindez végül odavezetett, hogy 1992 április 8.-tól, J.-né vezérigazgatói működésétől kezdődően már senki nem volt aki a szabálytalan hitelezéseket érdemben kifogásolhatta volna. Az alacsonyabb szintű beosztottak előtt ott volt az elküldöttek és eltanácsoltak igen rangos listája.

Figyeljünk fel arra, is, hogy ettől az időponttól kezdve – miként az mind a szaktanácsadói, mind az ismertetett szaktanácsadói mind pedig a szakértői véleményből egyértelműen kitűnik – mintegy négyszeresére nőttek a vállalkozói csoport részére folyósított hitelek. A gondok felmerülésével, a baj biztos jeleinek megmutatkozásával nemhogy visszafogták,

csökkentették volna tevékenységüket, ellenkezőleg, növelték az önHITELEZÉS volumenét. Tudták, már nem sok idejük van, addig, amit lehet, ki kell vonni.

Ennek során N. I. tudtával és ösztönzésére a vádlottak a legkülönbözőbb számviteli, a pénzintézetek működését szabályozó jogi előírásokat és a hitelezésre vonatkozó belső szabályokat szegték meg, elsősorban

– a PIT előzményként szabályozó szerepet játszó 39/1984. (XI.5.) MT rendelet előírásait,

majd 1992 elejétől a sok tekintetben ezeknél is szigorúbb törvényi előírásokat,

– a bank mindvégig érvényben volt 7/1991. valamint a 9/1992 Vezérig. utasításának. *nagy hitelre és belső hitelre* vonatkozó előírásait,

a bank vezetése által korábban kidolgozott és a vádbeli időszakban változatlan formában érvényes *limitrendszer* előírásait,

Kötelességzegés történt az állami költségvetési szervek pénzének színlelt befektetési, kamatoztatási *ígérete*, valóban azonban a legolcsóbb és legbiztosabb forrásszerzés kapcsán is.

(Azt én természetesen megértem, hogy a modern banktechnika a brókerügyletekenél értékpapírtok effektív meglétét nem követeli meg, de szabadjon azért annyira konzervatívnak maradnom hogy az *értékpapírügyletek* megkötését ennek ellenére mégis nélkülözhetetlennek tartom. Egyetlen – hangsúlyozom, egyetlen értékpapírvásárlás sem történt K. É. ténykedése a *beszédre* s nem a kamatoztatásra irányult. Okkal jegyezték meg a baj kippatanása után az egyik bankfelügyeleti ülésen, hogy a vádlottak nem is hivatkozhatnak az ügyletkötés szándékára, hiszen az első néhány száz milliós költségvetési betét elfogadása és az ügyletkötések elmaradása után, már nem is fogadhattak volna el újabb megbízásokat, hacsak nem az ily módon leplezett forrásszerzés volt a valódi céljuk.)

Ám ha ezeket az előírásokat figyelmen kívül hagynánk is, nekem voltaképpen elegendő lenne annyit mondanom, hogy a vádlottak, mint a bank vezetői az ésszerű gazdálkodással, a nem csupán a „jó” de még az „elégéses” bankári magatartással alapvetően ellentétes, attól eltérő gyakorlatot alakítottak ki, s ezt a várható következményeket felismerve is folytatták.

Megismertük ebből az eljárásból a hitelezés szabályos rendjét.

Tudjuk, hogy a hitelkérelem benyújtása, a hitelképesség vizsgálata

(amely felöleli az árbevétel, a nyereség, a tőkeösszeg, a partnerek megbízhatóságának, a mérlegbeszámolónak, a főkönyvi kivonatnak, a pénzügyi tervnek a hitelcéllok az elemzését – soroljam tovább ebben a körben?), nos tehát e vizsgálat, a hitelkérelem elbírálásának menete, a cenzura-előterjesztések, az előterjesztés elbírálása, a hitel folyósítása, ellenőrzése, mind megannyi garanciális elemet rejt magában.

S ezzel szemben a meghatározó gyakorlat az volt, hogy K. É. a tulajdonosi kör aktuális érdekeinek megfelelően sokszor hitelkérelem nélkül, kis, kézzel írott cédulácskákon adott utasítást a hitelosztály megkerülésével százmilliós nagyságrendű kölcsönök – igen szép szó – „menesztésére”.

Hogy mindez az I. és II. r. vádlott szándéka szerint – olykor közvetlen utasításukra, számos esetben a II. r. vádlott aktív közreműködésével, aláírása mellett – történt azt nem csupán személyi bizonyítékok támasztják alá, hanem a feladások címzettjei, s a feladások háttérében álló ügyletek tartalma is.

További nyilvánvaló kötelességszegés az is, hogy – ha nem a vállalkozói csoport tagjai voltak a hitelkérelmet előterjesztők, a hitelek nem az azért folyamodók, kapták, hanem – vagy a N. I. vagy a J.,-né – féle cégek vették fel,
 – vagy azokat a lukakat tömték be velük, amelyek a forrásszerzés során egyes költségvetési szerveknél jelentkeztek.

Nem fogom felsorolni valamennyi, az első csoportba tartozó ügyletet, az okiratok magukért beszélnek.

Csupán utalok J. B. (Stille), N. J. (East Comp), N. Gy. (Aranypart), T. L. (Panoráma autós mozi), P. B. (Wert Kft) vallomására. Csak ez az 5 ember a saját kimutatásom szerint – pármillió Ft törzstőkével alakult, ténylegesen alig, vagy egyáltalán nem működő – vállalkozások vezetőiként, összesen több mint egy milliárd forint hitelt vettek fel, és ebből ténylegesen fejenként *legfeljebb* 15-20 milliót kaptak, de volt olyan is, aki egy fillért sem látott. A többi a vádlottak társaságaihoz vándorolt.

E tanuk – és még számos más hasonló cipőben járó vállalkozó – pl. P. (Inteconsult) vagy F. (Blue Bird), elmondták azt is, hogy a hitelkérelmek előterjesztésére illetve felemelésére vagy N. I. és J.-né szólította fel őket (T. L. pl. kifejezetten „fenyegetetrtnek érezte magát”) máskor emellett K. É.-val beszéltek meg a teendőiket.(pl. M. J.)

Az, hogy az ily módon történő ügyletek megkötésében a vádlottak aktívan közreműködtek, részben előkészítették, részben lebonyolították azokat egyrészt tehát okiratokkal, másrészt tanúvallomásokkal igazolt tény.

A tettesi vagy részesi minőségük elhatárolása nem könnyű feladat, hiszen egy-egy ügylet kapcsán sokszor különbözött a szerepük.

N. I. nyilván másként folyt bele azokba az ügyletekbe ahol saját vállalkozásai voltak elsősorban érdekeltek (East Comp, Aranypart, vagy HUNOR) s máskét azokba, amelyekben pl. a Gewinn (pl. a Wert esetében). Számos olyan ügylet volt, ahol személyesen is beszélt az érintettekkel, igyekezett eloszlatni kételyeiket (Utalok J. B. 1994 március 22,-én a váltóaláírással kapcsolatos vallomására) Összességében azonban tevékenységére alapvetően nem a kötelességszegések effektív elkövetése a jellemző (hiszen a pénzügyi lebonyolításokban közvetlenül nem vett részt), hanem – saját cégei esetében – a kötelességszegések elkövetésére történő felbujtás, más ügyekben – minthogy az igazgatósági üléseken való részvétel és a kölcsönös tájékozódás folytán azokról is tudott – a vezérigazgatói minőségéből önmagában adódó pszichikai bűnségély elkövetése.

Nem kívánok változtatni e részesi magatartáson a HUNOR-féle cégek kapcsán elkövetett viszonylag jól körülhatárolható tett miatt sem.

(Ismert, hogy különféle HUNOR-cégek hitelfelvevőként illetve váltók kiállítóiként jelentkezve mintegy 1,8 milliárd Ft-nyi összeget juttattak HEPTA érdekeltségű cégeknek). Minthogy azonban ezt a vádirat nem tartalmazza, kiegészítem a tényállást azzal, hogy N. I. 1992 április 28.-án okiratban átvállalta a HUNOR-csoport által felvett hitelekért a tartozást.

(Annak a védekezésnek a megítélését minden kommentár nélkül a T. Bíróságra bízom, hogy Nagy Imre állítása szerint nem figyelt fel számos aláírási kötelezettsége között arra sem, hogy kötelezettséget vállal közel 2 milliárd forintnyi tartozás 3 okiratba foglalt kifizetésére).

Ez azonban a minősítés szemszögéből megítélésem szerint csak abból a szempontból releváns, hogy Nagy Imrének vállalkozásai fizetőképességének megítélésekor ezt a kötele-

zettséget is figyelembe kellett vennie.- másszóval látta a fizetéseképtelenség bekövetkezését, s abba legalább belenyugodva folytatta a további kölcsönök folyósítása érdekében felbújtói illetve bűnsegédi magatartását.

A Hunor- féle cégek esetében is okiratok igazolják tehát a hitelfelvételek tényét, azt, hogy e hiteleket nem ők kapták, s azt is, hogy a HEPTA nevében mindezt N. I. el is ismerte. Mindezt H. és R tanuk személyesen meg is erősítették, s az egész ügylet-komplexum megtörténtét azon az alapon aligha lehet kétségbe vonni, hogy egyes HUNOR cégek tényleges működéséről az ismert okokból formálisan ügyvezetőként alkalmazott H. L.-né és H. K. semmit nem tudtak.

Annak sincs jelentősége, hogy az I. r. vádlott említett köteleességvállalását nem jogerősen semmisnek tekintette a polgári bíróság. Ennek ugyanis elsősorban az volt a jogi alapja, hogy N. I. a pénzügyi intézkedésekre vonatkozó előírások alapján ekkora összegre vonatkozó tartozást nem is vállalhatott volna át.

(Megjegyzem, H.-éktől függetlenül is számos további személyi bizonyíték az ügylet vád szerinti lezajlását támasztja alá, elég legyen a HUNOR-Thermal vezetőjére F. R.-re utalnom, aki szintén 1 milliós törzstőkével 195 milliót vett fel, és egy fillért sem látott belőle.- 1994 márc 30.-i vallomás).

J,-né a szabálytalan hitelezések lebonyolításában mint a bank pénzügyi vezetője, nem csupán előkészítőként, és tárgyalóként, hanem tényleges lebonyolítóként is részt vett. 1992 májusában már ő is adott cédulákön megfogalmazott menesztési utasításokat. Nem csupán K. É. – vall erről, hanem pl. L. K. is (II.4.). J.-né 1992 májusában és júniusában közel 1 milliárd forintot ”menesztett” szerződés nélkül, s lényegesnek tartom kiemelni, hogy még júniusban is közel 600 milliót. Saját vitathatatlan érdekeltségén túli konkrét tevékenysége tehát a tettesi minőség megállapíthatóságát alapozza meg.

A II. r. vádlott egyébként – itteni vallomásai ellenére – már vezérigazgatósága első heteiben tisztában volt a bank menthetetlenségével. Jegyzőkönyvben szerepel, hogy tudott fedezetek többszöri felajánlásáról, a költségvetési szervektől igénybe vett pénzek valódi rendeltetéséről, tudott a milliárdos hitelek visszafizetésének lehetetlenségéről és rövidel később elismerte a bank fizetéseképtelenségét is. (Mindezt B. K. tanú (PSZÁF) néhány nappal ezelőtt emlékezetből idézte fel több év távlatából, s ekkor még nem tudta, hogy a jegyzőkönyvek is ezt támasztják alá).

Most J,-né azt mondja, neki igen jó a memóriája, határozottan és pontosan vissza tud emlékezni a megbeszéléseken elhangzottakra, ő ilyesmiket soha nem állított.

Azt hogy mennyire jó a memóriája megtudhattuk D. B.-né 1994 szeptember 28.-án tett vallomásából. D.-né azzal küldte őt annakidején vissza az Ybl-bankba, hogy nem tud segíteni, mert J.-né nem tett ígéretet arra, hogy a tulajdonosi kör akár törleszteni hajlandó lesz a hitelekből. A II. r. vádlott ezután visszament a bankba ahol szemrebbenés nélkül leírta, és a saját igazgató tanácsa elé tárta hogy D.-né ”saját hatáskörében” 4 milliárd forint hitelt ad a banknak. Mindezt csak a későbbi szembesítések hatására vonta vissza, elintézve a dolgot azzal, hogy D,-né tényleg nem ígért ilyet.

Úgy tűnik tehát, hogy a II. r. vádlott memóriája nem a tényeknek, hanem pillanatnyi érdekeinek megfelelően működik.

K. É. III. r. vádlott esetében sem azt vélem eldöntendő kérdésnek, hogy elkövette-e a hűtlen kezelés büntettét, legfeljebb azt, hogy a bűncselekmény tettesi vagy fizikai bűnszegédi alakzatáért felel-e.

A III. r. vádlott minden alkalmat kihasználta, hogy elmondhassa: neki a hitelezéshez legfeljebb formális köze lehetett, ő csupán a bank likviditásáért felelt (megjegyzem, tudjuk, hogy milyen eredménnyel) – ő ezért is került oda. Minden egyes mást állító vallomás elhangzása után szinte szó szerint ugyanezt az észrevételt tette Legalább 10 alkalommal. Tudjuk azonban, hogy egy kijelentés hiteltérdemlősége nem elhangzásának számával egyenesen arányos.

Számos, lényeges, egymástól független adat cáfolja ugyanis ezt az állítást.

Csupán a legfontosabb vallomásrészeket idézem:

Ami az odakerülést illeti, a IV. r. vádlott leginkább R-F. J.-re hivatkozott, mint aki igazolhatja, hogy nem a HEPTA érdekében került a bankhoz.

R-F. azonban így vallott: „Volt szó arról is, hogy É. foglalkozzon a tulajdonosok érdekkörébe eső ügyletekkel és közvetítse érdekeiket.” (III.2. 4. old.) „É. a vállalkozási hitelekkel is kezdett foglalkozni (5 old.)” „Az ő (t. i. a tulajdonosok) érdekkörébe tartozó ügyekkel foglalkozott... ebbe a körbe beletartoztak a hitelügyletek is...” (6. old.)

H. A. vezérigazgató-helyettes: „R-F. azt mondta, hogy K. É. a vállalkozói csoporttal fog foglalkozni[...] az új szokások, (t. i. hogy szerződés nélkül is kimehetett pénz) előbb K. É.-től, majd J.-nétől eredtek”.

L. KJ.: „Általában Körömdi Éva mondta, hogy adható hitel... ő szólt, hogy mikor mennyi és hova kell. Arról nem is tudtam, hogy É. a hitelezésen kívül másért is felelős volt”.

Sz. M.: „A változás akkor következett be, amikor a HEPTA-csoport hiteleire azt a tájékoztatást kaptuk, hogy ezekben K. É. vezérigazgató-helyettes dönt. A Hepta-csoport hitelkérelmeit a megbeszélésen kaptam kézhez. Körömdi Éva azt mondta, hogy fogjunk hozzá és írjuk meg a szerződéseket, mert ennek a pénznek még ma ki kell mennie.” Később 4 szerződés elkészítésére szintén K. É. utasította – mint a tanu fogalmaz – egyszemélyben”. (94 II.4. 3. old.)

Ez lenne a III. r. vádlott által említett „csupán technikai lebonyolítás”?

V. T.-né: „április 8.-án jött J.-né, ezután már sorozatban jöttek az utasítások, hogy másnak hova kell utalni a pénzt, ezeket az utasításokat K. É. és J.-né adta” (III.4. 4. old.)

A továbbiakban megkímélem a t. hallgatóságot Z.-né,Cs., K. L.-né, Gy. B., és mások hasonló tartalmú vallomásának kivonatos ismertetésétől, ám utólsóként CS. B. bankfelügyeleti biztos vallomásából még idézek, mely szerint „K. É. alá volt rendelve a hitelezés a többi vezető és a dolgozók szerint, mindenki azt jelezte, hogy ő foglalkozik vele, mindenki azt mondta, hogy ő tud a hitelekről” de a tanúnak ettől függetlenül szintén ez a benyomása alakult ki.(94 június 30. 9. old.), ezért is nem akart vele a szabálytalanságok feltárásában együtt dolgozni.

Tény továbbá, hogy K. É. a vállalkozó csoport hitelügyeinek intézésén kívül más kézzelfogható tevékenységet otléte alatt alig végzett, elég egyetlen bróker-beosztottjának, V. L.-nek vallomására utalni,(94 III. 18.) aki egyetlen értékpapír-ügyletről sem tudott számot adni.

Láttuk, viszont hogy a III. r. vádlott milyen mértékben utalványozta a legcsekélyebb adminisztráció nélkül a bank pénzét, s azt is láttuk, hogy kiknek. Ezzel párhuzamosan 1992 márciusában alig pár napon belül egyedül *bírálta el* a HEPTA Satelit, a HEPTA Top-Air, a HEPTA 7, a HEPTA City, és a HEPTA Elektron összességében 600 millió Ft-ot kitevő hi-

telkérlmét (ne legyen kétségünk afelől, hogy hogyan), majd – ismerve ezeknek a cégeknek a tényleges helyzetét – részt vett a hitelek sürgős folyósításában, a pénz ”menesztésében” is.

Ilyen körülmények között – szinte korlátlan bizalmat és hatalmat élvező vezérigazgató-helyettesként – arra hivatkoznia, hogy ha részt vett is szabálytalanságokban, utasításra járt el, s csupán formális, technikai szerepe volt, merőben alaptalan.

Még csak annyit, a III. r. vádlott elmondta azt is, hogy a mértéktelen önhitelezési folyamatban azért sem vehetett részt, mert ő egyáltalán nem kapcsolódott a ”*birodalom*” érdekeltségi köréhez (ezt a kifejezést nem én találtam ki, hanem H.-né szerint a II. r. vádlott használta előszeretettel). Vagyis, személyében nem volt érdekelt. Pillantsunk bele a Bank Igazgatótanácsának 1992 május 19.-i üléséről készült jegyzőkönyvbe. Ebben rögzítik, hogy Körömdi Éva vezérigazgató-helyettes bruttó alapbérét 230.000.- Ft-ban állapították meg.

Tisztelt Biróság, én ezt 1992 májusában – amikor a hasonló gyakorlattal rendelkező diplomások átlagjövedelme ennek töredéke volt, bőségesen elegendő érdekeltségnek tekintem.

Azt is mondja a III. r. vádlott, hogy ő csupán az elvárásoknak akart megfelelni. Nos, maximálisan megfelelt, talán olykor túl is teljesített. Ezért kényszerült ezen a tárgyaláson az első sorban helyet foglalni.

Az a tény, hogy ilyen mértékben, és ilyen módon belefolyt a szabálytalan önhitelezésbe, súlytalanná teszi azt a nyilvánvalóan öngigazolónak szánt tettét, hogy az összeomlás elkerülhetetlenségét látva az általa korábban igen sommásan utasított vagy tájékoztatott dolgozókat is felhasználva feljegyzéseket irt a bank „nehezedő likviditási helyzetéről” a vele szemközti szobában dolgozó J.-nának, akivel egyébként éppen a hitelezés folyamatában igen szorosan együttműködött.

Volt aki nem akart részt venni a hajó elsüllyesztésében, vagy legalábbis a süllyedés biztos jelei előtt távozott. Most e személyeket nem is láthatjuk a vádlottak padján. A III. r. vádlott azonban az utolsók között távozott arról a gyakorlatilag már elsüllyedt hajóról, melynek pusztulásáért őt is felelősség terheli.

A kifejtettekre tekintettel K. É. felelősségét is a hűtlen kezelés *tettesi* minőségében látom megállapíthatónak.

Tisztelt Biróság, eddig a kötelességszegések lényegével és a vádlottak abban játszott szerepével foglalkoztam.

Az *okozati összefüggés* kérdésének megállapítása nem ténykérdés. Az összefüggések feltárása csak következtetések útján történhet.

E következtetés megítélésem szerint egyértelműen levonható a következő körülményekből:

- a bank által folyósított hitelállomány nagysága 1992 tavaszán és első nyári hónapjában megközelítette a 6 milliárd forintot, a bankot ezen kívül súlyos egyéb kötelezettségek pl. bankgaranciák terhelték. Az említett hitelállomány zömét közvetlenül vagy közvetve a vádlottak érdekeltségi körébe tartozó vállalkozások vették fel;
- a bank számottevő belső forrásra ekkor már nem számíthatott;
- nem volt reális esélye külföldi hitel felvételének sem,;
- ugyanakkor a vádlottak – a saját vállalkozásaik részére felvett hitelek, készfizető kezesi nyilatkozatok lejárt váltók és egyéb kötelezettség-vállalások volumene folytán – 1992

áprilisára már nem számolhattak reálisan a pár héten belül egyszerre esedékessé váló kötelezettségek teljesítésének lehetőségével.

1992 áprilisában tehát egyik oldalon tehát egy végképp eladósodott bank, a másik oldalon a fizetéképtelen vállalkozói csoport állt.

A bizonyítás adatai alapján csupán a külföldi hitel realitásáról kívánok néhány szót szólni.

Az összeomlás elkerülését belátható időn belül biztosítható külföldi kölcsön reális lehetőségét B. V. november 6.-i vallomása sem támasztotta alá. Ő egy olyan kétes konstrukciójú, előzetes egyeztetési szakban lévő kölcsönről beszélt, amelyre a *garanciát* 1992 júniusában a már gyakorlatilag összeomlott *YBI-banknak kellett volna nyújtani*. Mindez – ha hónapokkal később, valami csoda folytán mégis realizálódott volna, nem a csőd elkerüléséhez vezetett volna, ellenkezőleg a bank *kötelezettségeit* növelte volna még tovább. S csodálkozunk, hogy C. S. a júliusban – amikor még mindig csak bizonytalan távoli terv az esetleges külföldi hitel – a jegybank nevében a naponta százmilliós összeggel növekvő veszteséget nem tartotta tovább finanszírozhatónak?

De idézzük fel a belső banki viszonyokat jól ismerő, s a devizális részért felelő G. G. vallomását. Szerinte, a sikeres tárgyalások érdemi *megkezdéséhez* is alaptőke-emelés, üzleti forgalom-növekedés lett volna elengedhetetlen. Mindkettő megvalósíthatatlan volt, ő maga a kezdeti hitelfelvételi lépések megkezdése érdekében is hasztalan próbált az igazgatósági üléseket a legcsekélyebb adathoz, tervhez hozzájutni. (1994 okt. 6. jk.)

Ekkorra ugyanis a bank már nem tudott fizetni a MOGÜRT-nek, pár nappal később a banknak közel 5 milliárd forint *lejárt* tartozása volt, a betétesek próbálták menteni, ami menthető, J.-né pedig szomorúan olvasta fel az igazgatósági ülésen az előző nap önmagának írt levelet a GEWINN csődjéről. (Nomen est omen...) – Cs. 1994 jun. 30. vallomása Ahogy ő nem, a HEPTA sem tudott, vagy nem volt hajlandó 1 fillér áldozatot sem hozni a bank megmentésére.

Ilyen körülmények között a fizetéképtelenség, a csőd elkerülhetetlen volt, az vitathatatlanul a vádlottak köteleességszegéseinek sorozatára vezethető vissza, s a következmények iránt a vádlottak köteleességszegéseik egy részének elkövetésekor legalább közömbösekké váltak.

De vajon milyen körben? Állást kell tehát még foglalnom abban a kérdésben is, mekkora *vagyoni hátrányt* látok megállapíthatónak e vádpont keretében.

Tisztelt Bíróság – mint erre utaltam – a köteleességszegéssel okozott hátrány összegszerűsége nem azonos a ténylegesen fennálló hátrány összegével. Az is tény, hogy álláspontom szerint körülbelül 1992 április közepére tehető az az időszak, amelytől kezdve a vádlottak nem bízhattak többé a szabályos működés helyreállításában. Az ennek révén keletkező vagyoni hátrány pontos összegére vonatkozóan némileg eltérő számszerű adatok találhatóak a szaktanácsadói és szakértői véleményben, (ez azonban akár közömbös is lehetne, hiszen a bíróságnak még ezen eltérő adatoktól is *függetlenül* kell állást foglalnia a bűncselekménynek minősíthető magatartások körét, ennek megfelelően a megállapítható vagyoni hátrány összegét illetően.)

En úgy vélem, hogy a vádlottakra nézve *legkedvezőbb* esetben is, ezt a vagyoni hátrányt a – felsorolt szabálytalanságok elkövetése révén,

– az 1992 április közepétől már menthetetlenül eladósodott vállalkozói csoport érdek-körébe tartozó cégeknek közvetlenül vagy közvetve folyósított hitelek vagy hitelnek minősíthető folyósítások összegeként lehet meghatározni, ez pedig

legkevesebb 2, 5 milliárd forint.

Meggyőződésem, ha ennél pontosabban ezt nem határozom meg, nem követek el a vádrészéről megengedhetetlen nagyvonalúságot. Ebben az évek óta húzódó büntetőeljárásban, amelyben két évvel ezelőtt a még Ybl bankként szereplő bank későbbi vezetői terjesztettek elő ennél semmivel nem részletesebb polgári jogi igényt, e vádpont tekintetében beérhetjük azzal, hogy a legsúlyosabb minősítéshez megkívánt érték legalább 500-szorosa kétséget kizáróan bizonyítható. (Megjegyzem, hogy megítélésem szerint a büntetés kiszabása körében sem lehet kézzelfogható jelentősége annak, hogyha a bűncselekménnyel okozott hátrány meghaladja a legsúlyosabb minősítéshez szükséges értékhatár százszorosát, ellenkező esetben a jogalkotó nem ennek huszadrészében állapította volna meg a legsúlyosabb szint alsó határát).

Végzetül, e körben csupán utalok rá, hogy a Bank költségvetési szervekkel kapcsolatos forrásgyűjtési akcióit csupán a folyamat egészének jellemzése körében – mint a köteleesség-szegések egyikét – vélem megemlíthetőnek, büntetőjogi relevanciát e tevékenységhez és az e körben kimutatható összecszerülésnek nem kívánok fűzni.

Indítványozom tehát, hogy a Bíróság a vádlottak felelősségét a Btk. 319.§.-ába ütköző, és a (3) bek. c.) pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó, folytatólagosan elkövetett hűtlen kezelés büntetében állapítsa meg, amelyet az I. r. vádlott részben mint felbujtó, részben mint bűnsegéd valósított meg, a II. és III. r. vádlottak pedig társtettesként követtek el.

III.

A következőkben, a pótvádiratban szereplő cselekménykört érintem, (I/3, II/2. pont alatti ugyancsak összefüggő, és az I. és II. r. vádlottakat érintő cselekmények), talán valamelyest kevésbé részletesen, figyelemmel az ezúttal „csupán” mintegy 340.000.000.- Ft-os vagyoni hátrányra, továbbá a tanúvallomások mellett az ügycsoportra vonatkozó okirati bizonyítékok bizonyító erejére.

E vádpontnak az a lényege, hogy az N. I. és J. L.-né érdekkörébe tartozó társaságok – az Autó-Klinik, a HEPTA, az ARTEMIS, a Gewinn, és a Stille Kft – különféle módokon és pénzintézetektől – ám egyetlen esetben sem az összeférhetetlen Ybl Bankból – igényeltek illetve kaptak hiteleket és váltók leszámítolása folytán keletkezett összegeket.

Ezeket a pénzforrásokat azonban az I. és II. r. vádlott közreműködésével ténylegesen (leplezve) vagy már eleve az Ybl bank folyósította, vagy a korábbi, más által történt folyósítás ellenértékét az Ybl Bank fizette ki.

Igy ment

– az AUTO-Klinik és a HEPTA nevében 103 millió Ft devizanyitási kérelem forint-fe-dezeteként

a Külkereskedelmi Bankhoz,

– az IBUSZ-bankhoz az ARTEMIS által felvett, de a Gewinnnek folyósított 50.000.000.- Ft-os hitel törlesztése,

– a Stille Kft nevében kibocsátott váltó leszámítolásának ellenértéke az

AVB-hez,

– a J.-né által kibocsátott 150.000.000.- Ft értékű váltó

leszámitolása fejében ugyanekkora összeg a Dresdner Bankhoz.

Az első három szerződés legalizálására – a bankból kifolyt összeg fedezésére – N. I. és J.-né utasításai szerint valótlan tartalmú kölcsönszerződést gyártottak egy erről mit sem sejtő, tényleges gazdasági tevékenységet nem is folytató céggel az A-KO-RA Kft-vel.

– a negyedikként említett szötven-millió Ft legalizálására a hitelügylet illetve a pénzeszközök ideiglenes átadása elől ugyancsak határozottan elzárkózó – Stuttgart-Udvar Kft-t kívánták felhasználni, így a vádlottak útmutatása szerint ez az ügylet is hamisított dokumentációval készült el.

Valamennyi cselekmény 1992. április 8.-át követően, J.-né vezérigazgatósága alatt történt.

Valamennyi ügylet intézésében tevékenyen részt vett N. I. is, de a pénzügyi lebonyolítást a II. r. vádlott végezte, (igy a korábbi vádpont által leirt tettesi ill. részesi alakzatok módosításra ezúttal sem szorulnak)

Az alapvető különbség az előző vádponthoz képest, hogy itt a vádlottak, a csőd előszele folytán korábbi – más pénzügyintézeteknél jelentkező – hiteleket törlesztettek, így a 4 ügylettel az Ybl-Banknak együttesen okozott 340 millió Ft-os hátrány megtérülésére egyáltalán nem számíthattak.

A vádlottak az okiratok eléjük tárása után a tények jelentős részét elismerték, vitatták azonban a bűnösségüket. N. I. a Külkereskedelmi Bankkal kötött szerződés lejártára utalva látja legalizálnak az átutalást, az Artemis- féle ügyletekről állítása szerint nem tudott – noha saját cégéről van szó – az A-Ko-rát pedig meg akarta venni, így nem tulajdonít annak jelentőséget, hogy – mint leendő tulajdonával – milyen szerződést készítettek elő vele.

J.-né – jobb híján – szerződési oldalak titokzatos kicserélésének és általa blanco aláírt papírlapok csalárd felhasználásának állításával véli kizárhatónak a felelősségét. Ha elfogynak a kicsit is racionális védekezés lehetőségei, úgy látszik nem marad más hátra, mint kétségbe vonni az okiratok hitelességét. Csakhogy egyáltalán nem közömbös, hogy e kétségbe vont tartalmú okiratok, és a vádlottak érdekei maximálisan egybeestek!

Arra – mint a banknak a vádbeli időszakban működő csúcsvezetői – sem N. I., sem J.-né nem tud elfogadható magyarázatot adni, hogy rajtuk kívül kinek állt még érdekében ezeknek az ügyleteknek a vád szerinti lebonyolítása.

Kétségtelen tény ugyanis, hogy a felsorolt pénzeszközök annakidején okiratokkal igazoltan a vádlottak érdekkörébe tartozó társaságokhoz kerültek. (Auto-Klinik, Hepta, Gewinn, Stille, Artemis).

Tény az is, hogy mind az A-Ko-Ra Kft, mind a Stuttgart-udvar felhasználásával *pontosan ugyanakkora* összegre vonatkozó hitelszerződések megkötésének látszatát kívánták felkelteni, mint amekkora rést az YBI- bank szabálytalan folyósításai révén be kellett tömniük.

Az első három cselekménykör kapcsán F. J. tanu elmondta, hogy derült égből villámcsapásként kapott hosszú ideje stagnáló Kft-je képviselőjeként egy felszólítást: fizesse meg 190.000.000 millió Ft tartozását és annak kamnatait. Ekkor tekintette meg a vádlottakkal állítólag általa kötött szerződés iratait és észlelte, hogy hamis az aláírása és a bélyegző is. Van tehát egy szerződés, amelynek megkötése N. I. és J.-né érdekében állott, a szerződést rögzítő okiraton az ő aláírásuk szerepel is, a szerződő fél aláírása és bélyegzője azonban hamis.

Csaknem ugyanez történt R. F-el, a Stuttgart-udvar ügyvezetőjével.

Ez a negyedikként említett cselekmény-körre vonatkozik, ahol 150. milliós hiányt kívántak eltüntetni. R. abban a hiszemben ment fel a bankba, hogy a Stuttgart-udvar eladásáról fognak vele tárgyalni, ám erről szó sem volt, hanem – láss megint csodát – egy *éppen 150 milliós* hitelkérelmet akartak vele aláírtni.

Csak hogy ez már nem ment olyan könnyen, mint annakidején a „prototípus-busz gyártók” vagy az „autós-mozi üzemeltetők” esetében, akik kezdő kiszolgáltatót kispénzű vállalkozóként még naivan hittek a „valamit-valamiért” elv működésében. R. ebben már nem hitt. A kérés teljesítését kereken megtagadta, hazautazott, majd kapott egy értesítést, hogy az általa valahogyan mégiscsak igénybe vett 150 millió Ft kölcsönt fizesse meg. A módszer ugyanaz: a szerződésről nem tudott – helyesebben tudott, hiszen megkötését éppen ő tagadta meg – s az általa utóbb megtekintett okiraton szereplő aláírás nem tőle származik, a pecsét nem az övé.

Ezen a szerződésen csak J.-né és K. É. aláírása valódi.

Minthogy azonban R. még az I. r. vádlott által sem vitatott módon vele is tárgyalt – később a zálogszerződést N. I. is aláírta – az I. r. vádlott sem hivatkozhat arra alappal, hogy nem tudott az ügy háttéréről.

Tisztelt Bíróság, e cselekmények – noha szervesen beilleszthetők a hűtlen kezelés folyamatába – nem vitásan a csalás határait súrolják. - amely ha jogilag nem is, erkölcsileg súlyosabban ítélendő meg. A vádlottak ebben az időszakban már a durva hamisítástól sem riadtak vissza annak érdekében, hogy tevékenységük legalitásának látszatát a végsőkig fenntartsák.

E tetteiket mégis a már korábban részletezett hűtlen kezelés keretében kívánom értékelni, s minthogy a tényleges vagyongazdálkodási folyamatot a II. r. vádlott végezte, N. I. ehhez kapcsolódó tettetét – főként a hamis bankgarancia szerzését a 2. ill. 3. esetben, és a „pénzeszköz ideiglenes átadásáról” készített szerződést, visszafizetési garanciával a 4. esetben – a hűtlen kezelés (és az ahhoz kapcsolódó magánokirathamisítás – lásd a következő pontot) fizikai bűnsegélyének minősítem.

K. É. magatartását e vádponton belül nem kívánom külön értékelni.

Kétségtelen, hogy a Stuttgart-udvar-féle szerződést J.-né mellett ő is aláírta, ám az is tény, hogy az ily módon legalizálandó ügylet bonyolításában nem vett részt – miként a többi e vádpont kapcsán felmerült esetben sem – s a hitelszerződés elkészítésekor és aláírásakor még nem tudhatott arról, hogy azt Ranga nem kívánja és nem is fogja megkötni.

Összességében ezért e vádpont kapcsán csupán arra utalok, hogy az I. r. és II. r. vádlottak által elkövetett hűtlen kezelés által okozott vagyoni hátrány összege tehát mintegy 2, 8 milliárd forintba emelkedik.

IV.

Az okirathamisításokkal kapcsolatos cselekményeket eddig már többnyire érintettem, s a továbbiakban sem kívánok azokra sok szót vesztegetni, mert – ritka kivétel – az alapvádiratban szereplő cselekmények kapcsán (II/3., III/2.) gyakorlatilag a III. r. vádlott is elismerte a bűnösségét, amikor az 1993 november 24.-én tartott tárgyaláson így nyilatkozott: „Mikor a pénzállomány kiment – figyeljünk fel rá, milyen árnyalt megfogalmazása ez a fizetésképtelenségnek – utólag *szabálytalanul* készítettük el a hitelszerződéseket, utólag működtem közre ezek elkészítésében” (13. old.)

Ugyanezen a tárgyaláson így fogalmazott „J.-né eltépte az eredetileg készült szerződések utolsó oldalait, közölte, hogy vissza kell dátumozni azokat, ami meg is történt.”

A III. r vádlott azért érzi magát felmentve, mert – mint mondja – mindezt a bank érdekében tette. A vád pedig azt állítja, hogy az okirathamisítások elkövetésének megállapítása alól ilyen büntetethetőséget kizáró okot a jog nem ismer.

J.-né e körben felbujtó – akkor is ha az okiratok büntetőjogilag *releváns felhasználása* utóbb az ő érdekeit is szolgálta, mert az eredeti felhasználás, a kifolyt pénzek egy részének utólagos legalizálásának megkísérlése még K. É. tevékenységéhez kapcsolódóan történt.

A pótvádirathoz tartozó okirathamisítások kapcsán (I/3, II/3.) a hamis okiratok készítését többször N. I. végezte, ám a *felhasználás* vitathatatlanul J.-né részéről történt.

Indítványozom tehát, hogy a Biróság az I. a II. és III. r. vádlottak bűnösségét a Btk. 276. §.-ába ütköző folytatólagosan elkövetett magánokirathamisítás vétségében állapítsa meg, amelyet N. I. bűnsegédként (pótvádirat), J. Z.-né részben felbujtóként, részben tettesként (alap.- ill. pótvádirat), K. É. pedig tettesként követett el (alapvádirat).

V.

Rátérve a IV. r. vádlott által elkövetett cselekményre, elmondható, hogy P. T. vádlott is az I. és II. r. vádlott kiszolgálóinak köréhez tartozott. N. I. és J.-né felbujtói cselekményét azonban e körben csupán valószínűsíteni lehet, a valószínűség viszont a megalapozott vádhoz nem elegendő. Különös, hogy közel 2 milliárd forint hátrány okozása kapcsán a IV. r. vádlott szerepe mágis csak járulékosnak tekinthető, más körülmények között, más összefüggésben főszereplő lett volna. Maradjunk azonban a tényeknél.

P. T. IV. r. vádlott 1991 végétől 1992 februárjáig az Általános Vállalkozási Bank váltó-üzletágának főmunkatársaként leszámított (befogadott) illetve meghosszabbított főként a HEPTA csoport közvetlen érdekeltségi körébe tartozó mintegy 1,7 milliárd forint értékű fedezetlen vagy nem megfelelően biztosított váltót, részben pedig közvetett érdekeltség folytán (MHB Szekszárd) mintegy 165 millió Ft értékű megfelelő garanciával nem rendelkező váltót. Csupán a közérthetőség érdekében jegyzem meg, ez azt jelenti, hogy a vádlottaknak a bankja nevében ekkora összegű hitelt nyújtott. A vádlott ennek során legalább közömbös volt aziránt, hogy az érvényesíthetetlen követelések folytán az ÁVB-nek e tevékenység eredményeképpen vagyoni hátránya keletkezik. Keletkezett is, a vádlottak természetesen e tartozásukat sem fizették vissza.

E vádpontonál sajátosan megfordul a helyzet. Láttuk, N. I. és J.-né és K. É a kötelességszegés – ahogy ők fogalmazzak – bizonyos szabálytalanságok tényét – kiváltképp ha azt okirat igazolja – elismerik, azt állítják azonban, hogy ennek révén a banknak vagyoni hátránya nem keletkezett, pontosabban, hogy a vagyoni hátrány más miatt (az időelőtti és indokolatlan állami beavatkozás, a bankfelügyelet eljárása stb.) miatt keletkezett.

P. T. ezzel szemben nem vitatja, hogy a váltók érvényesíthetetlennek bizonyultak, védekezésének lényege azonban az, hogy joga volt a leszámrtoláshoz, a nagy cégek (köztük a HEPTA a Volumex vagy a HUNOR) esetében fedezet nem is kellett, szabálytalanságot tehát nem követett el. Megengedett kockázatot vállalt, és sajnos nem a várt, hanem a kedvezőtlen eredmény jött be.

További érve az, hogy a váltó üzletág nem volt szabályozva, szabályok hiányában pedig joga volt a döntésre, amelyről felettesei (P. és N) amúgy is tudtak. Hivatkozott arra is, hogy e tevékenységet egyébként sem csupán ő, hanem kollégája P. M. is folytatta.

Tisztelt Bíróság, nem először hallom azt az érvelést, hogy ha valamely az ésszerű gazdálkodásnak alapvetően és durván fittyet hányó tevékenységet nem tilt jogszabály vagy valamiféle „munkaköri leírás”, ha nem rágják szájba, nem oktatják és nem kérik lépten-nyomon számon a normális ésszel is felmérhető szabályokat, akkor a szabálytalanságok elkövetői felmentve érezhetik magukat.

Hadd hangsúlyozzam ezzel kapcsolatban nyomatékosan azt, hogy ideje szakítanunk az írott szabályok mítoszával, azzal a szemlélettel, – amely egyébként a büntetőjogban soha nem is volt igaz – hogy írott tilalmak hiányában bárki feljogosítva érezheti magát bármilyen döntésre.

Kézenfekvő, nyilvánvaló, józan ésszel is felfogható elvek megsértése esetén (elnézést a vulgáris kifejezésért, de ezúttal mégiscsak erről van szó, nevezetesen, hogy: „nem szabad a közeli személyes ismerősök fedezetlen váltóit leszámítolni, mert abból baj lesz”), arra hivatkozni, hogy erre a „szabályozatlanság” meg a „tilalmak hiánya” magyarázat vagy indok lehet, nem lehet megalapozott érvelés.

Kiváltképpen nem Számviteli Főiskolát végzett, többéves banki, s ezen belül váltóügyi gyakorlattal rendelkező főelőadó esetében.

S most lássuk részletesen az egyes bizonyítékokat.

Először az okiratokról.

Több mint 250 váltó adatai alapján megállapítható, hogy

- a váltókat közvetlenül az AVB-nek mint rendkívényesnek címezték;
- a váltókat – természetesen megkerülve minden hitelezéssel kapcsolatos eljárást – 2-3 napon belül leszámították;
- az ÁVB nyilvántartásában szereplő váltótározás több mint 90 százaléka a HEPTA, Artemis, Auto Klinik, Gewinn nevű cégeket – egyszóval az I. és II. r. vádlott érdekeltségi körébe tartozó cégeket – érintette;
- a vád tárgyává tett váltóállomány közel egyharmada egyáltalán nem rendelkezett garanciával, kétharmada pedig nyilvánvalóan érvényesíthetetlen garanciát tüntetett fel;
- a váltókat – mindössze néhány – egészen pontosan 5 váltót – (250-ből tehát 5!) érintő kivétellel- Porkoláb Tamás fogadta be és számította le, (az 5 váltó közül 4 arra az időszakra esik, amikor a IV. r. vádlott már nem is járt be a bankhoz);
- a vád tárgyává tett váltóállomány több mint fele egyszerre, alig két héten belül járt le (1992 május 6.-a és 20-a között több mint egymilliárd forintértékű váltó egyszerre vált esedékessé.).

Ha ezeket a pusztán az okiratokból megállapítható tényeket egymás mellé tesszük, már megállapítható P. T. hűtlen kezelés büntetőjogi felelőssége.

A szabálytalanság a garantálatlan vagy nem megfelelő garanciával befogadott váltók leszámításában állt, s a az ennek eredményeképpen beállott vagyoni hátrány iránt a vádlott a váltóforgalom volumene és az egyidejű esedékesség ténye folytán bizonyosan legalább közömbös volt.

Mindezt a személyi körülmények, a nyilvánvaló összefonódás és a vallomások még tovább erősítik.

P. T. gyakorlatilag 1988 óta, tehát hosszú éveken keresztül foglalkozott a váltó üzletággal. Ismerte a munka jellegét, kockázati tényezőit. Ő volt a belső munkamegosztás szerint a váltó üzletágért felelős. Éppen tapasztalatai folytán biztosítottak neki önállóságot.

P. M. vallomásában elmondta, hogy ő maga váltót önállóan sohasem fogadott be, legfeljebb néhány esetben utólagos aláírásával igazolta a befogadást. Neki is feltűnt azonban, hogy egyáltalán nem garantált, vagy az EMV által garantált – tehát nem tényleges garanciájú – és rövid időn belül egyszerre lejáró váltókról volt szó. Ez aggasztotta is. Azt is határozottan állította, hogy N. M. igazgatótól ő maga hallotta, hogy határozottan megtiltotta bank által nem garantált váltó befogadását. „Szóbeli utasítás volt arra, hogy csak garantált váltót lehet elfogadni... Mondtam P.-nek hogy bank-garancia kell, ennek ellenére elfogadta.” – vallott erről 1994 április 14.-én. Említette azt is, hogy a Gyomaendrődi Takarékszövetkezet „EVB” pecséttel küldött milliós váltócsomagra garanciákat, s tudták, hogy csak „leendő bankról” van szó, és utóbb ki is derült számára, hogy a garancia nem az igazi.

N. M. határozottan állította, hogy a váltó üzletág éppen abban különbözött a hitelosztálytól, hogy csak bankgarantált váltót fogadhatott be, 1991 novemberében pedig megtiltotta az EMV garanciáinak elfogadását. Ebben a kérdésben személyesen érdeklődött a bankfelügyeletnél, s ezután kifejezetten és határozottan fogalmazta meg tilalmát, mert tudta, hogy a bankká alakulással problémák vannak.

Kétségtelen, – ezt én teszem hozzá nem ő állítja – hogy N. M., mint vezérigazgató nem állt a helyzet magaslatán, ma hanyag kezelésért ő is bizonyosan felelne. Nyomozás így is folyt ellene Lehet, hogy neki is, P. P.-nek is a vádlottak padján lett volna a helye. De hogy P. T.-nek *biztosan* a vádlottak padján a helye, az a bizonyítás anyag alapján nem lehet kétséges.

Még néhány szót E. A. vallomásáról, ami azért érdekes, mert a nyomozás során részletesen ecsetelte egyebek mellett P. T. N. I.-ékhez fűződő baráti (noha esetleg csak egyoldalúan baráti) kapcsolatát, említést tett közös külföldi utakról, a IV. r. vádlottnak nyújtott nem is csekély juttatásokról stb. Itt a tárgyaláson azt állította, hogy mindez csak azért kerülhetett így jegyzőkönyvbe, mert a rendőrségi kihallgatások érzékeltették vele, hogy meghiúsulhat másnap külföldi útja, ha nem tesz terhelő vallomást. Hadd utaljak mindössze arra, hogy ez az állítás aligha állja meg a helyét, hiszen E. A. részletes nyomozati vallomását 2-3, egyes részeket 4 (nem tulzás, 4 !) ügyvéd jelenlétében tette, s olyan körülményeket aligha adhattak a szájába, hogy pl. a IV. r. vádlott a baj kipattanását egyre inkább érezve 1991 év végétől már nem annyira a bankba járt dolgozni, hanem a Borsodi Sörözőben szőtt az Ybl bankkal kapcsolatos bankigazgatói álmokat.

Mindezt E. tanu szájába 4 ügyvéd jelenlétében aligha adhatták. De alátámasztotta a IV. r. vádlott N. I.-ékhez fűződő bensőséges kapcsolatát P. tanu is, aki elmondta, hogy N. I. és J.-né még a szabadidejüket is néha együtt töltötték P. T-vel,, voltak együtt külföldön is. Megjegyzem, erre még az I. r. vádlott is utalt.

Azt a korábbi vizsgálatnak kellelt volna részletesebben feltárnia, miként jutott a IV. r. vádlott a váltóleszámítolások időszakában egyik napról a másikra budai öröklakáshoz és Porsche gépkocsihoz. Ez ma már nehezen tisztázható.

Az azonban tény ma is, hogy a IV. r. vádlott személyes kapcsolata révén is *érdekelt volt* az I. és II. r. vádlottak vállalkozásainak e sajátos módon működő hitelezésében.

Indítványozom minderre tekintettel, hogy a Bíróság P. T. bűnösségét a Btk. 319.§. (1) bekezdésében meghatározott, és a (3) bekezdés c.) pontja szerint minősülő különösen nagy vagyoni hátrányt okozó hűtlen kezelés büntetében állapítsa meg.

VI.

Néhány szót a *bűnösségi körülményekről*:

Súlyosít : I.,II.,III,IV., r. esetében a minősítés többszázszorosát kitevő hátrány,

I.,II.,III. r. vádlott esetében a magasabb vezetői állás,

valamennyi vádlott esetében a halmazat, az I. és II. r. vádlottak esetében

nagyobb súllyal a kettőnél több cselekményből álló halmazat,

Enyhít: *valamennyi vádlott* esetében a nekik fel nem róható időmúlás,

N. I. esetében – három évvel ezelőtti adatok alapján az a

tény, hogy 3 kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodott,

J. L.-né esetében 1983-ban született eltartásra szoruló gyermeke,

K. É. esetében az okirathamisítás ténybeli beismerése.

Mindez lényegében azt jelenti, hogy valamennyi vádlott esetében egy nyomatékos súlyosító körülmény (az igen magas elkövetési érték) és egy nem csekély enyhítő körülmény (a közel négy éves időmúlás) áll egymással szemben. A felelősség első arányának vizsgálatakor nem lehet figyelmen kívül hagyni az I. és II. r. vádlottak kezdeményező, vezető szerepét, s azt, hogy a vagyoni elleni bűncselekmények révén történő haszonszerzés az ő közvetlen érdekkörükben merült fel. Ehhez képest a III. és IV. r. vádlottak felelőssége – bár szintén igen jelentős – mégis csupán másodlagos, járulékos jellegű. Az indítványok megtételénél ezt a markáns különbséget érzékeltetnem kell.

VII.

Mindezek alapján a büntetés kiszabására vonatkozó indítványaim a következőek:

Indítványozom, hogy a Bíróság:

– N. I. I. r. és J. Z.-né II. r. vádlottakat a Btk. 43.§. a.) pontja alapján *börtönbüntetésre* ítélje,

– az I. r. vádlott büntetésébe a Btk. 99. § (1) bekezdése alapján számítsa be a vádlott által előzetes fogvatartásban eltöltött időt,

– Az I. és II. r. vádlottakkal szemben mellékbüntetésként a Btk. 62.§.-a alapján és figyelemmel a 63. §. (1) bekezdésére – az okozott kár illetve hátrány összegéhez igazodó – meghatározott pénzüsszegben kifejezett *vagyonelkobzást* alkalmazzon,

(Az igen elhúzódó büntető eljárás bizonyos fokig korlátozta a vádlottak közügyek gyakorlásában való részvételét, ezért e mellékbüntetésre a magas elkövetési érték ellenére nem teszek indítványt),

–Ugyancsak *börtönbüntetést* szabjon ki III. r. K. É és IV. r P. T. vádlottakkal szemben is, ám e szabadságvesztés megfelelő próbaidőre történő *felfüggesztésére* – a Btk. 87.§. (2) bekezdésének c.) pontja alapján – figyelemmel a 89. §. (2) bekezdésére – lehetőséget látok.

(Itt jegyzem meg, hogy az előzetes mentesítés kimondását azonban ellenzem, a méltányosság követelményének a t. Bíróság maximálisan eleget tehet az enyhítő szakasz és a felfüggesztés alkalmazásával).

–Ugyanakkor azonban a III. és IV. r. vádlottakkal szemben mellékbüntetésként a Btk. 64. §. (1) bekezdésének b.) pontja alapján – minthogy esetükben nem igazolható a bűncselek-

mény közvetlen haszonszerzési céllal történő elkövetése, ám önmagában a felfüggesztett szabadságvesztés büntetés nem áll arányban cselekményük súlyával és nem is alkalmas a kellő visszatartásra – megfelelő összegű *pénzmellékbüntetés* szabjon ki,

– a Be. 217. (1) és (2) bekezdése alapján – a bűnösség súlyának és mértékének arányában, figyelembe véve azt is, hogy e költségek felmerülése mennyire voltak a vádlottak terhére felróható – kötelezze a vádlottakat az eddig eljárás során felmerült és az ezután esetleg felmerülő bűnügyi költségek megtérítésére,

– az Ybl bank annakidején bejelentett polgári jogi igényét – amennyiben egyértelműen megállapítható, hogy azt a bank jogutódja fenntartja – csupán az I. r. vádlott által elkövetett csalás kapcsán okozott 1.094.100.000.- Ft tekintetében tartom elbírálnak, indítványozom tehát, hogy e körben a bíróság a Be. 215. § (1) bekezdése alapján bírálja el. A hűtlen kezeléssel okozott vagyoni hátrány pontos összege ugyanis tisztázhatatlan, a pótvádiratban szereplő cselekmények kapcsán okozott hátrányt pedig nagyrészt peresítették, s a bíróság még nincs abban a helyzetben, hogy e perek kimeneteléről hivatalos tudomása lenne. Ez utóbbi körben tehát a polgári jogi igény egyéb törvényes útra utasítását tartom indokoltnak.

VIII.

Tisztelt Bíróság !

Vádbeszédemet történelmi visszapillantással kezdtem hadd fejezzem azzal is be.

Ferenc császár 1807-ben kiadott V. dekrétumának 12. cikkelyében elrendelte, hogy akik hitelezőik kárára irányzott kereskedelmi műveleteikkel vagy más káros módon a hitelezőiket megrövidítik, szándékosan cselekvő bűntársaikkal együtt mint tolvajok a törvény szigora szerinti illendő büntetéssel fenyíttessenek.

Azóta csaknem 200 év telt el.

Én mégsem érzem anakronizmusnak, hogy itt, ma, *ugyanazt* kérjem én is a Bíróságtól.

Bogár Péter (Fővárosi Főügyészség) vádbeszéde G. Zsolt és társai bérnyilkossági ügyében

A vádbeszéd 2001 őszén a Fővárosi Bíróságon hangzott el.

Felidézése előtt érdemes az ügy hátterét ezúttal is részletesebben megvilágítani.

I. István sértett és I.-né T. Tímea III. rendű vádlott 1991-ben kötött házasságot, ugyanabban az évben született a gyermekük. Életközösségük 1996. novemberében szakadt meg, ekkor I.-né T. Tímea a csepeli közös lakásból elköltözött, a kiskorú gyermek pedig a sértett gondozásában maradt.

I.-né T. Tímea 1997. júniusában ismerkedett meg élettársával B. Zoltán IV. rendű vádlottal, ezt követően egy XVII. kerületben bérelt házban laktak. 1997. szeptember 5. napján I.-né T. Tímea az óvodából láthatásra vitte el albérleti lakásába kiskorú gyermekét, akit a megadott időre nem vitt vissza az édesapjához, ezt követően saját és gyermeke tartózkodási helyét a bontóperben eljáró bíróságok előtt is titokban tartotta.

1997. szeptemberében a III. rendű vádlott és B. Zoltán egy ismerősüket azzal keresték meg, hogy verjék meg I. Istvánt. A megbízás végrehajtásáért B. Zoltán két részletben, összesen 290.000,- Ft-ot adott át az ismerősnek, aki azonban a megbízást nem teljesítette.

I. István amikor tudomást szerzett arról, gyermeke hova jár óvodába, 1997. október 29. napján odament a gyermekért, azonban az óvodai dolgozók által helyszínre hívott rendőrök, illetve I.-né T. Tímea a gyermek elvitelében megakadályozták.

Ezt követően I. István 1997. december 19. napján a reggeli órákban ismerőseivel az óvodánál ismét megjelent, a kisfiával óvodába tartó I.-né T. Tímea vádlottól a gyermekét erőszakkal elvette, és gépkocsival gyermekét a csepeli lakására vitte.

I.-né T. Tímea nem tudott belenyugodni abba, hogy fia ismét a sértett gondozásába került, ezért 1997. december 21. napján délelőtt elment volt férje lakására, azonban oda erőszakkal sem tudott bejutni. Ugyanezen a napon B. Zoltán IV. rendű vádlott ismerősét G. Zsolt I. rendű vádlottat kérte meg arra, hogy segítsen nekik élettársa kisfiát meglátogatni.

1997. december 22. napján G. Zsolt I. rendű vádlott, fk. B. Zoltán II. rendű vádlottal a fiatalkorú nevelőapjának tulajdonában lévő gépkocsival, I.-né Tóth Tímeát és B. Zoltánt a csepeli lakáshoz vitték, ahol a sértett felfigyelt a ház előtt várakozó társaságra, ezért értesítette a rendőrséget, akik felírták a gépkocsiban ülők adatait.

1998. január hó elején I.-né T. Tímea tudomást szerzett arról, hogy a kisfia ismét a csepeli lakás közelében lévő óvodába jár.

1998. január hó 11. napján délután B. Zoltán G. Zsoltot az albérleti lakásukba hívta. Itt B. Zoltán jelenlétében, I.-né Tóth Tímea hosszasan beszélt arról, hogy a sértettel való házassága alatt mennyit szenvedett, férje italozása és erőszakos magatartása miatt. Mindezek után megkérdezte G. Zsoltot, hogy mennyiért ölné meg férjét. G. Zsolt erre 500.000,- Ft-ért vállalkozott.

Ugyanezen a napon G. Zsolt, I.-né Tóth Tímea és B. Zoltán elment a csepeli óvodához, ahova a kisfiú járt, majd megállapodtak abban, hogy a megbeszélt összegért G. Zsolt akkor jelentkezik, ha a megbízást teljesítette.

G. Zsolt még ezen a napon felajánlotta fk. B. Zoltán II. rendű vádlottnak, ha a cselekményben részt vesz, a pénz felét nekiadja. Megállapodtak abban, hogy I. Istvánt az óvoda elől viszik el. A megbeszélésnek megfelelően 1998. január 13-án a kora reggeli órákban G. Zsolt és fk. B. Zoltán a fiatalokú nevelőapjának tulajdonában lévő gépkocsival a csepeli óvodához mentek. Amikor a sértett a gyermekét az óvodában leadta és lakása felé indult vissza, a két vádlott megállította, karjánál megragadva a közelben lévő gépkocsiba vonszolták, majd a Budapest, XVII. kerület Korsó utca végén lévő földút melletti elhagyott akácok területre vitték. Amikor a gépkocsiból mindhárman kiszálltak fk. B. Zoltán a magukkal hozott baseball ütővel hátulról több alkalommal nagy erővel a sértett fejére sújtott, aki a földre esett. Ezt követően G. Zsolt I. rendű vádlott és fk. B. Zoltán II. rendű vádlott egy zsineggel úgynevezett farkas gúzsba kötötték a sértettet, fejére és lábára egy-egy postai zsákot húztak és utána G. Zsolt a baseball ütővel, legalább még három alkalommal, nagy erővel, a zsákkal takart sértettre sújtott.

A bántalmazások következtében I. István több rendbeli durva benyomatos koponyacsonttörést, orrcsont törést, a fogmeder nyúlványának törését, nyelvcsonst törést, pajzsporcsont törést szenvedett. A sérülésekhez garatúri bevérzés is társult, amelynek következtében I. István rövid időn belül meghalt. A zsákba csomagolt, ágakkal lefedett holttestet 1998. január 29-én találták meg.

I.-né G. Zsolt részére a megállapodott összeget nem tudta kifizetni.

A Fővárosi Bíróság a 2001. november 13-án kihirdetett ítéletével G. Zsolt I. rendű vádlottat társtettesként, előre kitervelten nyereségvágyból és különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt 15 évi fegyház büntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra, fk. B. Zoltánt ugyanezen cselekményért 12 évi fiatalokúak börtönbüntetésére és 8 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

I.-né Tóth Tímea III. rendű vádlottat felbujtóként, előre kitervelten és nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette miatt 11 évi fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra, B. Zoltán IV. rendű vádlottat bűnsegédként, előre kitervelten és nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette miatt 5 évi börtönbüntetésre és 5 évi közügyektől eltiltásra ítélte.

Az elsőfokú bíróság ítélete ellen az ügyész valamennyi vádlott terhére súlyosításért jelentett be fellebbezést, a védők felmentéséért illetve enyhítésért fellebbeztek.

A Legfelsőbb Bíróság a 2002. május hó 7. napján hozott ítéletében G. Zsolt I. rendű vádlott büntetését életfogytig tartó fegyházbüntetésre változtatta, fk. B. Zoltán II. rendű vádlott büntetését pedig 14 évre súlyosította, egvebekben az elsőfokú bíróság ítéletet helybenhagyta.

***

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Engedjék meg, hogy szokatlan módon egy elmeorvos szakértői illetve pszichológus-szakértői vizsgálat eredményének ismertetésével kezdjem:

„Átlagos értelmi képességű fiúgyermek. Énszenvedésében sok a belső szorongás, szociális és viselkedési fékei labilisan épültek be. Realitásával való kapcsolata ezzel együtt megtartott. A gyermek feszültségoldó rendszere nehezített. Mindenfajta feszültséget, szorongást, regresszív megoldásmódokkal egyensúlyoz, magatartása érzelmi élete, intellektuális funkciók átmenetileg alsóbb szintű visszacsúszása jellemzi a kisgyermeket.”

Ez a pszichológus-szakértői vélemény az 1991. szeptember 6-án született I. Istvánról készült. Arról a kisfiúról, aki ennek a büntető ügynek az egyik főszereplője volt, holott a bi-

róság öt személyesen soha nem hallgatta meg illetve vele a büntető eljárás során a hatóság egyik tagja sem találkozott. Arról a kislányról szól ez a vélemény, aki 1997. tavaszán majd ezt követően 1998. januárjától a Budapest XXI. kerület, Iskola téren lévő óvodában járt. Minden nap édesapja vitte oda, és az óvónő elmondása szerint délután 4 órakor – órát lehetett ehhez igazítani –, az édesapja ment mindig érte. Ugyanígy történt 1998. január 13-án is. Reggel 9 óra fele vitte be I. István sértett kiskorú gyermekét az óvodába, aki ezen a napon is a szokott módon játszott társaival, azonban délután 4 órakor a szokástól eltérően édesapja nem ment érte. Az óvónő elmondása szerint arra gondolt, az édesapának valami azon a napon közbejött. Nem tudott még arról, hogy I. István sértett ebben az időben már a XVII. kerületben, a Korsó utca végében lévő bozótos részen, összetört arckoponyával és fejkoponyával, gúzsba kötve egy postaszákba csomagolva hevert holtan.

1998. január 29-ig, míg a holttestét meg nem találták, a rendőrség államigazgatási eljárás keretében eltűntként kereste I. Istvánt. Csak a sértett holttestének feltalálásakor kezdődött el az a büntetőeljárás, amelynek egyik legfontosabb szakaszához érkezett a mai napon a bíróság.

A bíróságnak értékelnie kell az eddig lefolytatott bizonyítási eljárás során eléje került adatokat, és döntenie kell arról, hogy 1998. január 13-án ki, és milyen módon, milyen indokból, kinek a biztatására oltotta ki I. István életét.

A döntés meghozatalához vizsgálandó eseményeket három fő szakaszra lehet bontani:

Az első az tulajdonképpen az 1997. december 19-et megelőző eseménysor, ezt követi az 1997. december 19-től 1998. január 11-ig történt események, majd pedig az 1998. január 11-én illetve január 13-án történtek. Ezekhez a cselekményekhez kapcsolódóan számos bizonyíték áll rendelkezésre. Az első két szakaszhoz döntően csak személyi bizonyítékok állnak rendelkezésre, úgymint a vádlottaknak a nyomozás során illetve bíróságon tett vallomásai, a bíróság által kihallgatott tanúk vallomásai, akik közül többeket már a nyomozás során is kihallgattak illetve az 1998. január 13-án törtétekkel kapcsolatban orvos szakértői vélemények illetve szerológus szakértői vélemények is rendelkezésre állnak. A bíróság ezeken kívül számos okirati bizonyítékot is megvizsgált, amelyeket külön, az egyes szakaszokhoz kapcsolódó események értékelésekor fogok elemezni.

Időrendi sorrendbe haladva: az események tulajdonképpen I. István sértett és a III. r. vádlott I.-né T. Tímea házasságával kezdődtek. 1991. április 6-án kötöttek házasságot, életközösségük 1996. novemberében szakadt meg véglegesen. Ekkor I.-né T. Tímea el is költözött a vádlott és a sértettel ekkor már közös tulajdonában lévő XXI. kerület, V. u. szám alatt lévő lakásukból.

I. István volt az, aki 1996-ban a házasságuk felbontását kezdeményezte és ő volt az, aki kezdettől fogva arra tartott igényt, hogy a lakás egyedüli használója legyen és közös gyermekük I. István is az ő gondozásába kerüljön. I.-né kezdetben ebbe beleegyezett, erről nyilatkozatot is írt, később azonban ezt a nyilatkozatát megváltoztatta, a keresetét is módosította, és a lakáshasználat megosztását illetve azt kérte a bíróságtól, hogy fiát is nála helyezték el. Közös megegyezés hiányában – mivel a bírósági eljárás elhúzódott – a gyermek elhelyezéséről sem született bírósági határozat.

Ezekre a tényekre bizonyítékként a Budapesti XX. XXI. és XXIII. kerületi Bíróságnak a polgári peres iratai állnak a rendelkezésre, amelyet a bíróság a tárgyaláson ismertetett.

Az, hogy mi vezetett a III. rendű vádlott illetve a sértett életközösségének megromlásához, ezzel kapcsolatban a bíróság is – bár nem a házassági bontóperről volt szó –, széleskörű bizonyítást folytatott le. Ennek az indoka pedig az volt, hogy a vádlottak közül mind G. Zsolt I. rendű vádlott, mind pedig III. r. I.-né T. Tímea elsősorban arra hivatkozott, hogy a III. rendű vádlott és a férje közötti nézeteltéréseket és a vitákat elsősorban I. István sértettnek az italozó, kicsapongó életvitele illetve feleségével valamint kiskorú gyermekével szemben tanúsított durva, erőszakos magatartása váltotta ki. Tény az, hogy elhangzottak I.-né T. Tímea állítását is alátámasztó adatok, de az, hogy ez mennyire nem így volt, arra vonatkozóan több tanú is vallomást tett. Az, hogy valójában milyen ember volt I. István, ennek a cselekménynek a megítélésénél azért lényeges, mert az ölési cselekmény egyik végrehajtója G. Zsolt I. r. vádlott arra hivatkozott, hogy a III. r. vádlott által elmondottak indították őt lényegében arra, hogy 1998. január 13-án bántalmazza I. Istvánt.

Az előzményekhez tartozik, hogy 1997. szeptember 5-én, az akkor még I. István sértett gondozásában lévő kiskorú gyermeket I.-né T. Tímea a Budapest XXI. kerület, Iskola tér 46. szám alatti óvodából, egy pénteki napon láthatásra vitte el magával és később már a megadott napon, hétfőn reggel az óvodába nem vitte vissza a gyermeket. Ezt követően I.-né gondozásában volt a kiskorú gyermek és a III. r. vádlott nem csak a sértett előtt, hanem a bontóperben eljáró bíróság előtt is titokban tartotta saját, illetve kiskorú gyermeke tartózkodási helyét. Erre bizonyíték a bíróság által ismertetett polgári peres iratok közül az 1997. szeptember 10-i valamint az 1997. november 17-n tartott tárgyalási jegyzőkönyvek. Ezekből a tárgyalási jegyzőkönyvből kitűnik, hogy az alperesként szereplő I.-né T. Tímea jogi képviselői arról számoltak be a polgári perben ítélező bíróságnak, hogy nekik sincsen tudomásuk sem a kiskorúnak sem pedig a képviselt félnek, I.-né T. Tímeának a tartózkodási helyéről. 1997. november 21-én érkezett a bíróság számára L. ügyvéd úrtól az a beadvány, amelyben I.-né T. Tímea tartózkodási helyét illetve a gyermeknek a tartózkodási helyét közölte. Ezt megelőzően azonban történt egy, a későbbi történések szempontjából is lényeges esemény. 1997. október 29-én I. Istvánnak kapcsolatai révén sikerült megtudnia azt, hogy kiskorú gyermeke melyik óvodában tartózkodik illetve melyik óvodába járattja édesanyja.

I. István az óvodába 1997. október 29-én szeretne volna gyermekét meglátogatni, azonban erre nem volt lehetősége, mert amikor ismerőseivel megjelent az óvodában, akkor az óvoda dolgozói az édesanyját illetve annak élettársát, ők pedig a rendőrséget értesítették. A helyszínre hívott rendőrök közül a XVII. kerületi Rendőrkapitányságnak a Közbiztonsági Osztály vezetője hallgatta meg a kislányt, aki neki azt mondta, hogy édesanyjánál szeretne maradni. Ezért döntött úgy a helyszínen intézkedő rendőr, hogy végül is az édesapa nem viheti el az óvodából a gyermeket, hanem az továbbra is az édesanya gondozásában marad. Erre a tényre a vádlott, I.-né T. Tímea vallomásán kívül bizonyíték Sz. Istvánnak, M. Istvánnak, E. Zsoltnak illetve Szo. Istvánnak a tanúvallomása.

Az ügyben meghallgatott tanúk megerősítették azt is, hogy I. István csak ez alkalommal szerzett tudomást arról, hogy gyermeke melyik óvodában van. Az, hogy I.-né titokban tartotta gyermeke tartózkodási helyét, az ügyben meghallgatott tanúk vallomásaiból illetve az ismertetett polgári peres iratokból is megállapítható.

Ennek az 1997. október 29-i eseménynek azért is van jelentősége, mert ebből az állapítható meg, hogy I.-né T. Tímeának a rendőrségre tett bejelentése kapcsán azonnal az egész rendőri apparátus beindult, s miután a kerületi ügyeletes nem tudott a helyszínre járórt küldeni, a Közbiztonsági Osztály vezetője egy másik vezető beosztású dolgozóval szemé-

lyesen ment a helyszínre, hogy a bejelentés súlyossága miatt – mivel kisgyermekről volt szó –, intézkedjenek az ügyben. Hogy miért tartom fontosnak ezt hangsúlyozni? Az 1997. decemberi eseményeknél erre vissza fogok térni.

I. István ez alkalommal nem tudta elvinni gyermekét, az továbbra is I.-né T. Tímeának a gondozásában maradt. Fontos a dátumot megjegyezni: 1997. október 29-ről van szó, és az ezt követő bírósági tárgyaláson az ügyvéd még nem tudta a pontos tartózkodási helyét megmondani, csak november 21-én jelentette be I.-né T. Tímea illetve a kiskorú gyermeknek az akkori tartózkodási helyét.

Ugyancsak az előzményekhez tartozik, és ezt a vádirat is tartalmazza, hogy 1997. szeptemberében – pontosan meg nem állapítható napon –, I.-né T. Tímea III. rendű vádlott és B. Zoltán IV. rendű vádlott C. Gyula közvetítésével F. Lajost kereste meg abból a célból, hogy részben B. Zoltán egyik kintlévőségének az érvényesítése érdekében intézkedjenek, illetve azzal is megkeresték, hogy a sértettet I. Istvánt verjék meg. Ennek a megbízatásnak az ellenében első alkalommal B. Zoltán 120.000,-Ft-ot adott át F. Lajosnak majd kb. egy hónap múlva, amikor F. Lajossal a XIX. kerületben lévő egyik ESSO kútnál találkozott, akkor további 170.000,-Ft-ot adott át abból acélból, hogy ezt a megbízást – tehát I. István megveretését is – teljesítse.

I.-né T. Tímea illetve B. Zoltán vádlottak a nyomozás során és a bírósági tárgyaláson is tagadták azt, hogy bármilyen megbízást adtak volna F. Lajosnak az I. István megveretésével kapcsolatosan. Azt elismerték, hogy F. Lajossal felvették a kapcsolatot és azt is, hogy pénzt adtak neki annak érdekében, hogy B. Zoltán illetve annak édesapja egyik tartozása illetve követelése behajtásának érdekében intézkedjen. Azt is elmondták azonban, hogy erre az intézkedésre nem került sor. B. Zoltán vallomása szerint F. Lajosnak azért adta a pénzt, hogy a vidéki követelésüknek az érvényesítésében működjön közre.

I.-né T. Tímea és B. Zoltán vádlottak a vallomását azonban a magam részéről nem tudom elfogadni. Miért?

Számos, a vallomásukkal ellentétes bizonyíték merült fel, amelyek azt bizonyítják, a III. r. vádlott az élettársával, B. Zoltán IV. rendű vádlottal I. István megveretésére adott megbízást F. Lajosnak. Melyek ezek a vallomások?

C. Gyulát 2000. május 16-án hallgatta meg a bíróság és vallomásából is kiténik, hogy valóban ő volt az, aki F. Lajost összehozta a két vádlottal, I.-né T. Tímeával és B. Zoltánnal. Azt is elmondta a tanú, hogy a követelés behajtásán kívül szóba került az is, I.-nének rossz a viszonya válófélben lévő férjével, I. Istvánnal és mindenképpen valamilyen módon szeretné a férjét megveretni. C. Gyula a nyomozás során 1998. február 6-án történt tanukénti kihallgatásakor elmondottakat lényegében itt a bírósági tárgyaláson is fenntartotta. Eszerint a vallomása szerint pedig a megbízás arra szólt, hogy 2-300.000,-Ft ellenében I. Istvánnak a fejét F. Lajosék vágják le. Egy korábbi megbízásról is tett említést C. Gyula. Egy preszszóban egy kérdést intézett B. Oszkár felé I.-né T. Tímea, hogy mennyiért vállalja azt, hogy férjének a fejét levágja. Végül is ezt a megbízást B. Oszkár elutasította. A 2-300.000,-Ft vonatkozásában szükségesnek tartom hangsúlyozni, ez C. Gyulának az 1998. február 6-i vallomásában is szerepel.

Akkor, amikor a nyomozás során szembesítették C. Gyulát III. r. vádlottal, többször mondta.– ami a nyom. ir. 1181-1185. oldalán szerepel – I. né azt hangoztatta a preszszóban, hogy levágatja a férjének a fejét.

2001. február 7-én hallgatta meg a bíróság N. Józsefet. Azt a személyt, akit akkor, amikor F. Lajos a megbízást nem teljesítette, I.-né T. Tímea arra próbálta rávenni, hogy F. Lajostól legalább a pénznek egy részét próbálja visszaszerezni.

N. József a nyomozás során tett és a bírósági tárgyaláson fenntartott vallomásaiban elmondta, F. Lajos B. Zoltánnal illetve I.-né T. Tímeával legalább két alkalommal találkozott, a két találkozás helyszínéül jelölte meg a Kőbánya Kispesti pályaudvart illetve a XIX. kerületben lévő ESSO kutat.

A tanú vallomása szerint 290.000,-Ft-ot adott át B. Zoltán összesen F. Lajosnak abból a célból, hogy a követelés behajtása illetve I. Istvánnak a megveretése érdekében cselekedjen. Ezt a nyom. ir. 628-629. oldalán illetve a bírósági tárgyaláson 2001. február 7-én elmondott vallomása tartalmazza.

F. Lajos a legutolsó tárgyaláson, szeptember 13-án történt kihallgatásakor lényegében a nyomozás során tett vallomását fenntartotta. Eszerint a vallomás szerint pedig valóban abból a célból kereste őt meg I.-né T. Tímea és B. Zoltán, hogy egy vidéken lévő követelést hajtson be, illetve ennek a beszélgetés során az is szóba került, hogy I. né válófélben lévő férjét I. Istvánt meg kellene rángatni illetve ráncigálni. Hogy mit jelent ez a ráncigálás illetve rángatás F. Lajos eltérően nyilatkozott a nyomozati vallomásától a bírósági tárgyaláson. Azt azonban a nyomozás során tett vallomásaiban is hangsúlyozta, hogy a megbízást a pénz átvételekor sem volt szándékában teljesíteni. F. Lajos a bírósági tárgyaláson nem tudta elfogadható indokát adni, hogy a nyomozás során tett tanúvallomását miért változtatta meg. Arra hivatkozott, hogy a kihallgatásakor vált ismertté a nyomozóhatóság számára, hogy I. István gyilkosság áldozata lett, őt potenciálisan, mint számításba vehető elkövetőt vonták felelősségre illetve hallgatták ki és ennek a kihallgatásnak a légköre miatt írt alá olyan nyilatkozatot, amit végül is a jegyzőkönyv tartalmaz. Az általa elmondottakban viszont az ellentmondás az, hogy azokról a tényekről, amikről állítólag félelem hatására nyilatkozott, I.-né T. Tímea és B. Zoltán is tett említést, arról, hogy F. Lajossal és N. Józseffel a kapcsolatot felvették. Az általa – F. Lajos által – a nyomozás során elmondottakat pedig C. Gyulának a vallomása is teljes egészében megerősíti.

Itt kell beszélnem arról, hogy amikor a bíróság I. István és I.-né T. Tímeának a házasság alatti illetve a válóper során kialakult kapcsolatát igyekezett feltárni, a kihallgatott tanuk közül többen arról tettek vallomást, hogy a válás ideje alatt, tehát akkor, amikor a gyermek nem I. Istvánnak hanem I.-né T. Tímeának a gondozásában volt, I. István rendszeresen, az életének kioltását kilátásba helyező fenyegetéseket kapott több személytől is, és ezekről a fenyegetésekről beszámolt ismerőseinek.

Kik azok, akik ezeket a tényeket alá tudják támasztani?

Sz. Béla, akit a bíróság május 16-án hallgatott ki, vallomása szerint I. Istvántól hallotta, fenyegették őt, egy nagy veréssel fenyegették meg.

Tanúként hallgatta meg a bíróság I. István sértett testvérét, I. Zoltánt és annak feleségét, I.-né K. Évát. A május 2-án történt tanúkénti kihallgatásukon – tárgyalási jegyzőkönyv 58. illetve 51. oldal – a két tanú határozottan állította azt, hogy I. István beszámolt nekik arról, hogy valaki felhívta őt és megfenyegették. I.-né K. Éva vallomása szerint, aki felhívta, azt közölte vele, hogy már nem kellene élnie, mert többszáz ezer forintot fizettek neki azért, hogy őt megölje. I. Zoltán vallomása szerint ölésre irányuló fenyegetést kapott a testvére telefonon és neki arról beszámolt be, 300.000,-Ft-ot vettek fel azért, hogy őt megöljék.

Ezeket a vallomásokot kell összevetni C. Gyulának a vallomásaival, aki a tárgyaláson és a nyomozás során is arról tett említést, hogy 2-300.000,-Ft-ot adott át F. Lajosnak B. Zoltán IV. rendű vádlott.

F. Lajos a nyomozás során azt vallotta – amelynek megváltoztatásához elfogadható indokot itt a bírósági tárgyaláson nem tudott mondani –, két alkalommal kapott pénzt, egyszer 120.000,- egyszer pedig 170.000 Ft-ot.

A fenyegetés tényéről, mások is tettek vallomást. A. László, akit ugyancsak 2000. május 2-án hallgatott meg a bíróság, akinek közvetlenül I. István számolt be arról, hogy nem tudja miért, de megfenyegették őt.

A tárgyalási jegyzőkönyv 86 oldalán szerepel a 2000. május 23-án meghallgatott dr. B. Magdolna – a kislíu gyermekorvosának – vallomása, aki itt a bírósági tárgyaláson is elmondta, amikor egy alkalommal a kislíu gyógykezelése céljából hívta ki I. István, beszámolt neki arról, hogy fél, mert megfenyegette a felesége, hogy meg fogják ölni őt.

S. Noémi ugyancsak május 23-án, tanúkénti kihallgatásakor mondta el, hogy közvetlenül I. Istvántól hallotta, hogy megfenyegették, ha nem adja vissza a gyereket kinyírják őt. S. Noémi is megerősítette azt, hogy I. Istvánnak az elmondásából egyértelmű volt az ő számára, ezek a fenyegetések I.-né T. Tímea környezetéből származnak.

M. László, L. László és Sz. Éva, tanúként ugyancsak arról számoltak be, hogy a velük egy házban lakó I. István beszélt arról, hogy folyamatosan fenyegetik őt, üzenetnek neki, hogy meg fogják ölni őt.

Itt térnek ki ugyanezeknek a személyeknek a tanúvallomására, akik arra a tényre vonatkozóan is tudtak nyilatkozni, hogy milyen volt a kapcsolata I. Istvánnak a válófélben lévő feleségével, tulajdonképpen mi volt az, ami az együttélésüknek a megromlásához vezetett.

Említettem már korábban, I.-né T. Tímea III. rendű vádlott arra hivatkozott, hogy együttélésük azért szakadt meg, mert I. István őt – még a házasságkötésük előtt – a tárgyaláson pontosította, ha egy alkalommal is, de megerőszkolta, italozó életmódot folytatott, brutálisan viselkedett vele, rendszeresen verte őt és két kiskorú gyermekét I. Istvánt és előző házasságából származó leányát is. Őt 1996. decemberében kizavarta a lakásból, kizárta és ezért kényszerült ő albérletbe.

Számos tanút hallgatott meg a bíróság, akik I.-né állításának az ellenkezőjét vallották. A kihallgatott tanuk, akik I.-né T. Tímea és I. István sértettnek az együttéléséről, házasságáról nyilatkozni tudtak, többségében arról tettek vallomást, hogy I. István családját szerető ember volt. Nem vitatták azt, hogy előfordulhatott, egy-egy alkalommal italt fogyasztott, de nem folytatott italozó életmódot. Az elhangzott vallomások szerint I.-né T. Tímea első házasságából származó Viktória nevű kislányt is, miután egész kiskorában került hozzá, sajátjaként szerette, sajátjaként nevelte őt is. Akit a legjobban szeretett, az a házasságukból származó közös gyermek I. Istvánka volt, akihez – a tanuk elmondása szerint – kézzel soha nem ért, őt soha nem bántalmazta.

Az, hogy mi vezetett a házasságuknak a megromlását, bár hangsúlyozom, itt büntető ügyről van szó, azért ennek elemzésére is a bíróságnak részletesen bele kellett mennie. Az ügyben meghallgatott tanuk közül I. Zoltán, I.-né K. Éva – a sértett testvére illetve sógornője – ugyancsak arról számoltak be, hogy a házasság megromlása arra volt visszavezethető, hogy I.-né meglehetősen szabados életvitelt folytatott, azokat az anyagi javak, amiket I. István a magántaxizással elő tudott teremteni, I.-né igényeinek kielégítéséhez nem volt elegendő. A házasság felbontásához a két tanú vallomása szerint – amelyre mint utaltam 2000. május

2-án történt kihallgatásukon mondtak el és ezt megelőzően pedig nyomozás során I. Zoltán 1998. január 29-én hallgatták meg – elhangzott, igazán a kapcsolatuk akkor romlott meg, amikor 1994-ben a GYES lejárta után I.-né visszament dolgozni. Azt követően, hogy a M. Áruházban elhelyezkedett, ezt követően egyre több olyan férfi kapcsolatai voltak, amit I. István nem nézett jó szemmel. Emiatt közöttük rendszeres volt a nézeteltérés.

Én elfogadom I.-né T. Tímeának azt az állítását, hogy I. István a külvilág számára másként elöltek másképpen viselkedett mint a bezárt ajtók mögött. De az, hogy ezeknek a tanuknak a vallomása tárgyilagos és objektív volt, bizonyítja az – melyre részletesebben ki fogok térni –, hogy a tanuk többsége elismerte, volt olyan valóban, hogy I. István megütötte Tóth Tímeát. Elítélendő, bármilyen házasságot sértő cselekményt követ el I. István felesége T. Tímea, hogy emiatt a férje bántalmazza, de lényegesnek tartom, hogy itt most nem a házasság felbontásának okait kell kutatni, hanem azt kell nézni, hogy valóban olyan életmódot folytatott-e I. István, amit a felesége vádlottként, illetve ezt megerősítve G. Zsolt I. rendű vádlott védekezéséknél cselekménye indítékaként előhozott.

A két tanú, I. Zoltán illetve I.-né K. Éva azok nem tudtak arról beszámolni, hogy I.-né T. Tímea bármikor is együttélésük során panaszkodott volna arra, hogy a férje italozó életmódot folytat, bántja a gyerekeket illetve, hogy vele szemben durván, agresszíven viselkedik. Ugyancsak május 2-án hallgatta meg a bíróság tanúként A. Lászlót – akit ezt megelőzően a nyomozó hatóság 1998. február 3-án hallgatott ki tanúként – és a tanú megerősítette a bírósági tárgyaláson a nyomozás során elmondottakat, hogy nagyon szerette a kisfiút I. István, el nem tudja képzelni azt, hogy bármikor is bántotta volna. Azt is elmondta, hogy T. Tímeának az anyagi igényeit nem tudta kielégíteni I. István, nem tudott arról ő sem beszámolni – bár ismerte mindkettejüket –, hogy I.-né T. Tímea megverésről vagy megerőszkolásról panaszkodott volna.

Az is igaz, hogy a másik tanú, Sz. Béla is a sértett I. Istvánnak az ismeretségi körébe tartozott, de ő is arról számolt be, azt mondta el I.-nének, hogy panaszkodott egy alkalommal, hogy összevesztek a férjével, azonban verésről ő sem tudott beszámolni.

A tárgyaláson kihallgatott C. Gyula május 16-án történt kihallgatásakor I.-nének a következőket mondta: bármikor felszedhető típusú nő volt, rendszeres anyagi gondjai voltak. Neki is elmesélte azt, hogy a férje korábban őt megverte, azonban a terveiről is beszámolt neki I.-né T. Tímea. Ezek a tervek pedig – az ő elmondása szerint – az volt, hogy elveszi a gyereket a férjétől, mert Kanadába akar kimenni, a másik célja az volt, hogy megvereti a férjét, a harmadik pedig az volt, hogy levágatja a fejét.

A III. r. vádlottnak életmódjára, életvezetésére vonatkozóan a bíróság – miután felkutatására nem vezetett eredmény-, a nyomozás során tett tanukénti vallomását ismertette K. Lászlónak. K. László elmondta, hogy ismerte I.-né T. Tímeát, közelebbi kapcsolat nem volt közöttük azonban tudta, hogy könnyűvérű nő, aki nem veti meg a férfiakat és keresi a férfiak kegyeit.

H. Gézátnak ugyancsak május 16-án hallgatta meg a bíróság I. István illetve I.-né kapcsolatára vonatkozóan. Nem volt olyan a vallomása szerint, hogy I. István bármikor, akár feleségét vagy pedig gyermekét megverte volna.

A tanúként kihallgatott gyermekorvosnőnek dr. B. Magdolna vallomására is hivatkozni az együttélés során tanúsított magatartással kapcsolatban. B. Magdolna itt a bírósági tárgyaláson is, egyezően a nyomozás során 1998. március 18-án tett vallomásához, elmondta, hogy több alkalommal is találkozott a család mindkét tagjával. Akkor, amikor a gyereket

vizsgálta illetve betegség miatt őket felkereste, egy békés család benyomását keltette számára. Elmondta, hogy I.-né mikor egyedül volt, akkor sem panaszkodott soha arra, hogy a férjével bármiféle kifogása lenne.

S. Zoltánnét is tanúként hallgatta meg a bíróság május 23-án, aki ismerte I.-nét és I. Istvánt. Elmondása szerint I.-né soha nem panaszkodott sem italozásról, sem bántalmazásról sem arról, hogy a gyerekeket verte volna a férje. Hasonlóképpen nyilatkozott S. Noémi is, akit a bíróság ugyancsak május 23-án hallgatott meg.

S. Noémi volt az, aki huzamosabb időn keresztül I.-né T. Tímeával együtt dolgozott. Ennek a tanúnak a vallomása, aki nőként közelebről ismerte T. Tímeát, a tények megállapítása szempontjából döntő jelentőségű.

S. Noémi volt aki elmondta azt, alátámasztva mindazt, amit az eddig általam felsorolt tanúk is megerősítettek, nevezetesen, hogy amiatt volt a feszültség I. István és felesége között, mert T. Tímeának az igényeit nem tudta I. István kielégíteni, amiatt volt a feszültség elsősorban közöttük, mert I.-nének más férfi kapcsolatai is voltak, melynek következményeképpen a gyerekeit is elhanyagolta. Az elhanyagolás alatt azonban nem azt kell érteni, hogy nem adott enni, és nem ápolta a gyerekeket akkor, amikor módja volt. De azt mindenképpen meg kell említeni, hogy amikor haza kellett volna időben érkeznie, akár az éjszakai műszakból is, nem ért haza több alkalommal, mert akkor éppen a barátjával volt, vagy csak a hajnali órákban ért haza és ez idő alatt I. Istvánnak kellett mind a két gyerekről gondoskodnia. Annak az I. Istvánnak, aki magántaxisként az éjszakai órákban tudott volna több pénzt keresni, viszont I.-né távolmaradása miatt erre nem volt lehetősége. Ezt S. Noémi vallomásában mind a nyomozás során mind pedig a tárgyaláson elmondta.

Azt is megerősítette, hogy olyan viszonyban volt I.-né T. Tímeával, hogy T. Tímea kérte őt meg arra, hogy fedezze azokat a férfi kapcsolatait, amiket nem akart férje tudomására hozni.

A tanú erősítette meg – ami többek között az ő vallomásának az objektivitását és tárgyilagosságát bizonyítja –, hogy biztos volt és beszélt is arról I. István, nagyon haragszik a feleségére, volt vita és egyszer pofon ütötte, amikor látta, hogy a házuknak a kapujában – miközben ő a gyerekekre vigyázott – a barátjával csókolózott.

I. Csabánének a vallomása is azt erősíti meg, hogy az édesapa és I. István között nagyon harmonikus volt a kapcsolat. Gondoskodott a gyerekről, soha semmiféle veszekedés nem volt közöttük. Azt is elmondta, hogy a féltékenykedés miatt volt a feszültség a sértett illetve a III. r. vádlott között. A tanúnak a vallomását az október 3-i tárgyalási jegyzőkönyv tartalmazza.

December 5-én került sor Sz. Évának illetve L. Lászlónak a tanúkénti meghallgatásukra. Hasonlóképpen nyilatkoztak, hogy a sértett I. István rendszeresen gondoskodott a gyerekről, harmonikus volt közöttük a kapcsolat és a házasságuk felbomlása illetve az elköltözés nem I. István magatartása hanem I.-nének a magatartására vezethető vissza.

Megint ezeknek a vallomásoknak a tárgyilagosságára hivatkoznék: L. László aki nem tagadta, és nem hallgatta el, hogy valóban volt arról szó – ő is tud olyan esetről – amikor I. István megütötte feleségét. Jelen volt akkor, amikor I. István egy alkalommal megütötte a feleségét. De szemtanúja volt annak is, hogy nem I. István hanem I.-né T. Tímea volt az, aki egyik alkalommal olyan pofont adott a férjének, amikor egy másik nőre ránézett, hogy a kezéből a szatyrot kiejtette. I.-né T. Tímea volt az, aki egyik közös szórakozásukkor úgy fejbe verte a férjét, hogy az bevverte a fejét az asztalba. I.-né T. Tímea volt az, aki megalázza

mások előtt a férjét úgy, hogy a vörösbort a fejére öntötte. Ezt I.-né T. Tímea sem vitatta itt a tárgyaláson és L. László mondta, hogy ezeknek a megaláztatásoknak az eredménye volt az, hogy egyszer valóban elszakadt a cérna I. Istvánnál és valóban a feleségének ment neki.

Ezekből a vallomásokból pedig az én álláspontom szerint semmiképpen sem az a kép bontakozik ki, vagy állapítható meg az elhunyt sértettről, amit I.-né T. Tímea itt a tárgyaláson próbált meggyőzően előadni illetve nem az a jellemző I. Istvánra, amit egyébként G. Zsolt I. rendű vádlott is védekezésében előterjesztett.

A következő, az ügy szempontjából lényeges esemény 1997. december 19.. Ekkor került sor arra, hogy I. István – amikor már tudta azt, hogy hol tartózkodik, illetve melyik óvodába jár a kiskorú gyermeke – mindent meg tett annak érdekében – miután nem döntött még a bíróság ideiglenesen sem a gyermek elhelyezéséről – hogy gyermekét valamilyen módon visszaszerezze.

A sértett 1997. december 19-én S. Zoltánnal és egy ismeretlen személlyel a H. téri óvodának a közelében jelent meg, ahol nem vitatott és nem vonható kétségbe I.-né T. Tímea vallomása, hogy vele szemben erőszakot alkalmazott, és a taxigépkocsiba, amivel érkeztek, a kislít betette és a V. utcai lakására vitte. Ezt követően 1998. január 13-án bekövetkezett haláláig I. István gondozta a kiskorú gyermeket.

Azt a tényt, hogy I. István erőszakkal vitte a gyermeket, ezt S. Zoltán vallomása és nem vitathatóan I.-né T. Tímeának az 1998. január 13-án saját kezűleg irt bejelentése is bizonyítja.

Azt, hogy ekkor kik voltak még ott, és milyen módon vettek részt a gyermek elvitelében, itt ebben a bírósági eljárásban már nem kell vizsgálni. Tényként azt lehet megállapítani, hogy I. István erőszakkal I.-né III. rendű vádlott gondozásából a saját gyermekét elvitte. Ebben azonban III. r. vádlott nem tudott belenyugodni.

Ezt követően került sor arra, hogy a III. rendű vádlott több alkalommal a V. utcai lakásnál felkereste férjét és próbálta valamilyen módon gyermekét visszaszerezni. Hogy ez nem a gyermeknek pusztán a láthatására irányult, ezt a cselekmények kapcsán tanúsított magatartása illetve az a felvonulás bizonyít, amit ennek érdekében foganatosított. Nem hiszem, hogy ha csupán a gyermekét akarta volna látni, akkor szüksége lett volna, hogy további támogatókkal 2-3 esetenként 4 emberrel körülvéve menjen el a V. utcai lakásba, hogy gyermekét meglátogassa.

A december 19-i eseményhez röviden visszatérve még a következő fontos dologra szeretnék kitérni:

I.-né T. Tímea III. r. vádlott a XVII. kerületi Rendőrkapitányságnak az ezzel az eseménnyel kapcsolatban a feljelentést csak 1998. január 13-án tette meg kb. 9 óra körül. Az, hogy milyen körülmények között került sor ennek a feljelentésének a rögzítésére, átvételére, ezt az ügyben meghallgatott tanúnak a vallomása illetve a bíróság által beszerzett ügyeleti napló mint okirati bizonyíték is alátámasztják.

Miért tartom szükségesnek azonban ennek a bejelentésnek vagy feljelentésnek a körülményeit tisztázni?

A végeredményt mondanám: biztosan véletlen egybeesés, hogy 1998. január 13-án tehát azon a napon, amikor G. Zsolt I. rendű vádlott és fk. B. Zoltán II. rendű vádlott megölte I. Istvánt, ezen a napon tette meg a feljelentést I.-né T. Tímea az 1997. december 19-én történtek miatt. Erre vonatkozóan volt neki magyarázata is, nevezetesen arra hivatkozott, hogy már azon a napon bejelentést tett a rendőrségnek és a bejelentés ellenére azonban a rendőrség

semmit nem tett. Azzal utasították el, hogy szerezzen két tanút és majd ha a két tanú rendelkezésre áll, akkor tegye meg a feljelentést, 30 nap milderre neki rendelkezésre áll.

Az, hogy ez nem így történt, nem tett semmilyen bejelentést december 19-én a XVII. kerületi Rendőrkapitányságra, az ügyben ezen a napon szolgálatot teljesítő ügyeletes tisztnek a tanúvallomása, illetve még a korábban kihallgatott Sz. Istvánnak a tanúvallomása is bizonyítékul szolgál az én álláspontom szerint. Az ügyben kihallgatott ügyeletes tiszt megerősítette, hogy ha ilyen tartamú bejelentés érkezik a kapitányságra, akkor ezt mindenképpen valamilyen módon az ügyeleti naplóban rögzítik, és az is biztos, hogy valamilyen módon rendőrt küldenek a helyszínre, járőrt, vagy valaki más megy ki. Határozottan állította, hogy ilyen az ő szolgálati ideje alatt nem történt december 19-én, hogy I.-né T. Tímea bármilyen bejelentést tett volna.

A nyomozás során illetve az ügyészi kihallgatáson T. Tímea arra hivatkozott, hogy Sz. Istvánt a Közrendvédelmi Osztály vezetőjét kereste személyesen, neki tette ezt a bejelentést. Sz. úr itt a bírósági tárgyaláson vitatta azt, hogy december 19-én ilyen bejelentést kapott volna, ő is azt erősítette meg, hogy ha ilyen érkezett volna, akkor biztos, hogy a XVII. kerületi Rendőrkapitányság valamilyen intézkedést foganatosított volna. És most térnék vissza az 1997. október 29-én történetekre, ami az ügyben kihallgatott ügyeletes tisztnek illetve Sz.-nek a tanúvallomását erősíti meg. Nevezetesen azt, hogy amikor az óvodából érkezett bejelentés, hogy egy édesapa – s nem valamilyen bűncselekményről, hanem arról érkezett bejelentés, hogy egy édesapa akarja elvinni a saját gyermekét az óvodából – akkor mivel járőrt éppen nem tudtak küldeni, a Közrendvédelmi Osztály vezető volt az, aki személyesen egy másik alosztályvezetővel a helyszínre kiment intézkedni, miután egy gyereknek az elviteléről volt szó. Biztos vagyok benne, ha ilyen bejelentés érkezik, egy gyereknek úgymond az elrablásáról, biztos, hogy a XVII. kerületi Rendőrkapitányság feljegyzésében, ügyeleti naplójában valami nyoma lett volna és erre valamilyen intézkedés történt volna. Hozzáteszem, én elfogadom azt, hogy teljesen véletlen, hogy pontosan 1998. január 13-án szánta rá magát I.-né T. Tímea, hogy bemenjen a XVII. kerületi Rendőrkapitányságra, a december 19-én történt eseménnyel kapcsolatban a feljelentést megtenni. Azt is elismerte és hangoztatta, hogy az a két tanú, akire hivatkozva nem tette meg december 19-én írásban a bejelentést, január 13-án ugyanúgy nem állt rendelkezésére, ugyanúgy állítólag az a két személy nem vállalta az ügyben történő tanúskodást. Hozzáteszem azt is, hogy I.-né T. Tímea III. rendű vádlott és B. Zoltán IV: rendű vádlottak maguk sem vitatták, hogy az ügyvédjükhöz is segítséghez fordultak, aki azt tanácsolta, hogy miután nekik joguk van a gyerekhez, elhozhatja az édesapától bármilyen körülmények között. Tehát ügyvédi segítséget is kérhettek volna a feljelentés megtételéhez, de nem történt. Hangsúlyozom, véletlen egybeesés, hogy egészen január 13-ig várározott ezzel I.-né T. Tímea.

De az, hogy mi történt a gyerek visszaszerzése érdekében, és hogy ezek a próbálkozások mind eredménytelenek voltak, azt hiszem szükséges ezzel foglalkozni, mivel nyilvánvaló, ez váltotta ki végül is azt, hogy I.-né T. Tímea 1998. január 11-én egy olyan módszerhez folyamodott, ami végül ebbe a tragikus eseménybe torkollott.

Az 1998. december 21-én történetekkel kapcsolatban – amikor a III. r. vádlott M. Istvánnal és egy ismeretlen személlyel ment el a Vénusz utcai lakáshoz azért, hogy a férjétől a gyereket elhozza. Itt nem pusztán láthatásról volt szó, hanem igen is az I. István által alkalmazott eszközzel a gyerekeknek a visszaszerzéséről, hiszen I.-né T. Tímea sem vitatta azt, valóban rugdosta ez alkalommal az ajtót, azt sem vitatta, hogy ez alkalommal nem egyedül

hanem M. Istvánnal és talán még egy ismeretlen személlyel ment a Vénusz utcai lakáshoz. Ez kb. a déli órákban történt és ekkor a lakásban tartózkodott I. István is a kisgyerekekkel kk. I. Istvánnal és a testvérétől I. Zoltántól próbált segítséget kérni.

I. Zoltán a tanúvallomásában elmondta, hogy fizetési gondok miatt a lakásban vezetékes telefon nem volt, egy rádiótelefonja volt I. Istvánnak, de ezen is csak segélyhívást, SMS-t lehetett küldeni illetve letiltás miatt csak a bemenő hívásokat lehetett fogadni. I. Zoltán elmondta, hogy 1997. december 21-én a déli órákban SMS üzenetet kapott testvérétől, nevezetesen, hogy válófélben lévő felesége áll az ajtó előtt, be akarják szakítani az ajtót és a gyerekért jöttek. Ezt a vallomását támasztja alá a bíróság által ismertetett híváslista is.

A híváslistán az is rajta van, hogy ezt követően egy visszahívás volt I. Zoltán részéről és az is, hogy egy segélyhívás volt a 107-és hívószámra: nyilvánvalóan segítséget kért a rendőrségtől I. István.

Sz. Éva volt az, aki ez alkalommal segítséget próbált nyújtani az erőszakosan fellépő I.-né T. Tímea ellen, akinek magatartásáról Sz. Éva és élettársa, L. László is beszámolt. Sz. Éva azt állította, hogy nincsenek otthon, I. István a gyerekekkel együtt elment, ezért egy rövid időre a lépcsőházból távozott I.-né a két személlyel. Ezt kihasználva I. István a kisgyerekekkel Sz. Évának az egy szinten lejjebb lévő lakásába menekült be.

A rendőri jelentések is ezt a tényt támasztják alá, tehát azt, hogy december 21-én ott járt a V. utcai lakásnál T. Tímea és a gyereket próbálta ilyen erőszakos módon visszavenni.

A visszavétel módjáról azért M. István valamennyire enyhébben fogalmazott a bírósági tárgyaláson tett tanukénti meghallgatásakor illetve ezt megelőzően a nyomozás során. De azt a tényt, amit I. Zoltán is megerősített, amit a híváslisták is tartalmaznak, azt M. István a vallomásakor elmondta, tehát az időpontot, és azt, hogy az ajtót rugdosta Tóth Tímea.

December 21-nek a későbbiek során még van jelentősége, de térjünk rá az azt követő napnak, 1997. december 22-nek a történéseire:

Azt a vádlottak sem vitatták – most már valamennyi vádlottról szó van –, hogy 1997. december 22-én a kora reggeli órákban gépkocsival azért mentek a V. utcai ház elé, hogy akkor, amikor I. István lejön a lakásból, akkor vele szót váltsanak és nyilvánvalóan, a céljuk pedig az volt, hogy a gyermeket is visszaszerezzék. I. István azonban, felismerve a rá várakozó embereket a lakásának ablakából, ugyancsak a rendőrség segítségét illetve I. Zoltán segítségét kérte, amit ugyancsak az ismertetett híváslisták alátámasztanak. A rendőri jelentés is megerősíti, hogy I. Istvánnak a bejelentésére mentek ki és igazoltatták a gépkocsiban ülő személyeket, akiknél ez alkalommal G. Zsolt I. rendű vádlott birtokában lévő törkést is lefoglalták.

Az, hogy december 22-én a vádlottak milyen célból mentek ide a lakáshoz, erre I.-né T. Tímeának a vallomása is bizonyítékul szolgál. Ő itt a bírósági tárgyaláson sem vitatta azt, hogy 100.000,-Ft-ot ígért G. Zsoltnak azért, hogyha ő elkiséri a V. utcai lakáshoz. Ennek a 100.000,-Ft-nak azért van jelentősége, mert I.-né tagadja azt, hogy egyrészt férjének a megölésére bármilyen megbízást adott volna, azt is tagadja, hogy ezért pénzt kínált volna bárkinek is. G. Zsolt I. rendű vádlott ezzel szemben pedig azt állította a nyomozás során, hogy I.-né megbízására, pénzért hajtották végre I. István megölését. Találkozás vallomásaikban csak az összegben van, nevezetesen, hogy I.-né elismerte, hogy ígért 100.000,-Ft-ot G. Zsoltéknak, az ő állítása szerint azonban a munkaidő-kiesés, benzinköltségek miatt lett volna erre szükség illetve ezért ajánlotta fel ezt az összeget. G. Zsolt I. rendű vádlott pedig

azt mondta, hogy ilyen felajánlás nem volt, az egészet szívességből tette meg I.-né érdekében illetve I.-néért.

Itt találkozok először I.-né T. Tímea III. rendű vádlott, B. Zoltán IV. rendű vádlott valamint G. Zsolt I. rendű vádlott és fk. B. Zoltán II. rendű vádlott azzal a céllal, hogy I. Istvánt felkeressék a gyerek visszaszerzése érdekében. Az, hogy ez az első találkozásuk volt-e valóban, ezen a napon ismerkedett-e meg vagy ezt megelőző napon ismerkedett-e meg G. Zsolt T. Tímeával, ellentétes vallomások állnak rendelkezésre. Jelentősége van ennek a körülménynek is, hiszen I.-né T. Tímea vitatja, hogy korábban találkozott volna G. Zsolttal, az ő vallomása szerint az első találkozásuk 1997. december 21-én volt. Emiatt is kizárt dolognak tartja, hogy bármire is megkérte volna G. Zsoltot azon kívül, hogy az élettársával együtt a válófélben lévő férje lakására elvigye.

G. Zsolt I. rendű vádlott azonban itt a bírósági tárgyaláson is úgy nyilatkozott, hogy I.-né T. Tímeát már 1997. nyaratól ismeri. B. Zoltán IV. r. vádlott évek óta ismerőse neki, a XVII. kerületben lakik ő is, onnan ismerte. Gépkocsijavítás céljából több alkalommal találkozott egymással. Hangsúlyozta, hogy B. Zoltán élettársaként 1997. nyarán ismerte meg I.-né T. Tímeát. I.-né T. Tímea vitatta ezt a nyomozás során és a bírósági tárgyaláson is, határozottan állítja, hogy G. Zsolttal csak és kizárólag 1997. december 21-én találkozott először, mégpedig a gyermek óvónőjének lakásán M. Istvánné lakásán. Ezzel ellentétes G. Zsolt nyilatkozata, aki azt mondta, hogy már 1997. óta ismeri I.-nét, sőt, ez a kapcsolatuk odáig alakult, hogy érzelmi szálak kötötték őt I.-néhez. Igaz, hogy ez egyoldalú volt, csak ő volt szerelmes I.-nébe és ezt a szerelmét nem merte feltárni I.-né T. Tímea előtt. Azt azonban hangsúlyozta, hogy ez a szerelem hosszú beszélgetések során alakult ki, az alkalmakkor is, amikor együtt lehettek I.-nével kettesben: McDonaldsokban illetve az albérleti lakásukban.

I.-né T. Tímea azt is tagadja, hogy 1997. december 22-dikét követően G. Zsolttal találkozott volna 1998. januárjáig, addig, amíg a rendőrség az eljárást meg nem indította I. István eltűnése miatt. I.-né arra hivatkozik, hogy G. Zsolttal december 22-én találkozott utoljára, 21-én először és 22-én utoljára, akkor, amikor édesanyjához őt családjával együtt levitte Zalaegerszegre. Ezt követően pedig csak 1998. januárjában, amikor a rendőrségi eljárás már folyt I. István eltűnése illetve a sérelmére elkövetett bűncselekmény miatt. Akkor is csak azért találkozott G. Zsolttal, mert az államigazgatási eljárást folytató rendőrhölgy megkérte őt, hogy a december 21-én illetve 22-én társaságában volt személyeknek adja át az üzenetet, hogy a rendőrség szeretné őket meghallgatni. Ezért kereste csak G. Zsoltot. Azt azonban I.-né T. Tímea sem vitatja, hogy a kisfiú, amikor az ő gondozásában volt, rendszeresen arra a karate-edzésekre járt, amelyet G. Zsolt vezetett, hiszen G. Zsolt elismerte, hogy ő a karate sajátos ágát képviseli, üzi, és ezekre az edzésekre I.-né kisfiát, I. Istvánt is több alkalommal elvitte. Mikor vitte el?

I.-né azt mondja, hogy 1998. januárjában, január 16-án került vissza az ő gondozásába a kisfiú, és januárban G. Zsolttal csak akkor találkozott, amikor a rendőrség kérésére szóltak a kihallgatás miatt. Erre a kihallgatásra pedig 1998. január 29-e után került sor, akkor amikor I. István holttestét is megtalálták. 1998. február 6-án pedig már őrizetbe vették I.-nét és G. Zsoltot. Tehát ha I.-né vallomását fogadnánk el, akkor a kisfiúnak az edzésre járása G. Zsolthoz 1998. január 29-e és február 6-a közötti időszakra esik. Nem zárható ki, hogy erre az időpontra esett, csak elfogadhatatlannak tartom, hiszen ekkor I.-né már tudta, hogy férjét megölték, ott volt az ő gondozásában a kisfiú. Meglepődnék azon, hogyha a gyermekéről nagy szeretettel gondoskodó édesanya arra fordítaná a fő hangsúlyt, hogy G. Zsolthoz menjen

karate-edzésre a kislíú. De I.-né T. Tímea III. rendű vádlott vallomásával ellentétes vallomások is vannak. Nemcsak G. Zsolt I. rendű vádlotté, hanem M. Istvánné tanúvallomása is, aki elmondta, hogy a kislíú, mikor ott volt az óvodába, akkor már több alkalommal beszélt arról, hogy G. Zsolthoz jár edzésre, ő oktatja őt. M. Istvánnénak a vallomása is azt támasztja alá amire G. Zsolt hivatkozik, nevezetesen, hogy már 1997. nyarán – I.-né által hivatkozott decemberi találkozást jóval megelőzően – ismerte G. Zsoltot I.-né.

M. Istvánné egyébként ezt a május 23-i vallomásában is elmondta, hozzáteszem, amikor I.-né T. Tímeával szembesítették, akkor arra hivatkozott, lehet, hogy rosszul értette a kislíú nyilatkozatát, nevezetesen, arra gondolt, hogy a kislíút majd G. Zsolt fogja vinni az edzésre. De ha 1997. december 21-e és 1998. január vége között I.-né nem találkozott G. Zsolttal és január 16-án már gondozásában volt a kislíú, mi alapozná meg azt, hogy I.-né arról beszélne a kislíúnak, hogy az a G. Zsolt – akit a kislíú még nem is ismer – majd ahhoz fog edzésre járni, és a kislíú az óvónőnek január 16-a és 29-e között erről beszélne az óvodában.

Az én álláspontom szerint itt nem T. Tímea III. rendű vádlottnak a vallomását kell a bíróságnak elfogadni, nevezetesen arra vonatkozóan, hogy mikor találkozott első alkalommal vagy mikor alakult ki a kapcsolat I.-né III. rendű vádlott és G. Zsolt I. rendű vádlott között, hanem G. Zsoltnak illetve M. Istvánnénak etekintetben tett vallomását.

Azt, hogy I.-nének a vallomása nem fogadható el, arra B. Zoltán IV. rendű vádlottnak egyébként nyomozás során tett vallomása is utal. Amikor B. Zoltán IV. rendű vádlottat a rendőrség védőjének a jelenlétében hallgatta meg, akkor B. arról beszélt, hogy a 1998. január hónapban fk. B. Zoltán és G. Zsolt is több alkalommal ott volt a lakásukban. Arra hivatkozott, hogy velük többször találkozott, hetente háromszor jártak fel, G. Zsolt, és fk. B. Zoltán. Ennek a magyarázata az volt, hogy a fenyegetéstől tartottak és ezért jártak fel oda segítségképpen. Ez a nyomozás során B. Zoltán IV. rendű vádlott 1998. február 23-án tett vallomásában szerepel. Ez azonban ellentmondásban van B. Zoltán IV. rendű vádlottnak a 2000. március 2-án a bírósági tárgyaláson tett nyilatkozatával, miszerint januárban nem találkozott velük, azonban ennek az ellentmondásnak az okára elfogadható magyarázatot nem tudott adni.

Az 1997. december 22-én történetekkel kapcsolatosan összegzőként meg kell állapítani, hogy I.-né T. Tímea nem 1997. december 21-én M. lakásán ismerkedett meg G. Zsolttal. G. Zsolt I. r. vádlottat már korábban, kb. 1997. nyarától ismerte. Ennek a kapcsolatnak az eredménye volt az, hogy G. Zsolt részéről egy érzelmi kötődés is I.-né irányában kialakult. Az, hogy ez a vádlotti állítás nem volt minden alap nélkül, ugyancsak M.-né tanúvallomására hivatkoznék, amit 2000. május 23-án itt a bírósági tárgyaláson (tjvk. 99. oldal) mondott: több alkalommal látta, hogy G. Zsolt I. rendű vádlott I. Istvánnét az albérleti lakásukba kísérte. Az ő elmondása szerint ő fel tudta mérni az, ahogy segített I.-nének, ahogy beszélt vele, ahogy nézett rá, nem egy egyszerű baráti kapcsolat ami G. Zsolt és I.-né között kialakult.

I.-né itt ezt azzal magyarázta, hogy valóban láthatta őket M.-né – hozzáteszem, hogy ezt M.-né magától mondta el, nem kérdésre, hanem csak akkor, amikor G. Zsolt és I.-né kapcsolatáról kellett beszélnie –, hogy ő mit tapasztalt, mit észlelt. Akkor, amikor I.-né ez ellen a szembesítéskor tiltakozott és azt mondta, hogy ilyen kapcsolat nem volt illetve nem is lehetett, azzal magyarázta, hogy M.-né akkor láthatta őket, amikor a férjének a fenyegetését illetve eltűnését követően attól tartott, hogy férje mégis felbukkan valahol, G. Zsolt ezért több alkalommal lakásáig illetve munkahelyére őt elkísérte. M.-né azonban semmiféle magyarázatot nem tudott adni, hogy ezek után miért módosította a vallomását, hogy biztos

egyszeri találkozásról volt szó. Az én megítélésem szerint a korábbi a spontán nyilatkozata az, amit alapul el kell fogadni.

A december 22-én történetknél utaltam arra, hogy bizonyítékként kell figyelembe venni azt a rendőri jelentést, amely D. Zsigmond, G. Zsolt, fk. B. Zoltán, B. Zoltán és I.-né T. Tímea előállításáról rendelkezik. Ott a nyilatkozat is elhangzik, hogy milyen célból jöttek illetve a férjével akart találkozni I.-né. A gépkocsi rendszáma is lényeges, mert itt, a vádlottak ez alkalommal ugyancsak a frsz-u Lada típusú személygépkocsival mentek, ami a II. r. vádlott nevelőapjának tulajdonában volt, de ezt a gépkocsit G. Zsolt több alkalommal használta.

A december 22-e és december 21-i eseményhez kapcsolódóan: A vádlottak közül B. Zoltán IV. rendű vádlott és I.-né T. Tímea III. rendű vádlott is a bírósági tárgyaláson – hasonlóan G. Zsolt I. rendű vádlotthoz – arról beszéltek, hogy 1997. december 21-én ők az esti órákban is, tehát délelőtt Markó Istvánnal volt I.-né a Vénusz utcai lakásnál, este pedig B. Zoltán, G. Zsolt és I.-né ugyancsak elmentek a Vénusz utcai lakáshoz. Hogy ennek az állításnak nincs alapja, én itt arra hivatkoznék, hogy a vádlottak – B. Zoltán, I.-né és G. – nyilatkozata között lényeges ellentmondások voltak atekintetben, hogy ez alkalommal hány kocsival, kivel mentek és kik voltak ott.

A vádlottak közül G. Zsolt arra emlékezett, hogy egy autóval mentek, Bancsi arra emlékezett, hogy két autóval mentek, D. Zsigmond és B. Zoltán is ott volt. D. Zsigmond állította, hogy december 21-én este nem volt ott és B. Zoltán is állította, hogy ő nem volt ott december 21-én az esti órákban Csepelen a vádlott-társaival. Ennek azért van jelentősége, hogy itt ellentmondás van a vádlottak ezen nyilatkozatai között, mert I.-né arra is hivatkozik, hogy december 21-én este ő bement a csepeli rendőrkapitányságra ahol segítséget kért gyerekének a visszaszerzése érdekében, de ez alkalommal is a kapuban szolgálatot teljesítő rendőr elküldte őt arra való hivatkozással, hogy családi veszekedésről van szó és ezért nem hajlandó intézkedni. Az ő állítását azért nem lehet elfogadni mert ugyan az a csepeli rendőrkapitányság mind december 21-én délelőtt mind pedig 22-én a reggeli órákban, akkor amikor bejelentés érkezik a rendőrkapitánysághoz, rövid időn belül járőrt küldenek a helyszínre. Az, hogy I.-né sem G. Zsolttal sem egyedül sem Bancsival nem volt a XXI. kerületi Rendőrkapitányságon, ezt az ügyben tanúként kihallgatott Molnár Péternek a tanúvallomása is megerősíti, aki ez alkalommal ügyeleti szolgálatot teljesített és azt mondta, hogy semmi ehhez hasonló bejelentés sem az ügyeleti napló sem az ő ismerete szerint nem történt. Itt megint arra utalnék, amit az ügyben tanúként kihallgatott rendőrök elmondtak: Szombat Istvánra, Varga Józsefnek, M. Gy.-nek valamint T. Istvánnak – Varga, M. T. a XVII. kerületi Rendőrkapitányság ügyeletén teljesítettek szolgálatot – azt mondták, hogy ilyen tartalmú bejelentést nyilvánvalóan rögzítettek volna az ügyeleti naplóba.

Hozzáteszem, én nem zárom ki annak a lehetőségét sem, hogy a Csepel illetve a XVII. kerületi Rendőrkapitányságon nem mindig az előírásoknak megfelelően járnak el, de ebben az ügyben semmiféle olyan információ, adat nem merült fel, amely I.-né állítását alapozná meg, hiszen valamennyi általa tett bejelentésről, ami ténylegesen dokumentálható, az rögzítve van mind az ügyeleti naplóban mind pedig a feljelentésben. A XXI. kerületi Rendőrkapitányságon amikor I.-ék részéről bejelentés érkezik, ezek mind dokumentálva vannak, ezek mind rögzítve vannak, erről jelentés készült. Miért csak I. István bejelentéséről? I.-né bejelentéséről miért nem készítettek volna a XXI. kerületi Rendőrkapitányságon erre vonatkozóan feljegyzést, vagy miért nem intézkedtek volna az ő bejelentése alapján, hiszen ezt a tanúk is megerősítették vallomásaikban, hogy ha gyerek-bántalmazásról vagy

gyerek-elvitellel kapcsolatos bejelentés van, erre biztos, hogy elsőként intézkednek, illetve mindenképpen kimennek.

Az események további menete az, amely ugyancsak egy kicsit hosszabb fejtegetést igényel. Az 1998. január elején I.-né T. Tímea, B. Zoltán, G. Zsolt találkozója, az ő megbeszélésük, ennek az időpontja és ennek a találkozásnak a célja illetve ami ott elhangzott, ez az ügy további megítélése szempontjából döntő jelentőségű.

Ezekre vonatkozóan is csak és kizárólag vádlotti vallomások állnak rendelkezésre és a bíróságnak azt kell eldöntenie, hogy ezek közül a vádlotti vallomások közül melyiket fogadja el tényállás alapjául, melyeket fogadja el bizonyítékként.

I.-né T. Tímea vallomásával, amit a tárgyaláson elmondott, annak értékelésével nem kívánok részletesebben foglalkozni. Már korábban a gyermekével, az apának a gyermekkel illetve neki a válófélben lévő férjével történő kapcsolatáról illetve az ezt megelőző életvitelükről tett nyilatkozatai tekintetében úgy gondolom, hogy valamennyi általam ismertetett tanuk vallomása az ő állításait megcáfolja. Ha pedig etekintetben I.-né T. Tímeának a vallomásait nem fogadom el, akkor én az 1998. január elején, nevezetesen a 11-én történtek vonatkozásában sem az ő vallomására alapítanám a tényállást. Ezen a vallomáson kívül még B. Zoltán nyilatkozata van, aki ugyancsak azt állítja a bírósági tárgyaláson, hogy 1998. január elején, nevezetesen 11-én nem találkozott G. Zsolttal, nem volt náluk G., közöttük semmilyen megbeszélésre nem került sor.

Mi az, ami ezzel az állítással ellentétes?

Elsőként, illetve egyetlen bizonyítékként etekintetben G. Zsolt vallomását hívnám fel. Azé a G. Zsolté, aki azonban itt a bírósági tárgyaláson már a január 11-én történetekre vonatkozóan is eltérően nyilatkozott.

G. Zsolt a cselekménnyel kapcsolatban, nevezetesen I. István eltűnésével illetve halálával kapcsolatban amikor a rendőrség kihallgatta első ízben, 1998. február 6-án történt. G. ebben a vallomásában a legelejen akként nyilatkozik, hogy elismerte I. István megölését és ennek indokaként azt hozta fel, hogy a válófélben lévő felesége, I.-né T. Tímea kérte minderre fel, bízta meg ezzel a cselekménnyel illetve kérdezte meg tőle, hogy mennyiért vállalná el I. István megölését. Ő ezért 500.000,-Ft-ot kért, ezért vállalta I. István megölését. Ebben a vallomásában G. kezdettől fogva az 1998. január 13-i történésekhez köti az időpontot és azt mondja, hogy január 13-t megelőzően 1-2 nappal történt az, hogy B. Zoltán őt telefonon a XVII. kerületi IX. utcában lévő albérleti lakásukhoz hívta. elmondása szerint itt került sor arra, hogy I.-né – ez a február 6-i vallomása – arra kérte meg, illetve arra hívta őt fel, hogy mennyiért vállalná a férjének a megölését és ő 500.000,-Ft-ban határozta meg. Majd mindvégig B. Zoltán jelenlétében beszélt a férje és közöttük lévő kapcsolatáról, majd ugyanezen a napon még, január 11-én gépkocsiba ültek és bár már korábban volt a Vénusz utcai lakásnál, I.-né ajánlotta azt, hogy az óvoda közelében találkozzon illetve fogja el vagy fogja meg I. Istvánt és miután tudták, hogy Csepelen kb. hol van az óvoda, ezt a pontos helyét még nem tudta G. Zsolt, ezért még az nap este B. Zoltánnal – tehát január 11-én este – kimentek Csepelre, ahol az óvodát az Iskola utcában lévő óvodát megmutatta neki I.-né és Bancsi. G. Zsolt ez alkalommal azt is elismerte, hogy következő nap illetve még azon a napon Bagyinka Zoltánnak beszámolt arról, hogy I.-nétől mire kapott megbízást és kérte, megkérte őt, hogy segítene-e az ő számára és amennyiben segítségére lesz, úgy a cselekményért kapott pénz felét Bagyinkának ígérte. Az I. r. vádlottnak nyomozás során tett vallomása szerint Bagyinka bele is egyezett.

Érdekességként jegyzem meg, hogy a kihallgatás kezdetén a cselekményben társaként közreműködő személyt csak gúnynevén, Pityputynak nevezte. Csak a kihallgatás végén ismerte el, hogy az a személy, akit ő felkeresett az ajánlattétel napján, ez nem más, mint a XVII. kerület, Kalmár utcában lakó Bagyinka Zoltán.

A későbbi kihallgatásakor a vádlott ezt az állítását bizonyos szempontból módosította, de hogy még mi az, ami ennek a vallomásnak a hitelességét alátámasztja, az előzetes letartóztatással kapcsolatos bírói meghallgatásra hivatkoznék, amelyet a bíróság a vádlott elé is tárt. Bírói meghallgatáson G. Zsolt arra hivatkozott illetve azt nyilatkozta, hogy „emberölésre kaptunk megbízást, a nyomozás során tett vallomásomat fenntartom”

Bírói meghallgatást követően az I. r. vádlottnak az ismételt meghallgatásán jelen volt védője, akkor is, ha ez nem a meghatalmazást adó ügyvéd volt, hanem annak a helyettese, de az ő jelenlétében is elismerte G. Zsolt, hogy ezt a cselekményt anyagi ellenszolgáltatásért vállalta. Ez az első nyilatkozat, amikor felmerül az, hogy nem csupán ez motiválta, hanem I.-néhez kötőnő érzelmi szálak is vezették ennek a cselekmény végrehajtásának az elvállalásában és itt hozta fel indokként azt a körülményt, hogy neki is nagyon rossz gyermekkorra volt, az ő édesapja is italozó életmódot folytatott. Ezeket az érzéseket, elemeket ébresztette fel benne az italozó életmóddal szemben mikor I.-né férjének a viselt dolgairól neki beszámolt, ez volt az, ami a pénz mellett ennek a cselekménynek a végrehajtására is indította.

Most csak azért térnek ki erre a vallomásra, hogy a megállapodás illetve I.-né és B. Zoltán magatartása melyik időponthoz köthető. Ebben a megismételt vallomásban is vagy a kiegészítő vallomásban is a január 13-t megelőző hétvégét említi, amikor B. Zoltán kérésére I.-néék albérletébe ment és ahol ez, az ölésre történő felhívás elhangzott.

I.-né és B. Zoltán is mind a nyomozás során mind pedig a tárgyaláson tagadták azt, hogy január 11-én járt volna lakásukon G. Zsolt és hivatkoztak arra, hogy nem csak G. Zsoltnak, hanem senkinek I. István megölésére semmiféle ajánlatot nem tettek.

El lehet-e vetni, van-e bármiféle törvényes alap arra, hogy G. Zsoltnak ezt a nyomozó hatóság illetve később a bírói meghallgatáson tett vallomását a bíróság ne fogadja el bizonyítékként?

A vádlott a törvényes figyelmeztetéseket mind tudomásul vette, ezeket aláírásával dokumentálta. elmondta az általa történekről tudottakat, ezt jegyzőkönyvben rögzítették, aláírta és ugyanígy a február 6-án elmondottakat a bíró előtt is megerősítette, fenntartotta ezt a vallomást annyi kiegészítéssel, hogy ő nem gondolta, hogy I. István meg fog halni. A nyomozati vallomás fenntartás illetve hogy emberölésre kaptak megbízást, ez a bíróság előtt is elhangzott.

Az, hogy a megbízásra 1998. január 11-én került sor, az I. r. vádlottnak a nyomozás során tett vallomása az, amit bizonyítékként el kell fogadni.

Hivatkozott természetesen I.-né és B. Zoltán, hogy ezen a napon G. Zsolt nem is járt a lakásukon, nem is járhatott, tekintettel arra, hogy az nap nem is voltak Csepelen, egész nap otthon tartózkodtak. Az egyik pénztárszerelőt várták illetve a kislánnyal, Viktóriával B. Zoltán a lakásban tanult. Az, hogy kik jártak az nap a lakásban, erre a bíróság bizonyítást is vett fel, Leichter Pétert hallgatta meg tanúként, aki a dátumra pontosan arra emlékezett és ezt okirattal is bizonyította a 2000. október 3-án történt tanukénti kihallgatásakor, hogy január 4-én, ez egy vasárnapi nap volt, kereste fel I.-néeket, mert az akkor nyitott sörözőjükhöz pénztárgépet akartak vásárolni. Jelentősége van itt Berei Csaba – a főberlő – tanúvallomásának is, aki arra hivatkozott I.-né illetve B. Zoltán, hogy rossz volt a kapucsengő és csak

Berei Csabán keresztül lehetett bárkinek is bemenni az ő lakrészükbe. Tehát az, hogy G. Zsolt aznap megjelent volna, akkor Berei Csabának is kellett volna látnia. Ezt Leichter Péter vallomása cáfolta, hiszen Leichter Péter csak arra emlékezett – és erre már utólag csatolta azt a dokumentumot – hogy egy hónap múlva ezt a pénztárgépet visszavásárolta.

Az érintett vádlottakkal – I.-nével és B. Zoltánnal – történő szembesítésnél már arra hivatkozott, hogy lehet, hogy ez korábban volt, hiszen az egy hónappal, február elején már előzetes letartóztatásban volt I.-né és Bancsi, tehát egy-másfél hónappal nem történhetett ez a visszavétel – elfogadta azt, hogy kb. egy hét múlva történhetett, vagyis január 11-én, hogy ő abból a célból ment a IX. utcában lévő albérletbe, hogy ezt a pénztárgépet visszavásárolja. De Leichter Péter sem vitatta azt, hogy ez a vétel illetve visszavétel ez rövid ideig tartott, néhány percig, amíg a visszavételről történő számlát ki nem állították. Leichter Péter azt is elmondta, hogy ez alkalommal nem Berei Csaba volt az, aki beengedte. Első alkalommal nyilvánvaló, hogy Berei Csabához ment, hiszen neki az ismerőse, ő hozta össze ezt az üzletet, először hozzá ment be és utána ment csak I.-néékhez, de ő állította azt, hogy amikor odament, akkor I.-néék csengőjét nyomta meg és azon keresztül jutott be az ő lakrészükbe. Ő nem emlékezett arra, hogy akár G. Zsoltot, Bagyinka Zoltánt vagy bárki mást ott a lakásban látott volna. De Leichter Péternek a vallomása nem zárja ki azt, hogy a nap folyamán G. Zsolt járt I.-nénél illetve B. Zoltánnál és nem zárja ki azt, hogy az a bíróság előtt is megerősített vallomása igaz G. Zsoltnak, hogy az nap kapott erre az ölési cselekményre megbízást és az nap még I.-nével és B. Zoltánnal ki is ment Csepelre megnézni az óvodát ahova I. István a gyereket viszi.

A történetekkel kapcsolatban – tehát az, hogy mire szolt a megbízás és mikro hangzott el mindez el – erre vonatkozóan Bagyinka Zoltánnak is van nyilatkozata a nyomozás során, mégpedig az elsődleges meghallgatásakor, ami február 6-án történt 1998-ban. A bíróság már utalt arra, és ezt a tényét ezt az eljárási hibát én sem vitathatom, nevezetesen, fiatalkorú vádlottról akkor gyanúsítottól lévén szó, az ügyben eljáró nyomozó hatóság nem a kihallgatással egyidejűleg rendelt ki védőt a fiatalkorúnak, és az ő távollétében került sor az ő vallomásának a rögzítésére.

Azt kell eldönteni, hogy ez a vallomás a későbbiek során bizonyítékként figyelembe vehető-e és értékelhető-e.

Az én álláspontom szerint, ha ennek a vallomásnak valamilyen módon történő, az eljárási szabály betartásával történő megerősítés megtörténik, akkor az ott elhangzottakat igen is bizonyítékként figyelembe lehet venni.

1998. február 8-án az előzetes letartóztatással kapcsolatos bírói meghallgatáson Bagyinka Zoltánnak ott volt a meghatalmazott védője és ott volt törvényes képviselője is. Ezen a meghallgatáson pedig Bagyinka Zoltán a nyomozás során tett vallomását fenntartotta azzal, hogy nem ölésre kaptak megbízást, hanem csak arra, hogy I. Istvánt verjék meg. Ebből következően az én álláspontom szerint ezt a bíróság előtt történő megerősítő nyilatkozat nem zárja ki azt, hogy a bíróság Bagyinka Zoltánnak az elsődleges meghallgatásakor rögzített vallomását a későbbiek során bizonyítékként figyelembe vegye. Bizonyítékként pedig abból a szempontból van jelentősége, hogy mire szolt a megbízás, mikor történt I. István bántalmazására – mert az eredményre majd később térnek ki – megbízás kinek a részéről és hogyan hangzott az el.

Bagyinka Zoltán az elsődleges meghallgatáson azt állította, hogy 13-t megelőző hétvégén volt arról szó, hogy G. Zsolt beszámolt neki arról, hogy milyen felhívást illetve megbízást

kapott I.-né T. Tímeától, őt kérte meg erre, hogy működjön ebben közre illetve vegyen részt és pénzt ígért. Ő úgy gondolta – ebben van eltérés vallomásuk között – hogy 500.000,-Ft-ot kap ő is és nem pedig az 500.000,-Ft-ot fogják megfelelni. De a felhívás tartamára, lényegére vonatkozóan ugyanaz hangzott el, mint amit G. Zsolt a február 6-án történt kihallgatásakor mondott. Február 6-i G. Zsolt nyilatkozatára még visszatérnék azért, mert vannak még minősítésre is kiható lényeges momentumai. nevezetesen az, hogy B. Zoltán volt az, aki felhívta Geskó Zsoltot, hogy menjen az albérleti lakásukba, B. Zoltán is mindvégig jelen volt amikor I.-né beszámolt neki mindazokról, amit G. a vallomásában elmondott – mennyiért ölné meg férjét – és B. Zoltán is részt vett abban a tevékenységben – mikor kimentek megnézni, hogy hol fogják meg I. Istvánt és miért az óvodánál, mert a Vénusz utcai lakásból nem lehet rálátni. Tehát ennél a momentumnál mindvégig jelen volt B. Zoltán is.

Az 1998. január 13-án történetekre vonatkozóan már a bizonyítékok viszonylag szélesebb skálája lelhető fel illetve áll rendelkezésre, hiszen a vádlottaknak – Bagyinka Zoltánnak, G. Zsoltnak, I.-né T. Tímeának és B. Zoltánnak – a vallomásain kívül más tanúvallomások is rendelkezésre állnak illetve szakértői vélemények is a nyomozás során illetve a bírósági tárgyaláson megvizsgálta a bíróság, ezeknek az információit is értékelni kell.

Az elvitel módja, hogy miért történt I. István elvitele illetve milyen módon, hova vitték és milyen célból, erre vonatkozóan G. Zsoltnak és Bagyinka Zoltánnak a vallomásai az, amit értékelni kell elsőként.

G. Zsolt itt már a tárgyaláson élve törvénnyel biztosított jogával nem tett vallomást, röviden csak annyit ismert el, hogy részese volt ennek a cselekménynek, azonban a kérdésekre – a nyomozati vallomásának ismertetése után – hajlandó volt válaszolni. Ezekből a kérdésekből pedig G. Zsoltnak az a nyilatkozata, állítása összegezzük le, hogy erre a bántalmazásra – I. István bántalmazására – csupán azért került sor, mert I.-né által elmondott szörnyűségek I. Istvánnal kapcsolatban benne illetve mikor beszámolt Bagyinka Zoltánnak, benne olyan érzéseket indított el, hogy I. Istvánnal mindenképpen beszélniük kellett, ők arra számítottak, azt tervezték, hogy megbeszéljük I. Istvánnal, hogy a továbbiakban ne zaklassa, ne fenyegetse, ne okozzon kellemetlenséget I.-né T. Tímeának. Ebből a célból döntöttek úgy, hogy a Vénusz utcai óvodánál, az óvodába a gyereket bevívő I. Istvánt visszafele a lakásába megállították, a gépkocsiba beültették majd a XVII. kerületi általuk ismert Korsó utcai részre kimentek, ahol ezt a beszélgetést tervezték. G. Zsolt semmiféle magyarázatot nem tudott arra adni, hogy ha csupán egy beszélgetés volt a célja I. Istvánnal, akkor ezért miért kellett Csepelről a XVII. kerületbe kivinni őt, miért kellett a gépkocsiba történő beszállítását erőszakkal végrehajtani. Itt G. Zsoltnak ugyancsak a február 6-i vallomására hivatkoznék, ahol elismerte azt, amit a bírósági meghallgatáson is fenntartott, hogy erőszakkal, miután ellenkezett I. István Bagyinka Zoltánnal közösen, erőszakkal ültették be Bagyinkáéknak az autójába és vitték ki őt a XVII. kerületbe. Azt is elmondta, hogy ő vezette a gépkocsit, Bagyinka Zoltán hátul ült a sértettel és úgy mentek ki a cselekmény későbbi színhelyére.

Itt a bírósági tárgyaláson már tagadta az I. r. vádlott, hogy bármiféle bántalmazásra sor került volna annak érdekében, hogy a gépkocsiba I. István beszálljon. Huzakodásról beszélt és ezt ellentétben Bagyinka itt a bírósági tárgyaláson tett vallomásával arra hivatkozott, hogy ketten együtt tették be és huzakodtak I. Istvánnal, végül közös erővel sikerült bekényszeríteniük az autóra. Bagyinka Zoltán viszont azt állította, hogy mindvégig az autóban tartózkodott, onnan nem szállt ki, G. invitálására I. István önként foglalt helyet a hátsó ülésen és szó nélkül mentek a XVII. kerületbe.

A két vádlottnak az állítását egyértelműen cáfolja erre a cselekményre vonatkozóan tanúként kihallgatott Hodászi Józsefné illetve Csifóné Gulyás Hajnalka. Tény az, hogy Csifóné Gulyás Hajnalkának itt a bírósági tárgyaláson történő személyes meghallgatásra nem került sor, a büntetőeljárás törvényben biztosított lehetőséggel élve írásban tette meg vallomását, erre vonatkozóan a vádlottak az észrevételeiket megtették, nevezetesen nem fogadták el Csifónénak azt az állítását, hogy Csifóné is látta, amikor erőszakkal tuszolták be az ellenkező férfit abba a gépkocsiba, ami az óvoda közelében egy fehér Lada vagy Polski kinézetű gépkocsi a trafóháznál állt. Hodászi Józsefnének 2000. május 23-án itt a bírósági tárgyaláson személyes meghallgatására sor került, aki hasonlóan a nyomozás során 1998. február 6-án (nyom. ir. 665. oldal) határozottan állította, hogy látta, amikor erőszakkal ültették be a gépkocsiba azt a férfit, a hátsó ülésre, akinek még a hangját is hallotta. Azt pontosan nem tudta megmondani, hogy „ne, megfulladok vagy ne mert fulladozom” mi hangzott el pontosan a sértett részéről de hogy tiltakozott és erőszakkal történt a beültetése, ezt a bírósági tárgyaláson is fenntartotta. Már a nyomozás során felírta annak a gépkocsinak a rendszámát és átadta a rendőröknek, amelyeknek csak a betűjelzésében volt biztos EKG-ban a számjelzésben már kevésbé, de az EKG 426 frsz pedig Bagyinkáék használatában lévő illetve a nevelőapjának a tulajdonában lévő fehér színű Lada gépkocsinak a rendszáma volt, tehát ez is alátámasztja a tanúnak azt az állítását – amit a vádlottak sem vitattak – hogy ezzel a gépkocsival vitték el I. Istvánt a Vénusz utcai óvoda elől.

A vádlottak közül mind Bagyinka Zoltán mind G. Zsolt az erőszakkal történő beültetést nem vitatták az elsődleges meghallgatásukkor, ezt ugyancsak a bírói meghallgatáson sem és az ő általuk tett vallomást támasztja alá Hodászi Józsefnének illetve Csifóné Gulyás Hajnalkának a tanúvallomása is. Ezt azért tartom nagyon fontosnak, hogy ennek a két tanúnak a nyilatkozata összecseng G.-nak az általam elfogadott és törvényes bizonyítékként értékelendő vallomásával, mert ez megalapozza azt is, hogy ugyanezen alkalmakkor a más tényre, tehát I.-né megbízására, majd pedig a bántalmazás módjára tett vallomását is a bíróság bizonyítékként fogadja el, hiszen ha ezeket a tanúvallomásokat összevetjük G. Zsolt vallomásával, nem lehet arra hivatkozni, nem lehet elfogadni azt, amire a bírósági tárgyaláson hivatkozott, nevezetesen, hogy a rendőrök bántalmazása, fenyegetése, kényszere hatására tette azt a nyilatkozatot, amit a bírósági tárgyaláson visszavont, tehát az elsődleges nyomozati vallomását.

G. Zsoltnak ezt a február 6-i – általam törvényes bizonyítéknak vett – vallomását még nem csak ez a két tanú vallomása hanem később amire hivatkozni fogok az igazságügyi orvos szakértőnek a vallomása is minden tekintetben alátámasztja. G. Zsolt ebben a vallomásában már elmondta, hogy amikor kimentek a XVII. kerületbe az általa és Bagyinka által ismert helyszínre, kiszállva a gépkocsiból ő szóváltásba került I. Istvánnal, felelősségre vonta feleségével szemben tanúsított magatartása miatt, közöttük dulakodás alakult ki és ebbe a dulakodásba avatkozott bele Bagyinka Zoltán olyan módon, hogy a gépkocsiból kiszállva, a gépkocsiban már előre ott lévő baseballütővel legalább három alkalommal tarkójáékon ütötte közepes vagy annál nagyobb erejű ütéssel I. Istvánt, aki ennek az ütésnek a következtében földre került és ezután került sor arra, amit G. Zsolt a nyomozás során elismert, hogy a további bántalmazást megelőzően a gépkocsiban lévő spárgával gúzsba kötötték, un. farkasgúzsba kötötték I. Istvánt. Ennek a ténynek a nyomozás során tett vallomásuk mellett azért is van jelentősége mert az igazságügyi orvos szakértő is megerősítette, többek között a halálokok felsorolásánál, hogy fulladás is közrejátszott I. István halálához.

A bírósági tárgyaláson G. Zsolt és Bagyinka Zoltán azt tagadta, hogy zsinogelték volna vagy összekötözték volna a sértettet. De még a bántalmazás módjára visszatérve:

G. Zsolt az elsődleges vallomásában és a bírósági tárgyaláson sem vitatta azt a tényt, hogy Bagyinka baseballütővel sújtott rá I. István fejére, azzal a baseballütővel, ami az ő tulajdonában volt – G. Zsolt tulajdonában – ezt az általa üzött önvédelmi sportban rendszeresen használta, ez a baseballütő azért volt többek között az autóban elhelyezve, mert Bagyinkák autóját ő rendszeresen, szívésségből használhatta, így került az autóba. De azt a beismerő vallomásában is elismerte, hogy a céljuk egyértelműen az volt, hogy a baseballütővel fogják bántalmazni I. Istvánt.

A további bántalmazásról illetve annak módjáról érdekes a két vádlottnak a nyilatkozata. G. Zsolt is tagadja azt, hogy megkötözték volna a sértettet. Mi az, ami egyértelműen cáfolja az ő állítását?

A helyszíni szemléről készült jegyzőkönyv, azok a fotók, amiket a helyszíni szemle során a nyomozóhatóság készített valamint Dunay György igazságügyi orvos szakértőnek a vallomása. De ehhez Góman Csabának, a holttestet felfedező tanúnak a vallomására is utalni kell, aki elmondta, hogy feltaláláskor ágakkal, gallyakkal volt letakarva az a nylontakaró, ami alatt postaszákba csomagolt holttest hevert.

A helyszínelő rendőrök a postaszákot megbontva és a sértetten lévő zsinoget szakszerűtlenül megbontva a helyszíni szemle elsődleges adatainak elvégzése céljából hajtották végre illetve bontották meg azt a zsinoget majd így szállították be a kórbonctani intézetbe, ahol az igazságügyi orvos szakértő bontotta fel ezt a zsákot illetve végezte el a sértettnak a vizsgálatát, a hullavizsgálatot. Ennek a holttestnek a vizsgálatából is egyértelmű, hogy a zsákon belül is össze volt kötözve I. István, a zsákon belül un. farkasgúzsba volt kötve, a két lába a teste alá fordítva és a derekán illetve nyakán átvetett kötéllal, ami mozdulatra kiváltotta a fulladást illetve úgy volt ez a csomó felhelyezve, hogy amennyiben ez az összekötözött személy valamilyen módon ebből szabadulni akar, akkor a mozgásával saját fulladását idézi elő. Ez egy speciális kötési módszer. Az, hogy ehhez G. Zsolt illetve Bagyinka Zoltán hol szerezték az ismereteket, nem lehetett megállapítani az eljárás során. Nem állítom azt, hogy ennek a karate speciális ágazatát, amelyet G. művelt illetve üzött, ennek része lenne ennek a csomózásnak a módozata, de hogy a két vádlott közül valamelyikük valamikor valahol ezt megismerte, az biztos, mert bizonyítja a helyszínről készült felvétel is, amely a boncasztalon illetve a boncolást megelőzően fényképen rögzíti. Ezért nem lehet elfogadni G. Zsoltnak és Bagyinka Zoltánnak azt az állítását amit itt a bírósági tárgyaláson tettek, hiszen – mint amire hivatkoztam G. Zsoltnak a február 6-i vallomásában a kötözést magát elismeri, de ő csak azt mondta, hogy lábát kötötték a teste alá azért, hogy a postaszákba bele tudják helyezni, de az is nyilvánvaló, hogy a postaszákba miután ráhúzták a sértett fejére illetve alsó testére a két zsákot és még utána is bántalmazták, nyilvánvaló, hogy más, akár I. István vagy valaki más ezt a kötést a feltalálást vagy csomót nem tudta végrehajtani. Feltehetőleg, hogy magának a cselekménynek a minősítésének a megváltoztatása vagy kizárása, vagy enyhítése érdekében motiválta G.-t illetve Bagyinkát abban, hogy ezt a fajta rendkívül brutális és a sértett halálát is elősegítő módozatot itt a bírósági tárgyaláson vitassák. Ezt azonban az igazságügyi orvos szakértő egyértelműen megállapította, de azt hiszem, ha logikusan gondolkodunk és a fényképfelvételt megnézzük, abba a zsákba történő behelyezést követően valakit olyan módon összekötözni fizikailag képtelenség.

II. r. vádlottnak érdemi védekezése a bírósági tárgyaláson az volt, hogy ő az autóból azért szállt ki, mert G. Zsolt dulakodni kezdett a sértettel, ebben a dulakodásban felülre került I. István és lényegében társának, G. Zsoltnak akart segíteni. Ezért az autóból kiszállva, a földön közelben lévő pálcát vagy ágat megtalálva a sértett hátára sújtott kicsit morbidul mondvá paskolt a sértetnek és pusztán megakadályozni akarta, hogy G. Zsoltot mentse ezekkel az ütésekkel. Hangsúlyozta, hogy ez nem baseballütő volt hanem egy földön talált ág.

G. Zsoltnak az általam elfogadott vallomása is cáfolja ezt és az igazságügyi orvos szakértőnek a véleménye is egyértelműen cáfolja, hogy a Bagyinka Zoltán által említett eszköz azokat a sérüléseket, amelyeket rögzítettek, semmiképpen nem okozhatták. Azt mondja a szakértő és tényként állapítja meg, hogy hengeres, sima felületű és súllyal rendelkező eszközről volt szó, amivel I. István sérüléseit okozták. Olyan gally és ág amiről Bagyinka beszél, az mindenképpen a háton is a ruházat ellenére olyan sérüléseket kellett volna okoznia, amelynek vonalas nyomai maradnak, de a benyomatos koponyatöréseket és a többi sérülést az arcon és tarkótájéon lévő benyomatos töréseket okozó sérülések is egyértelműen kizárják, hogy azt sima felületű tárgyról és nem pedig a helyszínen talált valamilyen ágnak a használatáról volt szó.

A bántalmazás módjára vonatkozóan is egyértelmű véleményt ad az orvos szakértő. 18 rb ütést határozott meg minimum, amely a sértett halálát okozta. Ezeknek az ütéseknek az erejére vonatkozóan pedig határozottan leszögezte, hogy ezek mindenképpen közepes vagy annál nagyobb erejű ütések voltak. A szakértő nem csak az írásbeli hanem a tárgyaláson előterjesztet vallomásában is a mechanizmusát leírta ennek a bántalmazási módnak és ebből egyértelmű, hogy az elsődleges ütések álló helyzetben érték I. Istvánt tarkótájéon és többrendbeli ütés volt, ettől került a földre és ezt követően történt a további bántalmazása. De a bántalmazás mellett a szakértő azt is megerősítette, hogy a halálához a fulladás okozta következmények is szerepet játszottak és a fulladás kiváltásában pedig az a csomó illetve zsinag ami fel volt helyezve a nyakára, ami a barázdákat, fulladási barázdákat és az ezzel kapcsolatos sérüléseket a sértetten okoztak.

A szakértő nem tudott egyértelmű választ adni arra, hogy más személy zsinagelte-e I. Istvánt vagy pedig ennek a gúzsakötés sajátos módjából fakadóan a mozgás közben saját magának okozta a fulladást vagy idézte elő a fulladást a sértett.

Itt tényként csak azt kell rögzíteni, hogy G. Zsolt és Bagyinka Zoltán volt a bántalmazó, ők voltak azok, akik az általam is elfogadott és bizonyítékként értékelendő vallomásukban a gúzsakötés tényét elismerték, ebből pedig a szakértői vélemény állításával kiegészítve csak is kizárólag az következik, hogy ez a farkasgúzsba kötés következett be a vádlottak részéről. Ezután került arra sor, hogy a gépkocsiban lévő két postaszákba felső illetve alsó testét behúzták a sértetnek majd a már így földön fekvő sértettet G. Zsolt legalább még három alkalommal nagy erővel megütötte. Ezek az ütések pedig mind az arcra irányultak illetve koponyára irányultak, ezt bizonyítja az is, hogy az ütések következtében a zsák kiszakadt és amit a szakértő mondott, hogy az arcon lévő lenyomatok is ennek a zsáknak a nyomait hordozzák magukon. Legalább 4 rb a fejtetőt, legalább 3 rb az arcon, a tarkótájékot legalább 2 rb, a jobb és bal fülkagylót 1-1 rb, a homloktáját legalább 1 rb, a bal szemöldök felső szélét legalább 1 rb, az orrterületet legalább 1 rb, arcterületet minimum 4 rb, nyakán pedig többszöri leszorítást eredményező sérüléseket eredményeztek. Ezek a sérülések pedig, a bántalmazás az ilyen irányú bántalmazás – hangsúlyozom, hogy a szakértő megállapítása szerint is legalább közepes vagy azt meghaladó volt – a sértetnek olyan módon történő sérüléseit eredményezte,

amely a fejtető jobb oldalán repesztett sérülést, a tarkótájéék középső részén jobb oldalon 2 rb durva benyomatos koponyacsont-törést, a homloktájjon jobb oldalon durva darabosan tört koponyacsont-törést, a homlok területén benyomatos koponyacsont-törést, az orrgyök-orrhát területének durva törését, az orrcsontok darabos törését, az arckoponya csontjainak durva darabos törését, az arc-orr-homloküreg megnyílását, a felső fognyúlvány törését, a bal első fog friss letörését, a nyelvcsont és pajzsporc kétoldali nyúlványának törését eredményezte. Ezekkel, az étellel össze nem egyeztethető sérülésekkel együtt járó vérbelehelés és ezen túlmenően pedig a zsinegeléssel okozott fulladás, ami együttesen a sértettnek a halálát rövid időn belül ott a helyszínen kiváltotta.

Az, hogy ezek a sérülések hány rendbeliek, milyen erejűek voltak, ezt az orvos szakértő egyértelműen illetve az ismertetett véleménye amely a sérüléseknek a leírását tartalmazza.

Az elkövetett cselekmény módozatához illetve az ott tanúsított magatartáshoz még kiegészítésképpen – amely a vádlottaknak az állítását a nyomozás során tett G. Zsolt állítást – támasztja alá, amikor a szakértő a mechanizmusát illetve menetét ennek a bántalmazásnak ismertette, szinte szó szerint azt írta le, amit G. Zsolt az első beismerő vallomásában mondott. A helyszínen találtak egy papírzsebkendőt is, amelyet a szerológus-szakértői vélemény olyan izomfehérjéket rögzített, amelyek I. Istvántól származhatnak. G. Zsolt pedig az első vallomásában illetve a védő jelenlétében tett vallomásaiban mondta azt el, hogy miután a földre kerülése után ő is legalább 3 alkalommal a még mozgó sértettre sújtott, a véres baseballütőt egy ronggyal vagy egy papírzsebkendővel törölte le és ezt a papírzsebkendőt végül is – mint a szerológus-szakértő megerősítette, beazonosította, hogy a testnedvek származhatnak I. Istvántól is. A többi vádlottnak, akár G. Zsoltnak vagy pedig Bagyinka Zoltánnak a szerepét, vagy hogy ehhez valami közük lehet a váladékhoz, kizárta. A szakértő azt is megerősítette, hogy a sértett kezén lévő védekezés-jellegű sérülések azt támasztják alá, amit ugyancsak G. Zsolt mondott, nevezetesen, hogy dulakodás alakult ki G. Zsolt és I. István között mielőtt Bagyinka Zoltán a baseballütővel több alkalommal a sértett fejére sújtott.

A vádlottak közül G. Zsoltnak és Bagyinka Zoltánnak a vallomása atekintetben is a nyomozás során következetes volt, pontosabban G. Zsoltnak, hogy a gépkocsiban talált postazsákba húzták bele a sértettet. Ilyen típusú postazsákot pedig a későbbiek során a II. r. vádlott lakásának padlásterében is találtak, bár a teljes azonosságot nem lehetett megállapítani, de a nagy tételszámra tekintettel nem zárható ki, hogy azonos helyről származnak ezek, azonos típusú anyagból készültek. Az, hogy postazsák volt a gépkocsiban illetve a vádlottak birtokában, erre az a magyarázat, hogy a II. r. vádlott édesanyja postai alkalmazott, így nem zárható ki, hogy akár a gépkocsiban vagy a lakáson ilyen postazsákot találtak volna. Éppen ezért nem fogadható el Bagyinka Zoltánnak az az állítása sem, hogy ott a helyszínen erről a postazsákról szó nem volt, tehát azt nem a gépkocsiból vette ki hanem G. Zsoltnak a felhívására vitte oda azt a zsákot, ő sem a kötözésben, sem a zsákolásban nem vett részt, illetve a zsákolásban részt vett, aminek a magyarázata az volt, hogy G. Zsolt olyan módon nézett rá, hogy az benne félelmet keltett. Abban a Bagyinka Zoltánban keltett félelmet, aki azért szállt ki a gépkocsiból, hogy G. Zsoltnak segítsen. Ha most az egyik pillanatban G. Zsolt segítségre szoruló helyzetben van, amit Bagyinka a maga fizikai erejével próbál legyőzni, a következő időszakban pedig arra hivatkozik, hogy G. Zsolt volt olyan erőfölényben, hogy nem csupán I. Istvántól kellett tartania, hanem G. Zsolttól is és ezért G. felhívására vitte oda azt a postazsákot, amit nem a gépkocsiban hanem valahol máshol talál.

Az, hogy baseballütő volt, azt Bagyinka Zoltán is tagadta, de az a vallomása amire hivatkozom, hogy igen is törvényes bizonyítékként el lehet fogadni, abban elismerte, hogy azt a baseballütőt, amikor visszamentek a gépkocsival lakásukra és a gépkocsit kitakarította, néhány nap múlva ezt a baseballütőt elégette. Ezért volt az, hogy a későbbiek során – a pótnyomozás során a lefoglalt baseballütő tekintetében – nem lehetett olyan adatot találni, hogy az lett volna az elkövetésnek az eszköze. De ez is egyébként az akkori állításukat bizonyítja a vádlottaknak, nevezetesen, hogy ekkor az elkövetés eszközét végül is ők elégették.

G. Zsoltnak – amire hivatkoztam az elkövetés módjával az 1997. március 4-én (nyom. iratokban a vallomása 17. oldalán szerepel az a tény, amit mint mondtam a szerológus szakértő is alátámasztott, miszerint egy papírsebkeendővel a baseballütőt letörölgette. Ha pedig ezt a vallomást elfogadjuk, ez abban a nyilatkozatban szerepel, amit maga G. Zsolt is itt a bírósági tárgyaláson fenntartott.

A cselekmény befejezéseként csupán azt lehet megállapítani illetve rögzíteni, hogy több nap múlva, 1998. január 29-én, a vádlottak által fölíával és ágakkal letakart holttestet Góman Csaba találta meg. Az orvos szakértő azt is megerősítette, hogy az akkori légköri viszonyok illetve hőmérsékleti viszonyokra figyelemmel nem zárható ki, hogy január 13-án történt a cselekmény és a fagyott állapotot is figyelembevéve a január 29-én, amikor a holttestet megtalálták és beszállították, olyan állapotban volt az, ahogya szakértői véleményben is rögzítettek. Tehát ez a szakértői állítás is a vádlottak által elmondottakat támasztja alá.

Bagyinka Zoltán és G. Zsolt ezen a napon még I.-né T. Tímeát és B. Zoltánt felkeresték, beszámoltak nekik arról, hogy az I.-né által kért feladatot végrehajtották, ezért a feladatért azonban az ígért összeget nem kapták meg és elfogásukig sem került erre sor. G. Zsolt erre arra hivatkozott, hogy tudta, hogy nincs pénzük III. r. és IV. r. vádlottnak, ezért nem sürgette, bár a társa több alkalommal kérte a neki járó összeget.

Összegezve: tényként állapítható meg és álláspontom szerint az általam felsorolt vádlotti nyilatkozatok, tanúvallomások, okirati bizonyítékok illetve szakértői vélemények egyértelműen bizonyítják azt, hogy 1998. január 11-én I.-né T. Tímea és B. Zoltán arra adott megbízást G. Zsoltnak, hogy 500.000,-Ft-ért I. Istvánt – I.-nének a válófélben lévő férjét – öljék meg.

Ennek a felhívásnak megfelelően az I. r. vádlott G. Zsolt – cselekményébe B. Z.-t is bevonva – a fiatalkorú vádlottal együtt 1998. január 13-án a reggeli órákban B.-ék tulajdonában lévő gépkocsiba bekényszerítették I. Istvánt a Vénusz utcában, onnan a XVII. kerületbe mentek ki és itt a magukkal vitt baseballütővel B. Z. illetve G. Zsolt több alkalommal a sértett fejére sújtva, illetve a gépkocsiban talált madzaggal un. farkasgúzsba kötve majd postaszákba csomagolva és ismételten bántalmazva okozták a sértettnek a halálát.

Minek a megállapítására alkalmas ez a cselekmény, ebben a kérdésben kell a bíróságnak ezt követően állást foglalni.

Az általam ismertetett tényállás és bizonyítékok alapján indítványozom, hogy a bíróság:

G. Zsolt I. r. vádlottat és fk. B. Zoltán II. r. vádlottat mondja ki bűnösnek 1 rb a Btk. 166.§ /1/ bekezdésébe ütköző és a /2/ bekezdés a./ b./ d./ pontjára figyelemmel előre kitervelten, nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetében, amelyet mint társtettesek követtek el,

I.-né T. Tímea III. r. és B. Zoltán IV. r. vádlottakat pedig mondja ki bűnösnek 1 rb a Btk. 166.§ /1/ bekezdésébe ütköző és a /2/ bekezdés a./ b./ pontja szerint minősülő előre

kitervelten, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntetében, amelyet a vádlottak felbujtóként követtek el.

A cselekmény jogi minősítésének indoklására az I. r. és II. r. vádlottnál úgy gondolom sokat nem kell foglalkoznom. A vádlottaknak az a tevékenysége, hogy baseballütővel több alkalommal, közepesnél nagyobb erejű ütéssel a sértettet bántalmazták, az, hogy gúzsba kötve olyan helyzetbe kényszerítették, hogy saját mozgásával fojtotta meg, ezt követően postaszákba csomagolták és még ezt követően is az I. r. vádlott legalább három alkalommal nagy erővel a sértettnek a koponyájára sújtott a zsákon keresztül, ezekből a magatartásokból egyértelmű, hogy a vádlottaknak a szándéka I. István megölésére irányult. De nem csak a helyszínen alakult ki mindez, hiszen a felhívás vagy az indok, amiért I. Istvánt megölték, az egy anyagi motívum volt, nevezetesen I.-né T. Tímea illetve B. Zoltán 500.000,-Ft-ot ígért G. Zsoltnak azért, hogy ha I. Istvánt megölik. Ezért az anyagi összegért vitték el a vádlottak I. Istvánt és bántalmazták ilyen módon. Ez a szándékuk pedig egyértelműen arra utal, hogy erre a cselekményükre készültek, ebből a célból vitték magukkal a baseballütőt, ebből a célból kényszerítették a gépkocsiba és vitték olyan elhagyott helyre, amit csak ők ismertek és nem volt arra módja I. Istvánnak, hogy bárkitől innen segítséget kérjen.

Az anyagi motívum is egyértelmű, hiszen a cselekmény végrehajtásáért 500.000,-Ft-ot ígért I.-né és B. Zoltán az I. r. vádlottnak, aki a saját részéből további összeget ajánlott fel a fiatalos vádlottnak. Ebből pedig valamennyi minősítő körülmény, az előre kiterveltség, a nyereségvágyból történő elkövetés valamint pedig a bántalmazás módjára és intenzitására figyelemmel a különös kegyetlenséggel történő megvalósítás is egyértelműen megállapítható.

Azt hiszem hosszabban kell indokolnom a III. r. illetve IV. r. vádlott cselekményének a jogi minősítését:

Fenntartva a vádiratban foglaltakat, ennek a cselekménynek a megvalósítása álláspontom szerint I.-né T. Tímeánál és B. Zoltánnál nyereségvágyból, előre kitervelten elkövetett emberölés büntetvény felbujtói magatartását alapozza meg, bűnösségüket ebben kell kimondani.

A felbujtás vonatkozásában egyértelműen fogalmaz a törvény, nevezetesen, aki más bűncselekmény elkövetésére rábír, szándékosan rábír. Ez mindenképpen egy részesi magatartás, tehát kapcsolódik egy tettesi magatartáshoz. A felbujtóknak tehát részeseknek a büntetőjogi felelősségét csak akkor lehet megállapítani, ha van milyen tettesi magatartáshoz kötni. A tettesi magatartás pedig meg van, hiszen G. Zsolt, Bagyinka Zoltán megölték a felhívásnak megfelelően I. Istvánt.

A III. r. vádlott esetében sincs különösebb indoklásra szükség, hiszen azt G. Zsolt sem vitatta, hogy I.-né T. Tímeának a rábeszélése volt az, ami benne ezt a szándékot, ölési szándékot döntően meghatározta. Hogy ebben szerepet játszott I.-né T. Tímeához kötődő érzelmi viszonya is, ezt én nem zárom ki és ez is alapul szolgál arra, hogy I.-né tudta, hogy kihez kell fordulnia, kinek kell olyan hosszán ecsetelnie ő szomorú sorsát, ezzel elindíthatja azt az okfolyamatot, hogy végül is I. Istvánnal az történjen, amivel ő már hosszabb ideje próbálkozott, csak az eddigi kísérletek semmiféle eredményre nem vezettek. Nem tudták megverni, nem vették vissza a gyereket tőle, sikertelenségei voltak, hiszen anyagi helyzete sem oldódott meg. Úgy gondolta, hogy ezzel talán valamilyen módon az ő sorsa is rendeződik, ha máshogy nem – nem vitatom a gyermekéhez kötődő érzelmeit – legalább gyermekét végérvényesen visszakapja. De I.-né T. Tímea tudta, hogy ezzel is hathat, ezekkel a cselek-

ményekkel, ezekkel a mondandókkal is hathat G. Zsoltra, de ehhez szerepet játszott az is, hogy pénzt kínált illetve megkérdezte, hogy mennyiért vállalná ennek a cselekménynek a végrehajtását. Ezt G. Zsolt 500.000,-Ft-ért el is vállalta.

A felbujtás, mint utaltam rá, a cselekmény lényegét tekintve egy rábíráásban határozza meg a Büntető Törvénykönyv. A mi Büntető törvénykönyvünk is nagyon sok más törvénykönyvhöz hasonlóan a befolyásolás jellegét tételesen nem határozza meg. Ez annak a felismerésnek az eredménye, hogy a felbujtás módozata semmiféle felsorolásban nem szűkíthető bele illetve semmiféle felsorolás ezt nem meríti ki. Ezek a módozatok illetve eszközök, amelyek következtében a tettesre olyan hatást tud gyakorolni a részes illetve a felbujtó, hogy benne a cselekmény véghezvitelhez vezető szándékot véglegesen kialakítsa, nagyon sok féle lehet. Ez lehet tevőleges magatartás, de állítom, hogy tekintettel arra, hogy nincs meghatározva, lehet akár egy kifejezésteljes hallgatás is. És ennek a megállapításnak véleményem szerint azért van jelentősége, mert miként lehet B. Zoltánnak a tevékenységét, cselekményét minősíteni.

B. Zoltánnál mit tudunk rögzíteni? Ő volt az, aki G. Zsoltot odahívta az albérleti lakásba, azért, hogy I.-né ezt az ajánlatot neki megtehesse. Erről ő tudott. Ezt a következtetést egyébként csak a dolgok logikai láncolatából lehet levonni, de csak erre lehet jutni. Végig jelen volt, amikor I.-né a megölésre irányuló ajánlatot G. Zsoltnak elmondta, jelen volt, amikor I.-né elmondta, hogy I. Istvánt hol lehet elérni, hol lehet legkönnyebben olyan helyzetbe kényszeríteni, hogy ezt a cselekményt végre lehessen hajtani, jelen volt, amikor I.-né T. Tímeával az óvodát meg is mutatták G. Zsoltnak, hogy hol lehet I. Istvánt elérni. Ez a magatartás felbujtói avagy a cselekmény elkövetéséhez nyújtott szándékos segítség, tehát a részességnek egy másik formáját, a bűnsegédi magatartást alapozza-e meg?

Töretlen a jogirodalom abban, hogy a bűnsegédi magatartás, amely lehet fizikai és lehet pszichikai bűnsegéd is, az mindig a tettesnek a cselekményéhez kötődik. A tettesnek a már kialakult szándékát erősíti a továbbiakban. Mert ha arról van szó, hogy még a szándék nem elég erős ahhoz, hogy a cselekményt végrehajtsa az elkövető és ezért követ el valamit a részes, akkor nem bűnsegédként, hanem felbujtóként vonható felelősségre, ha ezt a döntő motívumot ő alakítja ki.

Abban is egységes a jogirodalom, hogy a bűnsegédnek is lehet felbujtója, a felbujtónak is lehet felbujtója. Egyetlen egy dologról nem beszélnek sehol, hogy a felbujtónak lehet-e bűnsegéde. Ugyanis a felbujtó I.-né T. Tímea. B. Zoltán, aki azért, hogy G. Zsolt ezt a cselekményt végrehajtsa és erre rábírra I.-né T. Tímea, odahívja G. Zsoltot. Amikor G. Zsoltot elviszik illetve elkísérik a Vénusz utcai óvodához illetve annak közelében lévő Iskola téri óvodához, akkor G. már elvállalta a bűncselekmény végrehajtását, tehát ekkor már az, hogy megmutatom, hol lehet a sértetthez hozzájutni illetve hogyan lehet a sértettet megállítani, ez már a G. Zsoltban kialakult szándék további erősítését jelenti, tehát ez már egy bűnsegédi magatartás lenne. Amikor odahívja G. Zsoltot, akkor még nincs bűnös szándéka G. Zsoltnak, hiszen nem tudja, hogy ez alkalommal miért hívja őt oda B. Zoltán. Az is igaz viszont, hogy ez a magatartás, hogy odahívja G. Zsoltot az albérletükbe, I.-né T. Tímea felbujtói magatartását segíti elő, hiszen összehozza a későbbi elkövetőt a felbujtóval. Ezért abban a kérdésben kellene állást foglalni, hogy a felbujtónak a bűnsegéde-e B. Zoltán vagy pedig a később kialakult szándék bűnsegéde-e B. Zoltán.

Viszont, a jogirodalom abban is egységes, hogy ha van felbujtói és van bűnsegédi magatartás, akkor a súlyosabb megítélésű felbujtói magatartást kell megállapítani. B. Zoltánnak

már szerepe volt és magatartása is rögzíthető, amikor G. Zsoltban ez a bűnös szándék kialakul, hiszen ő az, aki tudva, hogy mi a szándéka I.-né T. Tímeának, az ő régi barátságukat felhasználva hívja oda G. Zsoltot, jelen van végig, amikor az ő jelenlétében I.-né elmondja, hogy mi lenne a kérése és hogy ezért milyen anyagi lehetőségei vannak és ez az, ami G. Zsoltban végül is az ölési szándékot véglegesen kialakítja. De ebben a szándéknak a kialakításában a jelenlétével B. Zoltán mindenképpen hatott az I. r. vádlottra, hiszen – mint mondtam azt a szituációt kihasználva, hogy őt ismeri régebb óta, vele van baráti kapcsolatban, ő volt az, akit korábban autójavítással kedvezményeket tett az I. r. vádlottnak, tehát joggal – számíthatott arra, hogy amennyiben I.-nének ez az ajánlattétele eredményre vezet, akkor őneki is szerepe van abban, hogy G. Zsolt ezt a tevékenységet végrehajtja.

Ezért én úgy gondolom, hogy a IV. r. vádlottnak is a magatartását felbujtóként elkövetett emberölés büntetében, és annak is a minősített esetében kell megállapítani, hiszen az előre kiterveltség egyértelmű, hiszen a felhívás emberölésre megy és miután nekik ez nyilvánvalóan anyagi veszteséggel jár, de az, aki ezt végrehajtja az nyereségvágyból követi el, erre hívják fel az elkövetőt, tehát a nyereségvágyból, előre kitervelten elkövetett emberölés ez felbujtó magatartásként járul a III. r. illetve IV. r. vádlottnak a magatartása.

Az I. r. és II. r. vádlott esetében még a társtetteségre vonatkozóan csak annyit tennék hozzá, hogy egymás tevékenységéről tudva, szándékegységben cselekedtek, tehát mindenképpen szándékegységben valósult meg és B. Zoltán és I.-né vonatkozásában pedig külön-külön állapítható meg a felbujtó magatartás.

Nagyon hosszú idő telt el 1998. január 13-a óta, amikor az I. r. vádlott társával I.-né T. Tímeának illetve B. Zoltánnak a felhívására a bűncselekményt elkövette. Azóta többször módosították a Büntető Törvénykönyvet és ezek a módosítások minden esetben abba az irányba hatottak, hogy az ilyen jellegű cselekmények elkövetőivel szemben a jogalkalmazó a legnagyobb szigorral lépjen fel. Ezt példázta az is, hogy a büntetés értékének meghatározásánál törvénybe iktatta, hogy a középértéket kell figyelembe venni illetve az enyhítésre vonatkozó szabályokat is sokkal szigorúbban határozta meg.

Ennek a cselekménynek, amely a vádlottak padján ülő személyek terhére megállapítható igen nagy a tárgyi súlya, amit bizonyít az is, hogy 1993. május 15. óta az általuk elkövetett bűncselekmény el nem évülő bűncselekmény. Olyan súlyúnak értékelte a törvényalkotó ezt 1993-ban, hogy soha semmilyen módon ezeknek a cselekményeknek az elkövetői büntetőjogi felelősségre vonásának nincs akadálya. Ez az el nem évülés következménye, vagy volta, az alkalmazandó büntetés vonatkozásában is szerepet játszik.

Ennek a cselekménynek a büntetési tétele ami nem változott a módosítások ellenére, 10-15 évig terjedő szabadságvesztés illetve életfogytiglan tartó szabadságvesztés kiszabása is lehet. Az életfogytiglan tartó szabadságvesztésre vonatkozóan is 1998. óta szigorodtak a büntetési szabályok. A jelenlegi szabályok szerint ha a büntetést olyan bűncselekmény miatt szabták ki, amelynek büntethetősége nem évült el, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontja legalább 30 év. Az 1998. január 13-án – tehát G. Zsolték által megvalósított bűncselekménykor – hatályban volt Btk. rendelkezés az életfogytiglan tartó szabadságvesztésre vonatkozóan enyhébb rendelkezéseket tartalmazott, nevezetesen azt mondta a Btk. 47/A.§ /2/ bekezdése, hogy a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját – ha olyan bűncselekmény miatt szabták ki, melynek büntethetősége nem évült el – 20 és 30 év között állapítja meg a bíróság.

De a határozott tartamú szabadságvesztés tekintetében is szigorodtak a szabályok, hiszen jelenleg a legrövidebb tartamú szabadságvesztés tartama 2 hónap, míg az elkövetéskor a legrövidebb tartam 1 nap szabadságvesztés volt.

A fiatalokúakra vonatkozó büntetéskiszabási rendelkezések is módosultak, hiszen az elkövetéskor a törvényi minimum 1 nap volt jelenleg pedig a minimum 1 hónap.

Ezek azok a tételkeretek, ami kapcsán a bíróságnak azt kell megállapítani, hogy a büntetés kiszabására a vádlottak padján ülő személyek vonatkozásában csak az elkövetéskor hatályban volt Btk. az, ami kedvezőbb, hiszen az elkövetéskor érvényben lévő szabályokat kell elsősorban alkalmazni.

Móricz Zsigmondnak van egy novellája, amely az alföldi tanyavilágban játszódik és ott két juhász egy társukat egy rézveretes csattért a juhászt illetve fiát bottal agyonverték majd elföldelték. Abban a novellában az elkövetőket meghallgató vizsgáló bíró az elkövetőket egy szóval jellemezte: Barbárok. Én tisztelnél fogva az elkövetőket semmilyen jelzővel nem illehetem. Én csak arról számolhatok be, amit a Btk. kategóriaként erre a cselekményre meghatároz. A köznyelvben azonban van erre a típusú cselekményre jelző, nevezetesen az ilyen elkövetőket nevezik bérgyilkosoknak. A Btk-ban azonban nyereségvágyból elkövetett emberölés elkövetői ülnek a vádlottak padján és ezekkel az elkövetőkkel szemben kell a bíróságnak a büntetést kiszabni.

.-.-

Elsőként az egyetlen fiatalokú vádlottal, B. Z.-vel kapcsolatban nyilatkoznék és rá vonatkozó büntetés kiszabási indítványomat tenném meg:

A fiatalokú vádlott a cselekmény elkövetése időpontjában már a 16. életévét betöltötte, ezért a fiatalokúakra vonatkozó s irányadó enyhébb büntetés-kiszabási gyakorlatot is figyelembe véve vele szemben 1 naptól 15 évig terjedő szabadságvesztés az, amit vele szemben alkalmazni lehet. Igen széles skálája van a bíróságnak arra, hogy a büntetés mértékét meghatározza.

Vele szemben súlyosítók körülményként mindenképpen azt értékelni kell, hogy cselekménye két körülménynél fogva is súlyosabban minősül és nem hagyható figyelmen kívül, hogy a vádlott ezt a cselekményét egy ugyancsak erőszakos bűncselekmény miatt ellene folyamatban lévő büntetőeljárás ideje alatt követte el. Igaz, hogy a legenyhébb szankciót alkalmazták ott vele, de büntetőeljárás tartama alatti elkövetést nem lehet figyelmen kívül hagyni.

Enyhítő körülményt nem tudok felsorakoztatni. Furcsa ez egy fiatalokú vádlott esetében, de sem a cselekmény jellege sem a személyében rejlő és a bíróság által feltárt személyi körülmények nem alapozzák meg, hogy bármilyen tény fel tudjak sorakoztatni, hacsak azt nem, hogy az eljárás elhúzódott, de ez egy ilyen súlyú és ilyen bizonyítási nehézséget tartalmazó eljárásban úgy gondolom alappal erre nem lehet hivatkozni.

Ez a bírósági tanács néhány évvel ezelőtt egy súlyos megítélésű bűncselekményben, ott csak kétszeres minősítést lehetett megállapítani. Számos nyomatékos enyhítő körülmény: beismerő vallomástól kezdve sok minden felsorakoztatható volt azokkal az elkövetőkkel szemben. Ezekkel az elkövetőkkel szemben a Legfelsőbb Bíróság az 1 naptól 10 évig terjedő szabadságvesztés tételkeretet majdnem maximálisan kihasználva, 9 év 6 hó szabadságvesztést illetve a másik elkövetővel szemben 9 évi szabadságvesztést szabott ki.

Azt hiszem, amikor ennek a cselekménynek a tárgyi súlyát értékeljük, ezeket a Legfelsőbb Bíróság által adott iránymutatásokat nem lehet figyelmen kívül hagyni. Ha egy 14.

életévét be nem töltött, enyhébben minősülő cselekménynél büntetési tételkeret felső határát megközelítő büntetést szabnak ki, akkor úgy gondolom, ugyanez a II. r. vádlottal, fk. Bagyinka Zoltánnal szemben is érvényesíthető.

I n d í t v á n y o m a z,

hogy a bíróság *fk. Bagyinka Zoltánnal* szemben főbüntetésként a büntetési tételkeret kimerítő alkalmazásával fiatalkorúak börtöne büntetést szabjon ki, mellékbüntetésként pedig a Btk. 53.§ alapján – figyelemmel a Btk. 110.§-ra figyelemmel – közügyektől eltiltást is alkalmazzon.

A bíróság állapítsa meg, hogy a fiatalkorú vádlott által előzetes fogvatartásban eltöltött időt a Btk. 99.§ alapján kell beszámítani.

Ehhez a tettesi magatartáshoz kell értékelni az *I. r. vádlottnak, G. Zsolt*nak a cselekményét. G. Zsolt néhány évvel idősebb volt, a 20. életévét már betöltötte, mikor ezt a bűncselekményt elkövette. A 20. életév betöltésének hangsúlyozása csak azért van jelentősége, mert a fiatal felnőtt elkövetőkkel szemben rendkívül humanusan jár el a Büntető Törvénykönyvünk. Azt mondja, hogy életfogytiglan tartamú szabadságvesztést csak azzal az elkövetővel szemben szabható ki, aki a 20. életévét betöltötte. G. Zsolt I. r. vádlott 1998. január 13-án már betöltötte a 20. életévét, így nincs törvényi akadálya annak, hogy a bíróság határozatlan tartamú szabadságvesztést, életfogytig tartó szabadságvesztést szabjon ki vele szemben.

Ennek az életfogytiglan tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadságra bocsátás tartamának illetve legkorábbi időpontjának meghatározásánál azonban értékelni kell azt is, amit a büntetés kiszabása során sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy az I. r. vádlott cselekménye több körülménynél fogva is súlyosabban minősül, és nem hagyható figyelmen kívül, hogy az I. r. vádlottnak a magatartása következménye miatt ül a vádlottak padján Bagyinka Zoltán. Ezt olyan nyomatékkal kell értékelni, ami álláspontom szerint az I. r. vádlottal szemben a Btk. 40.§-t figyelembe véve életfogytiglan tartamú szabadságvesztés kiszabását indokolja, amelynek végrehajtási fokozatát a Btk. 42.§ /1/ bekezdése alapján fegyházban állapítsa meg a bíróság. Közügyektől eltiltást is alkalmazzon a Btk. 53.§ alapján. A Btk. 99.§ alapján az előzetes fogvatartásban töltött idő beszámításáról is rendelkezzen.

I.-né T. Tímea III. r. vádlott és IV. r. B. Zoltán vádlott cselekményének jogi megítélését már kifejtettem. Az ő cselekményük nyilvánvaló, hogy lényegesen enyhébb megítélésű, hiszen a tevőleges magatartásba ők soha nem vettek részt, de a törvény egyértelműen fogalmaz a részesekre is, a tettesekkel azonos büntetési tételkeret az irányadó. Ezt kell a bíróságnak a III. r. és IV. r. vádlottal szemben alkalmazandó joghátrány megválasztásakor figyelembe venni.

Az III. r. vádlottnál mindenképpen nyomatékos súlyosító körülményként kell figyelme venni azt, hogy több körülménynél fogva is súlyosabban minősül, és ugyancsak súlyosító körülményként kell értékelni a hozzátartozó sérelmére történő elkövetést.

Ebben az ügyben és az élet elleni cselekményeknél általában a hozzátartozók vonatkozásában történő ölést enyhébben szokták értékelni. Itt ennél a cselekménynél erről szó nincs. Itt nem egy indulati magatartásról van szó, nem egy hirtelen bekövetkezett indulati cselekményről hanem egy előre kitervelten és haszonszerzés érdekében megvalósított tettről. Ezért ezt a körülményt kell figyelembe venni III. r. vádlottnál.

Ugyancsak nem hagyható figyelmen kívül enyhítő körülményként, hogy két kiskorú gyerekről kell gondoskodnia. ezt annak ellenére mondom, hogy az előző házasságából

származó Viktória nevű lánya most már édesapjánál van, illetve nagyszülők nevelik B. Zoltánnal történő együttélésből származó közös gyermeküket. De ezt a tényt, hogy kiskorúak eltartására kötelezett, ezt a tényt nem lehet figyelmen kívül hagyni, nyomatékos enyhítő körülményként kell értékelni.

A IV. r. vádlottnál is a két körülménynél történő súlyosabb megítélés az, ami súlyosítóként értékelendő.

Enyhítő körülményként pedig a kiskorú gyermekes családós állapotát kell figyelembe venni.

A két vádlott magatartása, bár mindkettő felbujtónak minősül, azonban az eltérő bűnösségi körülményekre figyelemmel eltérő büntetés kiszabását is indokolnak. Az én álláspontom szerint mind a két vádlottal szemben határozott tartamú szabadságvesztés kiszabása indokolt mindenképpen. A III. r. vádlottal szemben a büntetési tételkeret 10-15 év között kell meghatározni.

Álláspontom szerint IV. r. vádlott vonatkozásában azt is figyelembe kell venni és III. r. vádlottnál is, hogy büntetlen előéletűek, hiszen koruk alapján ezt a tényt kell figyelembe venni. Ezt is figyelembe véve álláspontom szerint a IV. r. vádlott vonatkozásában kisebb tevőleges magatartása miatt az enyhítő szakasz alkalmazására is lehetőség van a büntetési célokot elérendő szabadságvesztés mértékének a meghatározásánál.

Mind a két vádlott vonatkozásában a bíróság állapítsa meg, hogy a Btk. 42.§ /2/ bekezdés b./ pontja alapján fegyházban kell a szabadságvesztést végrehajtani. Mellékbüntetésül a közügyektől a Btk. 53.§ alapján tiltsa el a vádlottakat. A Btk. 99.§ alapján számítsa be az előzetes fogvatartásban töltött időt a bíróság.

A bűnügyi költségre és a lefoglalt bűnjelekre vonatkozó indítványomat a vádiratban foglaltakkal egyezően fenntartom.

Tisztelt Bíróság! Engedjék meg, hogy befejezésüképpen visszakanyarodjak ahhoz a szereplőhöz, akivel a perbeszédemet is kezdtem, ez pedig a kiskorú I. István. I. Istvánka 1998. februárjában tudta, hogy az édesapját megölték. Az egyik napilapban a holttestről készült fényképen felismerte az édesapjának a kezét. Felismerte a kezéről, amelyet 1998. január 13-án végig fogott amíg a lakásáról az óvodáig el nem értek. Ennek a kéznek a biztonságot adó melegét ez a kisfiú többé már nem fogja érezni. De inkább az édesapjának kezének az emléke maradjon meg benne, mint annak a két elkövetőé, aki baseballütőt ragadva annak az embernek a halálát okozták, akit ő legjobban szeretett. Azoknak a személyeknek a kezén, akiknek I. István halálát okozták illetve erre az elkövetőket rábírták, ma már bilincs van. De ki fogja le azoknak a kezét, akik a jövőben arra vetemednek, hogy anyagi ellenszolgáltatásért akár egy pisztolynak a ravaszát húzzák meg vagy pedig más gyilkos eszközt kézbe ragadva mások életét kioltásuk? Ki védi meg az embereket mások brutalitásától és gyilkos szándékától? Fölvetődött a kérdés, hogy nincs erre eszköz, nincs erre semmiféle hatóság? Válaszom az, hogy de igen van. A törvény az, amely védi az embereket és az emberi élethez való jogot és a bíróság, amely ezt a törvényt alkalmazza. De milyen szankció és milyen mértékű büntetés kell ahhoz, hogy az emberek biztonságban érezhessék magukat és bizzanak abban, hogy a bíróság döntése visszatartja a többi embert attól, hogy ilyen súlyos bűncselekményt kövessenek el.

Ezek a kérdések bizonyára már Önökben is megfogalmazódtak. Ha igen, ítéletük legyen rá a felelet.

Szabó Ferenc főügyész helyettes (Bács-kiskun megyei Főügyészség- km. Zubornyák Ágnes, kecskeméti városi ügyész) vádbeszéde a kecskeméti maffia-perben

Az ügyészség 2005 februárjában tizenegy vádlott ellen emelt vádat a Bács-Kiskun Megyei Bíróság előtt.

A vád bűnszervezet tagjaként elkövetett emberölés előkészületének büntette, bűnszervezet tagjaként, folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntette, valamint lőfegyverrel való visszaélés büntette volt, amelyet különböző elkövetői minőségben valósítottak meg. A tényállás lényege, hogy egy fegyvercsempészzel, pénzbehajtásokkal és „védelmi pénzek szedésével foglalkozó kiterjedt bűnszervezet egy konkurens csoport vezetőjének megölésére bérgyilkosokat fogadott fel.

Az első fokon eljáró bíróság a vádlottak bűnösségét a vád tárgyává tett bűncselekmények többségében megállapította, néhány bűncselekmény vádja alól viszont felmentette őket.

A I-X. r. vádlottak bűnszervezeti elkövetésre vonatkozó védekezése egybehangzó volt: tagadták az eljárás során, hogy köztük bármilyen szervezetszerű, hierarchikus kapcsolat állna fenn. Azt nem vitatták, hogy esetenként ismeretségben, barátságban, üzleti kapcsolatban is állnak, de hangsúlyozták, hogy a személyes viszonyaik mellérendeltségen alapulnak. E védekezést a bíróság – a vádbeszédeben foglalt gondolatmenettel egyezően – nem fogadta el. Legsúlyosabban R. L. I. r. vádlott tettei minősültek, főként a vezető, irányító szerepe miatt, a többiek esetében a cselekvőségük és a bűnösségi körülmények arányában került sor a végrehajtható szabadságvesztés mértékének a megállapítására.

Tisztelt Megyei Bíróság!

Amikor 2004. augusztus 4-én a déli órákban egy kecskeméti benzinkúton a rendőrség elfogott 3 férfit, akinek a kocsijaiban fegyverek voltak az itt most jelen lévők közül még nem igen gondolta senki, hogy egy igen nagy horderejű, nagy jelentőségű bűnügy veszi kezdetét.

Önmagában ugyanis az, hogy valakinél illegálisan tartott fegyvert találnak a mai Magyarországon sajnos nem különösebben ritka bűncselekmény.

Ami azért persze már rögtön szokatlan volt egy kicsit, az az előkerült fegyverek mennyisége, de főként fajtaik. Több pisztoly mellett ugyanis két gépfegyver is volt a kocsiban, az egyik ezek közül ráadásul a híres, hírhedt S. típusú volt.

A megindult nyomozás során azután körvonalazódott, hogy egyfelől maga a rajtaütés már egy hosszú, kiterjedt felderítő munka azon végső mozzanata volt, amely átfordította az addigi titkos eljárást nyílt nyomozássá, másfelől látszott, hogy nem elszigetelt bűncselekményről van szó, hanem egy olyan cselekményről van szó, ami egy riasztóan nagy és komoly összefüggésrendszerben nyer célt és értelmet.

Az N. N. I. Nemzetközi Bűnözés Elleni Osztálya fáradtságot és megjegyzem pénzt nem kímélő munkájának eredményeként ugyanis megállapítható volt, hogy az itt Kecskeméten elfogott személyek egy bűnszervezet tagjai, akik éppen a bűnszervezetük megbízásából és érdekében szállították a fegyvereket.

Bűnszervezetet mondtam, ami ebben a teremben súlyos szó részint azért, mert hogy ha a bűnszervezeti elkövetés ítéleti megállapítás is lesz, akkor az amúgy sem csekély büntetés kétszeres, részint pedig azért, mert ez egyúttal legalább a kétszeresére, de azt mondhatnám, hogy sokszorosára emeli az eljáró hatóságoknak a felelősségét is. Aligha vitatható ugyanis, hogy a bűnszervezet a legveszélyesebb bűnözési forma. Nyilván nem feladat most itt, hogy a bűnszervezetnek, mint bűnözési alakzatnak a kriminológiai, szociológiai aspektusait taglaljuk, arra azonban rá kell mutatni, hogy a bűnszervezetek léte, működésük, erősödésük, térnyerésük, alapjaiban támadja a társadalom jogi, gazdasági berendezkedését, vagyis ma divatos szóhasználattal élve, a jogállamot. Egy bűnszervezet ugyanis gazdasági erejét természetéből adódóan jogellenes tevékenységgel biztosítja, amennyiben közvetlenül elkövetett bűncselekményekből húz hasznot, ellenőrzés alatt tarja a legnagyobb jövedelmet hozó bűnözési területeket, mint pl. a drogkereskedelem, prostitúció, pénzbehajtás, stb., továbbá ún. védelmi pénzek szedésével bevételhez jut az egyébként legálisan vagy féllegálisan működő vállalkozásokból is, sőt sarcolja magát a tőle független bűnözést is.

Mindez azonban még a kisebbik baj annak ellenére is, hogy egy magára valamit is adó bűnszervezet már a napi rendes ügyvitel, üzletvitel során sem válogat az eszközökben, pontosabban válogat, amennyiben nem igen veszködik az állami jogérvényesítés igénybevételével, hanem ehelyett előnyben részesíti a kétségkívül gyorsabb és hatékonyabb erőszakos megoldásokat. Az igazi veszély azonban mégis akkor jelentkezik, amikor a bűnös úton felhalmozott óriási tőkét a bűnszervezet elkezd a legális gazdaságba áramoltatni, valamint amikor hatalmas anyagi erő segítségével elkezd a szervezett bűnözés nyújtogatni a csápjait a bűnüldözés, a jogszolgáltatás, a politika és még sorolhatnám, tehát a társadalom más egyéb területei felé.

Ezért gondolom azt, hogy óriási a felelősség akkor, amikor olyan bűnügyet kell elbírálni, mint ez itt most.

A vád meggyőződése ugyanis, hogy ezek a bűncselekmények, amelyekről ebben az eljárásban dönteni kell, egy bűnszervezet céljait szolgálták, azét a bűnszervezetét, amelynek vezetői hogy ha nem is teljes létszámban, de itt ülnek a vádlottak padján, és amelyek tagjai közül is többen itt ülnek. Közülük a vád egyébként ebből a szempontból csak XI. r. S. V. vádlottat tartja kivételnek. Ha pedig egy bűnszervezet tíz tagja egyszerre ül a vádlottak padján, ami nem túlzás, ha azt mondjuk, hogy először fordul elő a magyar kriminalisztika történetében, akkor a bíróság felelőssége abban is áll, hogy ítéletében és ítéletével megfelelően adja tudtára mindenkinek, nagyon káros jelenségnek tarja a szervezett bűnözést, amelyet keményen, minden törvényes eszközzel üldözni kell, adott esetben pedig komoly büntetéssel kell megtorolni.

Továbbá roppant nagy a bíróság felelőssége abban, hogy ez az ítélet minden bizonnyal precedens lesz a jövőben hasonló cselekmények tekintetében a bűnüldözés és a jogalkalmazás számára. Ugyanis, bár vannak ítéletek természetesen bűnszervezetbeli elkövetést kimondva már, sőt épp nemrégiben a Legfelsőbb Bíróság jogegységi határozatot is közzétett e tárgyban, ez az ügy azonban mégis más. Itt ugyanis a vád szerint nem egy bűncselekmény-típusra, mint pl. embercsempészség, amelyről a büntetőjogegység is szól, tehát nem egy bűncselekmény

típusra szerveződött bűnözői csoportosulás által elkövetett, a bűnszervezet fő tevékenységi körébe eső bűncselekmények elbírásáról van szó, hanem egy, már hosszabb ideje működő, már megerősödött, differenciálódott bűnszervezet működési körében elkövetett, de mégis magához a bűnszervezet egész tevékenységéhez mérten tulajdonképpen nem többnek, mint büntetőjogi terminológiával élve, eszközcselekménynek a megítéléséről kell dönten, azzal azonban, hogy e bűncselekményeket mégis a teljes bűnszervezetre kell vonatkoztatni és csak akként szabad értelmezni. Ebben a viszonylag bonyolultabb jogi helyzetben kell tehát állást foglalni a jövőre nézve is arról, hogy mi ilyen esetben a bizonyítandó tények köre, meddig terjedően szabad egyértelműen bizonyított tényekből további tényekre vonatkozó következtetéseket levonni, ide értve a tudattartalomra vonatkozó következtetéseket is, illetőleg nyilván iránymutató kell legyen az egyes konkrét bizonyítékfajták értékelésével kapcsolatos bírói álláspont is, különös tekintettel a titkosszolgálati eszközökkel beszerzett bizonyítékok felhasználhatóságára, nem különben az együttműködő terheltek vallomásainak értékelésére, de említhetném a mitokondriális DNS vizsgálatok erejét is, amelyben ugyancsak állást kell majd foglalni.

A nyomozási szak törvényességét illetően az ügyészség a leghatározottabban állítja, hogy ahhoz nem férhet kétség. Ezt elsődlegesen egyébként a vádlottaknak mondom, hiszen a bíróság úgy is abban a helyzetben van, hogy leginkább meg fogja tudni ítélni és meg is kell ítélnie, azonban a vádlottak közül többen is több alkalommal tettek olyan értelmű utalásokat – időnként ugye a személyeskedésektől sem mentesen – hogy itt ellenük egyfajta koncepcióos nyomozás folyt és ennek eredményeként ülnek most itt. Ezzel kapcsolatban csak annyit szeretnék mondani, hogy mi itt a kollégáimmal Kecskeméten, ennek az ügynek a megindulásáig azt sem tudtuk, hogy Önök vádlottak a világon vannak, itt Önöknek Bács-Kiskun megyében semmiféle kriminalisztikai múltjuk nincs, tehát az ügyészséget semmiféle nem megengedett érdek nem motiválta ennek az ügynek a felügyelete során.

Az tény, hogy kitűnő munkakapcsolat alakult ki a rendkívül színvonalas munkát végző N. N. I. és a Bács-Kiskun Megyei Főügyészség között, de másként egyébként ma már nem is lehet számottevő eredményt elérni úgy gondolom. A nyomozás irányítását azonban kezdettől az ügyészség végezte úgy, ahogy ez az új eljárási törvénynek alapkonceptiója, és abban tétélesen elő is van írva. Tehát még csak az sem állja meg a helyét, hogy a fővárosi nyomozó szervek által Önök ellen folytatott hadjárathoz nyújtott volna segítséget a Bács-Kiskun Megyei Főügyészség, mert minden nyomozati lépést, főleg, amikor kezdett körvonalazódni, hogy milyen volumenű ügyről van szó és ez egyébként viszonylag hamar a nyomozás megindulását követően már bekövetkezett, tehát minden nyomozati lépést háromszor is meggondoltunk, mielőtt utasítást adtunk volna rá a nyomozó szerveknek, az elvégzett nyomozati cselekményeket pedig számos alkalommal, minden szemszögből ellenőriztük a törvényesség szempontjából, hogy minden rendben legyen.

Úgyhogy koncepcióos eljárásról nincs és nem volt szó, a helyzet valójában ennél sokkal unalmasabb. Mindössze arról van szó, hogy ezúttal mind a rendőrség, mind az ügyészség végezte a munkáját és, hogy végül is ennek eredményeként Önök rajtavesztettek-e vagy sem, az majd az ítélelhirdetéskor derül ki.

Ennyit szerettem volna előljáróként, bevezető gyanánt elmondani.

*****

Bűncselekményeknek bűnszervezetben való elkövetését Magyarországon viszonylag kevés ítélet mondta ki eddig. Ezért állítható, hogy egyelőre ennek különösebb kialakult gya-

korlata nincsen. Emiatt – ahogy erre már részben utaltam is – a vádirat összeállításakor nehéz helyzetben volt az ügyészség annak meghatározásában, hogy mi az a tényállásszükséglet mennyiségileg, aminek szerepelnie kell a vádban annak illusztrálására, hogy a vád tárgyává tett konkrét bűncselekményeket a vádlottak ebben a különösen veszélyes elkövetési, bűnözési formában valósították meg.

Tekintettel arra, hogy a vád tárgyát jelen esetben nem a Btk. 263/C. §-ában írt, ún. bünszervezetben részvétel, mint önálló, sui generis bűncselekmény képezi, az is szóba jött kezdetben, hogy a vád egyáltalán ne is foglalkozzon ennek a konkrét bünszervezetnek a tulajdonságaival, jellemzőivel a tényállítások szintjén, hanem a konkrét bűncselekmények leírása után egyszerűen jelentse ki, hogy a vádlottak ezeket a bűncselekményeket bünszervezetben követték el, tehát valahogy ahhoz hasonlatosan, mint ahogyan az egyes esetekben bünszövetségben való elkövetéskor történni szokott egyes vádakban.

Tekintettel arra, hogy a bünszervezet mint olyan, sokkal összetettebb, bonyolultabb bűnözési forma és a bizonyítás nehézségei is ennek megfelelőek, a vád végül is azt a megoldást választotta, hogy a bünszervezet törvényi fogalom meghatározásából kiindulva, tényállításokat fogalmaz meg a bünszervezet megragadhatósága érdekében. Ezzel egyúttal azt is igyekezett a vád behatárolni, hogy milyen keretek között, milyen körben kerüljön sor ebben a vonatkozásban a bizonyítás lefolytatására. Ennek az elgondolásnak a helyességét úgy gondolom, hogy az eddigi bírósági eljárás is igazolja, hiszen a bíróság bizonyítást folytatott a vád tárgyát képező konkrét bűncselekményeken túlmenően minden egyes olyan tényállításra is, amelyet a vád a bünszervezet leírása kapcsán tartalmaz. Sőt a bizonyítási eljárás utóbb, már saját belső logikáját követve, több ponton túl is terjeszkedett a vád által megrajzolt körön. Minderre természetesen nem azért volt szükség, még egyszer hangsúlyozom, hogy ennek a konkrét bünszervezetnek a meglétét, a fennálltát, akár a vád, akár a bíróság önmagáért való módon felmutassa, hanem azért volt rá szükség, hogy a vád tárgyává tett konkrét bűncselekményeknek a bünszervezet keretei között való elkövetését, ha úgy tetszik ezt a quasi minősítő körülményt, ez egy általános részi minősítő körülmény, természetesen minden további alkalommal ilyen értelemben fogom használni, tehát ezt a minősítő körülményként felfogható tényezőt megalapozzuk.

Ebből azonban az is következik, hogy magának a bünszervezetnek a bizonyításán túl azt a kapcsolatot is bizonyítani kellett, ami a vádbeli bűncselekményeket a bünszervezethez fűzi. Belátható ugyanis, hogy elméletileg, ha adva van egy bünszervezet, adva van annak egy tagja, mondjuk ez a tag önállóan, úgymond a saját szakállára is követhet el bűncselekményt, amelyért egyrészt a bünszervezet többi tagja nem felel, hogy ha ezt valóban a saját szakállára csinálta ez a személy, másrészt az adott tag sem a bünszervezetben való elkövetésért, tehát ezért a fokozott felelősséggel járó esetért felel. Bünszervezetben való elkövetésért álláspontom szerint akkor, és csak akkor lehet megállapítani az elkövetők felelősségét, ha a konkrét bűncselekmények elkövetése a bünszervezetnek a tagoktól vagy azok egy csoportjától elkülönül, érdekében áll és bizonyítható, hogy a bűncselekmények elkövetésében részt vállaló tagok az elkövetési magatartás egy vagy több mozzanatát a bünszervezetre tekintettel hajtották végre.

Mindez, amit eddig a bünszervezetben való elkövetésről elmondtam, úgy vélem általában is igaz, ennek a quasi minősítő körülménynek a megállapíthatóságára, s ehhez különösebb további magyarázat, illetve taglalás nélkül is nyilvánvalóvá teszi a nehézséget, amivel a büntető hatóságok szembekerülnek ilyen esetben. Egyúttal magyarázza is, amire

már szintén utaltam, hogy miért ritka, mint a fehér holló egy-egy ilyen ítéletnek vagy akár csak vádnak is a felbukkanása.

A bizonyítási nehézségek ugyanis bünszervezetben való elkövetés esetén óriásiak.

A bünszervezet rendkívül erős érdekszövetség, amely a tagokat többféle kötélekkel tartja össze. Legfontosabb ezek közül talán, mint ahogy az az élet más területén is szokott lenni, az anyagi érdek, a tagok életformájává válik a bűnözés, ez a megélhetésük alapja, ami alól csak a legfőbb vezetők a kivételek, közülük sem mindenki. A bűnözői létformához azonban a védelmet, a háttérrel a bünszervezet adja, onnan való kiugrás, kilépés esetén tehát a megélhetés kerül rögtön veszélybe.

A másik rendkívül erős összetartó tényező az a félelem, illetőleg a fegyelem. A fentivel nagyon szoros összefüggésben, tulajdonképpen ugyanannak a dolognak a másik oldala, mivel a tagok kompromittáló tényeket tudnak egymásról, nyilván nem engedhető meg, hogy a tag a szervezeten kívülre kerülve információkat szolgáltatson ki, hisz ez mindenkinek a szabadságát, de legalábbis a megélhetését tenné kockára. Ezért nagyon fontos, bármilyen eszközzel kikényszerítendő követelmény a hallgatás törvénye. Ez, mint majd látni fogjuk annyira alapvető, hogy nem is csak a saját bünszervezet vonatkozásában áll fenn, hanem még a rivális bünszervezetek tekintetében is, azok tagjai is tartják magukat ehhez a szabályhoz.

Harmadik megemlíthető nehezítő tényező az ilyen cselekmények, illetőleg az ilyen szervezetek feltárásánál az informális. Ezen azt értem, hogy bár a bünszervezetben a kötelek szorosak, de tárgyiasult formában, szinte semmi nem jelenik meg a kívülvilágban, nincs irodaház, nincs könyvelés, nincsenek munkaköri leírások, nincsenek munkaszerződések, sem másfajta szerződések, nincsenek bérjegyzékek, pontosabban itt majd látni fogjuk, van minden tulajdonképpen, van irodaház, ebben az ügyben is volt, azt mondhatnám kettő is, mert hiszen szerintem ilyen volt a Zs. étterem és a G. Hotel is. Könyvelés, bérjegyzék fejben van. Szerződések voltak, csak a bünszervezetben ezek parancsként jelentek meg, aminek a teljesítési biztosítója a fegyelem és a félelem volt. Még is emellett az mondható, hogy nincs tulajdonképpen semmi, amit meg lehetne találni, amit le lehetne foglalni, mint látható dolgot. Ez az egész bünszervezeti kérdés tulajdonképpen egy gondolati struktúra. Ezért a bizonyítás is csak jórészt gondolati síkon történhet, erősen támaszkodva a logikán alapuló következtetésekre és a bizonyítás során olyan eszközök felhasználása, illetőleg alkalmazása kerül előtérbe, mint a technika, a technikai eszközök és a különböző személyektől beszerzett információk.

Az eddig elmondottakat most már konkrétan a vádra vonatkoztatva, tisztelt kolléganőnkéntől, Gy. Á.-tól hallottuk itt többször is a tárgyalás folyamán, hogy ragaszkodjunk a vádhoz és annak menetét követve nézzük meg az egyes állításokat, úgyhogy a továbbiakban ezt a módszert követve először szeretném elmondani, hogy az írásbeli vád tényállási részéből mi az amit fenntartok változtatás nélkül, és mi az amit nem. Ez utóbbi lesz egyébként a kevesebb.

A tényállás módosítás néhány vádlottnál érinti a minősítést is, így tehát ezen vádlottak tekintetében a Be. 310. § (1) bekezdése szerinti vádmódosítást, azon belül is a vád megváltoztatását fogom eszközölni a maga helyén majd részletesen kifejtettek szerint.

A vádirat felépítése, mint azt mindannyian tudjuk, aszerint alakul, hogy a I/A. rész foglalkozik a bünszervezet leírásával általában, mégpedig három részre osztva: az első rész a bünszervezet felépítését tartalmazza, a második rész a bünszervezet tevékenységét és

jövedelemforrásait említi, a harmadik rész pedig a bünszervezeten belüli munkamegosztást vázolja fel, legalábbis úgy, ahogy azt a vád látja.

Rögtön a I/A. tényállásának az első mondata úgy hangzik, hogy az I. r. vádlott az 1990-es évek közepétől letartóztatásáig egy bünszervezetet irányított, annak elsősorú vezetője volt.

Úgy gondolom, hogy ennek a vádirati állításnak magyarázattal kell, hogy szolgáljak. A '90-es évek közepétől – kitételére vonatkozólag –, ugyanis mint azt nyilván valamilyen nagyon jól tudjuk, a bünszervezet fogalmát csak az 1997. évi LXXIII. törvény iktatta a Büntető törvénykönyvbe 1997. szeptember 15-i hatállyal. Akkori fogalom meghatározása a következő volt: bűncselekmények folyamatos elkövetésére létrejött olyan munkamegosztáson alapuló bünszövetség, amelynek célja a rendszeres haszonszerzés. Bünszövetségről pedig ugye akkor beszéltünk – ez ma sem változott –, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezeten követte el vagy ebben megállapodott.

Ez a fogalom-meghatározás nem azonos a maival, azt ugyanis a 2001. évi CXXI. törvény állapította meg 2002. április 1-i hatállyal. Ettől fogva a bünszervezetről akkor beszélhetünk, hogy ha három vagy több személyből álló, hosszabb időre szervezett, összehangoltan működő csoport jelenik meg, amelynek célja 5 évi vagy ezt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekmények elkövetése. A vád természetesen ez utóbbi hatályos fogalom-meghatározás alapján állítja, hogy a R. L. vezette csoport bünszervezet volt, azzal azonban, hogy a korábbi fogalom-meghatározás alapján is kimondható lenne ez. Az pedig, hogy „a '90-es évek közepétől” annak ellenére fenntarthatónak gondolom, hogy a bünszervezet, mint olyan csak később került a Btk-ba. Ez ugyanis egy konkrét büntetőjogi relevanciával nem rendelkező, tehát vád tárgyává tett konkrét bűncselekmény minősítése szempontjából nem figyelembe veendő tényállítás, és azért ezzel kezdődik a vád csupán, mert az adatok szerint ez volt megállapítható, tehát a vád így nem iratellenes.

Az I/A. vádpont 3. bekezdését – megszámoztam és aszerint tudom megjelölni őket –, tehát a 3. bekezdés, amely úgy szól, hogy a szervezet harmadik szintjén állt stb., stb. M. M. R. vádlotról van szó, ezt annyiban módosítanám, hogy az V. r. vádlott megállapításaink szerint nem a bünszervezet harmadik szintjén állt, hanem R. L. vádlott alatt közvetlenül elhelyezkedő vezetői szinthez tartozott.

Egyáltalán, a bíróságon lefolytatott bizonyítási eljárás nyomán most már a vád is úgy gondolja, hogy a bünszervezet felépítése messze nem volt olyan sarkos, a vezetői szintek, döntési jogkörök egyáltalán nem voltak annyira egzakt módon meghatározottak, mint ahogy az a nyomozás során látható volt, illetőleg, ahogy azt egyes tanúk állították. Nem is könnyen megragadhatóak persze ezek a viszonyok, utalok a szervezet informalizált voltára, amiről már beszéltem, továbbá arra, hogy az erről vallomást tevők maguk is csak bizonyos ideig gyűjthették a megfigyeléseket és nyilván mindent nem láthattak e körben. Végül az ilyen vallomások óhatatlanul nem is csak tényeket tartalmaznak, hanem a vallomástevő saját következtetéseit is. Azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a bünszervezet felépítéséről beszámoló tanúk nem is azzal a céllal gyűjtötték az információkat, hogy később tanúvallomást tegyenek, ez akkor még természetesen fel sem merült senkiben, ez különben később majd figyelembe veendő lesz ott, amikor az együttműködő tanúk vallomását értékeli a bíróság, ők egyszerűen csak azért gyűjtötték az információkat akaratlanul, mert a bünszervezet keretei között éltek és ott voltak sokszor.

Az I/A. vádpont 4. bekezdését akként módosítanám, hogy a bünszervezetben, ahogy saját maguk nevezték a „cégben”, a bünszervezet szempontjából jelentős döntéseket a fent felsorolt öt vádlott hozta meg, tehát az első öt vádlott hozta meg, illetve az ilyen döntésekkel kapcsolatosan konszenzust alakítottak ki, de a végső szó az mindig az I. r. vádlotté volt.

A vád 6. oldalának 2. bekezdését ebben a formájában, ahogy ide le van írva, nem tartom fent, ahogy már mondtam a bünszervezet tagjainak anyagi érdekük fűződött a bünszervezetben való részvételhez, azonban a jövedelem nem havi rendszeres juttatás formájában jelent meg. Ezt a bekezdést, tehát teljes egészében kirekesztem a tényállás köréből.

A 2. bekezdést is módosítom a következőképpen: a bünszervezet életét, működését érintő lényegesebb kérdésekről, illetőleg azokról a döntésekről, amelyekhez részfeladattal kapcsolódtak, a XI. r. vádlott kivételével a vádlottak információval rendelkeztek, ismerték a döntés hátterét és mozgatórugóit. Tehát ez így korrekt.

A 6. oldal 6. bekezdését is módosítom, ez a telefonhasználatra vonatkozik, az alábbiak szerint: a bünszervezet – S. S. és VI. r. N. E. vádlottak kivételével – tagjai egy részének biztosított a Zs. Kft. néven vodafonos telefonkártyákat, melyeknek csupán csak az utolsó 4 számjegye tért el egymástól. Az utolsó mondatot mellőzöm.

A 6. oldal 7. bekezdését, tehát ennek a résznek az utolsó mondatát azzal a módosított megfogalmazással tartom fenn, hogy ez a kifizetendő pénzösszeg meghatározása ez nem valamiféle eseti utalványozásként fogható fel, hanem ez az I. r. vádlott általános főnöki, ha úgy tetszik döntési vagy engedélyezési jogkörként írható le inkább.

6. oldal 7. bekezdése úgy szól a benyújtott vád szerint, hogy a bünszervezet tagjainak kifizetendő pénzösszegek nagyságát és az egyéb juttatásokat I. r. R. L. vádlott határozta meg. Ehhez képest tettem ezt a módosítást, amit említettem.

A 6. oldalon található második rész 2. bekezdését akként tartom fent, hogy a példáló felsorolásból a kábítószer-kereskedelmet és a prostitúciós tevékenység ellenőrzését kirekesztem.

Ugyanennek az oldalnak még az utolsó bekezdését pedig annyiban módosítom, hogy az utolsó mondatot, amely úgy szól, hogy: ebből a célból I. r. vádlott pénzügyi kimutatásokat vezetett, ezt kirekesztem a vádból.

A 7. oldal első mondatát nem tartom fent, jöllehet voltak arra bizonyítékok és a tényállás megállapításánál majd ennek jelentősége is lesz, hogy valóban számos pénzmozgást, amely a bünszervezet érdekében történt, a II. r. vádlott intézett, azonban az általánosságban nem jelenthető ki, hogy az összes pénzmozgásért II. r. vádlott lenne felelős.

Végül az I/A. vádpont 3. részéből a 2. bekezdést, amely arról szól, hogy III. r. Cs. Zs. vádlott az általa irányított emberekkel elsősorban pénzügyi jellegű stb., stb., ezt teljes egészében kirekesztem a vádból, ez érinti természetesen a IV. r. vádlott tevékenységét is, és ennek a résznek az utolsó bekezdését akként módosítom, hogy az utolsó mondatot, amely úgy szól, hogy V. r. M. M. R. ezen túlmenően a bünszervezet érdekében szükséges erőszakos fellépést igénylő feladatokat koordinálta, ezt sem tartom fenn, tehát kirekesztem a vádból.

Az I/B. vádpont, ugye a T. T. megölésére vonatkozó előkészületet taglalja. Az I/B. vádpontnak az 1. bekezdését a következők szerint módosítom: I. r. R. L. vádlottnak és társainak a bünszervezet működtetése kapcsán, illetőleg korábbi üzleti kapcsolataiból eredően számos anyagi természetű nézeteltérésük adódott különböző személyekkel, így különösen T. T., melynek megoldására erőszakos megoldásokat választottak, illetőleg terveztek. Tehát a

bekezdésének a... továbbá a bűnszervezet budapesti és vidéki, elsősorban Balaton parti térnyerésének érdekeltségei kiterjesztésének biztosítására elsősorban... szövegrész kimarad.

A vád álláspontja szerint T. T. megölésére vonatkozó elképzelések azok nem kimondottan ezért alakultak ki az első 5 vádlottban, hogy sikeres megölése esetén átvehették volna a Balaton parti szórakozóhelyek védelmét, az már csak egy következmény lett volna. Tehát az emberölésre vonatkozó tervek nem azért születtek a vád álláspontja szerint, hogy kimondottan a Balaton parti szórakozóhelyeket át tudják venni T. T.-től, hanem a korábbi sérelmek, illetve korábbi tartozásokból eredő üzleti viták álltak a háttérben és ezzel összefüggésben pedig az, hogy a T. T. vezette bűnözői csoport túlságosan kezdett megerősödni, s ez rendkívül zavarta a R. L. vezette bűnszervezet érdekeit.

A 8. oldal 1. bekezdése változatlan marad, a 2. is, az első változtatás a 8. oldalon a 8. bekezdésben történik, amely úgy kezdődik, hogy... a két lehetséges helyszínt és a végrehajtás módját IX. r. vádlott a bérgyilkosok társaságában személyesen mutatta meg.... ebből a bekezdésből a bérgyilkosok társaságában szövegrészt kirekesztem, és ehhez képest akkor a 8. bekezdés úgy fog szólni, hogy a két lehetséges helyszínt és a végrehajtás módját IX. r. G. N. vádlott személyesen mutatta meg I. r. R. L., II. r. M. P. vádlottaknak, valamint a velük lévő VI. r. N. E. és S. S.-nek.

10. oldal 7. bekezdése úgy kezdődik, hogy VI. r. N. E. vádlott 2004.... ezt kiegészítem azzal, hogy S. S. pedig még 2004. július 26-án I. r. R. vádlottat az itt írt telefonszámán hívta fel, akikkel közölték, hogy a szállítmánnyal minden rendben van.

Az utolsó előtti bekezdést ezen az oldalon kiegészítem azzal, hogy a fegyverszállítmányt VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlott vitte fel gépkocsival Budapestre.

A tényállási résznek a módosításaival végeztem is.

Részben ehhez képest a vádirat minősítési részét az alábbiak szerint módosítom:

I. r. R. L. vádlottat a fegyvercsempészet tekintetében társtettesként vádoló,

II. r. M. P. vádlottat a fegyvercsempészet tekintetében ugyancsak társtettesként vádoló,

a III. r. vádlottat a fegyvercsempészet tekintetében szintén társtettesi alakzattal vádoló,

az V. r. vádlott tekintetében a fegyvercsempészetre vonatkozó minősítést akként egészítem ki, hogy fegyvercsempészet büntettével vádoló részben, mint társtettes, ez II/B. részre vonatkozik, részben pedig bűnsegédként,

A VI. r. vádlottat – ő csak fegyvercsempészet büntettével van vádolva – de e vonatkozásban társtettesi alakzattal vádoló,

VII. r. Z. I. vádlott esetében, az emberölés előkészülete marad, a 2 rb. lőfegyverrel visszaélés büntette helyett 1 rb. lőfegyverrel visszaélés büntettével vádoló a VII. r. vádlottat, amelyet az I/B. vádpont tekintetében látok megállapíthatónak,

a következő módosítás pedig Z. I. vádlott tekintetében az lesz, hogy a következő bűncselekmény amivel vádoló, az 1 rb., a Btk. 263/B. § (1) bekezdésébe ütköző, aszerint minősülő és büntetendő folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntette, melyet társtettesként követett el és ez a II/A. vádpont vonatkozásában állapítható meg,

VIII. r. Á. Zs. vádlottat a 2 rb. lőfegyverrel visszaélés büntette helyett, 1 rb., a Btk. 263/B. § (1) bekezdése stb. folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntettével vádoló, mint társtettes

és ehhez képest a benyújtott vádiratot fenntartom.

*****

Álláspontom szerint – itt utalnék a Be. 315. § (1) bekezdésének a) pontjában foglalt kötelezettségemre – a vádirati tényállás az alábbi bizonyítékok alapján állapítható meg:

A bizonyítékok számba vételének logikája a jelen esetben azt követeli meg, hogy először a vád tárgyává tett leginkább kézzel fogható bűncselekmény, a fegyvercsempészet egzakt bizonyítékait, majd ez után a többi konkrét bűncselekmény, úgy mint a lőfegyverrel visszaélés és az ezzel szorosan összefüggő emberölés előkészületére vonatkozó egzakt bizonyítékokat tekintsük át, és ezeket alapul véve, mintegy ezekre ráülítve vizsgáljuk a többi, elsősorban személyi bizonyítékokat.

Az alapul vételnél alpbűncselekménynek tekintem a felsorolt konkrét bűncselekményeket, amiket a vád tartalmaz, és az alpbűncselekményt, mint szóhasználatot a 4/2005. Büntető-jogegységi Határozatból veszem át, amely az alpbűncselekmény és a konkrét bűncselekmény megnevezéseket különben felváltva, de meglátásom szerint azonos értelemben használja.

Vitálni ugye mindent lehet, amint azt gondolom látni fogjuk a védőbeszédekben is, mégis úgy vélem, hogy maguk a megtalált fegyverek, a lefoglalt egyéb bűnjeltárgyak, mint pl. a motorkerékpár, a mobiltelefonok, ezeknek a memória tartalma, a levelek, egyéb feljegyzések, ezek eléggé egzakt bizonyítékok.

Ugyanígy egyértelmű bizonyítéknak tekinthető álláspontom szerint az a hatalmas mennyiségű híváslista, ami rendelkezésre áll, az egyes hívásokra vonatkozó cella-információ, valamint a lehallgatott telefonbeszélgetések legalábbis a ténye.

A szakvélemények ugyancsak erős bizonyítékok, bár ezek közül a jelen ügyben csak egyesek kategórikusak, mint pl. a fegyverszakértői vélemény, mások csak több-kevesebb határozottsággal tartalmazznak megállapításokat, pl. a hangszakértői vélemény, a DNS szakértés pedig eleve nem is ezen megszokott kategóriák között lesz majd értelmezhető.

Ezeknek az általam egyértelműnek tartott bizonyítékoknak már pusztán csak az egymással való összevetése is számos, nehezen vitatható megállapítást tesz lehetővé, itt azonban nyilván nem lehet megállni, hanem a magas egzaktságú bizonyítékokkal össze kell vetni a szubjektívebb bizonyítékokat, elsősorban is a tanúvallomásokat, de a többi olyan bizonyítékot is, amelyeknek megítélése már mérlegelésen alapszik.

Az egész tényállás megállapítás legfontosabb kiinduló pontja és vezérelve egyébként az kell legyen – és ez már közhely – a büntetőeljárások során, de nem lehet eléggé hangsúlyozni mégsem, úgy hogy majd egy párszor még fogom is, hogy ez az egész vád tárgyává tett eseménysor egy olyan folyamat, amely haladt, fejlődött valahonnan valami felé, és amely eseménysorban egyetlen részmozzanat sem önállóan, elszigetelten értelmezhető és értelmezendő, hanem arra a viszonyrendszerre és érdekrendszerre vonatkoztatva, amely azt hiszem világosan kirajzolódott a nyomozás és a bizonyítási eljárás eredményeként, és épp úgy, ahogy az egyes fizikai cselekvősegeket nem szabad elszigetelten vizsgálni az ügyben, a bizonyítékok is csak a teljes bizonyítási rendszer keretei közé illesztve, komplex módon értékelve szolgálhatnak egy adott kérdés így vagy úgy történő eldöntéséhez.

Tény kérem szépen, hogy 2004. július végén és augusztus elején két részletben nagyobb mennyiségű lőfegyver, fegyveralkatrész és lőszer került illegális úton a zöldhatáron keresztül Tompa térségében az országba. Az is tény, úgy gondolom, hogy ezt senki nem fogja vitálni, hogy mindkét szállítmányt K. Á. hozta el a határ magyar oldaláról és az elsőt

Csopakra szállította VI. r. N. E. és S. S. felvezetése mellett, a másodikkal pedig Budapestre menet Kecskemétiig jutott.

Tény, hogy Kecskeméten K. Á. kocsijában a fegyvereket lefoglalták és az is tény, hogy K. Á. itt Kecskeméten találkozott VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakkal.

Tény továbbá, hogy a VIII. r. vádlott kocsijában is volt egy lőfegyver.

Ugyancsak tény e körben, hogy Csopokról a fegyverek vagy azok nagy része az 1. számú tanú valamiféle közreműködése, de legalábbis a jelenléte mellett Budapestre került, ahol K. J. tárolta őket V. r. M. R. vádlott kérésére. Tény, hogy később K. a fegyvereket elásta, majd azokat a rendőrség K. együttműködése révén megtalálta és lefoglalta.

Tény a II/A. és /B. vádpontok vonatkozásában továbbá, hogy 2004. július közepétől augusztus elejéig mint VI. r. N. E., mind S. számos alkalommal beszélt XI. r. S. V. vádlottal, ugyanolyan fajtájú és típusú fegyverek beszerzéséről, átcsempészeséről, mint amilyenek utóbb Magyarországon valóban lefoglalásra is kerültek.

Az is tény, hogy ugyanebben az időszakban a már eddig felsorolt 5 vádlott és 4 együttműködő tanú közül 3, több-kevesebb gyakorisággal telefonos és személyes kontaktusban állt I. r. R. L. és II. r. M. P. vádlottakkal, de egymással is keresztül-kasul.

Az is tény, hogy ezekért a fegyverekért fizetni kellett. Fizetni kellett az átcsempészesükért is, és az is senki által nem vitatott tény, hogy a kifizetett összeg több mint 5.000 € volt.

Tény, hogy K. Á.-nak nem volt pénze ebben az időszakban egyáltalán, tény, hogy VI. r. és XI. r. vádlottaknak sem, hogy S. S.-nek sem volt pénze, tény, hogy nincsenek olyan adatok, hogy ezek a személyek megpróbálták volna külföldi hozzátartozójuktól vagy belföldi forrásból ilyen nagyságú tőkét előteremteni, mégis tény, hogy a fegyverek ki lettek fizetve.

Tény továbbá, hogy VI. r. N. E. és XI. r. S. V., valamint S. S. és K. Á. lehallgatott beszélgetései közül rengeteg foglalkozik a fegyverek beszerzésével, átcsempészesével, magyarországi szállításával, tény, hogy mérlegeléssel e körbe vonható beszélgetések zajlanak e tárgyban I. r. R. L., II. r. M. P., V. r. M. R., VII. r. Z. I., s VIII. r. Á. Zs. vádlottak részéről is, de tény, hogy egyetlen olyan beszélgetés sincs senki, így a VI. r. vádlott, S. S. vagy K. Á. részéről sem, hogy ezeket a fegyvereket mondjuk tovább akarták volna értékesíteni vagy más módon pénzt akartak volna csinálni belőlük.

Már pedig tény, hogy 1,5 millió forintot egy gazdag ember sem dob ki az ablakon, nem hogy csőringerek.

A vád állítása szerint a fegyverek a R. L. vezette bűnözői körnek kellettek és a beszerzést is ők finanszírozták.

I. r. R. L. vádlott a vádirat II/A. és II/B. pontjaival kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy soha nem volt olyan találkozó, ahol az állítólagos bűnszervezet vezetőivel együtt elhatározták volna a fegyverkezést és S. S. tanút, illetőleg a VI. r. vádlottat bízták volna meg fegyverek beszerzésével. S. S. elmondása szerint ugyanakkor I. r. R. L. személyesen kérte meg őt és a VI. r. vádlottat arra, hogy segítsenek fegyverek beszerzésében. E fegyverek a tanú elmondása szerint azért kellettek, mert a bűnszervezet vezetői számoltak azzal, hogy a T. T. megölését követő hatalomátvétel nem lesz zökkenőmentes. S. S. tanú szerint az I. r. vádlottnak tiszta, azaz Magyarországon még nem használt fegyverekre volt szüksége. A tanú által elmondottakat, azaz azt, hogy őt az I. r. vádlott bírta meg és az ő utasítására rendelt konkrét típusú fegyvereket, alátámasztja a 2004. július 21-én 10 óra 18 perckor S. és XI. r. S. V. vádlott között zajlott telefonbeszélgetést rögzítő kivonat is. A fegyverkezési szándékról,

annak okáról az I. számú tanú is tudomással bírt, az ő elmondása szerint az érdekeltségek újrafelosztása és megvédése miatt kellett a fegyverek, amelyek beszerzésével a szerbeket bízta meg a bűnszervezet.

A 2004. július 21-én és 22-én rögzített telefonbeszélgetések kivonataiból kirajzolódik az a folyamat, ahogyan S. S., illetőleg VI. r. N. E. vádlott megrendelte XI. r. S. V. vádlottól, illetve rajta keresztül a többi szerb kapcsolattól a fegyvereket.

A XI. r. vádlottal a vádbeli időszakban először 2004. július 8-án vették fel telefonon a kapcsolatot, majd miután sikerült a szükséges fegyvereket megrendelni, megegyeztek abban, hogy azokat K. Á.-val hozzák fel a határról. K. Á. tanú elmondta, hogy 2004. július 22-én érkezett Csopakra, miután a szerbek, és amikor a továbbiakban szerbeket mondok, mindig csak a VI. r. N. E. vádlottat és S. S.-t értem, tehát a XI. r. S. V. vádlottat nem, tehát a szerbek őt már személyesen keresték Pécsen, majd ott miután Csopakra érkezett, később egyébként részletezendő megleckéztetése után kiadták neki a feladatot, miszerint csomagokat kell elhoznia a határról.

K. részletesen számot adott arról, hogy kitől és hol kapott pénzt a fegyverekre, melyik napon, hol és hogyan történt a fegyverek megtekintése, eközben kikkel találkozott, végül mikor és hogyan hozta el a határról a csomagot. A tanú vallomását a legapróbb részletekig alátámasztják a lehallgatási anyagok, a telefonok híváslistái és cellapozíciói, valamint S. S. tanú vallomása, de részben egyébként még a VI. r. vádlott vallomása is.

K. Á., S. S. és VI. r. N. E. vádlott egymás közötti beszélgetéseinek kivonata, a tanúvallomások és a cellapozíciók adatai alapján az látható, hogy K. 2004. július 25-én indult el a határra a fegyverek átvétele érdekében, előtte azonban felment Budapestre, felhívta II. r. M. P. vádlottat, akivel a Zs. étteremben találkozott. Tőle kapta meg a fegyverek kifizetésére szánt 2.800 €-t.

A híváslisták adatai alapján K. Á. 2004. július 25-én 20 óra 28 perckor felhívta a II. r. vádlottat, telefonjának cellapozíciója alapján ekkor Budapesten az Apácai utcában tartózkodott, majd a telefonjának a mozgását követve innen folyamatosan haladt Kiskunfélegyházán át Tompára, a korábban megbeszéltek szerint és közben végig telefonos kapcsolatot tartott a VI. r. vádlottal.

K. a telefonbeszélgetések és a telefon cellapozíciója alapján 2004. július 26-ára virradóra átment a határon, ahol találkozott VI. r. vádlott szerb kapcsolataival, de az idő előrehaladta miatt a fegyverek áthozatala meghiúsult. Visszatérve Magyarországra egy kiskunhalasi motelben aludt és végül 26-án késő este tért vissza Csopakra.

A fegyverek behozatalának tervezett napján, azaz 2004. július 26-án, I. r. R. L. vádlott 22 óra 08 perckor, majd 22 óra 21 perckor felhívta S. S. tanút. E körülményre nézve az I. r. vádlott úgy nyilatkozott, hogy biztosan nem ő hívta fel a tanút, mivel nem igen ismerte, de lehetségesnek tartotta azt, hogy az ő telefonjáról a II. r. vádlott beszélt S.-el.

Az I. r. vádlott állítása azonban a cellapozíciók alapján cáfolható tekintettel arra, hogy az I. és II. r. vádlottak nem tartózkodtak együtt. Ugyanis az I. r. vádlott 2 perccel az említett 22 óra 08 perces hívást megelőzően, tehát 22 óra 06 perckor hívta fel a II. r. vádlottat, akivel 27 másodpercen keresztül beszélt, illetve az I. r. vádlott S. S. tanút megelőzően már két alkalommal próbálta meg telefonon elérni a VI. r. vádlottat is, azonban ez nem sikerült. Ezt követően hívta fel két alkalommal S. S. tanút, akivel 38, illetőleg 7 másodperc időtartamban beszélgetett.

Ezen a napon a vádlottak egymás között késő éjszakai időpontokban bonyolított hívásból is következtetni lehet arra, hogy a bünszervezet tagjai tudtak arról, hogy a megrendelt fegyverek szállítása folyamatban van. Az imént részletezett hívásokat követően ugyanis körbetelefonálás történt, mert S. S. felhívta K. Á.-t, I. r. R. L. beszélt V. r. M. M. R., majd II. r. M. P. vádlottakkal is. S. S. 2004. július 26-án 23 óra 07 perckor felhívta az I. r. vádlottat és közölte vele, hogy minden rendben van L. bácsi, majd VI. r. N. E. vádlott 23 óra 18 perckor felhívta a VII. r. Z. I. vádlottat, aki viszont 23 óra 20 perckor beszélt VIII. r. Á. Zs. vádlottal, illetőleg S. is felhívta a VII. r. vádlottat még.

K. Á. tanú másnap július 27-én indult vissza Csopakról a határra a fegyverekért, elmondása szerint felhívta a VI. r. vádlottól kapott 30-as hívószámon a szerb Sz. Z.-t, amit a híváslistája is alátámaszt, majd a határon átment, megnézte a fegyvereket, a megbeszéltek szerint egyeztetett telefonon VI. r. vádlottal, majd a határ közelében a magyar oldalon átvette a fegyvereket tartalmazó csomagot, ahova azt ismeretlen személy hozta át a zöldhatáron.

Eközben S. S. és VI. r. N. E. vádlottak Budapestről elindultak Tompára K. Á. elé és S. valamint a VI. r. vádlott felvezetése, kísérése mellett 2004. július 28-ára virradóra visszaérkeztek a fegyverekkel Csopakra.

E fegyverek átvételének, szállításának folyamatát mind K. Á., mind S. tanúk egyezően adták elő a kihallgatásaik alkalmával, vallomásaikat a telefonbeszélgetések, cellainformációk, mind az útvonal, mind az időpontok, mind pedig a résztvevők tekintetében maradéktalanul alátámasztják.

S. S. tanú elmondta, hogy július 28-án reggel Budapestre mentek a II. r. vádlotthoz, aki ideges lett, amiért a fegyverszállítmány nem volt teljes, abból ugyanis lemaradt egy távcső. Ezért ő és VI. r. vádlott az este folyamán, de még ezen a napon visszamentek Tompára és elhozták a hiányzó darabot, a távcsövet. Mindezt alátámasztja a telefonjuk cellapozíciója, mely szerint napközben Budapesten tartózkodtak, majd 22 óra körül Kiskunhalasnál jártak, onnan pedig Csopakra mentek, másrészt alátámasztja a 29-es beszélgetés kivonata is. E beszélgetés szerint K. Á. 2004. július 28-án 10 óra 21 perckor felhívta S. S. tanút, aki elmondta, hogy a bácsi idegbeteg, mert nem volt minden rendben.

A 32-es számú beszélgetés kivonata szerint S. S. 2004. július 28-án 18 óra 05 perckor felhívta V. r. M. M. R. vádlottat, akit tájékoztatott arról, hogy minden megérkezett, minden náluk van, sok hosszú és nehéz, melyet el kellene szállítani. A beszélgetésből kiderül, hogy az V. r. vádlott már tudott a fegyverek megérkezéséről, azt elmondta neki az 1. számú tanú.

A híváslisták adatai alapján S. S. 2004. július 28-án 18 órakor beszélt az 1. számú tanúval, aki 18 óra 04 perckor, vagyis gyakorlatilag azonnal jelentette a hírt főnökének, az V. r. vádlottnak.

A tárgyaláson a fegyvercsempészet vonatkozásában VI. r. N. E. vádlott részbeni beismerő vallomást tett.

A vallomásának lényege szerint a fegyverek beszerzése S. S. és K. Á. tanúk közös üzlete volt, és ő csak szívességből segített a fegyverek beszerzésében és ahhoz a többi vádlottnak semmi köze nincsen.

Az V. r. vádlott a tárgyaláson szintén részbeni beismerő vallomást tett, de úgy nyilatkozott, hogy ő is szívességből, ám kényszeredetten segített S. S.-nek, de főleg barátjának, az 1. számú tanúnak a fegyverek elrejtésében, valójában azonban nem gondolta komolyan a segítséget és eleinte próbálta is elodáztatni a közreműködést.

Ezzel szemben a lehallgatott 34-es számú beszélgetésből az derül ki, hogy az V. r. vádlott S. S. tanú hívását követően 34 perccel később máris konkrét segítségről beszélve hívta vissza a tanút azzal, hogy nézett helyet a fegyvereknek.

S. S. és VI. r. N. E. vádlott ezt követően indultak el a határra a hiányzó távcsőért. Ez derül ki a 35-ös számú beszélgetésből, melyet S. S. az V. r. vádlottal folytatott. A beszélgetésben elhangzottak azt is alátámasztják, hogy az V. r. vádlott tudott a szállítmányról, ugyanis megkérdezte, hogy a tanú és VI. r. vádlott oda megy-e megint, ahova mentetek a múltkor.

A beszélgetésből kiderül az is, hogy az V. r. vádlott I. r. R. L. vádlottal találkozik a Zs.-ben, ahol megbeszélik a fegyverek elrejtésével kapcsolatos dolgokat és azt követően visszahívják S.-t majd.

A vád szerint a bűnszervezet tagjai F. A., G. N. és P. J. kivételével 2004. július 29-én Csupakon szemrevételezték a behozott fegyvereket.

E körülménnyel kapcsolatban I. r. és II. r. vádlottak elismerték, hogy a jelzett időpontban Csupakon voltak, de elmondásuk szerint az augusztus elejére tervezett nyaralással kapcsolatban egyeztettek. Természetesen tagadták az I. és II. r. vádlottak azt, hogy ez alkalommal bármilyen fegyvert is megtekintettek volna.

Cs. Zs. és F. A. ezzel kapcsolatosan úgy vallott, hogy soha nem is jártak Csupakon.

A II. r. vádlott a tárgyaláson elmondta, hogy a jelzett napon lent volt Csupakon, az I. r. vádlott, továbbá az 1. számú tanú, valamint Z. I., Á. Zs. is, ugyanis a VI. r. vádlott és S. S. által használt Audi gépkocsit Budapesten megjavították, ezért az 1. számú tanú vitte le a szerbek gépkocsiját Csupakra, mert úgy is találkozója volt az V. r. vádlottal Siófokon. A II. r. vádlott pedig az I. r. vádlott gépkocsijával utazott le a nyaralás részleteinek megbeszélése végett. Csupakon valóban összetalálkoztak a szerbekkel, valamint később Á. Zs.-vel és Z. I.-vel is.

2004. július 29-én a nyomozó hatóság operatív módon megfigyelte Csupakon a G. Hotelt.

A megfigyelésben részt vett rendőrök közül kihallgatott tanúk elmondták, hogy több megfigyelési pont volt a szálloda körül. A szállodában jelen volt személyek közül határozatlan felismerték S.-t és VI. r. N. E. vádlottat, továbbá I. r. R. L. és II. r. M. P. vádlottakat. Az egyik kihallgatott rendőr III. r. Cs. Zs. vádlottat is a jelenlévők között említette, később azonban e személyt érintően elbizonytalanodott. A szálloda körül megfordult többi gépkocsi közül a megfigyelést végző rendőrök egyiknek sem tulajdonítottak jelentőséget az ügy szempontjából.

A tanúk elmondása szerint I. r. és II. r. vádlottakkal együtt jelen volt Csupakon V. r. M. M. R. vádlott is, bár azt nem látták, hogy hogyan érkezett, s mindannyian barátian üdvözölték S. S. tanút és VI. r. N. E. vádlottat, láthatóan tárgyalást, megbeszélést folytattak, majd közösen felmentek az egyik emeleti szobába, ahonnan lehoztak egy közepes méretű sporttáskát. A tanúk arra már nem tudtak nyilatkozni, hogy a táskát melyik gépkocsiba tették.

A tanúk kétségtelenül furcsa, hiányos, egymáshoz szervesen nem kapcsolható tanúvallomást tettek a bíróság előtt, már úgy értem, hogy a megfigyelést végző tanúk.

E vallomások értékelése nyilvánvalóan mérlegelés tárgya kell legyen, azonban annak során nem hagyható figyelmen kívül, hogy ezek a rendőrök operatív tevékenységet végeztek ekkor itt ez alkalommal, különböző megfigyelési pontokon helyezkedtek el, a szálloda területén történeteknek csak a töredékét figyelhették meg.

Az akció pontos célja vagy céljai nem ismertek.

Visszatekintve most már nyilvánvaló, hogy mit kellett volna legfőképpen megfigyelni, hiba azonban az azóta összeállt, kikristályosodott bűnügy követelményeit visszavetíteni egy kezdeti stádiumra, amikor még nem is volt nyílt nyomozás, azt sem lehetett tudni, hogy milyen bűncselekmény vagy bűncselekmények elkövetése van készülőben, sem azt, hogy kik lesznek az esetleges elkövetők.

Még egyszer mondom, hogy az akció igazi célját nem is fedte fel a nyomozó hatóság. Mai ismeretei alapján a nyomozó hatóság nem kétséges, hogy több információval tudna szolgálni egy ilyen akció eredményeként.

Végül ide tartozóan, bár a többi hasonló konspirált eszköz alkalmazásával kapcsolatosan is utalni szükséges arra, hogy az ilyen módszerekkel beszerezett információk bizonyítékként nyílt eljárásban történő felhasználása a szakma vastörvényei szerint, semmi esetre sem jelentheti magának a módszernek a részletes felfedését akár tárgyi, akár személyi értelemben még akkor sem, hogy ha ebből kifolyólag látszólag megkérdőjelezhető az akció szakszerűsége vagy az abban részt vevő rendőröknek a szakértelme.

A július 29-én kora este történetekkel kapcsolatban az 1. számú tanú és S. S. tanú egybehangzóan úgy nyilatkozott, hogy rajtuk és VI. r. N. E. vádlotton kívül ott volt Csopakon I. r. R. L., II. r. M. P., V. r. M. R., VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlott is, akik kimondottan a Szerbiából behozott fegyverek megtekintésére és elszállítására érkeztek.

A tanúk vallomása szerint a fegyvereket valamennyien kézbe vették, majd azokat a sporttáskában elhelyezve VII. r. és VIII. r. vádlottak szállították fel Budapestre úgy, hogy az úton az 1. számú tanú biztosította a biztonságos feljutást előfutó autóként.

A tanúk által elmondottakat alátámasztják egyrészt a 38., 39., 40., 41. és 43-as számú beszélgetések kivonatai is, amelyekből kiderül, hogy II. r. M. P. vádlott, I. r. R. L. vádlottal együtt indult el Budapestről a Zs. étteremből Csopakra, és a II. r. vádlott elmondása szerint velük közel egyidőben érkezik még a VII. r. és VIII. r. vádlott és az 1. számú tanú is.

A vádlottak által használt mobiltelefonok cellapozíciói is alátámasztják a tanúk által elmondottakat. A kérdéses napon ugyanis Z. I. telefonja 17 óra 14 percénél a Fülénél, 17 óra 16 perckor Akarattyánál, 17 óra 23 perckor Lepsénynél jelentkezik fel az adótoronyra, majd forgalmazást nem folytat, de 19 óra 15 perckor Pákozdot, 19 óra 25 perckor Tárnok külterületét elhagyva folytatja az útját vissza Budapest felé.

Az 1. számú tanú telefonja Budapestről lefelé jövet 17 óra 14 perckor Balatonvilágosnál, 17 óra 23 perckor Balatonakarattyánál, 18 óra 04 perckor Csopakon jelentkezik fel az adótoronyra, majd 18 óra 35 perckor Balatonalmádit, 19 óra 15 perckor Pákozdot elhagyva Budapest felé halad vissza.

Szeretnék rámutatni arra, hogy mind az 1. számú tanú, mind VII. r. Z. I. vádlott telefonja 19 óra 15 perckor Pákozdnál forgalmaz, ami bizonyítja az 1. számú tanú elmondását, miszerint előfutóként biztosította a fegyverszállítást és ennek során általában látótávolságon belül voltak egymással, ő, tehát az 1. számú tanú, és Z. I.-ék gépkocsija.

I. r. R. L. telefonja 17 óra 18 perckor Balatonakarattyánál, 18 óra 19 perckor Csopaknál, 19 óra 14 perckor Csopak Csákány-hegy külterületénél, majd 19 óra 22 perckor Alsóórsnél, 19 óra 37 perckor pedig Balatonalmádinál, majd 20 óra 09 perckor Martonvásárnál jelentkezik fel az adótoronyra. Az I. r. vádlott társaságában utazó II. r. M. P. vádlott telefonja 17 óra 15 perckor Lepsénynél, 17 óra 21 perckor Balatonkenesénél, 17 óra 34 perckor Balatonalmádinál, 18 óra 43 perckor Csopaknál, 19 óra 13 perckor Csopak Csákány-hegy külterületénél,

19 óra 24 perckor pedig Alsóórsénél jelentkezik fel az adótoronyra és halad tovább Budapest irányába, ami egyértelműen bizonyítja, hogy a vádlottak együtt voltak.

Az I., II., VII., VIII. r. vádlottak és az 1. számú tanú által használt mobiltelefonok mozgását elemezve tehát pontosan ugyanaz az útvonal rajzolódik ki a Budapestről Csopakra vezető úton, majd visszafelé is.

A felsorolt személyek tehát ugyanakkor, ugyanoda, egy láthatólag rövid elintézni való miatt utaztak le Budapestről Csopakra, amely mind S. S., mind K. Á., mind pedig az 1. számú tanú szerint a fegyverek megtekintése és elszállítása volt.

Az elrejtett, majd a nyomozó hatóság által 2005. február 14-én megtalált fegyverekről vett DNS minták elemzéséről készített szakvélemény ugyancsak alátámasztotta a tanúk által elmondottakat, mely szerint a fegyverekkel a bűnszervezet egyes tagjai fizikai kapcsolatba kerültek.

A szakvélemény megállapításai szerint VI. r. N. E., V. r. M. M. R., VIII. r. Á. Zs. és III. r. Cs. Zs. vádlottól származhatnak, a fegyverekről biztosított biológiai anyagmaradványok.

K. J. együttműködő tanú a nyomozás során tett beismerő vallomásaiban elmondta, hogy a fegyverek elrejtésével az V. r. vádlott bízta meg, azok eredetével kapcsolatban azonban semmit nem mondott. A fegyvereket a lakása alatti mélygarázsban rejtette el, majd az V. r. vádlott letartóztatását követően elásta azokat egy erdőben.

A tanú a tárgyaláson már kiegészítette a nyomozati vallomását azzal az új körülménnyel, hogy az V. r. vádlott mégis beszélt a fegyverekkel kapcsolatban és azt mondta, hogy szívességet tesz két külföldi ismerősének, akik vették, majd tovább fogják adni a fegyvereket, a tárolásra csupán rövid ideig lesz szükség.

K. J. tanú tárgyaláson tett vallomás-kiegészítése új, a nyomozás során erre a részletre egyik kihallgatása során sem tért ki. Itt állította először azt, a vádlottak védekezésének lényegét jelentő körülményt, miszerint a fegyverek külföldi, valószínűleg szerb személyeké voltak. A vádlottak közül V. r. M. M. és VI. r. N. E. vádlottak ugyanis önmaguk cselekvőképessége vonatkozásában, mint ahogy már említettem részben beismerő vallomást tettek, eszerint a fegyvereket S. S. és K. Á. tanú vásárolta a VI. r. vádlott segítségével saját célra, vallomását azonban más bizonyíték nem támasztotta alá.

Ez a verzió ellentétes a rendelkezésre álló egyéb bizonyítékokkal, amint erre már utaltam is. Ugyanakkor ez az egyeztetettnek tűnő védekezés megfelel annak a védekezés stratégiának, melyet V. r. M. M. R. vádlott javasolt a fogvatartása során kijuttatott, majd az 1. számú tanútól lefoglalt levélben, miszerint a bűncselekmények elkövetését vigyék el a szerb állampolgárságú terheltek, megjegyzem ekkor még S. is terhelt volt, így a többi gyanúsított mentesülhet a felelősségre vonás alól.

E védekezési koncepció mentén ráadásul számos járulékos követelmény is abszolválható, vagy abszolválhatónak tűnt, oly módon, hogy az V. r. és VI. r. vádlott részbeni beismerő vallomással felelősséget vállal annyiért, amennyi alól így sem, úgy sem lehetne kibújni, hisz egyszerűen nem lehet elmenni amellet a tény mellett, hogy mégis csak ott van a maga fizikai valóságában két zsák fegyver, ennek során a lehető legjobban meg kell próbálni belekeverni és befeketíteni azokat az egykori társakat, akik a bajban a hatóság oldalára álltak, köztük még azt az 1. számú tanút is, aki pedig azon kívül, hogy július 29-én Z.-ék előtt ment, semmit sem csinált, csak ehhez képest aránytalanul sok mindent elmondott a cégről és szerencsére mindezt meg lehet oldani, mert a négy együttműködő terhelt közül mégis csak volt egy, akinek az együttműködése csak addig terjedt, ameddig nagyon muszáj volt. Lévén azonban,

hogy az V. r. vádlott gyermekkori barátjáról van szó, K. J.-ről, a tárgyaláson hajlandó volt finomítani az általa korábban elmondottakat.

A vádlottak közötti telefonbeszélgetések híváslistái, cellainformációi és kivonatai, a tanúvallomások alapján az első szállítmányhoz hasonlóan pontos képet kaphattunk a második fegyverszállítmány behozatalának okáról és módjáról is.

E vonatkozásban mind a VII. r., mind a VIII. r. vádlottak tagadták, hogy a fegyverek Budapestre történő felszállítása és annak biztosítása érdekében érkeztek volna. Tagadásukat azonban a korábban ismertetett bizonyítékok zárt logikai láncolata cáfolja.

A rendelkezésre álló bizonyítékok alapján VI. r. N. E. vádlott 2004. augusztus 3-án Csopakról rendelte meg a következő szállítmányt, amelyért ismét K. Á. ment a határhoz.

2004. augusztus 3-án 23 óra 56 perckor K. és VI. r. N. E. vádlott között folytatott beszélgetésekből kiderül, hogy K. Á.-nak Kecskemétre kell mennie a határtól, ahova majd megy valaki a fegyverekért, K. pedig onnan visszamehet Csopakra. Másnap augusztus 4-én 10 óra 15 perckor VII. r. Z. I. vádlott felhívta telefonon a Csopakon tartózkodó I. r. R. L. vádlottat, aki a VII. r. vádlottat Kecskemétre küldte, majd 2 perccel később a VI. r. vádlott is felhívta K. Á.-t és közölte vele, hogy Kecskeméten Z. I. és a másik, azaz Á. Zs. fogja várni.

VII. r. Z. I. és K. Á. tanú telefonon egyeztettek, majd a vádlottak megérkezését követően a behozott fegyverek továbbszállítását a rendőri akció megghiúsította.

A tanúvallomások és telefonbeszélgetések kivonatai alapján tehát megállapítható, hogy a Szerbiából 2004. augusztus 4-én illegálisan áthozott fegyverek útjának biztosítása érdekében VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak az eredeti tervtől eltérően az I. r. vádlott utasítására utaztak Kecskemétre, ahol egy benzinkút parkolójában volt a találkozójuk K. Á.-val. A fegyverek végső rendeltetési helye ezúttal is Budapest lett volna, azonban a szervezett rendőri akció a továbbszállítást megakadályozta.

A II/A. vádpont tekintetében már utaltam néhány vonatkozásban arra, hogy melyik vádlott védekezése miért nem fogadható el, ezen érvek közül jó pár mutatis mutandis a II/B. vádpontra is érvényes.

Az I., II., VII., VIII. r. vádlottak minden lehetséges módon igyekeztek elhatárolódni a két fegyverszállítmánytól és tették ezt úgy, hogy valamennyi előkerült bizonyítékra ki-ki aszerint, hogy hozzá melyek kapcsolódtak, megpróbálták magyarázatot adni.

Legfőképp a rögzített telefonbeszélgetések tették próbára a vádlottak fantáziáját, csak véleményem szerint egy valamit szem elől tévesztettek. Amint arra már utaltam, a vád tárgyává tett eseménysor önmagához és a feltárt viszonyrendszerhez képest is egy logikus történet, amiben lehet tudni, hogy mi, miért van, ráadásul egy csomó vitathatatlan bizonyíték is előkerült és rendelkezésre áll.

Ezzel szemben a védekezések mindig elszigetelten, csak az adott konkrét terhelő adatra koncentrálnak anélkül, hogy maga a védekezés egy koncepciót, egy koherens rendszert képezne.

Ha minden egyes ilyen védekezési momentumot külön nekifognék megcáfolni az túl sok lenne úgy gondolom, mert mindenki rengeteget beszélt ennek az eljárásnak a folyamán, ezért csak egyetlen konkrét példát ragadnék ki.

Az augusztus 4-i beszélgetés, amikor R. L. I. r. vádlott arra utasítja Z. I.-t, hogy idézem „le kéne ugrani félútra és csak menni elől, tudod, mint a múltkor, már ott van” ez így hangzott el.

A vád szerint ez kétséget kizáróan azt jelenti, hogy Z. I.-éknek Kecskemétre kell menni és előfutóként felkísérni K. Á.-t Budapestre, úgy, mint ahogy az első szállítmányt az 1. számú tanú kísérte fel Csopakról Budapestre.

Miért biztos ez? R. L. augusztus 4-én 10 óra 15 perckor beszél VII. r. Z. I.-vel Csopakról, 2 perc múlva 10 óra 17 perckor hívja VI. r. N. E. vádlott ugyancsak Csopakról K. Á.-t, hogy Kecskemétre kell menni, noha ez már az előző este is éjfélkor közölve lett egyszerre K.-val.

VII. r. Z. I. vádlott és VIII. r. Á. Zs. vádlott a R. L. által meghatározott egy órán belül el is indult Kecskemétre, ugyanis 11 óra 22 perckor hívja K. Á.-t Z. I. Budapestről, hogy elindultak.

Ehhez képest az I. r. vádlott által előadott ezzel kapcsolatos védekezést nemcsak azt cáfolja, hogy Z. I.-éknek eszükbe sem jutott a megadott egy órán belül Székesfehérvár felé indulni, amit R. úr mond, hanem ehelyett egyenesen Kecskemét felé vették az irányt, de cáfolja az I. r. vádlott saját további telefonhívása is ezt a verziót, amely 10 óra 36 perckor, tehát mindössze 20 perccel a Z. féle hívás után történt, és amelyben IV. r. F. A. vádlottat hívta fel szintén Csopakról. E beszélgetésben az I. r. vádlott azt mondta IV. r. vádlottnak, hogy megyek föl, mármint Budapestre, csak le kellett ugranom a forgalmiért, tudod. IV. r. F. A. erre azt kérdezi, hogy mikor jössz, R. válasza pedig az, hogy egy óra múlva. Vagyis semmi szükség nem volt arra, hogy Z. I.-ék Székesfehérvárra jöjjenek a II. r. vádlottért, pláne, hogy annak autóját már úgy sem tudták lehozni a bekövetkezett változások miatt.

*****

A vádlottak tagadták azt is a fegyvercsempészethez hasonlóan, hogy T. T. megölésére készültek volna és ebből következően nem adtak, illetőleg nem kaptak utasítást fegyverek beszerzésére sem.

S. S. és az 1. számú tanú mind a nyomozás során, mind pedig a bírósági eljárásban részletesen beszámolt arról, hogy maguk is a bünszervezethez tartoztak, így közvetlenül vagy valamely vádlottól származó közvetett információkkal rendelkeztek arról, hogy a bűnözői csoport vezető tagjai és így végső soron a szervezetnek kívül vagy kikkel kapcsolatban, milyen okból kifolyólag merültek fel megoldásra váró problémáik és a problémák megoldására milyen terveket dolgoztak ki, illetőleg melyik megoldás mellett döntöttek végül.

A tanúk vallomásából képet kaphattunk a bünszervezet döntési folyamatairól, az egyes problémák és megoldási javaslatok mögött meghúzódó mozgatórugókról.

A tanúk a nyomozás során és a tárgyaláson is nyilatkoztak a vádbeli emberölés előkészülete vonatkozásában, azonban a részleteket illetően látszólag nem teljesen egyformán. Látni kell azonban, hogy a két előadás közötti eltérés csupán látszólagos, az a tanúknak a bünszervezetben betöltött eltérő pozíciójából, ismereteik eltérő forrásából adódik, az általuk tudott különböző verziók valójában a bünszervezet vezetőinek döntéshozatali folyamatában egy-egy elképzelt megoldási javaslatot, állomást jelentettek, melyek azonban végül a T. T. megölésére kidolgozott tervben nyerték el a végső változatukat.

S. élményszerűen ismertette azt a módszert, ahogyan a börtönbüntetése idején a II. r. vádlott az általa felfogadott ügyvédeken keresztül tartotta vele a kapcsolatot, biztosította az ellátását a csomagolás révén, melynek megtörténtét az 1. számú tanú és a bv. intézettől megkért kapcsolattartási lap is megerősítette.

A beszélőkön, illetve nem megengedett levelezés útján megkezdte a II. r. vádlott a felkészítést S.-nek a börtön utáni foglalkoztatására, továbbá a börtönviszonyok ellenére

nagyvonalakban megbeszélhette a látogatására érkező II. r. vádlottal a tervezett emberölésre vonatkozó feladat mibenlétét, amely ekkor még csak a feladat említését jelentette, nem többet a II. r. vádlott részéről.

S. S. elmondta, hogy a támogatás érdekében, amelyet a börtönben kapott, illetve kaptak, rábólintott az elvégzendő feladatra nemcsak a saját, hanem VI. r. N. E. vádlott nevében is. A tanú állítása szerint a szabadulása után testőri feladatokat látott el az I. és II. r. vádlott mellett, mint mondta erre bizonyos alvilághoz tartozó, tehát bűnözői életmódot folytató emberekkel történt tárgyalások során volt szükség, nem is annyira a konkrét veszély miatt, hanem azért, mert a külsőségeknek ebben a körökben is nagy szerepe volt.

A testőrség feladata mibenlétének leírása során az 1. számú tanú is egyező vallomást tett S.-el, elmondta, hogy őt az V. r. vádlott testőreként alkalmazták, bizonyos üzleti tárgyalásokra, megbeszélésekre kísérte el az V. r. vádlottal hasonló okokból.

S. tanú e szerepénél fogva és azért is, mert maga is a szervezethez tartozott sok időt töltött a vádlottak társaságában, így a folyamatosan változó tervek mibenlétére is tudott nyilatkozni. Állítása szerint a problémák kiinduló pontja az volt, hogy az I. r. vádlottak saját megítélése szerint legalább is több százezer dolláros követelése állt fent az autókereskedőként ismert V. G. tanúval szemben. A tartozás okára nézve a tanú elmondta, hogy az I. r. vádlott ezt a követelést még az 1990-es évek elejéről, az olajos, C. C.-s időszakból eredeztette.

E körben az 1. számú tanú is elmondta, hogy V. G. tanút ismeri, tudomása szerint üzletember, T. T.-vel és D. T.-vel van jó viszonyban. Az 1. számú tanú ismeretei szerint T. T. korábban R. L.-ékhez tartozott, ám a viszony megromlott közöttük. Az 1. számú tanú is tudott arról az általa hallott beszélgetésekből és közvetlenül az V. r. vádlottól is, hogy V. G.-nek régi eredetű, több százezer dolláros tartozása áll fenn az I. r. vádlott felé. Elmondása szerint VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak a bünszervezet vezetőitől kapott utasítás alapján e konfliktusra visszavezethetően kézigránátot dobtak V. G. Budaörsi úton lévő autókereskedésére, amely V. tartozásának és T. T.-vel kapcsolatos problémáknak volt a következménye.

S. tanú által a V. féle követelés vonatkozásában elmondottakat a tanúként kihallgatott V. G. mind a nyomozati szakban, mind a tárgyaláson megerősítette.

Vallomásában előadta, hogy a vádlottakkal korábban üzleti kapcsolatban állt, de a jelenlegi kapcsolatukat úgy tudná jellemezni, hogy az semmilyen. Elmondása szerint I. r. R. L. és IV. r. F. A. vádlottak 2004. nyarán külön-külön, de egy helyre és egy időpontra szóló találkozóra hívták őt. A találkozón, amelyre elhívta magával barátját, T. T.-t is, az 1996-os évekből származó több százezer dollárt kitevő, szerinte nem jogos követelést fogalmaztak meg vele szemben, D. G. jelenlétében. V. egyébként 1997-ig üzleti kapcsolatban állt az I. r. vádlottal, de a vele szembeni követelés jogalapjára, okára, eredetére nézve nem tudott magyarázatot adni. T. T. jelenlétére pedig úgy nyilatkozott, hogy az számára egyfajta garanciának volt tekinthető, nem akart egyedül menni a találkozóra, de ennek okára nem kívánt nyilatkozni.

A tanú elmondása alapján, emlékezete szerint a találkozón D. G. meg sem szólalt, egyébként sem derült ki számára, hogy D. G.-nek és IV. r. vádlottak mi köze van a követeléshez.

V. G. tanú megerősített, hogy az autókereskedésére dobtak kézigránátot, ennek körülményeiről, általa vélt okáról azonban nem kívánt nyilatkozni.

A szóban forgó találkozó tényét maguk a vádlottak sem tagadták, de állításuk szerint nemcsak erre az egy, hanem több hasonló összetételű találkozóra is került sor a H. Szállóban, a folyamatban lévő büntetőeljárásból adódóan, nem ebből, hanem egy másiktól következően,

de tagadták, hogy anyagi követeléssel léptek volna fel V. G.-vel szemben. A vádlottak egyébként barátinak írták le a tanúhoz és annak barátjához, T. T.-hez fűződő kapcsolatukat.

A tanúként kihallgatott T. T. ezzel szemben elmondta, hogy korábban valóban baráti volt a viszonya a vádlottakkal, azonban ez a kapcsolat – megfogalmazása szerint – ellaposodott.

T. T. tanú a kihallatása során megerősítette, hogy a kérdéses találkozón jelen volt, de amikor kiderült, hogy egy régebbi keletű követelésről van szó, akkor egy másik asztalhoz átült, mivel a beszélgetés tárgya nem tartozott rá. V. G. autókereskedését ért támadás vonatkozásában elmondta, hogy annak megtörténte után V. felhívta őt, akinek barátilag azt tanácsolta, hogy arról ne szóljanak senkinek.

Szemléletes és sokat mondó volt T. T. tanú reakciója arra a bírói kérdésre, hogy azért ment-e el V. G.-vel a kérdéses találkozóra, mert a tanú elhívta őt. T. T. tanú erre szó szerint úgy válaszolt, hogy nem védi V. G.-t csak sokszor van a társaságában.

Álláspontom szerint az a két apró momentum, mely szerint V. G. egy általa nem kívánatos megbeszélésre elhívta magával T. T.-t, mintegy garanciaként, illetve a telephelyét ért támadás esetén azonnal T. T.-t hívta fel a rendőrség helyett, egyértelműen arra utal, hogy a tanúk között miféle kapcsolat volt és ez miben állt.

Az együttműködő tanúk egyébként ezt a kapcsolatot úgy írták le, hogy T. T. védi V. G.-t.

A tanúk és a vádlottak vallomása közötti ellentmondások feloldására fogatosított szembesítés eredménytelen maradt, V. G. következetesen állította, hogy R. L.-ék követeléssel, anyagi követeléssel léptek fel vele szemben.

A bíróság az eljárás későbbi szakaszában kihallgatta tanúként D. G.-t is. Ő elmondta, hogy számos ilyen összetételű találkozóra került sor. A kérdéses találkozó oka annak megvitatása volt, hogy az V. r. vádlott a különböző üzleteiből, így a N. és a P. bárók bérletéből a balatonaligai ház és a P. márkájú gépkocsi megvásárlásából feléjük, azaz I. és a IV. r. vádlottak, valamint V. és D. felé fennálló tartozásainak nem fizetése vagy késedelmes törlesztése során állandóan arra hivatkozik, hogy éppen a másikkal fizet és erre szerettek volna valamilyen megoldást találni.

Az I. és IV. r. vádlottak a tanú vallomására tett észrevételükben egyetértettek D. tanú által elmondottakkal. A vádlottak által adott magyarázat azonban ez alkalommal is, akár csak K. esetében újnak bizonyult, erre a részletre vonatkozóan sem a nyomozás során, sem a tárgyalás korábbi szakaszaiban fogatosított egyetlen kihallgatás során sem tért ki senki, a vallomások ez irányú kiegészítésének okára pedig elfogadható magyarázatot nem tudtak adni. Az, hogy ezeknek a találkozóknak a célja az V. r. vádlottal kapcsolatos állandósuló gondok megoldása lett volna, cáfolja az egész lehallgatási anyag is. Ott ugyanis lényegében soha senki nem említi, hogy M. R.-el ilyen komoly problémák lennének, amiért állandóan válságtanácskozást kellene tartani. Vitathatatlanul van olyan beszélgetés a lehallgatási anyagban, amelyben az I. r. vádlott sürgeti az V. r. vádlottat, hogy törlesszen, ennek oka azonban jól kivehetően az, hogy az I. r. vádlott éppen be akar fizetni egy külföldi utat.

A V. G. által elmondottakat támasztja alá az a tény is, hogy a kérdéses P. márkájú gépkocsival kapcsolatban nem egyszerű adás-vételről van szó, hiszen éppen V. G. tanú feljelentésére indult büntetőeljárás a gépkocsi miatt, mivel tudtán kívül történt meg annak átíratása az V. r. vádlott nevére.

Álláspontom szerint a vádlottakhoz fűződő évtizedes baráti és más ügyekben néha bűnügyi kapcsolata miatt elfogulatlanak nem tekinthető D. G. tanú vallomása, és ezért az nem fogadható el, ebben a vonatkozásban indítványozom, hogy a Tisztelt Megyei Bíróság V. G. és T. T. tanú által elmondottakat fogadja el a tényállás alapjául.

Csak utalni szeretnék rá egyébként, amit a bevezetőben már érintettem, hogy azért itt a tárgyalás közvetlensége kapcsán eléggé jól megfigyelhető volt V. G. és T. T. kihallgatása során az a hallgatási törvény, amelyre már utaltam, hogy a bünszervezetekben azért ez egy meglehetősen alapvető szabály, hiszen a két kihallgatott tanú csak annyit mondott el, amennyit nagyon muszáj volt és pl. érdekes volt, amikor T. T. a saját szerepéről, illetőleg a saját tevékenységéről adott számot, de ezt majd később még szóba hozom.

Továbbmenve, S. S. tanú az eddig elmondottakon túl beszélt arról is, hogy az említett követelés megszerzése, érvényesítésére nézve a vádlottak a bünszervezet vezetője a megbeszélések során különböző megoldási javaslatokat dolgoztak ki.

Egyik elképzelés szerint V. G.-t vagy az üzlettársát D. T.-t kellett volna fogva tartani addig, amíg a szabadon maradt társ nem fizet. A másik elképzelés már magának V. G.-nek a megölésére vonatkozott, de ezek még csak feltevések voltak, a konkrét részleteket még nem egyeztettek a vádlottak.

Közvetett módon alátámasztja S. S. által elmondottakat az I. és III. r. vádlottak között 2004. augusztus 10-én 21 óra 28 perckor folytatott 14-es számú beszélgetés, amelyből kiderül, hogy az I. r. vádlott és társainak az ő kifejezésükkel élve nekünk sokan tartoznak jelentős összegekkel, így többek között a D.-ék is.

D. T.-vel vagy ahogyan a vádlottak egymás között hívták, a dagadttal kapcsolatos problémájuk kirajzolódik a 28-as számú beszélgetésből is, melyet a IV. r. vádlott az I. r. vádlottal folytat a S. becenevű Cs. S.-el 2004. augusztus 2-án 21 óra 42 perckor. A beszélgetésből kiderül, hogy D. T. garanciát vállalt valakire nézve, aki nem fizetett, ezért a vádlottak meglátása szerint helyette a D. T.-nek kellene fizetnie. A beszélgetésben elhangzik, hogy minden pénz a D. T.-ékhez folyik be azért, mert az ilyen esetek után nincs lépés. Ezért most már nekik is, vagyis a vádlottaknak is lépniük kell. Az I. r. vádlott közli, hogy ennek érdekében, ha szükséges, akár embereket is tud küldeni a probléma megoldásához. Az I. r. vádlott többször hangsúlyozza, hogy lépni kell, az ő kifejezésével élve nyomni kell D.-t. A beszélgetés felindult hangnemű és erőszakos jellegű megoldási javaslatot tükröz a vádlottak részéről.

S. S. elmondása szerint a végső verzió szerint a V. G.-t védő T. T. megölése mellett döntöttek a bünszervezet vezetői, mert ezáltal nemcsak a követelést tudták volna érvényesíteni V. G.-vel szemben, hanem a bünszervezet érdekeltségeit is bővíthették volna, hiszen bűnözői körökben köztudott, hogy a balatoni szórakozóhelyek portáin T. T. emberei állnak és ők látják el a védelmet.

S. S. minderről saját tapasztalatai alapján számolt be, hiszen elmondása szerint sűrűn megfordult a balatoni szórakozóhelyeken.

Vele egyezően nyilatkozott az I. számú tanú is, aki ugyancsak úgy tudta, hogy T. T. érdekelt a balatoni szórakozóhelyek, játéktérmekek védelmében úgy, hogy az ő emberei látják el a védelmet. Egybecsengő előadásaik szerint a Balaton T. T.-é.

A V.-féle követelésről, illetve a T. megölésére vonatkozó tervről is szó volt az 50-es számú beszélgetés kivonatában, amely beszélgetést S. S. tanú 2004. július 31-én 22 óra 55 perckor folytatta a XI. r. vádlottal. A beszélgetés során a tanú az anyagi helyzetükkel, a rájuk bízott munkákkal kapcsolatban megemlítette, hogy a főnökének tartoznak kb. 800 millióval,

dollárral, és most a főnöke el kell tegye láb alól azt a személyt, aki az adóst védi, mert akkor az, aki tartozik védelem nélkül marad és ők mindent begyűjtenek majd tőle. A tanú említést tesz arról, hogy ennek az adósnak autókereskedései vannak.

A tanú ezt nem kihallgatás során mondta, hanem még jóval a nyílt büntetőeljárás megindulása előtt, spontán módon, a rá jellemző élményszerű, kétségtelenül harsány előadásmóddal. Szó sem lehetett pedig még ekkor olyanról, hogy S. bárkivel, különösen a rendőrséggel egyeztetett volna, amivel utóbb többször gyanúsították pedig a vádlottak.

Hasonló tartalmú a 48-as számú beszélgetés is. A beszélgetést ugyancsak S. S. tanú 2004. július 31-én 18 óra 21 perckor folytatta XI. r. S. V. vádlottal, akinek konkrét nevek említése nélkül, de érthetően elmondta a T. T. Megölésére kidolgozott tervet és annak okát. A tanú úgy fejezte ki magát, hogy nemsokára nem lesz majd egy személy itt, ezt az oroszokkal intézik, és akkor mi ellenőrünk mindent. Minden, ami az övé volt mienk lesz.

A szórakozóhelyek védelmének kérdéskörét illetően az V. r. vádlott részbeni beismerő vallomásában elmondta, hogy a szórakozóhely védelme azt jelenti, hogy kiadja a portásokat. A védelem átvétele pedig az V. r. vádlott szerint nem úgy történik, hogy a régi portásokat elzavarják és újakat állítanak oda, hanem ez a tulajdonossal történő megállapodás, hivatalos szerződéskötés kérdése, vagyis legális tevékenység.

Ezzel kapcsolatban csak annyit szeretnék elmondani, hogy tényként állapítható meg: a siófoki P. bár védelmét az V. r. vádlott portásai látták el, ezt maga sem vitatja. Erre utal a 41-es számú beszélgetés kivonata is, amely beszélgetés az 1. számú tanú és S. S. között hangzott el 2004. augusztus 10-én 0 óra 33 perckor. A beszélgetésben arról van szó, hogy az V. r. vádlott más ügyben 2004. augusztus 6. napján történt őrizetbe vételét követően egyfajta erődemonstrációként több alkalommal hajtottak el a rivális P. nevű szórakozóhely portásai a P. bár előtt. A beszélgetésből kiderül, hogy a II. r. vádlott már tud is erről. S. S. egyből azt kérdezte, hogy betámadtak, vagy mi. Az 1. számú tanú szerint nem, csak elgurultak a bár előtt, de mivel csak két portás van lent, illetve a X. r. vádlott megy le, mert erre már utasították, ezért az 1. számú tanú megkérte S. S. tanút és a VI. r. vádlottat arra, hogy menjenek a helyszínre ők is.

Ez a beszélgetés képet ad arról, hogy a szórakozóhelyek védelmében érdekelt személyek az V. r. vádlott állításával ellentétben nem szerződéskötéssel veszik át egy hely ellenőrzését, hanem erőszakos úton. A P. bár esetében kedvező alkalom nyílt a védelem átvételére, mivel az V. r. vádlott őrizetbe került, így a konkurencia azonnal mozgolódní kezdett, ami ellen viszont nyomban védekezni is kellett.

T. T. tanú a kihallgatása során tagadta, hogy bármilyen üzleti érdekeltsége lenne a Balaton partján, szórakozóhelyek védelmét látná el. Az, hogy a potenciális sértett nem ismeri fel a sértetti pozícióját, illetőleg nem ismeri el az ellene tervezett fellépés okát vagy még inkább az, hogy erről nem áll érdekében a nyilvánosság előtt beszélni, azonban még nem jelenti azt, hogy egy ellene tervezett esetleges cselekménynek ne lenne létjogosultsága, illetőleg, hogy az ne történhetne meg.

T. T. saját elmondása szerint egyébként sűrűn megfordul a Balaton partján, nyaranta hétköznapiokon is, egyébként pedig péntektől vasárnap estig tartózkodik ott, mert a korábbi üzleti érdekeltsége ugyan megszűnt már, azonban az ügyben megemlített M. Cafét és a G. diszkót a barátai üzemeltetik.

Az 1. számú tanú elmondásából kiderült az is, hogy saját tapasztalatai szerint 2004. tavaszán több megbeszélést folytattak a bünszervezet vezetői a Zs. étteremben, amely meg-

beszélések témájáról V. r. vádlottól szerzett tudomást. Az V. r. vádlott elmondta, hogy a bünszervezet egyes vezetőinek személy szerint különböző okokból kifolyóan több személlyel volt nézeteltérésük és ezek a problémák megoldásra várnak. A problémák eredetére nézve az I. számú tanú személyes konfliktusokra és anyagi jellegű nézeteltérésre szolgáltatott konkrét példákat. Szemléletesen adta elő, hogy az alvilágban miként történik a bűnös eredetű bevételek mozgása. Előadása szerint, amennyiben valaki illegális úton, nagyobb összegű csalás útján pl. alvilági szóhasználatlaltal szerint okosság útján jelentősebb összeghez jut, akkor értelemszerűen mindenki részesülni akar a pénzösszegeből. Az összeg birtokosának ilyen esetben nincs más választása, mint a védelem megvásárlása, azaz a szerzett összeg egy jelentős részéért cserébe egy nagyobb bűnözői csoport védelmét megszerezni, hiszen a hatóságokhoz nem fordulhat, és amennyiben ezt nem teszi meg, azt kockáztatja, hogy a teljes összeget elszedik tőle.

A védelemért fordulást mutatja be pl. a 69-es számú beszélgetés is, melyet az V. r. vádlott folytatott az I. r. vádlottal 2004. augusztus 2-án 18 óra 42 perckor. A beszélgetésből kiderül, hogy K. P. fordult az I. r. vádlotthoz egy családja felé fennálló 35 millió forintos tartozás rendezése érdekében. Szó van a beszélgetésben arról is, hogy meg kell állapítani, hogy az adós hova megy, kihez tartozik, azaz kihez fordul majd védelemért, ha megszorogtatják.

Az I. számú tanú konkrétan megnevezte a V. I. néven elhíresült bűnügyet is, amely vonatkozásban tény, hogy valóban van folyamatban egy büntetőeljárás egy bizonyos K. Z. és társai ellen. Az I. számú tanú elmondásából tudható, hogy a bűncselekményből származó jelentős összeg ebben az esetben a szokásos eljárással ellentétben nem került I. r. R. L. vádlotthoz lefőlözésre, elosztásra, mert a bűncselekmény elkövetője T. T.-től és D. T.-től kapott védelmet, ezáltal a bünszervezet több százmillió forintos összegtől esett el. Így T. T. a vádlottak által alkotott kör érdekeit sértette. Kezdetben voltak ugyan tárgyalások a Zs. étteremben az I. r., III. r., IV. r. és az V. r. vádlott, illetőleg T. T.-ék között, azonban a tárgyalások nem vezettek eredményre, mindenki ragaszkodott a saját álláspontjához, ezért 2004. tavaszára kiéleződtek az ellentétek, már nem volt miről tárgyalni.

Az elképzelés szerint D. T. és T. T. félreállításával az ő érdekkörükbe tartozó emberek védelem nélkül maradtak volna, ezért az I. r. vádlott szervezete hozzá tudott volna jutni a nagy összegű pénzhez. D. T.-vel kapcsolatban mindkét tanú úgy nyilatkozott, hogy a tervek kezdeti szakaszában az ő neve is úgy került fel, mint célszemélyé, utóbb azonban már lettek az ő megöléséről a bünszervezet vezetői.

Az I. számú tanú szemléletesen előadta azt is, hogy amennyiben a bünszervezet valamely vezetőjének konfliktusa támadt valakivel, akkor az áttételesen az egész szervezet, vagy ahogyan az V. r. vádlott nevezte és már én is említettem, a cég érdekeit is sértette, hiszen a jövedelmek elmaradásának veszélyét rejtette magában. Egy adott probléma megoldására kidolgozott tervet azonban minden vezetőnek el kellett fogadnia, egységes elhatározásra volt szükség, máskülönbön fennállt a kiszivárogtatás veszélye.

A bünszervezetek sajátos jellemzője, hogy az esetleges belső, egymás közötti problémák és nézeteltérések ellenére a közös célok és érdekek érvényesítése érdekében, kifelé egységes fellépést mutat. Tehát teljesen életszerű hozzáállás volt a problémákhoz, hogy amennyiben egy ilyen eset ellenlépés nélkül marad, akkor az gyengíti a szervezetről alkotott képet, azaz a következő alkalommal mások sem a cég érdekeinek megfelelően fognak cselekedni.

A vádlottak által folytatott telefonbeszélgetésekből kiderül, hogy akadtak nézeteltérések a bünszervezet vezető tagjai között is, így pl. II. r. és IV. r., illetve IV. r. és V. r. vádlottak kö-

zött is, pl. a már hivatkozott telefonbeszélgetésekből ugyanakkor az is kiderül, hogy a szóban forgó vádlottak minden esetben az I. r. vádlotthoz fordultak a problémák megbeszélése és megoldása végett. Ez egyúttal képet ad az I. r. vádlott irányító szerepéről is.

Az 1. számú tanú részletesen ismertette a tervezett bűncselekmények végrehajtására kidolgozott terveket is. E körben elmondta, hogy ilyen ügyekben a bevett módszer szerint az érintettség látszatának elkerülése és a gyanú másokra terelése érdekében félrevezető akciókat kell végrehajtani. Ez a konkrét esetben azt jelentette, hogy több célszemélyt jelöltek meg és elképzelésük szerint a közöttük meghúzódó konfliktusok és ellentétek felhasználásával bandaháborúkat robbantottak volna ki, néhány embert megtámadtak volna, akik erre támadással válaszolnak és e támadásokban érintettek lesznek az általuk kiszemelt célszemélyek is, közöttük végső soron T. T.

T. T.-vel kapcsolatban az 1. számú tanú elmondta, hogy adódott egy konfliktushelyzet T. és T. Gy. között, amely alkalmasnak látszott arra, hogy a tanúval kapcsolatban tervezett cselekmény vonatkozásában erről a bünszervezetről elterelje a figyelmet. A terv szerint a konfliktushelyzetet kihasználva T. Gy. érdekeltségét érte volna támadás, aki az adott helyzetben nyilvánvalóan T. T.-t és körét tartotta volna lehetséges elkövetőnek, így a közöttük kirobbanó háborúskodás során anélkül lehetett volna elintézni T. T.-t, hogy a R. féle bünszervezetre terelődött volna a gyanú.

Mint tudjuk T. T. tanúkenti kihallgatása során elismerte, hogy volt nézeteltérése T. Gy.-vel, aki ennek során tettlegesen bántalmazta őt.

Az I. számú tanú részben az általa közvetlenül hallottak alapján, részben az V. r. vádlott által elmondottak alapján szerzett tudomást a célszemélyek kilétéről, akiknek a bünszervezettel kapcsolatos problémáit részletesen ismertette.

Az egyik célszemély volt H. I. is, akivel V. r. vádlottnak voltak problémái. A problémák az V. r. vádlott éjszakai bárjába utasokat szállító taxisokkal kapcsolatban keletkeztek. A mindennapok tapasztalatai alapján köztudomású tény az, hogy a taxis drosztokat felosztják egymás között az éjszakai bárók üzemeltetésében érdekelt személyek, hiszen az éjszakai bár annál több pénzt termel, minél több vendég fordul meg a bárban. A vendégek bárba szállításában pedig kiemelkedő szerepet játszanak a taxisok, akik a magasabb összegű juttatást fizető bártulajdonos bárjába szállítják elsődlegesen a vendégeket.

Az I. számú tanú elmondása alapján V. r. vádlottnak is voltak ilyen fizetett taxisai, például a T. becenevű, akiknek a tevékenységét, vagyis azt, hogy a megállapodásnak megfelelően elsődlegesen az V. r. vádlott bárjába szállítsák a vendégeket, az ún. „szemek” ellenőrizték. A célszemély, azaz H. I. érdekeltségébe tartozó bár előtt azonban megverték az V. r. vádlott egyik ún. „szemét”, ez volt a konfliktus oka. Az V. r. vádlott a bünszervezet vezetőjétől, I. r. R. L. vádlottól kért segítséget a probléma megoldásához.

Az I. számú tanú és S. S. elmondása alapján az emberölés előkészületére vonatkozó megbeszélések 2004. áprilisában zajlottak a Zs. étteremben, illetve a közelében lévő parkolóban, ahol a bünszervezet vezetői, azaz az I., II., III., IV. és V. r. vádlottak folytathattak megbeszéléseket. E megbeszéléseken néhány alkalommal S. S. és az 1. számú tanú is jelen volt.

A vádlottak által jelzett időpontban használt és ismertté vált hívószámú mobiltelefonok cellapozícióit elemezve megállapítható, hogy 2004. áprilisában valóban több olyan nap jelölhető meg, amikor a megnevezett vádlottak és a tanúk egyidejűleg vagy egymást köve-

tően a Zs. étteremben, illetőleg a környéken tartózkodtak, amikor is a Budapest, A. J. utcai toronyra jelentkezett fel.

Mindkét tanú egybehangzóan nyilatkozott abban a tekintetben is, hogy a bűncselekmény elkövetői külföldiek lettek volna, az elkövetéshez motorkerékpárt és sorozatlövő fegyvereket használtak volna. S. S. a nyomozati vallomásában elmondta, hogy a tervezett emberöléssel kapcsolatban VII. r. Z. I. vádlott kapott utasítást az I. r. vádlottól e S.-típusú fegyver beszerzésére, amelyet a II. r. vádlottól kapott 1.500,- €-ért vásárolt meg, majd a Zs. étteremben megmutatta azt a tanú jelenlétében az I., II., III. és VIII. r. vádlottaknak. Az I. r. vádlott ezt követően felhívta IX. r. G. N. vádlottat, aki eljuttatta a fegyvert a bérgyilkosokhoz.

A tanú a pontos dátumot nem tudta megjelölni, azonban a közvetett bizonyítékot jelentő cellapozíciók alapján következtetés vonható arra, hogy a S. fegyver átadására 2004. május 25. napján kerülhetett sor. Ezen a napon I. r. vádlott telefonja 12 óra 38 perctől legalább 13 óra 19 percig az A. J. utca 4. szám alatti toronyról forgalmazott, egyébként legközelebb 14 óra 19 perckor indított híváskor a telefon a szomszédos, Ny. P. utcai toronyra jelentkezett fel. A II. r. vádlott telefonja 11 óra 46 perctől 15 óra 09 percig forgalmazott az említett toronyon keresztül, a III. r. vádlott telefonja 11 óra 45 perctől 13 óra 31 percig jelentkezett fel az A. utcai toronyra, míg a VII. r. vádlott telefonja 12 óra 07 perctől 13 óráig, a VIII. r. vádlott telefonja pedig 12 óra 21 perctől 12 óra 26 percig jelentkezett a szóban forgó toronyra, egyébként pedig a közvetkező hívás már a S. úti toronyon keresztül bonyolódott.

IX. r. G. N. vádlott telefonja május 24. napján 9 óra 19 perctől május 26-án 20 óra 36 percig kikapcsolt állapotban volt, azonban a nyomozás adatai alapján a IX. r. vádlott ebben az időben három különböző hívószámú telefonkészüléket használt és az összes híváslista nem áll rendelkezésre.

A cellapozíciós adatok tehát illeszkednek az egyéb bizonyítékok logikai láncolatába, így álláspontom szerint alkalmasak a S. S. tanú által elmondottak alátámasztására. A tanú elmondta továbbá, hogy kb. egy hét múlva a IX. r. vádlott jelezte, hogy a S. fegyver nem elegendő a bérgyilkosoknak, erre pár nappal később III. r. Cs. Zs. vádlott az étterem pultjából elővett egy zacskót, amelyben a J. típusú fegyver volt, ezt szintén a IX. r. vádlott vitte el a bérgyilkosokhoz.

S. úgy vallott, hogy maga is megnézte ezt a fegyvert a papírzacskóban. Az 1. számú tanú az V. r. vádlottól szerzett információk alapján egy J. típusú fegyver beszerzéséről adott számot. A fegyver beszerzésére V. r. M. M. R. kapott utasítást, aki ezzel X. r. P. J. vádlottat bízta meg.

A tanú arról szerzett még tudomást az V. r. vádlottól, hogy amennyiben nem sikerült volna sorozatlövő fegyvereket szerezni, akkor 3 darab maroklőfegyvert kellett volna beszerezni.

Tudomása szerint a bérgyilkosság ára 10 millió forint volt, melynek egy részét I. r. vádlott el is juttatta a felbérelt elkövetőkhöz, a IX. r. vádlotton keresztül.

A tanú tudott arról is, hogy egy motorkerékpár is beszerzésre került, amellyel az V. r. vádlott elmondása szerint szintén X. r. P. J. vádlott volt megbízva. Az 1. számú tanú arról nem rendelkezett információval, hogy a motorkerékpárt ténylegesen ki vette meg, csak azt tudta, hogy a motorkerékpárt VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak rejtették el. A tanú a már említett Ö. becenevű személytől szerzett tudomása szerint, a motorkerékpár a II. r. vádlott lakásánál volt elhelyezve, majd onnan egy parkolóba vitték, a helyet az Ö. becenevű személy

megmutatta neki, a motorkerékpár forgalmi engedélyét, kulcsát és a hamis névre kiállított bérleti szerződést pedig átadta I. számú tanúnak.

A tanú beismerő vallomás során feltárta, hogy a motorkerékpár egy őrzött parkolóban van, így a nyomozó hatóság a szóban forgó járművet az I. számú tanú által mondott helyen meg is találta és lefoglalta.

S. S. tanú említette azt is, hogy az általa hallottak szerint a bérgyilkosok egy motorkerékpárt is kértek a megbízásuk végrehajtásához és erre 600.000,- Ft-ot adtak össze a bűnszervezet vezetői, amely pénzt a jelenlétében VII. r. Z. I. vádlottnak adták át a Zs. étteremben. A tanú azonban azt nem tudja, hogy a motorkerékpárt ténylegesen ki vette meg.

S. S. tanú ismeretei szerint a bérgyilkosok 2004. júniusában tervezték először T. T. megölését Budapesten. A kísérlet időpontját úgy tudta behatárolni, hogy az akkor lett volna, amikor az I. és a II. r. vádlottak kiutaztak Ausztriába, ugyanis a II. r. vádlott közölte a tanúval, hogy meg lesz a dolog, ezért ő 2 napra Ausztriába megy.

Az I. számú tanú is csupán úgy tudta időben behatárolni a tervezett emberölés lehetséges időpontját, hogy az V. r. vádlott megemlítette neki. Az elkövetők beléptek az országba és ezzel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy történni fognak a dolgok, ezért ő, illetve az I. r. vádlott sem lesz Budapesten, de az is lehet Magyarországon sem.

Az I. r. vádlott 2004. augusztus 20. és 30. napja között, illetve szeptember 10. és 12. napja között volt külföldön, míg V. r. vádlott augusztus elején, illetőleg augusztus 20-a körül volt egy-egy hétvégét Olaszországban. A vádbeli időszakban I. r. és II. r. vádlottak 2004. július 7. és 9. napjai között Ausztriában tartózkodtak, így az elmondottak alapján következtetést lehet levonni arra, hogy a tervek szerint T. T. ellen először ebben az időszakban tervezték megkísérelni a bűncselekmény elkövetését, ami azonban elmaradt.

S. S. tanú 2004. július 22-én jelen volt Balatonfüreden, amikor IX. r. G. N. vádlott megmutatta a T. T.-vel szemben tervezett bűncselekmény elkövetésének újabb lehetséges helyszíneit és módjait, I. r. R. L. és II. r. M. P. vádlottnak.

Az I. r. vádlott elismerte, hogy egy alkalommal járt IX. r. G. N. és II. r. M. P. vádlottak társaságában Balatonfüreden reggelizni, ahová elkísérte őket VI. r. N. E. vádlott és S. S. is. A találkozásuk oka az volt, hogy egy szálloda kapcsán felmerült a nyugdíjas otthonná történő átalakítás lehetősége, és elképzelések szerint az átalakítás ideje alatt a IX. r. vádlott alakulóban lévő őrző-védő cége látta volna el a biztonsági feladatokat. Az I. r. vádlott állítása szerint II. r. M. P. és IX. r. G. N. társaságában mentek Csopakra, majd a kérdéses napon átmentek reggelizni Balatonfüredre, ahová elkísérte őket a két szerb nemzetiségű személy is. Itt azonban szó sem volt arról, hogy a tervezett emberölés lehetséges helyszíneit és a végrehajtás lehetséges módjait beszéltek volna át.

I. r. vádlott ezen állítását II. r. M. P., VI. r. N. E. és IX. r. G. N. vádlottak is megerősítették természetesen.

A szóban forgó napon történekkkel kapcsolatban S. S. tanú a nyomozás során úgy nyilatkozott, hogy a délelőtti órákban érkezett meg Csopakra I. r. R. L. és IX. r. G. N. vádlott. S. nem említette II. r. M. P. vádlottat, mert ő már 2004. július 20. napjától lent volt Csopakon, a telefonja 20-án 20 óra 39 perckor jelentkezett fel a csopaki toronyra. S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlottak ekkor már szintén a G. Szállóban laktak, viszonylag hosszabb ideje.

A tanú állítása szerint végül négyen mentek át az I. r. vádlott gépkocsijával Balatonfüredre, ugyanis VI. r. N. E. a szállóban maradt. A tanú az általa elmondottakat megerősítette a 2005. február 4. napján tartott helyszíni kihallgatása alkalmával is.

Állítását alátámasztják a kérdéses napra, 2004. július 22. napjára vonatkozó, a vádlottak által használt mobiltelefonok híváslistáinak cellainformációi is. S. S. tanú által a kérdéses időszakban használt telefon és a VI. r. vádlott által használt telefon cellainformációi szerint 2004. július 22-én mind a VI. r. vádlott, mind S. S. tanú Csopakon tartózkodott. I. r. R. L. vádlott 8 óra 06 perckor hívta fel Budaörsön IX. r. G. N. vádlottat az általa ekkor használt telefonkészülekről, de mobiltelefonja 9 óra 31 perckor már Csopakon jelentkezett fel az adótoronyra.

Megerősíti a vádlottak állítását a cellainformáció, hogy IX. r. G. N. vádlott az I. r. vádlottal érkezett Csopakra, az ő telefonja ugyanis 9 óra 35 perckor jelentkezett fel az említett Örkény sétány alatti adótoronyra. I. r. R. L. vádlott telefonja 10 óra 46-kor S. S. telefonja 10 óra 47-kor, míg II. r. M. P. telefonja 10 óra 31 perckor már Balatonfüreden jelentkezik fel, míg IX. r. G. N. telefonja Balatonfüredről nem forgalmazott, Csopakot viszont 12 óra 44 perckor elhagyta.

A fentieket követően S. S. tanú telefonja 11 óra 15 perckor, I. r. R. L. telefonja 11 óra 32 perckor, II. r. M. P. vádlott telefonja legközelebb 12 óra 25 perckor jelentkezett fel Csopakon, ez azonban csak azt jelenti, hogy akkor indítottak először hívást.

Vagyis a helyszín bejárása a telefoninformációk szerint nagyjából egy óra hosszáig tartott, ami természetesen nem zárja ki, hogy ezalatt a vádlottak reggelizhettek is.

A bírósági ítélet tényállása a tanúk fentiek szerint elfogadott, az emberölés előkészületeire vonatkozóan más szemszögből szerzett információkat tartalmazó, egymást kiegészítő és megerősítő vallomásai alapján megállapítható véleményem szerint.

Vallomásaik kisebb ellentmondásai a bekövetkezett időmúlásnak tulajdoníthatók, olyan körülmény, amely a szavahihetőségük hiányára utalt volna nem merült fel, hiszen a konkrét bizonyítékok, amelyek vitathatatlanok, így a híváslisták, cellainformációk mindenben alátámasztották a tanúk által elmondottakat.

A tanúk vallomása tehát látszatra eltérő, a cselekmény tekintetében azonban lényegében egybehangzó. A vallomásaikban összességükben nincsenek lényeges ellentmondásos részletek. Észlelhetők apróbb eltérések, hiszen ilyenek természetesen adódnak az ellentmondásmentes és következetes vallomásokban is, azonban álláspontom szerint pont ez cáfolja a vallomások egyeztetettségét és igazolja azt, hogy a tanúk az általuk észlelt, hallott, megfigyelt és lényegesnek ítélt körülményeket adták elő, csak kicsit másként.

A tanúk a bűnszervezet más-más vezető beosztású tagjának alkalmazásában álltak, az általuk észlelteken kívül más-más személytől hallott információk alapján kerültek olyan helyzetbe, hogy a szervezet vezetői által elhatározott tervekről, cselekményekről valójában csak a részleteket tudhatták. Mindkettőjük vallomásában egyező volt, hogy időben mikorra tervezték a bűncselekményt a bűnszervezet vezetői, közösen döntöttek T. T. megöléséről, illetve egybehangzóan nyilatkoztak arról is, hogy a végrehajtás során eszközként mi jöhetett szóba.

Ehhez képest a vádlottak védekezése, mint az elfogadható bizonyítékokkal ellentétes, véleményem szerint elutasítandó.

A vád álláspontja szerint ennek a bűncselekménynek a bizonyítékai körébe tartozik I. r. R. L. és a IV. r. F. A. vádlottak közötti 2004. július 31-én rögzített telefonbeszélgetés is, amelyben a IV. r. vádlott tulajdonképpen szemrehányást tesz az I. r. vádlottnak, amiért külföldre utazik akkor, amikor itt vannak az urak és várják az irányvonalat. A vádlottak ezzel kapcsolatos védekezése a festmény értékbecslésről zavaros és érthetetlen, az I. és a IV. r.

vádlottak közötti nagy számú beszélgetések során soha egyetlen szó nem esik semmiféle festményről.

A T. T. elleni tervezett emberöléssel kapcsolatban tehát a vád részletezett állításai szerint bizonyított az indíték, amely vonatkozásában álláspontom szerint az, hogy S. S. és az 1. számú tanú nem szó szerint ugyanazt mondta, épp vallomásaik hitelt érdemlőségét támasztja alá, amennyiben így nyilvánvaló, amint arra utaltam is már, hogy nem egyeztetett, szájukba adott vallomásokról van szó, hiszen éppen akkor lennének a vallomásaik egyformák.

Az, hogy S. S. főként a korábbi, 800 ezer dolláros tartozást hangsúlyozza, míg az 1. számú tanú főként az újabb keletű anyagi vitákat, mint pld. a V. I. ügy, éppen arra mutat, hogy a felek között fokozatosan kialakult és elmélyülő, de mindenképpen anyagi természetű nézeteltérések voltak, amit jól fejezett ki az 1. számú tanú, amikor azt mondta, hogy 2004. júniusára már annyira megmerevedtek az álláspontok, hogy nem volt miről tárgyalni.

Álláspontom szerint a tervezett emberöléssel kapcsolatban bizonyított az elkövetéshez szükséges eszközök milyensége és léte is.

Először is a fegyverek, bár maguk a fegyverek nem kerültek elő, amit ehhez az emberöléshez terveztek használni. Erre azonban tanúvallomások állnak rendelkezésre, amelyeket a fegyverek átadási módjára nézve alátámaszt pl. a bírósági helyszíni tárgyalás is, ahol megállapítható volt, hogy a vádlottak védekezésével szemben lehetséges a Zs. étteremben egy ilyen átadás.

Természetes dolog, hogy a vádlottak tagadják ennek a megtörténtét, azonban nyilván mérlegelési kérdés például az, hogy mind S. S., mind az 1. számú tanú nem másról, hanem J. típusú pisztolyról tesz említést egymástól függetlenül is.

A bűncselekmény másik eszköze a motorkerékpár viszont előkerült az eljárás során, amelyet a X. r. vádlott vásárolt.

Őt a nyomozás során Cs. P. tanú fényképről felismerte, ezzel szemben szemléletes volt a tárgyalási válasza, miszerint bárki lehetett csak a X. r. vádlott nem, aki a motorkerékpárt tőle megvásárolta.

Végül tisztázott az elkövetés módszere is úgy vélem. A bérnyilkosok személye, bérnyilkosokról még pedig több bérnyilkosról mindkét tanú egyformán vallott, ahogy arról is, hogy ezek külföldiek voltak. Lényeg itt úgy gondolom a külföldin van, nem azon, hogy a tanúk nem ugyanolyan nemzetiségűként említették őket.

Életszerű, ahogy S. S. arról adott számot, hogy a II. r. vádlott már a börtönben pedzegetni kezdte ezt az elvégzendő feladatot, azonban az még jellemzőbb, hogy az I. r. vádlott az időközben látványosan hozzájuk csapódott szerbek helyett inkább idegen elkövetők mellett döntött.

A végrehajtási helyszín bejárása vonatkozásában tett vallomásokat a már ismertetett egzakt telefonadatok igazolják.

Az ismertetett bizonyítékok az eljárás többi adatával, különösen a lehallgatási anyagokkal összevetve és együtt értékelve álláspontom szerint ennek a bűncselekménynek a megállapítását lehetővé teszik valamennyi ezzel vádolt vádlott terhére.

A bizonyítási eljárás során a bíróság részletesen kihallgatta a vádlottakat, a tanúkat, bizonyítás anyagává tette a titkos információgyűjtés során rögzített beszélgetéseket tartalmazó kivonatokat, valamint a vádlottak és együttműködő tanúk által a vádbeli időszakban használt mobiltelefonok híváslistáinak adatait és többirányú szakértői bizonyítást folytatott.

*****

A konkrét bűncselekmények után bár azoktól természetesen nem elválasztva, ennek az ügynek a specifikumához érkeztünk, a bűnszervezet értékeléséhez. A bűnszervezet, mint büntetőjogi kategória, a magyar jogban viszonylag újkeletű 1997. IX. 15-től került a Btk-ba, kezdeti meghatározása azonban nem volt azonos a mostanival. Hatályos fogalmát a 2001. évi CXXI. tv. iktatta be 2002. április 1-jei hatállyal.

A bűnszervezet bizonyítása rendkívüli nehézségeket vet fel. Nagyon nehéz konkrét bűncselekmény bűnszervezetben történő elkövetését is bizonyítani, de az még mindig a könnyebb ügy.

Ismereteim szerint a magyar büntető jogalkalmazás eddig konkrétan még csak olyan bűnszervezeti elkövetéssel találkozott – amint erre már utaltam is –, ahol az adott bűnszervezet egy meghatározott bűncselekmény-fajta vagy legalábbis csak néhány összefüggő bűncselekmény-fajta elkövetésére szerveződött, s ezt a tevékenységet folytatta. Pl. embercsempészettel foglalkozó bűnszervezetek, drogterjesztéssel foglalkozó, jövedéki termékekkel foglalkozó bűnszervezetek, stb.,.

És igazából a jelenlegi magyar büntetőjogi szabályozás is ilyesféle mintát tartott szem előtt.

Itt azonban másról van szó, minőségileg többről, ami persze azt is jelenti, hogy az élet már megint előbbre jár, mint a jogalkotás, de ez általában is így szokott lenni. A R. L. vádlott vezette bűnszervezet ugyanis – a vád állítása szerint – már nem csupán egy vagy több konkrét bűncselekmény akár folyamatos és hosszú időn keresztül elkövetésére szolgál; ezen már túl van, bár egyáltalán nem akarom azt mondani, hogy szükség esetén visszariad bármi effélettől.

A bizonyítási eljárás során olyasmi körvonalazódott, hogy az I. r. R. L. vádlott vezette bűnszervezet már egy intézmény inkább, komplex tevékenységi körrel, ehhez képest nagyon is talál az V. r. vádlott szóhasználata, hogy tudni illik CÉG. Ez a cég nem más, mint tagjainak – elsősorban vezetőinek – rendkívül erős érdekszövetsége, egymással való kapcsolatrendszere, és amely cég külső tekintélye egyfelől a komoly anyagi lehetőségeken, a kifelé irányuló széles kapcsolatrendszeren (amelynek fenntartásában és működtetésében persze nyilván jelentős szerepe van az anyagi háttérnek) és persze nem utolsó sorban az erőszakon vagy legalábbis az erőszakos érdekérvényesítésre való képességen és hajlandóságon alapszik.

Utóbbihoz kellenek az olyan emberek, mint pl. a VI. r. vádlott vagy S. S., akik vonatkozásában igen sokatmondóan hangzott el, hogy a II. r. vádlott nem különösebb konkrét célból édesgette őket a saját csapatához, hanem csak azért, hogy ezt nehogy egy másik csoport tegye. (Szó volt ugyan róla már a börtönben, hogy ki kell majd nyírni V.-t, mint utóbb kiderült, a vádlottak e munkánál nem is igazán rájuk gondoltak, úgyhogy ez csak amolyan mézesmadzag volt, hogy S.-ék lássák: komoly ügyekben számítanak a szakértelmükre.)

Tovább nehezíti egy ilyen bűnszervezet bizonyítását, hogy működésében már szinte kibogozhatatlanul keveredik a legális és az illegális tevékenység és jövedelem.

Vagyis akkor mi a teendő?

Mondjunk le a már ilyen szintre jutott bűnszervezetek elleni fellépésről, vagy próbáljunk mégis inkább olyan megragadható pontokat keresni, melyek révén igazolható az ilyen szervezetek bűnös volta?

Ebben az eljárásban az utóbbit választottuk és a most elmondottak miatt is hoztam szóba már a bevezetőben is, hogy igen nagy ennek a mostani ítéletnek a súlya. Azt kell majd

kimondani, hogy lehet-e ezt csinálni, amit a vádlottak csináltak, büntetlenül, vagy van azért mitől tartani. Egy ilyen bünszervezet létét bizonyítani – ismétlem magam – nagyon nehéz, és ennél jobban, mint ahogy ez most megtörtént, szinte lehetetlen.

Mint mondtam, egy ilyen bünszervezet nem más, tehát nem több és nem kevesebb, mint bűnös kapcsolatrendszer.

Ha pedig ez így van, akkor meg kell nézni, hogy ki kivel áll kapcsolatban, mióta, milyen ez a kapcsolat, baráti, üzleti, esetleg börtönkapcsolat, vannak-e a vádlottaknak közös bűnügyeik, elítéléseik, közös cégeik, mi a cégek kapcsolata, stb., stb.,

E kapcsolatok feltárása ebben a bűnügyben megtörtént, és volt mit feltárni.

Nézzük sorjában:

A vádirat I/A. vádpontja, a bünszervezet léte, működése és a vádlottak közötti kapcsolat vonatkozásában az alábbiak voltak megállapíthatók:

a) I. r. R. L. vádlott szerint szó sincs bünszervezet létezéséről, működéséről.

Elmondása szerint II. r. M. P. vádlottat az 1990-es évek elején ismerte meg az autókereskedése ügyfeleként, ezt követően a 2000-2002-es évekig csak ismerősi viszonyban álltak, majd 2003. évtől rendszeres napi, heti kapcsolatba kerültek. Kapcsolatuk abban merült ki, hogy gyakran bejárt a barátja, III. r. Cs. Zs. vádlott tulajdonát képező Zs. Étterembe, ahol a II. r. vádlott ügyvezető és ott kártyáztak. Állítása szerint II. r. vádlottal nem áll szoros barátságban, ennek ellenére a híváslisták adatai alapján a vádbeli időszakban az I. r. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 246 esetben hívta II. r. M. P. 06-70/...-.... hívószámú készülékét, míg 226 esetben fogadta a II. r. vádlott hívásait. Az I. r. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú készülékén pedig 10 alkalommal hívta II. r. vádlottat és 59 alkalommal fogadta a hívását.

Az I. r. vádlott III. r. Cs. Zs. és IV. r. F. A. vádlottakat még az 1980-as évekből ismeri, velük baráti kapcsolatban áll. Állítását alátámasztják a hatóság előtt ismertté vált mobiltelefon készülékeik vádbeli időszakra lekért híváslistája, amelyből megállapítható volt az, hogy I. r. vádlott szoros, napi kapcsolatban állt mindkét vádlott-társával. A híváslisták alapján I. r. R. L. vádlott 237 esetben hívta III. r. Cs. Zs. 06-70/...-.... hívószámú mobiltelefonját, aki 336 esetben tárcsázta az I. r. vádlott által használt 06-70/...-.... hívószámú mobiltelefont. Az I. r. vádlott a 2004. augusztus 14. napjától használt 06-70/...-.... hívószámú készülékén pedig az elfogásáig terjedő 14 alkalommal hívta III. r. vádlottat, aki 39 esetben kereste ezen a telefonján az I. r. vádlottat.

I. r. R. L. vádlott 59 esetben hívta IV. r. F. A. vádlott 06-70/...-.... hívószámú készülékét, míg 80 alkalommal fogadta a IV. r. vádlott hívását. E körben azonban nem kaphattunk teljes képet az I. r. és IV. r. vádlott kapcsolattartásáról, tekintettel arra, hogy a vádlottaktól lefoglalt mobiltelefonok telefonkönyvének adatai alapján a vádlottak a bünszervezet konspirációs szabályainak megfelelően egyidejűleg több különböző hívószámú, legtöbbször nem a saját nevükön szereplő kártyákkal rendelkeztek. IV. r. F. A. vádlottnak például az iratok tartalma alapján hat különböző telefonszáma volt megállapítható.

Az I. r. vádlott V. r. M. M. R. vádlottat 1998. tavaszán ismerte meg a M. utcai bv. intézetben. Elmondása szerint rendszeres kapcsolatban azóta állnak, hogy az I. r. vádlott értékesítette a balatonaligai házát az V. r. vádlottnak és részletekben történő fizetésben állapodtak meg, ennek okán többször találkoztak, beszéltek egymással.

A rendszeres kapcsolatukat alátámasztják a híváslista adatai is, melyek szerint I. r. vádlott az ismert... végződésű telefonján 150 alkalommal hívta fel az V. r. vádlott által használt

06-70/...-.... hívószámú készüléket, míg a 06-70/...-.... hívószámú készülékén pedig 14 alkalommal. Az V. r. vádlott 416 alkalommal hívta I. r. R. L. vádlottat a...-as végződésű telefonján és 19 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékén.

I. r. R. L. vádlott állítása szerint 2004. tavaszától futólag ismerte VI. r. N. E. vádlottat, akit S. S. tanúhoz hasonlóan II. r. M. P. vádlott mutatott be neki, mint olyan személyeket, akiknek az országban való tartózkodása érdekében a II. r. vádlott emberi szívességből, a tartózkodási engedély megszerzése érdekében a saját lakcímét adta meg. Állítása szerint csupán köszönő viszonyban állt velük. A híváslisták adatai alapján azonban az I. r. vádlott 2004. július 26. napján 2 alkalommal hívta VI. r. N. E. vádlott 70/...-.... hívószámú készülékét, majd rögtön azután két alkalommal hívta S. S. tanú 70/...-.... hívószámú készülékét is, illetve egy alkalommal fogadta a tanú hívását.

Az I. r. vádlott állítása szerint 2 éve ismeri VII. r. Z. I. vádlottat II. r. vádlott által, kapcsolatuk formális, a tenispályán való találkozásra szorítkozik. Ennek ellentmond a híváslistából megállapítható tény, amely szerint I. r. vádlott 14 alkalommal hívta a VII. r. vádlott által használt 06-70/...-.... hívószámú készüléket, míg VII. r. vádlott 22 alkalommal kezdeményezett hívást az I. r. vádlott készülékén, közöttük esti időpontokban is.

I. r. R. L. vádlott elmondása szerint VIII. r. Á. Zs. vádlottat az eljárás megindulásáig nem ismerte, csak pár alkalommal látta őt VII. r. vádlott társaságában. Ennek ellentmond a híváslistákból megállapítható tény, mely szerint VIII. r. vádlott 4 alkalommal beszélt a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről az I. r. vádlottal.

IX. r. G. N. vádlott vonatkozásában elmondta, hogy őt sportolóként ismerte meg még 1993-ban és akkori cége, a C. Kft. szponzorálta, majd legközelebb csak 2004. nyarán találkoztak, a Zs. Étteremnél. A híváslisták adatai alapján az I. r. vádlott 3 alkalommal hívta fel IX. r. G. N. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén, 2004. július 22-én, 2004. július 23-án és 2004. augusztus 4-én 19 óra 43 perckor, illetve 31 alkalommal fogadta a IX. r. vádlott hívását.

Teljes képet itt sem kaphattunk a vádlottak kapcsolattartásáról, hiszen a vádlottak készülékének elmentett számai között IX. r. G. N. vádlott is legalább 6 különböző hívószámmal rendelkezett.

Az I. r. vádlott X. r. P. J. és XI. r. S. V. vádlottak tekintetében úgy nyilatkozott, hogy őket nem ismeri. A tanúk közül K. Á.-t több alkalommal látta a szerb vádlott és tanú társaságában, míg az I. számú tanút csak látásból ismerte, mint az V. r. vádlott barátját, akiről tudja azt is, hogy az V. r. vádlottal együtt volt portás szórakozóhelyen.

Az I. r. vádlott az eljárás során kihallgatott D. G., T. T. és V. G. tanúkkal kapcsolatban pedig úgy nyilatkozott, hogy velük baráti viszonyban áll, bár ez a viszony az utóbbi években meglazult.

Az I. r. vádlott hangsúlyozta azt, hogy a II. r., III. r., IV. r. és V. r. vádlottak között nem volt olyan bizalmi viszony, ami mindegyikükre kölcsönösen kiterjedt volna. Ő maga egyik vádlottakkal sem állt olyan viszonyban, hogy bármire is utasíthatta volna őket, senkinek nem adott fizetést, illetve egyik vádlottal sem állt üzleti kapcsolatban.

Ezen állítását azonban S. S. és az I. számú tanúk vallomásain túl cáfolják egyes lehallgatott telefonbeszélgetésekről készített kivonatok, melyekben világosan kirajzolódott az I. r. vádlott irányító szerepe, továbbá a beszélgetések konkrét példát szolgáltatott arra, hogy az I. r. vádlottal történt egyeztetés nélkül nem változtattak a korábban megbeszélt dolgokon.

A beszélgetések jól tükrözik az I. r. vádlott vezető szerepét abban a tekintetben is, hogy a bűnszervezet tagjai között esetleg felmerült problémák megoldása érdekében kölcsönösen az I. r. vádlotthoz fordultak, akkor is, ha esetleg külföldön tartózkodott.

Például az I. r. és a IV. r. vádlottak között 2004. augusztus 7. napján 15 óra 37 perckor folytatott 9. számú beszélgetés során IV. r. vádlott előrevetítette azt, hogy amennyiben szóvá teszi az V. r. vádlottnak a bérleti díj fizetésével kapcsolatos problémát, akkor az V. r. vádlott egészen biztosan az I. r. vádlotthoz fog fordulni emiatt. Ez meg is történt az I. r. és V. r. vádlottak között e napon 22 óra 12 perckor folytatott 10. számú beszélgetés kivonata szerint. E beszélgetésből kiderül, hogy V. r. vádlott is megbeszéli a N. bevételeivel kapcsolatos problémáját az I. r. vádlottal, és az ő véleménye szerint a IV. r. vádlott is az I. r. vádlotthoz fog egyből fordulni.

Kirajzolódik az I. r. vádlott abszolút irányító szerepe az I. r. és III. r. vádlottak között 2004. augusztus 10. napján 15 óra 26 perckor folytatott 13. számú beszélgetés kivonatából is, ahol III. r. vádlott azt várja I. r. vádlottól, hogy egy problémája miatt „tegye helyre” a II. r. vádlottat.

II. r. M. P. vádlott szintén tagadta a bűnszervezet létezését, abban betöltött vezető szerepét.

Részletesen számot adott arról, hogy a vádlott-társaival milyen viszonyban áll. Elmondása szerint egy gépkocsi megvétele során ismerte meg I. r. R. L. vádlottat, akiről tudta, hogy van pénze, ezért az étteremként működő K. Kft. alapítását tervezte a részvételével. A kft-ből végül kiszálltak, helyette a Zs. Éttermet is működtető Zs. Kft-t alapította meg az I. r. vádlott III. r. Cs. Zs.-vel együtt, melynek ő az ügyvezetője lett. A Zs. Étteremről elmondta, hogy napközben alig volt forgalom, ezért gyakran kártyázott ott az I. r. vádlottal, akivel jó viszonyban van.

Állítása szerint III. r. Cs. Zs. vádlottal azonban már nem ilyen jó a viszonya. Ennek egyik oka az, hogy a Zs. Kft-ben nem lett üzletrésze, másik pedig az, hogy a szerb ismerősei, S. S. és VI. r. N. E. vádlott étterembeli jelenléte – a megjelenésük, hangosabb viselkedésük miatt – nem tetszett a III. r. vádlottnak.

A híváslisták adatai alapján a II. r. vádlott a vádbeli időszakban 50 alkalommal hívta fel III. r. Cs. Zs. vádlottat és 72 alkalommal fogadta a hívását, a hívások között vannak esti hívások is.

A II. r. vádlott IV. r. F. A. vádlottal szintén nincs jó viszonyban egy balul sikerült üzleti kapcsolat miatt. A híváslisták adatai szerint II. r. vádlott 12 alkalommal kezdeményezett hívást a IV. r. vádlott 70/...-... hívószámú készülékén és 8 alkalommal fogadta a IV. r. vádlott hívásait.

Az V. r. M. M. R. vádlotthoz fűződő kapcsolatáról azt állította, hogy a Zs. Étteremből ismeri, csak köszönő viszonyban vannak. Ennek ellentmond az, hogy II. r. vádlott 71 alkalommal hívta az V. r. vádlott által használt 06-20/...-... hívószámú telefont és 28 alkalommal fogadta az V. r. vádlott hívását.

VI. r. N. E. vádlott és S. S. tanú vonatkozásában elmondta, hogy őket 2002. decemberében ismerte meg véletlenül egy albán ismerőse, T., azaz R. A. révén. Ez az ismeretség jól jött neki, mert Szerbiában szeretett volna üzleti kapcsolatot kiépíteni, melyhez VI. r. N. E. vádlott nyújtott volna segítséget. A szerbeket azonban 2002. decemberében letartóztatták, így az üzleti terv meghíusult. S. S. tanú azonban a börtönből felvette vele a kapcsolatot (melyet egyébként S. S. tanú épp fordítva mondott, hogy tudniillik a II. r. vádlott kereste meg őt a

börtönben), csomagküldésre kérte fel, s ő bent volt nála két alkalommal beszélőn, valamint bejelentette őket a lakáscímére is. A II. r. vádlott elmondta továbbá, hogy terhes volt számára a mindkét személlyel való kapcsolat, de a szerb üzleti lehetőség miatt nem vált meg tőlük.

A II. r. vádlott állításával szemben a rendszeres, folyamatos, kölcsönösen kezdeményezett kapcsolattartást mutatja az, hogy 27 alkalommal hívta a VI. r. vádlott 70/...-.... hívószámú készülékét és 18 alkalommal fogadta a VI. r. vádlott hívását. A 2004. július 8. napjától szeptember 13. napjáig terjedő időszakban 44 alkalommal hívta S. S. tanú 70/...-.... hívószámú készülékét és 49 alkalommal fogadta a tanú hívását. S. S. tanú a 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 26 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámúról pedig 67 alkalommal hívta fel a II. r. vádlottat, utoljára 2004. szeptember 7-én.

Az egymással folytatott beszélgetéseik hangneme kifejezetten baráti, kölcsönösen érdeklődtek egymás után.

A II. r. vádlott telefonjának híváslistája alapján a II. r. vádlott ismerte S. S. tanú börtönből történt szabadulása utáni, K. Á. tanú által hivatkozott 06-70/...-.... hívószámát és azon is tartott kapcsolatot a tanúval.

A II. r. vádlott K. Á.-val kapcsolatban azt mondta, hogy S. S. tanún keresztül ismerte meg, mint a szerbek sofőrjét, egyébként csalónak tartja, irtózik az ilyen börtönviselt személyektől. E kijelentésének ellentmond az a tény, hogy a II. r. vádlottnak éppen egy pénzbehajtással foglalkozó albán ismerőse, a T. nevű személy mutatta be a szerbeket, ő pedig előéletük ismerete ellenére a saját lakcímére jelentette be őket, továbbá a II. r. vádlott közvetlen ismeretségi körében az itt jelen lévő vádlottak többsége, de ő maga is börtönviselt.

A II. r. vádlott elmondása szerint VII. r. Z. I. vádlottal baráti kapcsolatban áll, a tenispályáján oktatóként dolgozik, ám közöttük alá-fölérendeltségi viszony nincs. A VII. r. vádlotton keresztül ismerte meg VIII. r. Á. Zs. vádlottat, akivel szintén jó viszonyban van.

Mindezt alátámasztják a híváslisták adatai is, melyek szerint II. r. M. P. vádlott 362 alkalommal hívta fel VII. r. Z. I. vádlott által használt 06-70/...-.... hívószámú készüléket és 685 alkalommal fogadta VII. r. vádlott hívását. VIII. r. Á. Zs. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 76 alkalommal hívta fel M. P. vádlottat, aki 77 alkalommal kereste őt telefonon. VII. r. Z. I. vádlott 25 alkalommal hívta fel II. r. M. P. vádlottat a 06-30/...-.... hívószámú készülékén is.

A II. r. vádlott IX. r. G. N. vádlottal kapcsolatban azt állította, hogy két alkalommal találkoztak, egyszer a Zs. Étteremben, egyszer pedig Csopakon. A II. r. vádlott állításait azonban cáfolják a híváslisták adatai, melyek alapján az állapítható meg, hogy a II. r. vádlott 2 alkalommal hívta fel a IX. r. vádlottat, aki 10 alkalommal kezdeményezett beszélgetést II. r. M. P. vádlott... végződésű készülékén.

X. r. P. J. vádlottal kapcsolatban elmondta, hogy őt látásból ismeri, mint V. r. M. M. R. vádlott üzletvezetőjét.

Az I. számú tanút is ismeri, mint V. r. M. M. R. vádlott barátját. Az egyszerű ismeret-ségnél azonban többet mutatnak a híváslisták adatai, melyek szerint II. r. M. P. vádlott 2004. április 29-től a 2004. szeptember 13-i őrizetbe vételéig heti többszöri telefonos kapcsolatban állt az I. számú tanúval, 53 alkalommal hívta őt a 06-20/...-...., illetve a 06-70/...-.... hívószámú készülékein, az I. számú tanú pedig 34 alkalommal kezdeményezett beszélgetést a II. r. vádlott készülékén.

A II. r. vádlott állítása szerint V. G. tanút látásból ismeri, D. G.-t is ismeri, köszönő viszonyban vannak, T. T. tanút pedig jó barátjának tartja.

III. r. Cs. Zs. vádlott szintén tagadta a bűnszervezet létezését, abban betöltött vezető szerepét.

Részletesen számot adott arról, hogy a vádlott-társaival milyen viszonyban áll. Egybehangzóan nyilatkozott I. r. R. L. és II. r. M. P. vádlottak által elmondottakkal. IV. r. F. A. vádlott vonatkozásában elmondta, hogy közelebbi viszonyban állnak ugyan, de nem barátok.

V. r. M. M. R. vádlottal felületes az ismeretsége, amely állításának ellentmond az, hogy 28 alkalommal hívta fel az V. r. vádlottat annak 06-20/...-.... hívószámú készülékén, míg 32 alkalommal fogadta az V. r. vádlott hívását.

VI. r. N. E. vádlottat és S. S. tanút II. r. M. P. vádlott mutatta be neki, gyakran látta őket a Zs. Étteremben. VI. r. vádlottal különösebb problémája nem volt, S. S. tanú azonban kifejezetten ellenszenves volt neki a viselkedése miatt.

VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakkal kapcsolatban elmondta, hogy sokszor látta őket II. r. M. P. vádlott társaságában, a Zs. Étteremben.

IX. r. G. N. vádlottal csak egyszer találkozott. Állításának ellentmond a híváslista, amely szerint 2 alkalommal, 2004. szeptember 21-én és november 26-án felhívta a IX. r. vádlott által használt 06-70/...-.... hívószámú telefont, illetve arról a készülékről 3 alkalommal fogadott hívást. IX. r. G. N. vádlott a 60-70/...-.... hívószámú készülékéről 3 alkalommal, 2004. július 14-én 15-én és 19-én hívta fel III. r. vádlottat. A III. r. vádlott ismerte a IX. r. vádlott 70/...-.... hívószámú készülékét is, arról 1 alkalommal fogadott hívást.

A III. r. vádlott állítása szerint X. r. P. J. vádlottat nem ismeri.

IV. r. F. A. vádlott szintén tagadta azt, hogy bűnszervezet tagja, illetve vezetője lenne.

Állítása szerint V. r. M. M. R. vádlottat 2003. óta ismeri I. r. R. L. vádlott révén, felületes kapcsolatban állnak egymással. A viszonyuk időnként rosszabb, mivel az V. r. vádlott eleinte csendestárs volt abban az érdekeltségi körben, amelyik kibérelte a családjától a P. Bárt és onnantól kezdve fizetési problémák adódtak. Néhány alkalommal találkoztak, akkor mindig a fizetési gondokról volt szó.

A híváslisták adata szerint a IV. r. vádlott a 70/...-.... hívószámú készülékéről 5 alkalommal hívta fel az V. r. vádlott 20/...-.... hívószámú készülékét, 9 alkalommal a 06-70/...-... hívószámú telefonját, míg 2 alkalommal fogadta V. r. vádlott hívását a 06-70/...-....-es hívószámú telefonján.

Állítása szerint VI. r. N. E. vádlottat és S. S. tanút csak látásból ismerte, II. r. M. P. vádlott társaságában látta őket.

VII. r. Z. I. vádlottat felületesen ismeri, II. r. M. P. vádlott társaságából, VIII. r. Á. Zs. vádlottat nem ismeri.

IX. r. G. N. vádlottat az 1990-es évek elejétől ismeri, jó, de nem baráti a kapcsolatuk. 2004-től egy cégben dolgoznak mindketten beosztottként. Állítása szerint a IX. r. vádlott nem volt a titkára, sem a testőre. A híváslisták adatai alapján napi kapcsolatban álltak egymással, IV. r. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 203 alkalommal hívta a IX. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú telefonját, 4 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámút. A vádlottak között fennálló viszonyt jól tükrözi a közöttük 2004. augusztus 10. napján 17 óra 22 percig folytatott 36. számú beszélgetés kivonata, amelyben IX. r. vádlott éppen lejelenti a IV. r. vádlottnak azt, hogy a napi munkájával végzett. A IV. r. vádlott ezt nyugtázza, valamint megbeszéli egy későbbi találkozásuk időpontját. E beszélgetés alátámasztja a S. S. és az I. számú tanú kijelentéseit, melyekben ők főnök-titkár viszonyként írták le a IX. r. és a IV. r. vádlottak között általuk tapasztalt kapcsolatot.

IV. r. vádlott a fentiekén túlmenően a saját 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 145 alkalommal kezdeményezett hívást a szintén IX. r. vádlott használatában lévő 06-70/...-.... hívószámú, 2340 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú, 171 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú és 6 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékeire.

A IV. r. vádlott elmondása szerint 2003. decemberében ismerte meg X. r. P. J. vádlottat, ugyanis D. G.-vel közös családi tulajdonukban lévő N. Bárt bérbe adták a X. r. vádlott részére, aki a bérleti díjat D. G.-nek fizette. Az üzletbe beszállt V. r. M. M. R. vádlott is és szintén fizetési gondok léptek fel. A IV. r. vádlott 57 alkalommal hívta fel X. r. P. J. vádlott 06-70/...-.... hívószámú telefonját és 13 alkalommal fogadta a X. r. vádlott hívását.

A vádlott elmondása szerint jó viszonyban van V. G., T. T. és D. G. tanúkkal, több alkalommal is találkozott velük.

V. r. M. M. R. vádlott részbeni beismerő vallomást tett, azonban tagadta a bűnszervezet létezését.

Elmondása szerint VI. r. N. E. vádlottat és S. S. tanút 2004. áprilisában ismerte meg a Zs. Étteremben, a szabadulásuk után, II. r. M. P. vádlott mutatta be őket, haveri viszonyban álltak. A híváslista adatai alapján a vádlottak telefonos kapcsolatban álltak, az V. r. vádlott 9 alkalommal hívta VI. r. N. E. vádlottat a 06-70/...-....-as hívószámú készülékén, 26 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámán. Az V. r. vádlott S. S. tanú 06-70/...-.... hívószámú telefonját 7 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámú készülékét 17 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámút 41 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámú készülékét pedig 10 alkalommal hívta.

S. S. a 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 6 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 33 alkalommal, a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről szintén 33 alkalommal kezdeményezett hívást az V. r. vádlott 06-20/...-.... hívószámú telefonjára.

VI. r. N. E. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú telefonjáról 8 alkalommal hívta fel V. r. M. M. R. vádlottat.

Az V. r. vádlottnak elmondása szerint VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakkal felületes a kapcsolata, köszönőviszonyban állnak, még a telefonszámukat sem tudja. Ennek ellentmondanak a híváslista adatai, melyek szerint V. r. vádlott 34 alkalommal hívta fel VII. r. Z. I. vádlottat és 24 alkalommal fogadta annak hívását.

Állítása szerint IX. r. G. N. vádlottat ismeri, kb. három alkalommal találkoztak, szórakozóhelyeken, csak köszönőviszonyban állnak. Ennek ellentmond a híváslista, amely alapján megállapítható, hogy V. r. vádlott a 06-20/...-.... hívószámú telefonjáról 1 alkalommal, 2004. július 12-én hívta a IX. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú telefonját, 5 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékét és 2 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú telefonját.

Az V. r. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 3 alkalommal hívta a IX. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú készülékét. IX. r. G. N. vádlott a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 1 esetben hívta V. r. vádlott 06-20/...-.... hívószámú készülékét, 35 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékét.

A vádlott elmondása szerint X. r. P. J. vádlottat 2000. év körül ismerte meg, baráti viszonyba kerültek, üzlettársak a N. Bárban. Szoros kapcsolatukat mutatja a híváslista is, amely szerint egymás között 1057 alkalommal forgalmaztak.

Az V. r. vádlott szerint az I. számú tanú nem a testőre, hanem az ügyintézője volt, az egyetlen alkalmazott, akinek utasítást adott. Az V. r. vádlott elmondásával szemben az általa írt és a fogvatartás helyéről kijuttatott levelekben foglaltak, valamint az általuk folytatott beszélgetések hangneme alapján az állapítható meg, hogy az V. r. vádlott és az I. számú

tanú között igazi bizalmi viszony, barátság volt. A legjobb példa erre V. r. vádlottnak az a kijelentése, hogy az ő kapcsolatuk „olyan, mint a szerelem, testiség nélkül”. A híváslista adatai alapján V. r. vádlott a 06-20/...-.... hívószámú készülékén 1042 esetben hívta fel az I. számú tanút és 1170 esetben fogadta annak hívását.

VI. r. N. E. vádlott bár részbeni beismerő vallomást tett, azonban tagadta, hogy bűnszervezet tagja lenne.

Elmondása szerint 1998. óta van Magyarországon különböző hamis neveken, ebben az évben megismerte S. S. tanút, akivel legközelebb 2002. októberében találkozott. Mindkettejüket a Szerbiában maradt családjuk támogatta anyagilag, ugyanis nem dolgoztak. II. r. M. P. vádlottal történt megismerkedését a II. r. vádlottal egyezően adta elő. Elmondása szerint 2004. április 19-én, a szabadulásukat követően vették fel a kapcsolatot II. r. M. P. vádlottal a Zs. Étteremben, aki bemutatta ott nekik VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakat, majd 2004. májusában I. r. R. L. és III. r. Cs. Zs. vádlottakat is, akikkel viszont különösebb kapcsolatba nem került.

Ennek ellenére a híváslisták adatai alapján két alkalommal hívta fel I. r. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén 2004. július 26-án és két alkalommal fogadta az I. r. vádlott telefonhívását ugyanezen a napon, amely egyébként az első fegyverszállítás napja volt.

A VI. r. vádlott elmondta, hogy IV. r. F. A. vádlottat 2-3 alkalommal látta, ebből egyszer az R.-féle eset kapcsán, különösebb kapcsolatban nem álltak egymással.

V. r. M. M. R. vádlottat szintén a Zs. Étteremben ismerte meg II. r. M. P. vádlott által. Vele baráti viszonyban állt.

VII. r. Z. I. vádlottat II. r. vádlott barátjaként ismerte meg, különösebb kapcsolatban nem állt vele, a VII. r. vádlott olykor elvitte autójával. A híváslisták adatai alapján a VII. r. vádlottat 4 alkalommal hívta telefonon, 2004. július 26-án, 29-én és 30-án, míg 8 alkalommal fogadta a VII. r. vádlott hívását.

A vádlott állítása szerint VIII. r. Á. Zs. vádlottat a VII. r. vádlott révén ismeri, néhány alkalommal találkoztak. Szorosabb kapcsolat rajzolódik azonban ki a vádlottak között a híváslisták adatai alapján, ugyanis a nyomozati iratokban megtalálható adatok szerint VI. r. N. E. vádlott 2004. májusában és júniusában a 06-70/...-.... hívószámú készüléket használta, melyen 6 alkalommal fogadta VIII. r. Á. Zs. vádlott hívását annak 06-70/...-.... hívószámú készülékéről és 5 alkalommal hívta őt a VIII. r. vádlott a 06-20/...-.... hívószámáról.

A VI. r. vádlott állítása szerint IX. r. G. N. vádlottat egy-két alkalommal látta, a Zs. Étteremben, illetve a Balatonnál, különösebb kapcsolat nincsen közöttük. X. r. P. J. vádlottat a N. Bárból látásból ismeri.

K. Á. tanút S. S. tanún keresztül ismerte meg 2004. április végén, május elején. Nem szimpatizált vele, piti csalónak tartotta őt. Ennek ellentmond az a tény, miszerint a híváslisták adatai alapján a VI. r. vádlott 99 alkalommal hívta fel K. Á. tanút 2004. júliustól kezdődően a tanú letartóztatásáig terjedő időszakban. A tanú 75 alkalommal hívta fel a VI. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú készülékét, míg 105 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámát.

Elmondása szerint az I. számú tanút ismeri, néhány alkalommal voltak együtt edzeni, de vele inkább S. S. tanú volt jobb kapcsolatban. A VI. r. vádlott 6 alkalommal hívta fel az I. számú tanút, annak 06-20/...-.... hívószámú készülékén és 1 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámún.

A VI. r. vádlott az I. számú tanú hívását annak 06-20/...-.... hívószámú telefonjáról 17 alkalommal fogadta a saját 06-70/...-.... hívószámú készülékén és 37 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámán.

Az I. számú tanú 40 alkalommal hívta S. S. tanú 06-70/...-.... hívószámú készülékét, 25 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú és 97 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékét.

S. S. tanú a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 15 alkalommal hívta az I. számú tanú 06-20/...-.... hívószámú készülékét, a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 2 alkalommal, míg a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 1 alkalommal hívta az I. számú tanú 06-70/...-.... hívószámát.

A VI. r. vádlott a fegyvereket beszerző szerbiai személyekkel kapcsolatban azt nyilatkozta, hogy egyedül a N. becenevű személyt ismeri, a többi közreműködő személy a N. ismerősei.

VII. r. Z. I. vádlott szintén tagadta azt, hogy bünszervezetnek lenne a tagja. Részletesen számot adott arról, hogy melyik vádlottat honnan ismeri és milyen viszonyban áll velük.

VIII. r. Á. Zs. vádlott a gyerekkori barátja, akinek a 06-70/...-.... hívószámú készülékét 841 alkalommal hívta és arról 382 alkalommal fogadta a VIII. r. vádlott hívását. A VII. r. vádlott 51 alkalommal hívta VIII. r. vádlott 06-20/...-.... hívószámú készülékét és arról 63 alkalommal fogadta a VIII. r. vádlott hívását.

VII. r. Z. I. vádlott IX. r. G. N. vádlottat szórakozóhelyekről ismeri, 2-3 alkalommal találkoztak, semmilyen kapcsolatban nem álltak.

X. r. P. J. vádlottat nem ismeri.

Állítása szerint K. Á. tanút a VI. r. vádlott és S. S. társaságából ismeri, 2-3 alkalommal találkoztak.

Az I. számú tanút V. r. M. M. R. társaságából ismeri, de soha nem beszéltek egymással. Ennek ellentmondanak a híváslisták adatai, melyek szerint VII. r. vádlott 5 alkalommal hívta az I. számú tanú 06-20/...-.... hívószámú készülékét – ebből 4 alkalommal 2004. július 29. napján, mely ténynek a későbbiekben még jelentősége lesz –, és 4 alkalommal fogadta az I. számú tanú hívását.

Elmondása szerint T. T. tanút ismeri, egy alkalommal találkozott vele, míg V. G. és D. G. tanúkat, valamint D. T.-t nem ismeri.

A VII. r. vádlott elmondta még, hogy egyik vádlott sem utasította őt soha semmire.

VIII. r. Á. Zs. vádlott szintén tagadta azt, hogy bünszervezetnek lenne a tagja.

Elmondása szerint I. r. R. L. vádlottat több alkalommal látta, de soha nem beszéltek egymással. Mindezt cáfolják a híváslista adatai, melyek szerint VIII. r. Á. Zs. vádlott 4 alkalommal hívta fel I. r. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén.

A II. r. vádlottat a barátja, a VII. r. vádlott által ismerte meg, a Zs. Étteremben és a tenispályán szoktak találkozni. A híváslisták adatai szerint a VIII. r. vádlott 76 alkalommal hívta fel a II. r. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén, és 77 alkalommal fogadta a II. r. vádlott hívását.

A III. r. vádlottat a Zs. Étteremből ismeri, köszönő viszonyban állnak, IV. r. F. A. vádlottat nem ismeri. V. r. M. M. R. vádlottat név szerint nem ismerte, de a Zs. Étteremben több alkalommal látta.

VI. r. N. E. vádlottat – S. S. tanúhoz hasonlóan – szórakozóhelyről ismeri, II. r. M. P. vádlott mutatta be neki őket, pár alkalommal találkozott velük a Zs. Étteremben, a csopaki

szállodában, illetve a tenispályán, de nem beszéltek egymással. Cáfolja a vádlott ezen állítását a híváslista, mely szerint a VIII. r. vádlott 6 alkalommal hívta a VI. r. vádlott 06-70/...-... hívószámú készülékét a 06-70/...-... hívószámáról, míg 5 alkalommal a 06-20/...-... hívószámú készülékéről.

A VIII. r. vádlott mindkét ismert telefonszámáról 1-1 alkalommal hívta fel S. S. tanú 06-70/...-... hívószámú készülékét, míg a tanú egy alkalommal hívta fel a VIII. r. vádlottat a 06-20/...-... hívószámú készülékén.

Állítása szerint IX. r. G. N. és X. r. P. J. vádlottakat nem ismeri. Ellentmond a vádlott állításának a híváslista, amely szerint 2004. július 21-én 4 egymást követő alkalommal hívta fel a IX. r. vádlott 06-70/...-... hívószámú készülékét, míg IX. r. vádlott e napon 3 alkalommal hívta vissza a VIII. r. vádlottat. Ez a nap pedig mint tudjuk a T. T. megölésére kinézett helyszín bejárása előtti nap.

Állítása szerint az I. számú tanú nevét nem ismerte, de a tanút több alkalommal látta a Zs. Étteremben az V. r. vádlott társaságában.

A tanúként kihallgatott K. J.-t, T. T.-t, V. G.-t és D. G.-t nem ismeri.

A VIII. r. vádlott tagadta azt, hogy „Á.” lenne a beceneve. Állítását K. Á. és S. S. tanúk elmondásán kívül cáfolja azonban az is, hogy őt a tanúként kihallgatott K. L. is „Á.” néven említette, illetve a VIII. r. vádlott legjobb barátja, VII. r. Z. I. mobiltelefonjának memóriájába is „Á.” bejegyzés alatt volt elmentve a VIII. r. vádlott által használt telefonkészülék hívószáma.

Alátámasztja az „Á.” névre vonatkozó megállapításokat S. S. tanú és VII. r. Z. I. vádlott között 2004. július 27-én 16 óra 51 perckor folytatott 17. számú beszélgetés kivonata is. E beszélgetés előzménye a 16 óra 30 perckor folytatott 16. számú beszélgetés, amelyből kiderül, hogy S. S. tanú egy V. r. vádlottól származó megbízás, egy pénzbehajtási jellegű munka elvégzéséhez fegyvert kér a VII. r. vádlottól. A VII. r. vádlott visszahívja S. S. tanút és közli vele, hogy induláskor hívják Á.-t és akkor odamegy. A beszélgetés egyúttal bemutatja a VII. r. vádlott és S. S. közötti kapcsolat milyenségét is, a tanú „T.-nek” szólítja VII. r. vádlottat, aki „B.”-ként szólítja meg a tanút.

IX. r. G. N. vádlott szintén tagadta azt, hogy bünszervezetnek lenne a tagja.

II. r. M. P. vádlottal kapcsolatban elmondta, hogy öt éjszakai szórakozóhelyről ismeri, de konkrétan I. r. vádlott mutatta be őket egymásnak a Zs. Étteremben. Állítása szerint különösebb kapcsolatban nem állnak, bár a híváslisták adatai alapján az állapítható meg, hogy a II. r. vádlott 2 alkalommal hívta fel a IX. r. vádlottat, aki 10 alkalommal kezdeményezett beszélgetést II. r. M. P. vádlottal.

IV. r. F. A. vádlottal kapcsolatban kijelentette, hogy nem volt sem a titkára, sem a testőre, bár sűrűn találkoznak, többek között az F. család összejöveteleire is hivatalos, valamint munkatársak, mivel mindketten beosztottként dolgoznak az I. E. S. Kft-nél. A IV. r. vádlottat egyébként elmondása szerint 1992-ben ismerte meg akkor, amikor a C. Kft-t képviselő I. r. R. L. vádlottal megbeszélték a szponzorálásának feltételeit. A tárgyalás során mind az I. r. vádlott, mind a IV. r. vádlott többször hangsúlyozta azt, hogy az E.-perként elhíresült ügyben szereplő C. Kft-nek és az E. Rt.-nek semmi köze egymáshoz, ugyanakkor IX. r. vádlott kijelentése alapján megállapítható, hogy IV. r. vádlott jelen volt akkor, amikor a C. Kft. szponzori tevékenységéről folytak tárgyalások.

A IX. r. vádlott állításával szemben az ő titkári feladatait támasztja alá a 36. számú beszélgetés kivonata, melyet IV. r. vádlottal folytatott 2004. augusztus 10-én 17 óra 22 perckor.

A beszélgetésből kitűnik az, hogy a IX. r. vádlott lejelenti a IV. r. vádlottnak azt, hogy végzett a napi feladataival, tehát a beszélgetésből nem a mellérendeltségükre, hanem az alá- és fölrendeltségükre lehet következtetni.

Az V. r. M. M. R. vádlottat éjszakai szórakozóhelyekről ismeri, illetve a P. bárból, ahol árubeszerzőként dolgozott, amikor az V. r. vádlottnak üzleti tervei voltak a bárral. Állítása szerint csak köszönő viszonyban állnak.

Ennek ellentmond a híváslista, amely alapján megállapítható, hogy az V. r. vádlott a 06-20/...-.... hívószámú telefonjáról 1 alkalommal, 2004. július 12-én hívta a IX. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú telefonját, 5 alkalommal a IX. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú készülékét és 2 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékét. A IX. r. vádlott 1 alkalommal hívta az V. r. vádlottat a 06-20/...-.... hívószámú készülékén és 35 alkalommal a 06-70/...-.... hívószámú készülékén.

VI. r. N. E. vádlottat – S. S. tanúhoz hasonlóan – ismeri, Csopakon találkozott velük, illetve látta őket a Zs. Étterem környékén, de soha nem beszélt velük. VII. r. Z. I. vádlottat látásból ismeri, szórakozóhelyekről, VIII. r. Á. Zs. vádlottat azonban nem ismeri. Ez utóbbi állításának ellentmond a híváslisták adata, amely szerint a IX. r. vádlott 3 alkalommal hívta fel VIII. r. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén 2004. július 21. napján, a VIII. r. vádlott pedig e napon 4 alkalommal hívta fel a IX. r. vádlottat a 06-70/...-.... hívószámú készülékén.

Állítása szerint X. r. P. J. vádlottat ismeri, 2002-ben az V. r. vádlott társaságában látta a P. bárban, illetve a N. bárban is találkoztak, de egyéb kapcsolatban nem állnak.

A tanúként kihallgatott K. J.-t, V. G.-t, T. T.-t nem ismeri, D. G.-t viszont ismeri, IV. r. F. A. vádlott társaságában látta pár alkalommal.

X. r. P. J. vádlott szintén tagadta azt, hogy bünszervezetnek lenne a tagja.

Elmondása szerint I. r. R. L., II. r. M. P., III. r. Cs. Zs., VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakat nem ismeri. Ennek ellentmond a telefonjának memóriájában található két bejegyzés, miszerint „M. P.”, illetve „Zs.” név alatt megtalálható elmentve a II. r. és III. r. vádlottak által használt telefonszám.

A vádlott úgy nyilatkozott, hogy IV. r. F. A. vádlottat 2003. év végén, vagy 2004. év elején ismerte meg a P. bár bérbe vételével kapcsolatban. A bárok üzemeltetése kapcsán apróbb viták, problémák voltak, de késedelmes díjfizetésből adódó gondok csak a N. bár esetében fordultak elő, ezért folytattak megbeszéléseket a IV. r. vádlottal és D. G.-vel.

V. r. M. M. R. vádlottal baráti a viszonyuk, közös üzleti érdekeltségük volt korábban a P. bár, utána a N. bár, ahol V. r. vádlott csendestársaként jelent meg. Baráti viszonyukat támasztják alá az V. r. vádlott által a fogvatartása során kijuttatott „J.” megszólítású levelek is.

VI. r. N. E. vádlottat és S. S. tanút az V. r. vádlott társaságában látta pár alkalommal a N. bárban, de közöttük kapcsolat nem alakult ki.

IX. r. G. N. vádlottat 3-4 alkalommal látta a Balatonnál, illetve a N. bárban.

K. Á. tanút nem ismeri, az I. számú tanút az V. r. vádlott barátjaként ismeri, beszélgettek, de különösebb kapcsolatban nem álltak egymással. Ennek ellenére az állapítható meg, hogy az I. számú tanú a 06-70/...-.... hívószámú készülékéről 8 alkalommal hívta fel a X. r. vádlott 06-70/...-.... hívószámú készülékét, míg a 06-20/...-.... hívószámú készülékéről 96 alkalommal hívta fel a X. r. vádlottat, aki 86 alkalommal tárcsázta az I. számú tanú készülékét.

K. J. tanúval kapcsolatban elmondta, hogy őt V. r. vádlott társaságából ismeri, de kapcsolatban nem állt vele, ennek ellenére telefonjának memóriájában elmentve megtalálható a tanú telefonszáma. A X. r. vádlott állítása szerint V. G. tanút szintén ismeri, mert tőle vette a gépkocsiját, D. G. tanút ismeri a N. bárral kapcsolatos szerződéskötés miatt, T. T.-t azonban nem ismeri.

XI. r. S. V. vádlott tagadta azt, hogy bűnszervezet tagja lenne, megjegyzem ezzel nem is vádolja az ügyészség, állítása szerint a vádlottakat – VI. r. N. E. vádlott és S. S. tanú kivételével – nem ismeri.

A XI. r. vádlott ezen állítását a vádlott-társai is alátámasztották.

A fegyvercsempészes előkészületét is tagadta, vallomásának lényege szerint nem gondolta komolyan a fegyverbeszerzést, azt hitte, hogy S. S. tanú az ő közreműködésével akar valakit átvágni. Álláspontom szerint a XI. r. vádlott védekezése nem fogadható el. A hangfelvételből kitűnően ő és S. S. tanú egymás között szerb nyelven beszélt, ezért a XI. r. vádlott nem gondolhatta azt, hogy a S. S. tanú társaságában esetlegesen ott lévő magyar vevőt a fegyverbeszerzés komolyságát illetően meg lehet téveszteni, hisz beszélgetésükből nyilván egy szót sem értett.

*****

A vádlottak közötti hierarchikus kapcsolat fennállására, a bűnszervezet létre és működésére nézve részben személyi bizonyítékok állnak rendelkezésre, részben pedig a lehallgatott beszélgetések kivonatai, amelyek alapján képet kaphattunk egyrészt a vádlottak személyiségéről, másrészt a közöttük lévő kapcsolat milyenségéről is.

A személyi bizonyítékokat tekintve, a bűnszervezet létre, felépítésére és működésére nézve K. Á., S. S. és az I. számú tanú egybehangzón nyilatkozott. S. S. és az I. számú tanú az erre vonatkozó ismereteit saját tapasztalatai alapján mondta el, míg K. Á. részben saját tapasztalataiból szerezte az ismereteit, részben S. S. tanúval folytatott beszélgetésekből.

Az I. számú tanú és S. S. tanú a bűnszervezetben betöltött saját szerepét illetően úgy nyilatkozott, hogy maguk is a bűnszervezet tagjai voltak, annak alsó, végrehajtói szintjén álltak, míg K. Á. tanú – saját megítélése szerint – még nem tartozott a bűnszervezethez, annak nem volt tagja, „az utolsó senki” volt, ahogy mondta, azaz végrehajtotta a bűnszervezet valamely vezetője által közvetlenül kiadott vagy közvetetten, S. S. és VI. r. N. E. vádlott által tolmácsolts utasításokat.

K. Á. és S. S. tanú egyezően adták elő azt, hogy K. Á. a szerb tanú révén mikor és hogyan került kapcsolatba a vádlottak által alkotott körrel. Egyezően adták elő azt is, hogy S. S. tanú a 2004. április 19-i szabadulását követően vette fel a kapcsolatot az általa a börtönben megismert K. Á.-val, akinek VI. r. N. E. vádlottat is bemutatva. K. Á. tanú híváslistája alapján megállapítható, hogy S. S. tanú 2004. április 22. napján vette fel vele a kapcsolatot.

S. S. tanú ekkoriban használt telefonszámát K. Á. tanú a telefonjának híváslistájáról az emlékezete, a saját elmondása alapján jó számmemóriája alapján választotta ki, de a kiválasztott szám helyességét alátámasztja, hogy ez a szám hívó és hívott számként egyaránt megjelenik II. r. M. P., VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. által használt mobiltelefonok híváslistáján is. Ez pedig alátámasztja a tanú azon állítását is, miszerint II. r. M. P., VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottakat S. S. tanú mutatta be neki 2004. áprilisában.

S. S. tanú egyébként ezt a telefonszámot 2004. június végéig használta. II. r. M. P. vádlott ezen időszakban 3 alkalommal hívta őt és 3 alkalommal fogadta a tanú hívását. VII. r. Z. I. vádlott 17 alkalommal hívta a tanút és 2 alkalommal fogadta annak hívását. VIII. r.

Á. Zs. vádlott 1 alkalommal hívta S. S. tanút ezen a számon a 06-70/...-...-os hívószámú telefonjáról, míg 1 alkalommal a 06-20/...-... hívószámú telefonjáról. Ez utóbbi számon 2 alkalommal fogadta a tanú hívását.

K. Á. tanú elmondta, hogy a szerb tanúval és VI. r. N. E. vádlottal egymás között magyar nyelven beszéltek, a tanú megítélése szerint S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott egyforma szinten beszéltek a magyar nyelvet, továbbá a tapasztalatai szerint bizalmi viszonyban álltak egymással.

K. Á. tanú S. S. tanúval egyezően adta elő továbbá azt is, hogy 2004. áprilisától folyamatos kapcsolatban álltak, ezt alátámasztja a tanú telefonjának híváslistája, amely alapján megállapítható, hogy 2004. április 22-től május 10. napjáig bezáróan 225 alkalommal volt közöttük telefonkapcsolat hívás vagy sms-üzenet formájában.

A tanúk egyezően adták elő azt is, hogy rendszeresen bejártak a Zs. Étterembe, ahol a fogyasztásért a többi vádlotthoz hasonlóan nem kellett fizetniük. K. Á. tanú a híváslista adatai alapján 2004. április 28. napján ment először a Zs. Étterembe, ekkor mobiltelefonja a Budapest, ... u... szám alatti toronyra jelentkezett fel és telefonjának cellapozíciói szerint 2004. július 25-ig bezáróan 143 alkalommal fordult meg ott.

A Zs. Étteremmel kapcsolatban mind K. Á., mind S. S. tanú úgy nyilatkozott, hogy benyomásaik – így az étterembeli viselkedés, az otthonos mozgás, az ingyenes fogyasztás lehetővé tétele – alapján a Zs. Étterem, illetve az M. pizzéria I. r. R. L., II. r. M. P. és III. r. Cs. Zs. érdekeltiségebe, míg a G. Szálló az I. r. és a II. r. vádlottak érdekeltiségebe tartozott. Ezen tapasztalataikat megerősítette, amikor szemtanúi voltak annak, hogy az I. r., II. r. és III. r. vádlottak pénzt osztanak szét egymás között a Zs. Étteremben.

A vádlottak tagadták azt, hogy az étteremben pénzosztásra került volna sor. A III. r. vádlott elmondása szerint minden hónapban egyszer elszámolt az üzletvezetővel, illetve II. r. M. P.-vel, erre az elszámolásra azonban nem a vendégtérben került sor. A tanúk állítása szerint a pénzosztás a vádlottak törzsasztala mellett történt meg. A látottak megtörténtének lehetőségét alátámasztotta a bírói szemle is, ahol megállapítást nyert az, hogy az étteremben valóban van egy olyan, a vendégektől egy kisméretű szekrényel – a III. r. vádlott elmondása szerint a pincérek részére – elkülönített rész, ahol pénzosztásra, elszámolásra sor kerülhetett.

Jól bizonyítja a 14. számú beszélgetés kivonata azt, hogy a Zs. Étteremhez érdekelt csendestársként köze van az I. r. vádlottnak. E beszélgetést I. r. és III. r. vádlottak folytatták 2004. augusztus 10-én 21 óra 28 perckor. A beszélgetésben a Zs. Étterem cégkivonat szerinti társtulajdonosa, a III. r. vádlott kérdezi meg I. r. R. L. vádlottól azt, hogy mondta-e B.-éknak, hogy oda kell figyelni az üzletekben, mert jön a Forma-1. A B. név K. B.-t jelöli, aki a Zs. Étteremben, illetve a M. pizzériában ekkor üzletvezető. I. r. vádlott – akinek állítólag semmi köze az éttermekhez – erre válaszul közli III. r. vádlottal azt, hogy az előző napon 1 guriga volt a bevétel.

A 17. számú, szintén az I. r. és a III. r. vádlottak között 2004. augusztus 23-án 17 óra 3 perckor folytatott beszélgetés kivonata pedig alátámasztja azt, hogy az I. r. vádlottnak a M. pizzériával kapcsolatban is van döntési, beleszólási joga, ugyanis ebben a beszélgetésben III. r. vádlott kifejti azt, hogy még egy olasz szakácsra lenne szükség, és ezzel kapcsolatban megjegyzi azt, hogy „te is akarod, remélem”. Ez a beszélgetés annak alátámasztására is alkalmas, mely szerint a bünszervezet vezetői közül a II. r., a III. r., a IV. r. és az V. r. vádlottak mindenben az I. r. vádlott egyetértésével intézkedtek, a döntések közösek voltak, de a végső szó az I. r. vádlotté volt.

Az I. r. vádlott...-i szállodabeli érdekltségének bizonyítására alkalmas a 49. számú beszélgetés kivonata is, mely beszélgetést S. S. tanú 2004. július 31-én 20 óra 29 perckor folytatta egy teljesen kívülálló személlyel, ekkor a telefonja a... szám alatti toronyra jelentkezett fel. A beszélgetésben S. S. tanú elmondja, hogy júniustól a Balatonon van, mert a főnöke vett egy nagy hotelt, ezért ott vannak és megvan mindenük. Az ő kifejezése szerint a hotel az övék, van egy jó autója is, egy Audi. Állítása szerint az egész szállodát megvette a főnökük, neki dolgoznak.

A szállodára és a tanú anyagi körülményeire vonatkozó megjegyzések találhatóak az 50. számú kivonatban is. S. S. tanú ezt a beszélgetést XI. r. vádlottal folytatta 2004. július 31-én 22 óra 55 perckor. A beszélgetés során a tanú elmondja, hogy egyedül vannak a szállodában, illetve utal arra, hogy mindenük megvan, mert az övéik, azaz a főnökeik mindennap hozzák a pénzt a kombinációkból. Példát is mondott a tanú, amikor 1 millió Ft-ot kaptak azért, hogy egy szegedi illetőnek egy pofont adjanak és vegyék el 4000 euróját.

Ide tartozóan rendkívül sokatmondó volt az a hallgatás, amelyet a... Hotel papír szerinti 50 %-os tulajdonosa, K. L. tanúsított arra a bírói kérdésre, hogy mennyibe került az ingatlan. A tanú szemmel láthatóan nem tudta a választ, ami megkérdőjelezi, hogy valójában ő-e a tulajdonos vagy csak a nevére írták a szállodát.

Ennek kapcsán visszautalok ennek a résznek a bevezetőjére, ahol azt mondtam, hogy egy bünszervezet tekintélyét, lehetőségeit nagymértékben meghatározza az anyagi ereje. Nos, ilyen szintre gondoltam, amikor már komplett Balaton-parti szállodákat adnak-vesznek.

K. Á. tanú – S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott vallomásaival egyezően – részletesen számot adott arról, hogy a szerb ismerősei a vádbeli időszakban hány helyen, hol laktak, e lakóhelyeket II. r. M. P. vádlott intézte nekik – az egyik ezek közül a VIII. r. vádlott nevére lett bérelve – és a bünszervezet vezetői fizették azokat. Ezen tényekről való tudomása a szavahihetősége mellett alátámasztják azt, hogy ismeretei többségét S. S. tanútól szerezte.

A tanú S. S. és VI. r. N. E. vádlott vonatkozásában elmondta továbbá azt is, hogy tudomása szerint több százezer forintos összeget kaptak a megélhetésükre a szervezettől, személy szerint II. r. M. P. vádlottól, amely szintén egyezik S. S. tanú által elmondottakkal. S. S. tanú állítása szerint a nekik járó kifizetéseket minden esetben az I. r. vádlott engedélyezte.

Alátámasztja a tanú által elmondottakat a 86. számú beszélgetés kivonata, amelyet 2004. augusztus 25-én 21 óra 14 perckor folytatott egymással az I. r. és az V. r. vádlott. Az V. r. vádlott ebben a beszélgetésben elmondja az I. r. vádlottnak azt, hogy a két jugoszláv barátjuk, azaz S. és R. az I. r. vádlottól akart 2000 eurót kérni, de nem érték el őt, mert nem tartózkodott Magyarországon. Az I. r. vádlott erre azt mondta az V. r. vádlottnak, hogy adjon ő a szerbeknek 2000 eurót azzal, hogy azt az I. r. vádlott adja és ezt az összeget majd levonják az V. r. vádlott tartozásából.

A beszélgetés tehát egyértelműen alátámasztja S. S. vallomását, miszerint az I. r. vádlottól kaptak fizetést, hiszen az elhangzottak alapján az I. r. vádlott úgymond beszámította az V. r. vádlott felé fennálló tartozásába az általa a szerbeknek átadott 2000 eurót, tehát tulajdonképpen a szóban forgó összeget ő adta a szerbeknek.

E körben VI. r. N. E. vádlott úgy nyilatkozott, hogy nem dolgoztak ugyan semmit, azonban minden felmerülő költséget, így a szállásdíjat, a benzinköltséget, az általuk használt gépkocsi lízingdíját saját maguk fizették, ugyanis a megélhetésükhöz szükséges összeget a családjuktól kapták.

A VI. r. vádlott ezen állítását cáfolja egyrészt S. S. és K. Á. tanúk vallomása, mely szerint minden költségüket a bűnszervezet vezetői állták, fizetést kaptak az I. r. vádlott tudtával és beleegyezésével a II. r. vádlottól, másrészt cáfolja – és ezzel alátámasztja S. S. tanú által elmondottak valóságtartalmát és szavahihetőségét – a nyomozás során a VI. r. vádlottól lefoglalt átutalási megbízás, amely alapján tényként állapítható meg az, hogy éppen a VI. r. vádlott volt az, aki nagyobb összeggel támogatta a Szerbiában élő családtagjait.

A tanú által elmondottak derülnek ki a 46. számú beszélgetés kivonatából is, melyet S. S. tanú XI. r. S. V. vádlottal folytatott 2004. július 30-án 14 óra 47 perckor. A baráti beszélgetés során a tanú Magyarországra hívja a XI. r. vádlottat azzal, hogy nekik itt vannak jó autóik, van munkájuk minden napra.

K. Á. tanú tehát bizonyíthatóan sűrűn megfordult a Zs. Étteremben, ahol saját maga is tapasztalta azt, hogy a neki bemutatott I. r. R. L., II. r. M. P. és III. r. Cs. Zs. vádlottak egy asztalnál ültek, de odaültek hozzájuk S. S. és VI. r. N. E. vádlott, valamint az étkezés alkalmával ő is. Elmondta továbbá azt is, hogy alkalmanként volt olyan is, amikor megjelentek az étteremben V. r. M. M. R., VII. r. Z. I., illetve VIII. r. Á. Zs. vádlottak, akik szintén az I. r. vádlotthoz és társaihoz mentek, az ő asztalukhoz, illetve a szomszédos asztalhoz ültek le.

Az együttműködő tanúk egybehangzóan nyilatkoztak arról, hogy az étterembeli fogyasztásuk után, illetve a... szállóban tartózkodásuk vonatkozásában nem kellett fizetniük. E vonatkozásban II. r. és III. r. vádlottak úgy nyilatkoztak, hogy bizonyos személyeknek, így például II. r. vádlottra tekintettel a VI. r. vádlottnak és S. S.-nek kedvezményes áron biztosítottak étkezést. Cáfolja azonban a vádlottak állítását és a tanúk által elmondottakat támasztja alá a 34. számú kivonatban szereplő beszélgetés, melyet IV. r. vádlott 2004. augusztus 9-én 21 órakor folytatott az I. r. vádlottal.

A IV. r. vádlott a beszélgetésben említett Cs. T.-vel kapcsolatban megemlíti, hogy „ingyen eszik, iszik az üzletbe”, tehát tényként állapítható meg az, hogy bizonyos, a bűnszervezethez, annak tagjaihoz valamilyen minőségben kapcsolódó személyek nem kedvezményes áron, hanem ingyenesen étkeztek a Zs. Étteremben.

K. Á. tanú S. S. tanúval egyezően adta elő azt is, hogy bizonyos dolgokról nem beszéltek előtte. Ilyenkor az I. r. vádlott vagy S. S. tanú átültették egy másik asztalhoz, vagy kiküldték az étterem teraszára. Utólag azonban voltak olyan dolgok, amelyet elmondott neki S. S. tanú, így tudhatott többek között arról is, hogy a vádlottaknak milyen jellegű problémája volt V. G. autókereskedővel.

A bírói szemle alkalmával képet kaphattunk arról, hogy az étterem üvegeportálos jellegét nem úgy kell elképzelni, mint ahogyan azt a vádlottak előadták, azaz egy földtől plafonig terjedő egybefüggő üveges részt, hanem valójában a legtöbb vendéglőhöz hasonlóan a Zs. Étterem utca felőli frontján is vannak nagyméretű ablakok, de ez nem azt jelenti, hogy az utcáról teljes mértékben belátható az egész étterem, figyelemmel arra, hogy a szemlén készült képeken jól látszott, hogy az ablaküvegeken belátni a tükröződés miatt nemigen lehet.

A vádlottak ugyanis egy légtérként írták le az étterem belsejét, amelyben ezzel szemben vannak oszlopok, melyek tagolják az étterem belső helyiségét.

Az étterem környékén valóban vannak térfelügyelő kamerák, amelyek közül azonban az étteremhez legközelebb eső sem az étterem bejáratára van állítva, hanem a szomszédos gépkocsi lehajtóra.

Az étterem belsejében elhelyezett kamerákkal kapcsolatban pedig csak arra kívánok rámutatni, hogy a bírói szemlén készült képeken jól látszódott az, hogy e kamerák – még

amennyiben felvételre is vannak állítva – akkor sem a tanúk által a bünszervezet törzsszatalaiként megjelölt asztalokra néznek, hanem a bejáratra, illetve egy áttekintő kép adására voltak alkalmasak.

K. Á. tanú saját tapasztalata és valóban remeknek mondható számmemóriája alapján mondta el – S. S. tanúval egyezően – azt is, hogy S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott egy...-... frsz-ú, sötét színű, II. r. M. P. vádlottól kapott Audi A6 típusú gépkocsit használtak.

A gépkocsi használatának átengedését II. r. vádlott sem tagadta, azonban úgy nyilatkozott, hogy a VI. r. vádlott és társa átvállalták a lízingdíj fizetését. A nyomozás során beszerzett adatok, így a gépkocsi forgalmi engedély szerinti tulajdonosának, A. E.-nek a tanúvallomása szerint azonban a gépkocsi eladásával megbízott K. L., illetve a tanú által nem is ismert VI. r. N. E. vádlott és S. S. tanú valójában nem fizették a lízingdíjat. A tárgyaláson tett vallomásában K. L. egyébként maga is úgy nyilatkozott, mégpedig többszöri kérdésre is, hogy a szerbek nem fizettek a kocsijért.

Mind K. Á., mind S. S. tanúk elmondták, hogy a bünszervezetnek nem csupán az itt jelenlévő vádlottak a tagjai, hanem vannak úgymond külső végrehajtó személyek, akik konkrét feladatokra kaptak megbízást.

K. Á. ilyen személynek vélte az eljárás során tanúként kihallgatott K. L. és B. I., azaz H. nevű személyeket, akiknek nevére a... Hotel lett vásárolva, valamint a II. r. vádlotthoz kapcsolódó Ö. nevű személyt.

A bünszervezettel kapcsolatos bizonyítási nehézségek körébe tartozik, hogy egy bünszervezet valamennyi tagjának kilétét lehetetlen egyidejűleg felderíteni és őket is felelőségre vonni. Jelen ügyben azonban a híváslisták adatai alapján szembetűnő a vádlottak és ezen személyek vonatkozásában egyes hívó vagy hívott számok igen magas számban való ismétlődése.

Gondolok itt például VII. r. Z. I. vádlott – azóta elhunyt – „V.” L. becenevű ismerősére, akinek szintén a Zs. Kft. nevére vásárolt, Vodafonos kártyája volt és a híváslista adatai alapján szoros kapcsolatban állt II. r. M. P. vádlottal, aki 57 alkalommal hívta őt, VIII. r. Á. Zs. vádlottal, aki 2004. augusztus 2. napjáig bezáróan 35 alkalommal hívta őt annak ellenére, hogy VII. r. Z. I. vádlott állítása szerint ők nem voltak egymással jó viszonyban.

De a már említett Ö. nevű személy is a Zs. Kft. nevére vásárolt telefonkártyával rendelkezett és rendkívül nagyszámú telefonos kapcsolatot bonyolított le II. r. M. P., VII. r. Z. I., VIII. r. Á. Zs. vádlottakkal, valamint telefonon kapcsolatot tartott I. r. R. L., III. r. Cs. Zs., VI. r. N. E. vádlottakkal, illetve az I. számú tanúval is.

A H. becenevű B. I. tanú szintén nagyszámú telefonos kapcsolatot tartott hívó és hívott félként egyaránt K. Á. és S. S. tanúkkal, az I. számú tanúval, valamint I. r. R. L., II. r. M. P., IV. r. F. A., V. r. M. M. R. és VI. r. N. E. vádlottakkal.

A híváslisták alapján elmondható, hogy a vádlottak a bünszervezet konspiratív szabályainak megfelelően időszakonként lecserélték a hívószámaikat, egyidejűleg több hívószámmal rendelkeztek – mint már említettem IV. r. F. A. és IX. r. G. N. vádlottak egyszerre 6-6 különböző számmal, továbbá a vádlottak ismerték egymást és többségükkel eseti vagy rendszeres telefonos kapcsolatban álltak.

Visszatérve a tanúk által szemléletesen és egyezően leírt döntéshozatali folyamatokra, K. Á. tanú a saját bőrén tapasztalta I. r. R. L. vádlott, illetve egyetértésével a többi vezető beosztású vádlott utasításadási jogát.

K. Á. tanú ugyanis 2004. július 22. napján megjelent Csopakon, miután elmondása szerint előző este Pécssett kereste S. S. és VI. r. N. E. vádlott. A tanú ezen állítását alátámasztja különben az eljárás során lefoglalt cetli, amelyről a fogalmazásmód alapján megállapítható, hogy azt a tanú állításával egyezően S. S. és VI. r. N. E. vádlott hagyhatta előző este a tanú házábanál.

Alátámasztja a tanú vallomását továbbá az említett két személy híváslistája is, amely szerint 2004. július 21-én Pécssett voltak, telefonjuk a cellapozíciók adatai alapján azonos utat járt be, együtt mozogtak, együtt jelentkeztek fel Pécs elhagyása után Sásdon, 22 óra 47 perckor, illetve 22 óra 53 perckor, majd Siófok külterületén 23 óra 48 perckor, illetve 23 óra 40 perckor, végül megérkeznek Csopakra 00 óra 20 perckor, illetve 00 óra 26 perckor.

K. Á. tanú az elmondásának megfelelően ezt követően 2004. július 22-én több sms-üzenetet küldött VI. r. N. E. vádlottnak és felhívta S. S. tanút is, majd a felszólításukra 12 óra 16 perckor megjelent Csopakon, a szállóban, ekkor felhívta a kapuban állva S. S. tanút.

A tanú állításait teljes mértékben alátámasztja a telefonok híváslistája.

A szállóban a tanú vallomása szerint már várta őt S. S. és VI. r. N. E. vádlott, de rajtuk kívül I. r. R. L., II. r. M. P. és V. r. M. M. R. vádlott, valamint általa nem ismert barátai is voltak még ott. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy az említett személyek épp visszaértek Balatonfüredről, ahol a T. T. elleni merénylet helyszíneit járták be, amint erről már részletesen volt szó.)

E napon jelen volt egyébként Csopakon V. r. M. M. R. vádlott is, akinek telefonja 11 óra 6 pertől jelentkezett fel a csopaki állomásra, majd 12 óra 27 perckor már Alsóörsön forgalmazott, illetve jelen volt IX. r. G. N. vádlott, akinek telefonja 9 óra 35 perckor jelentkezett fel a csopaki állomásra, majd 12 óra 44 perckor a litéri átjátszóállomáson forgalmazott.

K. Á. tanú a vallomásában elmondta, hogy odaérkezését követően az I. r. vádlott oda szólt V. r. vádlottnak, hogy fűjja le K. Á. keresését, mire az V. r. vádlott valóban el is kezdett telefonálni, majd a mobiltelefonja és kocsikulcsa elvételét követően S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott a II. r. vádlott utasítására elvitték a Csopakhoz közeli erdőbe, ahol VI. r. N. E. vádlott fegyvert fogott a fejéhez és elkezdtek megásatni vele a sírját. Eközben S. S. tanú felhívott valakit telefonon, akinek K. Á. tanú elkezdett könyörögni az életéért. A tanú állítása szerint a telefonba nem szólt bele senki, de a vonal élő volt, megérzése szerint vagy I. r. R. L. vagy II. r. M. P. vádlott lehetett a telefonnál.

A tanú állítását alátámasztja S. S. tanú telefonjának cellapozíciója és híváslistája, ugyanis 12 óra 44 perckor Csopak külterületéről II. r. M. P. vádlottat hívta fel.

Ezt az epizódot egyébként mind VI. r. N. E. vádlott, mint S. S. tanú tagadta.

Az esemény megtörténtét és így K. Á. szavahihetőségét ugyanakkor igazolja maga a gödör, amelyet a tanú helyszíni kihallgatás keretében megmutatott, s az erről készült videofelvételt épp az utolsó tárgyaláson tekintettük meg – számomra meglehetősen életszerűnek tűnt.

A tanú vallomását igazolja továbbá az említett hívásadat is, s így gondolom, hogy ebből az egyetlen eseménysorból jól lehet következtetni a bünszervezet működésére és belső viszonyaira.

S.-ék kutattak K. Á. után egy távoli városban, az ő reszortjuk az efféle erődemonstráció volt, meg is félemlítették az érintetteket olyan sikeresen, hogy K. Á. inkább önként jelentkezett.

I. r. R. L. vádlott V. r. M. M. R. vádlottnak kiadott utasítása a keresés leállításáról egyrészt főnöki döntés volt, másrészt mutatja, hogy a bűnszervezet érdekében külsősök tevékenykedtek.

Az pedig, hogy a csoport hotelből való távozásakor a II. r. vádlott szólt oda K. Á.-nak, hogy ő ne jöjjön, majd a VI. r. vádlott és S. S. tanú szó nélkül tették a dolgukat – kocsijukban már ott volt az ásó, cipősdoboz, fegyver, törülköző –, a néma telefonhívás, azt mutatja, hogy az egész leckéztetés előre meg volt koreografálva, s arról mindenki tudott.

Hát így mentek a dolgok ebben a bűnszervezetben.

VI. r. vádlott tagadja: nyilván. Ha elismerné, pusztán ezzel az egy akcióval elismerné az egész bűnszervezet létét és módszereit.

S. S. tanú tagadja: ő is érzi, hogy nem volt szép dolog, rossz fényt vetett volna rá, ha beszélt volna róla, ráadásul nem is volt része a vádalkunak, harmadrészt pedig senki sem köteles magát bűncselekmény elkövetésével vádolni.

K. Á. tanú vallomásában elmondta, hogy tapasztalatai alapján S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott pénzbehajtással, lehúzásos cselekményekkel foglalkoztak a bűnszervezet vezetőinek tudtával, irányításával.

Példaként hozta fel erre a pénzváltó lehúzásának tervét, melynek részleteit S. S. tanú és VI. r. N. E. vádlott ismertetett vele, megadva a tanú telefonjának memóriájában „váltó” néven elmentett telefonszámot, a szükséges pénzösszeget pedig II. r. vádlott adta át számára.

K. Á. tanú szerint a terv lényege az volt, hogy két alkalommal nagyobb összegű eurot váltatnak át forintra a magánszemély pénzváltóval, miközben megfigyelik a váltás mechanizmusát és elnyerik a váltó bizalmát, majd a harmadik esetben a tanú egy-egy darab húszezres közé rakott papírköteget ad át a váltónak és hirtelen kiugrik a kocsiból, míg a váltó számolja a pénzt. A tervek szerint a váltás helyszínét eközben gépkocsikkal egyrészt VI. r. N. E. vádlott és S. S. tanú biztosította volna, másrészt VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak, akik a helyszínről menekülő K. Á. tanú menekülési útvonalát biztosították volna oly módon, hogy szükség esetén éppen a váltó elé hajtottak volna gépkocsival.

A tanú elmondása szerint a személyre szóló feladatokat II. r. M. P. vádlott osztotta ki, az átveréshez használatos papírköteget pedig VII. r. Z. I. vádlott biztosította.

A tanú telefonjának híváslistája alapján megállapítható, hogy a tanú először 2004. június 8. napján hívta fel a váltót, majd aznap 17 óra 27 perckor a vallomásában elmondottaknak megfelelően valóban a Gyáli külterületen lévő állomásra jelentkezett fel a telefonja, amikor elmondása szerint az M5-ös autópálya gyáli lehajtójánál lévő kamionparkolóban átváltatta a II. r. vádlottól kapott 10.000 eurot forintra.

K. Á. tanú állítása szerint a második pénzváltásra pár nappal később került sor.

A híváslista adatai alapján K. Á. tanú 2004. június 14. és 15. napján hívta fel ismét a váltót, ekkor a Zs. Étteremben tartózkodott, ahol II. r. vádlottól kapta meg az átváltáshoz szükséges eurot. Állításának megfelelően telefonja ekkor a Budapest, ... szám alatti átjátszó-állomásra jelentkezett fel, majd 1 órával később már a IX. kerületben van, ahol a vallomásában elmondottak szerint az M5-ös autópálya kivezető szakaszánál lévő gyorséterem parkolójában került sor a váltásra. A kapott pénzösszeget szintén II. r. vádlottnak adta vissza.

A tényleges lehúzásra tervezett harmadik alkalommal VI. r. N. E. vádlott telefonjáról hívta fel a váltót. Miután azonban a VI. r. vádlott 2004. júniusi híváslistája nem áll rendelkezésre, így az elkövetés napja sem állapítható meg. A tanú szavahihetősége azonban az előbbieket szerint igazolt esetek folyamányaként nem kérdőjelezhető meg, elmondását S. S.

tanú is alátámasztotta. S. S. tanú ugyan először tagadta ezt a tervezett cselekményt, de utána elfogadható magyarázatát adta annak, hogy először azért tagadta a váltó lehúzására alkotott tervet, mert valójában nem történt bűncselekmény.

Mindez szintén nem képezi a vád tárgyát, áttételesen azonban K. Á. tanú szavahihetőségének alátámasztásával az I/A. vádpontban írtak igazolására alkalmas.

S. S. tanú is tudott a saját tapasztalatai alapján példákat mondani a bűnszervezet vezetői által utasításba adott bűncselekmények elkövetéséről, a fegyvercsempészetben és az emberölés előkészülete körébe eső cselekményeken kívül is.

Elmondása szerint VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak a bűnszervezet vezetőitől kapott utasítás alapján 2004. tavaszán kézigránát dobtak V. G. autókereskedésének telephelyére, amely V. G. tartozásának és T. T.-vel kapcsolatos problémáknak volt a következője. Ez is egyfajta elterelő művelet volt, ugyanis elgondolásuk szerint mivel T. és T. között lezajlott veszekedést követően dobták a kézigránát a T. által védett V. telephelyére, mindenki arra fog gondolni, hogy T. támadta meg T.-ék érdekeltségét.

I. r. R. L., III. r. Cs. Zs., VII. r. Z. I. és VIII. r. Á. Zs. vádlottak ellen valóban indult büntetőeljárás, ám az bizonyítottság hiányában megszüntetésre került.

Mind S. S., mind K. Á. tanúk vallomásaiban szerepel az a megbízás, amely egy hanganyag tanúsága szerint is egy 70 millió forintos pécsi pénzbehajtás lehetőségét veti fel, ami egyúttal cáfolja az V. r. vádlott azon védekezését, hogy már csak azért sem kerestethette K. Á.-t, mert nem ismer Pécssett senkit.

A vádlottaktól kapott feladatra szolgált példát az 50. számú beszélgetés kivonata is. S. S. tanú ezt a beszélgetést XI. r. vádlottal folytatta 2004. július 31-én 22 óra 55 perckor. A beszélgetés során a tanú elmondja, hogy egyedül vannak a... szállodában, illetve utal arra, hogy mindenük megvan, mert az „övéik”, azaz a főnökeik mindennap hozzák a pénzt a kombinációkból, például 1 millió Ft-ot kaptak azért, hogy egy szegedi illetőnek egy pofont adjanak és vegyék el 4000 euróját, ehelyett azonban ők nagyon elverték az illetőt.

A tanúk állítása szerint a bűnszervezetnek volt közös kasszája is, azaz voltak olyan közös bevételek, melyekből a bűnszervezet vezetői részesedtek, illetve amennyiben kiadásról volt szó, akkor annak kifizetésében valamennyi vezető részt vállalt.

S. S. és az I. számú tanú állítása szerint a bűnszervezet anyagi bázisát a vádlottak vállalkozásainak jövedelmén kívül az illegális bevételek alkották, ezek voltak a taxisoktól, szórakozóhelyektől és bűncselekmény útján nagyobb összeghez jutott személyektől beszédett védelmi pénzek, a kívülálló személyek között fennálló tartozások, követelések rendezése, azaz behajtása során jutó részesedés, illetve a gazdasági jellegű visszaélések elkövetéséből befolyó összegek. A befolyó összegek felett elmondásuk szerint az I. r. vádlott rendelkezett, ő határozta meg azt, hogy ki mekkora részt kap a befolyt összegből.

Jól példázza ezt az I. r. és a IV. r. vádlottak 2004. augusztus 2. napján 12 óra 8 perckor folytatott telefonbeszélgetését tartalmazó 4. számú kivonat is, amelyben IV. r. vádlott „pár tíz fillér” kiemelését kéri az I. r. vádlottól, aki azonban azt feleli, hogy „Nincsen most, majd este megbeszéljük”.

A bűnszervezet adósságrendezéséből, azaz a tartozás behajtásából, védelmi pénzek szedéséből származó közös bevételre szolgált példát a 20. számú, az I. r. és II. r. vádlottak között 2004. augusztus 26-án 20 óra 5 perckor folytatott beszélgetés kivonata, amely az R.-esettel kapcsolatos.

A vádlottak elmondták azt, hogy egy kínai tartozott egy vietnámi személynek és a II. r., illetve a IV. r. vádlottak ezen követelés rendezéséhez, azaz az adósság behajtásához nyújtottak segítséget R. J.-vel közösen. A II. r. vádlott a beszélgetésben azt mondta az éppen külföldön tartózkodó I. r. vádlottnak, hogy „tudunk volna egy perc alatt keresni”.

Ez a közös bevételhez jutás és a befolyó bevételekből történő részesedés a másik oldalról, a IV. r. vádlott tolmácsolásában is megjelenik a 21. számú, az I. r. vádlottal 2004. augusztus 26-án 20 óra 9 perckor folytatott beszélgetésben, amelyben IV. r. vádlott elmondja az I. r. vádlottnak azt, hogy a megbeszéltek okosságából 2/3-od kapnának ők, míg 1/3-od R. J. A tartozás rendezésének erőszakos voltát mutatja ugyanakkor az, hogy S. S. tanú valóban bántalmazta az adóst, ami viszont az erőszakos fellépésre való hajlandóságot mutatja.

Ez a 21. számú beszélgetés rámutat arra a bünszervezet belüli döntési folyamatra is, amelyet az I. számú tanú és S. S. úgy vázolt fel, hogy a bünszervezet vezetői együtt döntenek, de a végső szót az I. r. vádlott mondja ki. A 21. számú beszélgetésben maga a IV. r. vádlott jelenti ki azt, hogy „ha megbeszélünk valamit, én nem hiszem, hogy én módosítok anélkül, hogy veled egyeztetnék”.

A 20. számú beszélgetésből kitűnik egyúttal az is, hogy a II. r. és a IV. r. vádlottak a bünszervezet egyenrangú vezetőiként tárgyaltak az említett követelés rendezése során, ugyanis maga a II. r. vádlott mondja el az I. r. vádlottnak azt, hogy amikor R. J.-t felhívta a IV. r. vádlott hazugságai miatt, akkor a R. azt mondta, hogy a „kollégádnak már elmondtam”.

Mindkét beszélgetés úgy végződik, hogy a felmerült probléma megoldásával mind a II. r., mind a IV. r. vádlottak várnak hétfőig, az I. r. vádlott hazaérkezéséig, amikor majd megbeszélnek közösen ezt a problémát.

A beszélgetések tehát alátámasztják azt, hogy a bünszervezetet érintő kérdéseket annak vezetői közösen beszélnek meg, a végső szót, döntést pedig az I. r. vádlott mondta ki.

Az I. r. és az V. r. vádlottak között 2004. augusztus 26-án 14 óra 15 perckor folytatott 88. számú beszélgetés kivonata is alátámasztja azt, hogy a bünszervezet vezetői által önállóan csinált üzlet jövedelme tulajdonképpen a bünszervezet közös bevételeit képezi. A beszélgetésben az V. r. arról panaszkodik az I. r. vádlottnak, hogy a tárgyaláson kihallgatott K. P. nevű barátjuk a hozzájuk tartozó Cs. nevű személlyel csinál egy közös üzletet, de ebből ki akarja hagyni az V. r. vádlottat, holott ő tervezett egy üzleti lehetőséget a Cs. nevű személlyel, amiből befolyó pénz közös lett volna. Ezt az V. r. vádlott úgy fejezte ki, hogy „tudnánk pénzt keresni”. Az I. r. vádlott erre kijelentette, hogy pár nap múlva, kedden már lesz – hiszen ekkor Olaszországban van – és akkor átbeszéljük a történeteket.

Az I. r. és V. r. vádlottak között 2004. augusztus 30-án 19 óra 58 perckor folytatott 25. számú beszélgetés kivonata képet ad arról, hogy a bünszervezetet érintő kérdések megbeszélésére többnyire a Zs. Étteremben került sor, hiszen ebben a beszélgetésben az I. r. vádlott találkozót beszél meg az V. r. vádlottal annak érdekében, hogy átbeszéljék az ügyek állását. A felvetődött problémával kapcsolatban ismét az figyelhető meg, hogy az V. r. vádlott is elhalasztja egy nappal a kérdéses találkozóját addig, amíg azon az I. r. vádlott is jelen tud lenni.

Ezek a bőségesen taglalt események és bizonyítékok alkalmasak annak bizonyítására, hogy a vádlottak – a XI. r. vádlott kivételével – bünszervezetet alkottak, s hogy annak felépítése, működése az volt, mint amit a vád tartalmaz.

Rendkívül szemléletes és sokatmondó ennek alátámasztására végül az is, ami talán a leginkább mutatja a szervezet lényegét, a kapcsolatok és az összetartás fontosságát, a K. Á., Z. I. és Á. Zs. lebukását követő események.

A híváspozíciókból látható, hogy a bünszervezet vezetői még aznap, augusztus 4-én összegyűlnek óvatosságból a Zs. melletti helyen, ahol döntenek arról – ez már a lehallgatott beszélgetésekből derül ki –, hogy intézik és fizetik a letartóztatottak ügyvédi képviselőjét – köztük az itt a tárgyaláson agyonszidott K. Á.-ét is –, majd rendszeresen követik az eseményeket és különböző óvintézkedéseket is tesznek, pl. elbűjtatják a szerbeket – köztük az azóta ugyancsak átértékelt S.-t is. Az is figyelemre méltó, hogy az ügyvédhez elküldött I. sz. tanú az ügyvédnek szánt munkadíjat a Zs. kasszájából kapja.

*****

XI. r. S. V. vádlottat a bíróság jogerősen, végleges hatállyal kiutasította Magyarország területéről, ennek ellenére ő 2004. október 4. napján visszautazott Magyarország területére, amivel nyilvánvalóan jogszabályt sértett és elfogásakor ráadásul, egy fényképpel ellátott, azonban okmányszakértői vélemény szerint hamis horvát személyi igazolvánnyal igazolta magát.

*****

Áttérve most már a jogi részre, úgy gondolom, hogy a bizonyítékok értékelésével kapcsolatban címszavakban néhány olyan jogintézményről egy-két szót mégiscsak kell mondani, ami nem szokásos azért minden büntetőeljárásban.

Az első ezek között a titkos információgyűjtéssel kapcsolatosan beszerzett bizonyítékok és ezek felhasználhatósága a nyílt büntetőeljárásban, a következő ilyen az együttműködő terheltek, vagy tanúknak a problémaköre, és végül harmadsorban egy-két dolgot szeretnék említeni azzal kapcsolatban is, hogy bizonyos tanúknak a kihallgatása meg lett ismételve nyomozási bíró előtt is, ami azután itt a tárgyaláson számos problémának a forrását eredményezte.

*****

Az ügyben a nyomozás elrendelését megelőzően a rendőrségi törvény alapján alkalmazott titkos információgyűjtés, majd a nyomozás elrendelését követően titkos adatszerezés folyt.

A titkos információgyűjtés a nyomozás elrendelését megelőző felderítési szakaszban zajlott, ebből adódóan a megalapozni kívánt bűncselekmények pontos törvényi tényállása, a bűncselekmények minősítése és a terhelteként számításba vehető elkövetők pontos köre és kiléte még nem volt ismert akkor.

A bírói engedély iránti előterjesztés és a bírói engedély tekintetében éppen ezért nem törvényi követelmény és nem is várható el az, hogy az eljárás tárgyát képező bűncselekmények történeti tényállását és törvényi minősítését pontosan megjelölje, csak az alkalmazással érintett személyek nevét és az alkalmazás törvényi előfeltételének meglétére vonatkozó indokolást kell tartalmaznia.

A nyomozó hatóság a titokvédelmi felügyelő által jelen ügyben kiadott igazolások alapján a jogszabályban foglaltaknak megfelelően megjelölte az érintett személyek nevét és azon bűncselekmények körét – a lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntettét, robbanóanyaggal vagy robbanószerrel visszaélés büntettét és az emberölés előkészületét –, amelyek miatt a titkos információgyűjtés elrendelésre került, s melyek megalapozták a jogintézmény alkalmazását.

A Be. 206. § (3) bekezdése értelmében a nyomozás elrendelését megelőzően a bírói engedélyhez kötött titkos információgyűjtés eredménye büntetőeljárásban az általános szabályok szerint {76. § (2) bekezdés} is csak akkor használható fel,

ha

- a) a 201. §-ban meghatározott feltételek a büntetőeljárás esetében is fennállnak,
- b) a felhasználás célja megegyezik a titkos információgyűjtés eredeti céljával.

Jelen ügyben a beszélgetések lehallgatását az arra illetékes bíróság meghatározott időszakra előzetesen engedélyezte.

Az adatgyűjtés célja a vádlottak és együttműködő tanúk által használt, megjelölt hívószámú mobiltelefonokon folytatott beszélgetések rögzítése volt emberölés előkészülete büntetnének, robbanóanyaggal vagy robbanószerrel visszaélés büntetnének, tovább lőfegyverrel vagy lőszerrel visszaélés büntetnének gyanúja miatt, a bűncselekmények felderítése, elkövetésének bizonyítása, az elkövetésben részt vevő személyek kilétének megállapítása és elfogása, valamint bizonyítékok beszerzése érdekében, tehát a titkos információgyűjtés megfelelt a Be. 201. §-ában meghatározott feltételeknek.

A nyomozó hatóság a nyomozás elrendelését követően az eljárás kezdeti szakaszában gyanúsítottként felelősségre vont személyekkel – a titokvédelmi felügyelő igazolásában megjelölt bűncselekményt – lőfegyverrel visszaélés büntetnének megalapozott gyanúját közölte. Az eljárás későbbi szakaszában döntően a nyomozás elrendelését megelőzően beszerzett bizonyítékok értékelése és a már nyílt eljárásban beszerzett bizonyítékokkal való összevetése alapján vált szükségessé az, hogy az eljárásba később bevont személyekkel már a lőfegyverrel visszaélés büntetnének speciális esete, a fegyvercsempészet büntetnének megalapozott gyanúja kerüljön közlésre a gyanúsítás érdekében.

A célhoz kötöttség elvéből fakad az is, hogy kell lennie célszemélynek, azaz olyan konkrét személynek, akivel szemben a titkos információgyűjtést végrehajtják, hiszen a 15/1991. (IV.13.) AB határozatban foglaltakra figyelemmel a meghatározott cél nélküli, készletre történő, előre nem meghatározott jövőbeni felhasználásra szánt adatgyűjtés és adattárolás alkotmányellenes.

Jelen ügyben az érintettek két csoportjáról beszélhetünk.

Egyes érintettekkel szemben a bírói engedélyezés megtörtént, mert vagy bűncselekmény elkövetésével voltak gyanúsíthatók, vagy az engedélyezett célszeméllyel való bűnös kapcsolattartásuk tényére és tartalmára megalapozott adat, feltételezés volt. Míg más, tartalmilag ugyancsak érintettek tekintendő személyeket a célszeméllyel folytatott beszélgetésük alapján az adatszerzés elkerülhetetlenül érintett.

A törvényi szabályozás értelmében egyébként ez utóbbi körbe tartozó vétklen személyeket elkerülhetetlenül érintő adatgyűjtésnek sincs akadálya, azonban a rájuk vonatkozó adatokat meg kell semmisíteni, ahogyan ez az adott ügyben is megtörtént.

A célhoz kötöttség elve biztosítja azt, hogy a nyomozás elrendelését megelőzően folytatott titkos információgyűjtés eredménye a büntetőeljárás során milyen körben legyen felhasználható. Az információgyűjtés elrendelési eredeti és a felhasználás kori céljának azonossága kell, hogy meglegyen, erre már utaltam, ez pedig a bűnüldözési cél.

A célhoz kötöttség azonban olyan értelemben nem kogens, hogy kizárólag csak olyan bűncselekmények vonatkozásában használható fel nyílt eljárásban a beszerzett bizonyíték, amely a bírói engedélyben pontosan tétel szerint, bekezdés szerint, paragrafus szám szerint meg volt határozva, hanem azt jelenti, hogy magának az elrendelési célnak kell azo-

nosnak lennie a felhasználáskori céllal. Ehhez képest a bűncselekményeknek a minősítése, vagy a köre változhat a későbbiek során, de ez nem teszi kizárttá a beszerzett bizonyítékok felhasználását.

A titkos információgyűjtés során ismertté válhatnak a felderített bűncselekmények újabb részletei, tárgyi és személyi vonatkozásai, melyekből következően nincsenek a titkos információgyűjtéssel nyert adatok felhasználásában olyan törvényileg meghatározott személyi vagy tárgyi korlátozások, amelyek kizárólag a bírói engedélyben megjelölt személyre vagy bűncselekményre szűkítenék az információk bizonyítékként történő felhasználását. Felhasználható tehát valamennyi információ, mely az engedélyezett módon, időben és azonosítható személyhez kapcsolódó eszközzel, módszerrel került a rendőrség birtokába és az ügyben büntetőjogi relevanciával bír.

Az elrendelékori és felhasználáskori érdeket tekintve, jelen ügyben nem csupán a bűncselekmények felderítése, az elkövetők kilétének megállapítása volt a titkos adatgyűjtés érdeke, hanem a bizonyítási eszközök beszerzése is, azaz a lőfegyvereket jogellenesen megszerezni szándékozó, illetve azokat jogellenesen birtokban tartó személyek büntetőjogi felelősségének megalapozása, melyre figyelemmel a titkos információgyűjtés elrendelékori és a büntetőeljárásban történő felhasználáskori érdekazonossága fennáll.

Ami pedig az érintett személlyel szembeni felhasználhatóság kérdését illeti, jelen ügyben a felhasználhatóság nem kérdéses azon személyek esetében, akikkel szemben konkrét bírói engedélyezés történt. E körön kívül álló M. P., Cs. Zs., Z. I., Á. Zs., G. N. és P. J. vádlottak a bírói engedéllyel érintett vádlotti körhöz kapcsolódóan kerültek a hatóság látókörébe, így az érintett vádlottakkal fennálló bűnös kapcsolattartásukra figyelemmel szintén nem kérdőjelezhető meg a keletkezett beszélgetések bizonyítékként való felhasználhatósága.

A bizonyítási eljárás során a bíróság a lehallgatási anyagokról készített kivonatokat felolvasta, azt a bizonyítás anyagává tette. A Be-ben meghatározott szabad bizonyítási rendszer értelmében minden olyan bizonyíték szabadon felhasználható, amelyet törvényesen rögzítettek, illetőleg szereztek be. Márpedig az ügyben szereplő titkos információgyűjtést a bíróság előzetesen engedélyezte, törvényes végrehajtásáról igazolást adott ki, így a keletkezett hanganyagok bizonyítékként való értékelésének törvényi akadálya nincs.

*****

A másik intézmény az együttműködőknek az intézménye.

Az együttműködőkkel kapcsolatos jogintézmény, hivatalos nevén az együttműködő személyekkel szembeni nyomozás megszüntetés, rövid, de nem pontos nevén ezt vádalkunak szoktuk nevezni, az ügyben szintén – az ügy jellegéből adódóan is – döntő jelentőséget nyert.

A szervezett bűnözés elleni fellépés specifikuma, hogy egy bünszervezet létezését és működését többnyire csak a benne részt vevő, de időközben kilépett vagy átállt személyek vallomásaival lehet bizonyítani, akik bennfentes információval rendelkeznek a bünszervezet létéről, tagjairól és működési rendjéről.

Külön szerencse, ha emellett más, ennél objektívebb bizonyítékokat is lehet beszerezni, ám ebben az ügyben is látható, hogy a más bizonyíték önmagában nem lett volna elegendő, – ha egyáltalán ez is elegendő lesz, természetesen nem tudhatjuk előre. A személyi bizonyítékokon kívüli objektív tárgyi bizonyítékokat ugyanis nem lehetett volna olyan rendszerbe foglalni, nem lehetett volna elhelyezni abba a tágabb keretbe, ami alkalmas lett volna a bünszervezet igazolására.

E körülmény indokolta a gyanúsítottakkal történő együttműködést.

Természetesen nem makulátlan előéletű személyekről van szó, hiszen ők maguk is bűncselekményt követtek el, bűnözői múlttal rendelkezik egyik-másik közülük és saját elmondásuk, saját magukra vonatkozó megítélésük alapján is a bűnszervezethez, az alvilághoz tartoztak ők is. Ám személyiségük és szavahihetőségük alapos vizsgálata, de legfőképpen az általuk szolgáltatott adatoknak más, egzakt bizonyítékokkal való összevetése alapján eldönthető, hogy vallomásuk alkalmas-e a bűnszervezettel szemben felhozott vádak alátámasztására, a bűnszervezet tagjai és vezetői felelősségének a megállapítására.

Az együttműködők jogintézménye eljárési törvényben szereplő jogintézmény, alkalmazása tehát lehetséges, annak pontosan meghatározott nyílt és nem nyílt jogszabályokban meghatározott törvényi feltételei és más egyéb jogszabályi feltételei vannak, amelyek ebben az ügyben maradéktalanul betartásra kerültek.

Az együttműködést mint jogintézményt, illetőleg az együttműködőket, mint személyeket, lehet nem szeretni, vagy szeretni, de azt gondolom, hogy a morális megfontolásokat itt félre kell tenni, mert nyilvánvaló, hogy a jogalkotó valamilyen magasabb cél érdekében valamiért beiktatta a törvénybe ezt a lehetőséget és nyilvánvalóan azért iktatta be, hogy a jogalkalmazók ezzel éljenek és ennek segítségével próbáljanak komoly bűncselekményeket felgöngyöltíteni.

Az együttműködők szolgáltatta bizonyítékokkal kapcsolatban tehát nem az a kérdés, hogy mint olyan törvényes-e, hiszen ez teljesen egyértelmű. Meg kell nézni az alkalmazás során történeteket, hogy történt-e törvénysértés, vagy nem, itt nem történt.

A kérdés az, amit már konkrétan mondtam is, hogy mennyiben fogadható el a vallomásuk.

Ebben az ügyben az volt újszerű talán, vagy szokatlan, hogy 4 személlyel szemben került sor vádalku alkalmazására, ebből a négyből K. J. már több esetben szóba került, mondjuk az ő helyzete részben speciális volt, úgy hogy vele nem is kívánok különösebben foglalkozni, az ő szerepe mindössze annyi volt, hogy adja elő az elásott fegyvereket, és ez végül meg is történt.

Tehát, ha öt leszámítjuk, akkor is maradt még 3 olyan együttműködő gyanúsítottunk, aki tulajdonképpen jelentős átfedésekkel vallott. Lényegében a három vádalkus tanú, vagy terhelt az eljárás korábbi szakaszában nagyjából egészéből ugyanazt mondta el, és ehhez képest azt lehet felvetni, hogy nem követett-e el a rendőrség, vagy az ügyészség hibát ott, hogy három embert is kivett a büntetőeljárásból. Na most annak, hogy a nyomozást irányító ügyészség úgy látta jónak, hogy három személlyel szemben is vádalkura kerüljön sor, annak nyilván a túlbiztosítás volt az oka.

Tudható volt, hogy ez ellen a bűnszervezet elleni fellépés mivel nagyon komoly érdekeket sért, emiatt rendkívül nagy lesz a nyomás a tanúkon, illetőleg az is prognosztizálható volt, hogy komoly ellenbizonyítás várható és úgy ítéltük meg, hogy egy vádalkus tanúnak a vallomását minden bizonnyal hogy úgy mondjam elsöpörte volna az ellenállás. Ezért volt szükség arra, hogy három tanú is ugyanarra a körülményre nyilatkozva egymás vallomását erősítse és így a saját, illetőleg egymás szavahihetőségét is támogassák.

Azért azt látni kell, hogy ezen koncepció ellenére mindegyik egy kicsit más szemszögből adta elő a történeteket, ami nyilvánvaló is, hiszen a helyzetük, ahogy arra már utaltam is, más volt a bűnszervezeten belül, ugyanakkor ez arra is jó volt ez a három tanú, hogy úgy

gondolom, hogy így egy teljes és reális képet sikerült szerezni a büntetőeljárás során erről az egész történetről.

Még egyszer hangsúlyozom, hogy az együttműködő tanúk által szolgáltatott adatok felhasználhatósága az ezen tanúknak a szavahihetőségén múlik elsődlegesen, ezeknek a tanúknak a vallomásait egymással, illetőleg az eljárás során beszerzett más sok egyéb adattal kell összevetni, és ennek alapján kell állást foglalni abban, hogy mind az amit elmondtak, az mennyiben fogadható el, illetőleg mi az ezeknek a vallomásából, ami ezért, vagy azért nem úgy volt, mert azért ilyen is van.

Erre is utaltam már közben, hogy mondjuk S. miért nem ismerte el a gödörásatást. Ez volt az oka annak is, és ezzel nem is akarok többet foglalkozni, hogy az ügyészség azt a bizonyos B.-féle jegyzőkönyvet becsatolta a bizonyítási eljárásba. Nem azért történt ez, mintha szándékunkban állt volna akár egyetlen percre is beemelni azt az ügyet ebbe az ügybe, hanem csupán annak demonstrálását kívántuk elérni azzal a jegyzőkönyvvel, hogy S. S. tanú azokról az információkról, amikről számot adott a nyomozás során és itt a bírósági eljárás során is, hallhatott a budapesti éjszakában. Hiszen azok az információk nemhogy azóta, amióta ő itt forog Budapesten az alvilágban, hanem már jó pár évvel azt megelőzően is tulajdonképpen benne voltak az éjszakában és lehetett tudni ezekről az információkról.

Úgyhogy véleményem szerint az együttműködő tanúk vallomásai igen erős bizonyítékok, főleg úgy, hogy egymás vallomásait erősítik és az összes többi bizonyítékkal összevetve nagyon erősek, mivel azokkal egybevágnak.

Ezért indítványozom a Tisztelt Bíróságnak, hogy az ítélezésében jelentős mértékben támaszkodjon ezekre az adatokra.

Nagyon röviden és lehet, hogy műhelytitkokat is kifecseggve szeretnék még pár szót mondani arról, hogy miért került arra sor, hogy bizonyos tanúknak a vallomását a nyomozati kihallgatásukon túl a nyomozási bíró előtt is megismételték.

Először is valamennyien, akiknél erre sor került, úgy nyilatkoztak, hogy nem óhajtják Magyarországon megvárni a büntetőeljárásnak a kimenetelét, különböző okokból. Hogy miért, azt most hagyjuk, de mindenesetre valószínűsítették, hogy nem lesznek elérhetőek már a tárgyaláson.

Ilyen esetben pedig az eljárási törvény lehetővé teszi a nyomozási bíró előtti kihallgatást, ez volt mondjuk a formális ok.

Tartalmi ok pedig az volt ezeknek a vallomásoknak a bíró előtti kivételénél, hogy mi is tartottunk attól, hogy ezek a tanúk ezért, vagy azért nem lesznek elérhetőek a tárgyaláson, és úgy gondolta a vád, hogy növeli a bizonyító erejét egy efféle vallomásnak az, ha bíró előtt is elhangzott.

A műhelytitok most jön. Ez ugyanis nem bizonyult jó ötletnek, nemcsak azért, mert végül megjelentek a tanúk a bíróságon és itt is vallottak, hanem azért sem volt jó ötlet, mint kiderült, tudni illik a rendőrségi kihallgatás metodikája és egy bíró előtti kihallgatás metodikája az teljesen különböző.

A nyomozási bíró, ezt persze hivatalosan nem lehet mondani, de ezt mindenki tudja, hogy így van, az nem föltétlenül ér rá annyi ideig, pl. mint egy nyomozó és nem föltétlenül tud mondjuk 6 órahosszáig kihallgatni egy tanút, ehhez képest egy bíró előtti vallomás, ami ráadásul nem is föltétlenül úgy születik, hogy maga a bíró diktálja jegyzőkönyvbe, hanem a gépiró ír amit hall, nyilvánvalóan soha sem lehet olyan részletes, mint egy nyomozati vallomás.

Ebből adódik, amit a vád is lát természetesen, hogy néhány ponton a nyomozási bíró előtt tett vallomások és a nyomozati vallomások nem fedik egymást teljesen, innen-onnan kimaradtak nevek, hát nem is csoda egyébként. Az a bíró akkor hallotta életében először ezeket a neveket, szemben mondjuk a nyomozóval, és akkor még nem is beszélünk a gépírónról.

Úgyhogy természetesen ez támadható, azonban azt látni kell, hogy ez bár nem mentség, de egyfajta magyarázat arra, hogy ezek a vallomások nem tökéletesen fedik egymást.

*****

Ezek után a módosított és most már azt hiszem, hogy időközben mindenkihez írásban is eljutott vádat mind a tényállás, mind a minősítések tekintetében fenntartom.

A vádlottak közül az I., II., III., IV., V., VII., IX. és X. r. vádlottak emberölés előkészületével vannak vádolva, mint társtettesek, ezt a cselekményt természetesen úgy, ahogy azt a tényállás részletes ismertetése során, illetőleg úgy, ahogy azt a vád is tartalmazza, az ügyészség álláspontja szerint azzal követték el, hogy megszervezték T. T. megölését, amely azonban elmaradt különböző okok miatt, nem utolsó sorban azért, mert az időközben meginduló büntetőeljárás miatt előzetes letartóztatásba kerültek a vádlottak, biztosították az ehhez szükséges feltételeket, mind az anyagi feltételeket, mind az egyéb tárgyi feltételeket, úgy ahogyan arról szó volt, tehát véleményem szerint a vádlottak bűnössége ebben a bűncselekményben megállapítható.

A fegyvercsempészet bűncselekményének tekintetében az ügyészség koncepciója szerint a fegyvercsempészet nem pusztán azzal valósul meg, hogy valaki a határt jelentő képzeletbeli vonalon átvitt egy, vagy több fegyvert.

A fegyvercsempészet, megjegyzem úgy egyébként ahogy a Tisztelt Bíróság már tavaly azt egy vádtól eltérés lehetőségét kimondó végzésében felvázolta, tehát a fegyvercsempészet maga az egy folyamat, amely szükség szerűen nagyon sok részcselekményből tevődik össze, kezdve attól, hogy el kell határozni egyáltalán valamilyen oknál fogva, hogy az ember fegyvert akar csempésztetni, ehhez biztosítani kell az anyagi feltételeket, úgy, mint pénz, szállító jármű, szállító személyzet, stb., stb.

Meg kell szervezni a cselekményt, hiszen azért ez mindenképpen egy komoly bűncselekmény és nyíltan nem lehet csinálni, vagyis az egy komoly feladat egy illet megszervezni, aztán végül manuálisan valahogy át kell juttatni az államhatáron a fegyvereket is, tehát az ügyészség álláspontja az, hogy ez a bűncselekmény egészen addig folyamatban van, amíg végül is a rendeltetési helyre eljutnak a fegyverek.

Ha így tekintjük, és az ügyészség így tekinti a vádban, akkor a fegyvercsempészet folyamatában bármelyik mozzanatában, vagy lépcsőfokában bekapcsolódó személy, aki valamit is tesz azért, hogy ez realizálódjon, tehát hogy valahonnan külföldről a rendeltetési helyre jussanak ezek a fegyverek, azok tényállásszerű magatartást tanúsítanak, ezért azok ennek a cselekménynek a társtettesei lesznek.

Ezért módosítottam a vádat az elején úgy, hogy mindazok vonatkozásában, akik ezzel a fegyvercsempészet büntetével vádolva vannak, mint társtetteseket vádolja az ügyészség őket.

*****

Ehhez képest indítványozom a Tisztelt Megyei Bíróság felé, hogy I. r. R. L. vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés büntetének előkészületében, mint társtettet, 2 rb. lőfegyverrel visszaélés büntetésében, mint felbújtót, és 1 rb. folytatólagosan elkövetett fegyver-

csempészet büntetében, mint társtettet. A vádlott, mint ahogy az összes többi vádlott is a XI. r. vádlott kivételével, ezeket a cselekményeket bünszervezet tagjaként követte el, úgy hogy ezt a továbbiakban nem is mondom.

Indítványozom, hogy a bíróság II. r. M. P. vádlottat emberölés büntetének előkészületében és folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében mondja ki bűnösnek, mint társtettet.

III. r. Cs. Zs. vádlottat ugyancsak mondja ki bűnösnek emberölés büntetének előkészületében és folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében, mint társtettet.

IV. r. F. A. vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés büntetének előkészületében és folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében, mint társtettet.

V. r. M. M. R. vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés előkészületének büntetében, mint társtettet, lőfegyverrel visszaélés büntetében, mint tettest, folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetével, mint különös visszaeső tettest.

VI. r. N. E. vádlottat mondja ki bűnösnek folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében, mint társtettet.

VII. r. Z. I. vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés büntetének előkészületében, mint tettest, lőfegyverrel visszaélés büntetében, mint tettest, és 1 rb., folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében, mint társtettet.

VIII. r. Á. Zs. vádlottat mondja ki bűnösnek 1 rb., folytatólagosan elkövetett fegyvercsempészet büntetében, mint társtettet.

IX. r. G. N. vádlottat indítványozom, hogy a Tisztelt Megyei Bíróság mondja ki bűnösnek emberölés büntetének előkészületében, mint tettest, lőfegyverrel visszaélés büntetében, mint tettest.

X. r. P. J. vádlottat mondja ki bűnösnek emberölés előkészületében, mint tettest és lőfegyverrel visszaélés büntetében, mint tettest.

XI. r. S. V. vádlottat mondja ki a bíróság bűnösnek fegyvercsempészet büntetének előkészületében, mint visszaeső tettest, beutazási és tartózkodási tilalom megsértésének vétségében, mint visszaeső tettest, és végül közokirat-hamisítás büntetében, mint különös visszaeső tettest.

Az elkövetett bűncselekmények miatt indítványozom, hogy a Tisztelt Megyei Bíróság a vádlottakkal szemben a Btk. 98.§ alkalmazásával a Btk. 42.§ /2/ bekezdés b./ és /3/ bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, a Btk. 47.§ /4/ bekezdés d./ pontja alapján a feltételes szabadságra bocsátás kedvezményéből zárja ki a vádlottakat, a Btk. 53.§-a alapján tiltsa el a vádlottakat a közügyek gyakorlásából és a Btk. 99.§ /1/ bekezdése alapján a velük szemben kiszabott büntetésbe számítsa be az általuk előzetes fogvatartásban töltött időt.

Ezen túlmenően VI. r. N. E. vádlott és XI. r. S. V. vádlott tekintetében indítványozom, hogy a bíróság a Btk. 61.§ /3/ bekezdése alapján végleges hatályú kiutasítást alkalmazzon.

Indítványozom ezen túlmenően, hogy a bíróság a Btk. 77.§ alapján kobozza el a bűnjelként lefoglalt fegyvereket és motorkerékpárt, utóbbit azért, mert bűncselekmény elkövetésére szánták, a többi bűnjel tekintetében pedig a lefoglalást szüntesse meg és a törvényeknek megfelelő rendelkezést hozzon velük kapcsolatban.

A bűnösségi körülmények körében kiemelném, hogy súlyosító körülményként indítványozom, I. r. R. L. vádlott vonatkozásában értékelni kisebb nyomatékkaal büntetett előéletét, azt, hogy a cselekményeket részben társtettesi alakzatban követte el, nagyobb nyomatékkaal a halmazatot, különösen nagy nyomatékkaal azt, hogy bünszervezetben vezető szerepet töltött

be, és végül azt, hogy ellene folyamatban lévő büntetőeljárás hatálya alatt állva követte el a bűncselekményeket. Az I. r. vádlott vonatkozásában enyhítő körülményt nem észleltem.

Indítványozom, hogy II. r. M. P. vádlott vonatkozásában súlyosító körülményként értékelje a Tisztelt Megyei Bíróság, kisebb nyomatékmal itt is a büntetett előéletét, nála is a részbeni társtettesi elkövetést, nagyobb nyomatékmal a halmazatot, különösen nagy nyomatékmal a bünszervezetben vezető szerepet betöltött funkcióját, és vonatkozásában enyhítő körülményként indítványozom értékelni azt, hogy egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

III. r. Cs. Zs. vádlott tekintetében súlyosító körülményként indítványozom értékelni a büntetett előéletét, a részbeni társtettesi magatartást, nagyobb nyomatékmal a halmazatot, valamint azt, hogy a bünszervezetben vezető szerepet töltött be és azt is, hogy ellene folyamatban lévő büntetőeljárás hatálya alatt követte el a cselekményt, enyhítő körülményt látom vele szemben megállapíthatónak a két kiskorú gyermek eltartásáról való gondoskodást.

IV. r. F. A. vádlott tekintetében súlyosító körülmény a büntetett előélete, a részbeni társtettesi magatartás, a halmazat, a bünszervezetben betöltött vezető szerep, az, hogy ellene folyamatban lévő büntetőeljárás hatálya alatt követte el a jelen ügy tárgyát képező bűncselekményeket. Enyhítő körülményként kisebb nyomatékmal indítványozom a tekintetében figyelembe venni azt, hogy elmondása szerint egy igaz már nagykorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

V. r. M. M. R. vádlott tekintetében indítványozom súlyosító körülményként számításba venni a büntetett előéletét, különös visszaesői múltját a fegyvercsempészet tekintetében, a részbeni társtettesi magatartást, a halmazatot, és a bünszervezetben betöltött szerepet. Enyhítő körülményként indítványozom javára figyelembe venni azt, hogy élettársának két kiskorú gyermeke eltartásáról gondoskodik.

N. E. VI. r. vádlott tekintetében a büntetett előéletét indítványozom súlyosító körülményként figyelembe venni, valamint enyhítőként azt, hogy egy kiskorú gyermeke van Szerbiában.

VII. r. Z. I. vádlott tekintetében súlyosító körülmény véleményem szerint a halmazat, míg enyhítő körülmény büntetlen előélete.

VIII. r. Á. Zs. vádlott tekintetében súlyosító körülmény büntetett előélete és a halmazat, és enyhítő körülmény az, hogy egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

IX. r. G. N. vádlott tekintetében súlyosító körülményként a halmazatot indítványozom figyelembe venni, enyhítő körülményként pedig büntetett előéletét.

X. r. P. J. vádlott tekintetében súlyosító körülményként szintén a halmazatot, enyhítő körülményként pedig büntetlen előéletét és két kiskorú gyermekét, míg végül

XI. r. S. V. vádlott tekintetében a büntetett előéletét, a vele szemben megállapítható halmazatot, enyhítő körülményként pedig azt, hogy adataink szerint egy kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik.

*****

Tisztelt Megyei Bíróság!

Vádbeszédem végén csak megismételni tudom azt, hogy ez egy igen jelentős bűnügy a magyar jog történetében, melyben véleményem szerint, egy tisztességesen elvégzett, törvényes nyomozás eredményeként történt szakszerű vádemelést követően precedens jellegű ítélet meghozatalát indítványoztam.

Németh Zsolt (kecskeméti városi vezető ügyész helyettes) vádbeszéde Z. János „pártfinanszírozási” ügyében

A politikai felhangokat is kapott ügy I. r. vádlottját első fokon – ahol akövetkező vádbeszéd elhangzott – a váddal egyezően

– folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett (75 millió forintos, tehát „különösen nagy kárt okozó”) csalás büntettségében részben társtettesként, részben felbujtóként,

– csalás büntettségében bűnsegédként,

– az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése büntettségében, valamint bűnpártolás és magánokirat-hamisítás vétségében felbujtóként, továbbá magánokirat-hamisítás vétségében bűnsegédként mondták ki bűnösnek.

A bíróság megállapította, hogy a vádlott a bűncselekményeket – fantomcégeknek kiutalt pályázati összegek nagyobb részt pártfinanszírozásra, kisebb részt ismeretlen célra fordítása – bűnszervezetben, vádlottársai közreműködésével követte el. A bíróság ezért halmazati büntetésül nyolc év hat hónap börtönbüntetésre ítélte, tíz évre eltiltotta a közügyek gyakorlásától és vagyonelkobzást rendelt el.

A büntetést a Szegedi Ítéltábla 6 évre enyhítette.

Tisztelt Bíróság!

A vád tárgya röviden a következőképpen foglalható össze:

I. r. Z. J. vádlott és társai, így II. r. L. I., III. r. K. F., IV. r. Ö. A., V. r. K. Cs., VI. r. M. B., VII. r. K. T. és VIII. r. V. Zs. J. vádlottak egy civil szervezetekből álló hálózatot építettek ki abból a célból, hogy a társadalmi szervezetek számára kiírt pályázatokon ezekkel az egyesületekkel és alapítvánnyal részt vegyenek. A pályázati tevékenységben, egyes pályázatok elkészítése révén IX. r. P. L. vádlott is részt vett. A vádlottak az elnyert pályázati összegeket nem a pályázatokban és egyedi támogatási kérelmekben megjelölt célra, hanem egy ifjúsági szervezet működtetésére és programjainak megvalósítására fordították. A pénzszerzésnek ezt a módját éveken keresztül folytatták, a vádirat a 2000-2006. évek közötti időszakot öleli át. A pályázati tevékenység a civil szervezetek létrehozásán, a pályázatok megírásán és benyújtásán túl további feladatokat rótt a vádlottakra. Így szükség volt a pályázatkezelővel történő kapcsolattartásra, a beszámolók elkészítésére, a bankszámlák kezelésre. Ennek a sokrétű feladatnak az ellátására egyfajta munkamegosztás alakult ki a vádlottak között.

A pályázatok útján történő pénzszerzési tevékenységet I. r. Z. J. vádlott koordinálta és irányította, míg a pályázatok, beszámolók elkészítése, a pályázatkezelővel történő kapcsolattartás II-VIII. r. vádlottak feladata volt. Mint egyesületi elnökök a társadalmi szervezeteket képviselték, a külvilág felé megjelenítették, arcot adva, elérhetőséget biztosítva az egyébként nem működő egyesületeknek. A társadalmi szervezetek nevében aláírták a szükséges dokumentumokat, kezelték a bankszámlát. IX. r. vádlott egyes pályázatok elkészítésével kapcsolódott be a munkába.

Összesen kilenc társadalmi szervezet 72 pályázata révén jutottak csalárd módon pénzhez.

L. I. az egyetlen a vádlottak közül, aki egy minden részletre kiterjedő, őszinte, feltáró jellegű vallomást tett saját maga és vádlottársai tekintetében is. Ennek azért van kiemelt jelentősége, mert belülről, az események részeseként mondja el a történeteket. Vallomása csaknem átöleli a vádirattal érintett időszakot, hiszen hosszú időn keresztül, 2003-tól egészen 2007. őszéig, gyanúsított kihallgatásáig részese volt az eseményeknek, míg a kihallgatott tanúk egy-egy rövidebb időszak, vagy konkrét esemény kapcsán tudtak nyilatkozni.

L. I. részletekbe menően feltárta a csoport működését, az egyes vádlottak feladatait, a pályázatkészítés körülményeit, majd a nyomozás megindulását követően a védekezésük összehangolására irányuló törekvéseket. Olyan részletességgel számolt be a pályázati tevékenységről, hogy az ügyészségen húsz napig tartott vallomásának rögzítése és nyolc napot vett igénybe bírósági kihallgatása.

[Törvényességi szempontból a vallomás kapcsán ki kell térni arra is, hogy L. I. kezdeményezte az együttműködő gyanúsítottal kapcsolatos eljárást, azonban ügyében erre nem volt lehetőség, addigi vallomását azonban ennek ismeretében is fenntartotta... Vallomásából tudjuk, hogy 2002. őszén kapcsolatai révén egy képviselői klub elnöke lett. Ennek a tisztségnek a betöltése kapcsán ismerte meg Z. J.-t és rövid idő alatt Z. J. közvetlen munkatársaként és bizalmasaként vált ismertté az ifjúsági szervezetben és a pályázatkezelői körökben.]

A pályázatokkal kapcsolatos adminisztratív tevékenységet Ó. A.-sal együtt végezték [Ó. A. és L. I. között munkamegosztás volt, de szükség esetén mindketten végeztek mindennemű feladatot Z. J. utasítására. Az egyetlen cél a pályázati kiírásnak megfelelés volt].

L. I. vallomása szerint a pályázati ügyintézésben gyakorlattá vált a névalíráások hamisítása, ami konkrétan azt jelentette, hogy a pályázatokat és beszámolókat a szervezetek képviselői helyett és nevében aláírta. Azért alakult ki ez a gyakorlat, mert a pályázatok és beszámolók mindig az utolsó pillanatban készültek el, és már nem volt idő az eredeti aláírások beszerzésére [...].

L. I. szerint az elnökök feladata volt az aláírási címpéldányok elkészítésén túl, a bankszámlák megnyitása, és az oda érkező pénzek felvétele, majd Z. J.-hoz történő eljuttatása. [...]

A beszámoló elkészítése általában L. I. feladata volt, ami a gyakorlatban a pályázat múlt időbe történő átírását jelentette. A pályázati pénzek jogszerű felhasználásának igazolására Z. J. utasítására hamis számlákat csatolt a beszámolókhöz, amelyeket ő készített el. Később félve a lebukástól, [...] Z. J. számlákat vásárolt.

A pályázatok, de leginkább a beszámolók hiányosságai kapcsán L. I. járt el a pályázatkezelőknél, mivel a pályázatokban kapcsolattartóként került feltüntetésre [...]

L. I. állítása szerint mind ő, mind Ó. A., K. F., M. B. és K. T. tisztában voltak azzal, hogy Z. J. irányításával pályázati tevékenység folyik a valójában nem működő szervezetek nevében, és arról, hogy az elnyert összegek felett Z. J. rendelkezik. Ezt arra alapozza, hogy valamennyien személyesen közreműködtek a pályázati tevékenységben, és annak körülményeiből ez világos volt, másrészt a Z. J. és vádlott társai között zajló személyes és telefonos megbeszélések tanújaként is tapasztalta, hogy ezzel mindenki tisztában volt.

L. I. vallomásából derült ki az is, hogy a pályázatírási tevékenységbe Z. J. kérésére bekapcsolódott dr. T. F. és P. L. vádlott is. Dr. T. F. a Fővárosi Önkormányzathoz benyújtott közbiztonsági tárgyú pályázatokat készített, míg P. L. a Nemzeti Civil Alapprogramhoz be-

nyújtott pályázatok összeállításában, pénzügyi részének elkészítésében működött közre. [...] P. L. támogatta a Z.-hoz köthető szervezetek pályázatait, és védelmébe vette, ha bármilyen hiányosságuk adódott. [...]

L. I. vallomásában arra is kitér, hogy a nyomozás megindulása után Z. J. hogyan próbálta összehangolni a vádlottak védekezését, és hogyan próbálta kapcsolatait latba vetni a nyomozás megszüntetése érdekében. *[Ezt követően kitér az azóta elhunyt K.-B. L., valamint az őt felváltó – körözés alatt álló és külföldön bujkáló – S. A. szerepére, akiket Z. J. az ügybe figyelem elterelés céljából emelt be... K.-B. L. szerepéről a későbbiekben még részletesen szó lesz...]* L. I. arról beszél, hogy rendőrségi tanúkihallgatását megelőzően Z. J. átadta részére V. Zs. és Ö. A. kihallgatási jegyzőkönyveit azért, hogy vallomását az általuk elmondottakhoz tudja igazítani. *[L. I. arra is kitér, hogy a nála tartott házkutatás után, a nyomozás ideje alatt Z. J. többeknek kiosztott egy-egy telefonszámot kapcsolattartás céljából, az ügyészégi lehallgatás elkerülése érdekében. Majd a házkutatás utáni nyomtalan eltűnéséről is beszámol. Eszerint a nála tartott házkutatást követően Z. J. kérésére és támogatásával hosszabb időre Romániába távozott. Elmondása szerint Z. J. attól tartott, hogy egy esetleges kihallgatás esetén beismerő vallomást tenne.]*

L. I. feltáró jellegű, beismerő vallomást tett, de mindvégig hangsúlyozta, hogy utasításra cselekedett, és az összefüggésekre a nyomozás során elért dokumentumok alapján jött rá. Anyagi haszonszerzés nem motiválta tevékenységében. Z. J. volt az, aki átlátta a rendszert, ő rendelkezett a pénzek felett.

L. I. vallomása mindenben alátámasztja a vádirati tényállást, de vallomása természetesen csak egy a bizonyítékok között, azt más bizonyítékokkal összevetve, azok tükrében kell értékelni.

L. I.-on kívül a többi vádlott is kifejtette álláspontját a vádirattal kapcsolatban vallomás, vagy legalább észrevétel formájában. Az általuk elmondottak alapján az a sommás megállapítás tehető, hogy I. r. Z. J., II. r. L. I., IV. r. Ö. A. és VI. r. M. B. vádlottak az ügyészség által csalásként minősített cselekményben felelőségüket elismerték, határozottan tagadták azonban, hogy azt üzletszerűen és bünszervezetben követték volna el. III. r. K. F., V. r. K. Cs., VII. r. K. T. VIII. r. V. Zs. J. és IX. r. P. L. vádlottak a terükre rótt cselekményekben egyáltalán nem ismerték el felelőségüket.

Z. J. vádlott vallomása

A vádlottak az ifjúsági mozgalomból ismerik egymást [...].

Z. J. vádlott vallomása és védekezése a következőképpen foglalható össze. A család törvényi tényállásába illeszkedő magatartás tekintetében elismerte bűnösségét, azt hogy fiktív szervezetek pályázatait révén juttatta a baloldali ifjúsági mozgalmat pénzeszközökhöz. Az ehhez szükséges infrastruktúrát, a személyi és anyagi háttérrel ő biztosította és koordinálta. Kategorikusan tagadta azonban, hogy ezt a tevékenységet bünszervezet keretében végezte, végezték volna vádlott társaival együtt. Nyilván tette mindezt egy tudatos védekezés okából, mégpedig azért, hogy a bünszervezeti minősítést, amely miatt a büntetési tétel nagymértékben megemelkedik, elkerülje. Éppen ezért hangsúlyozta, hogy vádlott társai nem látták át a rendszert, részfeladatokkal bízta meg őket. Ebből adódóan ők nem lehettek tisztában azzal, hogy bűncselekményt követtek el. [...] Vitatta azt is, hogy a nyomozás során összehangolta volna vádlott társai védekezését.

[A következőkben felsorolásra kerül, hogy többek között kiket hallgattak meg az eljárás során. Valamennyien kifejtették, hogy az ifjúsági szervezet finanszírozása nem volt megoldott, így született meg a gondolat, hogy a problémát civil szervezetek pályázatai útján kell megoldani....]

Az elgondolás megvalósítása Z. J., mint gazdálkodásért felelős alelnök feladata volt, aki azonban saját bevallása szerint sem fektetett túl nagy energiát a vázolt együttműködések kialakítására. *[Maga is elismerte, hogy valós tagság nélküli, fiktív egyesületeket használtak fel a pályázati pénzek megszerzésére, melyet aztán az ISZM és a PÁRT2 programjaira költöttek...]*

Az ifjúsági mozgalomban tevékenykedő tanúk e vonatkozásban megerősítették Z. J. vallomását, amikor arról számoltak be, hogy tudomásuk volt arról, hogy az egyesületek valós tagság nélküli, kizárólag pályázati célból létrehozott szervezetek, melyek pályázaton elnyert támogatását az ISZM és a PÁRT2 programjainak megvalósítására fordították.

Az eljárás során beszerzésre kerültek a vádiratban nevesített társadalmi szervezetek bírósági bejegyzésével összefüggésben keletkezett iratok. Az egyesületek tagjaiként feltüntetett személyek teljes körűen kihallgatásra kerültek [...]. A tanúk elmondták, hogy annak ellenére, hogy nevük szerepel az iratokban, az egyesületeknek nem voltak tagjai, abban tevékenységet nem fejtettek ki, a jegyzőkönyveken szereplő aláírásaik hamisak.

Z. J. maga is két csoportra osztja a vádiratban szereplő civil szervezeteket. Szerinte négy szervezet kizárólag pályázati célból jött létre, a többi azonban kezdetben működött, de a vádirat által felölelt időszakára már azok is kiüresedtek. Így tehát vallomása a tekintetben, hogy a vádiratban szereplő pályázatokat nem működő szervezetek nyújtották be, összhangban van az egyéb bizonyítékokkal és a vádirati tényállással. *[Az ifjúsági szervezethez szorosan kötődő tanúk vallomásaiból kirajzolódnak a fiktív egyesületekkel folytatott pályázati tevékenység további részletei, és azon belül a vádlottak szerepe. A vallomásokból I. r. Z. J. vádlott szerepe is megállapítható...]*

[A továbbiakban idézetek következnek az elhangzott tanúvallomásokból, melyekből csak néhányat ismertetünk.] K. Sz., aki maga is írt pályázatokat a vádbeli időszak előtt, többek között ezt mondta: „Z. J. irányította a pályázati tevékenységet, ő szólt arról, hogy hova kell benyújtani a pályázatot. „A különböző programok finanszírozása úgy történt, hogy szóltak Z. J.-nak, ő pedig adta a pénzt”. K. Á. vallomásából két mondat: „Z. J. mindenféle egyesületi és alapítványi forrásból eredő pénzeket áramoltatott a rendszerbe. Végeredményben kellemetlenné vált Z. J. személye és az a gyakorlat, amit ő kialakított”.

[Z. J. vádlott a tárgyaláson tett vallomásában lényegében maga is elismerte, hogy a pályázatokkal a PÁRT2 finanszírozási problémáit kívánták megoldani...] Z. J. ebbe a tevékenységbe bizalmi embereit vonta be és különböző feladatokkal bízta meg őket. Jobb kezének számított V. r. K. Cs. vádlott. *[... Kiváltását követően pedig 2002. végétől, 2003-tól ezeket a feladatokat II. r. L. I. és IV. r. Ö. A. vádlottak látták el...]*

K. Cs. vádlott tagadta bűnösségét. Védekezése szerint az ISZM országos irodájának vezetőjeként feladata volt a mozgalom pályázatainak, rendezvényeinek, táborainak megszervezése és lebonyolítása, a helyi szervekkel a kapcsolattartás. [...] Azaz nem tagadja, hogy valamiféle tevékenységet kifejtett az egyesületek körül, azonban tevékenysége valós civil szervezeteknek történő segítségnyújtás volt. Védekezése azonban alapjaiban kérdőjelezhető meg, hiszen a már ismertetett bizonyítékok alapján megállapítható, hogy a civil

szervezetek csak papíron léteztek. [*... Amennyiben K. Cs. civil szervezetek megalapításához, pályázataikhoz segítséget nyújtott – ahogyan vallomása tartalmazza – akkor csakis a fiktív megalakulásban és pályázati tevékenységben vehetett részt és ezzel neki is tisztában kellett lennie...*]

Z. J. maga nyilatkozta azt a tárgyaláson, hogy az ISZM irodától kérte fiktív szervezetek megalapítását. Tehát nem azt kérte, hogy nyújtsanak segítséget a hozzájuk forduló egyesületeknek, hanem egyenesen a fiktív szervezetek létrehozására adott utasítást.

[*A tanúk vallomása egybehangzó a tekintetben is, hogy a civil szervezetekkel és pályázataikkal kapcsolatos tevékenységet Z. J.-hoz kötődő, néhány fős bizalmi kör végezte, konkrétan K. Cs.-t, L. I-t, Ö. A.-t és K. F.-et nevesítik. A tanúk K. Cs.-t egyértelműen Z. J. bizalmasaként és a civil szervezetek létrehozásában, pályázati tevékenységben feladattal bíró személyként jelölik meg és a pályázati tevékenység adminisztrációját is egyértelműen az ő nevéhez kötik. Az egyik tanútól hangzott el a tárgyaláson a következő. „Amikor voltak bizonyos pályázatokkal kapcsolatos teendők, akkor ezzel kapcsolatban Z. J. úgy nyilatkozott, hogy „K. intézi”. Z. J. maga is bizalmasának tekinti K. Cs.-t, ami kiderül a tárgyaláson tett nyilatkozatából is...*]

Az ISZM környékén tevékenységet végző tanúk valamennyien úgy nyilatkoztak, hogy tudtak a civil szervezetek fiktív voltáról, az ISZM finanszírozásában betöltött szerepükről. Ennek tükrében K. Cs., mint az ISZM adminisztrációját végző, Z. J. bizalmát élvező személy, aki ráadásul konkrét tevékenységet is kifejt ezen civil szervezetek körül, nem hivatkozhat alappal arra, hogy ő semmivel nem volt tisztában. [*... A következőkben néhány Egyesület kerül megnevezésre példaként, ahol valamely iraton K. Cs. aláírása, ellenjegyzése szerepel, ezek ismertetésétől, azonban eltekintünk. Ezek az aláírások azt dokumentálják, hogy K. Cs. részt vett az egyesületek megalapításával és látszólagos működtetésével kapcsolatos adminisztrációban.*]

V. Zs. vádlott 2000. évben lett az E. H. É. Alapítvány elnöke Z. J. felkérésére. V. Zs. valamennyi kihallgatásán arra hivatkozott, hogy az alapítvány ügyeit K. Cs. intézte. Z. J.-on és K. Cs.-n kívül egyetlen konkrét személyt sem tudott megnevezni, akivel az alapítvánnyal összefüggésben kapcsolatban állt. Megemlítette ugyan K.-B. L. nevét, de hangsúlyozta, hogy őt személyesen nem ismeri, K.-tól és Z.-tól hallott róla.

K. Cs. szerepére a nyomozás során a következő nyilatkozatokat teszi: „Z. úr azt mondta, hogy K. Cs. és a segítők fogják intézni az alapítvány munkáját.”... K.-t. mint „az alapítvány körül mozgó egyik segítőt mutatta be nekem.” „Az alapítvánnyal kapcsolatban én az elején Z. J.-vel, majd K. Cs.-val álltam kapcsolatban.” „Ha az alapítvánnyal kapcsolatban felmerült valamilyen kérdés, akkor én a K. Cs.-nak szóltam, az ő telefonszámát adtam meg.”

K. Cs. közreműködése a civil szervezetek bankszámláinak kezelésében, az elnyert összegek felvételében is tetten érhető. [*... A beszerzett banki iratokból megállapítható, hogy több egyesület esetében az elektronikus szolgáltatási szerződést igénybevevőként aláírta, így rendelkezett az elektronikus banki hozzáférés kódjaival és hivatalosan rendelkezési joga volt a bankszámlák felett. A civil szervezetek bankszámla kivonataiból egyértelműen megállapítható, hogy több egyesület és alapítvány bankszámláját kezelte, arról készpénzt vett fel, illetve oda befizetést eszközölt...*]

O. P., aki Z. J. felkérésére a H. V. Egyesület elnöke volt egy ideig, a bankszámláról felvett pénzt az esetek legnagyobb részében K. Cs.-nak adta át, akivel rendszerint a bankban találkozott. K. Cs. készpénzfelvételi megbízásokat is íratott vele [*...*]. Ugyan ilyen kész-

pénzfelvételi bizonylatot írt alá K. Cs. részére V. Zs. is, amely okirat a nyomozati iratokban megtalálható.

O. P. tisztában volt azzal, hogy a bankszámlára érkező pénzek pályázatokon elnyert összegek, amely kapcsán időnként hiánypótlással kapcsolatos okiratokat is aláíratott vele Z. J. vagy K. Cs. Vallomásából egyértelműen az tűnik ki, hogy az egyesülettel összefüggő ügyekben Z. J. és K. Cs. egyaránt kompetens volt, mindketten eljárak az egyesületi ügyben, vallomásában nem tett közöttük különbséget. Arról is ők értesítették, hogy mikor érkezett pénz az egyesület számlájára. [...]

[Az a körélmény is alátámasztja O. P. vallomását, miszerint az egyesület ügyeiben K. Cs. járt el, hogy a banknál a levelek átvételére jogosult személynek K. Cs.-t jelölte meg. K. Cs.-nak a saját magánszámlája is azt tükrözi, hogy az egyesületek és az ISZM pénzügyeit kezelte. ... A továbbiakban több személy is megnevezésre kerül, akiknek K. Cs. a 2000. és 2003. közötti időszakban átutalt, azonban felsorolásuktól eltekintünk. Emellett nyilatkozatokat is idéznek K. Cs. szerepéről a számlanyitások és számlák feletti rendelkezések tekintetében.]

[... V. Zs. vallomása is alátámasztja K. Cs. szerepét. Elmondása alapján, ha hivatalok keresték meg, mint kuratóriumi elnököt, akkor minden esetben K. Cs. nevét és telefonszámát adta meg, őt jelölte meg akként, aki az alapítvány ügyeit intézi.]

Dr. Gy. M. tanúvallomásában arról számolt be, hogy négy-öt olyan civil szervezet pályázatával foglalkozott, amelynek képviselőt K. Cs. látta el. [... Vallomását alátámasztják az általa említett civilszervezetek iratanyagai is.]

A Mobilitas egy pályázatkezelő referense K. Cs.-t munkája során, valamely szervezet kapcsolattartójaként ismerte meg. [...] Arra is emlékezett, hogy az általa képviselt szervezetek kirívóan nagy számban és kirívó gyakorisággal nyertek támogatást annak ellenére, hogy más pályázókkal összehasonlítva pályázataik átlagos színvonalúak voltak. [...]

Ö. A. vádlott nyomozati vallomásában arról beszélt, hogy K. Cs.-t Z. J. bizalmasaként ismeri. Z. J.-tól tudja, hogy az ő és L. I. tevékenységét megelőzően K. Cs. folytatta a társadalmi szervezetekkel kapcsolatos pályázatírási tevékenységet.

K. Cs.-t a nyomozás megindulását követően többször kihallgatták tanúként. *[Több körélmény is alátámasztja, hogy kihallgatását megelőzően egyeztetett Z. J.-sal, így pl. telefon-beszélgetéseknek lehallgatása, K.-B. L. személyére hivatkozás...]*

K. Cs. tagadásával szemben a felsorolt bizonyítékok azt támasztják alá, hogy a civil szervezetek megalakításában, pályázati tevékenységében, az elnyert támogatási összegek felhasználásában aktívan közreműködött, és így tisztában kellett lennie a pályázatok fiktív voltával és a pénzek céltól eltérő felhasználásával, és a pályázati tevékenységben részt vevők szerepével.

Lényegében K. Cs. feladatait vette át a pályázatok körüli adminisztrációban II. r. L. I. és IV. r. Ö. A. vádlott, akik 2003-tól végezték ezt a munkát.

IV. r. Ö. A. vádlott kettős szerepben vett részt a csoport munkájában. Végezte a pályázatokkal kapcsolatos adminisztrációt és az E. H. É. Alapítvány kuratóriumának elnöke is volt.

Ö. A. ügyészégi kihallgatására L. I. kihallgatását megelőzően került sor. Vallomásaik a terjedelmi különbségek ellenére teljes tartalmi azonosságot mutatnak. Egyformán nyilatkoznak a pályázatírásban betöltött szerepükről, Z. J. szerepéről, a pénz felhasználásáról, a lobby tevékenységéről, Z. J.-nak a védekezés összehangolására irányuló törekvéséről.

[*Ő. A. vallomásából kiderül, hogy tisztségeinél/munkaköreinél fogva Z. J. a főnöke volt.*]

[*... Vallomásában megnevezett több olyan egyesületet is, amelyeknek Z. J. felkérésére pályázatot írt.*] Ezt a tevékenységet 2004. év végéig végezte, amikor már világossá vált számára, hogy a társadalmi szervezetek tényleges munkát nem végeznek, a pályázatok kizárólag a pénzszerzés eszközei.

A pályázatírási tevékenységet L. I.-nal együtt végezte, méghozzá úgy, hogy a pályázati kérelem elkészítése, a pályázat összeállítása az ő feladata volt, míg a pályázat költségvetési része, és a beszámoló L. I.-é. [...] Több alkalommal szemtanúja volt annak, hogy L. I. a pályázati dokumentumokat a szervezet vezetői helyett aláírta, de előfordult, hogy maga is aláírt mások helyett.

A pályázatok eredményesek voltak, hiszen a támogatási összegek megérkeztek a bankszámlákra. Az alapítvány számlájáról vagy készpénzben vette fel az összeget, vagy interneten keresztül saját magánszámlájára utalta és onnan vette fel, majd adta át Z. J.-nak. [...]

Ő. A.-nak az E. H. É. Alapítvány elnökeként kételyei támadtak a pályázatok törvényességét illetően [...] a valós tevékenység, kuratóriumi ülések, könyvelések hiánya folytán. [...] Többször hangot adott kétségeinek és megkérdezte Z. J.-t, hogy nem lesz-e ebből baj, aki mindannyiszor megnyugtatta. A pályázatok eredményességét a Z. J. által kifejtett lobby tevékenységnek tulajdonította. [...]

Ő. A. a nyomozás rendőrségi szakaszában tanúként és gyanúsítottként is hivatkozott K.-B. L. személyére, mint aki az alapítvány rendezvényeinek szervezését bonyolította. [*K.-B. L. személyéről szóló bizonyítékok a későbbiekben kerülnek ismertetésre.*]

Ő. A. vallomását L. I. vallomásán túl egyéb bizonyítékok is alátámasztják. Így Z. J. az ő személyét illetően a következőket mondta: „Ő. A. írt pályázatokat, de szerintem jóval kevesebbet, mint amennyi a vádban vele kapcsolatban nevesítve van.”

Z. J. egyébként a tárgyaláson többször hangsúlyozta, hogy a pályázatírási tevékenységre L. I.-t kérte meg, Ő. A. alkalmanként nyújtott ehhez segítséget L. I. kérésére. Z. J. ezen állításának azonban ellentmond mind L. I., mind Ő. A. vallomása, akik egybehangzóan állítják, hogy mindketten Z. J. felkérésére/utasítására vettek részt ebben a tevékenységben. [*... Több tanú is úgy nyilatkozott, hogy Ő. A.-t és L. I.-t Z. J.-hoz közel állószemélyként ismertek meg, akik részt vettek a pályázatokkal kapcsolatos munkákban.*]

[*Ő. A.-nak a bankszámlák feletti rendelkezési jogát bizonyítja, hogy több egyesület bankszámláiról rendszeresen történtek átutalások Ő. A. bankszámlájára, ami egybevág vallomásával.*] Ő. A.-nak a pénz kezelésével kapcsolatos tevékenységét bizonyítja például A. Á. tanú nyilatkozata, aki a civil szervezetektől a bankszámlájára érkező összegek kapcsán azt vallotta, hogy Ő. A. kérte meg arra, hogy utalhasson pénzt a számlájára. Miután a pénz megérkezett, azt felvette és Ő. A.-nak adta át. [...]

Ő. A. az ügyészségen tett ténybeli beismerő vallomását az eljárás későbbi szakaszában igyekezett finomítani és elmosni. Szerepét úgy próbálta feltüntetni, hogy a pályázati tevékenységben kizárólag az E. H. É. Alapítvány kapcsán járt el. Az alapítvány elnökeként több dokumentumon szerepel az aláírása, így ezekben az esetekben kénytelen a közreműködését elismerni, míg a többi civil szervezet esetében, ahol aláírása konkrétan nem lelhető fel, tagadja tevékenységét [...]. A tárgyaláson hangsúlyozta, hogy büntetőjogi felelősségét csak annyiban ismeri el, hogy a benne felébredő kételyek ellenére néhány esetben részt vett az alapítvány pályázatokhoz kapcsolódó tevékenységében [...], alkalomszerűen, mindenféle

juttatás, előny biztosítása nélkül. Bűncselekményt sem üzletszerűen, sem szervezett keretek között, bűnszervezet tagjaként nem követett el.

Ez a védekezése azonban nem fogadható el, mert ellentétben áll a nyomozati szakban tett beismerő vallomásával és az eljárás egyéb, nyomozati vallomását alátámasztó adataival.

Ő. A. tudattartamára a lehallgatott telefon-beszélgetésekből is vonhatunk le következtetéseket. A Z. J.-sal folytatott telefon-beszélgetéseinek egészéből levonható az a következtetés, hogy tisztában van az ügy részleteivel, érti a rendőrségi vizsgálat okát, és maximálisan együttműködik Z. J.-sal az ügy leplezése érdekében.

A fentiek alapján álláspontom szerint egyértelműen bizonyítható, hogy nem csak az alapítvány, hanem a többi civil szervezet pályázati tevékenységében is rendszeresen részt vett. Tisztában volt azzal, hogy a pályázó szervezetek nem működnek, és a pályázatban megjelölt célok megvalósítására nem került sor. Ezt látnia kellett egyrészt saját alapítványa példájából, másrészt abból, hogy a pályázatokat soha nem az elnökökkel folytatott valós megbeszélések alapján, hanem fantáziájára hagyatkozva írta, az aláírások hamisításából, abból, hogy az elnyert összegekkel végső soron Z. J. rendelkezett [...].

III. r. K. F., VI. r. M. B., VII. r. K. T. és VIII. r. V. Zs. vádlottak a civil szervezetek elnöki tisztégét vállalták. Z. J. a civil szervezeteket valótlán tagnévsor alapján jegyeztette be, azonban az elnök személyének valós és beavatott személynek kellett lennie. Erre egyrészt azért volt szükség, hogy a hivatalos szervek felé megjelenítse a civil szervezetet. Előfordulhatott ugyanis, hogy akár a bíróság, akár a pályázatkezelő szerv közvetlenül az elnököt kereste, akinek ilyenkor tisztában kellett lennie azzal, hogy egy civil szervezetet képvisel még akkor is, ha a konkrét ügygel kapcsolatosan nem voltak ismeretei és a hivatalt Z. J.-hoz, Ő. A.-hoz vagy L. I.-hoz irányította. Másrészt szükség volt arra, hogy a civil szervezetnek bankszámlája legyen, amit csak az elnökként feltüntetett személy nyithatott meg. [...]

K. F. vádlott a PÁRTI kiskunhalasi irodájának vezetője volt 2002-től.

Az Sz. M. M., a XXI. Sz. K. Egyesület, a H. V. Egyesület és a H. Egyesület elnökeként volt bejegyezve. K. F. tagadta a terhére rótt bűncselekmények elkövetését. Írásban becsatolt vallomásában azt elismerte ugyan, hogy a bankszámlák kezelése a feladata volt, és tisztában volt azzal, hogy a bankszámlára érkező összegek pályázati tevékenységből származnak. Vallomásából az is kiderül, hogy egyetlen pályázati program megvalósításában sem vett részt. Mindezek ellenére nem érzi magát bűnösnek, hiszen ahogyan ő fogalmazott, számára egyértelmű volt, hogy az ISZM, a párt, de leginkább a minisztériumok felügyelete miatt a pályázati célok megvalósultak.

Z. J. a PÁRTI kiskunhalasi szervezetének elnökének szoros munkakapcsolata alakult ki a PÁRTI irodavezetőjével, K. F.-cel, aki bizalmasa is lett. [*... J. A. tanú a kiskunhalasi PÁRTI alelnöke Z. J. és K. F. közötti kapcsolatot úgy jellemezte, hogy „K. lényeges kérdésekben semmit nem tett Z. megkérdése és beleegyezése nélkül.” A tanú beszámolt arról, hogy a pártiroda címére különböző társadalmi szervezetek nevére érkeztek küldemények a Mobilitástól és az APEH-től, amelyeket K. F. volt jogosult átvenni. Elmondása szerint a levelek felbontása után K. F. felhívta Z. J.-t, hogy a teendőket megbeszélje vele...]*

A lehallgatott telefon-beszélgetések is egyértelműen alátámasztják K. F. pályázatokkal összefüggő tevékenységét.

K. T. vádlott vallomásából is az állapítható meg, hogy K. F. nem csak a saját, hanem más, Z. J.-hoz köthető szervezetek ügyeiben is eljárt. [*... Ezt támasztja alá az a lehallgatott*

telefon-beszélgetés, amelyben Z. J. arra kéri K. F.-et, hogy a K. T. szervezeteinek adóbevallását is készítse el nullásra, mert adóbevallási időszak van, és nem szeretné, hogy ennek hiánya miatt K.-t is elővegyék.]

K. F. az egyesületei számlájára érkező, valamint a K. T.-tól átvett pénz felhasználásával kapcsolatosan többféle magyarázattal is előállt írásbeli vallomásában, de arra gondosan ügyelt, hogy Z. J. nevét meg ne említse. [...] Vallomása alapján homályban maradt, hogy hová lett az általa felvett pénz. Ezzel kapcsolatos magyarázatai nem fogadhatók el, mert semmiféle konkrétumot nem tartalmaznak, másrészt ellentétben állnak a korábban már felsorolt egyéb bizonyítékokkal, amelyek alapján egyértelműen kimondható, hogy a támogatások felhasználásáról Z. J. döntött. E körben döntési kompetenciáját maga Z. J. is elismerte a tárgyaláson. [...]

A lehallgatott, Z. J. és K. F. között folyó telefon-beszélgetésekből egyértelműen megállapítható, hogy K. F. tudta, hogy a pályázati pénzek mire fordítódnak. [...]

A felsorolt bizonyítékok alapján álláspontom szerint okszerű következtetést vonhatunk le arra, hogy K. F. tisztában volt azzal, Z. J. egy civil szervezetekből álló hálózatot működtetett, melynek a nevéen lévő egyesületek is részét képezték, a szervezetek pályázati tevékenységet végeztek, de az elnyert összeget nem az adott civil szervezet használta fel.

Látnia kellett azt is, hogy az egyesületek csak papíron léteztek. [Többek között akkor is, amikor a bíróságról kért ki dokumentumok. Ugyanis az egyesület bírósági iratiban fellelhető valamennyi alapszabályon K. F. hamis aláírása szerepel, azok nem is hasonlítanak K. eredeti aláírására...]Az okiratok átvétele egyértelműen bizonyítja, hogy K. F. tudott arról, hogy az egyesületek hamis okiratok alapján kerültek bejegyzésre. [Erre nézve további bizonyítékok is felmerültek...]

K. F.-nek a nyomozás megindulását követő magatartásából is arra lehet következtetni, hogy tisztában volt a civil szervezetek körüli szabálytalanságokkal és azt igyekezett leplezni. [Így például W. D. tanú arról számolt be, hogy K. F. megkérte, hogy a pártirodán lévő számítógép winchesterét cserélje ki, míg J. A. tanú arról tesz említést, hogy a pártirodáról eltűnt az egyik régi számítógép, amiről K. azt állította, hogy szervizben van, de az nem került vissza. Ezzel összhangban van a Z. J. és K. F. között lezajlott egyik telefon-beszélgetés is.]

K. F.-et az eljárás kezdeti szakaszában több alkalommal is kihallgatta a nyomozó hatóság tanúként. Kihallgatásain arra hivatkozott, hogy K.-B. L. kérésére vállalta el az elnöki tisztséget mind a négy egyesület esetében. A pályázatokkal és a könyveléssel kapcsolatos minden tevékenységet K.-B. L. végzett. K. F. még a nyomozati iratok ismeretében is ragaszkodott K.-B. L. személyéhez, és a tárgyaláson becsatolt írásbeli vallomásában is hivatkozik rá. K.-B. L. nevének megemlítése a Z. J.-sal való együttműködés egyértelmű bizonyítéka.

M. B. vádlott a PÁRT2 budapesti elnöke is volt.

Állítása szerint az ügyben kialakult helyzet a párttámogatási rendszer, a finanszírozási rendszer hiányosságai miatt jött létre. A helyzet megoldására Z. J. javasolta azt, hogy ismerősökkel, barátokkal alakítsanak ifjúsági szervezeteket, és ezek révén törekedjenek a különböző programok megvalósítására. Ilyen okból jött létre a B. P. I. Egyesület, amelynek elnöke lett. [...] Az ő szerepe az egyesület bankszámlája feletti rendelkezésre korlátozott, illetve néhány pályázati anyagot aláírt. [...] Mindvégig abban a hiszemben volt, hogy az egyesület körül minden rendben van, a pénzfelhasználás szabályszerű. Az általa végzett munkáért semmiféle díjazásban nem részesült.

M. B. azon védekezésével szemben, hogy tudomása szerint a pályázatokkal minden rendben volt, a felmerülő bizonyítékok éppen azt igazolják, hogy a pályázatokkal kapcsolatos szabálytalanságokról volt tudomása. L. I. a következőképpen nyilatkozott M. B.-ról: „Számos alkalommal megjelent a képviselői irodaházban és kereste Z. J.-t, mivel aggódott amiatt, hogy a pályázati tevékenység kapcsán neki problémái adódhatnak. Feltette politikai karrierjét, félt, hogy arra árnyék vetül.”

M. B. folyamatos aggodása miatt végül Z. J. L. I.-nak kínálta fel a B. P. Egyesület elnöki posztját. Végül L. I. megszerkesztette a módosító okiratot, aminek nyoma van az egyesület bírósági irataiban, de a változások bejegyzésére a büntetőeljárás megindulása miatt már nem került sor.

L. I. vallomásával egybevág Ó. A. vallomása, aki 2004. végén, amikor már saját bevallása szerint neki is kételyei merültek fel tevékenységük törvényességét illetően, beszélgetést folytatott M.-val a pályázatokról. *[A beszélgetésből kiderül, hogy M. ideges volt, aggódott a B. P. egyesületben betöltött tisztsége miatt, illetőleg amiatt, hogy abszolút nem látta át ennek az egyesületnek a tevékenységét. Minél előbb szeretett volna megszabadulni ettől a szervezettől... K. K. tanú (...) szintén elmondta, hogy M.-nak kételyei voltak azzal kapcsolatban, hogy megfelelően használják-e fel az egyesület anyagi forrásait...]*

M. B. tehát tudta, hogy a támogatások felhasználásáról Z. J. dönt és azt is, hogy az összeget a PÁRT2 rendezvényeire fordítja. Ezt személyesen is megtapasztalta, amikor egy táborozással kapcsolatos számla rendezésében közreműködött. [...]

K. T. vádlott az ISZM kecskeméti, majd Bács-Kiskun megyei elnöke, később a PÁRT2 megyei elnöke is volt.

Elmondása szerint K. F. vagy T. T. kérte fel az A. és az Y-G. Egyesület elnöki pozíciójának betöltésére. Az egyesületek megalakításában és későbbi tevékenységében semmilyen formában nem vett részt. Tudomása szerint az egyesületekkel kapcsolatos papírmunkákat K. F. és T. T. intézte. Elnökségét tiszteletbeli pozíciónak tekintette, konkrétan csak a bankszámlák megnyitása, és az oda érkező pályázati pénzek felvétele volt a dolga, mely összegeket azután K. F.-nek, vagy L. I.-nak átadta.

Amennyiben a pályázatokhoz szükség volt aláírási címpéldányra, banki felhatalmazó levélre, vagy bármiféle bírósági iratra, arról K. F. vagy L. I. telefonon értesítette és ő személyesen, vagy postai úton adta át részükre a kért iratokat.

Nem feltételezte, hogy a pályázati pénzekkel bármiféle visszaélés történhet és csak a nyomozás során, a nyomozó hatóágtól értesült a problémákról. Büntetőjogi felelősségét nem ismeri el.

K. T. vádlott már az egyesületek elnöki posztjának elvállalásakor tisztában volt azzal, hogy azok pályázati források megszerzése érdekében jönnek létre. [...] Hozzájárult, hogy a címére kerüljön bejegyzésre a XXI. Sz. K. Egyesület, a Sz. M. M. Egyesület és a H. Egyesület, amelyek hivatalos leveleit szintén átvette, és K. F.-nek továbbította. *[Ezen túlmenően is voltak még feladatai más egyesületekkel kapcsolatban. A bírósági iratok tanúsága szerint is többször kért ki iratokat. Amikor az A. Egyesület alapszabályát kérte ki, tapasztalnia kellett, hogy a szervezet hamis okirat alapján került bejegyzésre. Az alapszabályokon szereplő aláírásokra nézve maga is úgy nyilatkozott, hogy azok nem tőle származnak. J. A. tanú vallomásaiban elmondta, hogy többször is hallotta, hogy K. T. a nevében szereplő szervezetektől]*

szeretne megválni, de nem tudott, mert nem volt tényleges tagság, azaz nem tudott ki előtt lemondani.]

K. T. a pályázatokkal összefüggésben Z. J.-ről nem tesz említést [...] az ügyintézők kapcsán, azonban K. F.-cel és L. I.-nal folytatott telefonos és személyes egyeztetések alkalmával fel kellett hogy merüljön az, hogy a pályázatok és az elnyert összegek végső soron Z. J.-hoz kötődnek. Bár a vádlott maga nem hivatkozik Z. J.-ra a pályázatokkal összefüggésben, a tárgyaláson, erre irányuló kérdés kapcsán nem tagadta, hogy már a pályázati tevékenység folyamán kiderült számára, hogy azokhoz Z. J.-nak van valami köze, de ezt nem tudta konkretizálni. *[Egy rögzített telefonbeszélgetésből kitűnik, hogy Z. J. igyekszik felvenni a kapcsolatot K. T.-sal, még mielőtt a nyomozó hatóság ezt megtenné. Tartanak attól, hogy mivel K. T. egyesületei az ő lakcímeire vannak bejelentve ő is a hatóság látókörébe kerül. Z. J. aggódott, hogy amennyiben nem sikerül elérni K. T.-t esetleg rá nézve hátrányosan nyilatkozik. Ennek kapcsán Z. J. a következőket mondta, „Még egy dolgot akartam neked, ha tételezzük fel, hogy ahhoz a fasz K.-hoz kimentek délelőtt, vagy kimennek és az a barom azt mondja, hogy X. Y. kérésére tett mindent” ... Z. J. félelmei arra utalnak, hogy K. T. tudott a közte és az egyesületek közötti kapcsolatáról. Végül sikerült elérni K. T.-t, amely beszélgetés összességében beavatottságára utal...]*

[...] A vádlottak tagadásával szemben a felsorolt bizonyítékok együttes értékelése alapján azonban alappal vonhatjuk le azt a következtetést, hogy az elnökök tisztában voltak azzal, hogy az egyesületek valójában nem léteznek, a pályázati célok nem valósultak meg, ennek ellenére a pályázati tevékenység sikere érdekében együttműködtek Z. J.-sal.

V. Zs. J. vádlott vallomását röviden a következőképpen lehet összefoglalni: 2000. év nyarán, egy balatoni táborozáson ismerkedett meg Z. J.-sal, aki felkérte az E. H. É. Alapítvány kuratóriumának elnöki posztjára. Z. J. megnyugtatta, hogy ez valódi elfoglaltságot nem jelent számára, hiszen az alapítványt ténylegesen az ügyvivők és segítők fogják működtetni, amely konkrétan ifjúsági rendezvények megszervezését jelenti. A felajánlott pozíciót elfogadta, de tiszteletbeli elnöknek tekintette magát. Az alapítvány nevében egyetlen dolgot tett, K. Cs. segítségével bankszámlát nyitott, arról azonban pénzt soha nem vett le, így nem is kell elszámolnia semmivel. [...]

Ezzel szemben a beszerzett bizonyítékok alapján az állapítható meg, hogy V. Zs. tisztában volt azzal, hogy milyen tevékenységben vállalt szerepet.

V. Zs. úgy lett az alapítvány elnöke, hogy azzal összefüggésben semmiféle okiratot nem kellett aláírnia. Ezt a körülményt maga is kiemelte vallomásában. *[Amikor Z. J. arra kérte, hogy nyissa meg az alapítvány bankszámláját, számlanyitási jogosultságát okiratokkal kellett igazolni, melyet az őt kísérő K. Cs. biztosított. Tudta tehát, hogy szabálytalan körülmények között került sor az elnöki bejegyzésre, ennek ellenére közreműködött a bankszámla megnyitásában... Tárgyaláson tett vallomásból megállapítható, hogy V. Zs. tudta, hogy az alapítvány ISZM-es rendezvényeket fog szervezni pályázati pénzekből].*

V. Zs. a tárgyaláson azt állította, hogy az alapítvány tevékenységéről semmit nem tudott, annak munkájában nem vett részt, ennek ellenére a nyomozati szakban történt kihallgatásai során egy működő szervezetként festette le, kuratóriumi ülésekkel, programokkal, amelyeken időnként ő is részt vett. A tárgyaláson mindezt már valótlan állításnak nevezte és kijelentéseit azzal magyarázta, hogy úgy akarta feltüntetni magát, mint aki valamiféle tevékenységet végzett az alapítványnál.

Ez a magyarázat azonban nem meggyőző annak fényében, hogy saját szerepével kapcsolatban már a nyomozás során is hangsúlyozta, hogy tiszteletbeli elnöknek tekintette magát, és minden munkát a segítők végeztek. Mi szükség lett volna saját tevékenységének hangsúlyozására? Sokkal inkább fontos volt az számára, hogy a hatóság szemében működő szervezetként jelenjen meg az alapítvány, hiszen egy nem működő szervezet pályázati tevékenysége a hatóságban gyanút ébreszthetett volna.

Az a körülmény, hogy V. Zs. a nyomozás során az alapítvány működésével kapcsolatosan valótlán nyilatkozatot tett, amit a tárgyaláson maga is elismert, azt támasztja alá, hogy tisztában volt azzal, hogy az alapítvány ténylegesen nem működött. Mindezt azokból a körülményekből is tudnia kellett, hogy az alapítvány egyetlen tagját nem ismerte [...].

Arról is tudott, hogy az alapítvánnyal pályázati tevékenység folyik, hiszen erről egyrészt Z. J. tájékoztatta *[és a telefonbeszélgetésekből is kitűnik]*, másrészt a pályázatokkal foglalkozó hivatalok időnként megkeresték, így elemi érdeke volt, hogy a nyomozás során Z. J.-sal együttműködjön, és valótlán nyilatkozatokat tegyen, az alapítványt működő szervezetként tüntesse fel. Emellett a Z. J.-sal és K. Cs.-val folytatott telefon-beszélgetéseinek egészéből is arra következtethetünk, hogy tisztában volt a Z. J. által irányított tevékenységgel és maximálisan együttműködött annak leplezése érdekében.

Mindezek alapján megállapítható, hogy V. Zs. [...] tisztában volt azzal, hogy az alapítvány nem működik, kizárólag pályázatok benyújtása céljából van rá szükség, és a pályázaton elnyert pénzből ISZM-es rendezvényeket finanszíroznak. Azzal a magatartásával, hogy az elnöki pozíciót elvállalta, a bankszámlát megnyitotta, és onnan a pénz felvételét lehetővé tette, a bűncselekmény elkövetésének sikeréhez hozzájárult, ahhoz segítséget nyújtott, míg a Fővárosi Önkormányzathoz benyújtott pályázat esetében a támogatási szerződés aláírásával a bűncselekmény elkövetésében közreműködött. *[Ismertetésre kerül az utóbbival kapcsolatos írásszakértői vélemény, amely megállapította, hogy a hamisítás ténye nem zárható ki teljes bizonyossággal...]*

A pályázati tevékenységbe **P. L. vádlott** Z. J. felkérésére kapcsolódott be. Feladata az NCA-hoz benyújtott pályázatok elkészítésében való közreműködés volt.

P. L. vallomását úgy lehetne röviden összefoglalni, hogy tisztségeinél fogva sok civil szervezettel állt kapcsolatban, így a Z. J.-hoz köthető szervezetekkel is. Előfordult, hogy Z. J. kérésére ezen szervezetek pályázati anyagát átnézte, ellenőrizte, ennél mélyebben azonban nem vett részt a pályázati tevékenységükben. [...] Tagadja, hogy tevékenységével bűncselekményt valósított volna meg.

P. L. éppen az általa is említett tisztségeinél fogva jól ismerte Z. J.-t. Köztük pályázati ügyekben rendszeres volt az egyeztetés [...] és Z. J. kérésére bizonyos szervezetek érdekében szót emelt, és más módon próbált segítséget nyújtani eredményes szereplésükhöz. P. L. ismerte azokat a szervezeteket, amelyek Z. J. érdekkörébe tartoztak és ismerte az általuk benyújtott pályázatok roppant alacsony színvonalát, valamint a beszámolók rendszeresen előforduló hiányosságait is. Mindezt látva, P. L.-nak, aki munkájából adódóan rendszeres kapcsolatban állt valóban működő civil szervezetekkel, és aki egyébként pályázatírással, sőt az NCA-ban pályázatok elbírálásával is foglalkozott, az évek során fel kellett ismernie, hogy Z. J. szervezetei körül nem mennek rendben a dolgok, a pályázati célok nem valósulnak meg. Ugyan úgy, mint ahogy a pályázati referensekben is kialakult ez a kép vallomásaikból leszűrhetően, csak az a döntési kompetenciájuk hiányzott, amivel ez ellen eredményesen felléphetek volna.

Z. J. úgy vélte, hogy az NCA-hoz benyújtandó pályázatoknak magasabb szakmai követelményeknek kell megfelelni, mint a Mobilitásnál. Ez derül ki a tárgyaláson tett következő nyilatkozatából: „azért kellett jobb pályázatokat készíteni az NCA-s kiírásoknál, mert nem lehetett belenyúlni a MÁK ellenőrzésébe. Az ellenőrzések ugyanis a megyei kirendeltségekhez voltak telepítve, és nem lehetett volna ezt úgy befolyásolni, ahogyan azt a Mobilitás esetében lehetett.”

Ezzel kapcsolatosan L. I. a következőket nyilatkozta: „Z. közölte, hogy az NCA nem a Mobilitásos „kupleráj”, itt rendben, precízen kellett menni a dolgoknak.”

Z. J. a következőket nyilatkozta róla: „P. L. szerepével kapcsolatban annyit tudok mondani, hogy tudtam azt, hogy ő már sok pályázatot adott le, rendszeresen foglalkozik pályázatok készítésével, és éppen ezért én megkértem őt, hogy nézze át azokat a pályázatokat, amelyek az NCA-nál kerülnek benyújtásra.” [...]

Ezzel szemben áll L. I. vallomása, aki szerint magát a pályázatot, az ahhoz szükséges mérleget és a beszámolókat is P. L. készítette az NCA-hoz benyújtandó pályázatok esetében. [...] K. A. tanú megerősítette a L. I. által elmondottakat abban a vonatkozásban, hogy 2005. évben valóban felkérte őt Z. J. NCA-s pályázatok elkészítésére. Kapott is ehhez adatokat, de végül a pályázatokat nem készítette el, nem is akart vele foglalkozni, valóban elérhetetlenné vált, letagadtatta magát.

[... A P. L.-től lefoglalt számítástechnikai adathordozón a vádiratban feltüntetett, és P. L. terhére rótt négy egyesület NCA-hoz benyújtott pályázatának dokumentációja megtalálható volt. Ugyanezen az adathordozón további civil szervezetek pályázati dokumentációja szerepel. Ezek között a pályázatok között szerepelnek olyan szervezetek pályázatai is, amelyek egyértelműen köthetők P. L.-hoz – kuratóriumi elnöksége vagy munkatársi kapcsolatok révén. Mindez egyértelműen azt bizonyítja, hogy az említett pályázatok elkészítése P. L.-hoz kötődik.]

Ezeket a pályázatokat a vád tárgyává tett pályázatokkal összehasonlítva megállapítható, hogy nagy formai és tartalmi azonosságot mutatnak, amely azonos készítőre enged következtetni. *[Azonos dosszié, formátum és tartalmilag sokszor szó szerint átmásolt bekezdések...]*

Az NCA-hoz benyújtandó pályázatok működési célú pályázatok voltak, ami azt jelentette, hogy a támogatás mértéke függött a szervezet költségvetésétől. Éppen ezért mérleget is csatolni kellett a pályázathoz, amiből kitűnt, hogy mekkora bevétele és költségei voltak az adott szervezetnek. A vádiratban szereplő mind a négy NCA-hoz benyújtott pályázatban olyan mérleg található, amely szerint a szervezeteknek 20 millió Ft körüli bevétele volt, ami jelentős nagyságrendű működést feltételez. Ilyen mértékű bevétellel korlátozott számú szervezet rendelkezett, amelyek már országosan is ismertek voltak. P. L., akinek tisztségeinél fogva ismernie kellett azokat a szervezeteket, akik ilyen bevétellel rendelkeztek. Ismerte is őket. Ennek ellenére tevékenyen hozzájárult a fentiekben kifejtett módon ahhoz, hogy a Z. J. személyéhez köthető négy civil szervezet NCA-s pályázatában a támogatási összeg elnyerése érdekében fiktív adatok kerüljenek feltüntetésre. [...]

[Az említett adathordozón szereplő dokumentumok is alátámasztják, hogy Z. J. és P. L. között az érdekkapcsolat szorosabb volt annál, mint amelyről ők beszámolnak. A szoros együttműködésre utal P. L.-nak a vád tárgyává tett pályázatok esetében kifejtett tevékenysége – a beérkező hiánypótlásokat regisztrálta, és azokra a választ továbbította a szükséges hiánypótlásokkal együtt...]

Összhangban van ezzel L. I. vallomása, amikor arról beszél, hogy az NCA-s pályázatok hiánypótlási felhívásait P. L.-hoz kellett továbbítani.

Ezen túlmenően nem szabad megfeledkezni arról az iratról sem, amelyben P. L. különböző feladattal bízza meg munkatársait az érdekkörébe tartozó civil szervezetek vonatkozásában. Az ebben szereplő mondatok is arra utalnak, hogy elmélyült érdekkapcsolat volt Z. J. és P. L. között.

Összefoglalva tehát megállapítható, hogy a pályázatírással foglalkozó P. L.-től lefoglalt adathordozón megtalálhatók a vád tárgyát képező pályázatok más civil szervezetek, köztük a saját alapítványának pályázata mellett. Ezek a pályázatok azonos kiírásra, közel azonos időben készültek, nagyfokú tartalmi és formai azonosságokat mutatnak. A pályázatok elkészítése a vádiratban szereplő többi pályázattal összevetve nagyobb felkészültséget igényeltek és ezek elbírálásánál Z. J. kapcsolataira nem támaszkodhatott. Mindez L. I. állítását támasztja alá, miszerint P. L. nem csak átnézte, hanem maga készítette a Z. J.-hoz köthető szervezetek NCA-hoz benyújtott pályázatait.

*****

Láthatjuk tehát, hogy a vádlottak részt vettek, és különböző feladatokat láttak el a pályázati tevékenységben, amely nem ért véget a pályázatok benyújtásával.

A felvett támogatásokkal ugyanis kötelesek voltak elszámolni. Ennek elmaradása a támogatás visszavonását eredményezte volna. Ez a körülmény azonban önmagában nem jelenthetett kellő fenyegettséget a vádlottak részére, hiszen a visszavont támogatás behajtása az egyébként nem működő szervezetektől amúgy sem vezetett volna eredményre. A beszámoló elkészítésétől azonban sok esetben a támogatás teljes összegének kiutalása, illetve újabb pályázatok, kérelmek benyújtásának lehetősége függött.

Az elnyert támogatás kiutalása szempontjából a pályázatok lehetnek elő-, utó-, vagy vegyes- finanszírozásúak. Előfinanszírozott pályázat esetében a támogatási szerződés megkötését követő 30 napon belül, az utófinanszírozott esetében csak a pénzügyi és szakmai beszámoló jóváhagyását követően került sor az elnyert pénz kiutalására. Vegyes finanszírozás esetében az utalás több részletben történt, az utolsó részletet azonban itt is a beszámoló jóváhagyása után fizették ki.

A vádiratban szereplő pályázatok többsége vegyes finanszírozású volt, ami azt jelentette, hogy a támogatás teljes összegéhez csak a beszámoló benyújtását, illetve jóváhagyását követően juthattak hozzá.

Ettől függetlenül is elemi érdeke volt a vádlottaknak, a beszámoló elkészítése, hiszen a pályázati kiírások olyan szervezetekre korlátozták a részvételt, amelyeknek nem volt előző időszokról lezártan pályázata. Így tehát a beszámoló elmaradása a pénzforsz elapadását jelentette volna.

Korábban már volt arról szó, hogy a beszámolók elkészítése 2003-tól L. I. és Ö. A. feladata volt. Mivel már a benyújtott pályázatok is a fantázia szüleményei voltak, nem valós adatokon alapultak, a feltüntetett programok nem kerültek megrendezésre, így az azok megvalósulását igazolni hivatott beszámolók is szükségképpen fiktívek voltak. *[... Mindezt alátámasztja L. I. vallomása is. Valamint a pl. a csatolt jelenléti ívek, amelyek hamis adatokat tartalmaztak, már csupán a nem létező tagságból kifolyólag is.]*

A beszámolók hiánypótlásai kapcsán L. I. tartotta a kapcsolatot a pályázatkezelőkkel, amelyet a kihallgatott referensek [...], valamint a pályázati iratokban található e-mailek és aláírások minden kétséget kizáróan alátámasztanak.

****

Z. J. számára az anyagi erőforrások megteremtése érdekében fontos volt, hogy pályázatai minél nagyobb számban sikeresek legyenek. Tisztában volt azzal, hogy a pályázatok, beszámolók gyenge színvonalúak, és hamis számlákat, okiratokat tartalmaznak. Bízott azonban érdekérvényesítő képességében. Mint ismert politikus kapcsolatait arra használta fel, hogy az érdekkörébe tartozó civil szervezetek pályázatainak és egyedi támogatási kérelmeinek eredményességét előmozdítsa. Míg a pályázati tevékenységgel összefüggő adminisztratív munkát vádlott társaival elvégeztette, azok pozitív elbírálásának előmozdítása, valamint a beszámolók elfogadtatása az ő feladata volt. Ennek érdekében aktív tevékenységet fejtett ki. A pályázatokról döntést hozó szerveknél bejártatott kapcsolatai voltak. [...]

O. T. tanúkihallgatásán beszámolt arról, hogy Z. J. személyesen és a minisztérium vezetésén keresztül is megkereste a hozzá kötődő civil szervezetek érdekében. Ennek a kérdésnek eleget tett és támogatta ezeket a szervezeteket. [...] Az egyedi támogatási kérelmek esetében O. T. volt az érdemi döntéshozó. Amennyiben a Z. J. szervezetei által benyújtott kérelmek a minimális tartalmi és formai követelményeknek megfelelt, annak támogatásáról döntött. [...]

A minisztériumi ügyintézőkhöz hasonlóan a Mobilitas referensei is tapasztalták, hogy bizonyos pályázati kör előnyt élvez másokhoz képest. Ők L. I. személyéhez tudták kötni ezeket az egyesületeket, mert képviselőjükben mindig ő járt el. [...] A Mobilitas pályázati igazgatója, szintén beszámolt az O. T. által közvetített befolyásolási törekvésekről. [...]

A Z. J.-hoz köthető pályázatokkal rengeteg probléma merült fel, így nem egy esetben a minisztérium irányába a támogatás visszavonására tettek javaslatot. Ez azonban egyetlen esetben sem történt meg, az is előfordult, hogy a minisztérium teljesen indokolatlanul újabb haladékot biztosított a hiányok pótlására.

A Mobilitas nemzetközi igazgatója is arról számolt be, hogy Z. J. közvetlenül próbált nyomást gyakorolni rá bizonyos pályázatok sikeressége érdekében. [...]

Az e körben meghallgatott tanúk vallomása teljesen összhangban van egymással és alátámasztják a L. I. által elmondottakat. Egyértelműen bizonyítják, hogy Z. J. közvetlenül, vagy a döntéshozatalra befolyással bíró személyeken keresztül gátlástalannak nevezhető, de sikeres befolyásolási tevékenységet folytatott a szervezetei által benyújtott, rendkívül alacsony színvonalú, a minimális szakmai követelményeknek sem megfelelő pályázatok, egyedi támogatási kérelmek eredményessége érdekében.

A lobby tevékenység kapcsán mindenképpen reagálni kívánok Z. J. ezzel kapcsolatos álláspontjára. A vádlott több alkalommal hangsúlyozta, hogy Magyarországon politikai kormányzás folyik, és természetes dolog, hogy a pályázatok elbírálása kapcsán különböző politikai preferenciákat próbálnak érvényesíteni, illetve, hogy ebben a körben különböző egyeztetések folytak kormányoldal és egyéb oldalak között. Z. J. tárgyi tévedésben van akkor, amikor ezt jogszerű magatartásnak véli, és jól rámutat helytelen gondolkodásmódjára. Le kell szögezni azt, hogy politikai preferenciákat érvényesíteni, lobby tevékenységet kifejteni politikai egyeztetéseket folytatni kizárólag a pályázati célok megfogalmazásakor szabad és lehet. A pályázati kiírásra beérkezett pályamunkákat a pályázati kiírásban foglalt formai és

tartalmi kritériumok alapján kell elbírálni, minősíteni és ez alapján támogatásban részesíteni, vagy elutasítani. A pályázatok értékelése kapcsán nem lehet a pályázati célokban megfogalmazottakon túli, más preferenciákat, egyeztetéseket érvényesíteni.

*****

Z. J., mint a fiktív pályázati tevékenység irányítója a nyomozás megindulását követően is próbálta kézben tartani az eseményeket annak érdekében, hogy a felelősségre vonást elkerüljék, vagy legalábbis az a lehető legkevesebb érdeksérelemmel járjon mind az érintettek körét, mind a megállapítható bűncselekmény súlyát illetően. Ennek érdekében pozícióját és kapcsolatrendszerét felhasználva erőfeszítéseket tett az eljárás megszüntetése érdekében.

Ehhez segítséget várt L. P.-től, ezért többször felvette vele a kapcsolatot és vázolta neki az ügy állását. *[Erről szólnak a lehallgatott telefonbeszélgetések, így pl. Ó. A.-sal és dr. Sz. Zs.-tal folytatott telefonbeszélgetések, amelyek során Z. J. beszél rendőrségi és BM-es kapcsolatairól...]*

L. I. vallomását megerősítette W. D. tanú, aki elmondta, hogy 2006. év végén, vagy 2007. év elején felkereste K. F. különféle iratokat, leveleket adott át részére azzal, hogy azokat rejtse el. K. F. arra is megkérte, hogy a pártirodán lévő számítógép winchesterét cserélje ki.

A lehallgatási anyag ugyancsak alátámasztja L. I. vallomását és igazolja, hogy Z. J. a bizonyítékok eltüntetése érdekében intézkedett. *[...]*

Z. J. kitalálta a védekezés irányát is, és igyekezett elérni, hogy társai ennek megfelelő vallomások tegyenek. Megerősítette, amit e körben L. I. állított. Elismerte, hogy K.-B. L. megemlítése „védekezési taktikájának” része volt, és a védekezés összehangolása érdekében vádolt társaival, tanúkkal folytatott beszélgetéseknek, az írásos vallomások beszerzésének, L. I. Romániába küldésének célja az volt, hogy ne érjen el hozzá az ügy. Összhangban van mindez azzal a ténnyel, hogy a nyomozás során kezdetben többen is hivatkoztak K.-B. L.-ra. Így tett K. Sz. tanú is, aki azután egy későbbi kihallgatásán feltárta, hogy Z. J. a kihallgatását megelőzően kezdeményezett személyes találkozón arra kérte, hogy K.-B. L. nevét, mint a társadalmi szervezetek adminisztrációjának végzőjét említse meg, vagy legalább emlékezzen a nevére. Z. J. kérését azzal magyarázta, hogy K.-B. L. már meghalt, így minden felelősséget, ami a kérdéses szervezetek adminisztrációjához és a pénzügyi elszámoláshoz kapcsolódott, „rá lehet kenni”. *[...]*

Z. J. tehát minden eszközt igénybe vett a büntetőjogi felelősség eltusolása érdekében. A nyomozás során a védekezés kialakításában játszott irányító szerepe kétséget kizáróan igazolható.

*****

A bizonyítékok értékelését L. I. vallomásával kezdtem, aki az események részeseként, azt belülről látva tette meg vallomását. Végül, az eseményeket kívülről szemlélő tanú vallomásával zárom a bizonyítékok sorát.

Dr. I. P. üzleti és bizalmas, baráti kapcsolatban állt Z. J.-sal. Szentendrén szomszédok is voltak, így meglehetősen gyakran beszélgettek, sokat megtudtak egymásról. Z. J. pályázatokkal kapcsolatos tevékenysége sem maradt titokban Dr. I. P. előtt. Kívülállását azonban nem tudta teljesen megőrizni, ugyanis a B. Kft. egyik tulajdonosaként Z. J. kérésére hamis számlákat állított ki Z. szervezetei részére, ennek kapcsán került sor kihallgatására.

A tanú kezdetben hamis tartalmú vallomásokkal igyekezett Z. J. részére segítséget nyújtani, a tényleges tevékenységet elleplezni. A számlákról úgy nyilatkozott, hogy azok mögött valós teljesítések állnak. Miután a cégénél folytatott házkutatás eredményeként megdőlt állítása, feltárta a hamisítás tényét és feladta a Z. J.-t mindenáron védelmező álláspontját.

Részletes nyilatkozott tett a Z. J. által folytatott pályázati tevékenységről. Elmondta, hogy Z. J. több civil szervezet nevében rendszeresen pályázatokat nyújtott be, majd az elnyert pénzt a PÁRT2 céljaira fordította. A pályázatokhoz szüksége volt olyan költség számlákra, amelyek alkalmasak voltak a pályázati cél igazolására. Ezt a problémát hamis számlák beszerzésével oldotta meg, ezért volt szükség az általa kiállított hamis számlákra is. [...]

Dr. I. P. tanú vallomása lényegében összefoglalása mindannak, ami a beszerzett bizonyítékok alapján megállapítható. Vallomása teljesen összhangban van a L. I. és Ö. A. által elmondottakkal, valamint az eljárás egyéb adataival.

*****

Dr. I. P.-hez hasonló magatartást tanúsított T. T. és K. Sz. tanú is. Mindketten tagjai voltak az ISZM-nek, Z. J. mellett dolgoztak. T. T. nevére több fiktív egyesület is bejegyzés került, míg K. Sz. kezdetben a fiktív pályázatok és beszámolók megírásában közreműködött. Tanúkihallgatásaik során saját maguk és a vádlottak védelme érdekében próbálták a valós tevékenységüket elleplezni. Miután megismerték az okiratokat, illetve szembesültek azzal, hogy az ügyészség milyen információ birtokában van, feltáró jellegű vallomást tettek. [...]

*****

Ezek után a vádlottak a cselekményének jogi minősítésével kívánok foglalkozni.

A Btk. 318.§ (1) bekezdése alapján csalást követ el, aki jogtalan haszonszerzés céljából mást tévedésbe ejt vagy tévedésben tart, és ezzel kárt okoz.

A vádlottak vagyon elleni cselekménye, amely a pályázati tevékenységben merül ki, a csalás törvényi tényállásának megállapítására alkalmas. E körben utalni szükséges arra, hogy ugyanazon elkövetési magatartás értékelése a sértett személyének eltérése folytán bizonyos esetekben speciális gazdasági bűncselekmény, a Btk. 314.§ (1) bekezdésének a) pontjában meghatározott, Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértését alapozza meg.

[Elemzésre kerül a Btk. 318.§ (1) bekezdésében szereplő jogtalan haszonszerzési célzat, de jelen esetben csak a konkrét ügyre vetített elemzést ismertetjük...] A bizonyítékok értékelése alapján minden kétséget kizáróan megállapítható, hogy valójában nem létező civil szervezetek nyújtottak be pályázatokat, egyedi támogatási kérelmeket. [...] A vádlottak mindezzel tisztában voltak és már a pályázatok és a kérelmek benyújtásakor tudták, hogy a pénzt a pályázati céltól eltérően fogják felhasználni, tevékenységük célja kizárólag a pénz megszerzése volt.

Mindez haszonszerzésnek minősül, hiszen a vádlottak anyagi forrásokhoz jutottak hozzá a civil szervezeteken keresztül, egyúttal jogtalan haszonszerzés is, mivel a pályázati kiíráson a később megvalósított tényleges célra, illetőleg mivel a politikai ifjúsági szervezetek eleve ki voltak zárva a pályázati lehetőségekből, nem kaptak volna támogatást, ahhoz csakis csalárd módon lehetett hozzáférni.

A vádlottak ezzel a tevékenységükkel tévedésbe ejtették a pályázat kiíróit, és kárt okoztak az állami költségvetésnek. A megtévesztő magatartás és a kár bekövetkezése közötti okozati összefüggés megállapítható. Cselekményüket, amely a csalás törvényi tényállását

kimeríti, azonos sértett, azaz a Magyar Állam szerveinek sérelmére követték el, így cselekményük egy rendbeli lesz. [...]

A vádbeli azon cselekmények, amelyek minősítése a csalás büntette, egyúttal folytatólagosan elkövetettnek is minősülnek. [*Leírásra kerül a folytatólagosság Btk.-beli fogalma.*] Jelen ügyben a sértett azonos, a vádlottak újra és újra ugyanazon szervezetek égisze alatt nyújtják be pályázataikat, ráadásul rendre ugyanazon kiíró szervezetekhez, tehát elhatárolásuk az ugyanolyan bűncselekmények elkövetésére egységesnek tekinthető, és nem alkalomszerű. A rövid időköz az irányadó gyakorlat alapján legfeljebb a néhány hónapos időtartamig terjedhet, ugyanakkor jelen ügyben az a speciális helyzet állt elő, hogy a különböző kiírók, állami szervek többnyire éves bontásban, az év meghatározott időszakában teszik lehetővé a pályázatok benyújtását. Mindez azt jelenti, hogy rövid időszakot eleve ahhoz képest szükséges megállapítani, hogy a bűncselekmények elkövetésének ideje nem tetszőleges, hanem ezekhez a kiírásokhoz kötött. Mivel nem volt olyan év, amikor ne pályáztak volna a vádlottak, a folytatólagosság az ügyészség álláspontja szerint megállapítható, annál is inkább, mert egyedi támogatási kérelmek benyújtására is sor került, amelyek a pályázati időszakok közben tették lehetővé további források megszerzését.

A csalás tényleges minősítése az elkövetési érték és az üzletszerűség, mint felminősítő körülmény alkalmazása alapján állapítható meg. II. r. vádlott esetében a cselekménye azért kísérlet, mert a hozzá köthető pályázatok által megszerezni célzott összeg a különösen nagy kár alsó határát meghaladja, a ténylegesen bekövetkezett kár azonban nem, így a súlyosabb cselekmény kísérletének megállapítása indokolt. A többi vádlottnál ilyen eltérés nem merült fel, így mindegyikük esetében befejezett cselekmény megállapítására kerülhet sor.

A minősítés körében utalni szükséges arra is, hogy noha a vádlottak cselekménye a folytatólagosság folytán törvényi egységbe olvad, így egységes egészként értékelendő, a konkrét elkövetési mechanizmus sajátosságai miatt az egyes rész-cselekmények ennél szorosabban is összefüggenek. A vádbeli cselekmények egy csalás-sorozatot valósítanak meg, amelynél minden egyes konkrét pályázathoz vagy egyedi támogatási kérelemhez kapcsolódó pénzkizutalást még követ egy beszámoló-készítés, amely a hamis számlák és egyéb hamis okiratok felhasználásával nem csupán a már elkövetett cselekményt próbálja fedezni, hanem egyúttal lehetőséget teremt az újabb rész-cselekmény elkövetésére is. [...]

Éppen ezért, minden olyan vádlott, aki a hamis látszatnak a fenntartásban közreműködött, elkövetője a csalásnak, akár a pályázatokkal kapcsolatos konkrét tevékenységben, akár a szervezetek látszólagos működésének a fenntartásában, a pénzek levételében merült is ki cselekvősege.

Az ügyészség I-VII. r és IX. r vádlottak cselekményét üzletszerűnek és bünszervezetben elkövetettnek is minősítette. [*Leírásra kerül az üzletszerűség fogalma.*]

A vádlottak ezzel összefüggésben kifejtették, hogy tevékenységükért pénzt, ellenszolgáltatást nem kaptak, abból semmiféle hasznuk nem származott. Ez a vádlotti védekezés csak részben fogadható el. Az eljárás során valóban nem sikerült kétséget kizáróan bizonyítani azt, hogy a pályázati tevékenységben való részvételükért konkrét anyagi ellenszolgáltatásban részesültek volna. Ugyanakkor az üzletszerűség, mint minősítő körülmény megállapításának a törvény szerint nem feltétele, hogy a haszon közvetlenül az elkövetőnél realizálódjon.

Feltétel azonban, hogy a cselekményt ne elszigetelt, alkalomszerű megvalósítás, hanem a rendszeres haszonra törekvés jellemezze, amely a vádlotti magatartásokban tetten érhető, hiszen azt éveken át tartó, rendszeres, folyamatos pályázati tevékenység, a bűnelkövetésre

való berendezkedés jellemezte, a PÁRT2 jövedelemszerző forrásának megteremtése érdekében. [...]

A kifejtettek alapján a vádlottak cselekménye üzletszerűen elkövetettnek minősül.

A vádirat a vádlottak közül nyolc személy terhére a vagyoni elleni bűncselekmények bünszervezetben történő elkövetését róta. A lefolytatott bizonyítási eljárás alapján ezt a minősítést indokolt fenntartani. [...]

Ami a bünszervezet megvalósulásának konkrét vizsgálatát illeti, két fő irányt szükséges kijelölni. A módosított vádirati tényállás alapul vételével ki kell mutatni, hogy a bünszervezet egyes fogalmi elemei hogyan jelennek meg az elkövetők magatartásában, másrészt pedig további eldöntendő kérdésként merül fel, hogy a jelen vádbeli cselekmények a bűnözés tényleges megszervezésének első büntetőjogi lépcsőfokán, a bünszövetség szintjén túllépnek-e.

[A bünszervezet Btk.-ben szereplő fogalmának ismertetésétől és elemzésétől szintén eltekintünk, hangsúlyt fektetve inkább mindazon tényezőkre, amelyek jelen esetben alapozzák meg e minősítést...]

I. [...] A törvényi minimum-létszám meghatározása jelen ügyben alapvető problémát az ügyészség megítélése szerint nem jelent, ugyanis a bünszervezet a vád szerint nyolc főből állt. A szervezet tagjai a vádbeli időszakban két kivétellel azonosak. [...]

II. A bünszervezetnek hosszabb időre szervezettnek kell lennie, amely a vádirati tényállást alapul véve akár az időtartamot, akár a viszonylagos állandóságot figyelembe véve kétséget kizáróan megállapítható. [...]

III. A bünszervezet megállapításának további kritériuma, hogy az elkövetői csoport összehangoltan működjön. [...] A többlet, amely miatt jelen ügyben indokolt a bünszervezeti minősítés, több részelemből tevődik össze.

Egyrészt a szervezeten belül a hierarchiának legalább két szintje létezik, ugyanis a tanúvallomásokból, vádlotti vallomásokból és a telefonbeszélgetésekből megállapítható, I. r. Z. J. irányító szerepet tölt be. Ő koordinálja a pályázatok megírását, beadását, ő az, aki a számlákra beérkező, majd onnan készpénzben felvett összegeket átveszi. Ugyancsak I. r. vádlott határozta meg, hogy ki milyen feladatot lásson el, részben ő biztosítja az infrastrukturális hátteret is, például saját irodáinak, eszközeinek a rendelkezésre bocsátásával. *[Azonban a vádlott társak a pályázati tevékenység egészével, céljával, motivációival is tisztában voltak...]*

A másik aspektus, amelyből az irányadó gyakorlat alapján a bünszervezet összehangolt működésére vonható le megalapozott következtetés, nem más, mint a külvilág felé történő egységes fellépés megléte. Jelen ügyben az elkövetett bűncselekmények jellegére, a csalárd, megtévesztő elkövetési módra figyelemmel megállapítható, hogy a szervezet elemi érdeke volt működésének titokban tartása, annak a látszatnak a fenntartása, hogy valóságosan működő társadalmi szervezetek tényleges programokra kérnek és kapnak támogatást. [...]

Ami viszont a tevékenység jellegétől függetlenül a bünszervezetek többségénél, így a jelen vádirattal érintett bünszervezetnél is a külvilággal szembeni egységes fellépés fokmérője lehet, az a vádlottaknak a büntetőeljárás megindulása után tanúsított magatartása. E vonatkozásban a bizonyítékok egész tárháza áll a bíróság rendelkezésére.

Jelen ügyben ugyanis a büntetőeljárás megindulását követően igen nagy vádlotti aktivitás figyelhető meg. *[A perbeszéd során többször is elhangoznak a védekezés összehangolására irányuló tevékenységek, így újbóli összefoglalásuktól eltekintünk...]*

Összefoglalva tehát minden kétséget kizáróan a vádlottak egymással szorosan együttműködve, egységesen léptek fel a hatósági eljárás ellenében, amelyben több vádlott-társuk is segítette őket, így különösen azok, akiket az ügyészség bűnpártolással is vádol. E fellépés valamennyiüknél a bizonyítékok elrejtését, a felelősségre vonás lehetőség szerinti elkerülését célozta.

IV. A bűnszervezet tagjainak, a bűnözői csoportnak a célja, hogy ötévi, vagy azt meghaladó szabadságvesztéssel büntetendő szándékos bűncselekményeket kövessen el.

E körben megállapítható, hogy a vád tárgyává tett cselekmények között a bűnszervezet minden tagja legalább a Btk. 318.§ (1) bekezdésébe ütköző, és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő csalás büntetvével van megvádolva. [...]

Tekintettel arra, hogy a vádbeli vagyoni elleni cselekmények az egyes, a bűnszervezeti minősítéssel érintett vádlottak esetében a folytatólágosság törvényi egységébe olvadnak, vizsgálni szükséges, hogy az egyébként önállóságukat elveszített részecselekmények is megfelelnek-e a fenti kritériumoknak. Részecselekménynek ebből a szempontból az egyes pályázatok tekinthetők, és csalásokról van szó, így az ezekhez kapcsolódó kár összege határozza meg azok minősítését. Valamennyi érintett vádlott esetében fennáll ugyanakkor az üzletszerűség, mint minősítő körülmény, így a definícióban írt cél eléréséhez legalább a nagyobb értékre, üzletszerűen elkövetett csalást kellett megvalósítaniuk, hogy kimerítsék a részecselekmények, azaz az egyes pályázatok között kell olyannak lenni, ahol az okozott kár a 200.000 Ft-ot meghaladja. Ez valamennyi, a bűnszervezeti minősítéssel megvádolt vádlottra igaz, így a megkívánt követelmények teljesülnek.

Természetesen a bűnszervezet tagjainak nem kell pontosan azzal tisztában lenniük, hogy az általuk elkövetett bűncselekmények milyen büntetési tétellel rendelkeznek. A törvényi definíció a célzott cselekmények tételkeretének meghatározásával azt hivatott kifejezni, a bűnszervezet társadalomra veszélyességét az elkövetett, vagy elkövetni szándékozott cselekmények jelentős tárgyi súlya adja.

V. E megállapítás kapcsán a bűnszervezet tagjainak tudattartamát is vizsgálni szükséges. A perbeszéd korábbi részében, a bizonyítékok részletes ismertetése során kitértem arra, az egyes vádlottak tudata mire terjedt ki, ez alapján mondható ki bűnösségük a vagyoni elleni és más bűncselekmények elkövetésében.

Ehhez képest a bűnszervezeti minősítéssel érintett vádlottak esetében bizonyos többlettartam szükséges. Ez a többlet a bűnszervezet definíciójában meghatározott alapvető jegyeknek a konkrét alapbűncselekmény elkövetéséhez kapcsolódó felismerését jelenti. A beszerzett bizonyítékokból kiviláglik, hogy valamennyi, a bűnszervezeti minősítéssel érintett vádlott kapcsolatban állt legalább az I. r. vádlottal, illetőleg egynél biztosan több alkalommal tőle saját részfeladatára vonatkozó utasítást is kapott. [...] Megjegyzendő, hogy ez a minimum, de a vádlottak közül lényegében mindenki ismert mindenkit, többen egymással is kapcsolatban álltak. Valamennyi vádlott tisztában volt azzal is, hogy hosszabb időn keresztül, rendszeres, ugyanazon személyek által végzett pályázati tevékenység folyik a társadalmi szervezetek nevében [...].

Mindezek alapján a felsorolt vádlottak a tények szintjén a tartós, szervezetszerű, részben hierarchikus működéssel, az összehangoltsággal, a résztvevők körével, számával tisztában voltak, cselekményeiket e keretbe ágyazva követték el, és ami igen fontos, a szervezetek számukra nyilvánvaló fiktitivásánál fogva e tevékenység alapvetően jogellenes voltával is

tisztában kellett lenniük, azaz azzal, hogy a vázolt működési keretek jogellenes célt szolgálnak.

VI. A vádirati, illetőleg a végindítványbeli minősítés V. r. K. Cs. esetében is bünszervezetben történő elkövetést mond ki. *[V. R. vádlott 2000 és 2002 között végzett a pályázatokkal kapcsolatos tevékenységet, így esetében eltérő bünszervezet-fogalom alkalmazása szükséges, amely azonban igaz Z. J. ugyanezen időszak alatti tevékenységére is. Azonban ez a 2002. április 1. napja előtt hatályos bünszervezet fogalom a tényállás és bizonyítékok alapján szintén megállja a helyét.]*

Az ügyészség álláspontja szerint a csalással vádolt vádlottak közül Z. J.-t mint felbujtó, a többieket mint társtettesek követték el a bűncselekményt. *[Ezt követően ismertetésre kerül a társtettes és felbujtó fogalma.]*

A pályázatírásra létrejött bünszervezet irányítását *[Itt újra ismertetésre kerül Z. J. milyen szerepet töltött be...]* Elmondható tehát, hogy az általa kitervelt bűncselekmények végrehajtásában közreműködő vádlott társaiban az ő irányító, feladat-meghatározó és feladatelosztó tevékenysége alakította ki a bűncselekmény elkövetésének szándékát. Z. J. vádlott tisztában volt azzal, hogy vádlott társai az ő felkérése és ráhatása nyomán vesznek részt a bűncselekmények elkövetésében és azzal is, hogy milyen bűncselekményt valósítottak meg, így felbujtói felelőssége az általa irányított bünszervezet tagjai által elkövetett bűncselekményekért megállapítható.

A bünszervezet többi tagja a neki kiosztott feladatokat ellátta úgy, hogy tisztában volt azzal, hogy magatartása bűncselekményt valósít meg és azzal is, hogy társai ugyanezen bűncselekmény megvalósítása érdekében további részfeladatokat látnak el. Mivel magatartásuk együttesen eredményezte a csalás törvényi tényállásának megvalósulását, társtettesként vádolta őket az ügyészség.

*****

A konkrét büntetőjogi felelősség megállapítása érdekében vizsgálni kellett azt is, hogy a vádlottak melyik pályázat benyújtásával kapcsolatosan fejtették ki a vázolt magatartásokat.

A vádlottak büntetőjogi felelősségét ugyanis csak azon pályázatokkal összefüggésben lehet megállapítani, amelyek esetében kétséget kizáróan igazolható személyes közreműködésük.

E tekintetben a vádlotti vallomások, L. I. vallomása, a pályázati iratanyagokban fellelhető adatok, a tanúként kihallgatott pályázati referensek, az igazságügyi írásszakértői és számítástechnikai szakértői vélemények alapján a módosított vádirati tényállásban foglaltak egyértelműen megállapítható.

A H. Egyesület II/8. vádpontban nevesített pályázatával jogosulatlanul megszerzett támogatás forrását nem az állami költségvetés, hanem az Európai Unió biztosította. Ezért ennek a támogatásnak a megszerzésében közreműködő vádlottak, konkrétan Z. J. és K. F., magatartásukkal nem a csalás, hanem az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése büntetést valósítottak meg.

X.

V. Zs. és Ö. A. vádlottakat, mint az E. H. É. Alapítvány kuratóriumának bejegyzett elnökeit az ügyészség azzal vádolja, hogy az alapítvány részére könyvelést nem vezettek, majd

az elrendelt ügyészségi vizsgálat miatt azt utólag elkészítették ugyan, de a könyvelésében hamis számlákat szerepeltettek. Ezzel megsértették a számviteli törvény rendelkezéseit, és az alapítvány Kiskunhalasi Városi Ügyészség 2005. évben végzett vizsgálata során az alapítvány vagyoni helyzetének áttekintését, ellenőrzését megnehezítették.

L. I. vallomásából tudjuk, hogy az ügyészségi vizsgálat megindulásakor az alapítvány nem rendelkezett könyveléssel. Már folyt a vizsgálat és bizonyos iratok leadásra is kerültek, amikor Z. J. kiskunhalasi ismerősét, V. B.-t kérte meg, hogy azt utólag készítse el. [...]

V. B. lényegében megerősítette a L. I. által elmondottakat. 2005. tavaszán kapott felkérést az alapítvány könyvelésének utólagos elkészítésére, amit el is végzett. *[Arra már nem tudott visszaemlékezni, hogy kitől kapta a megbízást.]*

A vallomásokból tehát egyértelműen megállapítható, hogy az E. H. É. Alapítvány egyáltalán nem rendelkezett könyveléssel *[... Azt az ügyészségi vizsgálat elrendelését követően utólag készítették el...]*

[A számlák fiktív voltát L. I. vallomása és az Ö. A. és Z. J. között folyó telefonbeszélések is alátámasztják.]

V. Zs.-nak a könyvelés utólagos elkészítésben, nem volt konkrét szerepe, azonban elnöksége ideje alatt az alapítvány könyvelését nem készítette el és ezzel a számviteli törvény szerinti egyes egyéb szervezetek beszámoló készítési és könyvvezetési kötelezettségeinek sajátosságairól szóló 224/2000. (XII.19.) Korm. rendelet 6. és 8. §-ában foglaltakat megsértette.

Mindezek alapján Ö. A. és V. Zs. vádlottak felelősége a számvitel rendje megsértésének vétségében megállapítható.

XI.

2006. évben a T. M. Alapítvány pályázatot írt ki civil szervezetek részére. A pályázaton való részvétel feltétele volt, hogy a pályázó rendelkezzen egy országgyűlési képviselőjelölt ajánlásával.

K. Á. kezdeményezésére a Z. J.-hoz kötődő két civil szervezet, így az Y-G. Egyesület és a Sz. M. M. Egyesület nevében, a választási kampány finanszírozása céljából pályázat benyújtására került sor a T. Alapítványhoz. Az elnyert 500-500.000 Ft támogatást nem a pályázatban megjelölt célokra, hanem egyéni országgyűlési képviselőjelöltek választási kampányában használták fel, amelyről a képviselőjelölteknek nem volt tudomásuk.

K. Á. büntetőjogi felelősségét elismerte. Elmondta, hogy ismert volt előtte L. I. civil szervezetekhez való kötődése, ezért hozzá fordult, hogy két egyesület nevében nyújtsanak be pályázatot. *[Itt részletezésre kerülnek a pályázás körülményei, a pénz átvételével és felhasználásával és az elszámolással kapcsolatos bizonyítékok. Az elszámolás alapjául ebben az esetben is hamis számlák szolgáltak. K. Á.-nál foganatosított házkutatás során a pályázat egy példánya, valamint a becsatolt számlák is előkerültek, tehát a házkutatás eredménye alátámasztotta K. Á. szerepét.]*

L. I. a lényegyet tekintve egyezően nyilatkozott K. Á.-dal. *[Vallomása részletes ismertetésétől eltekintünk. K. Á.-hoz képest annyival mond többet, hogy egyértelműen megfogalmazza, hogy a pályázat benyújtására kampánycélból került sor, valamint megemlíti Z. J.-t.]*

Z. J. nem tagadta, hogy tudott a T. Alapítvány által kiírt pályázatról. [...] A pályázat céljával kapcsolatosan a következő nyilatkozatot tette: „ez a pályázat választókerületekre volt kiírva választási időszakban, így pontosan tisztában volt mindenki azzal, hogy ez a pályázat milyen célt szolgál.” L. I. és Z. J. vallomásaikban meg is fogalmazzák, hogy már a pályázat

benyújtásakor valamennyien tisztában voltak azzal, hogy az egyesületek a pályázatban foglaltakat nem fogják megvalósítani [...].

A beszámolóhoz csatolt számlák kapcsán F. G. vádlott elismerte, hogy azokat ő állította ki a W.-T. Kft. nevében. A nála folytatott házkutatás során előkerültek a kérdéses számlák tőpéldányai és a W.-T. Kft. bélyegzője, amely egyértelműen alátámasztja bűnösségét. *[Elmondta, hogy a számlák kiállítására Dr. Sz. G. kérte meg, majd a számlákat is neki adta át. Dr. Sz. G. tagadta, hogy bármi köze lenne a számlákhoz, azok létezéséről a büntetőeljárás alatt szerzett tudomást...]*

Az eljárás során nem merült fel arra nézve semmiféle adat, hogy F. G.-nak bármiféle érdeke fűződne ahhoz, hogy Dr. Sz. G.-ra nézve terhelő nyilatkozatot tegyen. Az ő büntetőjogi felelősségének megítélését nem befolyásolja, hogy a hamis számlát K. Á. vagy Dr. Sz. G. kérésére állította-e ki. A nyomozás során tett vallomásai e tekintetben teljesen következetesek. Némi ellentmondás a találkozások száma, az első kapcsolatba lépésük körülményei vonatkozásában felmerült ugyan. *[Az ellentmondások tekintetében viszont az eltelt időre hivatkozott.]*

Mindezekre figyelemmel indítványozom, hogy a megyei bíróság F. G. vallomását fogadja el a tényállás megállapításakor.

XIV.

A vádirat szerint K. F. vádlott 2006. júniusában, közelebről meg nem határozható időpontban H. T. vádlottnak Kiskunhalason átadta a Sz. M. M. Egyesület, a H. Egyesület és a XXI. Sz. K. Egyesület könyvelési dokumentációját azzal, hogy azokat semmisítse meg. Az iratok eltüntetésére azért volt szükség, hogy azokat az ekkor már folyamatban lévő büntetőeljárás során a hatóság ne foglalhassa le, a bizonyítás során ne használhassa fel.

Mindhárom társadalmi szervezetnek a bírósági nyilvántartás szerint K. F. vádlott volt az elnöke.

H. T. a kérésnek eleget tett és a könyvelési iratokat cégének, a H.-C. Kft.-nek a tulajdonát képező, Nissan Vanette típusú kisteher-gépkocsijában elhelyezte és ott elégette. H. T. a gépkocsi felgyújtásával leplezni próbálta, hogy szándéka ténylegesen az iratok megsemmisítésére irányult. Magatartásával a büntetőeljárás sikerének meghiúsítására törekedett.

H. T. vádlott a tárgyaláson nem tett vallomást, így csak a nyomozás során tanúként elmondott vallomása áll rendelkezésre. Ekkor elmondta, hogy K. F.-cel Kiskunhalason találkozott parkolóban, ahol K. F.-nek nem indult az autója, elromlott és arról panaszkodott, hogy ez nagy baj, mert iratokat kellett volna vinnie Kalocsára. H. T. felajánlotta a segítségét, mivel másnap éppen Kalocsára készült. Átpakolták a három doboz iratot, és megállapodtak abban, hogy másnap telefonon beszélnek és együtt elmennek Kalocsára. Másnap reggel azonban az autó nem indult, ezért rátette az akkumulátorra a töltőt. Fél óra múlva már csak azt tapasztalta, hogy az autó ég. A tüzet nem tudta eloltani, az autó belső része kiégett, így az iratok megsemmisültek. K. F.-et nem sikerült aznap felhívnia, kb. egy hét múlva beszéltek, ekkor mondta el neki a történetet. [...]

K. F. elmondta, hogy a három egyesületének könyvelését 2003-ig K.-B. L. végezte, aki 2004. márciusában elhalálozott, és az egyesületek iratai halálát követően nem kerültek elő. 2004. évtől kezdve azonban ő végezte a könyvelést, amit 2006. júniusában el akarta vinni könyvelőhöz Kalocsára, erre azonban nem került sor, mert az iratok elégték. A történéseket H. T.-ral azonos módon adta elő. Neki sem sikerült a megbeszélte időpontban felhívnia H. T.-t, így csak egy hét múlva értesült az iratok megsemmisüléséről.

Az iratok elégsét követően semmiféle irat nem keletkezett az egyesületeknél, nem nyertek pályázaton, nem részesültek adományban.

K. F. tehát mindezzel magyarázatot adott arra, hogy az egyesületeinek miért nincsenek iratai. Egyik része K.-B. L.-nál tűnt el, másik része elégett, azóta pedig nem keletkezett semmi. A K.-B. L. féle hivatkozásról a korábbi tényállások kapcsán már megállapításra került, hogy nem fedi a valóságot. Az ügyészség álláspontja szerint az iratok elégsé is ilyen valótlan hivatkozás, amelyet a következő bizonyítékok támasztanak alá.

L. I. a gépkocsiban keletkezett tüzet megrendezett akció eredményének tartja *[az általa hallottak alapján... L. I. vallomását alátámasztja Dr. Sz. Zs. vádlott vallomása is, és egy telefonbeszélgetés során is felmerül e kérdés.]*

[Dr. Sz. Zs. azt is elmondta, hogy Z. J. őt bízta meg H. T. kihallgatás előtti felkészítésével, annak érdekében, hogy ne tegyen a valóságnak megfelelő vallomást. K. F. is tart attól, hogyan alakul e tekintetben a nyomozás, amint ez a nála folytatott házkutatást követően Z. J.-sal folytatott telefon-beszélgetésből kiderül. Valamint közöttük is szó esik H. T. kihallgatásra történő felkészítéséről.]

Z. J. az ügy kapcsán a tárgyaláson kijelentette, hogy nem volt tudomása arról, hogy valaki szándékosan gyűjtötte volna fel az autót. Úgy véli, hogy a telefon-beszélgetések alapján nem tagadható le, hogy tett olyan kijelentéseket, miszerint szükségesnek tartja, hogy H. T. felkészülten menjen a kihallgatásra, de csak olyan típusú vallomásra gondolt, ami a valóságot tartalmazza. Pusztán azért aggódott, mert az iratoknak a gépkocsiban történő elégsé hamis látszatot kelhet.

Ezzel szemben L. I. és Dr. Sz. Zs. egybehangzó, egymást erősítő vallomása, az ezekkel összhangban lévő telefon-beszélgetések anyaga egyértelműen alátámasztja, hogy az iratok elégsét H. T. és K. F. szándékosan rendezte meg, amiről Z. J.-nak is tudomása volt.

XV.

XV/1.

Dr. Sz. Zs. vádlott már a büntetőeljárás megindulását megelőzően, de az alatt is segítséget nyújtott Z. J.-nak a bűncselekmény leplezése érdekében. Ilyen volt, amikor a pályázati dokumentumokban szereplő hamis számlák mellé, azok hitelességének alátámasztása érdekében valótlan tartalmú megbízási szerződéseket készített. [...]

A megbízási szerződések nem valós gazdasági eseményeket takarnak, így Dr. Sz. Zs. vádlott magatartásával közreműködött a bűncselekményből származó előny biztosításában. *[Dr. Sz. Zs. elismerte, hogy Z. J. és K. F. kérésére készített néhány visszadátumozott vállalkozási szerződést...]*

XV/2.

A pályázati tevékenységgel összefüggő bizonyítékok értékelése során már volt arról szó, hogy Z. J. védekezési taktikájának részét képezte K.-B. L. személyének a beemelése a történetbe azzal a céllal, hogy a valódi elkövetőkről a felelősséget rá hárítsa. Vádlott társaival igyekezett ezt a védekezési taktikát megismertetni, hogy valamennyien azonos tartalmú vallomást tegyenek. [...]

Z. J. attól tartva, hogy a hatóság felismerésre bemutatást kíván foganatosítani, megkérte Dr. Sz. Zs.-ot, hogy K.-B. L.-ról szerezzen fényképet, aki a kérésnek eleget tette és így a beidézt személyek kihallgatásukat megelőzően megismerhették. Dr. Sz. Zs. vádlott ezzel a magatartásával a büntetőeljárás sikerét meghiúsítani törekedett.

A vádlott elismerte a terhére rótt bűncselekményt. Elmondta, hogy Z. J. kérésére valóban szerzett fényképet K.-B. L.-ről, azt lefénymásolta és azt adta oda Z. J.-nak. Z. J. is megerősítette, hogy a fénykép beszerzésére kérte Dr. Sz. Zs.-ot. *[Z. J. és Dr. Sz. Zs. értesülve a L. I.-nál folyó házkutatásról, arról beszélnek, hogy másokhoz is el fog menni a hatóság és nem lenne jó, ha Ő. A.-hoz mennének, mivel még nincs felkészítve, nem fogja felismerni K.-B. L.-t, ezért az lenne a legjobb, ha egyáltalán nem tenne vallomást.]*

Mindezen bizonyítékok alapján egyértelműen megállapítható, hogy K.-B. L. fényképének beszerzése Dr. Sz. Zs. vádlott feladata volt és ezzel közreműködött az érintettek felkészítésében.

XV/3

A vádirat szerint Dr. Sz. Zs. vádlott 2007. októberében több alkalommal azzal a szándékkal kereste fel K. I. vádlottat, hogy valótlan tartalmú tanúvallomás tételére bírja rá. Arra kérte, hogy a Bács-Kiskun Megyei Főügyészségen folyamatban lévő, jelen büntetőeljárás során állítsa valótlanul azt, hogy a D. T. Kft., a F.-B.-J. Bt., a J.-I. Bt., C.-I. Kft. és a L. Kft. nevében kiállított számlákon túlmenően ő készítette az azokhoz kapcsolódó egyéb okiratokat, szerződéseket is.

Ez a vádirati tényállás lényegében K. I. vádlott nyomozati vallomásán alapul. Dr. Sz. Zs. azonban tagadta a K. I. által elmondottakat [...].

K. I. a terhelő vallomását a tárgyaláson benyújtott írásbeli vallomásában visszavonta. Mivel az eljárás nem merült fel olyan bizonyíték, amely alátámasztaná K. I. nyomozás során tett vallomását, nem bizonyítható kétséget kizáróan, hogy Dr. Sz. Zs. valótlan nyilatkozat megtételére próbálta volna rábírní K. I.-t.

XVI.

K. I. vádlott Z. J. kérésére több Kft. nevében hamis számlákat állított ki, amelyek a civil szervezetek összesen 12 pályázatának beszámolóiban kerültek felhasználásra. A vádlott ezzel a magatartásával közreműködött a bűncselekményből származó előny biztosításában. K. I. a nyomozás során elismerte, hogy a vádiratban nevesített hamis számlákat ő állította ki. [...]

A vádlott beismerő vallomásán túl további körülmények is azt igazolják, hogy a hamis számlák K. I.-hoz köthetők. Ilyen körülmény, hogy a számla kiállítóiként feltüntetett gazdasági társaságok valamilyen módon mind kapcsolódnak K. I.-hoz. *[... A számlák egyébként formai jegyek alapján is egyértelműen köthetők egymáshoz.]*

Az, hogy a pályázatokban szereplő hamis számlák egy része K. I.-tól származik, L. I. vallomásából is kiderül. Állítása szerint Z. J. fiktív számlákat vásárolt K. I.-tól, akivel ő maga személyesen két alkalommal találkozott, amikor számlákat vett át tőle.

Mind Dr. Sz. Zs., mind Z. J. vádlott tagadta, hogy a számlák kiállítását ő kérte volna K. I.-tól. Dr. Sz. Zs. vonatkozásában K. I. vallomásán túl erre nézve nem sikerült további bizonyítékot beszerezni, így nem állapítható meg kétséget kizáróan, hogy Dr. Sz. Zs.-nak a számlák kiállításához köze van.

Z. J. azt elismeri, hogy tudott a számlák elszámolásokban történő szerepeltetéséről. [...]

K. I., bár elismeri, hogy a számlákat kiállította, tárgyaláson benyújtott írásbeli vallomásában arra hivatkozik, hogy cselekményét alkalmatlan eszközzel követte el, mivel az általa készített számlákat lefénymásolták, így az általa kiállított számla elvesztette dokumentum jellegét. Állítása teljesen megalapozatlan. A számla kiállításakor K. I. tisztában volt azzal,

hogy azok tartalma nem felel meg a valóságnak, és azzal is, hogy azok valamilyen formában felhasználásra kerülnek. A vádlotti tudattartamra semmiféle befolyása nincs annak, hogy az eredeti, vagy az eredetiről másolt számla kerül felhasználásra. (Megjegyzem, a pályázatkezelők minden esetben fénymásolt számlát kérnek, hiszen az eredeti számla bevonásával az adott szervezet nem tudná teljesíteni könyvelési kötelezettségét, azaz az eredeti számlának a könyvelésben kellene szerepelnie. Ellenőrzés esetén azonban be kellene tudni mutatni az eredeti számlát.)

Mindezek alapján a módosított vádirati tényállás megállapítható.

XVII.

A vádirat szerint L. I. -nél 2007. február 9-én foganatosított házkutatást követően Z. J. L. I.-t a vele üzleti és baráti kapcsolatban álló Gy. L. nagykovácsi lakásába vitte. Itt arra kérte Gy. L.-ot, hogy nyújtson segítséget ahhoz, hogy L. I. a bűnüldöző hatóságok elől elrejtőzzön. Gy. L. Z. J. kérésének eleget tett és másnap L. I.-t Romániába vitte, ott ismerőseinél bújtatta L. I. 2007. szeptember 22-i önkéntes hazatéréséig.

Gy. L. vádlott a terhére rótt bűncselekményben nem érzi magát bűnösnek, állítása szerint a bújtatásban nem vett részt. *[Állítása szerint tudott az L. I.-nél lefolytatott házkutatásról, valamint a Z. J.-sal szembeni büntetőeljárásról, de az ezek közötti összefüggés csak később derült ki számára. Védekezése tehát arra irányult, hogy L. I. kérte meg a segítségnyújtásra és nem tudta milyen okból akart Romániába menni.]*

L. I. vallomásából ennek ellenkezője derül ki, ő a következőket nyilatkozta Romániába történő távozásával kapcsolatosan.

A házkutatást követően találkozott Z. J.-sal, aki észlelte, hogy nagyon kiborult, az idegei rossz állapotban vannak. Attól tartott, hogy amennyiben a hatóság kihallgatja, beismerő vallomást tenne, ezért azt látta a legjobb megoldásnak, ha elhagyja az országot. Gy. L. lakására mentek, ahol Z. J. megbeszélte Gy. L.-cal, hogy L. I.-t el kell bújtatni, még hozzá Romániába kell vinni, ahol Gy. L.-nak kiterjedt kapcsolatai vannak ezért ottani huzamosabb tartózkodását is meg tudja oldani. Gy. eleget tett Z. J. kérésének, másnap L. I.-t Romániába vitte és ott tartózkodása alatt barátainál, rokonánál helyezte el.

[L. I. vallomásából tehát az derül ki, hogy Gy. L.-ot Z. J. kérte fel arra, hogy vigye Romániába és szervezze meg ottani tartózkodását. Z. J. is elismeri, hogy L. külföldi bujkálása az ő ötlete volt, és az indokot elismeri, miszerint jobbnak találta, ha L. I. nem megy be ilyen állapotban a szembesítésre. Valamint azt is megerősítette, hogy ő kérte meg Gy. L.-ot.]

Gy. L. tehát e tekintetben valótlan nyilatkozatot tett. Ugyanakkor Z. J. azt is hangsúlyozza, hogy nem adott magyarázatot arra, hogy miért kell L.-nak külföldre távoznia, azaz Gy. L. nem tudta, hogy ténylegesen mihez nyújt segítséget.

Ezt cáfolja L. I. amikor arról tesz említést, hogy a kifelé úton Gy.-vel végig a büntetőeljárásról beszélgettek. *[Illetve romániai tartózkodása alatt Z. J. meglátogatta és Gy. L. jelenlétében beszámolt az ügy állásáról...]* Mindezekből az derül ki, hogy Gy. L. tisztában volt a büntetőeljárás tényével és annak részleteivel. *[I. i. vallomása szerint Gy. L. egy alkalommal a határon is áthozta, hogy onnan hívja fel az ügyészséget, azt a látszatot keltve, hogy Szerbia irányába hagyta el az országot. Erre az esetre nézve Gy. L. ellentmondásos vallomást tett.]*

Gy. L. vallomása tehát egyrészt ellentmondásos, másrészt logikailag sem helytálló. Ezzel szemben L. I. szavahihetőségével szemben az egész eljárás során nem merült fel kétség, és

jelen esetben sem merült fel semmiféle ok, vagy egyéb bizonyíték, amely alapján állításait megkérdőjelezhetnénk.

P. Cs. tanú vallomása is cáfolta Gy. L. védekezését. P. Cs.-nak ugyanis Gy. L. említette, hogy bujtat valakit Romániában. [...]

Az eljárás során tehát egy sor bizonyíték merült fel, amelyek alkalmasak a vádlotti védekezés cáfolására. [... *Nagyvonalakban összefoglalásra kerülnek L. I. romániai tartózkodásával kapcsolatos információk.*] Ezeket a bizonyítékokat együttesen, egymással összefüggéseiben vizsgálva levonhatjuk azt a következtetést, hogy Gy. L. tisztában volt azzal, hogy a büntetőjogi felelősségre vonás elkerülése érdekében kellett L. I.-t Romániába vinnie és ottani tartózkodását biztosítani, megszervezni.

XVIII.

A hivatkozott, 2007. február 9-én a Kecskeméti Városi Ügyészség által L. I. vádlott kerepesi lakóingatlanán foganatosított házkutatás során előtalálásra került egy 9mm Flobert kaliberű forgópisztoly. [*A pisztolyt az igazságügyi fegyverszakértő megvizsgálta és megállapította, hogy lőfegyvernek mindősül, melynek tartására L. I. engedéllyel nem rendelkezett. A fegyver megszerzésének körülményeinek ismertetéséről eltekintünk.*]

XIX.

Ugyanezen házkutatás alkalmával előkerültek olyan CD és merevlemez adathordozók, amelyek az igazságügyi informatikai szakvélemény szerint másolt szoftvereket tartalmaztak, utánuk a jogdíjfizetés nem történt meg. L. I. vádlott ezeknek az adathordozóknak a megszerzésével a szerzői jogról szóló törvény rendelkezését megsértette és a vádiratban nevesített nyolc sértett részére az ott meghatározott összegű vagyoni hátrányt okozta. [*L. I. e tekintetben büntetőjogi felelősségét elismerte...*]

*****

A perbeszéd nem szükségképpen eleme a bizonyítékok törvényes beszerzésének értékelése, arra kizárólag akkor indokolt kitérni, ha akár a vádlottak, akár a védők részéről elhangzik olyan állítás, észrevétel, amely azt indokoltá teszi. Tekintettel arra, hogy jelen ügyben Z. J. és K. F. tette olyan konkrét tényállításokat, amelyek az eljárás törvényességét vitatják, ezekre külön ki kell térni.

Z. J. I. P. vallomásával kapcsolatban állította azt, hogy a kihallgatást végző, egyébként a vádat képviselő ügyész fenyegetéssel, vagyonosodási vizsgálat kilátásba helyezésével vette rá a tanút arra, hogy tegyen Z. J.-ra terhelő vallomást. Bár a jegyzőkönyvekből is kiolvasható, hogy a tanút mi készítette a kérdéses vallomás megtételére, mindenképpen szükséges reagálni Z. J. állítására.

Dr. I. P.-t és munkatársát Dr. É. R.-t a rendőrhatalóság, majd az ügyészség több alkalommal is kihallgatta. [*Az ügyészség által foganatosított házkutatásokat követően egyértelmű bizonyítékok merültek fel vallomásuk valótlansága tekintetében. Dr. I. P. ekkor döntött úgy, hogy feltárja a hatóságnak az igazságot és elmondta, hogy a fiktív számlák hogyan kerültek kiállításra.*] Kihallgatásán valamennyi alkalommal a jegyzőkönyvvezetón kívül két ügyész, illetve ügyészségi titkár vett részt. I. P. semmilyen kényszer és fenyegetés nem érte, mely tény maga is alátámasztotta bíróság előtt tett nyilatkozatával [...].

K. F. három körülmény tekintetében kérdőjelezte meg az ügyészi eljárás törvényességét. Állítása szerint feleségét rosszullete ellenére hallgattuk ki, továbbá nem biztosítottuk számára a védekezéshez szükséges azon kérdéssort, amelyet gyanúsított ki hallgatása során

kért az ügyészégtől, és nem készült írásszakértői vélemény minden olyan iratról, amelyen az ő neve szerepel.

K. F. O. tanúkihallgatásán Dr. T. Z., mint a tanú érdekében eljáró ügyvéd vett részt. Sem az ügyvéd, sem a tanú nem kérdőjelezte meg a kihallgatás törvényességét így ezzel a kérdéssel nem kívánok ezen túlmenően foglalkozni. Ez a tény önmagáért beszél.

[K. F. gyanúsított ki hallgatása során kérte, hogy írásos vallomás megtétele céljából az ügyészség írásban közölje a kérdéseket. Ez megtörtént, ügyvéde részére a kérdéssort megküldtük, és K. F. maga nyilatkozta, hogy a kérdéseket megkapta, de még nem tudott mindent átgondolni...]

A büntető eljárás során igazságügyi írásszakértő bevonására került sor. Az aláírások nagy számára tekintettel a bűncselekmény megvalósulása szempontjából leginkább relevánsnak tekinthető iratokon lévő névaláírások vonatkozásában kértük az írásszakértői vélemény elkészítését. Minden aláírás írásszakértői vizsgálata indokolatlan volt.

A kifejtettek alapján indítványozom, hogy a Megyei Bíróság fogadja el ítélezése alapjául a módosított vádirati tényállást és

m o n d j a k i b ű n ö s n e k

I. r. Z. J. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és a (7) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bűnszervezetben elkövetett csalás büntetében mint felbujtót,

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, nagyobb kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett csalás büntetében mint bűnsegédet,

1 rb., a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértése büntetében, mint felbujtót,

19 rb., a Btk. 276. §-ában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, részben mint felbujtót, részben mint bűnsegédet, és

2 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint felbujtót.

II. r. L. I. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (7) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, különösen nagy kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bűnszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettet,

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, nagyobb kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen elkövetett csalás büntetében, mint társtettet,

20 rb., a Btk. 276. §-ába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő, magánokirat-hamisítás vétségében, részben mint tettest, részben mint bűnsegédet,

1 rb., a Btk. 263/A. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő, lőfegyverrel visszaélés büntetében mint tettest, és

8 rb., a Btk. 329./A. § (1) bekezdésébe ütköző, aszerint minősülő és büntetendő, szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértésének vétségében, mint tettest.

III. r. K. F. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest,

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, nagyobb kárt okozó, üzletszerűen elkövetett csalás büntetében, mint társtettest,

1 rb., a Btk. 314. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő, az Európai Közösségek pénzügyi érdekeinek megsértés büntetében, mint tettest, és

9 rb., a Btk. 276. §-ában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint bűnsegédet.

IV. r. Ö. A. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest,

7 rb., a Btk. 276. §-ában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-, hamisítás vétségében, mint bűnsegédet, és

1 rb., a Btk. 289. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő számvitel rendjének megsértése vétségében, mint tettest.

V. r. K. Cs. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest.

VI. r. M. B. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest.

VII. r. K. T. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest,

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés b) pontja szerint minősülő és büntetendő, nagyobb kárt okozó, üzletszerűen elkövetett csalás büntetében, mint társtettest,

1 rb., a Btk. 276. §-ában meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint bűnsegédet.

VIII. r. V. Zs. J. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (5) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő, jelentős kárt okozó csalás büntetében, mint társtettest, és

1 rb., a Btk. 289. § (1) bekezdés b) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő számvitel rendjének megsértése vétségében, mint tettest.

IX. r. P. L. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (6) bekezdés b) pontja szerint minősülő, és büntetendő, jelentős kárt okozó, folytatólagosan, üzletszerűen, bünszervezetben elkövetett csalás büntetében, mint társtettest, és

4 rb., a Btk. 276.-ban meghatározott, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint tettest.

X. r. Dr. Sz. Zs. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdés b) és c) pontjaiba ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint tettest, és

1 rb., a Btk. 276. §-ába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint bűnsegédet.

XI. r. Gy. L. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdés a) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint tettest.

XII. r. K. I. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdésének c) pontjába ütköző és a (2) bekezdés szerint minősülő és büntetendő bűnpártolás büntetében, mint tettest.

12 rb., a Btk. 276. §-ába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint bűnsegédet.

XIII. r. H. T. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdésének b) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint tettest.

XIV. r. F. G. M. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdésének c) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint tettest.

XV. r. K. Á. vádlottat:

1 rb., a Btk. 318. § (1) bekezdésébe ütköző és az (4) bekezdés a) pontja szerint minősülő és büntetendő csalás büntetében mint társtettest és

2 rb., a Btk. 276. §-ába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő magánokirat-hamisítás vétségében, mint felbujtót.

XVI. r. Dr. Sz. G. A. vádlottat:

1 rb., a Btk. 244. § (1) bekezdésének c) pontjába ütköző, aszerint minősülő és büntetendő bűnpártolás vétségében, mint tettest

Indítványozom, hogy a megyei bíróság Dr. Sz. Zs. vádlottat az ellene emelt 1 rb., a Btk. 242. § (1) bekezdésébe ütköző és aszerint minősülő és büntetendő, hamis tanúzásra felhívás büntetének vádjára alól, az ellentmondó, a tárgyaláson megváltoztatott terhelő vallomásra tekintettel, bizonyítékok hiányában

m e n t s e f e l.

Indítványozom, hogy a megyei bíróság a büntetés kiszabásakor

– súlyosító körülményként értékelje:

I. r. Z. J., II. r. L. I., III. r. K. F., IV. r. Ó. A. és VII. r. K. T. vádlottak esetében a kettőnél több bűncselekmény halmazatát,

II. r. L. I., III. r. K. F., IV. r. Ó. A., V. r. K. Cs., VI. r. M. B. VII. r. K. T. VIII. r. V. Zs. J., IX. r. P. L. XV. r. K. Á. vádlottak esetében a társtettségben történő elkövetést,

I., II. III., IV., V., VI., VIII., IX., r. vádlottak esetében a folytatólágosságot

– enyhítő körülményként értékelje:

II. r. L. I. vádlott esetében nyomatékos enyhítő körülményként értékelje tényfeltáró, bűnösségére is kiterjedő beismerő vallomását, valamint azt, hogy cselekménye kísérleti szakban maradt.

I. r. Z. J., IV. r. Ö. A., VI. r. M. B. vádlottak vonatkozásában a ténybeli beismerő vallomást,

I. r., II. r., III. r., IV. r. V. r., VI. r., VII. r. IX. r., X. r., XI. r. XIII. r. XV. r. XVI. r. vádlottak esetében a büntetlen előéletet,

azt, hogy I. r. Z. J. vádlott nagyobb részben VI. r. M. B. és XV. r. K. Á. vádlottak teljes egészében megtérítették az általuk okozott kárt, (50 millió Ft ismeretlen forrásból, igazolhatóan nem Z. J. vagyonából származik, amit a vagyonosodási vizsgálat eddigi eredménye is alátámaszt)

I. r. Z. J. egy, III. r. K. F. négy, VII. r. K. T. egy, IX. r. P. L. két, míg X. r. Dr. Sz. Zs. vádlott három kiskorú gyermek eltartásáról gondoskodik,

Valamennyi vádlott esetében a vádlottaknak fel nem róható időmúlást,

Mindezekre figyelemmel indítványozom, hogy a megyei bíróság:

I. r. Z. J. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékét meghaladó mértékben állapítsa meg,

– a Btk. 99. § (1) bekezdése alapján a vádlottal szemben kiszabandó büntetésbe számítsa be a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra,

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekbezárást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyona

II. r. L. I. vádlottal szemben a Btk. 43. §-a alapján – figyelemmel a Btk. 87. § (2) bekezdés c) pontjára és a (3) bekezdésre – a kétszeres leszállás mellett, a törvényi minimumban megállapított börtönbüntetést szabjon ki,

– a Btk. 99. § (1) bekezdése alapján a vádlottal szemben kiszabandó büntetésbe számítsa be a vádlott által előzetes fogvatartásban és házi őrizetben töltött időt,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekbezárást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyona

III. r. K. F. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján, fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékéhez közelítő tartamban állapítsa meg,

– a Btk. 99. § (1) bekezdése alapján a vádlottal szemben kiszabandó büntetésbe számítsa be a vádlott által előzetes fogvatartásban töltött időt,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekobzást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonára

IV. r. Ó. A. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékéhez közelítő tartamban állapítsa meg,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekobzást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonára

V. r. K. Cs. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékéhez közelítő tartamban állapítsa meg,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekobzást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonára

VI. r. M. B. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékéhez közelítő tartamban állapítsa meg,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekobzást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonára

VII. r. K. T. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki, amelynek mértékét a felemelt büntetési tétel középértékéhez közelítő tartamban állapítsa meg,

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

– a Btk. 77/B. § (1) bekezdés b) pontja alapján rendeljen el vagyonekobzást a vádlottnak zár alá vétellel biztosított, a bünszervezetben való részvétel ideje alatt szerzett vagyonára

VIII. r. V. Zs. J. vádlottal szemben a Btk. 51. §-a alapján pénzbüntetést szabjon ki. A pénzbüntetés napi tételeinek számát a középértéket meghaladó mértékben, míg a napi tétel összegét a felső határhoz közelítő összegben állapítsa meg.

IX. r. P. L. vádlottal szemben a Btk. 42. § (3) bekezdése alapján fegyházbüntetést szabjon ki és

– állapítsa meg, hogy a vádlott a Btk. 47. § (4) bekezdés d) pontja alapján nem bocsátható feltételes szabadságra

– a Btk. 53. §-a alapján tiltsa el a közügyek gyakorlásától

X. r. Dr. Sz. Zs. vádlottal szemben a Btk. 51. §-a alapján pénzbüntetést szabjon ki. A pénzbüntetés napi tételeinek számát a középértéket meghaladó mértékben, míg a napi tétel összegét a felső határhoz közelítő összegben állapítsa meg.

XI. r. Gy. L. vádlottal szemben a Btk. 43. §-a alapján börtönbüntetést szabjon ki, amelynek végrehajtását a Btk. 89. §-a alapján próbaidőre függessze fel, és a

a Btk. 64. § (1) bekezdés b) pontja alapján pénzmellékbüntetést alkalmazzon a vádlottal szemben.

XII. r. K. I. vádlottal szemben a Btk. 43. §-a alapján börtönbüntetést szabjon ki, amelynek végrehajtását a Btk. 89. §-a alapján próbaidőre függessze fel, amelynek mértékét a törvényi maximumban határozza meg.

XIII. r. H. T. vádlott vonatkozásában a Kiskőrösi Városi Bíróság 2009. november 23-án jogerős 10. BK.160/2009/2. számú határozatával kiszabott próbára bocsátást a Btk. 73. § (2) bekezdése alapján szüntesse meg, és a vádlottal szemben halmazati büntetésül a Btk. 43. §-a alapján börtönbüntetést szabjon ki, amelynek végrehajtását a Btk. 89. §-a alapján próbaidőre függessze fel, amelynek mértékét a törvényi maximumban határozza meg.

XIV. r. F. G. Miklós vádlottal szemben a Btk. 51. §-a alapján pénzbüntetést szabjon ki. A pénzbüntetés napi tételeinek számát és a napi tételek összegét a középértékhez közelítő mértékben állapítsa meg.

XV. r. K. Á. vádlottal szemben a Btk. 51. §-a alapján pénzbüntetést szabjon ki. A pénzbüntetés napi tételeinek számát és a napi tételek összegét a középértékhez közelítő mértékben állapítsa meg.

XVI. r. Dr. Sz. G. A. vádlottal szemben a Btk. 51. §-a alapján pénzbüntetést szabjon ki. A pénzbüntetés napi tételeinek számát és a napi tételek összegét a középértékhez közelítő mértékben állapítsa meg.

Indítványozom, hogy a büntetés kiszabása során a Btk. 2. §-ára figyelemmel az elkövetéskor hatályos szabályokat alkalmazza a bíróság.

Indítványozom továbbá, hogy

– a Be. 338. § (1) és (3) bekezdése alapján kötelezze a vádlottakat az eljárás során felmerült bünygyi költség megfizetésére,

– az eljárás során lefoglalt és a bűnjeljegyzék 1-264. tételszáma alatt feltüntetett bűnjelekről a Be. 155. §-a alapján rendelkezzen,

– a Btk. 77. § (1) bekezdés b) és c) pontja alapján kobozza el a L. I. tól lefoglalt és másolt szoftvereket tartalmazó számítástechnikai adathordozókat, és a Flobert forgópisztolyt,

– a V. Zs. J. vádlott által végrehajtoi letétbe helyezett 3.000.000 Ft visszaulásáról rendelkezzen, mivel a letét oka megszűnt.

Orosz Balázs az ezredforduló évtizedeinek egyik legkiválóbb bünygyi védője volt. Sokan és sokat tanultak tőle, védőbeszédeit rendszeresen hallgatták, értékelték fiatal jogászok. Személyének és szellemiségének hiányát ma is gyakran érezzük. Emlékét az Ügyvédi Kamara által rendezett, róla elnevezett perbeszédversenyek is őrzik. Tőlünk sajnos itt csak annyi telik, hogy igyekeztünk egy perbeszédét a korabeli tudósítások és riportkönyvek révén rekonstruálni. E töredékesen fennmaradt védőbeszédét, a vádbeszédeknél már ismertetett, rendőr életét is kioltó sorozat-gyilkossági ügyben tartotta, a II. r. vádlott védelmében.

Noha Gy. Józsefet végül az I. r. vádlottal együtt halálra ítélték és kivégezték, a beszéd logikája, érvrendszere nem vitásan tanulságos.

III. RÉSZ

VÉDŐBESZÉDEK

Orosz Balázs védőbeszéde az egyebek mellett rendőrgyilkossággal vádolt Gy. József II. r. vádlott védelmében

„Tisztelt Bíróság! Amikor felszólalásomat megelőzően a bíróság folyosóján irataimat rendeztem, elment mellettem a tárgyalóterem közönsége köréből valaki, aki gúnyos megjegyzést tett védői működéssel kapcsolatban. Ebben az ügyben a védőkkel szemben nem ez volt az ellenszenv első megnyilvánulása, és ez is indokolja, hogy mielőtt perbeszédem érdemi részére rátérnék, néhány általános érvényű megjegyzést tegyek, mindenekelőtt a védelem szerepével kapcsolatban, a magam szándékait illetően.

Minden civilizált állam, így a mi államunk törvénye is biztosítja a vádlottnak azt a jogát, hogy védő segítségét vegye igénybe. Ennek a szabálynak az értelmét és a lényegét az adja meg, hogy az a személy, aki ellen a büntetőeljárást folytatják, teljességgel csak akkor tudja a védekezéshez fűződő jogát gyakorolni, ha őt rajta kívül álló személy ennek a jogának érvényesítésében segíti, közreműködik a javára szóló bizonyítékok beszerzésében, és enyhítő körülmények megállapításában válaszol a vádlott legbizalmasabb kérdéseire, és tanácsaival a segítségére van. Az ügy, amely miatt a büntetőeljárást a vádlottal szemben folytatják, a védőnek nem személyes ügye, a védő nem ért és soha nem érthet egyet az elkövetett bűncselekménnyel. Gy. vádlott védelmét kívánom szolgálni. Ebben az ügyben, ahol rendőrt öltek meg, a nyomozás törvényességéhez nyomatékos közérdek fűződik. Ezért a magam részéről is le kell szögezmem, hogy a nyomozás során Gy. vádlott törvényes védekezéshez fűződő érdekei maradéktalanul érvényesültek, a nyomozási eljárás teljes egészében aggálytalan és mindvégig törvényes volt. Azzal összefüggésben pedig, hogy rendőrt öltek meg, a következőkre kívánok rámutatni: ennek a bűncselekménynek a társadalomra való rendkívüli veszélyességét az adja meg, hogy rendőrt is megöltek. A rendőr megölése pedig valamilyen irányul, mert a normatív rendet sérti. Ezt Gy. vádlott tudja, ezzel a váddal néz farkasszemet.

Több vádlottas ügyben, ahol a vádlottak cselekményei egymással összefüggnek, lehetetlen elkerülni a vádlott-társak felelősségének felvetését. A védői etika tiltja a vádlott-társak helyzetének súlyosbításár vonatkozó előadást, ha az elkerülhető. Védőbeszédemben kizárólag Gy. József személyével és cselekményével, illetve felelősségével kívánok foglalkozni, és a többi vádlottal szemben csak abban az esetben teszek megjegyzést, ha az György vádlott védelmében elkerülhetetlenül szükséges. Ezeknek a gondolatoknak az előrebocsátása után térek rá védőbeszédem érdemi részére.

Tisztelettel kérem a büntetőtanácsot, hogy a törökbálinti ügygel kapcsolatban a következő tényállást szíveskedjék megállapítani: 1972 őszén S. Lajosné javasolta, hogy szülei törökbálinti lakásába törjenek be. Ezt az első- és másodrendű vádlottak meg is kísérelték, de S.-né anyjának otthon tartózkodása folytán a büntett kísérleti szakban meghiúsult. S. vádlott javasolta ekkor Gy. J. vádlottnak, hogy az ugyanott lakó idős F. J.-né lakásába törjenek be, ahol antik dísztárgyaknak, tetemes értékeknek kell lenniük. A tényállás megállapításánál, véleményem szerint, S. L. vallomásával szemben Gy. J. vallomását kell alapul venni. Ezt a következővel indokolom: Gy. J. mind a nyomozás, mind a tárgyalás folyamán követke-

zetes vallomást tett, ezzel ellentétben S. a vallomásait mindig Gy. vádlott vallomásának megfelelően változtatta meg. S. a tárgyalásra majdnem mindent újra visszavont. Magyarázatként azt hozta fel, hogy Gy. J. „különös hatással volt rá, megsajnálta az idétlen, könyörgő pofáját”, illetve a bizonyítási kísérletnél Gy. állítólag megfogta S. felső karját, ezzel adva jelt vallomásának megváltoztatására. S.-nek ezzel a magyarázatával kapcsolatban elegendő megjegyezni, hogy a bizonyítási kísérletnél készült fényképfelvételek igazolják: mindkét vádlott mindkét kezén egy-egy lánc volt, amelynek a végét egy-egy nyomozó fogta. S-nak a jeladásról szóló előadása valótlan, vallomása elfogadhatatlan. Az állandó bírói gyakorlat értelmében S. teljes vallomása csak abban a körben fogadható el, amelyet védencem előadása vagy egyéb bizonyítékok megerősítenek. S. L. egy, a halálra elszánt ember szilárdságával, mintegy a halál mezsgyéjéről visszatekintve nézi a tárgyalást. Igyekszik a legegyszerűbb és a számára legkézenfekvőbb történetet előadni. Nem zavarják azok a következtelenségek, amelyek vallomásában felfedezhetők, mert „ha én meghalok, haljanak meg a többiek is” – ez az álláspontja.

S. L. haragszik Gy. Józsefre.. Gy. a rendőrségen az elsődrendű vádlottra terhelő, beismerő vallomást tett. Idézek S. Lajos tárgyalási vallomásaiból. „Nem itt kellene szépíteni a témát, Józsikám, hanem a rendőrségen nem kellett volna elvinni a balhét.” Újabb idézet S-től: „Neheztelek rá, jól van, talán szeressem?” Ez, meggyőződésem szerint, azt igazolja, hogy S. vallomásaival ártani akar Gy-nek, ami azt jelenti: S-nak Gy. József vádlottra tett terhelő vallomásait a legnagyobb fenntartással kell kezelni.

A bizonyítási kísérlet, amelyen, mint arra utaltam, személyesen is részt vettem, rendre azt igazolta, amit Gy. József állított, és rendre cáfolta, amit S. Lajos Gy-re terhelően vallott. A bűnösség megállapításához az szükséges, hogy a vádlott tudata a bűnös magatartását teljes egészében átfogja. Az emberölés büntettségére vonatkozóan ez Gy. József esetében a törökbálinti ügyben hiányzik, Gy. vádlott szándéka nem irányult a sértett megölésére. Az emberölés büntettségének elkövetési magatartása a más megölésére. Abban az esetben, ha a bíróság az általam megállapítani kért tényállást veszi ítélezése alapjául, kétségtelen, hogy Gy. József az emberölés büntettségének elkövetési magatartását nem valósította meg. Álláspontom szerint így Gy. József vádlott a törökbálinti ügyben többszörös visszaesőként, bünszövetségben elkövetett rablás büntetést valósította meg mint társtettes, amelynek megfelelően tisztelettel kérem a büntetőtanácsot, hogy a vádlott bűnösségét e jogi minősítés szerint szíveskedjék megállapítani.

Gy. Károly rendőr főtörzsőrmester meggyilkolásával kapcsolatban kérem a tisztelt bíróságot, hogy a tényállást – Gy. Józsefnek a tárgyaláson módosított vallomására alapítva – a következőképpen állapítsa meg:

Gy. József több éven át sikerrel beszélt le S. Lajost a rendőr megöléséről. Mivel S. Lajos Gy. vádlottnak elmondotta, hogy ezt a tervet fontolgatja. Amikor azonban S. Lajos megismerkedett azzal a „vad gyerekekkel”, aki állandóan csak ölni akart, és akit különben N. Istvánnak neveznek, akkor már S. Lajost nem lehetett tervének végrehajtásáról lebeszélni. Gy. a vádbeli időben keresőképtelen volt, bordatöréssel otthon feküdt. S. közölte Gy. Józseffel, hogy a rendőr megölését végrehajtják. A vádbeli napon este S. meglátogatta Gy. Józsefet, és akkor Gy. közölte, ha érte mennek, ő is velük megy. Kérem a büntetőtanácsot, szíveskedjék megállapítani, hogy Gy. József másodrendű vádlott kizárólag azért ment az első- és harmadrendű vádlottakkal a vádbeli éjszakán Steinmetz kapitány emlékművéhez, hogy S. Lajost visszatartsa a bűncselekmény elkövetésétől. Annak igazolására, hogy Gy. még a helyszínen

is le akarta beszélni S.-t, felhívom a tisztelt büntetőtanács figyelmét: Gy. József még az elkövetés helyén is azt mondta S.-nek: „Vigyázz, lebbent a függöny, valaki néz bennünket.” Ezt a nyilatkozatot S. Lajos nem cáfolta. Abban az esetben, ha N. István S. Lajosnak nem tesz szemrehányást, hogy mire vár, a bűncselekményt nem követik el. Tényként állapítható meg, hogy Gy. József tevőlegesen Gy. Károly főtörzsőrmester megölésében nem vett részt. Ebből viszont az következik, hogy Gy. József nem lehet társtettese a megvalósult emberölésnek. Álláspontom szerint Gy. József bűnsegédként részes az elkövetett cselekmény megvalósításában.

Hivatkozom a Legfelsőbb Bíróság azon elvi határozatára, amely szerint, ha az ölés tényállási elemét a vádlott nem valósította meg, úgy nem társtettese az emberölés büntettének, legfeljebb bűnsegédként vonható felelősségre.

Az ügyész kartárs szép vádbeszédében társtettesként több emberen, különös kegyetlenséggel, részben nyereségvágyból, aljas célból, részben előre kitervelten és hivatalos személy ellen elkövetett emberölés büntettével vádolja Gy. József védecemet. E jogi minősítéssel kapcsolatban mindenekelőtt arra kívánok utalni, hogy amennyiben a tisztelt büntetőtanács elfogadja a törökbálinti cselekmény vonatkozóan előterjesztett álláspontomat, miszerint Gy. József cselekményét rablásnak kell minősíteni, úgy a több emberen elkövetettség nem állapítható meg. Az előre kiterveltség védecemmel szemben meg nem állapítható, mert Gy. vádlott a bűncselekmény előzetes kitervelésében, az arra vonatkozó felkészülésben, a terv kovácsolásában részt nem vett. Arra vonatkozólag viszont nincs adat, hogy Gy. szándéka nyereség megszerzésére irányult volna! Ebből pedig az következik, hogy Gy. József másodrendű vádlott terhére nyereségvágyból elkövetettség nem állapítható meg. Úgyszintén nem tartom megállapíthatónak az egyéb aljas indokot vagy célt, illetve a különös kegyetlenséget, amely utóbbinál az állandó bírói gyakorlat azt kívánja meg, hogy a cselekmény végrehajtása az élet kioltásával rendszerint együtt járó kegyetlenséget meghaladó, rendkívüli embertelenséggel történjék, hogy a cselekmény a sértettnek olyan testi szenvedést vagy lelki gyötrelmet okozzon, amely az ember életének kioltásával általában együtt járó szenvedést vagy gyötrelmet ténylegesen meghaladja. Gy. József másodrendű vádlott tekintetében ez nem állapítható meg. Nem vitatom a hivatalos személy elleni elkövetettséget. Ilyen indoklás mellett, megítélesem szerint, védecem társtettesként, többszörös visszaesőként, bünszövetségben elkövetett rablás büntettében, illetve bűnsegédként, hivatalos személy ellen elkövetett emberölés büntettében bűnös. Nem Gy. volt, aki a rendőrgyilkosságot fontolgatta, nem ő volt, aki a büntettet kitervelte, nem ő gyakorolt szándékerősítő hatást S.-re, hanem N. István. A rendőrgyilkosságot az első- és harmadrendű vádlottak Gy. nélkül is elkövették volna, a másodrendű vádlott közreműködése nem volt szükségszerű a bűncselekmények elkövetéséhez.

Fontos körülmény, hogy a rendőrgyilkosságban való részvételét Gy. Józsefnek nem a nyereségvágy vagy más cél motiválta, hanem a leleplezéstől való félelem.

A másodrendű vádlott a letartóztatásától kezdve – saját magára is terhelő – vallomást tett.

Ebből adódik az a következtetés, hogy a vádlottnak a büntetőeljárás során tanúsított magatartása nem egy profi bűnöző helyzetfelismerése, hanem sokkal inkább feltáró jellelű, önmagát is terhelő, teljes beismerő vallomás, melyben a vádlott őszinte megbánása jut kifejezésre. Ez javára irandó, enyhítő körülmény. Mindezt az ítélet belső arányosságára vonatkozóan terjesztettem elő. Büntetőtörvénykönyvünk szerint a büntetés a bűncselekmények elkövetése miatt a törvényben meghatározott joghátrány. Ez nem cél tehát, hanem eszköz.

A büntetés célja – a társadalom védelme érdekében – annak megelőzése, hogy akár az elkövető, akár más bűncselekményt kövessen el. A büntetés célja tehát a társadalom érdekében alkalmazott általános megelőzés, a társadalom többi tagjában annak tudatosítása, hogy a bűn elkövetése helytelen, másrészt az egyéni megelőzés, amely az elkövető megjavítását szolgálja. A halálbüntetés a jog legvitatottabb kérdéseire tartozik. Mindenekelőtt azért, mert a halálbüntetés kiszabása esetén nem valósul meg az egyén megjavítását célzó törvényi kívánalom. A társadalom védelmi mint általános megelőzés, és az egyén megjavítása mint egyéni megelőzés ugyanis egységben jelentkeznek. A kérdés ez idő szerinti megoldatlanságát az is mutatja, hogy büntetőjogunkban csak néhány bűncselekményre szabható ki halálbüntetés, s az mindig alternatív, mindig kivételes büntetésként szerepel. Mindig az ügy konkrét körülményeiből levont belső bírói meggyőződés tárgya, hogy halálbüntetést szabjon-e ki a bíróság vagy más büntetést. A társadalmi viszonyok fejlődésének az a tendenciája, hogy nem a bűnösök vagy helytelenül viselkedő egyének extirpálása, hanem azok integrálása a cél mind az egyén, mind a társadalom érdekében. A vád tárgyává tett cselekményekre visszatérve meggyőződésem, hogy Gy. József vádlottat az általa elkövetett cselekmények miatt mind a társadalom, mind a saját érdekében a társadalomtól el kell szigetelni. Ez az elszigetelés azonban a szabadságvesztés-büntetéssel kellőképpen megvalósulhat és nem szükséges a vádlott kiirtása. Aquinói Tamás írja egyik művében: „Az igazságszolgáltatás lényegében nem más, mint hogy a bíró az igazság kibillent mérlegét ítéletével helyreüti.” Tisztelettel kérem a büntetőtanácsot, Gy. vádlott tekintetében ne üssön túl a szükséges mértéken, és ítélje a vádlottat szabadságvesztés-büntetésre.”

Kádár András védőbeszéde a tanácsadónő „sikerdíjas ügyében” korrupcióval vádolt IX. r. v ádlott, B. György ügyében.

Az igen szerteágazó, több fórumot megjárt ügyben a vád lényege szerint T. Márta, az ÁPV Rt. által megbízott jogász nő azt állította, hogy személyesen eljárva és tárgyalva, az általa kidolgozott szisztéma szerint jelentős összeget le tud alkudni abból a járandóságból, ami egyes önkormányzatokat a tulajdonukban álló, de utóbb a rajtuk létesített üzemekkel együtt privatizált belterületi földek után jogszabály alapján megilleti. A ténylegesen lealkudott összeg 10%-át, mintegy 800 millió forintot a tanácsadó előzetesen kikötött „sikerdíjként” a hosszabb távra szánt ügymenet első lépcsőjeként megkapta. Ezzel szemben a vád szerint a valóság az volt, hogy T. a korábban egy Vektor Rt. nevű társaság által már „letárgyalt”, gyakorlatilag aláírásra előkészített anyagokat mutatott be az ÁPV Rt.-nek, vagyis érdemi munka látszatát keltve illet valójában nem végzett. Megbízásában és a társaság felretájékoztatózásában meghatározó szerepe volt L. Péternek, az ÁPV Rt. vezető jogtanácsosának.

A IX. r. vádlottal szembeni vád az volt, hogy T. Mártát azzal zsarolta, ha nem ad át a 800 milliós sikerdíjból jelentős összeget (amit állítólag pártfinanszírozásra használtak volna), nem tarthatja meg további jelentős sikerdíjakat eredményezhetőhasonló megbízását. A tárgyalások egyeztetésére a vád szerint (egy másik, hasonló igénnyel fellépő pártpolitikust is bevonva) egy sörözőben történt találkozón – előzetes telefoni egyeztetés után – került sor.

Tény, hogy az állítólagos beszélgetés után jelentős összegű átutalások történtek a sikerdíjből tényleges gazdasági tevékenységet nem, vagy alig végző társaságok számlájára – ahogyan ez a megállapodásban szerepelt is.

A kezdetben befolyással üzerkedés miatt emelet vádat a megismételt eljárásban – amelyben ez a védőbeszéd elhangzott – az ügyészség zsarolás miatti vádra módosította.

A vádlottat az ellene emelt vád alól – lényegében a védőbeszéd jogi érvelését is felhasználva – felmentették. A felmentés alapja nyilván nem a konstrukció jogi megítélése, hanem a bizonyítottság hiánya volt.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

I./

A Fővárosi Főügyészség az ügy IX. r. vádlottját, B. Gy-t zsarolás büntetével vádolja azt állítva, hogy B. Gy, B. L-el és V. Z-vel együtt értesülve az egyedülállóan magas sikerdíjról, közismert politikai befolyásával és kapcsolataival visszaélve érdemi munka nélkül részesedni akart a sikerdíjból. Ennek érdekében B. L-el együtt, részben V. Z. segítségével olyan fenyegetéseket helyezett kilátásba T. M-el szemben, hogy megbízását csak az esetben tarthatja meg, ha a már felvett összeg meghatározott hányadát az általa meghatározott, érdemi munkát nem végző társaságok részére átutalja. E részesedés átutalása meg is történt.

Az ügyész úr vádbeszédében a B. Gy terhére megállapítani indítványozott tényállást személyi, okirati és más tárgyi bizonyítékokra alapozza. Személyi bizonyítékként T. M. október 15-éről 16-ára virradóra tett vallomását, okirati bizonyítékként a telefontársaságok által

összeállított híváslistákat, a pénzáttalási bizonylatokat és szerződéseket, tárgyi bizonyíték-ként pedig a B. Gy munkatársa R. P. által használt naptárt és telefonregisztert jelölte meg.

Mielőtt a vád bizonyítékait egyenként megvizsgálom, előre kell bocsátanom a következőket.

A Btk. 323. §-ának (1) bekezdésébe ütköző zsarolás büntettét az követi el, aki jogtalan haszonszerzés végett mást erőszakkal vagy fenyegetéssel arra kényszerít, hogy valamit tegyen, ne tegyen vagy eltűnjön, és ezzel kárt okoz. Az ügyészség által előterjesztett vád szerint a jelen esetben B. L. és védencem B. Gy. akaratukat T. M-el szemben a „fenyegetéssel kényszerítés”-sel érvényesítették.

A hely és a környezet, amelyben ez a fenyegető magatartás állítólag megvalósult, aligha nevezhető zsarolás jellegzetes színterének, hiszen a forgalmas belvárosi söröző, a D. utca és az A. utca sarkán található B. s., különösen a kora nyárba hajló tavasz idején inkább baráti beszélgetésekre, mint a személyes szabadságot közvetve fenyegető bűncselekmény megvalósítására mutatkozik alkalmas helyszínnek. A zsarolók pedig nem bikanyakú verőemberek, hanem joviális, nyugodt beszédű urak. Sem a hely, sem a napszak, sem a környezet, sem pedig a résztvevők nem utalnak erőszakos bűncselekményre.

Miben valósul meg akkor hát a zsarolás elkövetési magatartása? A vád szerint mindösszesen két rövid mondatban, amelyek egyike B. Gy. szájából hangzott el, nevezetesen: „*csak nem gondolhatja komolyan, hogy ennek a szerződésnek a megtartása a mi támogatásunk nélkül mehet*”, a másikat pedig mindketten mondták: „*a beszélgetést felejtse el, tartsa a száját, mert különben meglesznek a következményei*”.

II./

Védencem szempontjából e bizonyítási eljárásnak az volt a fő tárgya, hogy ott és akkor, e két rövid mondat elhangzott-e, vagy sem. Mielőtt azonban az e kijelentéseket tartalmazó nevezetes vallomásról kifejtjem védői álláspontomat, szólnom kell azokról a bizonyítékokról, amelyek az ügyész úr hivatkozása szerint T. M. október 15-ei vallomását megerősítik.

Haladjunk az ügyészi okfejtés sorrendjében.

1./ A telefonok. Az ügyész úr szerint a bizonyítási eljárás egyértelműen igazolta T. M. vallomásának hitelességét mind az 1996. február 2-án történtek tekintetében, mind pedig abban, hogy az ügy kiptattanása után milyen telefonkapcsolata volt B. Gy-vel.

Egyik megállapításával sem értek egyet. Tekintettel védőtársaim felszólalására nem bocsátkozom fölösleges ismétlésekbe, ezért röviden csak annak megállapítására szorítok: a bizonyítási anyag nem igazolja, hogy T. M. és B. L. között a vádban szereplő kapcsolat létrejött és azt sem, hogy közöttük a kérdéses beszélgetés ténylegesen lezajlott.

Mindenekelőtt arra hivatkozom, hogy valamely hívás megtörténte csak akkor tekinthető bizonyítottnak, ha az érintett telefontársaságok számítógépes rendszereiben és az ezek alapján összeállított valamennyi listán a kapcsolat egyazon időpontban, azonos időtartamban megjelenik, tehát a különböző telefontársaságoktól származó híváslisták adatai egymást pontosan lefedik. A vádban megjelölt telefonkapcsolatok esetében éppen ez a fontos kontroll hiányzik.

A vádbeszédben V. T. tanú tárgyalási vallomásának felidézése nem volt sem pontos, sem teljes. Nem volt pontos, mert a tanú nemcsak azt mondta, hogy külső hívás esetén a harmadik féllel történő összekapcsolás egy perc maximált időtartamban lehetséges, hanem

azt is, hogy az egy perces tartam az első gomb megnyomásával veszi kezdetét. Ennek azért tulajdonítok jelentőséget, mert a V. Z. híváslistáján olvasható 11 óra 54 perckor kezdeményezett hívás, amely a regiszter szerint az általa használt mobiltelefon és az M. K. téri központjának vezetékes telefonja között teremtett kapcsolatot, összesen 45 másodpercig tarthatott. Amennyiben tehát a németországi összeköttetés egyáltalán megvalósult, akkor az eseménysornak az első gombnyomástól számított háromnegyed percen belül a maga teljességében le kellett bonyolódnia, ami nemcsak gyakorlatilag, hanem elvileg is kizárható. Ráadásul semmilyen bizonyíték sincs arra, hogy T. M és B. L. között az összeköttetés A. N. közbejöttével létrejött.

A tanú mondandójának felidézése nem volt teljes sem, mert egyrészt védői kérdésre V. T. a kérdéses beszélgetés megtörténtének lehetőségét lényegében kizárta, másrészt a védői indítványra a K. térről beszerzett lista alapján a vádiratban szereplő telefonos kapcsolatok nem igazolhatók.

Való igaz, a telefontársaságok a listák szerint 1996. szeptember-október hónapban több telefonhívást regisztráltak, amelyek T. M.-t, V. Z.-t, B. L.-t és B. Gy.-t érintettek. Ezeket az ügyész úr aggályos precizitással felsorolta ugyan, ám arról nem tett említést, hogy e hívások messze túlnyomó többsége nem teremtett tényleges kontaktust a hívó és a hívott között, mert részint a hívott készülék ki volt kapcsolva, részint pedig a telefonkapcsolat pusztá ténye semmiféle következtetés levonására nem szolgál alapul, hiszen a kontaktus léte vagy nem léte nem ad ismeretet arra, hogy az érintettek miről és konkrétan mit beszéltek egymással. Éppen ezért a híváslisták, mint bizonyítási eszközök, illetőleg mint bizonyítékok csak a kapcsolat létrejöttét vagy ennek hiányát igazolhatják, de a lényeges kérdésre, a beszélgetés tartalmára nem nyújtanak információt.

Ezt egyébként az ügyész úr is elismerte, amikor kijelentette: „*természetesen természetesen a telefonhívások önmagukban még semmi terhelőt sem jelentenek*”. Ebben az esetben persze óhatatlanul felmerül a kérdés, hogy a vádló miért hivatkozik olyan perbeli adatokra, amelyeknek maga sem tulajdonít bizonyító erőt. Az ügyész úr reflexiója saját negatív megállapítására az volt, hogy a telefonhívások okaira T. M. adott egyfajta magyarázatot, míg az érintett vádlottak, közöttük B. Gy. nem.

Ez az érvelés helytálló lehet egy polgári perben, ahol a bíróság a Pp. 206. §-ának (2) bekezdése szerint azt is meggyőződése szerint ítéli meg, milyen jelentőséget tulajdonít annak, ha a fél vagy képviselője a hozzáintézett kérdésre nem válaszol, vagy kijelenti, hogy valamely tény valóságáról nincs tudomása, vagy arra nem emlékszik. De semmiképpen sem fogadható el büntető perben, mert az eljárási feladatok megoszlásának elve miatt, valamint az ártatlanság vélelmének egyenes következményeként – hiszen a vádat a vádlónak kell bizonyítania és a vádlott ártatlanságának igazolására nem kötelezhető – a magyarázat hiányából a vádlottra nézve sem közvetlenül, sem közvetve, sem direkt módon, sem pedig ilyen sejtetés-szerűen hátrányos következtetést levonni nem szabad.

2./ Az asztali naptár. E tárgyi bizonyíték – elismerem – hű tükre B. Gy. személyiségének és életformájának. A benne megjelölt személyek nagy száma és tekintélyes társadalmi presztízse arra utal, hogy B. Gy. valóban befolyásos ember, aki rendszeres és igen intenzív kapcsolatot tartott és tart a társadalmi, gazdasági és politikai, de főleg a kulturális-művészi élet legkiemelkedőbb szereplőivel. Az ugyan nem derül ki a naptárból, mi azonban tudjuk, hogy a vádlott a kultúra több ágának egyik legjelentősebb mecénása, amit az eljárás kezde-

tén átadott összeállítással igyekeztünk bizonyítani. Fontosnak tartom leszögezni azt is, hogy B. Gy. szinte minden említett kapcsolata hangsúlyozottan informális jellegű. Pártnak nem volt és ma sem tagja, politikai vagy más közfunkciót soha nem viselt, formális hatalommal járó tisztsége nincs. Bár ebben az eljárásban e gyakran hangoztatott „titulus” nem került ugyan szóba, de mégis nyomatékositanom kell: a vádlott soha sem volt a Sz. Szövetségének pénztárnoka s a szó formai értelemben az immár örökre a személyéhez tapadó azon epiteton ornans (állandó eposzi jelző) sem tükrözi a valóságot, hogy ő „Sz.-hez közeli üzletember”. Ugyanakkor nem tagadható, hogy befolyásos személyiség.

Mindezt azért tartottam fontosnak itt és most leszögezni, mert az ügyész úr szerint a vádlottnak a május 23-ai találkozó okára vonatkozó védekezése illogikus és elfogadhatatlan. Csak emlékeztetőül: B. Gy. azt állította mind az alapeljárásban írásban, mind pedig itt a tárgyaláson szóban, hogy az általa évekkorábban megismert T. M. azért kért tőle találkozót 1996. májusában, hogy segítsen neki a belterületi földek ügyében a fővárossal folytatott tárgyalásokban. A megbeszélés közöttük a vádbeli időben létre is jött, azon ketten vettek részt, B. L. – a vád idevágó állításával szemben – nem volt jelen. T. M. B. Gy. tudására hozta, milyen jelentős feladattal bízták meg, közvetítenie kell a vagyongekezelő és az önkormányzatok között. Igen tájékozottnak és nagyon határozottak mutatkozott. B. Gy. azt kérte, kapcsolatai révén tudakolja meg, a főváros hajlandó-e kompromisszumra.

B. Gy. vállalta és később D. G. polgármesterrel erről folytatott is rövid megbeszélést: D. G. utóbb közölte vele, hogy a főváros az Á. Rt. által felajánlott 11 milliárd forintot nagyon kevésnek tartja, 30 milliárd forintot kér. D. G. azt is tudatta vele, hogy a fővárosi közgyűlés felhatalmazása nélkül 10 %-nál többet nem engedhetnek el a követelésből. Ez egyébként nem is állt szándékukban.

B. Gy. vallomásának szóban forgó része az ügyési állásponttal szemben logikus és meggyőző, s azt D. G. tanúvallomása is alátámasztotta. T. M.-nek szándékában és érdekében állt a megállapodás, hiszen sikerdíját ez jelentősen növelhette volna. A fővárosi belterületi földek értéke tette ki a teljes portfólió jelentős részét. A közvetítésre és a főváros megegyezési szándékainak kipuhítására nemigen képzelhető el B. Gy.-nél alkalmasabb személy. Közgazdasági és jogi ismeretei vannak, üzletember, informális kapcsolatai jelentősek, a polgármestert személyesen ismeri, T. M. alappal gondolhatta, célszerű hozzá fordulni. A közbenjárásához nem szükséges beható személyes ismeret, elegendő azt tudni a másiktól, hogy megbízható és befolyásos.

Arra is van ésszerű magyarázat, hogyan kerül a képbe – nyilván ugyancsak T. M. javaslatára – B. L. Ha ugyanis a fővárosi vezetés komolyan megfontolja az Á. Rt.-vel a megállapodást, akkor annak kivitelezése csakis a fővárosi közgyűlés felhatalmazásával lehetséges. A közgyűlés legnagyobb pártfrakciója az M. frakció. A párt pénztárnoka pedig B. L. Az ő személyének a bevonásával – ilyen irányú szándékok esetén – könnyebb megtalálni az utat az M. frakcióhoz és könnyebb a közreműködésével az önkormányzati képviselőket a megegyezésre rávenni.

Az ügyész úr szóba hozta, jelentőséggel bíró ténynek tartja, ezért természetesen szót kell ejtenem a találkozóra vonatkozó írás lefestéséről. A vádbeszédben úgy történt említés erről, mintha az asztali naptárban más lefestett bejegyzés nem lett volna. Nyomatékosan hangsúlyoznom kell ezért: a nyomozati iratok között található rendőri jelentés szerint a naptárban összesen nem kevesebb, mint 44 lefestés látható. E megállapítás helytálló volta egyébként a naptár megsejmlélése útján könnyűszerrel ellenőrizhető. Ha tehát valaki abból a terhelő,

ám bizonyítatlan feltevésből indul ki, hogy valamely beírás lefestése mögött titkolni való csalárd ok húzódik meg, akkor ennek értelemszerűen a többi fehér festékekkel olvashatatlaná tett beírásra is vonatkoznia kell. Ugyanakkor viszont tény, az eljárás során azt senki sem vizsgálta meg, hogy a többi 43 esetben milyen bejegyzés található a fehér festék alatt. Ennek hiányában viszont a május 23-ai találkozót rögzítő naptári bejegyzés lefestésének tényéből a vádlottra nézve hátrányos következtetést levonni nem lehet.

E körben hívom fel a bíróság figyelmét arra is, hogy a B. L.-T. M. találkozó idejére és helyére utaló lefestett szöveg felett van egy tisztán olvasható további feljegyzés is, amely 15 óra 30 percre vonatkozik és így szól: „*T. tal.*” Ha igaz volna az a vádbeszédben sugalmazott feltételezés, hogy az utóbb kényelmetlenné vált hármastalálkozó írásos nyomának elfedése volt a vádlott célja, akkor nincs ésszerű magyarázata annak, vajon miért nem utasította B. Gy. R. P.-t arra is, hogy az utóbb bekövetkezett események ismeretében ugyancsak kínosnak mondható kapcsolatra utaló bejegyzést hasonlóképpen tüntesse el.

R. P. a lefestések okára megfelelő magyarázattal szolgált, amelynek helyessége nehézség nélkül ellenőrizhető lett volna. Így, ellentétes adat hiányában, aligha vonható kétségbe azon állítása, hogy a festék adott esetben a naptári felületteremtésnek volt az eszköze.

Határozott meggyőződésemet ezért: B. Gy. R. P. vallomásával alátámasztott védekezése nem cáfolható.

A C. Kft. irodájában 1996. október 17-én házkutatást tartottak és számos iratot lefoglaltak, a szóban forgó asztali naptárat azonban nem. Több mint két héttel később, 1996. november 4-én került sor R. P. tanúkihallgatására, majd a naptár lefoglalására. Október 17. és november 4. napja között a naptár a C. Kft. irodájának asztalán feküdt.

Az természetesen senki előtt sem volt titok, hogy T. M.-t a nyomozó hatóság gyanúsítottként hallgatta ki, s noha B. Gy.-nek természetesen nem volt ismerete a vallomás tartalmáról, ha B. Gy. a terhére rótt bűncselekményt valóban elkövette, akkor érdekében, elemi érdekében állt minden hozzáférhető bizonyíték eltüntetése, megsemmisítése, ami aligha jelentett volna számára nehézséget. Abból, hogy ez meg sem fordult a fejében, természetesen levonható olyan feltételes következtetés is, hogy B. Gy. bizott kapcsolataiban és arra gondolt, nem lesz az ügyből semmi. Ám aligha tévedek, ha azt mondom, a naptár megsemmisítése nem ez okból, hanem azért maradt el, mert B. Gy.-nek nem volt rá ésszerű oka. A vádlott bizonyos lehetett ugyanis abban: nem követett el olyat, ami a bizonyítékok megsemmisítését szükségessé tette volna.

Amikor R. P.-t kihallgatták, asztali naptárát elvitték, B. Gy. nem tartózkodott Magyarországon. Ezt követően a nyomozás során a vádlottnak nem volt lehetősége arra, hogy a naptárhoz hozzáférjen, ennél fogva azt sem tudhatta, hogy a május 23-ai rovatban milyen bejegyzés szerepel. Amikor tehát közvetlenül a nyomozás befejezését megelőzően írásos védekezését előterjesztette, nem ismerhette a bizonyítékok tartalmát. A közvetlenül a nyomozás lezárását megelőzően írásban előterjesztett védekezése mégis teljes egészében megfelel mind B. L. kapcsolódó vallomásának, mind pedig a kérdéses naptár lefestetlen bejegyzésének.

Mindezt az a határozott álláspontom, hogy az inkriminált bejegyzés nem függhet, nem függ össze a büntető eljárással.

A vádbeszédben szó esett arról is, hogy az asztali naptár igen kiterjedt kapcsolatrendszer tükröz, melynek részét képezték a gazdasági élet szereplőivel, így egyebek között az Á. Rt. igazgatóságának egyes tagjaival lebonyolított találkozók is. Az ügyész úr ezek közül egyet emelt ki, mégpedig a május 14-én lefolytatott megbeszélést, melynek párhuzamos

rögzítése Sz. I. számítógépes naptárában olvasható. Az ügyész úr megállapította – csakúgy mint tette ezt a telefonhívások esetében –, hogy az érdekeltek e találkózónak sem a megtörténtére, sem pedig a témájára nem emlékeztek, aminek bizonyítási következménye nincs ugyan, de „*mindenki maga vonhatja le a következtetéseket belőle*”.

Ezt a közelítésmódot, amely nem felel meg a büntetőeljárás bizonyítékértékelési szabályának és az érveket homályos sejtetéssel helyettesíti, nem fogadhatom el, illetőleg olyan megjegyzésnek tekintem, amelynek nincs tényleges bizonyító ereje. A naptár bejegyzéseinek ezért nem lehet bizonyító erőt tulajdonítani. Részint azért, mert amint a telefonhívások elemzése körében már utaltam rá, büntető-eljárásban a terhelt hallgatásából, vagy emlékezethiányából nem szabad reá nézve hátrányos következtetést levonni, részint azért, mert a naptári bejegyzések önmagukban csak igazolhatatlan feltételezések, nem pedig érdemi következtetések alapjául szolgálhatnak.

3./ Az átutalás. Az ügyész úr – természetesen T. M. már sokszor hivatkozott vallomása alapján – közvetlen kapcsolatot teremtett B. Gy. személye és az U. Rt.-hez intézett átutalás között. Arra nézve azonban, hogy ezt a következtetését a vád mire alapozza, nincs meggyőző bizonyíték.

A vádbeszéd szerint „*nem T. M. kereste meg az U.-t, hanem B. Gy.-től kapta*”. Ez vélhetően azt jelenti, hogy a cég nevét T. M. számára B. Gy. határozta meg. Ez azonban tévedés, mert nem vág egybe a bizonyítás anyagával. Megítélésem szerint az U. Rt. és B. Gy. személye kézzelfogható és hiteles bizonyítékok hiányában csak az okszerű mérlegelés sérelmével kapcsolható össze.

Nem felel meg a tényeknek az a megjegyzés, hogy B. Gy. 1992-1993-ban a P. Rt.-n keresztül tulajdonosa volt az U. Rt.-nek. A valós helyzet szerint a P. Rt. részvényesei között megtalálható az a L. I. Kft., amelynek egyik tulajdonosa a vádlott. Ebből azonban személyre vonatkozó következtetés további adatok hiányában nem vonható le. Annál is kevésbé, mert a cég tisztségviselői, vagy érdekeltjei között egyetlen egy sincs, aki B. Gy.-vel bármilyen távoli személyes kapcsolatban állt volna. Tényként állapítható meg ezért, hogy B. Gy. nem ismerte sem B. Z.-t, sem pedig H. Á.-t.

Annak az ügyész úr nagy jelentőséget tulajdonított, hogy B. B.-nek, az U. Rt. tisztségviselőjének a neve és telefonszáma olvasható volt R. P. telefonregiszterében. Mindenképpen meg kell jegyezni: a regiszter legalább hétszáz személy- és cégnevet tartalmaz, s benne számos olyan név is található, amelynek (akinek) igazolható kapcsolata a vádlottal nem volt.

Felhívom a bíróság figyelmét arra is, hogy a más összefüggésben többször említett híváslisták adatai és az asztali naptárban olvasható bejegyzések alapján az U. Rt. és B. Gy. között semmiféle érintkezési pont sem mutatható ki. Az asztali naptárban az U. Rt. tisztségviselőivel való találkozó bejegyzve nincs, s noha B. B. neve és telefonszáma valóban ott olvasható a regiszterben, a rendkívül gondosan összeállított és szinte az egész 1996. évet átfogó híváslisták nem foglalnak magukban olyan információt, amely e két személy között keletkezett telefonos kontaktusra utalna. Márpedig ha valóban B. Gy. volt, aki az U. Rt.-t mint az átutalás címzettjét megjelölte, akkor elképzelhetetlen, hogy ne lépjen telefonos érintkezésbe akár B. Z.-vel, akár B. B.-vel, ha máskor nem, hát a „forró” május-júniusi hónapokban, vagy pedig a pénz átutalásának idején. Ilyen kapcsolatfelvételnek azonban nem találni nyomát.

Ugyanez a helyzet azoknak a cégeknek a messze túlnyomó többségével is, amelyeket a vádbeszéd, ki tudja miért, összefüggésbe hoz B. Gy.-vel. A vádlottnak a felsorolt számos cégek közül csak az ügyvel semmiféle kapcsolatba sem hozható T. Kft.-ben volt mindösszesen annyi szerepe, hogy 1995. április 1-jéig, tehát a találkozót megelőző hónapig a Kft. egyik tagja volt.

A nyomozó hatóság aggályos pontossággal követte nyomon az U. Rt.-nek átutalt pénz útját, ám olyan cégre, szervezetre, vagy pártra nem bukkant, amely akár közvetlenül, akár közvetve B. Gy. személyével összefüggésbe hozható.

Egyébként is minden józan megfontolást és gazdasági ésszerűséget nélkülöz az a megállapítás, amely szerint a sikeres, saját érdekeinek érvényesítésére messzemenően képes, tapasztalt üzletember úgy utaltat át egy vele személy szerint semmiféle formális vagy informális viszonyban nem lévő, számára gyakorlatilag ismeretlen személyek által irányított cégnek bruttó 112 millió forintot, hogy a tetemes jövedelemhez jutó cég ennek fejében semmiféle kötelezettséget sem visel, ellenszolgáltatást nem ad, biztosítékot nem nyújt számára.

Mindebből csakis arra a következtetésre juthatunk, hogy a pénzügyi akció B. Gy. személyéhez nem köthető.

Röviden igyekeztem összegezni azokat az adatokat, amelyek a vád szerint alátámasztják T. M. terhelő vallomását. Aligha tévedek, ha azt állítom: az itt ismertetett bizonyítási eszközök a vád lényegére, tehát arra, hogy B. Gy. azon a bizonyos délutánon B. L-el együtt megfenyegette T. M.-t, semmiféle bizonyítékkal sem szolgálnak. Nincs a felsorolt okiratok és tárgyi bizonyítékok között egy sem, amely ilyen következtetésre elfogadható alapot adhatna.

III./

Vegyük most szemügyre T. M. vallomását.

4./ Mielőtt e vallomás megtételének előzményeiről, a vallomás keletkezésének körülményeiről, valamint a vallomás tartalmáról szövegek, röviden előre kell bocsátanom a következőket.

„A büntető eljárás a maga egészében, különösen pedig az alkalmazott kényszerintézkedések igen érzékenyen érintik az alkotmányos jogokat, ezért itt az eljárási biztosítékoknak és alakszerűségeknek különösen nagy jelentőségük van. Erre a Be. különösen a személyi szabadság és más állampolgári jogok biztosításának, valamint a védelemnek az alapelveivel összefüggésben utal.

A törvényességi követelményekhez hasonlóan átfogó jellegűek „a tisztességes eljárás” követelményei, amelyeket az Alkotmány 57. §-ának (1) bekezdése, az 1997. LXVI. törvény (a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény) 9. §-a, a Római Emberjogi Egyezmény 6. cikkét alapul véve, de kissé eltérő szövegezésben határoz meg. Ezeket a követelményeket a jogalkalmazás valamennyi ágában teljesíteni kell, de az egyes eljárási törvényekben többnyire konkrétabb elvekben és rendelkezésekben jelennek meg. Lényegében azokat a minimális követelményeket fogalmazzák meg, amelyeket egy jogállami büntetőeljárásnak feltétlenül teljesítenie kell.

A tisztességes eljárás azonban nemcsak a bíróságoktól várható el, hanem az eljárás más részvevőitől is, bár természetesen az elvárhatóság mértéke nem mindenkiel szemben egyforma... Viszont a hatóság tagjaitól nemcsak a törvény rendelkezéseinek formai megtartása várható el, hanem az is hogy a kifejezetten nem szabályozott helyzetekben is méltányosan,

humánusan és etikusán járjanak el.” (Büntetőeljárás jog, szerk. dr. Berkes György, hvgorac, Budapest, 2001. 7-8. oldal).

5./ E szempont figyelembe vételével vizsgáljuk meg a vallomás megtételének előzményeit.

T. M. az 1996. október 7-ével kezdődő héten gyanúsítottként idézést kapott a nyomozó hatóságtól, hogy 1996. október 14-én délután 2 óraker jelenjék meg a Központi Bűnüldözési Igazgatóság Vizsgáló Osztályán. A védelem ellátására az idézés átvételének napján, október 11-én meghatalmazást adott Sz. J. ügyvédnek, aki még ugyanezen a napon a meghatalmazást kísérőlevéllel együtt átadta a nyomozó hatóság tagjának. Tájékoztatta a rendőrséget arról: két ok akadályozza a tervezett kihallgatást. Egyrészt az, hogy T. M. ágyban fekvő beteg, másrészt pedig az, hogy neki Győrben a kérdéses időpontban el nem halasztható tárgyalása van. Új időpontot kért és kapott, mégpedig – amint ezt egy későbbi, október 15-ei telefax igazolja – október 16. délután 1 órát.

T. M. ekkoriban, mindannyiunk előtt részben jól ismert és részben rejtve maradó okok miatt olyan súlyos lelki- és idegállapotban élt, hogy emiatt többféle és nagy hatású gyógyszer szedett, fájdalomcsillapítókat, nyugtatókat, altatókat és erős feszültségoldókat, mégpedig – amint ez az igazságügyi orvos-szakértői véleményből kiderül – a terápiás adagokat esetenként messze meghaladó mennyiségben. Ezek olyan tények, amelyek valóságtartalmát az eljárás során senki sem vonta kétségbe és vádbeszédében az ügyész úr sem vitatta.

1996. október 14-én délután a rendőrség megjelent a vádlott lakásán és P. Cs. rendőr őrnagy vezetésével házkutatást tartott. Amikor a rendőrök megérkeztek, a kimerült és erős gyógyszerek hatása alatt álló T. M. az ágyban feküdt és nem volt képes arra sem, hogy a házkutatást figyelemmel kísérje. A házkutatás késő délután kezdődött és este 10 óra körül fejeződött be. T. M. védője a házkutatási jegyzőkönyvre rávezette: „ügyfelem erős gyógyszer hatása alatt áll, ezért én képviselem.”

Tekintettel arra, hogy a házkutatás órákon át tartott, a nyomozó hatóság tagjai meggyőződhetnek róla, hogy T. M. milyen állapotban van. Mégis, távozásukkor egy idézést adtak át, amelyen az szerepelt, hogy T. M. gyanúsítottként másnap reggel 8 óraker jelenjék meg a Gy. utcában. Tették ezt annak ellenére, hogy a védő ezt megelőzően a rendőrséggel, valószínűleg éppen P. Cs. őrnaggyal szerda délután 1 órai időpontban állapodott meg.

Arra nézve, hogy ez bizonyosan így történt, egyértelmű bizonyíték Sz. J.-nek a nyomozó hatósághoz 1996. október 15-én reggel 8 óra 48 perckor, éppen az újabb, korábbi időpontra kézbesített idézés kapcsán küldött telefaxa, amelyből kétségtelenül kiderül először is az, hogy a rendőrség megállapodott a védővel a szerda délután 1 órában, másodszer az, hogy a kedd reggel 8 órára szóló idézés átadása az említett megállapodás után történt, harmadszer az, hogy T. M. egészségi és idegállapota miatt kedd reggel 8 óraker megjelenni és vallomást tenni nem lehetett képes, negyedszer pedig az, hogy P. Cs. rendőr őrnagynak személyesen volt módja meggyőződni arról: a hatóság felhívásának T. M. nem tud eleget tenni és tőle megfelelő vallomás ennél fogva nem várható.

A telefaxon eljuttatott kérelem egy kiegészítő írásos megjegyzést is tartalmaz. Eszerint Sz. J. kötelezettséget vállal arra, hogy T. M. „*egészségi állapotáról orvosi igazolást fog csatolni.*”

Ezt követően délután a rendőrség Gyorskocsi utcai épületében véletlenül találkozik egymással P. Cs. és Sz. J. (csak megjegyzem: P. Cs. egész délelőtt B. E-t hallgatta ki). Hogy

milyen beszélgetés zajlik le közöttük, nem tudni, mint ahogy azt sem, a védő milyen további eseményeket tapasztalt a rendőrségen. Ami tény, a védő a beszélgetés után vagy még a beszélgetés közben telefonon azt az utasítást adja védencének: haladéktalanul jöjjön a rendőrségre, mert a telefonhívás időpontjában indul érte a rendőrautó azért, hogy előállítsák.

Ilyen előzmények után jelenik meg T. M. a rendőrségen 1996. október 15-én délután vékony pamutpizsamában, mezítláb és papucsban.

Arra nézve, hogy a hivatali idő végét követő szokatlan időpontban és szokatlan módon történő megjelenés milyen okokra vezethető vissza, P. Cs. rendőr őrnagy a tárgyaláson azt a magyarázatot adta, véletlen találkozásukkor felhívta a védő figyelmét az orvosi igazolás hiányára és annak lehetséges következményeire. A védő azt mondta, nem tudja a mulasztást megfelelően dokumentálni. Erre hozhatta a tanú szóba a védő előtt az előállítás lehetőségét, ami Sz. J.-t arra indíthatta, hogy utasítást adjon védencének a haladéktalan megjelenésre.

Az orvosi igazolás hiányára való hivatkozás P. Cs. rendőr őrnagy tárgyaláson tett vallomásának archimédeszi szilád pontja volt, újra meg újra visszatért rá. Nem voltam rest, megszámláltam, igaz, nem rövid, összesen 74 oldalas vallomásában 28 alkalommal említi. Vallomásának idevágó része ennek ellenére aggályos. Mindenek előtt azért, mert a tanú által több ízben hivatkozási alapként említett büntetőeljárás törvénynek az igazolásra vonatkozó szabályai szerint (110-111. §) – a tanú állításával ellentétben – a kimentés igazolására 1996. október 15-én még akkor is napok álltak volna T. M. rendelkezésére (egészen október 22-éig), ha időközben a nyomozó hatóság és a védő nem állapodtak volna meg egy másik konkrét kihallgatási időpontban, nevezetesen szerda délután 1 órában. De megállapodtak, ennél fogva az orvosi igazolás hiányát a kihallgatás új időpontját megelőzően mint felróható mulasztást a védőnek szóvá tenni aligha ildomos. Annál is kevésbé az, mert Sz. J. a találkozást megelőzően mindössze néhány órával tett ígéretet arra a telefax utóiratában, hogy az igazolást csatolni fogja. Az igazolás átadásának megfelelő időpontja pedig nyilvánvalóan a szerda délutáni kihallgatás lett volna.

Igazolt ténynek tekinthetjük, hogy T. M. a kérdéses időpontban beteg volt, ennél fogva aligha lehetett kétséges, amennyiben kezelő orvosától igazolást kér, azt meg is kapja. Ezért – nem tagadom – kétségbe kell vonnom a tanú azon állításának hitelességét, hogy találkozásukkor Sz. J. olyan kijelentést tett volna, mely szerint a védenccé mulasztását nem tudja dokumentálni.

Nyilvánvaló ezért, hogy a tanú idevágó vallomása nem fogadható el. Más okot kell tehát keresnünk. Ez az ok pedig – és itt nyilván nem érthetek egyet az ügyész úrral – nem a vádlottban, vagy pedig védőjében, hanem P. Cs. rendőr őrnagy közlésének tartalmában, valamint abban a korántsem hipotetikus körülményben keresendő (vádbeszéd 38. oldal utolsó bekezdés), hogy a védő telefonhívásakor T. M. elállítására már éppen indulóban voltak a rendőrök.

Arra nézve, hogy ezután, a gyanúsítottként történő kihallgatás megkezdésének időpontjáig, főleg háromnegyed 6 és fél 7 között történik, – s itt elsősorban a rendőrorvos közreműködésére gondolok –, egymással homlokegyenest ellenétes vallomások állnak a rendelkezésünkre.

P. Cs. a tárgyaláson tett vallomása szerint orvosi vizsgálatot kifejezetten azért igényelt, mert noha úgy látta, T. M. idegességén túlmenően kihallgatásának akadálya nincs, e körülményt dokumentálni akarta. Az orvos – így a tanú – megjelent, néhány kérdést intézett T. M.-hez, amire megfelelő választ kapott, figyelmeztette a terhelhet gyógyszereinek az előírt

adagban való bevételére, majd megállapítván, hogy T. M. kihallgatható, elment. Később, miután ezt kérte tőle P. Cs., az orvos írásban is rögzítette megállapításait.

K. M. írásos jelentése szerint nem végzett vizsgálatot, mert azt tőle a terhelt – aki egyébként idegesnek látszott – és védője nem kérte: felszólította arra T. M.-t, több gyógyszert ne vegyen be. Ugyanakkor a jelentés arra nézve, hogy a terhelt kihallgatható állapotban van-e vagy sem, nem tartalmaz semmit.

A tárgyaláson K. M. azt vallotta, elvette T. M.-től a kezében szorongatott gyógyszeres fiolát és megtiltotta neki a gyógyszereszedést. Orvosi vizsgálatot a jelenlévők nem kértek, tehát a P. Cs. sem, mint ahogy annak megállapítását sem, hogy a terhelt kihallgatható-e. Annak fényében, amit a tanú ezt követően vallott, a dolog érthető is. Azt állította ugyanis, hogy a vizsgáló tiszt és a védő közösen arra a következtetésre jutottak: mivel a terhelt a kérdésekre inadekvát válaszokat ad, kihallgathatatlan állapotban van. Ezután K. M. eljött a helyszínről, éspedig abban a tudatban, hogy T. M. vallomástételére – éppen állapota miatt – nem is kerül sor.

Végül T. M. itt a tárgyaláson azt vallotta, hogy részben idegállapota, részben az erős gyógyszerek hatása alatt úgy érezte, nincs kihallgatható állapotban és ha kifejezetten ezt nem is mondta, annak látható jelét adta. Nyomasztólag hatott rá a rendőrségre érkezésekor őt fogadó, rendkívül zavaró sajtóérdeklődés, továbbá az is, hogy a rendőrorvos (K. M.?) a tököli rabkórházzal fenyegette meg.

6./ Ilyen előzmények után kezdődött meg a terhelt vallomástétele, amely azután – a rendelkezésre álló adatok szerint – megszakítatlanul, folyamatosan egészen éjjel fél háromig tartott.

Az ügyész úr nagy nyomatékkel és természetesen teljes egyetértéssel utalt a hatályon kívül helyezésről szóló végzés vonatkozó részére (27. oldal), amelyben a Legfelsőbb Bíróság azt fejtette ki, hogy azért nem tulajdonít meghatározó jelentőséget a bizonyítás törvényességével kapcsolatos védelmi aggályoknak, mert a kihallgatás kezdetén igazságügyi orvos-szakértő volt jelen, és ha T. M. fizikálisan vagy pszichésen nincs kihallgatható állapotban, akkor ezt az orvosnak észlelnie kellett volna, továbbá azért sem, mert a vádlottnak módja volt a vallomástételt megtagadni, ám ezzel a jogával nem élt.

Ezzel összefüggésben néhány mozzanatra fel kell hívnom a figyelmet. Mindenek előtt arra, hogy a hatálytalanító végzést követően a megismételt eljárásban egy sor új bizonyíték merült fel, amelyeket az ügyész úr a vádbeszédében még érintőlegesen sem említett meg. Nagy fontosságot tulajdonítok közülük T. M. újabb vallomásának, K. M. tanúvallomásának, valamint az eljárásba bevont igazságügyi orvos-szakértők véleményének.

Ezeket a bizonyítékokat a Legfelsőbb Bíróság természetesen nem ismerhette. Minthogy azonban az ügyész úr a végzés kapcsolódó bekezdéseit az újabb bizonyítékokról tudomást sem véve szó szerint idézte, azért illő tisztelettel, de igen hangsúlyozott fenntartással vagyok kénytelen a hatályon kívül helyezésről szóló határozat szóban forgó megállapításait kezelni. A Legfelsőbb Bíróság érvelésének az újabb bizonyítás eredményeként – azt hiszem – írmagja sem maradt. Az alapeljárásban ki nem hallgatott K. M. tárgyalási vallomása ugyanis homlokegyenest ellentétes azzal a következtetéssel, amelyet írásos jelentéséből a Legfelsőbb Bíróság levont.

Az talán mellékes elemnek tekinthető, hogy az orvosnak érdemi kommunikációja T. M.-el nem volt, a lényeges sokkal inkább az: K. M. – a Legfelsőbb Bíróság következtetésével

ellentétben – abban a biztos tudatban hagyta el a helyszínt és írta meg a jelentését, hogy mivel T. M. a hozzáintézett kérdésekre nem odaillő válaszokat adott, állapota alkalmatlanná tette őt a kihallgatásra és erre az eljárási cselekményre ezért sor sem került. A valóság az orvos vélekedésével szemben éppen az, hogy távozása után nyomban megkezdődött a kihallgatás és folyamatosan nyolc teljes órán át tartott.

És akkor még egyetlen szót sem ejtettem az igazságügyi orvos-szakértők véleményéről. A védelem tisztában van azzal: a szakértők olyan adatok alapján formáltak véleményt, amelyeket a terhelt közölt a bírósággal. Ezen adatok valóságát azonban senki sem vonta kétségbe, egyebek között az ügyészség sem. Ráadásul a közvetett bizonyítékok is amellett szólnak, hogy a kérdéses időszakban T. M. sokféle, a tudatállapotát nagy mértékben befolyásoló gyógyszer szedett. E bizonyítékok elsősorban a védőtől származó azon okiratok, amelyekre korábban már hivatkoztam (ny. 2013, 2089, 2093.), valamint K. M. írásos jelentése, amely a terhelt által szedett Rudotel nevű orvosságot említi.

A szakértői vélemény szerint a terhelt valamennyi általa használt gyógyszert: a Contramalt, a Dormicumot, a Haloperidolt és a Rudotelt a kérdéses időszakban olyan mennyiségben szedte, amely elérte, esetenként meghaladta, illetőleg messze meghaladta a szokásos, illetőleg a maximális ajánlott napi mennyiség felső határát. A felsorolt gyógyszerek külön-külön és együtthatásukban is kiválthatták azokat a jelenségeket (akadozó, nehézkes beszéd, aluszékonyság stb.), amelyekről T. M. az alapeljárásban tett és itt fenntartott vallomásában beszámolt.

T. M. vallomása, a szakvélemény és K. M. tárgyaláson tett vallomása együttesen rendkívül élesen veti fel azt a kérdést, hogy a terhelt a kihallgatás megkezdésekor, majd pedig annak folyamán kihallgatható állapotban volt-e, minden tekintetben uralta-e az akaratát, képes volt-e valóságmű, befolyásmentes vallomás megtételére, továbbá arra, hogy pontosan felmérje nyilatkozatainak súlyát, hatását és lehetséges következményeit.

A kérdésre egyértelmű „nem” a válasz.

A szakértők szakvéleményük 2./ pontjában leszögezték: *„A felsorolt gyógyszerek külön-külön és együttesen is hatásukban jelentős mértékben befolyásolják a tudati éberségi szintet, a céltudatos gondolkodást, az akaratit életet és magatartást. Ezen szerek hatása a szedatív jellegű kábítószer hatáshoz és így az ittas állapothoz is hasonlítható.”*

Azt a kérdést, amelyre a szakértők ezt a választ adták, a bíróság nem véletlenül intézte hozzájuk. Az ugyanis, aki alkoholos befolyásoltság állapotában van, nem hallgatható ki, ha pedig erre a eljárási cselekményre sor kerül, a vallomást a bizonyítékok köréből a Be. 60. § (3) bekezdése alapján ki kell rekeszteni. (L. B. Bf. III. 950/1997., BH. 1998/267.) Ugyanez a jogalkalmazói szemlélet tükröződik a „Bírósági Határozatok”-ban 1996-ban megjelent 353. számú eseti döntésben, amely kimondja, hogy kábítószer-élvezőnek a kábítószer hatása alatt tett vallomása bizonyítékként nem értékelhető. Mindkét állásfoglalás azon a megfontoláson alapszik, hogy aki a tudati-akaratit életét befolyásoló szer hatása alatt áll, nincs kihallgatásra alkalmas állapotban, mert megfelelő vallomás megtételére képtelen. Az ilyen bizonyíték beszerzése a Be. 60. § (3) bekezdésébe ütközik, ezért azt az érdemi határozat meghozatalakor figyelembe venni nem szabad.

Az iránymutató bírósági döntések nyomán határozott indítványom, hogy a bíróság rekeszse ki a bizonyítékok köréből T. M. 1996. október 15-éről 16-ára virradóra tett vallomását.

Az ügyész úr szerint két dolgot nem szabad összekevernünk, mégpedig a vallomástevő állapotát és a vallomás valóságtartalmát, hiszen tiszta tudatú ember is mondhat valótlanságot és részeg vagy bódult ember is mondhat igazat. „*A nyilatkozó állapota tehát nem magyarázat a vallomás tartalmára*” – hallhattuk.

Egyetértek az ügyész úrral, de csak abban, hogy különböző dolgokat tényleg nem szabad összekevernünk. Nevezetesen: az igazság kiderítésére irányuló törekvést és a törvényességet. Ahogy azt az Alkotmánybíróság már számos alkalommal kimondta, demokratikus jogállamban az állam a büntetőhatalmát csak az alkotmányos értékek védelmében gyakorolhatja. Jogállamban az anyagi igazság érvényre juttatásának célja sem indokolhatja az állami büntetőhatalom alkotmányos korlátainak átlépését. A törvényesség és az igazság kiderítésére irányuló törekvés látszólagos kollíziójában nincs alkunak helye: csakis a törvényesség érvényesülhet, mert az alkotmányos alapintézmények nem relativizálhatóak.

Az előbbiektől tükrében az ügyész úr érvelése egyszerűen elfogadhatatlan: aki ugyanis nincs kihallgatható állapotban, azt nem is szabad kihallgatni, ha pedig mégis kihallgatták, akkor az így felvett vallomását (függetlenül attól, hogy igazat mond vagy hazudik) egyszerűen figyelmen kívül kell hagyni.

Tisztában vagyok vele: a Legfelsőbb Bíróság a már több ízben említett hatályon kívül helyezéssel szóló végzésében utalt arra is, hogy T. M.-nek módja lett volna a kihallgatás folyamán a vallomástételt megtagadni, ám e lehetőséggel nem élt, ehhez pedig az ügyész úr további érveként hozzátette azt is, hogy a kihallgatáson végig jelen volt a védője, aki ugyancsak nem emelt kifogást az eljárási cselekmény ellen.

Ha valaki nincs olyan fizikai, pszichikai és tudatállapotban, hogy uralja az akaratát és céltudatosan gondolkozzék, akkor arra sem lehet képes, hogy józan megfontolással döntsön abban a kérdésben, milyen lehetséges következményekkel számolhat a vallomás megtételének és a vallomás megtagadásának esetére. A kihallgatásra való képesség hiánya nemcsak abban befolyásolja a vallomástevőt, mit mondjon, hanem annak helyes és adekvát megítélésében is, hogy ha nem tesz érdemi nyilatkozatot, akkor milyen hátrányos következményekkel kell számolnia. A vallomástételtől vagy a hallgatásról való megfontolt döntéshez egyaránt megfelelő akarati, tudati és pszichikai állapot, azaz vallomástételi képesség szükséges.

Bár hosszabb kifejtést igényelne, egészen röviden kitérek arra, miért tartom tévesnek azt az álláspontot, mely szerint a kihallgatás körülményei és módja elleni védelmi tiltakozás elmaradása is a nyomozati cselekmény törvényességét támasztja alá.

A védőnek a Be. 51. §-ának szabályából fakadó kötelezettsége, folytán csak és kizárólag saját védence tekintetében vannak törvényes kötelezettségei, nem lehet feladata a más személy jogainak és törvényes érdekeinek megóvása érdekében való fellépés. Abban a nyomozati és súlyos következményekkel fenyegető helyzetben, amelyben T. M. – egyébként meggyőződésem szerint a törvényesség és a tisztesség szabályainak mellőzésével történt – kihallgatására sor került, a védelemnek két feladata volt: a terhelt ne szolgáltatson saját magával szemben terhelő adatot és személyi szabadsága se sérüljön.

Az október 15-ei vallomás olyan terhelti nyilatkozat, amelynek felvétele ellen a védőnek semmi oka sem volt tiltakozni, hiszen az T. M.-re nézve egyetlen terhelő mozzanatot sem foglalt magában, miközben a védőnek azt a legfontosabb célját is sikerült elérnie, hogy védencét személyes szabadságától ne fosszák meg.

A védőnek tehát – függetlenül attól, hogy védence nem volt kihallgatható állapotban – semmilyen oka sem volt kifogást emelni az eljárás ellen. Később viszont, amikor elmúlt

a letartóztatás fenyegető veszélye, akkor a védelem sajátos módon élt ezzel az eszközzel, hiszen a vallomás visszavonásának meghatározó oka az a valós alapon nyugvó hivatkozás volt, hogy T. M. gyógyszerek hatása alatt tette meg mást terhelő vallomását.

7./ Térjünk most át magára a kihallgatásra, vizsgáljuk meg annak néhány sajátosságát. Igyekszem mondanivalómat rövidre fogni, hiszen olyan kérdésekről beszélek, amelyekről védőtársaim már kifejtettek álláspontjukat.

A terhelt kihallgatása több mint nyolc teljes órán át tartott. A tárgyaláson részletesen kihallgatott vizsgáló nem tudott akár csak a legcsekélyebb mértékben is elfogadható magyarázatot adni arra a meglehetősen triviális kérdésre: ha abban állapotodott meg a védővel, hogy a nyomozati cselekményre október 16-án kora délután kerül sor, milyen szempont tette indokolttá a kihallgatás jóval munkaidőn túli megkezdését és mi tette szükségessé az éjjel fél háromig tartó kihallgatást. Ez az eljárás nemcsak merőben szokatlan, hanem figyelembe véve a terhelt személyét és aktuális egészségi állapotát is, emberségesnek aligha nevezhető.

Az alapos gyanú tárgyául szolgáló két bűncselekmény (az adócsalás és a számviteli fejelem megsértése) és a több, mint 17 oldalas jegyzőkönyv tényleges tartalma köszönő viszonyban sincsenek egymással. Másképpen fogalmazva: a gyanúsítottat nem arra hallgatták ki, amivel – egyébként hozzáteszem: teljesen alaptalanul és az anyagi büntetőjog szempontjából értelmezhetetlenül – meggyanúsították. Ennek okára a vizsgálotól meggyőző indokot nem hallottunk.

A jegyzőkönyv olvastán arra a következtetésre jutunk, hogy a kihallgatás megszakitás nélkül folyamatosan történt, a szöveget igen ritkán töri meg egy-egy kérdés. Ugyanakkor szembeszökő, hogy a jegyzőkönyv 11. oldalának aljától kezdve a vallomás hangvétele, tartalma alapvetően megváltozik, van a vallomásban a jegyzőkönyvből ki nem tűnő okból eredő éles törés.

Az emberben az a határozott és megingathatatlan meggyőződés él, hogy a vallomás-változtatást csak valamilyen külső hatás válthatta ki, amely eseménynek azonban a jegyzőkönyvben nincs nyoma. A tárgyaláson meghallgatott vizsgálotól ésszerű magyarázatot a gyökeres fordulat indokáról nem kaptunk.

Én sem hagyhatom szó nélkül azt a törvénytést, amelyet a védelem már az alapeljárásban is kardinális kérdésnek tartott és tart ma is. A Be. 87. §-ának (6) bekezdéséről van szó. A nyomozó hatóság tagja, az ügy vizsgálója nem figyelmeztette T. M.-t a hamis vád lehetséges jogkövetkezményeire.

A figyelmeztetés nem szerepel sem a gyanúsított jegyzőkönyv általános tájékoztató részében, sem pedig ott, ahol a figyelmeztetés indoka konkrétan felmerült. Ugyanakkor nem állítható, hogy P. Cs rendőr őrnagy nem észlelte, hogy T. M. olyan vallomást tesz, amely más személyekre terhelő adatokat foglal magában, hiszen – amint itt a tárgyaláson vallotta – éppen ez indította őt arra, hogy a híváslistákat a teleföntársaságoktól beszeresse. Tisztában vagyok a Be. 87. § (6) bekezdésébe foglalt figyelmeztetési kötelezettség elmaradásának bírói gyakorlatban kialakult értelmezésével és azzal is, miként foglalt állást ebben a kérdésben a Legfelsőbb Bíróság. Mégis, ha a bíróságok nem is tartják e törvénytést olyan alapvetőnek, hogy amiatt a vallomást a bizonyítékok közül kizárják, a törvénytést tényén és valós súlyán ez önmagában nem változtat.

És most néhány szót a jegyzőkönyvezésről és a kihallgatás légköréről. Itt a tárgyaláson a vizsgáló P. Cs részletesen beszámolt a jegyzőkönyvezési gyakorlatáról. Vallomásából az

derült ki: T. M. vallomásának jegyzőkönyvbe vétele úgy történt, hogy a terhelt beszélt és ő egy idő után összefoglalta az elhangzottak tartalmát. A jegyzőkönyvet tehát személy szerint ő fogalmazta meg, amiből az következik, hogy *szó szerint* semmi sem került a jegyzőkönyvbe. A vizsgáló vallomása szerint a jegyzőkönyvvezés korrekt és pontos volt.

T. M. vallomása ennél egy fokkal már árnyaltabb. Az alapeljárásban azt mondta: *„nem feltettek különböző kérdéseket. Amennyire tudtam, megpróbáltam magam összeszedni és ezekre válaszolni. A megfogalmazások értelemszerűen nem tőlem származnak. A jegyzőkönyv nyilvánvalóan nem tudja tükrözni azt, ha az ember dadogva és akadozva beszél, de ez lett belőle.”* Másutt: *„hangsúlyozom és ismét megemlítem a bíróságnak, hogy olyan gyógyszerzett állapotban voltam, hogy azon csodálkozom, hogy ennyit is el tudtam mondani. Nagyon szépen fogalmazott a kihallgató.”*

A kihallgatás légrétege P. Cs rendőr őrnagy nyugodtnak mondta. T. M. is tett említést arról, hogy a kihallgatás hangneme egy idő után kultúrált, tisztességes és korrekt volt. Ugyanakkor utalt arra is, hogy utóbb azért vonta vissza a „pizsamás” vallomását, mert olyan körülmények között született, amelyet sérelmesnek ítélt és fenyegetettséget, erős félelmet érzett.

Arra nézve, hogy ebben az ügyben bizonyos kihallgatások miként zajlottak le, más tanú is tett vallomást. B. E.-t ugyanaz a vizsgáló hallgatta meg, mint aki T. M.-t, amint azt már említettem, a pizsamás kihallgatás délelőttjén. A kihallgatás atmoszférájáról B. E. a jelen tárgyaláson megerősített vallomásában a következőket mondta: *„Sajnos, amikor kipattant az ügy, hidegzuhanyként ért és P. Cs rendőrnagy úr is olyan ellenséges volt, kétszer kizavart a folyósóra, szinte megfélemlített. Megkérdezte, amikor visszahívott, hogy miért akarok én egyetemre járni, ha ilyen hülye vagyok.”*

Egy másik személy, amikor a jegyzőkönyv felvételének körülményeiről kérdezte a bíróság, a következőket mondta: *„az első rendőrségi jegyzőkönyv az olyan méltatlan körülmények között és olyan emberhez méltatlan stílusban készült, hogy azt a mai napig szégyellem a magyar rendőrség nevében... Azt egy P. Cs őrnagy nevezetű úr tollba vagy gépbe diktálta, majd utána 15 perces veszekedés történt, hogy nem vagyok hajlandó ilyen módon... és akkor kiegyeztünk, hogy melyik szó marad és melyik nem.”* Majd: *„mint egy bűnözővel, úgy bántak velem. Velem szemben ilyen megalázó viselkedést és ilyen módon emberileg talán 50 évem alatt sem sikerült megalázni...”*

Aki így emlékezett vissza a kihallgatásának a körülményeire, nem vádlott volt, hanem tanú, mégpedig olyan tanú, aki mint az Á. Rt. igazgatóságának tagja éppenséggel a határozati javaslat ellen szavazott, ekként büntetőjogi felelőssége még elméletileg sem jöhetett szóba. R. T-ről van szó.

8./ T. M. a pizsamás vallomását soha többé nem ismételte meg. 1996. október 17-én olyan nyilatkozatot tett, hogy első vallomását fenntartja. Ennek pedig mind az első-, mind pedig a másodfokú bíróság azt az értelmet tulajdonította, mintha korábbi vallomását a vádlott fenntartotta volna.

Kétségtelen tény, a vallomás visszavonásának semmiféle jogi hatálya sincs, hiszen – szemben a mentességi jogával élő tanúval – a terheltnek a vallomása felett nincs rendelkezési joga. Ugyanakkor aligha kétséges, hogy amikor 1997. január 13-ai levelében T. M. az október 15-ei vallomását visszavonta, akkor nem valamely, időben pontosítható vallomásrészre gondolt, hanem a vallomásában állított tényekkel kapcsolatban foglalt negatív módon állást.

Ez pedig nem jelenthet mást, mint azt, hogy 1997. január 13-án mindazokkal a tényekkel kapcsolatban visszavonó nyilatkozatot tett, amelyek a megjelölt vallomásban szerepelnek függetlenül attól, hogy később, de még a visszavonást megelőzően ezeket formálisan fenntartotta, vagy sem.

Fontos momentum az is, hogy akár teljes értékűnek tekintjük az október 17-én tett fenntartó nyilatkozatot is magában foglaló vallomást, akár nem, a vallomás továbbra is önellentmondó marad. A részletek kifejtése nélkül ugyanis nem állapítható meg, T. M. mit is tartott fenn korábbi vallomásából október 17-én, azt a részt, amelyben a többiek terhelte, vagy pedig azt a részt, amelyben nem. A „fenntartom” kifejezés ugyanis önmagában nem ad lehetőséget a ellentmondó vallomásrészek között történő önkényes szelekcióra.

IV./

És most, mielőtt a bizonyítékokkal kapcsolatos álláspontomat összefoglalom, visszatérek a kiindulópontomra. A B. Gy.-vel szemben emelt vád bizonyítási főkérdése az, hogy elhangzott-e 1996. május 23-án az a bizonyos két rövid mondat vagy sem. Ha a bíróság úgy dönt, hogy igen, akkor ezt a megállapítását egy olyan vallomás egy bizonyos részletére alapítja, amely közel öt és fél éve hangzott el, és amelyet sem általánosságban, sem konkrétan T. M. nem ismételt meg többé. Sőt, mivel mind az alapeljárásban, mind pedig a megismételt eljárásban erről a vádponttól semmiféle nyilatkozatot sem tett, az idevágó vallomástételt kategorikusan megtagadta, ennél fogva még a kapcsolódó kérdések feltételének lehetősége elől is elzárkózott. Mindez pedig a bizonyítás, illetőleg a vallomás közvetlen kontrolljának lehetőségét az eljárás résztvevői számára egyszer és mindenkorra kizárta.

9./ A bíróságnak elsősorban abban a kérdésben kell döntenie, törvényesnek tekinti-e a nyomozati eljárást, vagy sem.

Ha úgy látja, a nyomozás törvényes volt, az irányadó előírásokat megtartották, a törvényi garanciákat biztosították és a bizonyítás anyaga alkalmas az érdemi állásfoglalásra, akkor viszont párját ritkító, szinte abszurd bizonyítási helyzet megoldása vár rá.

Ez esetben ugyanis abban kell döntenie, elegendő bizonyítékul szolgál-e három ember büntetőjogi felelősségének megállapításához, velük szemben büntetés kiszabásához, hogy az erős gyógyszerek hatása alatt álló és végsőkig kimerült, viszont erősen érdekmotivált és igazmondásra sem köteles T. M. a rendőrség Gyorskocsi utcai komor épületének kihallgató helyiségében öt és fél esztendővel ezelőtti éjszakán pontosan idézte-e föl B. L. és B. Gy. 1996. május 23-án elhangzott szavait egy olyan ügyben, amelyben a bűnösség megállapítása szempontjából a használt kifejezések tónusának is meghatározó jelentőségük van, s ezeket a vádlott által felidézett szavakat a kihallgató rendőrtiszt pontosan ugyanúgy diktálta-e jegyzőkönyvbe, ahogy azokat a terhelte mondta.

Más érdemi bizonyíték ugyanis arra nézve, mi is történt, egyszerűen nincs.

Ha a bíróság úgy ítéli meg, hogy a „pizsamás” vallomás önmagában elegendő a terhelő tényállás megállapításához, B. Gy. akkor sem követett el bűncselekményt, mert a terhére rótt magatartás nem ütközik egyetlen bűncselekmény törvényi tényállásába sem.

10./ A továbbiakban arról fogok beszélni, miként értékelendő az 1996. május 23-ai találkozó, ha minden úgy történt volna, ahogy azt a vád állítja.

Egész röviden a vádról. Furcsállom, hogy a Legfelsőbb Bíróság végzését követően úgy módosította az ügyészség a minősítést, hogy a tényállást nem érintette, hiszen a zsarolásnak egészen más a törvényi tényállása, mint a befolyással üzérkedésé. A vádirati tényállás a minősítés megváltoztatása után sem módosult. A vádirati tényállás az elkövetési magatartást abban látja megvalósulni: B. L. és B. Gy. egybehangzóan közölték T. M. – köztudottan befolyásos kapcsolataikra utalva –, hogy az Á. Rt.-nél fennálló szerződéses megbízatását csak akkor tarthatja meg, ha ők támogatják s e támogatás fejében igényük az, hogy esedékessé váló sikerdíjának egy részét adja át. Ez a vádirati tényállás a zsarolás törvényi tényállásának szerves részét alkotó fenyegetést nyomokban sem tartalmazza. Mondhatnám ugyan, hogy azért nem állapítható meg a zsarolás, mert nincs rá vád, de tisztában vagyok az idevágó meglehetősen liberális, mármint az ügyészség irányában meglehetősen liberális bírói gyakorlattal, ezért e kérdést csak azért említem meg, mert a vádirati tényállás megfogalmazásában megmutatkozó nagyvonalúság jellemezte a vádbeszéd jogi érvrendszerét is.

A zsarolás törvényi tényállására korábban már utaltam, most csak annyit, hogy a fenyegetéssel megvalósított kényszerítés B. Gy. terhére bizonyosan nem állapítható meg.

A Btk. 138. §-a értelmében a fenyegetés súlyos hátrány kilátásba helyezése, amely alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben komoly félelmet keltsen.

A fenyegetés törvényi fogalmának tükrében vizsgáljuk meg azt a helyzetet, amelyben B. Gy. azt a kijelentést teszi, hogy „*csak nem gondolhatja komolyan, hogy ennek a szerződésnek a megtartása a mi támogatásunk nélkül mehet.*”

Amikor ez a kijelentés elhangzik, T. M. már túl van az első átutaláson, hiszen május 7-én megérkezett hozzá az a 355 millió forint, amelynek egyharmadát, 118 millió forintot továbbutalta az A. Rt.-nek. A vád szerint T. M. az átutalt 355 millió forintból úgy tartott meg 237 millió forintot, hogy azért semmiféle munkát sem végzett. Ne feledjük, a vád szerint T. M. már 1996. február 2-án tudomással bírt arról, hogy a még ki sem számlázott összegből valakinek az összeg egyharmadát le kell adnia. Tisztában volt tehát vele: ő – a vád szerint – munka nélkül csakis akkor juthat egy tetemes összeghez, ha egy annál kisebb, ám ugyancsak tetemes összeget juttat valakinek, vagy valakiknek. Ez volt a nem kis haszon ára.

Közbevetőleg: amint azt a Legfelsőbb Bíróság hangsúlyozottan megállapította, az első átutalást megelőző és a vád szerint 1996. február 2-án kezdődő eseménysor egyetlen bűncselekmény törvényi tényállást sem valósítja meg. T. M. – a vád szerint – úgy hozott a saját vagyonát terhelő rendelkezést és utalt át az A. Rt.-nek 118 millió forintot, hogy ennek végrehajtására őt senki sem kényszerítette, vele szemben senki, semmilyen bűncselekményt sem követett el.

Amikor tehát május 23-án B. Gy. kijelentése elhangzott, akkor a közlés T. M.-n nem érte, nem érhetett váratlanul. Ennek egyik jele, hogy saját vallomásából következően sem élte át a felszólítást fenyegetésként, ráadásul nem arra hivatkozott, hogy nem ad a pénzből, mert hiszen tudta, az újabb bevételt is meg kell osztania valakivel, vagy valakikkel, hanem a jelen lévők között kizárólag arról folyt a vita, hogy a T. M.-nek járó pénz mely hányadát utalja tovább.

Van az ügynek a vád szerint egy további – jobb szót nem találva mondom: pikáns – mozzanata is. A pizsamás vallomás szerint V. Z. a találkozó előtt napokkal T. M. lelkére kötötte, ha a hármast találkozó létrejön, azon szót se ejtsen az A. Rt.-nek már átutalt összegéről. (Zárójelben meg kell jegyezni, hogy itt van egy észrevehető belső ellentmondás a pizsamás vallomásban. Aszerint ugyanis R. P. május 22-én szólt T. M.-nek a május 23-ai

találkozóról. Ez esetben május 22. előtt V. Z. nem hívhatta fel a figyelmét arra, amiről saját vallomása szerint is csak május 22-én szerez tudomást.)

Amikor az alku – nem a belterületi földek ellenértékéről, hanem a pénzmegosztás arányáról – folyik, akkor T. M. nemcsak azt tudja, hogy újabb jelentkező van a pénz egy részéért, hanem azt is, a vele szemben ülő két férfi közül az egyik a másik elöl is titkol valamit és ebben ő, akit állítólag a másik két személy egybehangzóan zsarol, paríroz neki. Más szavakkal: bizarr helyzet, amikor a zsarolók egyike összejátszik a sértettel a másik zsaroló kijátszására. Olyannyira az, hogy nyilvánvaló: itt nem zsarolásról, sokkal inkább a felek jól megfontolt alkujáról van szó.

A kérdés ezért lényegében az: ebben a helyzetben a vád szerint B. Gy. szájából elhangzó kijelentés létrehozhatta-e T. M.-ben a megbízás elvesztésének reális képzetét, vagy sem.

Megítélésem szerint nem.

Ennek oka a következő. Induljunk ki abból, hogy B. Gy. képes hatást gyakorolni az SZ. vezetőire és mondjuk T. M. vonakodása vagy ellenállása esetén lépéseket tesz a megbízatás visszavonása érdekében (Megjegyzem a vádiratban ennek éppen az ellenkezője olvasható. Ott ugyanis az szerepel, hogy sem B. Gy.-nek, sem B. L.-nek nem volt olyan befolyása, amelyre hivatkoztak.). Szól az igazgatóság szabaddemokrata tagjainak, kezdeményezzék a megbízási szerződés megszüntetését és amennyiben annak felülvizsgálatára kerül sor, szavazzanak a megbízás megszüntetése mellett. Egy ilyen szavazás azonban aligha járhat sikerrel, hiszen a szabaddemokrata igazgatósági tagok már az első szavazás alkalmával sem támogatták a megbízási szerződést, a megbízást T. M. mégis megkapta. B. Gy.-nek már csak az igazgatósági erőviszonyok miatt sem lehetett olyan befolyása, amellyel elérhette volna a megbízás visszavonását. S ezt T. M. tudta is. Ezért nem keletkezhetett benne olyan képzet, hogy a megbízást elveszítheti.

A fenyegetés egyik részeleme a súlyos hátrány kilátásba helyezése. El lehetne hosszan gondolkodni azon, hogy súlyos hátrány fogalmát általában és konkrétan miként értelmezzük. De elfogadom: nincs annak jelentősége, hogy a „megfenyegetett” olyan megbízástól esik-e el, amelyben úgy kap hatalmas összeget, hogy megdolgozik érte, vagy úgy, hogy nem. A súlyos hátrány ebben az értelemben objektív kategória és nincs jogi, vagy etikai tartalma.

Arról azonban az ügyész úr a vádbeszédében nem ejtett szót, hogy van a fenyegetés kategóriájának egy valóban meglévő, ám részben szubjektív eleme, ez pedig a „komoly félelem”. A fenyegetés ugyanis csak akkor valósul meg, ha a súlyos hátrány kilátásba helyezése alkalmas arra, hogy a megfenyegetettben félelmet, mégpedig annak is minősített fokát, komoly félelmet keltsen.

És most ismét arra hivatkozom, amire korábban már utaltam. Arra, hogy B. Gy. szavai nem érték, nem érhatték váratlanul T. M.-t, mert a – vád szerint – a korábbi csomag „árát” éppen néhány nappal korábban utalta át az A. Rt.-nek. T. M. a hivatkozott vallomásában nem ejtett egyetlen szót sem arról, hogy B. Gy. kijelentése benne akár a legcsekélyebb félelmet is keltett, nemhogy komoly (tehát súlyos, szorongató) félelmet. Már csak azért sem élhette át a félelem érzetét, mert hiszen – a vád szerint – „összejátszott” B. L.-el B. Gy.-vel szemben. Tudta, illetőleg tudhatta, mivel korábban teljesítette B. L. felhívását és kifizette a sikerdíj felét, nem kell tartania attól, hogy B. L., éppen az igazgatóságban meghatározó szerepet játszó M. egyik vezetője a megbízási szerződés megszüntetése mellett lesz. Nem véletlen az sem: miután B. Gy. a pénz 80 %-át kérte, B. L. az 50 % mellett volt. Ritka eset, hogy az

egyik zsaroló a másik zsarolóval szemben a sértett oldalára áll és úgy mérsékli a követelt összeget, hogy ezzel a saját részét is csökkenti.

Mindebből világos, azok az amúgy a félelem keltésére a szavak általánosan elfogadott köznapri jelentése alapján sem alkalmas kifejezések, amelyeket B. Gy. állítólag mondott, nem voltak sem általánosságban, sem pedig konkrétan alkalmasak arra, hogy T. M.-ben olyan lélektani hatást keltsenek, amelyet a pszichológia és a büntetőjog a „komoly félelem” fogalom jelentéstartalmával ír le.

11./ Igyekeztem rávilágítani arra, hogy B. Gy. terhére bűncselekmény akkor sem alapítható meg, ha a bíróság törvényesnek ismeri el a „pizsamás” vallomás keletkezésének körülményeit, és annak tartalmát teszi a védencemet érintő tényállás alapjává, lévén a terhére rótt magatartás törvényi tényállási elem megvalósulása hiányában nem bűncselekmény.

Abból azonban, amit megelőzően részletesen kifejtettem, meggyőződésem szerint olyan következtetés vonható le, hogy a „pizsamás” vallomás felvételére a büntető eljárási alapelvek, közelebről és mindenekelőtt a tisztességes eljárás elvének a megsértésével került sor.

Ismét felidézem, hogy a büntető eljárásban a hatóság tagjainak a tételes normák megszemenő megtartásával kell eljárniuk, ám tőlük nemcsak ez, hanem az is elvárható, a normákban kifejezetten nem szabályozott helyzetekben méltányosan, humánusan és etikusan cselekedjenek.

A nyomozó hatóság eljárása T. M. esetében az eljárás kezdeti szakaszában nem volt sem törvényes, sem etikus, sem méltányos és a legkevésbé sem emberséges. Ezért nagy nyomatékkal kérem, hogy a bíróság a Be. 60. §-a (3) bekezdésének alkalmazásával az inkriminált vallomást a bizonyítékok áttekintésekor a bizonyítékok köréből rekesse ki és ezért hagyja figyelmen kívül.

Ez esetben viszont nem marad olyan adat, amelyre alapján B. Gy-vel szemben bármilyen terhelő tény lenne alapozható.

Indítványozom, hogy a Tisztelt Fővárosi Bíróság B. Gy. IX. r. vádlottat az ellene zsarolás büntette miatt emelt vád alól a Be. 214. §-ának (3) bekezdés a./ pontja alapján, bűncselekmény hiányában mentse fel.

Bánáti János védőbeszéde a „sikerdíjas ügyben” az ÁPV-rt igazgatósági tagja, Sz. I. I II. r. vádlott védelmében

Az előző védőbeszéd kapcsán az ügy hátterének lényegét már ismertettük. Tudni kell azonban, hogy az ügyben a vád azt is tartalmazta: az ÁPV Rt. igazgatóságának négy tagja, akik T. megbízását az ezt eldönteni hivatott igazgatósági ülésen megszavazták, nem jártak el kellő gondossággal. Megfelelő körülmények esetén fel kellett volna ismerniük, hogy külső tanácsadó igénybe vétele a már korábban lefolytatott tárgyalásokra tekintettel felesleges, a Vektor Rt. és az ÁPV Rt. közötti pusztán közvetítő tevékenységet a privatizációs szervezet bármely jogásza elvégezhette volna, a nagyságrendjét illetően előre megbecsülhető összegű sikerdíj kifizetése folytán tehát az ÁPV Rt-t hátrány érte.

Ennek megfelelően Sz. I. III. r. r. vádlottat az ügyészség hanyag kezelés vétségével vádolta.

A jogerős ítélet a hanyag kezelés vétségét megállapította a vádlottat –előzetes mentesítéssel – felfüggesztett szabadságvesztésre ítélte.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Noha a büntetőtárgyalások Magyarországon nyilvánosak, a tárgyalótermek – néha nagyon súlyos megítélésű ügy tárgyalásán is – általában üresek, a döntésekről a sajtó sem igen ad hírt. Minden korszakban vannak azonban olyan ügyek, amelyek messze túlnőnek önmagukon és a társadalom fokozott figyelmét váltják ki. Az ilyen ügyek között nagyon sokat minősít a közvélemény politikai ügynek, mert vagy a szereplők kötődnek a politikai közülethez, vagy az ügy indulása, kirobbanása kötődik a magyar belpolitikához.

A most már harmadszor bírói döntés előtt álló ügy több éve folyamatosan az érdeklődés homlokterében áll, nem kerül le a lapok címdaláról. Mindez valószínűleg arra vezethető vissza, hogy kétféle értelemben is politikai ügynek minősülhet. A vádlottak között van politikai szereplő is, másrészt az ügy kifejezetten politikai közegben, a magyar országgyűlésben robbant ki, majd a 98-as választás egyik slágertémája volt.

Mindezek ellenére biztos vagyok abban, hogy ahogy az eljárás eddigi részében, úgy most is sikerülni fog a politikai szempontokat a tárgyalótermen kívül rekeszteni.

Remélem azt is, hogy nemcsak a politikai, de az erkölcsi szempontokat is sikerül távol tartanunk az ügy megítélésétől és azok nem keverednek a jogi megítéléssel.

A jog és az erkölcs fogalmának egymást fedése, néha szembenállása a jogszociológusok kedvenc témája. Mint gyakorló jogász, ennek elméleti kérdéseibe nem merülök bele, de nem tudok szó nélkül elmenni ezen ügy által felszínre hozott néhány erkölcsi vonatkozású kérdések mellett, amelyeket éppen azért említek, hogy rávilágítsak arra, hogy az erkölcsi megközelítés, az erkölcsi megítélés sokszor különbözik a jogi megítéléstől.

Milyen erkölcsi kérdésekre is gondolok?

A belterületi földekkel kapcsolatos problémakör erkölcsi alapvetését talán leginkább a főváros főpolgármestere adta meg, aki tanúvallomásában (jegyzőkönyv 50. oldal) a következőképpen fogalmazott: „A törvényesség, a jogszerűség 1990 óta súlyos sérelmet szenvedett amiatt, mert az állam, illetve az államnak egy meghatározott szervezete, az ÁPV Rt. egyszerűen nem teljesítette a belterületi földérték kiadásával kapcsolatos törvényi kötelezettségeit. Amikor pedig a bírósági eljárások nyomán mégis mindinkább arra kényszerült, hogy valamit teljesítsen, visszaélve az önkormányzatoknak a felkészületlenségével és az anyagi kiszolgáltatottságával, megpróbált jogszerűnek látszó magánjogi megállapodások segítségével kibújni kötelezettségének teljes mértékű teljesítése alól.”

Ez a megközelítés tehát elsősorban erkölcsi, de jól kivehetően jogi alapon is támadja az ÁPV Rt., illetve jogelődjei azon törekvését, hogy egyáltalán nem, illetve csak csökkentett összegű ellenértéket fizessenek meg az önkormányzatoknak, azaz támadja az alku jogintézményét, amely – mint arra a későbbiekben rámutatok – nem vitásan jelentős megtakarítást hozott az ÁPV Rt.-nek, illetve ezen keresztül az állami költségvetésnek, miközben tisztán vagyonszertést jelentett az önkormányzatoknak.

Kifejezetten erkölcsi problémát feszegettek azok a tanúk, akik az Igazgatóság tagjaiként rámutattak skizofrén helyzetükre, amikor dönteniük kellett arról, hogy etikai alapon a teljes kárpótlás mellé álljanak, vagy az ÁPV Rt. gazdasági érdekét helyezték előtérbe. Mindezt a legvilágosabban talán V. A. fogalmazta meg a következők szerint: „El kellett dönteni, hogy én melyik székben ülök, egy gazdasági társaság igazgatósági székében, vagy pedig a kormány székében, mert a két székből nézve a két dolog egészen másként néz ki. Végül úgy döntöttünk, hogy ezt a dolgot az ÁPV Rt. igazgatósági székében ülve vizsgáljuk és nézzük. Ebben az esetben nekünk csak az volt a fontos, hogy mi az ÁPV Rt.-nek az érdeke, és lehetőség szerint az ÁPV Rt. a legjobban járjon még akkor is, hogyha most nekem bizonyos értelemben fáj a szívem az önkormányzatokért.”

Végül, de nem utolsó sorban elfogadható, hogy erkölcsi, morális kérdéseket felvet a vád tárgyává tett sikerdíj nagysága, mint ahogy az is, hogy a privatizációhoz kapcsolódóan gyakran sok száz milliós, néha milliárdos tanácsadói, közreműködői díjak kerültek kifizetésre.

A bíróságnak azonban sem politikai, sem erkölcsi felelősségről nem kell döntenie, hanem kizárólag büntetőjogi felelősségről. Sz. I. és persze a többi három itt ülő igazgatósági tag büntetőjogi felelősségének megítélése a tét, amikor a Bíróságnak arról kell döntenie, hogy vajon minden kétséget kizáróan igaz-e, bizonyított-e a vádnak az az állítása, hogy az „Igazgatóság tagjai az állami vagyonért felelős vezető beosztású személyektől elvárható gondosság nélkül, megfelelő információk hiányában, megalapozatlanul döntöttek a tanácsadók alkalmazásának kérdéséről, személyéről és díjazásáról és az alapvető adatok hiányában hozott döntés eredményezte azt, hogy T. M. részére indokolatlanul kerüljön kifizetésre több, mint 800 milliós sikerdíj, amely értelemszerűen, mint indokolatlan kiadás az ÁPV Rt.-nél kárként jelentkezett.”

Sz. I. védőjeként mindezen ügyészi állítással szemben:

Egyrészt állítom, hogy az Igazgatóság tagjai és így SZ. I. is az adott körülmények között a tőlük elvárható gondossággal döntöttek, a döntéshez szükséges alapvető adatok rendelkezésre álltak, még ma is vállalható racionális jó gazdasági döntést hoztak mind magáról az alkufolyamatról, mind a külső tanácsadó bevonásáról, mind a közvetítő személyéről.

Másrészt a döntés eredménye nem a vádban megfogalmazottak szerint indokolatlan kiadásként jelentkező 800 millió forint, hanem többmilliárdos megtakarítás volt, melynek

volt ugyan 800 millió forintos költségoldala, de a nettó megtakarítás még a legszigorúbb vizsgálat szerint is meghaladta a hárommilliárd forintot, azaz az egységesként kezelendő január 17-i igazgatósági döntés eredményeképpen nem vagyoni hátrány, hanem egyértelműen és világosan vagyoni előny keletkezett. Már itt szükségesnek tartom kiemelni, hogy a bűncselekmény megvalósulásához egyebek mellett az szükségeltetett volna, hogy a vád azt bizonyítsa, hogy T. M. nélkül is elérhető lett volna ugyanez a többmilliárdos megtakarítás, azaz valóban felesleges kiadásként jelentkezett a részére kifizetett sikerdíj. Ennek a bizonyításával, sőt még a bizonyítás megkísérlésével is adós maradt a vád.

Ha pedig az esetlegesen fennálló kötelességszegéssel nincs bizonyítottan oksági kapcsolatban vagyoni hátrány, akkor Bűncselekményt megállapítani nem lehet.

Bár nem a vádhoz hasonló részletességgel, de értelemszerűen nekem is vissza kell menni a történések időrendjében, mert csak így elemezhetjük többoldalúan az 1996. január 17-i döntés körülményeit.

I.

A privatizáció a hazai történelemben előzmény nélküli folyamatnak tekinthető, hiszen néhány ember feladata és egyben felelőssége volt, a több évtized alatt felépült gazdasági rendszernek nagyon rövid idő alatt történő lebontása, ennek keretében egy több ezermilliárdos állami vagyonnak magánkézbe adása. Mindezt oly módon kellett végrehajtani, hogy a folyamat alatt a gazdaság megőrizze működőképességét, a lehetőség szerint minél több munkahelyet meg kellett óvni, de biztosítani kellett a gazdaság korszerűsítését, miközben ezzel egyidejűleg – néha mindenekelőtt – az államnak minél nagyobb bevételt kellett biztosítani. Mindez olyan politikai háttérrel valósult meg, hogy a változó kormányoknak változó elképzeléseik, változó prioritásai voltak.

Volt, amikor a piaci privatizációnak, volt amikor a management privatizációnak, volt amikor a dolgozói kivásárlásnak adtak elsőbbséget, de nagyon jól emlékszünk a kárpótlási jegycsere történetére is. Mindehhez a nagyon összetett feladathoz az állam egy különleges jogállású, sokszor változó felépítésű szervezetet hozott létre. Mint ahogy a privatizációs szervezet és a privatizáció története sem 1996-ban kezdődött, ugyanúgy a vád tárgyát képező belterületi földdel kapcsolatos önkormányzati kártalanítás problematikája is 1996 előtti időre nyúlik vissza.

A történet egy olyan törvénnyel indult, amely – az előzmény nélkülisége miatt talán érthető okból – nem tökéletesre, egyes bírálói szerint fatálisan falsra, közgazdaságilag pedig elfogadhatatlan megoldást tartalmazóra sikeredett. Mindezt az ügyel kapcsolatban készült ÁSZ jelentés is kiemeli.

Persze tudom, hogy egy hibás, sok kárt okozó törvény megalkotásáért nincs büntetőjogi felelősség, tehát mindezt nem azért mondtam el, hogy újabb vádlottakat keressek, de rá kívántam mutatni arra, hogy egy finoman szólva is nem sikeres törvénnyel kellett dolgoznia az ÁPV Rt. korábbi vezetésének, ami talán érthetővé teszi, hogy a kérdést nem tudták, de talán nem is akarták megoldani, azt éveken keresztül görgették maguk előtt.

Mindez nem egyszerű időmúlás volt, hanem azt jelentette, hogy a helyzet az ÁPV Rt. szempontjából mind rosszabbá vált, hiszen az akkori évek hihetetlenül magas kamatterhei, valamint a kifizetés elmulasztásából adódó problémák új gondokat is felvetettek, gondoljunk csak a már meg nem lévő részvény értékének utólagos megállapítására, az osztalékgondokra stb..

A problémát bonyolította, hogy a bíróságok sem álltak a helyzet magaslatán, pl. ellentmondó ítéleteket hoztak a rendkívüli jelentőségű kamat kérdésében.

Az egymást követő kormányok is elhárították a probléma megoldását és mint arra a későbbiekben majd rámutatok, a legkritikusabb időpontban, a Dunaferr ítélet után is csak arra koncentráltak, hogy gyorsan, ugyanakkor lehetőleg kevés pénzből oldja meg a kérdést az ÁPV Rt.

Ahogy a rossz törvény készítőinek, a kérdést megoldani képtelen kormányoknak, ugyanúgy a probléma megoldását elodázó – és ezzel több milliárdos többletköltséget okozó – korábbi ÁPV Rt. vezetők felelőssége sem merült fel soha. Kizárólag azon igazgatósági tagok ellen indult büntetőeljárás és állnak annak hatálya alatt több, mint fél évtizede, akik nem hátráltak meg a döntés nehézségei elől, hanem legjobb tudásuk és lelkiismeretük szerint, vállalva az erkölcsi vívódást is, végül döntöttek.

A döntésnek most már közvetlen előzményeivel foglalkozva utalok arra, hogy az elhíresült Dunaferr ítéletet követő novemberi H.-féle előterjesztés után 1995 decemberében újabb drámai fordulat következett be az ÁPV Rt. életében.

Az Országgyűlés a költségvetés tárgyalásakor a korábbi elképzelésektől eltérően a költségvetésbe vonta a privatizációs bevételeket, és az illetékes tárca nélküli miniszternek, valamint az önkormányzatokat felügyelő belügyminiszternek rendkívüli erőfeszítéseket kellett a kormányon belül kifejtenie annak érdekében, hogy a tervezett és most már nem halasztható önkormányzati kártalanítások fedezetére valami visszakerüljön az ÁPV Rt. kasszájába.

II.

Azt hiszem, a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján egyértelműen kijelenthető, hogy a kialakult helyzet az alku megkerülhetetlenné tette. Ezért az alku szükségességét alátámasztó érvekkel részleteiben nem is kívánok foglalkozni. A kérdést csak úgy lehet e körben felvetni, hogy arról kellett határozni, hogy ki alkudjon az ÁPV Rt.-nevében. Az egyébként szervezetenként is szűkösre szabott apparátus, avagy a privatizációs szervezet működési rendszerében szokványosnak tekinthető ún. külső tanácsadó, külső szakértő.

A kérdés megválaszolásához vegyük sorra előbb e vonatkozásban a szervezet apparátusának jellemzőit.

Újra segítségül hívom a tanúként meghallgatott K. M. szavait: „Egész más egy kampányszerű feladatot ellátni, mivel az ÁPV Rt. lassú, visszacsatolásra nem elég hatékony szervezet. Ehhez a felgyorsult környezethez nagyon illett a külső tanácsadó. Az apparátus ugyanis sem felépítése, sem mentalitása, sem érdekeltége folytán egy alkufolyamatra nem alkalmas”.

Kicsit közelebről nézzük meg, hogy a K. úr által jól összefoglalt jellemzők mit is jelentenek:

Felépítés

Tényként jelenthető ki, hogy az ÁPV Rt. bürokratizált, a döntéshozatalt sok szintre elosztott szervezet volt, ahol az SZMSZ nem tette lehetővé az alkalmazottak felhatalmazását, H. T. szerint is minimum egy hónap kellett volna minden egyes döntés átfuttatásához, míg T. M.-re kizárólag arra volt szükség, hogy az általa megkötött és szerződésben megtestesülő alku a cég képviseletére jogosultak aláírják.

Mentalitás

Ahogy R. T. megfogalmazta, az apparátusnak az a dolga, hogy a bírói döntést végrehajtsa, erre tegyen előterjesztést, az Igazgatóságot pedig azért hozták létre, hogy a tulajdonos

gazdasági érdekeit maximálisan – ha kell, mindezt erkölcsi elvek elé helyezve, más alternatívák keresésével – szolgálja. Az apparátus mentalitása tehát az ÁPV Rt-re nem kedvező bírói döntés mechanikus végrehajtására volt programozva.

Ahogy H. T. megfogalmazta az apparátusi véleményt: „amit az önkormányzat kér, azt ki kell fizetni”. Tiszteletreméltóan mindezt következetesen még tárgyalási kihallgatása idején is vallotta, amit én erkölcsös álláspontnak tarthatok, de hogy gazdaságilag nem ez volt az ÁPV Rt. érdeke, az nyilvánvaló.

Végül, de nem utolsó sorban, az apparátus egyáltalán nem volt anyagilag érdekelt az alkuban, az anyagi érdekeltséget csak egy sikerdíjas külső megbízói szerződés hozhatta létre. A morális kérdéseket tehát félretéve, leszögezhető, hogy olyan külső személyt kellett a folyamatba bevonni, aki rendelkezik az alkutevékenységhez szükséges adottságokkal. Ezek az adottságok a szó klasszikus értelmében sem nem jogászai, sem nem közgazdasági, sem nem pénzügyi, hanem ezektől elkülönülő, azok elemeit vegyítő mondhatnám különös adottságok.

T. M. rendelkezett az alkuhoz szükséges személyi tulajdonságokkal. Miközben képes volt a tárgyalófelek bizalmát elnyerni, agilis és rámenős volt, ahol kellett rugalmas, ahol kellett kitartó és az elég pozícióból nem engedő volt, ott ahol ezt az ÁPV Rt. érdeke megkövetelte. Mint független személy, felül tudott emelkedni azon az erkölcsi problémán, hogy ki kell használnia a szorult helyzetben lévő önkormányzatok likviditási gondjait, azaz T. M.-ben megfelelő személyt találtak erre az egyedi, különleges feladatra. Ez a feladat a szónak persze nem büntetőjogi, hanem hétköznapi értelmében bizony egy kicsit zsarolással vegyes alku volt. Arra az ügyészi kérdésre, hogy miért pont T. M. lett a közvetítő, egyszerűen nincs jobb válasz, minthogy jó időben, jó helyen volt, megfelelő adottságokkal, amikor 1995 decemberében N. GY-nél látogatóban volt. (Bár vélhetően dr. T. M. ma már a hat éve húzódó eljárás után inkább úgy gondolkodik, hogy számára jobb lett volna, ha soha nem járt volna nemcsak az elnöki titkárságon, de még az ÁPV Rt. környékén sem.)

III.

Mindezek után röviden a III. rendű vádlott vonatkozásában néhány további fontos tényállási elemeket kívánok összefoglalni.

Mint utaltam rá, dr. T. M. 1995. december elején járt N. GY.-nél és a beszélgetés során ismerkedett meg SZ. I.-vel, akit akkor a belterületi föld ügye már foglalkoztatott, hiszen az önkormányzati, képviselői nyomás miatt ez megkülönböztetett probléma volt az elnök szemében. Ezért adott lehetőséget arra, hogy T. M. felvázolja elképzelését, de mert a probléma konkrét megoldása már nem elnöki kompetencia volt, ezért hívta le SZ. I. a megbeszéléshez L. A.-t és L. P.-t.

A január 10-i igazgatósági ülés jegyzőkönyvét a vád negatív kicsengésben idézte, amikor arra hivatkozott, hogy L szerint T. M.-et SZ. I. ajánlotta. Ez az „ajánlás” azonban semmi többet nem jelentett, minthogy az Igazgatóság elnöke kötelességszerűen az arra illetékesek figyelmét felhívta valakire, aki talán alkalmas volt arra, hogy a probléma megoldását elősegítse. Azaz a figyelemfelhíváson (ajánláson) túl az ügyvel való foglalkozás már az operatív vezetés feladata volt és semmiféle adat nem merült fel arra, hogy SZ. I. a hatáskört el kívánta volna vonni.

Felszólalásomban már utaltam arra, hogy a decemberi költségvetési átcsoportosítás új helyzetet teremtett: az önkormányzatok igényét kevesebb pénzből kellett megoldani, de

mindezt gyorsan kellett tenni, hiszen csak a gyors pénz lehetett az a mézesmadzag az önkormányzatoknak, amiért azok hajlandók voltak az igényük egy részéről lemondani.

Ez a kényszerű gyorsítás okozta, hogy K. I. szóban adott felhatalmazást T. M.-nek a munka megkezdésére, ez okozta, hogy a január 10-i előterjesztés kissé hevenyészett volt. Valamint ez a kényszerű gyorsítás okozta, hogy a vezérigazgatóság az előterjesztés legfontosabb hiányosságainak pótlása után január 17-én ismét bevitte az Igazgatóság elé az előterjesztést, azaz nem használták ki teljes egészében a január 30-áig rendelkezésre álló időt. Tudták ugyanis, hogy a gyors megegyezés érdekében mindent meg kell tenni. A már vázolt kényszerű gyorsítástól vezérelve, ezt a január 17-i előterjesztést szavazták meg az Igazgatóságnak a Bíróság előtt ülő tagjai.

Az eljárás során azt kellett vizsgálnunk, hogy mindezt úgy tették-e, hogy eközben a vagyongazdálkodási szabályokat gondatlanul megszegték?

Az igazságszolgáltatás által elvégzett ezen vizsgálódás bizton nem volt felületes, nem vitásan fokozott gondossággal és körültekintéssel zajlott le. Azt biztosan senki nem róhatja fel, hogy az ügyel foglalkozók elmulasztották a fokozott gondosságot, hiszen a vizsgálat most már hatodik éve tart, ezen belül több, mint ezer órában összegezhető a nyomozati és tárgyalási munka, és csak a tárgyalási szakok időszükséglete is meghaladja a hatvan munkanapot.

Mintegy 1000 óra állt tehát rendelkezésre ahhoz, hogy utólag megítéljük, hogy 1996. január 17-én az Igazgatóságnak az ÁPV Rt-nél megszokott ütemterve folytán rendelkezésre álló, mintegy egy-két óra alatt kellő körültekintéssel döntöttek-e a szereplők. Talán nem járok messze az igazságtól, ha azt mondom, hogy elég fonák helyzetet teremt, amikor a gyakorlatilag korlátlan időkerettel rendelkező igazságszolgáltatás utólag felülvizsgálja, hogy a szorító időtényezők között egy-két óra alatt meghozott döntés felületes volt-e.

Megkockázatom, hogy ha a vád tárgyává tett ügynek az eldöntésére, az információk beszerzésére, kontrollálására annyi időt fordított volna az Igazgatóság, mint amennyit a vád utólag elvárna, akkor tovább halasztódott volna a belterületi föld kiadásának kérdésköre, egyezségek estek volna kútba és elmaradhatott volna az a több milliárdos megtakarítás, ami a gyors egyezségekkel megvalósult.

Bizton kijelenthető tehát, hogy akkor jártak volna el helyesen az Igazgatóság tagjai, ha újabb igazgatósági üléseken vizsgálgatják, tárgyalgatják ezt a kérdést?

Annak az Igazgatóságnak a munkáját kell, ne feledjük megítélni, amely egy-egy ülésén 40-60 napirendet tárgyalt. Munkája nem is hasonlítható egy átlagos gazdasági társaság igazgatóságához, mert itt a döntésre váró ügyek nagy száma folytán fogalmilag kizárt volt, hogy az előterjesztéseket olyan mélységig ismerje meg a döntéshozó testület, amely más átlagos Igazgatóságnál, más helyzetben talán elvárható lenne. A dolog csak a bizalmi elv alapján működhetett, azon elv alapján, hogy az Igazgatóság tagjainak 100 %-ig meg kellett bízni az ügyvezetésben.

K. M. megfogalmazására hivatkozom, aki szerint: „Kilóra is sok anyagot kaptunk. A döntéseknél kényszerhelyzet alakult ki, nem volt elég idő elmélyedni, döntési alternatívákat keresni. A döntésnél nagy súllyal támaszkodtunk a bizalmi elv alapján a szakmai véleményekre.”

A más társaságok munkájától való eltérést is pontosan fogalmazta meg K. M.: (jegyzőkönyv 800. oldal). „Olyan nagymértékű írásos előterjesztéssel és olyan sokoldalú előkészítéssel sehol nem találkoztam sem könyvvizsgálói minőségben, sem tisztségviselői

minőségemben, és sehol máshol ilyen fokú formalizáltsággal és ilyen fokú írásos anyaggal nem készítették elő az üléseket, mint az ÁPV Rt-nél. Mindez minőségi különbségnek tekinthető.”

A későbbiekben sem a vádlottak, hanem kizárólag K. M., V. A., K. G. és R. T. igazgatósági tagok vallomásaiból szemezgetek. Ők az ügyben valamennyien tanúk voltak, hiszen különböző okokból nem szavaztak igennel a határozatra.

Vegyük ezek után sorra a hatályon kívül helyező végzés, illetve az ügyészi logika szerint esetleg szokatlannak minősíthető olyan jeleket, melyből a vádlottak gondatlanságára következett a vád.

Felmerült az előterjesztés helyszíni kiosztása, illetve beszédese. Ebben semmi kirívóan feltűnő nem volt, ez gyakran így történt, ha az ÁPV Rt. érdekei sérülhettek az idő előtti nyilvánosságra kerüléssel. Megszokott volt a titkosság ennek a szervnek a munkájánál. Ismét K-t idézve „Nagyon sok üzleti titok, vagy szolgálati titok ügyet tárgyaltunk, és hogyha az előterjesztő úgy minősítette, hogy akár az ÁPV Rt. érdekei sérülhetnének, akár a titokvédelmet ez a módszer szolgálta a legbiztonságosabban, akkor erre nem is kellett hivatkozni, az Igazgatósági tagok tudták, hogy csak indokolt esetben történik meg az előterjesztések összegyűjtése.”

Itt az ÁPV Rt-nek az volt az érdeke, hogy minél jobb alkupozícióba kerüljön, ez volt tehát az oka annak, hogy megakadályozzák, nehogy a szükségesnél előbb, a szükségesnél nagyobb körbe kerüljön ki az előterjesztés. A kellő gondosságot tehát pontosan az előterjesztés helyszíni kiosztása és beszédese szolgálta.

Ugyancsak a dolgok szokásos rendjéhez tartozott az előterjesztés szóbeli kiegészítése. Az előterjesztő lehetősége, felelőssége volt, hogy újabb tényeket, érveket sorakoztasson fel ily módon is.

A bizonyítási eljárás feltárta azt is, hogy semmiféle bűnösségre nem lehet következtetni abból, hogy az Igazgatóság tagjai az „*egyebek*” napirend között találkoztak ezzel a kérdéssel. Máskor is előfordult, hogy a napirendet összeállító vezérigazgató, illetve vezérigazgatóság lehetőséget hagy arra, hogy ami a normál ügymenetből kimarad, de feltétlenül megtárgyalandó kérdés, az ezen a címen még az Igazgatóság elé kerülhet.

V. A. megfogalmazása szerint (jegyzőkönyv 424. oldal) a privatizációs tranzakciók megtárgyalása volt a standard napirend, „amik ettől eltértek, azok általában egyebek között jöttek”.

Tartalmi problémaként merült fel, hogy az előterjesztés csak egyszemélyi javaslatot tartalmazott. Mindez azonban az ÁPV Rt. gyakorlatában megszokott volt, hiszen a kiválasztás, az ajánlás az apparátus dolga volt, mindig a feladathoz választottak személyt. A tanácsadó személye a vád konstrukciója alapján különös fontosságot nyert, holott ahogy azt a nemmel szavazó Igazgatóság tagok is megfogalmazták, számukra mindez huszadrangú kérdés volt. A bizalmi elv alapján támaszkodtak a javaslatra, és attól való eltérést csak akkor kellett volna javasolniuk, ha ennek konkrét okát látják. (Adott esetben Magyarország legnagyobb cégének, az ezer milliárdos nagyságrendű vagyonnal gazdálkodó MOL elnöki tisztére is csak egyszemélyes ajánlat érkezett az Igazgatóság elé, mégsem kifogásolja senki az ott hozott döntést.) Megint csak V. A.-ra utalva: általában nem többes ajánlás volt. A Felügyelő Bizottság elnöke is megerősítette, hogy a választást az ügyvezetés intézte el, az Igazgatóság elé szinte mindig csak egy név került.

Ha már a Felügyelő Bizottság szóba került, szükségesnek tartom kiemelni a következőket: azáltal, hogy a Felügyelő Bizottság elnöke szó nélkül tudomásul vette a január 17-i határozatot, nemcsak azt jelenti, hogy semmiféle olyan szabálytalanságot nem észlelt, ami miatt a napirendre tűzés, illetve a tárgyalás ellen tiltakoznia kellett volna, de annak tartalmával szemben (tanácsadó személye, díjazása) sem volt aggálya, és ilyet a tulajdonos felé sem jelzett. Azaz akkor és ott, a vádlottakkal egyezően jónak tartotta az alkut, a külső tanácsadó bevonását, azt, hogy ez a személy T. M. legyen és elfogadhatónak találta a 10 %-ot. Mindezzel megerősítette az igennel szavazó Igazgatóság tagok hitét saját döntésük helyességében. A döntés teljes egészében ismert volt a tulajdonos előtt is, aki azt ugyancsak elfogadta, a szerződés felbontását, módosítását nem kezdeményezte. Kizárólag a sikerdíj csökkentését indítványozta a későbbiekben, ami viszont meg is történt.

A döntés tartalmi hiányosságaként rója fel a vád, hogy az Igazgatóság tagok nem foglalkoztak azzal, nem tudták, hogy a tanácsadó milyen formában végzi munkáját. Meggyőződésem, hogy eredményvonzatú megbízási szerződésnél, tehát nem munkaszerződésnél ennek ismerete nem is szükséges. Ezen túl azonban hivatkozom arra is, hogy az adott helyzetben az már semmiképpen nem volt elvárható az igazgatósági tagoktól – azaz hiányzik a törvényi feltétel, a tőle elvárhatóság –, hogy az alkalmanként 40-60 napirend megtárgyalása mellett egy több összetevőjű döntés egyik elemének ilyen részleteivel, ilyen mélységében foglalkozzanak. Ha így végezték volna munkájukat, akkor ülésenként a 60 napirendi pont helyett legfeljebb kettő megtárgyalására jutott volna idejük, ami a privatizáció leállítását jelentette volna. (Már kifejtettem, hogy az ÁPV Rt. Igazgatósága nem volt abban a kényelmes helyzetben, hogy minden döntést állandóan napoljon, görgessen azon a címen, hogy még újabb és újabb információra van szüksége.)

A több százmilliárdos nagyságrendű privatizáció legfelpörgetettebb időszakában embert próbáló volt, hogy a belterületi föld ügyét az adott mélységig megtárgyalta az Igazgatóság, annak utólagos elvárása, hogy az alkuba bevont tanácsadó munkamódszeréről, a rendelkezésre álló eszközökről kutakodjon, nemcsak életszerűtlen, de az elvárhatóság olyan szintjét próbálja megfogalmazni, amely nem egyszerűen méltánytalan, de nem felel meg a törvény eredeti értelmezésének az ehhez kapcsolódó bírói gyakorlatnak, azaz ilyen értelmezésre büntetőjogi felelősséget nem lehet alapozni. Az ezzel ellentétes álláspont elfogadása azt jelentené, hogy gazdasági életben hozott minden egyes döntés utólag megkérdőjelezhetővé válna azon alapon, hogy a döntéshozóknak még több információt kellett volna beszerezni, hiszen a megfelelő számúnál is van több, a többnél pedig még több. A gazdasági életben azonban a döntési helyzet nem úgy alakul, hogy ha akarom, még nyugodtan beszerezhetek több információt, hanem a legtöbbször úgy, hogy legelőször abban kell döntenie, hogy van-e idő halogatásra, újabb információk beszerzésére, avagy kevesebb információval, de azonnal hozzának döntést.

A leghatározottabban állítom, hogy az Igazgatóság tagjai és annak elnöke 1996. január 17-én az adott helyzetben, az adott közegben, az adott időtényezők mellett kellő körültekintéssel jártak el, a rendelkezésre álló információk bővítésének megkövetelése a kérdés megoldásának elodázásához, az ÁPV Rt. és így ezen keresztül a Magyar Állam számára vagyoni hátrány okozásához vezettek volna.

Ebből következően vagyonnekezelői kötelezettségük gondatlan megszegése nem állapítható meg.

IV.

A vagyonekezelői bűncselekményt azonban nemcsak azért tartom megállapíthatatlannak, mert nincs bizonyított vagyonekezelői szabályszegeés, hanem elsősorban azért, mert határozott meggyőződése, hogy vagyoni hátrány okozása sem nyert bizonyítást.

A büntetőjogi felelősség alapja eredmény bűncselekmény esetén az okozati összefüggés bizonyítottasága kell, hogy legyen. Ott ugyanis, ahol az eredmény a törvényi tényálláshoz tartozik (azaz a anyag kezeleésnél is), ott maga az okozati összefüggés is hozzátartozik a törvényi tényálláshoz, azaz az okozati összefüggésnek is kétséget kizáróan bizonyítottnak kell lennie a bűnösség megállapításához.

A vagyoni hátránynak az adott tényállásban tehát okozati összefüggésben kell állnia a szabályszegeés és büntetőjogi felelősség csak akkor állapítható meg, ha bizonyítást nyer, hogy a vagyonekezelői szabályszegeés elmaradása esetén a vagyoni hátrány biztosan nem következett volna be. Ez a jelen ügyre lefordítva azt jelenti, hogy a vádnak kellett volna bizonyítania, hogy az általa állított vagyonekezelői szabályszegeés (a január 17-én megalapozatlanul hozott döntés) elmaradása esetén nincs vagyoni hátrány az ÁPV Rt-nél. Meggyőződése szerint azonban a vádhatóság végig helytelen nyomon járt, amikor a kifizetett közvetítói díjat kiszakította az egyéb gazdasági összefüggésekből, és az ún. sikerdíj kifizetését önmagában vizsgálva vélte úgy, hogy annak kifizetése jelenti a vagyoni hátrányt.

A védelem álláspontja szerint azonban ez közgazdaságilag tarthatatlan álláspont a következők folytán:

Mára ugyanis gyakorlatilag vitathatatlan igazsággként hívható fel, hogy az alkufolyamat eredményeképpen az ÁPV Rt-nél az önkormányzatok számára ki nem fizetett összegekkel megtakarítás, vagyoni előny keletkezett.

Hivatkozhatnék itt az ügy számtalan szereplőjének megfogalmazására, de elegendőnek tartom a vitán felül legobjektívebbnek tekintendő szervezet, az Állami Számvevőszék idevonatkozó véleményét:

„A központi költségvetés bevételeét növelte az a vagyonrész (osztalék, kamat), amely az önkormányzatok joglemondása folytán az államnál visszamaradt”.

Az ÁPV Rt-nél vagyoni előnyként jelentkező összeg bruttó nagyságát az érintettek 8 milliárd forintban jelölték meg, de ebből a szempontból és az okfejtés objektivitása érdekében elfogadhatónak tartom az érintett szereplőktől független, utólag létrehozott vizsgálóbizottság megállapítását, amely a megtakarítást 4 milliárd forintban jelölte meg.

Közgazdaságilag tehát van egy legalább 4 milliárdos eredmény, amit egy 800 millió forintos költség terhel, azaz a tiszta nettó eredmény a költség levonása után legkevesebb 3,2 milliárd forint volt.

Szeretném hinni, nem csak számomra nyilvánvaló, hogy ha egy gazdasági folyamatnál csak a költségoldalt nézzük, és az elért eredményt nem, akkor a költségre mindig állítható, hogy az felesleges kiadás volt az adott helyzetben, azaz vagyoni hátrányként jelentkezett.

A kérdést annyira fontosnak tartom azonban, hogy mégis szeretném két példával megvilágítani:

Amennyiben egy cég beszerzőjét felelősségre vonnák azon az alapon, hogy feleslegesen vásárol százforintos villanykörte helyett több ezer forintokat és ezzel többletköltséget okoz (vagyoni hátrányt), akkor nyilvánvalóan megvizsgálnák azt az előadását (védekezését), hogy a költség ugyan magasabb, de ezzel nagyobb megtakarítást lehet elérni, mert a több ezer forintos villanykörtek sokkal hosszabb életűek és kisebb fogyasztásúak, azaz összességében megtakarítást (vagyoni előnyt) eredményeznek.

Képzeljük el a következő esetet: egy vevő az egymilliárd forintért kínált ingatlant mindenképpen meg kívánja vásárolni, de szeretné annak árát lealkudni, ezért megbíz egy közvetítőt. Felajánlja, hogy a megtakarításnak (bruttó vagyoni előny) a fele összegét sikerdíjként (költség) kifizeti. Amennyiben a közvetítő – ismeretei, képességei felhasználásával – a vételárat mondjuk 800 millió forintra lealkudja, akkor a vevőnél 100 millió forint nettó vagyoni előny keletkezett.

Utólag ebben az esetben csak akkor lenne felvethető, hogy a költségként kifizetett sikerdíj felesleges kiadás, azaz vagyoni hátrány volt, ha bizonyítható lenne, hogy a vevő maga is biztosan képes lett volna elérni a vételár lecsökkentését.

A jelen ügyre vetítve ezen példákat, kijelenthető tehát, hogy csak akkor lehetne vagyoni hátrány bekövetkeztét bizonyítotttnak venni, ha a vád bizonyította volna, hogy T. M. közreműködése nélkül is elérhető lett volna legalább a nettó eredményként jelentkező 3,2 milliárd forint. Ebben az esetben a kifizetés valóban nem a megtakarítás szükséges költségként jelenne meg, hanem felesleges kiadásként, azaz vagyoni hátrányként.

A vád azonban az egész eljárás során abból az alapvetésből indult ki és csak azt kívánta bizonyítani, hogy ha az igazgatósági tagok körültekintőbben döntenek, akkor nem T. M.-et alkalmazták volna, akkor feltehetően nem lett volna ilyen nagy összegű a sikerdíj.

Az ügyészi megközelítés jól példázza a K. M. kihallgatása során az Ügyészség részéről feltett kérdések. Az ügyész úr ugyanis abból indult ki – ami önmagában nyilvánvalóan igaz –, hogy akkor is lett volna megtakarítás, ha egy másik tanácsadó 3 %-os sikerdíj mellett dolgozik. Én azt is elfogadom, hogy akár 1 %-os sikerdíj mellett is lehetett volna megtakarítást elérni. Igen ám, de egyáltalán nem közömbös, hogy az így elért megtakarítás mennyi lett volna, azaz bizonyíthatóan legalább a kimutatott 3,2 milliárdot elérte volna. Ha a megtakarítás ugyanis ennél kevesebb lett volna, akkor hiába lett volna kisebb a sikerdíj, vagy akár elmaradt volna egészen, akkor bizony a vagyoni hátrány nem a sikerdíj kifizetéséből, hanem a kevesebb megtakarításból származna.

K. tanú jól érzékeltette, hogy ma már nem lehet egzakt módon választ adni arra, hogy T. M. nélkül mennyi lett volna az elért megtakarítás, azaz a nettó vagyoni előny. Az ebből származó bizonytalanságot – a klasszikusnak mondható büntetőjogi alapelv: *in dubio pro reo* – azonban a vádnek kell viselnie, azaz a Tisztelt Bíróságnak ki kell mondania, hogy nem nyert bizonyítást, hogy az esetleges vagyongazdálkodási kötelelességszegés elhagyása az okfolyamatból biztosan vagyoni előnyt okozott volna az ÁPV Rt.-nek. *Nem nyert tehát bizonyítást az, hogyha az alku az apparátus folytatja le, vagy más tanácsadó alacsonyabb sikerdíj mellett, akkor mennyi lett volna a megtakarítás összege. Nem nyert tehát bizonyítást a vagyoni hátrány.*

A kérdés elvi fontossága miatt húzom alá ismételten, hogy nem a vádlottaknak, illetve a védelemnek kellett volna bebizonyítania, hogy T. M., illetve a részére kifizetett 800 millió sikerdíj nélkül nem lett volna elérhető ugyanilyen összegű megtakarítás, hanem a vádnek kellett volna bizonyítania, hogy 800 millió forint kifizetése felesleges költség volt, mert e nélkül is elérhető lett volna a független bizottság által megállapított 4 milliárdos megtakarítás.

Nem érinti a megbízásról döntő Igazgatóság felelősségét az sem, hogy végül is mennyit és hogyan dolgozott T. M., milyen munkamódszerrel érte el a megtakarítást.

Ugyanígy nem érinti az Igazgatóság büntetőjogi felelősségét, hogy az adatbázis a munka megkezdésekor nem állt teljes egészében rendelkezésre, illetve, hogy ez az adatbázis még akkor sem állt az ÁPV Rt. rendelkezésére, amikor T. M. számláit kifizették. A megbízási díj

(sikerdíj) összecszerűségének ellenőrzése – azaz annak megállapítása, hogy T. M. ért-e el valódi megtakarítást, azaz jár-e neki és ha igen, milyen összegű sikerdíj –, nem az Igazgatóság, hanem a számlabefogadó apparátus feladata volt. Mindezek talán egy másik büntetőeljárás témája lehettek volna más szereplőkkel.

V.

Az okozati összefüggés elméletben sokrétűen kidolgozott, de a gyakorlatban viszonylag ritkábban felhívott tétele azonban nemcsak a vagyoni hátrány kérdésénél, hanem a testületi felelősség problémakörénél is megjelenik. A kérdéskört korántsem tartom olyan egyszerűnek, mint az ügyész úr, aki úgy gondolja, hogy „a Legfelsőbb Bíróság már eldöntötte azt a kérdést, hogy a testület nevében hozott döntéssel a testület tagjai a büntetőjog alanyaivá válhatnak”.

A probléma ugyanis nemcsak az, hogy a Legfelsőbb Bíróság ebben a kérdésben a szöveg jogi értelmében még nem döntött, hanem az is, hogy álláspontom szerint az ebben az ügyben felmerült problémakörnek több aspektusa is van, mint amennyire ez az eléggé rövid, elnagyoltnak is nevezhető iránymutatás rámutat. Az elnagyoltságot arra értem, hogy a végzés 23. oldalának ezen kérdéssel foglalkozó egyetlen bekezdése egyértelműen kizárólag szándékos (az ott használt kifejezéssel: „tudatosan jogszabályt megsértő”) magatartásokkal foglalkozik, azaz egy az egyben finoman szólva sem húzható rá a gondatlan bűncselekménnyel vádolt és ennek megfelelően közösen, állítólag megalapozatlan (azaz gondatlan) testületi döntést hozó vádlottakra. A kérdéskörrel részletesebben védőtársaim is szólnak, ezért én a Legfelsőbb Bíróságnál talán egy kicsit részletesebben, de a kérdés súlyához képest csak vázlatosan szólok.

Az okozatosság uralkodó elmélete, a *conditio sine qua non* elmélete az okozati összefüggés megállapíthatóságáról a következőket mondja: ha azt az emberi magatartást, amely elindította az okozati összefüggést, gondolatban elhagyjuk és ennek ellenére azt állapítjuk meg, hogy bekövetkezik az eredmény, akkor az okozati összefüggés nem állapítható meg. *Az okozati összefüggés csak akkor állapítható meg, ha a gondolatban elhagyott emberi magatartással együtt az eredmény is bizonyosan elmarad.* Ez a vád tárgyává tett testületi döntésre azt jelentené, hogy az okozati összefüggés akkor áll fenn, ha SZ. I. magatartását (igen szavazatát) figyelmen kívül hagyva, biztosan elmaradt volna az eredmény.

Egyértelmű azonban ezzel szemben, hogy akkor is megszülethetett volna az igenlő döntés, ha ő is a nemmel szavazókhoz csatlakozik. Az okozati összefüggés tehát az igen szavazat és az eredmény között szükségszerűen nem áll fenn, és ezért nem lehet a testületi határozatnál gondatlan bűncselekmény esetén megállapítani a büntetőjogi felelősséget. Nem idetartozó kérdés, hogy hogyan alakulna a büntetőjogi felelősség, ha mondjuk bűnszövetkezetben, vagy társtettesként akarategységben történne e szándékos vagyon elleni büntett elkövetése testületi döntés keretében.

Ugyancsak tévútra vezet, ha a büntetőjogi felelősség megállapíthatóságát arról az oldalról közelítjük meg, hogy a jogszabály értelmezése úgymond nem kívánt eredményre vezetne. Elképzelhető ugyanis, hogy egy büntetőjogszabály korrekt törvényi értelmezése ahhoz az eredményhez vezet, hogy valakinek a büntetőjogi felelőssége nem állapítható meg. A törvényes megoldást azonban sohasem a kitérítő jogértelmezés jelenti, hanem a törvény módosításának kezdeményezése a jövőre nézve.

De ha már arról volt szó, hogy melyik megoldás, milyen eredményhez vezetne, én magamnak is megengedem, hogy felvessem azt a kérdést, hogyha a vagyonzelölői döntést

adott esetben mondjuk egy részvénytársaság közgyűlése hozná, ahol több ezer kisorszvényes is szavaz a maga néhány ezred pontnyi szavazatával a nagyrészvényesek mellett, akkor a testületi döntésért hogy alakulna az ő büntetőjogi felelősségük gondatlanság esetén.

Itt tartom szükségesnek felvetni, hogy a különböző jogágak egymáshoz kapcsolódnak, a büntetőjog, a büntetőjogi felelősség nem állhat önmagában. Márpedig a társasági jog oly annyira testületi döntésnek tekinti a szó minden értelmében az igazgatósági döntést, hogy semmiféle szabályt nem tartalmaz arról, hogy a szavazatokat rögzíteni kellene név szerint is, illetve részvénytársaság közgyűlésénél kifejezetten az anonim szavazásról rendelkezik a részvényhányad alapján. Mindez azt jelenti, hogy a társasági jog szabályai szerint a testületi döntés utólag nem rekonstruálható, azaz jogbizonytalanságot okozna az olyan büntetőbírói álláspont, amely a véletlenszerűen rekonstruálható esetekben megállapítja a testületi döntésben résztvevők felelősségét, minden egyéb esetben pedig „elfogadja” a társasági jog által teremtett rekonstruálhatatlan helyzetet.

A további részletek boncolgatása helyett a korábbi eljárásban kifejtett állásponttal megegyezően rögzítem, hogy a gondatlan vagyongazdálkodói bűncselekmény esetén nem vonható büntetőjogi felelősségre a testületi döntésben résztvevő személy.

Tisztelt Bíróság!

A magyar büntetőeljárás egyik megingathatatlan alappillére a vádely, azaz hogy a Bíróság csak annak a személynek a büntetőjogi felelősségéről dönthet, aki ellen vádat emeltek és csak olyan cselekmény alapján, amelyet a vád tartalmaz.

A vádnak ezt a szerepét Dürrenmatt a reflektor fénycsóvjához hasonlította, mondván, ha egy bogárra nem vetül a fénycsóva, az nyugodtan továbbbrepkedhet, míg a fénybe bekerülőket megpörköli a nagy hő és az erős fény.

Védői felfogásom nem teszi lehetővé, hogy néven nevezsem azokat a szereplőket:

akik a belterületi földek ügye döntésének halogatásával, rossz döntésekkel az adott körben milliárdos többletkiadást, azaz kárt okoztak a költségvetésnek,

akik aktív szerepet vállaltak T. M. szóbeli megbízásában,

akik aktív szereplői voltak T. M. által kiállított számlák befogadásának, ellenőrzésének,

akik az alkufolyamat idő előtti leállításával ismételt többmilliárdos kárt okoztak a költségvetésnek,

hiszen valóban nem az ő büntetőjogi felelősségükről kellett ebben az ügyben dönteni.

Arról azonban védői kötelességem szólni, hogy a vád tárgyává tett magatartás megfogalmazásában, a vád kereteinek meghatározásában, tartalmában ilyen mértékű bizonytalansággal, mint amit ebben az ügyben láttunk, még soha nem találkoztam.

Gondoljuk csak végig:

– T. M.-et először adócsalással,

– számviteli fejelem megsértésével és zugírasszal gyanúsítják.

Hol van már ez a vád?

V. Z.-t,

B. Gy. -t,

B. L.-t hol befolyással üzérkedéssel, hol zsarolással vádolják.

Végül, de nem utolsó sorban vegyük sorra, hogy mikor, mit rótt az ügyesség az Igazgatóság tagjainak terhére.

A nyomozás során a vádiratban a vád alapja az volt, hogy feleslegesen történt külső tanácsadó bevonása.

Az alapeljárás során mondott perbeszédében az ügyész kirekesztette a vádból ezt a kérdést, kijelentvén, hogy az nem tárgya a vádnak, hogy külső tanácsadót alkalmaztak, csak az, hogy pont T. M.-et az adott feltételekkel.

A másodfokú eljárásba az ügyészség teljesen új szempontot hozott be, amikor az eljárás, a vád tárgyává kívánta tenni, hogy a megtakarítás összegét az ÁPV Rt-nél rosszul számították ki, azaz helytelen volt a vetítési alap és ezért kapott T. M. indokolatlanul magas sikerdíjat. A Legfelsőbb Bíróság felhívta a figyelmet arra, hogy vádkiterjesztésre másodfokú eljárásban nincs lehetőség, arra csak első fokon kerülhet sor.

A megismételt eljárásban ez a vádkiterjesztés azonban elmaradt, arra még csak utalás sem történt, ezzel szemben a vád egy nagy kör után visszatért eredeti megfogalmazásához, azaz újra felrótta az igazgatósági tagoknak, hogy külső tanácsadót alkalmaztak.

A vádnak ez a metamorfózisa, ez az egyedülálló bizonytalansága természetesen nem azért következett be, mert szakmailag bárki is hibázott volna a vád oldalán. Ezek a változások annak a jelei, hogy a társadalom jelentős részét irritáló sikerdíj ügyből az erkölcsi tanulságok és az esetleges politikai következtetések levonása helyett büntetőügy lett, de annak alapjait azért nem lehetett pontosan meghatározni, mert bűncselekmény valójában nem történt.

Ahogy SZ. I.-nek a büntetőjogi felelősségét a bírósági eljárás első szakaszában sem, úgy most sem tudta a vád kétséget kizáróan bizonyítani, ezért ahogy korábban, úgy most is Sz. I. III. rendű vádlott felmentését indítványozom.

Fenyvesi Csaba védőbeszéde egy fegyveres rablási ügyben

A Pécsi Városi Ügyészség azzal vádolta meg vádiratában S. B.-t., hogy 2005. július 19-én reggel 8 óra körül, fejére sapkát és kapucnit húzva, száját combig érő, fekete tollkabátja cipzárjának felhúzásával eltakarva, belépett a pécsi Alkotmány utcai lottózóba, az ajtót maga mögött becsukta, s egy 20 éves nődolgozót a nála levő pénz átadására szólított fel. Felszólítását követően egy fegyvernek látszó tárgyat vett elő, azt bal tenyerébe fektetve felmutatta, és ismételt pénzáadási felszólításában olyan kijelentést tett, hogy „heroinista vagyok, örökké nyomorékká teszem”. A sértett a kasszában lévő 70 957 forintot az elkövető által magával hozott nejlonzacskóba tette, majd a tettes az ajtót kinyitva távozott, előtte azonban még többször megismételte, hogy „nyomorékká teszem”, illetve, hogy „ne szóljon a zsaruknak, mert visszajövök”. A sértett néhány másodperccel később átfutott a lottózó melletti csapágyboltba, ahol a két ottani férfi alkalmazottnak sietve elmondta a történeteket. Egyikük, a csapágybolt tulajdonosa a tettes után szaladt, a másik pedig a rendőrséget hívta telefonon.

A tulajdonos nem érte utol a tettest, aki a lottózóval átellenben lévő Spar Áruház mögött parkolt, onnan hajtott el észak felé. Egy további tanú azt is látta, hogy az elhajtó Renault

Thalia csomagtartójából valamilyen kilógó anyag eltakarja a rendszámablát.

A perbeszédben írtakat elfogadva az ügyben a fegyveres rablás vádja alóli felmentő ítélet született, azzal, hogy kétséget kizáróan nem lehetett megállapítani: a bűncselekményt a felelősségre vont személy követte el.

A védő perbeszédét írásban is a bírósóág rendelkezésére bocsátotta.

***

Tisztelt Városi Bíróság!

A Pécsi Városi Ügyészség azzal vádolta meg vádiratában S. B.-t., hogy 2005. július 19-én reggel 8 óra körül fegyveres rablást követett el a pécsi Alkotmány utcai lottózóban.

Ez az alábbi tény- és jogkérdések, bizonyítékok miatt megalapozatlan a védelem álláspontja szerint.

Az itt felsorakoztatott (és korábban már védői észrevételekben jelzett érveim, amelyeket teljes mértékben fenntartok, mivel azok legfeljebb erősödtek, semmiképpen nem cáfolódtak) iratszerű és helyes következtetésű érvek összességükben és egyes részeikben kizárják, (más részükben kétségesse teszik), hogy a vádbeli cselekményt a terhelt követte volna el.

a) Az iratokból, az egyes nyomozási és első bírósági tárgyaláson (2006. március 14-én) tett tanúvallomásokból pontosan behatárolható az elkövetés időpontja, és ez pedig 2005. július 19. 8.12-15 perc között időtartam.

A vádiratban a 2. bekezdésben megjelölt időpont, a 8.05 körüli időpont iratellenes, (a nyomozói összefoglaló jelentésből sematikusan átvett időpont) ellentmond a szemtanúk vallomásainak és a rendőrségi hívás időpontjának is. Ez az időpont a nyomozás kezdetén, július 25-ig fel sem merült, minden kihallgatott tanú, rendőri jejtetés, rendőrségi előterjesztés,

kényszerintézkedést elrendelő határozat későbbi, általában 8.15 körüli időpontot említ – helyesen. (Lásd erről nyomozati iratok 29. o. G. Z. jelentése, 29. o. K. Z. jelentése, helyszíni szemle 39. o-n 8.20-ról ír, körözés 65. o. 8.15-t ír, 111. o. házkutatási határozat 08.15-kor osztályvezetői aláírással, 273. o. rendőri jelentés, 8.20-kor rádió forgalmazás a blokkolásra, 275. o. rendőri jelentés 08.15-ről ír, rendőri őrizet 613. o. 8.15-t ír, védő kirendelése 619.-on 8.15., 285. o. rendőri jelentés 8.15), 283., 293., 303., 305. o. rendőri jelentések mind 8.15-ről írnak., R-né D. Á. 303. o-n tanúként hallja a tettes autójának indulását indulását 8.30-9.00 között, T. L. 08.30-t mond ugyanezen jelentésben,)

I. J. („söprűs Józsi”)a rendőröknek 343. o-n jelzi a cselekmény másnapján, 2005. július 20-án, hogy ő 8.10 és 8.15 között tartózkodott a lottózóban és akkor más nem volt ott.

Gy. Zs. tanú vallomása 507. o-n 8.14-t mond, amikor a lottózó előtt áll a tettes, a tanú ekkor az órájára néz, és megjegyzi az időt!, Ezt a tárgyaláson is megerősítette.

Sz. T. tanú vallomása 433. o.-on 2005. július 19-én 9.14-kor, közvetlenül a cselekmény után beszél az időpontról, „söprűs Jóskáról”- aki közvetlenül a rabló előtt volt benn,

437. o. „még nem volt a zebrán, amikor én kiszaladtam és a csapágyboltba mentem” (a két bolt egymás mellett van, a két ajtó között 5 méter a távolság, (iratok 49-53. o-n levő fényképeken is látható) elkezd nehézkesen futni-ebben a pillanatban Zoli is”

“utána futott, közben Laci hívta a rendőröket”

445. o-n: „kb. 3 perc alatt zajlott le” az elkövetés.

Ugyanezt adta elő a 2006. március 14-i tárgyaláson is, megerősítette, hogy „még me- nekült a tettes a telefonáláskor”.

Az elkövetési, pontosabban befejezési időpont akkor kezd „előrébb kerülni”, amikor július 25-től S. B. a rendőrség látókörébe kerül és kiderül, hogy a Renault szervízbe július 19-én 8.24-kor érkezik. Innentől a nyomozó hatóságok (rendőrség-ügyészség) az elkövetési időt rugalmasabban kezelik. Először a 165-167. oldalon 8.10-t írnak már a grafológus, majd 241. o-n a hemogenetikus szakértő kirendelésekor, majd az ügyészi előterjesztések a személyi szabadsággal kapcsolatban, (2006. okt. 26. 615., 649. o. o.), valamint a nyomozó végső összefoglaló jelentése az 535. oldalon már 8.05-öt említenek, holott ezek egyike sem felel meg az irat addigi adatainak. Magát a rendőrségi hívás pontos idejét is csak 2006 január 5-én kérik meg, amiből egyértelműen kiderül, hogy a rendőrséget F. L. tanú **8.15.36** másodperckor hívja, akkor kezdődik a beszélgetés (ny. irat 33. o.). A tárgyaláson hozzátette még a tanú, hogy a rendőrség gyorsan felvette a telefont, gyorsan reagált a csöngetésére.

A beszélgetés kezdetekor a tettes még futva halad a gépjárművéhez, ezt a tény F. L.-n kívül munkatársa K. Z. is megerősíti. Ebből következően a tett 8.15 előtt történt, és a sértett, mint utaltam rá, határozottan kijelenti, hogy kb. 3 percig tartott a támadás.

Ezt a tényt is mindkettő tanú hitelesen megerősítette az első tárgyalási napon.

b) Miután a tettes 8.15-kor a Spar északi oldalán parkoló bordó gépjárművéhez fut, – lemérve a gyaloglást és a futást kb. 1-1,5 perc a lottózóból a gépjárműhöz érni – ebből következően 8.15.36 előtt nem indulhatott el a gépjárművel. (Sokkal inkább 8.16-kor.) Mind a rendőrök, mind a védelem lemérte, hogy a Spar áruház mögül Észak felé tartva mennyi idő alatt lehet eljutni a Budai vám mögött levő Renault Szervízhez (Szt. Borbála u. 5.). Minden mérés 10-11 perc közé esett, egyik sem volt kevesebb mint 10 perc. (537. o. 10 perc 14 mp., illetve 10 perc 51 mp.) Ebből következően senki sem érhetett az indulási ponttól és időtől, ami sokkal inkább 8.16, mint 8.15, miután a telefonáló még látja futás közben a terhelte, 8.24-re a Renault szervízbe. Ez ugyanis csak 9, illetve 8 perc.

c) Hozzáteszem még, hogy a Renault szervíz kamerája, amely a terhelt gépjárművét rögzítette – az iratokból félreérthetően tűnik ki, és a tárgyalásig senki nem tulajdonított jelentőséget – nem a sorompónál van elhelyezve, hanem a sorompón túl, a telepen belül, a főépület északi-keleti síkjának metszésén, élén van felrögzítve. Ebből következően – mint minden oda érkező ügyfélnek – S. B.-nek is meg kellett állnia a sorompó előtt vagy a parkolóban, vagy közvetlenül a sorompónál. Ekkor ki kellett szállnia és meg kellett valakit kérni, hogy engedje be vagy vigye be az autót. A terhelt elmondása (vallomás és önvallomás) szerint egy ottani dolgozónak szólt, (szódásrekeszeket rakosgatott, akinek be kellett mennie a kis kabin fülkébe, ami a főépület északi oldalán belül van és onnak kellett felnyitnia a sorompót. A terheltnek (mint mindenki másnak) vissza kellett szállnia a kocsijába, áthajtani a sorompó alatt, majd kb. 25 méter után veszi fel a 7-es számú előbb jelzett kamera. (Ez a tény látható a nyomozati mellékletben levő felvételen is, Migács Attila művezető elmondása 8.20-8.50 között 95. o-n., a beszerzett munkalapon délelőtti időpont nincs, csak délután 17.00.; A 97. o-n szerepel, hogy „kapu utáni behajtást követően” vette fel a kamera) Ekkor van 8.24 az ottani óra szerint. Tehát S. B. itt is legalább 1 perccel előtte érkezett, mivel a sorompó zárt állapotban volt és ezt kezdettől következetesen elmondta ő maga is tanúvallomásaiban, terhelti vallomásaiban és önvallomásaiban is, csakúgy mint a Renault dolgozói (köztük Pálfai Miklós az első tárgyaláson tanúként) az általános rendről. (A védelem csatolta az április 18-i, második tárgyalási napon a Renault szervíznél készített színes fényképeket, melyekből látszik a kamera sorompótól való távolsága, távolabbi elhelyezkedése, valamint a parkoló helyzete a sorompóhoz képest. 1-4. sz. színes fényképfelvételek)

A terhelti mozgás időtartamot P. M. Renault művezető is megerősítette a március 14-i tárgyaláson tett tanúvallomásaiban.

d) Így újabb kb. 1 perccel csökkent a vád számára rendelkezésre álló idő. S. B. nem érhetett volna az Alkotmány u-i Spar áruház mögül levő parkolóból 7-8 perc (8.15-16-8.23, illetve 8.16-8.23-24) alatt reggeli csúcsforgalomban a Szt. Borbála utcában levő Renault Nyittraihoz, úgy, hogy még közben el kellett volna rejtenie, tüntetnie a nyáron, nagy melegben (hiszen ezért van nyitva a lottozó ajtaja is) igen furcsa viseletű combközépig érő fekete, kapucnis vatta-toll kabátot, a fejre húzott kék-fekete sapkát, a sárga rendszámáblát letakaró plédet-rongyot, a nejlon zacskót, benne a 70 ezer forintnyi rabolt pénzzel, az elkövetés fegyverét. A szervízben ugyanis sem P. M. művezető, (355. o.) sem más munkatárs nem látott ilyen ruházatot, (ellenkezőleg: mást látott, fekete felöltőt, kabátról nem is beszél, a felöltő természetes egy nyárközépi napon) tárgyakat a (nem sokkal később gyalog távozó) terhelnél, sem a kocsijában. Holott a gépjárművet ott kellett hagynia a műszaki vizsgáztatásra – amit a terhelt előre tudott. Ilyet az egy hét múlva odaérkező rendőrök sem találtak a gépjármű alapos átvizsgálása során, csakúgy nem mint a terhelt lakásának átkutatása során.

e) Tehát összességében az út-idő diagram alapján **kizárt**, hogy S. B. eljusson az Alkotmány u-i Spartól a város másik (keleti) végén levő szervízhez a reggeli csúcsforgalom idején, mindenféle feltűnés és megállás nélkül, miközben a rendőri jelentésekből kiderül, hogy a rendőrautók minden oldalról, így kelet felől is megindultak a bordó gépjármű keresésére, blokkolására. (Lásd erről az irat 27., 273. oldalait, olyannyira, hogy a 273. oldalon az is szerepel, hogy rendőrök a Renault Nyittraihoz is kimentek adatgyűjtésre, 8.22-kor a Kálvária környékén jártak, 277. o-n a Búza téren, Ady E. utcában. A 281. o-i rendőri jelentés szerint Kodály Z. utcában-Bartók Béla-Kálvária úton is jártak járőrök 8.10 után és tudtak a sárga

rendszám-takaró plédről is, mégsem látott egyetlen járőr sem ilyet a S. B. útvonalába eső részeken) Helyes következtetéssel: a valódi elkövető nem a Budai vám irányába haladt, sokkal inkább valószínű, hogy indulásának megfelelően a kevésbé ellenőrzött északi, mecseki-erdős rész felé vette útját, ezért sikerült egerutat nyernie, az elkövetéshez használt tárgyakat (esetlegesen a kevésbé forgalmas, esetleg már erdős részen) nyomtalanul elrejtienie.

Maga a vádirat is belső ellentmondással utal arra, hogy F. L. 8.15-kor hívta a rendőrséget és az közvetlenül a cselekmény után volt, amikor a valódi tettes még futásban volt a gépjárműve felé.

Az idő, mint objektív tényező olyan döntő bizonyíték, amely a többi esetlegesen terhelő bizonyítékot is irrelevánssá teszi, mivel nem engedi a S. B. féle elkövetést.

A védelem szerint a terhelt személyes szerencséje, hogy aznap éppen a szervízbe vitte gépjárművét és azt egy kamera felvette. Eerre tudatosan számíthatna nem igazán lehetett, miután a kamerák működéséről nem nagyon lehetett információja, arról meg végképp nem, hogy azok még munkaidőben is működnek és éppen az ott elhajtó gépjárművet is rögzíti. A szervizelés és a kamera nélkül a védelem számára a negatív bizonyítás más feladatot róna. A terhelt nem bűnösségének bizonyítását segíti elő a telefonálás időpontjának hivatalos rögzítése és a szervíz kamera létezése.

2. Nincs ellenőrizve az összes baranyai Renault Thália tulajdonos sem, miközben a védelem hangsúlyozza, hogy nem kizárt és semmiféle adat nem erősíti, hogy a terhelt csak baranyai lehetett. Nem ellenőrizték az országban és még a környező országokban, gondolok itt elsősorban a közelben levő horvát hasonló gépjárműveket sem, így nem lehet azt állítani, hogy csak S. B. vált gyanússá közülük.

A nyomozás lezárását követően, 2006. január 6-án egy névtelen bejelentés érkezett Sz. J. nevű személlyel szemben, aki – a bejelentés szerint – apja bordó Renault Tháliáját használja és a Sörházban elmesélte, hogy a Sörház étterem közelében levő lottózó elleni támadást ő követte el.

A nyomozás során Sz. J. gépjárművét is jelezte a nyilvántartás, Érdekes módon, pontosan az az első három rendszám betűje, mint a terhelt gépjárművének, sőt 5-ös szám is van mindkettőben, mindkettő közel van a korábbi névtelen levél számaihoz is. 399-401. o. (HPM 540). HPM 985 – HPM 554.

2005. augusztus 2-án két nyomozó járt is nála, a Pécs, Ybl M. u. 7/3/B. sz. lakásnál. A 369. o-n levő jelentésükben arról írnak, hogy az ellenőrzött biztonsági őr az Elcoteqnél, nagydarab, erős testalkatú és „a napokban ment le Balatonra” élettársával és gyerekeivel. Vagyis a nyomozók – úgy tűnik – nem is találkoztak vele, gépjárművét nem látták, alibijét nem ellenőrizték, felismerésre bemutatást nem hajtottak végre.

(A 361. oldalon található rendőri jelentésben pedig az áll, hogy egy H. J. bordó Renault Thália tulajdonos „ellenőrzését nem tudták végrehajtani”). Az ellenőrzés elmaradását egy másik jelentés is megerősíti: 2005. aug. 2-án másik két rendőrnemző is ellenőrizte Sz. J. a jelentésük szerint, ami a nyomozási irat 395. oldalán található. Szintén azt jelentették, hogy nem találták az ellenőrizendő személyt és „a felkutatásukra tett intézkedések nem vezettek eredményre”.

Ezek után alaposan megkérdőjeleződik az a 369. oldalon levő rendőri jelentés állítása, hogy egyedül S. B. maradt fenn a rostán, mindenki mást ellenőriztek és kizárható.

3. A nyomozási iratok 357-359. o., (447-451. és 523.)-oldalaiból kiderül, csakúgy mint az első napi tárgyalási jegyzőkönyvből, hogy mindkét felismerő tanúnak, Sz. T-nek és Gy. Zs-nak is bemutatták a felismerésre bemutatást megelőzően már S. B. nyilvántartásból beszerzett fotóját. Ekkor a fotót egyes-egyedülként mutatták be, semmi és senki nem volt mellette. (Gy. Zs. csak annyit mondott ekkor: „lehetett az a személy”, „azonban nem teljesen biztos benne”, hasonlóan nyilatkozott Sz. T. is. „felismerni véli, de nem teljesen biztos benne”. Ez a krimináltaktikában megengedhetetlen, legutóbb az 1986-as szolnoki (Magda János ellen folytatott emberölési) ügy kapcsán mutatott rá a kriminálisztikai, azon belül krimináltaktikai irodalomban Katona Géza. Így ugyanis a tanúk befolyásolása történik, hiteltelenné teszi a későbbi akár képi, akár személyes felismerésre bemutatási eljárást, mivel a tanúk azt a személyt választják ki – megvan ennek a reális veszélye – akit korábban a képen láttak, akit egyedülként számukra bemutattak. Így amellet, hogy nem létezik 60-80 százalékos felismerés, az egész felismertetési eljárás szabálytalan volt, perrendszerű bizonyítékként figyelembe nem vehető, azokat a bizonyítás köréből ki kell zárni. (Sajnálatos módon pont ezek után került a terhelt őrizetbe, majd előzetes letartóztatásba.)

Egyik tanú sem állította a tárgyaláson sem, – teljes bizonyossággal – hogy felismerte volna a vádlottban a tettest, mindketten legfeljebb hasonlóságról beszéltek. A sértett, Sz. T. a vádlott szemére is csak azt állította, hogy „hasonló a szeme”, „nem vagyok benne biztos”.

4. Egyik tanú sem beszélt sem a nyomozás, sem az első tárgyalási napon lefolytatott széleskörű tanúbizonyítás során sántításról, bicegésről, legfeljebb arról, hogy nagy teste miatt nem tudott szaladni”. 473. o. F. L. vallomása, K. Z. vallomása 481. o., holott a terhelt egyik lába 2 cm-rel rövidebb és ez látszik a mozgásán, különösen futás közben.

K. Z. tanú tárgyalási vallomása szerint a tettes „simán ment, csak lassan, nem volt rendellenesség, nem volt járáshiba”. „Egyenletes volt, csak lassú”.

Azt is hozzátette, hogy már a nyomozás során is a mozgásából nem ismert rá a vádlottra, sőt más személyt választott ki a mozgása alapján, név szerint K. S-t. (ny., irat 569-573. o.)

F. L. tanú is kijelentette, hogy a tettesnél „bicegést, sántítást nem láttam.”, csakúgy mint a sértett, Sz. T., aki szintén nem látott sántikálást, csak a futásában látott lomhaságot, lassúságot.

Gy. Z. szerint a tettesnek „teljesen normális menése volt.”

T. L. az egyik lakóház ablakából látta a tettest, a március 14-i tárgyaláson tanúként kijelentette, hogy a valódi tettes „szaladt”, „bicegést nem láttam.” Mackós, lassú” volt a tettes mozgása.

5. A közvetlenség elve alapján kihallgatott tanúk tárgyalási vallomása során még egy új adat merült fel, ami szintén a terhelt nem bűnösségére utal. A sértett, Sz. T. ugyanis kijelentette, hogy a tettes „hangjában nem volt jellegzetesség”. Teljesen normálnak, specifikusnak vélte, holott S. B. hangja – mindenki által jól érzékelhetően kifejezetten rekedt. A hangja pedig semmit sem változott 2005. július 19. óta, a tárgyaláson az akkor öt ismerő tanúk – P. M., S. Bzs, F. G. – ezt megerősítették a bíróságnak.

A nyomozás során végzett – egyébként a krimináltaktikai követelményeknek nem megfelelő – hangfelismerési eljárás során sem ismerte fel a sértett S. B. hangjában a tettes hangját.

6. Továbbá a sértett ráncos, „szarkalábbal” bíró tettesről beszél, holott ilyen S. B.-nek sem a cselekmény idején, sem a tárgyalási szakban nem található a szeme környékén.

A sértett látta a tettes kezét is, azon jellegzetességet nem észlelt. miközben S. B. keze jól láthatóan mézsfehér, a bőrén pedig jól érzékelhetően számos barnás szeplő található. Ezekről a tanú sem a nyomozás során, sem a tárgyaláson nem tett említést, ilyeneket nem érzékelt a valódi tettesnél.

7. K. Z. tanú a 481. o-n elmondja, hogy oldalról látja a terhelt gépjárművét, mégsem észleli a matricát, (155. o. 1-2. sz. képen, valamint a védelem által csatolt 5-6. színes fényképen látható a matrica), csakúgy nem látja a gyermekülést sem hátul), és határozottan sárga rongyról-ruháról beszél, mint rendszám letakaróról, Ilyet pedig a rendőrök nem találtak a gépjárműben és a szervízben sem láttak ilyet.

A tárgyaláson fényképfelvételről bemutatott terhelti plédben nem ismerte fel bizonyosan a rendszámot letakaró textilt. (Ezt a plédet egyébként már a nyomozás során a cselekmény után néhány héten belül kizárták a lehetséges tárgyak közül, a lefoglalását a nyomozóhatóság meg is szüntette és kiadta a terheltnek.)

T. L. tanú a nyomozás során (345. o.) „felmosóruha vagy vileda”-t említ, a tárgyaláson pedig kifejezetten és határozottan „szürke, rongyszerű, nem élénk, szintelen anyagról”, beszélt. Hozzátette a bemutatott színes pléd fényképe kapcsán, hogy a „plédet felismertem volna”, ha az lett volna a tettes autójának rendszámán.

8. A DNS adatokkal kapcsolatban észrevételezi a védelem, hogy Sz. T. sértett-tanú vallotta, hogy „más nyem nyúlt általában az ajtóhoz” – így az „általában miatti” nem kizárt, – és az anyagmaradvány alkalmas rá –, hogy a terhelt már előző nap megfogta, azaz július 18-án a kilincset, mint ahogyan ezt az első tárgyaláson, március 14-én elmondta.

Ráadásul nem kizárt 100 %-ban, hogy más is hasonló lókuszokkal bír, mint a terhelt, még pécsi népesség viszonylatban is 1500 ember bír hasonló DNS összetétellel.

9. A valódi tettes bal kézzel tartja a fegyvert és bal kezében tartja a Gy. Zs. által jelzett fényes tárgyat is, miközben S. B. egyértelműen jobbkezes.

10. S. B.-nek nincs és nem is volt korábban sem combközépig érő fekete kapucnis tollkabátja, amelyet a tettes – nem vitásan – viselt. Sem a szervízben P. M., S. Bzs., F. G., sem a házkutatáson nem találtak ilyet a rendőrök sem, illetve olyan tanút, (pl. P. M., S. Bzs., F. G.), aki ilyet látott volna S. B.-n korábban.

A szervízben dolgozó tanúk semmiféle izgatottságot, feszültséget nem láttak S. B-n, amikor 2005. július 19-én reggel megjelent a szervízben.

P. M. kijelentette azt is, hogy „pincérszerű” öltözetben volt, tollkabát nem volt rajta. A kocsijához pedig nem férhetett a terhelt az elkövetkező hétben, amíg a rendőrök kijöttek és ellenőrizték a gépjárművet, amiben semmiféle bűncselekménnyel összefüggésben levő tárgyat nem találtak.

11. Életszerűtlen, hogy a helyszínen sokak által ismert S. B., aki a Sparba jár vásárolni, a lottózóba jár fogadni ilyen súlyú bűncselekmény előtt adja az arcát a lottózó előtt, ott toporogjon – a tanúk által is említett 30 fokos hőségben – egy télies jellegű tollas-vattás fekete kapucnis (mondhatni nyáron feltűnő viseletű) kabátban mások, köztük Gy. Zs. szeme láttára és a Spar mögött állítsa le az egyébként állandóan a környéken (a Kodály Zoltán úton vagy azzal párhuzamosan) néhány száz méterrel arrébb parkoló élénk színű autóját.

Gy. Z. az első tárgyaláson ki is jelentette, hogy „azt hittem bolond, hogy nyáron téli kabátban van”.

F. L. tanú tárgyalási vallomása szerint a tettes kabátja „abszolút nem felelt meg az időszaknak.”

12. A nyomozás kezdetén a tanúk és a rendőrök is fekete hajú tettesről tesznek említést. Az egyik tanú, – aki az eljárás ideje alatt elhalálozott, így nyomozási vallomása értékelhető bizonyítékként – G. J. (jkv. 3. o. 2. bek.) kihangsúlyozta, hogy meg tudja különböztetni a fekete haját és a fekete kapucnit. (Elég furcsa lett volna a nyári nap reggelén egy fekete kapucnis férfi álldogálása az utcán. A kabát élethűségét a felismerésre bemutatási képek is jelzik.) (A 305. o-n. Velényi Zoltán tzls., aki még fekete ingről is ír.) Miközben a terhelt vörös (vöröses) és 51 éves, szemben a többször emlegetett 40 év körüli korral. Gy. Zs. tanú szerint pedig a bőre nem volt sötét, „de nem is fehér”. (jkv. 3. o. utolsó bek.) Ezzel szemben a védencem, mint már utaltam rá, kifejezetten és erőteljesen fehér bőrű.

Mindezek alapján nem állapítható meg bizonyossággal, – egyes adatok pedig kifejezetten a terhelt kizártságára utalnak –, hogy a vádbeli igen súlyos bűncselekményt a büntetlen előéletű, nem bűnösségét az eljárás kezdetétől következetesen hangoztató, a rendőrséggel együttműködő terhelt követte el, ezért a vád alóli felmentését (egyúttal a kényszerintézkedés megszüntetését) indítványozza a védelem.

Zamecsnik Péter védőbeszéde a tokaji pénzszállító rablógyilkossági ügyében

Az első-, a másod- és a harmadrendű vádlottak 2007. márciusában tervelték ki egy pénzszállító autó kirablását, oly módon, hogy a szállításban közreműködő harmadrendű vádlott előzetes megbeszélés szerint megállítja az általa vezetett autót, társai pedig megölik a pénzt kíséző biztonsági őrt. A terveknek megfelelően a jármű megállása után a közelben várakozó vádlott-társak fegyverrel kényszerítették a kocsiban ülő őrt, hogy szálljon ki a járműből. Ezután a sofőrrel együtt egy előre elkészített zsineggel fojtogatni kezdték, ütlegették, közben többször torkon szúrták az áldozatot és mintegy 160 millió forintot zsákmányoltak.

A Debreceni Ítéltábla – érdemben helyben hagyva a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Bíróság ítéletét – a vádlottakat előre kitervelten, nyereségvágyból és különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntetésében mondta ki bűnösnek, H. R. I. r. vádlottat és Sz. J. III. r. vádlottat életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélte (legkorábban 35 illetve 30 év múlva szabadulhatnak) S. K. II. r. vádlottat – akinél bűnsegédi bűnrészességet állapított meg – 15 évi fegyházbüntetésre ítélte. A vádlottakat utóbb setgítő személyeket bűnpártolás büntette miatt ítélték el. A perbeszéd H. R. I. r. vádlott védelmében hangzott el.

A védő perbeszédéhez e kötet számára a következő megjegyzéseket fűzte:

„A megdöbbentő ügy méltán váltott ki nagy felháborodást a megyében, sokan és sokáig értetlenül álltak az események előtt. Természetesen a helyi média – még talán az országos is – többféle képpen tálalta az eseményeket, abban azonban mindegyik egyetértett, hogy a brutalitás és a hidegvérű elkövetés kirívó volt.

Védőként ritkán van alkalmam azt mondani, hogy a nyomozó hatóság a feladata magaslatán állt, ebben az ügyben azonban a megyei rendőr-főkapitányság nyomozói és vizsgálói igen magas színvonalú munkát végeztek, nem hagytak „csontot” a védelem számára, más oldalról tekintve azt lehet megállapítani, hogy a társadalmi elvárásnak maximálisan megfeleleltek.

Két olyan kérdés maradt azonban mégis nyitva, melyek ismerete elengedhetetlen lett volna az objektív igazság megismeréséhez. Egyfelől a mai napig nem tudjuk, hogy a helyszínen melyik elkövető pontosan mit csinált – jogászian fogalmazva, melyik elkövető milyen elkövetési magatartást tanúsított –, másfelől arra sem kaptunk valódi választ, hogy a szerencsétlenül járt sértett „beavatott” volt-e.

Bár az első kérdésre mind az első fokú, mind a másodfokú döntés olyan választ adott, hogy „mindenki mindenért felelt a helyszínen” védőként mégis hiányérzetem maradt. Védői munkám során szinte minden egyes ügyben az az érzésem, hogy legalább én tudom, mit történt valójában, vagy legalább ehhez én állok a legközelebb, ebben az ügyben azonban e körben hiátus mutatkozik. Pedig igazságérzetemnek jól esne az igazság megismerése.”

A beszédet hangszalagról írtuk le, csak az elkerülhetetlenül szükséges korrekciókkal élünk.

Tisztelt Megyei Bíróság!

Ügyész kolléganóm személyes hangvételű bevezetője után, engedjék meg, hogy én is így kezdjem védőbeszédemet.

Nehéz helyzetben van a jogalkalmazó, amikor olyan ügyben kell valamilyen jogi vélelmet mondania, ahol egy ember meghalt. Mert nem kellett volna meghalnia, élnie kellene, különös tekintettel arra, hogy fiatalemberről beszélünk.

Nehéz helyzetben van a jogalkalmazó akkor, amikor találkozik ilyen ügyekben a sértett hozzátartozóival, édesanyjával, édesapjával, rokonaival, mert a történetekre nincsenek értelmes válaszok. Tökéletesen egyetértek ügyész kolléganómmal. Amiben nem értek egyet az az, hogy nekünk ez lenne a dolgunk. Nekünk nem az a dolgunk, hogy magánemberként egy ilyen büntető ügyben, egy büntető tárgyaláson ilyen érzelmi hürokat pengessünk, merthogy a büntető igazságszolgáltatásnak nem ez a feladata. Attól függetlenül, hogy magánemberként természetesen ki-ki a saját érzelmi világa szerint különböző értékítéleteket hordozhat magában. Nem gondolnám, hogy van a teremben bárki, aki egyébként helyeselné, egyetértene, jelentéktelen dolognak tekintené azt, hogy egy ember meghalt, még hozzá ilyen drámai körülmények között. De még egyszer szeretném hangsúlyozni nem az a feladatunk, sem az ügyésznek, sem a védőnek, s alkotmányos kötelezettségéből fakadóan a bíróságnak még kevésbé sem, hogy ezeken a kérdéseken hosszasan elgondolkodjon, hanem az a feladata, hogy megállapítsa a tényállást és azzal kapcsolatban majd bizonyos konzekvenciákat vonjon le.

Ügyész kolleganóm perbeszédében nagyon szépen – nyilván a vád szemszögéből nagyon szépen – és nagyon célirányosan összefoglalta az álláspontját azzal kapcsolatban, hogy mik azok a bizonyítékok, melyek alapján azt a tényállást meg lehet állapítani, amit egyébként a vádirat tartalmaz, illetve ami a vádiratnak a pontosítása. Egyetlen egy nagy hiányosságra szeretném felhívni a Tisztelt Bíróság figyelmét és talán nem véletlen, hogy egy valamiről nem beszélt a kolleganóm, hogy az ölési cselekmény hogy hajtódott végre. Itt csak feltételezéseket hallottunk, amik lehetnek igazak természetesen, vagy lehetnek nem igazak, azt nem tudjuk, majd ebben kell állást foglalni. Nem véletlen, hogy ezzel kapcsolatban egzakt tényállást nem hallottunk, mert ugye több variáció is van.

1.) Csak az egyik volt, a másik kettő nem.

2.) Csak kettő volt – de melyik kettő, azt nem tudjuk – a harmadik nem.

3.) Mind a három volt.

Mármost a büntető igazságszolgáltatás nem egy puzzle játék, és a döntés nem egy logikai kvíz játék végeredménye, hogy akkor most mindegyikre van egy kis adat, akkor mind a három volt. Nem. A bíróság ezzel nem elégedhet meg, ilyen tényállást nem lehet megállapítani, hogy nem állapítok meg tényállást és a magyar büntető igazságszolgáltatás történetében 99,9 %-os bűnösség sincs. Merthogy ilyenek a hagyományos jogelvek és ezt a Magyar Köztársaság is magáévá tette elég régóta. Tehát olyan tényállást nem lehet megállapítani, ahol a hiányzó láncszemeket majd éppen a jogalkalmazó szubjektív értékítélete alapján kitöltjük tartalommal. Na, ezt nem lehet csinálni! Az, hogy a vádlottak egyébként védekeznek jól, rosszul, így-úgy, az egy másik kérdés. Ezen el lehet gondolkodni természetesen, ennek nyilván vannak következményei, de nem az a feladatunk, hogy ezeknek az életszerűségéről és az életszerűtlenségéről beszéljünk – és ebben megint kolleganómmal egy picit hadd szálljak vitába –, hanem az a feladatunk, hogy hogyan cáfoljuk meg ezeket a

védekezéseket, – már az ügyész természetesen, hiszen ő a közvádoló – hogy ha ez nem illik bele abba képbe, amely egyébként a vád állítása. Ezért aztán nem tudom elfogadni azokat a felvetéseket, hogy egy vádlotti védekezés azért nem jó, mert „nem életszerű”.

Tisztelt Megyei Bíróság!

Bűncselekményt elkövetni sem életszerű. A Magyar Köztársaság állampolgárainak a túlnyomó többsége, az elsöprő többsége nem követ el bűncselekményeket, ergo bűncselekményt elkövetni nem életszerű. Innentől kezdve, hogy mi az életszerű, meg mi nem az életszerű, ez egyéni felfogás kérdése. Természetesen lehet különböző feltételezésekbe bocsátkozni, lehet különböző ötleteket megnevezni, de ezek nem alkalmasak az in dubio pro reo elve alapján egy büntetőügyben a minden kétséget kizáró bizonyosság alapján a tényállás megállapítására. Na, ez a fő probléma! Nem tartom véletlennek azt a jogalkotói szándékot, amely igen szoros korlátok közé szorította a bizonyítást ebben a tekintetben. Miért? És akkor itt nem a sértetti jogokról beszélek és nem a sértett oldaláról közelít a védő, hanem a vádlotti oldalról, mert az egyik a másikat nem őríti ki és nem egy tálcán vannak, tehát attól, hogy a vádlottnak vannak jogai, ettől a sértettnek nincsenek kevesebb jogai és fordítva.

Én azt gondolom, hogy az a bizonyosság, amely szükségeltetne, az ebből az ügyből némely tényállási rész vonatkozásában lyukas, hiányzik, nincs meg. Ha viszont nincs meg – mindegy, hogy miért –, akkor oda nem lehet kitalálni történeteket, hogy akkor hát ez lehetett. Lehetett az is természetesen, lehetett más is és még 28 variációt ne találjunk ki, hogy mi minden lehetett.

Ennyi bevezetés után még egy, a perbeszédet alapjaiban érintő elvet szeretnék mondani. Nyilvánvaló, hogy a vádlott-társak védekezésével csak annyiban és csak ott foglalkozom – ez védői etikai szabály – amennyiben az érinti a saját védencem védekezését. Tematikájában én úgy gondoltam a perbeszédet felépíteni, hogy öt részre kívánom bontani a tényállást H. R. vonatkozásában.

Öt tényállási elemet emelek ki a vádiratból, ezt az öt tényállási részt pontosan megnevezem és az öt tényállási elemhez megpróbáljuk összegyűjteni azokat a bizonyítékokat – pro és kontra –, amelyek rendelkezésre állnak. Ezekből a bizonyítékokból megpróbálok olyan közvetkeztetést levonni, hogy mi az, ami alátámasztja H. R. védekezését; mi az, ami nem támasztja alá, de nem cáfolja; és mi az, ami cáfolja. Akkor juthatunk majd abba a helyzetbe, hogy eldöntsük azt, hogy milyen tényállást lehet megállapítani, és az a megállapított tényállás mennyiben igazodik a jogi igazsághoz. Merthogy van egyszer egy objektív igazság, van egy szubjektív és van egy jogi. Az objektív igazság nyilván az az igazság, ami valójában történt. A büntetőügyek egy jelentős részében nem biztos, hogy ehhez közel lehet jutni; lehet, hogy közel jutunk, lehet, hogy nem, ez egy kérdéskör. Van egy szubjektív igazság, ami a jogalkalmazóban kialakult, ahogy ő gondolja, hogy az hogyan történhetett. Erre mondja Werbőczy hármaskönyve, hogy a bírói ítéletben megfogalmazott igazságnak el kell térnie a szubjektív igazságtól, mert amit magánemberként tudhatok, bíróként az ítéletben nem szerepeltethetek. Elég régen fogalmazta meg ezt Werbőczy. És akkor van a jogi igazság, ami az anyagi jogi ítéletben testet ölt, hát, amit majd megállapít a bíróság.

Az öt tényállási rész a következő. A vádirat 3. oldalának 3. és 4. bekezdése, valamint a 4. oldal 3. és 4. bekezdése: akként foglalható össze, hogy H. R. ötlete volt a bűncselekmény elkövetése. A barátainak előadta, részletesen kidolgozta a tervet, ez a notebookon meg is jelenik. Beleegyezik ebbe a tervbe S. K. és Sz. J., valamint márciusban kinézik a terepet,

kvázi terepszemlélt tartanak, előzetesen megnézik, hogy majd hogyan lehet ezt végrehajtani. Ez az egyes tényállási pont, vagy egyes tényállási elem.

Kettes tényállási elem: letér a kocsi a földútra, Sz. J. átadja a fegyverét vagy H. R.-nek, vagy S. K.-nak – a vádirat pontosítása kapcsán ez a pontosított rész bekerül –, akik kényszerítik a sértettet a kiszállásra. Ez a vádirat 5. oldal 2. bekezdésének első fele. Ez lett a második olyan tényállási rész, amivel foglalkozunk.

A harmadik tényállási rész, ez a legkényesebb, erről nem hallottunk sokat az ügyészi perbeszédben és nem véletlenül. Mindhárman bántalmazták G. L. sértettet; H. R. és Sz. J. viperával; H. R. fojtókötéllel; és vagy S. K. vagy Sz. J. torkon szúrja. Ez a vádiratban még így volt, most a perbeszédben akként módosult ez a történet – kolleganóm álláspontja szerint – hogy a szúrást S. K. ejtette. Majd ennek következtében a különböző sérülések kapcsán meghal a sértett és ide ehhez a részhez tartozik még, hogy mindhárman kipakolják a zsákokat abba a kocsiba, amivel aztán majd elmennek. Ez a harmadik tényállási rész.

Negyedik a Hernád folyó hídjánál történt eseményeknek egy zanzásítása. Itt történe a pénzosztás. Itt van az, hogy H. R. és G. T. elmennek Miskolcra, bejönnek a benzinkútra élelemért meg tankolni, majd aztán következik az égetés és ezt követően G. T. és S. K. együtt elmennek, ahova elmennek, H. R. pedig Sz. J.-vel együtt megy el. Sz. J.-t kiteszik, és ehhez a részhez tartozik még a parkolóban a féltestvérrel, testvérrel való találkozás. Ez a negyedik olyan kérdéskör, amivel foglalkozni kell.

Az ötödik kérdéskör, hogy a löfegyvereket – ugye ez is a vádirat pontosításából olvasható ki – H. R., a S. K., és a Sz. J. elrejtik. Én még ide vettem az egyéb olyan szerszámokat, nevezzük szerszámnak – mint például a kés –, melyek az elkövetésnél valahogy szóba kerültek. Tehát azokkal kapcsolatban mi minden volt megállapítható.

I.

Ennyi bevezetés után, nézzük tehát az egyes kérdéskört: H. R. ötlete ez a bűncselekmény, barátainak előadja, részletesen kidolgozza a notebookon, ebbe beleegyeznek S. K. és Sz. J., valamint márciusban kinézik a terepet. Milyen bizonyítékok állnak rendelkezésre? Ez az ügyészi vád első pontos állítása. Rendelkezésre áll H. R.-nek a vallomása, nyilvánvaló itt a nyomozás során tett írásbeli vallomása kisebb részben, hiszen az ezzel a ponttal kapcsolatban kevésbé foglalkozik a részletekkel; Sz. J. vallomásai állnak rendelkezésre, mind a nyomozás, mind a tárgyalás során; rendelkezésre áll a G. T.-nek a vallomása, és rendelkezésre áll M, H, G. D. tanúknak az előadása. Más bizonyíték ezzel a tényállási rész kérdéssel kapcsolatban nem áll rendelkezésre.

H. R. vallomásával kezdeném. A nyomozati írásbeli vallomásával kapcsolatban: erre a részre vonatkozóan adat nem merült föl. Tehát ebből nem nyerünk ismeretet. Tárgyalási vallomásában előadja, hogy Sz. J. ittasan mesélte az ötletet neki és G. T.-nek – ez az 50. számú jegyzőkönyv 5. oldal 2. bekezdésében található. Majd pár napra rá megismételte ezt az ötletet Sz. J.-nek. Azt mondja, hogy ő erre a felvetésre azt a választ adja, hogy csak akkor vesz benne részt, ha mások is benne vannak, G. T. ezt helyeselte az előadása szerint; és Sz. J. az, aki megkeresi S. K.-t is ebben a körben. Hiszen ezen az első találkozón a vallomása szerint csak hárman vannak. Sz. J. vetette fel, hogy nézzék meg a terepet előre, tehát először tartsanak egy ilyen „helyszíni szemlélt”, (ez a 6. oldalon található). Míképp az ő előadása szerint ehhez a cselekményhez – és akkor most még én nem minősíteném, hogy ez milyen cselekmény, meg miről beszélgettek – különböző „hozzávalók” kellek, részletezésre kerül, hogy mik ezek a hozzávaló dolgok. A notebookkal kapcsolatban azt mondja, hogy nem

az övé, valóban úgy van, ahogy ügyész kolleganóm mondta, az volt az első felvetése, hogy tessék mutatni a számlát. Nem az a kérdés, hogy kié, én azt gondolom sokkal inkább kérdés majd, hogy az a terv ezen készült, vagy nem, és hogy ha ezen készült, mikor készült és van-e valamilyen olyan objektív adat, amely azt igazolja, hogy azt a dokumentumot megnyitották. Még mindig nem beszéltünk arról, hogy ki volt ott, ki látta, ki mit mondott hozzá. Arról sem beszéltünk, hogy ezen a terven kívül van-e másik 86 terv és egyébként, hogy ezt a tervet önmagában most elvetették, nem vetették el; mert azért ha csak úgy most nagyon előre szaladok, a terv biztos, hogy nem valósult meg 100%-ig, mert nagyon sok olyan pontja van, ami nem valósult meg, lásd az autó felgyújtására nem került sor. Tehát vannak a tervnek különböző részei, de erre majd kitérünk. Ő ezt mondta és ő azt mondja, hogy az értelmi szerző nem ő, hanem Sz. J. Ez lehet, hogy így van, lehet, hogy nincs így; nem az a kérdés, hogy ezt olyan értelemben minősítsük, hogy mi az életszerű benne, meg mi nem. Hanem arról az oldalról kell megközelítenünk, hogy ha van egy ilyen előadás, van-e olyan ellentétes bizonyíték, ami ezt cáfolja. Még ebben a körben gyakorlatilag annyit mondott a vallomásában, hogy a laptopon ő nem készítette ezt a szöveges tervet, tehát nem ő készítette és az a bűncselekmény előtt pár nappal került G. T.-hez. Ennyit mondott ezzel az első tényállási körrel kapcsolatban H. R.

Amiből, – ha semmi más bizonyíték nem lenne – akkor azt lehetne levonni, hogy 1. nem az ő ötlete; 2. közösen beszéltek meg; 3. nem ő dolgozta ki és nem ő rakta fel a notebookra; 4. a társai a perben szereplő cselekménnyel kapcsolatban kvázi beleegyező nyilatkozatot adtak. Nyilván nem a parlamenti ülészak szabályai szerint beszéltek ezt meg. A terep kinézésről itt nincsen szó.

S. K. a következő, aki ezzel a tényállási résszel kapcsolatban értékelhető adatot adhatott volna, de nem adott. És akkor itt a mondat vége, ha egyszer nem adott, akkor azt állapíthatjuk meg, hogy az sem megcáfolásra, sem megerősítésre nem alkalmas, mert, hogy ez a semmi, mármint az ő vallomása ebben a körben.

A következő kérdéskör Sz. J. vallomásai. Amiből úgy, ahogy ügyész kolleganóm mondta, jó sok van. Azt mondta ügyész kolleganóm, -ha jól emlékszem- hogy ezen vallomások közül – van nyomozati és van tárgyalási vallomás – a május 14-ei nyomozati vallomás az a vallomás, ami kolleganóm szerint a legközelebb áll az igazsághoz, mert ott mindenféle részleteket mondott. Ki fogok majd térni részletesen arra, azt kell, hogy mondjam, hogy abban az ominózus május 14-ei vallomásban bizony az ügyészi váddal ellentétes tartalmú tények is vannak.

Első tanúvallomása – egyetértek kolleganómmal – valóban értékelhetetlen, hiszen egy történetet hallottunk az elrablásról. Második tanúvallomása a következő kiemelendő rész, ezzel a tényállási résszel kapcsolatban. Az ismeretségéről szól, hogy H. R.-t honnan, hogyan, s mi által ismeri. Elmondja, hogy egy fegyveres támadásnál mi a teendő és érdekes módon, ez egybecseng a Brinks-es – kiszállhatunk-e a kocsiból, mit kell csinálni, ha megtámadnak, és a többi –, szóval ez egybecseng a Brinks-es kollega, vagy felelős személy előadásával. És még egy dolgot mond tanú meghallgatása alkalmával: hogy az alacsonyabbik személy H. R. volt.

Tisztelettel szeretném megkérdezni, hogy ha az mind igaz – és akkor én csak kérdéseket teszek fel – az mind igaz, hogy itt van terv, a H. R. ötlete, egyeztetik ott hárman, négyen, és Sz. J. mond, amit mond, hogy az alacsonyabbikban felismeri a H. R.-t, akkor a magasabbikban miért nem ismertünk fel senkit?! Tehát csak ilyen apró logikai hibákra szeretném

felhívni a figyelmet, hogy kétséggel kell minden egyes vallomást fogadnunk. Nem csak H. R.-ét, mindenki másét is.

Az első gyanúsítást, ami egy bűnpártolással kapcsolatos, ezt most hagyjuk, mert ebben a körben ezzel a tényállási résszel kapcsolatban nem igazándiból mond semmit, illetve azt mondja, hogy fenntartja a második tanúvallomásában elhangzottakat.

Akkor jön az első beismerő vallomás. Azt szokták mondani, hogy a védők mi mindenbe belekötnek. Kérem, a kihallgatásnak a rendőrségen munkaidőben vagy munkaidő után kell történnie? Persze vannak halaszthatatlan, nagyon sürgős esetek, csakhogy akkor Sz. J. már réges-régen bent van. Semmi rohanás nincs... Valaki majd esetleg egyszer megmagyarázza, hogy március 27-én miért 22 óra 46 perckor kell elkezdni egy kihallgatást? Ami 1 óra 45 percig tart másnap hajnalban. Valószínűleg – hogy mondjam – a legnagyobb jóindulattal sem lehet azt mondani, hogy egy ilyen cselekményben, hiszen gyanúsított, tehát nem arról van szó, hogy ez az első gyanúsított kihallgatás, nem is a második, hogy ezt miért ekkorra ütemezzük? És akkor, elnézést kérek, morbid módon odairja nekem a rendőr, hogy ő bizony értesítette 22 óra 50 perckor az ügyvédet, az a fránya ügyvéd meg nem vette fel a telefont. Szóval elismerve a nyomozók munkáját, azért ilyen – hogy mondjam – az elvárásokkal, vagy a jogállami büntetőjog eszmerendszerével ellentétes mókákat talán nem kéne csinálni, mert egy picikét alkalmas arra, hogy elkezdjünk kételkedni a körülmények törvényességében, hitelenségében. És ezért nem a védőt kell hibáztatni, hogy észreveszi, hanem a rendőrnek kell megmagyarázni, hogy mikor kell kihallgatást tartani. Nem tudom, hogy a Tisztelt Megyei Bíróság hajnali 3 órakor mikor tartott tárgyalást? Miért tartana? Tehát azt gondolom, hogy vannak azért határok. Ez semmit nem von le, vagy ad hozzá a vallomás értékéhez, csak úgy zárójelben jegyeztem meg, hogy vannak ilyen aggályok.

Ebben a beismerő vallomásban azt mondja – és akkor nem tudom, hogy ez mennyiben illik bele a vád képebe; beleillik egy részébe, egy részébe meg nem – hogy ez H. R. ötlete volt, tehát itt erősíti a vádat, hárman beszéltek ezt meg, G. T., Sz. J meg H. R.. S. K. itt nincs. Aztán H. R., G. T. és ő az, aki márciusban kinézik a terepet, mondja Sz. J. Megint csak nincs S. K.. Majd, mi is ez a terv? Elmondja :a terv az, hogy vizelés címszóval megállunk, ő kiszáll (mármint, hogy Sz. J.) a fegyverét átadja H. R.-nek, a sértett is kiszáll – szó nincs arról, hogy fegyverrel kényszerítenék, vagy egyéb módon – a sértett is kiszáll, a pénzt elrakják és mindkettőjüket összekötözik. Ez a terv. Ez a beismerő vallomás március 27-én. Ezután jön az ominózus május 14-ei vallomás, amely ügyész kolleganóm szerint arra lenne alkalmas, hogy ez lenne a vád magja, ez képezné a vád alapját. A következő van benne. H. R. ötlete: ki kellene rabolni egy pénzszállítót. Nem mindennapos ötlet nyilvánvalóan, de szó sincs benne emberölésről, szó sincs benne semmilyen erőszakról, a rabolni szónak nyilvánvalóan jogi értelemben van ilyen vonatkozása, de civil értelemben nem,- nem tudom, ki hogy gondolja-. Azt mondja, többször mentünk ki Mályiba, kétszer; a laptopon terv volt. Mi is az a terv? Vizelés, kiszállás, leütés, mármint, hogy Sz. J.-t leüti, fegyverét elveszi, összekötözés ugyan úgy. És Tisztelt Bíróság, amire Ügyésznő hivatkozik, ebben az előadásában egy szó nincs arról sem a tervben, sem az ő előadásában, hogy mi van akkor, ha ellenkezik a sértett. Nincs benne szó: se megölésről, se megfojtásról, se megverésről, se semmiről. Hát, ha ez így van, akkor itt azért egy igen jelentős ellentmondás van egyelőre. Következő, amit ő még itt mondott, hogy kik ismerték a tervet; az ő elmondása szerint négyen ismerték. Azt mondja, hogy kimentek a helyszínre, megtekintették és idézem: „megnéztük a rablás helyszínének részleteit”. Megint rablásról beszél.

A hatodik vallomása gyakorlatilag, ami írásbeli kiegészítés,- úgy ahogy kolleganóm itt említette- ez az első olyan momentum, ahol a sértettet akként jelölte meg, hogy ő a tervekre bele volt avatva.

Én nem emlékszem arra a több előadás közül, hogy melyiknél kristályosodott ki, hogy gyakorlatilag – Sz. előadása szerint – mikor lett beavatva G. L., ha be lett. Ezt sem tudjuk, ez csak egy vallomás. Nyíregyházáról eljövet, még nem voltunk ott, vagy amikor ott bepakoltunk egyik bankba, másik bankba, vagy amikor már bepakoltunk és jöttünk el Nyíregyházáról az úton, erről nem igazándiból volt szó. Valóban ügyész kolleganóm nagyon helyesen mutatott rá, hogy ebben bizonytalanságok és ellentmondások voltak. Na, de ha ez így van, azt mióta lehet a vádlott terhére értékelni? Ehelyett mi jogalkalmazók kitalálhatjuk, hogy hát szerintünk ekkor volt? Én azt gondolom, hogy nem. És hogyha addig a felismerésig eljutunk, hogy nem tudunk ilyen ténybeli támpontot adni, akkor maximum azt tudjuk mondani, hogy van egy ilyen előadás, ezt nem tudtuk megcáfolni, a másik meg nem tudta megerősíteni; ezt vagy értékeli bíróság, vagy nem, majd nyilvánvaló ez az értékelő tevékenységének a részét képezi.

A május 14-ei, kolleganóm által felhívott vallomásról szeretnék még néhány szót szólni. A tervről, hogy az H. R.-é, valóban vannak adalékok, hiszen a második oldalon megjegyzi, hogy R. ötlete volt, hogy ki kéne rámolni a pénzz szállító autót. Elmondta, hogy R. volt az, aki megkereste a G. T.-t, hogy menjenek ki Mályiba, aztán elmentek Mályiba és itt beszél először arról, hogy R. a laptopon már készített egy tervet a pénzz szállító kirablásához. Ez egy szöveges dokumentum volt, ábra nem volt hozzá. Megmutatta nekünk és kérdezte, hogy hogyan látjuk ezt az egész dolgot, min kellene változtatni. Miután megnéztük, nem fűztünk hozzá semmit. Na, most. Én nem tudom, merthogy a bizonyítási eljárás során ilyen kérdés sem hangzott el, hogy – meg aki nem tett vallomást, az nem tett vallomást –, amit ott a falon láttunk, az ez a terv? Arról beszéltünk? Nem tudjuk. Ennyit tudunk az előadásából. Megkérdezi a nyomozó nagyon értelmesen, bocsánat, még mielőtt megkérdezné, el is mondja Sz. J., hogy mi volt a tervben, második oldal, lap alja. Tervben az volt, hogy megnéztünk egy útvonalat, kinéztünk egy helyet, ahol én majd félrehúzódok a pénzz szállítóval és kiszállok pisilni. Miután kiszálltam, ők hátulról leütnek engem, utána elveszik a fegyveremet, összekötöznek engem is és a kollegámat is és a helyszínen hagyják minket. Ez volt a terv.

Hát, amit itt láttunk, azon nem ez volt felírva. Tehát Sz. J. erről a tervről azt mondja, hogy ő ezt látta, olvasta, hallotta, ezt beszélték meg Mályiban, akkor kellett lennie egy másik tervnek is, mert amit mi láttunk, azon nem ez van, az biztos. Majd a nyomozó megkérdezi – nagyon bölcsen –, hogy és aztán volt-e a tervben valami, idézem: „mi történik, ha a kollegája nem adja meg magát, vagy védekezni próbál”. Válasz: „nem volt a tervben semmi erről”. Ha ügyész kolleganóm azt kéri, hogy ez legyen Sz. J. előadásának alapja, akár csatlakozhatnak én is hozzá. Csak hát ebben a perben nincsenek adatok arra a szörnyűséges cselekményre, ami egyébként abban az ominózus kivetített tervben rögzítésre került, hogy hogyan még nem tudjuk, meg ami egyébként a helyszínem valamilyen módon megvalósult.

Ezek után a tárgyalási vallomása következne Sz. J.-nek. Megint egyet kell értenem ügyész kolleganómmal, azt mondta, hogy a legellentmondásosabb; így van, egyetérték. Valóban, ha finoman fogalmazok, akkor össze-vissza hallottunk dolgokat és mindegyik kérdésre éppen megpróbált adekvát választ adni; vagy jót, vagy nem jót. Szíve joga természetesen, csak ugye nekünk az lenne a feladatunk, hogy valami olyasmit kellene keresnünk ezekben a vallomásokban, ami vagy erősít, vagy cáfol. Abban töretlen és egységes a bírói gyakorlat,

hogy olyan nincs, hogy akár egy vádlottnak, akár egy tanúnak a vallomásában elkezdek szemzetni, mint a gyümölcsös tájról, hogy most tetszik ebből a vallomásból ez a rész, a másik meg nem. Ilyen nincs! Vagy úgy dönt a bíróság az értékelés kapcsán, hogy elfogadja ezt a vallomást, vagy azt mondja, hogy elveti ezért vagy azért. Nyilván vannak részei – és itt van egy fontos munka –, amit össze kell majd vetni egyéb adatokkal. Ha most csak ezt az egyes tényállási részt tekintem, mármint a tervezést, a terv elkészítését, szöges ellentétben áll Sz. J. vallomása a tervkészítést érintően a vádban foglaltakkal. Egyéb iránt az egyes tárgyalási jegyzőkönyv március 30-án, illetve a hármas tárgyalási jegyzőkönyvben került arra sor, hogy a bíróság, a vádhatóság és nyilván a védelem is borzasztó sok kérdéssel próbált közelebb jutni dolgokhoz. Azt kell megállapítsam, hogy nem sok sikerrel jutottunk tovább.

A következő a vádlottak közül, akinek még erre a pontra van vallomása, az G. T., akinek két tanúvallomása van és nagyon sok gyanúsítottai vallomása. Azt mondja az első tanúvallomásában, hogy a laptop nála van, mert az övé elromlott. Ezzel nem volt probléma, mert nyilvánvalóan tudható volt, hogy hol került lefoglalásra, vagy feltalálásra. Második tanúvallomásában: „Sz. J. és H. R. eltervezték”; nem H. R, nem Sz. J., hanem ketten együtt eltervezték, hogy a kocsit elterelik, a pénzt kirámolják. „Nekem az lett volna a dolgom, hogy figyeljek.” Magyarul ebből az eszenciából azt tudhatjuk meg, hogy ez a terv egy közös terve volt a két vádlottnak, H. R.-nek és Sz. J.-nek a terve az ő elmondása szerint. Első gyanúsítottai vallomásának lényege: a pénz ellopásáról volt szó. Ha ezt összevetem Sz. J. vallomásával, akkor, ha igazat mond G. T., akkor a Sz. J. által megismert terv is a pénz ellopásáról szól. És ha ezt összevetem azzal, hogy a Sz. J. ügyész által is elfogadni kért vallomásában szó nincs a sértett ellen alkalmazandó bármely erőszakról, akkor kérdelem én, hogy hol van az megerősítve, hogy megölik a sértettet?

A második gyanúsítottai vallomásában megerősíti, hogy neki milyen figyelési feladatai lettek volna.

A negyedik gyanúsítottai vallomásában három momentumot említ meg G. T. 1. A laptopot nem tudta működésbe hozni. 2. G. L. sértett tudott a tervről. 3. Sz. J. és a sértett rejtette volna el a pénzt. Ezt G. T. mondja a negyedik gyanúsítottai vallomásában. Ebből megint logikusan arra lehet következtetni, hogy meghalt ember ritkán tud pénzt elrejtteni. Tehát hogy ha, és amennyiben az volt a terv, hogy majd Sz. meg G. L. elrejtik a pénzt, akkor nem lehetett tervben az, hogy megöli bárki, bármilyen módon.

A következő gyanúsítottai kihallgatáson megint megismétli azt, hogy ő az ismereteit utólag szerezte, ezt nem megint megismétli, hanem kérdésre elmondja, hogy van egy csomó olyan ismerete, amit utólag szerzett. Hogy honnan szerezte utólag, ezt én nem tudom kitalálni, de nyilvánvaló, hogy valamilyen ismereteket szerzett. Azt mondja H. R. és Sz. J. ötlete volt, a pénz ellopásában a társ benne van; mintha rabolnánk, ezt kellene eljátszani és megint megismétli, hogy az ő feladata a figyelés lett volna.

Ezekből a nyomozati vallomásokból azt megállapíthatjuk, hogy ott a megbeszéléseken – nevezzük most így ezeket az összejöveteleket –, a tervkészítéseken szó nincs arról, hogy a sértettel szemben bármilyen erőszakot alkalmazzanak, sőt G. T. előadásában szó nincs lap-topról, szó nincs a laptopon a tárgyalás során kivetített és a rendelkezésünkre álló tervről, annak különböző módoszatairól.

Tárgyalási vallomásai G. T.-nak. Megismétli, hogy a terv az volt és akkor egy kicsi többlet hozadékot kaptunk a tárgyalási vallomása során, függetlenül attól, hogy milyen arc-kifejezést használt, hogy utaljak ügyész kollegánomra, mert azt mondta G. T., hogy H. R.,

Sz. J. és S. K. – itt hangzik el először S. K. neve, mert eddig a nyomozás során nem hangzott el – megbeszélték, hogy kirámolnának trükkösen egy ilyen pénzszállító autót. Nekem figyel-nem kell – és itt a tárgyalási vallomásában is azt adta elő, hogy a sértett benne van.

Itt most egy percre hadd álljak meg erre a „sértett benne van”, vagy „nincsen benne” kérdésre, és a perbeszédnek ez a két mondata – azt gondolom – elsősorban a sértett hozzátartozóinak szól. Nem az a kérdés, hogy benne van, vagy nincs benne. Az a kérdés, hogy miért és hogyan halt meg a sértett. Én azt gondolom, hogy annak óriási jelentőséget tulajdonítani, a végeredmény, az eredmény, a halálos eredmény tekintetében nem szabad, hogy a sértett a vádlotti előadások jelentős része szerint benne volt vagy nem volt benne, és ha benne volt, mikor volt benne. És mikor közölte vele Sz. J. és mikor nem közölte vele. Lehet, hogy közölte; lehet, hogy nem, nem tudjuk sem megerősíteni, sem megcáfolni, mert sajnos nincs itt G. L., aki azt mondhatná, hogy így volt, vagy nem így volt. Ezért nem tulajdonítok ennek ekkora jelentőséget, mert a tényállásban a minősített emberölés tényállásának nem része a sértett közreműködésének kérdésköre. Az egy másik kérdés, hogy ki mit gondolt, vagy mit tudott –nem tudott az elkövetésről, vagy ha tudott is, miről számol be a nyomozás során és miről számol be a bíróságon, ez egy másik dolog. De nem tényállási elem ebben a körben.

Megismétli a tárgyalási vallomásában G. T., hogy a tokaji helyszínre elmennek együttesen, tehát megtekintik. Abban a részében nem volt bizonyos, hogy S. K. ott volt-e, vagy nem. Igazándiból most ennek megint ebből a szempontból nincs jelentősége és a lappal kapcsolatban megerősítette, hogy ő úgy gondolja, hogy azt ő nem tudta használni. Ebben a körben volt egy szembesítés H. R. és a G. T. között, de az eredményre nem vezetett.

A vádlottaktól ezen tényállási rész kapcsán ennyit tudhattunk meg.

Mit tudhattunk meg tanúktól? Mert említettem, és ügyész kolleganóm is kiemelt jelentőséget és fontosságot tulajdonított három tanúnak S. K. mondjuk baráti körébe tartozó M. R., H. A. és G. D. tanúknak.

Azzal kezdeném, hogy úgy is lehet interpretálni, – ahogy mondta ügyész kolleganóm-, hogy azért mondtak azonosat, mert együtt élték át. Ha nem mondták volna, hogy azért mondtak azonosat, mert megbeszélték előtte. Ezért mondtak azonosat! Ezt nem én találtam ki, hanem a jegyzőkönyvekben benne van, mind a három tanú elmondta, hogy a második kihallgatás előtt megbeszélték, hogy mit mondanak.

Nem ma kezdtem ezt a pályát, elég sok rendőr nyomozóval volt szerencsém munkakapcsolatba, esetleg még baráti kapcsolatba is kerülni. Én még olyan nyomozóval nem találkoztam a Földön, aki az íróasztala mögött leül és gondolkodva kitalál olyan történetet, amire az ég egy adta világon addig adat nincs. Gondolatolvasó rendőr pedig nincs a Földön. Ergo, az a fajta felvetés, hogy ezeket a fiatalembereket a lelkiismeretük nyomta meg, hogy ittas, kevésbé ittas, vagy félig ittas állapotban mit beszéltek és azt mennyire vették komolyan, vagy nem, majd erre külön kitérünk. Szóval ezt rendőr magától biztosan nem találja ki, ebben egyetértünk, de az is biztos, hogy ha nem találja ki, akkor nem tudja azt mondani, hogy tessék csak befáradni egy kicsit beszéljünk erről a kérdéskörrel. Tehát nem szeretnék én itt összeesküvés elméleteket gyártani, de az az előadás enyhén szólva – hát hogy mondjam – szakmaiatlannak nevezhető, hogy a tanú, mondjuk az áprilisi előadása után októberben a fejéhez kap, októberig a lelkiismeret furdalja, és hat hónap múlva bemegegy a rendőrségre és mond, amit mond. Majd ez egy másik kérdés. Ami egyébként még majdnem szóról-szóra megegyezik a másik kettőével. Szóval ilyenek lehet, hogy történnek, csak én még nem találkoztam ilyennel.

Azt mondja április 6-án M. R. nyomozati vallomásában, hogy S. K. azt mondta neki, hogy vagy nagyon gazdagok leszünk, vagy börtönbe megyünk. Ismerve a Miskolci Városi és a BAZ megyei ítélkezési gyakorlatot, hogy egy hatodik bekezdéses lopásért nem megrovást szoktak adni; de legyen az sikkasztás, de legyen az rablás, teljesen mindegy tehát valamilyen bűncselekmény, a legkritikább esetben szokták megdicsérni az embert. Pusztán önmagában az a tény, hogy azt mondja ittasan, nem ittasan a barátunk, hogy ilyen-olyan terv is van, és vagy nagyon gazdagok leszünk, vagy börtönbe jutunk, ez annak a reális felismerése, hogy ha sikerül azt a cselekményt elkövetni, akkor jó sok pénzhez jutunk, ha nem akkor meg jól meg fognak minket büntetni. De önmagában ez az előadás, ez nem alkalmas a vádirati tényállási rész alátámasztására.

A második vallomásra október 11-én kerül sor, és mit is mond M úr? Pénzszállító rablásról beszél itt már, az ő emlékezete szerint S. K. Idézem: „embergyilkossággal együtt”.

Nem szeretném én itt a magyar nyelvhasználati képességét minősíteni a tanúnak, de ha valaki elmondaná nekem, hogy az embergyilkosság összetett szó hogy jön össze. Miért milyen más gyilkosság van? Gyilkosságot mire szoktuk még használni, ha nem emberre? Lepkére? Vagy mire? Tehát ez az embergyilkosság szó, elnézését kérem a tisztelt Megyei Bíróságnak, kicsit kiüt ebből a szöveggörnyezetből. De hát a tanú azt mondta, hogy ezt halották és azt is tudják, hogy ezt az egészet a H. R. tervelte ki.

Az 50. sorszámú jegyzőkönyvben, a 79. oldalon kerül sor az ő meghallgatására. Mit tudunk meg? Hogy S. K. az egyenlő a Kecse becenevű emberrel és meg akarnak csinálni egy pénzszállító témát – mondta itt a tanú. Most már nem embergyilkosság volt, hanem pénzszállító téma volt. Kérdésre – tanácselnöki kérdésre – nem adott magyarázatot arra, hogy miért emlékezett jobban a második kihallgatásakor, így hat hónap távlatából, jobban bizonyos dolgokra, amikor állítása szerint 6, vagy 7 felest megivott aznap este, különböző kísérők kíséretében és ettől ittas volt. Ügyész kolleganóm még rá is kérdezett, hogy mennyire érezte magát ittasnak, nyilván kinek milyen az italbíró képessége, de úgy gondolom, hogy azért erre nem lehet azt mondani, mintha semmit sem ivott volna. Tehát erre rákérdezett a tanácselnök asszony is és rákérdezett az embergyilkosság szóra is – talán nem véletlenül –, lehet, hogy nem csak nekem tűnt fel, hogy nem egészen adekvát szó. Erre azt mondja, hogy erre nem annyira emlékszem, mert részeg voltam. Ez volt a válasza. Bocsánatot kérek, én nem járok sűrűn kocsmába, de ha valaki mellettem beszélget egy gyilkosság bármilyen részéről, csak emlékeznek rá, ez nem minden nap fordul elő az emberrel, hogy gyilkosságról beszélgetnek. Vagy elképzelhető és én ezt elfogadom, egy percig nem vitatom, hogy ha annyira részeg volt az úr, akkor nem annyira emlékszik. Csak akkor a nyomozás során meg hogy volt ez a dolog? És akkor a 81. oldalon ennek a jegyzőkönyvnek egy-két részletét elmondanám. Azt mondja, hogy a második rendőrségi kihallgatásom alkalmával tett vallomásom a pontosabb. Mert az emberi elme arról ismerszik meg, hogy az idő múlásával egyre jobban emlékszik. Ez így szokott lenni. Némely esetben viszont az ellenkezőjét tapasztaljuk.

80. oldal, alulról a harmadik bekezdés: „biztos vagyok benne, hogy K. a pénzszállító autós rablásról beszélt, de az embergyilkosságra már annyira nem emlékszem, mert részeg voltam akkor. Nem tudok magyarázatot adni arra, hogy októberben miért mondtam el részletesebben a történeteket, mint korábban.” Védői kérdésre: „nem vagyok benne biztos, hogy K. mondott-e olyat, hogy embergyilkosság lesz.” K. azt mondta el neki, hogy egy pénzszállító rablásos témát akarnak megcsinálni, mert ő nem akar így élni, ő bulizni és szórakozni akar. Azt is mondta, hogy ezt H. R. tervezte meg.

Mindegyik tanúnál – és ezt már most jelzem – észrevehető volt, hogy annak válaszolt, aki kérdezte. Ha a tanácselnök asszony kérdezett, akkor oda megfelelő választ akart adni; ha ügyész kolleganóm kérdezte, akkor meg oda; ha pedig mi védők, akkor meg ide. Vagy van egy igazság,- mert hogy több fajta azért még sincs ilyen jellegű történésben,- vagy nem emlékszem pontosan és nem a kérdést feltevő részére való megfelelni vágyás fogja minősíteni az én előadásomat.

Tanácselnök asszony nyomatékosan figyelmeztette nagyon helyesen, hogy már egy picikét térjünk észhez és próbáljunk konkrétan emlékezni, mert itt komoly részletkérdésről van szó. „Azt mondta, hogy lesz benne emberölés, vagy embergyilkosság; nem embergyilkosságot mondott, hanem azt, hogy valakit meg is ölhetnek, bár erre már pontosan nem nagyon emlékszem.” Akkor itt megfelel egy másik kérdésnek és azt mondja: azért tettem meg a második vallomásomat, hogy könnyítsek vele a lelkiismeretemen. Félttem ugyan H. R.-től, de elgondolkodtam és jobb, ha elmondom, amit tudok. Az embergyilkosságot saját szóhasználatának minősítette, nem tudok vele mit kezdeni, ez valóban így történt, majd azt mondta még: aznap este ittas voltam a sörözőben, azért még bírtam állni, nem nagyon tudom elkülöníteni, amit az üggyel kapcsolatban S. K.-tól hallottam, illetve amit utána a médiából megtudtam. Március 28-án H. R., március 30-án S. K. neve elhangzik. Az első vallomása április 6-a, tehát ez után van. Az októberről már ne is beszéljünk, az hat hónappal van később. Ezzel csak arra szerettem volna rávilágítani, hogy nem vagyok arról meggyőződve ezer százalékgig, hogy ez lenne az a tanú, aki alkalmas lenne arra, hogy ezt a tényállási részt minden kétséget kizáró módon alátámassza akkor, amikor a szóhasználatának a forrása igen erősen megkérdőjelezhető, de szemben áll mondjuk Sz. J. elfogadni kért vallomásával.

Lássuk H. A. vallomását. Őt áprilisban nem hallgatják ki, őt október 10-én hallgatja ki először a nyomozó hatóság. És mit mond? Hogy nagyon gazdag lesz, vagy börtönbe megy. Ezt már hallottuk az előző tanútól is. Ugyanazt a kommentárt tudom fűzni hozzá, amit eddig. S. K.-tól tudják, hogy H. R. és a Brinks-es srác tervelte ki, ha nincs benne a másik, majd megoldják. Ezt úgy látszik nem sikerült jól egyeztetni M. úrral, mert ugye itt már nem H. R. szerepel mint egyedüli ötletgazda, hanem szerepel Sz. J. is, mert ő lenne az a másik Brinks-es srác, hát nyilván nem az, akit lát. És nem szerepel az benne, hogy embergyilkosság történne, hanem majd megoldják. Sokféleképpen meg lehet oldani, ha valaki nincs benne ebben a kérdéskörben, ezt nem részletezte H. A. Az ő meghallgatására, illetve annak jegyzőkönyvezésére a 104. és a 109. oldalon került sor a jegyzőkönyv tanúsága szerint. S. K. részéről az hangzott el, hogy H. R.-rel készülnek egy ilyen pénzszállító autónak a kirablására, mert H. R.-nek ott van valamilyen ismerőse és ők erről már beszéltek. Azt, hogy hogyan fogják megszerezni, igazándiból már a hírekből kapott információk, meg ami akkor egy jó iszogatás után elhangzott, azok keverednek ennyi idő után, de nem mernék rá megesküdni, hogy emberölésről volt-e szó, vagy sem.

Ez volt az egyik részlet, amelyet úgy gondoltam, hogy ki kell emelnem. A másik, és akkor itt a lelkiismereti kérdésről – mert azért csak kiderült, hogy hogyan is kerültek ezek a fiatalemberek a rendőrségre. Azt mondja a 109. oldalon – azt hiszem én tettem föl a kérdést, igen – az nem jutott eszembe, hogy önként bemenjek a rendőrségre. De miután már behívtak, úgy gondoltam, ha már ügyis mennem kell, akkor elmondom. Úgy emlékszem, hogy saját magamtól egészítettem ki a vallomásomat. Az alatt a 19 nap alatt mindenkinek, aki ott volt a beszélgetésen egyfolytában járt az agya, hogy mi az, ami elhangzott és mi az,

ami a hírekből jött. Biztosan nem tudom azt mondani, hogy másoktól hallottam az esetről, vagy a hírekből hallottam, keveredik a valósággal, már nem tudom.

Ebből csak arra szeretnék rávilágítani, hogy 19 nappal október 10-e előtt volt találkozó a három fiatalember között, ahol megbeszélték, hogy mit is kell mondani a rendőrségen, hogy erről beszélgettek.

Még az október 10-i vallomásáról: próbáltam azokat a dolgokat elmondani, amiben 100 százalékig biztos vagyok és nem a hírekből hallottam. Ha ez így van, akkor ebből az a logikus következtetés vonható le, hogy az október 10-i vallomásban szó nincs embergyilkosságról, megölésről. Majd ügyész kolleganóm kérdésére: a berúgásom alatt olyan állapotok értek, amikor már mástól kell megkérdeznem, hogy tegnap mi volt, ez az ő szignifikáns megállapítása. Erős ittas állapotban nem voltam, de nagy vonalakban emlékszem, hogy akkor mi történt. Elfogadom. De aki nagy vonalakban emlékszik, az nem emlékszik a részletekre és olyan bűnösségről sem hallottam, hogy nagy vonalakban bűnös, kis vonalakban meg nem bűnös. Tehát megfelelő távolság tartással, megfelelő kritikával kell ezt a vallomást is fogadnunk.

G. D. mint harmadik lehetséges fiatalember maradt hátra, aki – ha jól tudom, sőt biztos vagyok benne – majd a kettes tárgyalási jegyzőkönyvben mondott, amit mondott, de a nyomozás során azt mondta az első vallomásában április 21-én: vagy gazdag, vagy börtön, a szokásos felvezetés, és október 30-a volt az ő második meghallgatása, hat hónappal később. Azt mondta: ittasak voltunk, olyanra emlékszem, hogy lehet, hogy meg kell ölni valakit. Ez valóban elhangzott a részéről és ez után került sor az ő meghallgatására. Ő volt az a fiatalember, ha visszaemlékszünk, aki először nem tudott megszólalni, mert a hangszálaival problémák voltak, ezért kellett visszahívunk később és aztán együttesen mindhárman meg is jelentek, ennek a rögzítésére a 80-as sorszámú jegyzőkönyv 9. oldalától a 18. oldaláig került sor. Csak egy-két érdekes részt szeretnék megosztani Önökkel.

A tervezett dologról annyit mond S. K., hogy ketten, azaz S. K. és H. R. (szó nincs Sz. J.-ről) egy ilyen pénzzszállító rablásra készülnek. Abban már nem vagyok biztos, hogy ő azt mondta, hogy esetleg rosszra is fordulhat, konkrétan emberölésbe mehet a dolog. Az nem hangzott el, hogy mikorra tervezik ezt a dolgot, hová és milyen helyszínre. A zsákmánnyal kapcsolatban annyi hangzott el, hogy sok zsákmányt remélnek, több millió forintról van szó. Ekkor őszintén megvallva magamban kiröhögtem őket. Ez gondolom az értékítélete G. D.-nak.

A 11. oldal. Itt tanácselnök asszony a tanú elé tárta, a korábbi tanúkihallgatási jegyzőkönyvét, hogy azt miért is mondta, és ő azt mondta, hogy figyelmesen nem olvasta el ezt a részt. Ebben a részben egyébként valóban az ölés, nem ölés lehetőségként szerepel. Akkor tőle is megkérdeztük, hogy lehet az, hogy a három vallomás októberben olyan borzasztóan egybecseng. A válasza az volt, hogy a lényeges dolgokat egyeztetjük. Hát akkor persze, hogy stimmel. Természetes dolog, – azért nem mindennapos eset ez, – én úgy gondolom, hogy valami emlékképeknek, bármennyire ittasak voltak, kell, hogy legyenek ezekben a fiatalemberekben, de az egyeztetés kapcsán nyilvánvaló, hogy megerősítődött egy verzió, én ezzel szálltam tulajdonképpen vitába.

Tisztelt Bíróság, az első tényállási ponttal kapcsolatban több bizonyíték nem merült fel az eljárás során, a laptopról a szakértői véleményhez kapcsolódóan mondanék egy-két gondolatot.

Négy kérdésre válaszol az igazságügyi szakértő. Megállapítható-e, hogy ezen a számítógépen írták a plan.doc dokumentumot? Idézem: „ezért valószínűleg a plan.doc szöveges állományt nem ezen a laptopon készítették”. Ha nem ezen a laptopon készítették, akkor a számítógép, legyen az laptop, legyen az bármilyen asztali számítógép, belső órája –

amit úgy állítok, ahogy akarok, – azt a dátumot rögzíti, amikor az a valamilyen dokumentum ott rögzítésre kerül, vagy megnyitják, vagy beleváltatnak, stb. De ha nem ezen a gépen készült nagy valószínűséggel, akkor miért van jelentősége a március 26.-ának? Lehetett tavaly, azt megelőző decemberben tervezni egy másik gépen, stb. Ne találgassunk ebben a körben, maradjunk a realitásoknál, maradjunk annál a körnél, hogy nem állapítható meg minden kétséget kizáró módon, hogy az a szöveges fájl ezen a laptopon készült. Arra, hogy ezt ki készítette, egy betű bizonyítékot nem ajánlott fel az ügyészség. Egy olyan bizonyíték sem került a bíróság asztalára, ami azt igazolja, hogy H. R., vagy bárki más, vagy együtt csinálták azt, amit ide kivetítettek. Nem. Azt tudjuk megállapítani 1.: azon a laptopon, amit lefoglalt a rendőrség, volt egy ilyen fájl. 2.: az a fájl arra a gépre akkor került, amikor a számítógépnek a belső órája azt a dátumot mutatta, amit. Még egy dolgot meg tudunk állapítani, hogy nem egészen a magyar klaviatúrának és a magyar betűknek megfelelő szöveges formátumot olvastunk. Ezt minden kétséget kizáró módon meg tudjuk állapítani, de ebből miért következik, hogy H. R. készítette? Milyen alapon? Mi szerint vonhatjuk le azt a következtetést, hogy ő csinálta? Vagy még egyszer mondom bármelyikük? Egy. Kettő: és azon valóban szerepelnek az elkövetéshez utóbb használatos tárgyak, amelyek feltalálásra kerülnek. Valóban szerepelnek olyan módozatok, amelyek egyébként utóbb az orvosszakértői vélemény alapján megállapíthatók. De továbbra is azt szeretném kérdezni, hogy tudjuk-e hogy volt más terv, vagy nem volt más terv? Ha csak ez a terv volt, miért nem beszélnek erről azok, akik egyébként látták a tervet, de nem erről adnak számot? Itt most Sz. J.-ra és H. R.-ra gondolok – nyilván az ő védekezési szabadság korlátlan, ugye a hamis vád kivételével –, de senki más adalékot ehhez a körhöz nem tudott adni. Úgyhogy én azt gondolom, hogy az nehezen lehet egy tényállásban megállapított tény, hogy ezt a H. R., vagy bárki más készítette és ezt beszéltek meg és ebbe egyeztek bele és ezt hajtották végre. Mert nem ezt hajtották végre. Bizonyos részeiben ez került végrehajtásra, bizonyos részeiben pedig nem.

Azt meg lehet állapítani tehát – összegezve ennél az első résznél –, hogy minden kétséget kizáróan nem lehet megállapítani, hogy ez csak egyedül és kizárólagosan H. R. ötlete volt. Ötlet szintjén a pénzz szállító kirárolásáról, kirablásáról, a pénz megszerzéséről vannak bizonyítékaink, a notebookon valóban található – de ezt az előbb említettem – egy ilyen terv, amiről többet nem tudunk. És még egy dolgot meg lehet állapítani, mert erre van adat és ezt nem cáfolta senki, hogy valóban márciusban egy terep felmérésre sor kerül és ott hárman vesznek részt. S. K. az adatok szerint nincs ott.

II.

A kettes tényállási rész, amivel foglalkoznunk kell az, hogy letér a kocsia a földútra, Sz. J. átadja a fegyverét vagy H. R.-nak, vagy S. K.-nak, akik kényszerítik a sértettet a kiszállásra. Ez a vádirat ötödik oldalának második bekezdésében található.

Megint a vádlottak vallomásaival kezdjük. H. R.-nak a tárgyalási vallomása. Ez arról szól, hogy amikor megérkezik ez az ominózus pénzz szállító gépkocsi arra az adott helyszínre, ahol mindannyian kint voltunk, akkor mindketten kiszállnak. Az ő előadása szerint Sz. J. köszön S. K.-nak, G. L. pedig egy cigarettára gyújtott, majd kinyitotta a pénzz szállító oldalát. Ezt a 7. oldalon rögzíti a jegyzőkönyv. Elmondja, hogy kötéllel össze akarta kötni a

pénzeszsákokat, de zöldséges rekeszben voltak, S. K. fölment a raktérbe, én bepakoltam a kocsiba, – mondja H. R. – ami kb. 10 méterre volt és elmondja, hogy ott vonat jön és addig ő ott elbújt a csomagtartó mögött.

Azt, hogy a gépkocsi miért, milyen megbeszélés alapján, milyen célból tér le oda arról a főútról (a betonos útról) oda a vasútsíni töltésig, arra két ember tudna válaszolni. Sajnos egyikük nem él. A másik meg nem válaszolt erre a kérdésre, mondott ugyan apró részleteket, de lényeges tekintetben nem válaszolt. Ergo: H. R.-nak arról semmilyen tény tudomása nem lehet, hogy a sértett és Sz. J. mit beszéltek, vagy nem beszéltek. Miben állapodtak meg, vagy nem állapodtak meg; miért ide tértek le, vagy miért nem ide tértek le; és ha ide tértek le, akkor a be nem avatott sértett miért nem tette a dolgát és jelentette. A helyszínen láthattuk, – ha hiszünk a mezőőrnek, – hogy akkor magasabb volt valamennyire a növényzet – mondta, hogy ennyiben eltérő a helyszín. Azért nem kell olyan messzire bemenni, hogy akinek dolga van, azt elintézzze. De még egyszer mondom, itt csak azt tudjuk megállapítani, hogy a kocsi odáig biztos, hogy elment. Mert hát más lehetőség nem volt. De hogy ezt önként vagy ellenkezve, erre nincs adatunk.

S. K. vallomásából – az írásbeliből-, valamint a tárgyalás során sem kapunk erre a részre bizonyítékot.

Sz. J-től viszont igen. Ő azt mondja a nyomozás során második vallomásában. H. R. előjött, leütött, a pisztolyt elvette, a sértett is kiszállt, S. K. megkötözött és beemelt a csomagtartóba. Ebből csak azt a részt szeretném kiemelni, hogy a sértett is kiszállt. Tehát nem mentek oda, nem kényszerítették. Erre vonatkozóan nincs előadása Sz. J.-nak ebben a második gyanúsítottai vallomásában.

Az ötödik gyanúsítottai vallomásában úgy, ahogy ügyész kolleganóm említette, már van egy ilyen adalék. Mert ott azt mondja, hogy H. R. elvette a fegyveremet – hát most elvette, vagy odaadta, azért e között van különbség, de mondjuk elvette – odament G. L.-hoz, aki az anyósülésen ült, kinyitotta az ajtót – hogy honnan nyitotta ki azt az ajtót, amit kívülről nem lehet kinyitni, ezt nem tudjuk, de kinyitotta –, majd ráfogta a sértettre a fegyvert és ezért szállt ki. Erős kétkedéssel kell fogadnunk ezt az előadást, mert a Brinks-esek előadásából tudjuk, hogy ez nem így működik. Mert mit is mondott az egyik ilyen fő-felügyelő? Alapszabály: a kocsi megvéd. Ergo, ha bent vagy mint szállító, ne szállj ki a kocsiból! A kocsi a golyótól is megvéd. Mert bár az újság leírta, hogy nem páncélozott, ettől függetlenül ez egy páncélozott kocsi és kiképezték a személyzetet, köztük Sz. J.-t és nyilván a sértettet is, mint ahogy mindenkit kiképeznek, aki ilyen kocsin jár-kezel az országban és jelentős értékeket visz. És nyomd meg a riasztógombot, hogy valami baj van! Itt nincs sem riasztógomb, sem pedig az, hogy nem szállok ki, szóval itt valami sántít.

Aztán van a tárgyalási vallomása. A tárgyalási vallomása írásbeli, és itt van még egy csomó kérdés. Az írásbeli vallomásából annyi rögzíthető, hogy azt mondja, a helyszínen önként kiszálltunk. Már minthogy a sértett, meg ő. Az akkor most igazándiból mintha szembe helyezkedne egy picikét ezzel a gyanúsítottai vallomással, de rendben van, fogadjuk el, amit ügyész kolleganóm mondott, és az összes többit vessük el és csak azt nézzük. „Először engem megkötöztek, ezt G. L. nézte.” Megint felvetődik egy kérdés: ott van egy fegyver G. L.-nál Nyilván nem egy vadnyugati jelenetet kell rendezni, de a biztonsági örök fegyverhasználatára vonatkoznak egyes szabályok. Megint csak kérdések sokasága kerül elő: ha látom, hogy a társamat ott leütik, megkötözik és nálam van az éles fegyver, akkor ott mi történik? Vagy továbbmegyek, még azt a variációt is el tudom képzelni: odaadta Sz. J. a fegyverét H.

R.-nak, de akkor nincs önkéntes kiszállás. Tehát valami, valamelyik rész a másikkal mindig ellentétben van. Ebből lehet szemezgetni, csak nem biztos, hogy ez helyén való technika a jogalkalmazónak, meg egyik vallomás sem olyan, ami minden részletében valahol közelebb kerülne ahhoz a vádirati tényálláshoz.

G. T.-tól nem tudunk ebben a körben bizonyítékot beszerezni, mert ő nem érintett ebben a részben.

Tanúk jönnek. Gyakorlatilag ebben a körben kettő tanú adott nekünk adalékot, a két bankos hölgyről van szó. Az IEB-s azt mondja, hogy a küldeményt G. L.-nak adta, a másik, a P.-né N. T. pedig azt mondta, hogy mindkét Brinks-es bejött, öt zsákot adtam át, mindkettő beszállt az autóba.

P.-né N. T. is elmondja és a szabályzatot ismertető Brinks-es főnök is elmondja, hogy a kocsikísérő dolga kiszállni a kocsiból. A sofőrnek ott kell maradni, azt is tudjuk, hogy bizonyos ajtók csak úgy nyílnak és záródnak, ha két kollega együtt ilyen-olyan gombot, kart húz meg. És amíg az IEB-nél nincs probléma, mert ugye az MKB-val szemben az IEB küldemények voltak ugye, ha jól emlékszem, amelyek a belső szatyorba kerültek, nevezzük belsőnek, tehát, ami nem nyitható a személyzet által, addig az a többi zsák pedig előre kerül. Szeretnék egy kérdést feltenni. Amikor G. L. és Sz. J. behelyezte ezt az öt zsákot ebbe a kocsiba – ahogy azt a tanú elmondja –, hova is tették? Megint a helynek van jelentősége. És a hely megválasztása mennyiben igazodik ahhoz a tervhez, hogy ráoljuk ki ilyen, olyan, amolyan trükkkel azt a kocsit és vigyük el. Függetlenül attól, hogy benne volt a sértett, vagy nem volt benne. Nem tudjuk. És nem hiszem, hogy erre bárki 100 %-ig meggyőző választ tudna adni. De még egyszer mondom, nem is tartom ekkora nagy jelentőségűnek.

Ez a kettes kérdéskör: ha letér a kocsia a földútra, ez ténykérdés, megállapítható, erre a helyszíni szemle jegyzőkönyv adatai és az előadások teljes egészében bizonyítékul szolgálnak. Arra, hogy Sz. átadta volna a fegyverét ott H. R.-nak, e tekintetben Sz. különböző vallomásai egymásnak ellentmondanak és ebben a körben csak és kizárólag ezzel ellentétesen H. R. vallomása van, hogy nem adta át. Innentől kezdve azt megállapítani, hogy átadta, nem tudom, hogy mire lehet alapítani. Azt meg aztán végképp nem tudom, hogy mire alapítva lehet megállapítani, hogy ezzel az átadott, vagy át nem adott pisztollyal kényszeríti H. R. G. L. sértettet, hogy szálljon ki. A kocsit védelméből, a riasztó megnyomása nélkül, végignézve, hogy ott leütik, meg megkötik Sz. J.-t, majd S. K. berakja a csomagtartóba, ahol hát sok minden van. A fő kérdés az, hogy ehhez vajon – tehát magyarul a kiszállásra kényszerítéshez – hogy jön ide S. K., mert róla egy szó nincsen, H. R.-ról meg van a Sz.-nek ilyen-olyan ellentmondó vallomás tengere és van H. R. előadása. Más nincs. Akkor ezt viszont így nem lehet megállapítani.

III.

A harmadik, nyilván ez a legkényesebb kérdés. Nem véletlen, hogy ügyész kolleganóm ezzel a kérdéskörrel nem tudott sokat foglalkozni. Mivel nincs rá adat. Egy elméleti kérdés tennék fel, de talán Tisztelt Megyei Bíróság is olvasta, direkt szándékosan egy másik példát mondok: Németországban egy ékszerüzlet rablásán elfogtak egy férfit, nem vették őrizetbe, beidéztek, hogy majd tessék jönni kihallgatásra. Pár nap múlva a kihallgatásra bement a testvére, az egyetértő ikertestvére és azt mondta, nem én voltam, a bátyám volt. A másik azt mondta nem én voltam, hanem a bátyám volt. Itt akadt meg az eljárás nem azért, mert ilyen rafinált módon ezt így kitalálták, hanem mert tényállást kellene megállapítani. Az emberölés az egy nyitott tényállás, – aki mást megöl-. Ehhez a nyitott tényálláshoz, történeti tényállás

megállapításához mégis csak kellene valami és az, hogy a fojtókötélen rajta van az a hám és az a DNS, ami azonos, ettől még nem következik, hogy ki volt a fojtogató. Valamint késről senki nem ad számot, márpedig nyilván éllel, hegygel rendelkező tárgy volt, hiszen az orvosszakértői véleményből erre van adat, fadarabbal nem lehet ilyen sérülést okozni. Aztán egy csomó bántalmazás van, viperától, vagy testrésztől, tompa erővel. Sok dolog van, amik tények és azt senki nem vitatja. De ki, mikor, hol, mit és hogyan csinált? Ez a történeti tényállás. Erre nem kaptam választ a közvádlótól. Mert az nem válasz, hogy akkor, aki ott

volt, az mindenki tettes. Hogyan? El fogunk ítélni adott esetben – mert ha mind a három ott volt, akkor mind a három tettes volt – három embert és lehet, hogy csak kettő volt? Lehet, hogy csak egy volt? Lehet, hogy mind a három volt? De, ha mind a három volt, akkor melyik milyen magatartást tanúsított?

Nem véletlen az, hogy a Tanácselnök asszony többször és nyomatékkal, az eljárási jognak megfelelően felhívta a vádlottak figyelmét ilyen-olyan kedvezményekre, ami kedvezmény az egyik oldalon, de tényállás megállapítási eszköz a másik oldalon. Ez nem egy véletlen dolog. Azt felróni pedig a vádlottaknak, hogy nem tesznek vallomást, hogy nem mondanak egy szót... hát nem mondanak. Most akkor azt kell eldöntenünk, hogy mihez – és most nem erről az ügyről beszélek, és ez jogelméleti kérdés egy picit –, fűződik nagyobb társadalmi érdek. Hogy minden bűnös megbűnhődjék? Ehhez nyilvánvalóan nagy társadalmi érdek fűződik. Ahhoz nem fűződik társadalmi érdek, hogy olyan embert ne ítéljünk el azért, amit nem tudunk bizonyítani? Legalább akkora társadalmi érdek fűződik ehhez, lásd az elmúlt időszak problémás ítéleteit. Ahhoz legalább olyan érdek fűződik, nem azért mert mi jogalkalmazók nem tévedhetünk, hanem azért mert a bizalom elszáll az emberekből az igazságszolgáltatás iránt – ami vagy megvan, vagy nincs meg – ha tévedünk. Arról már nem is beszélve, hogy hogyan lehet reparálni egy tévedést.

Pontosan ezért van a minden kétséget kizáró módon való bizonyítottság mindenek elé helyezve, és ez nem csorbítja a sértett jogait. Ott vannak az emberek félreértésben, hogy azt hiszik, az egyik a másik rovására megy. Nem! A kettő párhuzamosan él egymás mellett. És ezt védőként számon kell kérni. Nincsenek életszerűségek, mert az ügyész véleménye nem bizonyíték, a védő véleménye sem bizonyíték; hogy az ügyész meg a védő mit tart életszerűnek, az nem bizonyíték. Azt kellene megállapítani, hogy a hármas pontban, ahol ügyész kolleganóm fenntartotta, hogy 1.: H. R. és Sz. J. viperával bántalmazta G L.-t. 2.: H. R. a fojtókötéllal megfojtotta. 3.: hogy az miért változott a vádmódosításhoz képest, ezt most én nem tudom, mert ennek indokát nem hallottam, a vádirat 5. oldal 2. és 3. bekezdése, illetve a módosítás úgy tartalmazta, hogy: vagy S. K. vagy Sz. J. torkon szúrta, most már viszont biztos, hogy S. K.. Miért? Mert hárman voltak? És ha négyen lettek volna, akkor a negyedik mit csinál? És közben hol tartotta a kezében a fegyvert, aki tartotta a fegyvert? Tehát egy csomó olyan kérdés van, amire nem véletlenül nem kaptunk választ.

Ebben a körben azt kell, hogy mondjam, hogy bizonyítékszegény ez a tényállás. Nem tehetek róla, ügyészség sem tehet róla, azzal kell főznünk, amink van. Mink van? Van H. R. vallomása. Olyan, amilyen, de van egy vallomása. Ő pedig azt mondja: a vonat után mentem vissza a pénzszállítóhoz, S. K. visszament a kocsihoz, a kötél már nem volt ott a rekesznél (ezt a 8. oldalon mondja). S. K. szólt, hogy a viperát Sz. J. elvitte, hallanak egy szirénát – ezt utóbb nem sikerült kideríteni, hogy mi volt ez a sziréna; mindegy, erről a másik is beszélt, tehát valószínű, hogy volt, de nem tudjuk –, a sziréna okán induljunk el. Elindulunk. Sz. J. odaszalad, beül és ekkor mondja azt, hogy láttam a sértettet, próbál felállni. Sz. J. az ő

kérdésére (H. R.-éra), az ő előadása szerint azt mondja, hogy összeverekedtünk. A sértett a pénz kipakolásánál ott állt a kocsinál. Ez a vallomás lényege. Ebből milyen következtetések vonhatók le? Kezdjük a végén. A sértett H. R. előadása szerint ott áll a kocsinál. S. K. nem tett vallomást, Sz. J. meg állítása szerint bent volt a csomagtartóban. Tehát nem tud semmit. Akkor tehát van egy adatunk, hogy azt mondja H. R. hogy a sértett ott állt a pénz kirámolásánál. Kérdezem én, mivel cáfoljuk meg? Nem kell elfogadjuk. De mivel cáfoljuk meg? Semmivel, Tisztelt Megyei Bíróság!

Következő ilyen kérdés: Sz. J. azt mondta, hogy összeverekedtünk. Sz. J. viszont állítja: nem mondtam ilyet. Bár ilyen vallomás nem tett, de mondjuk ez az ő álláspontja. Az

összeverekedés – hogy egy picit jogászokodjunk – az a könnyű testi sértéstől elmehet az emberölésig, aztán sok mindenig, majd a szándékomat kell kitalálni, hogy az összeverekedésnél lesz-e testi sértés, aminek halálos eredménye van, lesz-e emberölés, mert, hogy az volt a szándékom, vagy lesz bármi. Összeverekedtek. Ennyit hallottunk.

S. K.-nak nincs adekvát vallomása ebben a körben, egyetlen egy vallomása van, hogy ő a kocsiiban ült. A formállogikát ne vessük el. S. K. azt mondja, hogy a kocsiiban ült. A vádhatóság azt állítja, biztos, hogy nem ült a kocsiiban, vagy ki kellett, hogy szálljon a kocsiából, mert a belső trezor ajtaján ott van az ujjnyoma. Akkor tehát elfogadjuk, hogy S. K. nem ült végig a kocsiiban, beszáll a kocsiiba, mert el kellett valahogyan oda jutnia az ujjnyomatának. Ebből hogyan következik az, hogy S. K. nyakon szúrta, ütötte, fojtotta, bármit csinált. Hibázik a logikai láncszem. Sz. J. ebben a körben nem tett vallomást, mert ő be van rakva a csomagtartóba. A H. R. pedig megállja ezt a történetet. Ez egy csapda helyzet, én ezt aláírom. Na, de mi alapján fogja a tényállást megállapítani az ügyészség által kérték szerint a bíróság? Mert így is történhetett. Persze történhetett másképpen is. Ez a fő bajom. És meg kell, hogy mondjam, hogy engem ebben az ügyben a legjobban az zavar – védőként ritkán mondok ilyet, de azért általában az embernek van egy elképzelése arról az ügyről és most nem a védői titokról beszélek, általában egy ügyről, hogy ott hogy történhetett, mint történhetett, ki kit motivált. Ebben a körben elakadtam. Elakadtam, de odáig nem tudtam eljutni, ahova ügyész kolleganóm eljutott, hogy akkor ott voltak hárman, tehát akkor társtettesek. Miért? És azt gondolom, hogy a bíróság sem állapíthat meg ilyet, mert erre vonatkozó adat, történeti tényállás, bizonyíték nincs. G. T.-tól pedig nem kaptunk előadást.

Összességében tehát ez a 3. pont. Az élet ügy hozta, hogy azon a helyszínen volt 4 ember, egy meghalt közülük. Nem tudjuk meghallgatni. Maradt három ember. Azok mondtak, amit mondtak. Azt kell értékelnünk nyilvánvalóan. Így, úgy, amúgy; de hogy ezekből az előadásokból arra következtetni, hogy ki használta a viperát: H. R. és Sz. J., hogy egymás kezébe adták, vagy egyszerre használták; előbb egyik ütött, majd a másik ütötte... Elnézést, hogy ilyen kérdésekkel kell foglalkoznom, de nincs rá adat, miképpen a fojtó kötélre sincs adat. Azon túlmenően, hogy a hám foszlánya, amiről a szakértő valóban úgy nyilatkozott, ahogy ügyész kolleganóm, ott volt. Ügyész kolleganóm elintézte ezt a kérdést: nem életszerű. Már miért ne volna életszerű? Nem az a kérdés, hogy mi életszerű, ha ő a vallomásában ezt mondja, merthogy ő felkészült belőle esetleg, lehet, hogy így van. Egy percig nem vonom kétségbe. Az a dolga egy vádlottnak, hogy felkészüljön. Az államhatalomnak, a büntető igazságszolgáltatás igényérvényesítésének pedig az a dolga, hogy ezt cáfolja. Az Alkotmánybíróság már többször kimondta: az igazságszolgáltatás gépezetének működési problémáinak konzekvenciáját nem lehet a vádlottakra terhelni. Ez lehet, hogy tetszik valakinek, lehet, hogy nem, de egy alkotmányos büntetőjog így működik. Ha tehát ilyen szegény helyzetben

vagyunk bizonyíték tekintetében, akkor ebből kell valamit megállapítanunk és én azt gondolom, hogy ez így nem állapítható meg.

Mit állapíthat meg a bíróság? Nyilvánvalóan megállapíthatja, hogy a sértett – úgy, ahogy azt kolleganóm mondta – milyen sérüléseket szenvedett el, ezek a sérülések élőben, nem élőben, hogy keletkeztek – ezt a szakértők kimunkálták a véleményükben –, hogy melyik sérülést mivel okozták, ezek nem voltak az étellel összeegyeztethetőek, ezekből többet is találtunk. Egyetlen egy kérdés van még: a szakértő azt mondta, hogy azt nem tartja valószínűnek, hogy ilyen sérülések után még felállni próbálkozna a sértett. Ez egy vélemény, én ezt készséggel akár elfogadom, de mondjuk láttunk már külön dolgokat is pár éves pályafutásunk alatt, foglalkoztunk már mindannyian életellenes cselekményekkel. Ez valószínűség. Megint a valószínűség és nem a bizonyosság, nem tudok rá választ adni. Egyet tudok, hogy van egy ilyen vallomás, ezt össze lehet vetni – mármint a H. R.-nak van egy ilyen vallomása –, nyilván össze lehet vetni, ez nem valószínű. Csak még egyszer mondom olyan nincs, hogy valószínűleg bűnös valaki.

IV.

A negyedik tényállási kör a Hernád partja, a híd, a pénzosztás. H. R. és G. T. elmennek a kocsival, majd visszajönnek, ott égetés, aztán a G. T. és S. K. mennek el, H. R. és Sz. megint együtt mennek el, majd ott kirakja Sz.-t összekötözgetve. Parkoló, taxis, féltestvér. Itt már egy picikét több, az előzőhöz képest több bizonyíték áll rendelkezésre, legalább is az adataink szerint.

H. R. vallomásával kezdeném, ebben a körben a tárgyalási vallomása: hárman megyünk a Hernád partra – tehát S. K., H. R. és Sz. J. –, G. T.-t én hívtam telefonon oda. Könnyen ellenőrizhető, hogy igaz vagy nem igaz, a híváslistából, azt gondolom, hogy készített ilyet a nyomozó hatóság, ez kimunkálható, ez így van, mert valóban ott van ez a hívás. Pakolunk. Azt mondja, hogy S. K., G. T. és ő (mármint H. R.) pakolnak, Sz. J. a tűznél volt, idegesen járt föl-alá és cigarettázott. Igaz, nem igaz, nem tudjuk, de azt tudjuk, hogy találnak itt cigaretták csikkeket és ezek között találnak olyat, amin Sz. J.-nak a DNS mintája van. Ő G. T.-vel beszélget az úton, amikor elmennek ketten be Miskolcra, azt kérdezi tőle G., hogy mi történt, erre nem igazándiból válaszol H. R., és azt mondja, hogy vegyenek italt Sz. J.-nek, mert attól majd megnyugszik. Az ő elmondása szerint – nyilván ismerte ugye a G. T.-nek ezzel ellentétes előadását – azt észlelte – gondolom – hogy véres az ő ruhája, de, hogy az arca, erről nem volt szó. Sz. J., mikor visszamennek, azt mondja, hogy elmegy G. T.-vel a búvóhelyre, a pénz G. T. kocsijába kerül. Azt mondja még el, hogy a féltestvérral találkozni és ruhákat hoz le, az ügyről nem beszél.

Megint kezdjük a végéről. Eljárásjogi kukacoskodásnak tűnik, de a féltestvér, B. G. megtagadta a tanúvallomás tételeit a bíróságon. Ezt a bíróság akként rögzítette, hogy jogosan élt az abszolút vallomástétel megtagadási jogával, innentől kezdve az ő abbéli vallomásai bizonyítékként nem vehetők figyelembe.

A pénz kérdése. Az írásbeli vallomásában, most figyeltem, amikor ügyész kolleganóm azt mondta, hogy ő az írásbeli vallomásában elismerte, hogy elvitte. Nem, nem, szó nincs erről, az írásbeli vallomásában az van, hogy a kocsit csomagtartójában marad, ez valami félreértés lehetett. Akkor is azt mondta, meg most is azt mondja – még egyszer mondom, így van, nem így van, én nem tudom eldönteni, nem voltam ott – ez az ő előadása. Hogy beszélget-e G. T.-vel út közben, vagy nem, azt majd a G. T. vallomásánál fogjuk részletezni.

S. K. ebben a körben, ebben a tényállási elemben megint nem ad számunkra semmilyen bizonyítékot.

Sz. J. a nyomozás során azt mondta, hogy G. T. odajött – tehát egyezik azzal, amit ő, aki később érkezik oda, mond – és G. T., H. R. és S. K. a pénz számolták. Tehát ebben érdekes módon összecseng a vallomása H. R. vallomásával és azt mondja én pedig cigiztem. Tehát ez is igaz, amit H. R. mondott, mert ebben a körben Sz. J. előadása is egyezik. G. T. hozta a benzint, ebben vita nem volt és akkor a zsák égetési manőver itt kezdődik el. A harmadik gyanúsított kihallgatása során, amikor kiviszik a helyszínre Sz. J.-t, akkor gyakorlatilag ezt az előadását erősíti meg és akkor tisztelettel mondanám ügyész kolleganőmnek, hogy az 5., tehát erre az ominózus májusi vallomásra alapozni a tényállást, arra alapozni kért gyanúsított vallomásában azt mondja Sz. J., hogy H. R. arca nem véres, nála nem látott pisztolyt.

Most megint egy olyan adalékkal kerültünk szembe, hogy erre kérjük megállapítani a tényállást, de ezen tényállás egyik részébe meg szöges ellentétet mond, mint, amit eddig hallottunk. Ott a Hernád parton nem lát nála pisztolyt Sz. J.. A pisztolynak egy tulajdonsága biztos van: magától nem válik köddé. Tehát valahova biztos, hogy kerül. Most már csak azt kéne tudnunk, hogy ki, mikor, hol, mit és hogyan csinált és az ügyészi perbeszéd másik – számomra – hiányossága akként aposztrofálható, hogy ezen a fegyver ügyön átugrottunk. Miért? Mert nincs rá bizonyíték. Az kevés, az semmi. Nem tudjuk, van ellentétes két mondat, hogy átadta – Sz. J. vallomásából –, de ügyész kolleganóm azt mondta, hogy a legellentmondásosabb volt és ebben az előző vallomásában meg a tárgyalásiban említi, hogy átadta H. R.-nak. H. R. azt mondja nem adta ide, és Sz. J. maga is megállja ezt a tényt. Akkor milyen alapon mondjuk azt, hogy egyébként nemcsak, hogy Sz. J. fegyvere, hanem még a szerencsétlenül járt sértett fegyvere, amiről aztán meg egy hang bizonyítás, vagy rákérdezés nincs, hogy azt elrejtették itt a vádlottak?

Igaza van az ügyész kolleganőnek, hogy magától nem rejtődik el a fegyver, de így nem lehet valakinek a bűnösségét megállapítani, ha hárman voltak, akkor hárman rejtették el. Miért? És ha csak az egyik? Nem tudjuk. Én azt gondolom, hogy tisztességesen azt lehet megállapítani, nem tudjuk, hogy mi ezeknek a fegyvereknek a sorsa, azt meg aztán végképp nem tudjuk, hogy kinek, milyen büntető törvénykönyvbe ütköző magatartása – itt a lőfegyverrel visszaélésre gondolok – valósította meg ezt az elrejtést. Lehet. Nincs rá adat. G. T.-nak majd lesz még egy vallomása, ahol van egy részadat. De itt a Hernád parton mindössze ennyi van. Az is lehet, hogy utóbb előkerül. Nem tudom. Nem lehet ebben a körben – azt gondolom – meggyőző tényállást megállapítani.

G. T. vallomása és nyilván ezek a vallomások egy része tartalmaz terhelő adatot. Második tanúvallomásában elmondja, hogy a Hernádnál találkozik a többiekkel, H. R. és ő eljönnek, hóbörög a H. R., hóbörög, mert kevés a pénz és sok maradt a kocsiban. A következő kérdések vannak. Ha igaz az, hogy G. T. is ott volt, ahogy Sz. mondja, hogy számolták a pénzt, akkor nem ott kell hóbörögni, hogy kevés a pénz, vagy nem kevés, mert akkor mindannyian tudják, hogy mennyi az a pénz, amennyi. Ha nem tudják a szállítók – mert nem tudják, hogy mennyi pénz van az IEB által oda a belső trezorba bedugott zsákokban, merthogy ezt nem tudják, mint megtudtuk –, akkor honnan tudja H. R. azt, hogy sok pénz maradt a kocsiban? Átlátott a kocsin? Vagy a zsákon, meg a kocsin, meg a trezoron? Hibádzik ez a történet. Az egyetem parkolójáig mennek ekkor el, bal szeme alatt két vérpötty van, mondja G. T. és itt megemlíti, hogy a kezében van egy pisztoly. Hogy melyik pisztoly nyilván nem tudjuk. Egy pisztoly. Hogy G. L.-é, H. R.-é, esetleg még ő vitt valamit magával, semmit

nem tudunk erről a történetről. Azt sem tudjuk, hogy ez a pisztoly vízi pisztoly, gázpisztoly, rendes pisztoly, nem tudunk semmit, csak ennyit tudunk, hogy a kezében van egy pisztoly. Aminek 15 cm a csöve. Most ránézek a BV ór urakra, hogy egy PA pisztolynak mondjuk mekkora a csöve, de hogy nem 15 cm, azt aki már fogott PA pisztolyt a kezében, az tudja. 15 cm csövű pisztoly, az nem PA pisztoly, pedig az volt rendszeresítve itt ennél a szállító személyzetnél. Hibádzik megint a történet, mert 15 cm-es csöve – az ennyi – PA pisztolynak nincs. De nem is ennek van jelentősége, hanem itt hangzik el először ebben a második tanúvallomásban, – ügyész kolleganóm azt mondta, itt mondja azt, hogy agyonverte –, nem, nem ez hangzik el. Az hangzik el, hogy agyonverte, vagy nagyon megverte. Ez hangzik el szó szerint. A kettő között ég és föld különbség van. Ha én valakit nagyon megverek, nem biztos, hogy meghal. Ha valakit agyonverek, az biztos, hogy meghal. Tehát G. T. nem arról számol be, ezt a körülményt részletezi, ez kétségtelen tény, hogy így van.

A második gyanúsított kihallgatása alkalmával megint beszél a kezében a pisztolyról, vérpetytyekről, de azt mondja, hogy a ruhája nem volt véres. Hát akkor mi van azzal a tanúval, aki meg véres ruhát látott? Mi van azzal a véleményével, hogy a véres ruhát kellett elégetni a Hernád partján? Ha az arcáról megemlíti G. T. a vallomásában, hogy két vérpetytyet látott, de a ruháján nem, akkor, ha elfogadom G. T. előadását valósnak, akkor az az állítás nem állja meg a helyét, hogy a ruhája véres volt és ezért kellett cserélni, mert én nem tudom mi minden oka volt még égetni és nem tudom mit csinálni vele. Kézben van egy pisztoly, ezt megint megemlíti G. T., de megint nem tudunk erről a pisztolyról bővebben.

A hetedik gyanúsított vallomásában G. T. és H. R. az autóval jönnek be Miskolcra, H. R. a pénz miatt ordítzik. Egyetem, vérpöttyök észlelése, majd H. R. elmondja, hogy agyonverte a másikat. Itt már csak az agyonverte szó szerepel. Majd ezután, Sz. J. kirakása után még egyszer találkoznak, ott meg már azt is elmondja, hogy zsineggel megfojtotta.

A kilencedik gyanúsított vallomásában azt elmondja, hogy hogyan volt Sz. J. összekötözése, majd arról ad számot, hogy az inge véres volt – Sz. J.-nak – ezért levették és elégették. Az egyetemenél H. R. – G. T. előadása szerint – most már nem azt mondta, hogy agyonverte vagy nagyon megverte; azt sem, hogy zsineggel megfojtotta; hanem jön egy negyedik fogalmazás: „kicsináltam” a másik gyereket is.

A tárgyaláson ebben a körben azt mondja, hogy H. R. hívott, hogy menjek Perére, kevesellte a pénzt H. R., kocsikázás, majd vissza Perére. Sz. J. is beül, a tűznél a véres ingét elégetjük, levesszük és elégetjük. Az egyetemvárosi parkolóról megint mondja, hogy kezében a fegyver, arcán a vérpötty és itt megint annál a verziónál marad – a tárgyaláson ugye –, hogy a fojtást, a zsinegelést mondta el neki H. R.. A kettőjük közötti szembesítés eredményre nem vezetett.

Van tehát egy adalék anyagunk a hármastényállásra, tehát, hogy mi történt a helyszínen a halálhoz vezető bántalmazás során. Egy adalék anyagunk G. T.-nak egy ilyen előadása, amely agyonverte; vagy nagyon megverte, agyonverte; zsineggel megfojtotta; kicsinálta. Ez a négy módozat. Ezek lehetnek egyébként egymáshoz hasonló szavak is, azért büntető jogilag más és más az értelmük, de ezek valóban H. R. ellen szóló bizonyítékok, nem a tényállást illetően, hanem csak egy elmondást illetően. G. T. H. R. elmondásából tudja és adja elő a történetet. H. R. pedig ezt tagadja.

És akkor L. L. tanú, aki ha az igaz – úgy ahogy ügyész kolleganóm mondta –, kicsit túlzásba esett a taxisofőr úr, mert azt mondta, hogy leült a kocsijá alja attól a két nagy sport táskától. Nem láttam egyben még 166 millió forintot, vagy nem tudom mennyi millió forin-

tot, de hogy attól leüljön egy kocsi alja, az egy picit túlzás, nem tudom mi volt a kocsiban. De számomra nem ezért volt fontos L. L. előadása, sokkal fontosabb dolgot mondott. H. R. ruháján nem láttam vérszenyeződést, meg rajta sem. Mondja a taxisofőr. Az is igaz, hogy a taxisofőrnek nem az a dolga, – az a dolga, hogy előre nézzen és figyelje az utat –, hogy azt figyelje, hogy az utasokon van-e vér vagy nincs, de ha és amennyiben egy ilyen szituáció után G. T.-nak feltűnik a vér, a vér bármilyen látványa, hogy-hogy a taxisnak nem tűnik fel? Tehát ezzel csak azt szeretném mondani, hogy ebben is egy bizonytalanságot vélek felfedezni, még hozzá egy olyan bizonytalanságot, ami nem visz közelebb. Mihez? Az ölési cselekmény történeti tényállásához nem visz közelebb.

V.

Az ötödik tényállási rész és most már gyakorlatilag kezdünk a végére érni, hogy tudni illik a lőfegyvereket – ez a vádirat 10. oldal 3. bekezdése, illetve az ügyészség által később becsatolt vádpontosítás; a lőfegyvereket vagy H. R., vagy S. K. vagy Sz. J., vagy együtt elrejtik,

erre kéne találnunk valamilyen adatot. És ahogy mondtam, nem véletlenül nem hallottunk az ügyési perbeszédben bőséggel erről a kérdéskörrel, mert nincs adat.

Ezen az egy kérdéskörön kívül, az egy bizonyítékon kívül, hogy a G. T. az egyetemváros parkolója felé menet közben lévő úton, ott a parkolóban lát egy fegyvert H. R.-nál, ennyi adalékunk van, ezen kívül semmi. Hogy ebben hol van az elrejtés, hogy az a fegyver milyen fegyver, fegyver-e, lőfegyvernek minősül-e, semmit nem tudunk. Ennyit tudunk. Én azt gondolom, hogy ez önmagában nem tűnik soknak.

H. R. vallomása. És most beszéljünk majd a késről is ebben a körben, meg a fojtókötélről, meg a viperáról. A Hernád partról visszajött Sz. J. és nem láttam nála a fegyverét – mondja H. R.. A helyszínen nem látott fegyvert, tagadja H. R., hogy bármilyen fegyver a helyszínen lett volna nála, vagy onnan hozott volna el. A kötél, amelyet ő ugrókötélnak aposztrofált, a zsákok összekötözésére szolgált az ő előadása szerint; a viperát pedig szalonasütésre használták, és ezért vitték ki a tűzhöz.

Biztos, hogy magam is voltam úttörő és szalonnát sütöttünk, a tűz piszkálására – tökéletesen igaza van az ügyész kolleganőmnek, – nem viperát szokott az ember használni, hanem botot, fát, stb. Ezt én maximálisan elfogadom. Csak egyet nem értek és most büntető jogászként egy picikét fordítsuk meg a kérdést, hogy mi a cáfolat? Mert ha ő azt mondja, hogy neki van egy olyan előadása, hogy ők egyébként arra használták, hány olyan dolgot tudunk, amit nem arra használunk, amire egyébként eredetileg a gyártó szánta? Ez nem cáfolat, hogy nem arra szokták használni általában az emberek. Persze. Én sem hallottam még olyat, hogy viperával tüzet igazítunk. Na de hát ez nem cáfolat, hogy én nem hallottam róla, meg hogy az ügyész kolleganő sem hallott róla. Nem hallottunk róla, ez biztos így van. De ettől még van egy előadás, ami egy dologra magyarázat. Arra magyarázat, hogy korábban ő ezt használta. És tessék szíves lenni ezt megcáfolni, hogy nem, nem használta, csak és kizárólag ott a helyszínen használta, mert ha ezt bebizonyította volna az ügyészség, hogy csak és kizárólag ott a helyszínen használta volna, akkor annyit tudnánk, hogy a helyszínen az ő kezében volt ez a vipera. Még akkor sem biztos, hogy ezzel megütötte a G. L.-t. De azt tudnánk, hogy a kezében volt ez a vipera. Miképpen tudjuk, hogy a kezében volt ez a fojtókötél. Amit egyébként szétvágtak és maga a hemogenetikus szakértő monda, hogy a vizsgálat céljára vágták szét. Pont. De hát ez egy másik kérdés. Olyan mindegy, hogy én ezt minek nevezem: ugrókötélnak, fojtókötélnak, az én ismereteim szerint – lehet, hogy rosszul

tudom – a disznóvágáshoz szoktak ilyen beakasztjuk és azzal megfogjuk, de lehet, hogy ez sincs így. Nem tudom. Egyet tudok, hogy neki van egy olyan előadása, hogy az volt az ő kezében. Ha pedig volt az ő kezében, akkor azt kell összeilleszteni a hemogenetikus szakértő azon állításával, hogy hogyan kerülhetett az ő DNS-e erre a kötélre. És akkor elmagyaráztuk, a szakértő elmondta, hogy ez oda kerülhetett. És a szakértő nem tudta azt kizárni, hogy keveredés, ekkor, akkor, mikor hogyan. Ügyész kolleganóm több kérdést feltett – nagyon helyesen – ebben a témakörben és mindegyikre – hogy így mondjam – a vád számára kedvezőtlen választ kapott. Nem tőlünk, nem a vádlottól, hanem a szakértőtől. Akkor pedig az a tény, amit meg tudunk állapítani, hogy H. R. kezében volt ez a kötél és arról kerülhetett rá hám, amit egyébként a DNS kimutat. Ez is egy verzió. De ebből az következik, hogy H. R. megfojtotta G. L.-t? Ebből ez nem következik. Következhetne még G. T. zsinogelésre, megfojtásra vonatkozó kijelentéséből, ha volna valami más. De nincs más. És ez a fő problémám ebben a körben is.

A viperával kapcsolatban, azon kinek, milyen DNS-e van, ez nem vitakérdés. Igen, amit a szakértő kimutatott, az úgy van. Nem szeretném még véletlenül sem elhumorizálni ezt a dolgot, mert ez az ügy aztán végképp nem alkalmas erre, de ez mondjuk a veszélyes tárgyak birtoklásának szabálysértési körébe tartozó kérdés, hogy egy viperát én megfogok és nálam van, vagy nem. Ez nem alkalmas annak bizonyítására, hogy én egyébként azzal bárkit bántalmazok. Arra kellene bizonyíték, nem arra, hogy nála volt. Volt nála. Nem vitatja senki, legalább is H. R. biztos nem vitatta. Csak azt vitatja, hogy ő ezzel nem bántotta és nem oltotta ki a sértett életét.

Ez volt az ő előadása. S. K.-tól és G. T.-től ebben a körben nem kaptunk adalékot, hiszen ők ebben a körben nem tettek előadást. És van még Sz. J. előadása, aki egy harmadik, vagy negyedik eszkről beszélt, tomfáról, ugye ez a rendőrök oldalán szokott lenni. Azt mondja: tomfát láttam H. R.-nál, kést azonban senkinél. Tomfáról szó nincs a vádirati tényállásban, nem tudom, egész egyszerűen adat ezen kívül nincs, viszont kést senki sem látott. Most a következő variáció volt. 1.: volt kés, de az ügy eltűnt, hogy senki nem találta meg – és senki nem tett vallomást róla –, ergo azt megállapítani, hogy kinél volt a kés, ezt ugye nem lehet. 2.: mondjuk, ha meglenne a kés, de azon nem volna nyom. Akkor még mindig nem tudnánk, mert nincs rá adat, hogy ez a kés-e a halásos eszköz. Hiszen nagyon jól tudjuk gyakorlatunkból, hogy ha megvan az eszköz, az orvosszakértőnek nem egy nagy feladat megállapítani, hogy azok a sérülések keletkeztek-e ettől az adott tárgytól, összeillik-e a szűrt sérülésnek az irányával, a helyével, a mélységével. Nincs ilyen adatunk. Megint csak ezzel állunk szemben, hogy nincs ilyen adatunk. És egyik vádlott sem tesz arról említést, hogy akármilyen bicskája nála lett volna. Arról meg aztán nem is beszélve, hogy ebből a bizonyíték-szegény helyzetből, majdnem nulla bizonyítékból, miből következik, hogy S. K. vágja el a sértett torkát, ez hogy, miképpen bizonyítható, erre végképp nem tudtam rájönni. Számomra talán ez volt az ügyészi perbeszéd legmegdöbbentőbb állítása. Nem, Isten bizony nem tudom, hogy ez miből következik. Mert akkor el tudom fogadni, hogy ha abból a logikából indulunk ki, hogy ha ezek ketten (H. R., Sz. J.) viperával ütlegetik, H. R. pedig fojtó zsineggel fojtja, akkor csak S. K. marad hátra, aki szurkálta. Ez lenne a tényállás? Hát nem is merek abba belegondolni, hogy, hogy lehet ezt megállapítani. Most hadd ne adjak ötleteket, hogy – mert nem a védő dolga – még hány féle variáció lehetett. És minek alapján fogja azt mondani a bíróság, hogy H. R. megfojtotta, előtte viperával ütlegette. Nem az a kérdés, hogy milyen sérülések vannak, hogyne lennének, ezt senki sem vitatja. Csak azt nem tudom, hogy a tevéleges magatartás

miképpen határozható meg. Arról nem beszélve, hogy ha és amennyiben – most elnézést kérek itt a kolleganőmtől, hogy elkezdtem félig-meddig az ő részét, de megint csak a S. K.-nál fogok megállni egy fél másodpercre – a bíróság csak és kizárólag annyit tudna megállapítani, hogy ott van a helyszínen – mindegy hogy milyen terv alapján, ezt most hagyjuk –, ül a kocsiban, majd bemegy a trezorba és ott próbálja kinyitni, nem sikerül, majd visszajön és elmegy, ez milyen tártstettesi elkövetési alapja az emberölésnek? Itt azért igen jelentős kérdéstről van szó, azt gondolom, hogy ebben a körben ez nélkülözhetetlen lett volna. Még egyszer mondom a lőfegyverek tekintetében az, hogy bármelyikük – jelen esetben nyilván csak H. R.-ról tudok beszélni – elrejtette volna és egyéb szerszámok lettek volna, erre adat az eljárás során nem merült fel.

Milyen egyéb vallomások vannak? Döntően nyilvánvalóan a helyszíni szemle jegyzőkönyv, a hemogenetikus szakértő, az ujjnyom szakértő, az informatikus szakértő, az elmeorvos szakértők és az orvosszakértők véleményei, amelyek rendelkezésre állnak és – igen jól emlékeztem – K. L.-nk hívják azt a Brinks-es kollegát, akit meghallgattunk. Többeket hallgattunk meg, de mondjuk ő volt az, aki a legbővebb terjedelemben beszélt azokról a szabályokról, rendszerekről és egyáltalán a működésről tudott számot adni, aztán ott a helyszínen pedig megtekintettük, hogy hogyan működik az autónak a ki-be nyitása. Mit mondott K. L.? Ő a diszpécser. Útvonaltól eltérni nem lehet. Ha ez így van – a kocsit pedig eltért az útvonaltól, ez nem kérdés –, akkor kérdésként az merül föl, hogy mit csinált a két szállító alkalmazott ember, Sz. J. és G. L. Miért nem jelentették? Miért tértek el? Ha eltértek,

miért nem jelentették? Emlékezzünk vissza, még felelősségre is vonták őket, hogy hol késnek, hol vannak elmaradva, mire G. L. úgy válaszolt a kérdésre, hogy így jött össze. Pont.

A külső kinyitáshoz két ember kell. Arra adat nem merült föl, hogy H. R. bármikor, bárhol kapott volna tájékoztatást, kiképzést, hogy hogyan kell a kocsit ajtaját kinyitni. Arra sem merült fel adat, hogy Sz. J. ott elmondta volna neki, hogy ahhoz két ember kell, mert én ezt a pedált nyomom, a másik meg ezt a kilincset húzza, és akkor lehet kinyitni ezt a kocsit. Erre sem merült fel adat. És ha most visszaemlékszünk a helyszínre, ha ezt összevetjük azzal, hogy idézem szó szerint: „nyílt terepen nem szabad kiszállni, ha lőfegyvert fognak rájuk, benn kell maradni.” – mondta K. L. Ezzel szemben nem ez történt – valamiért és akkor megint azt mondom, hogy védőként nem tudok ebben a körben ténymegállapításra indítványt tenni – valamiért nem így történt. Valamiért a biztonságot nyújtó kocsiból Sz. J. kiszáll – fogadjuk el az ő vallomását –, kiszáll, és valahogy ki kell jönnie G. L. sértettnak is. A kocsit védelmet nyújt, ezt tudjuk. Egy olyan lehetőség van persze – és akkor innentől megint a lehetőségek földjére tévedünk –, hogy a vezető ülésről kiszálló Sz. J. – és akkor az az előadása kellene, hogy legyen – a fegyverét odaadja H. R.-nak, aki leüti, mert hát hiszen miért adná csak úgy barátilag oda a fegyverét, leüti, elveszi a fegyverét, kinyitja a sofőrajtót, rászégezi G. L.-ra. Ő meg azon az oldalon kiszáll. Mert ez is egy lehetőség. Lehet, hogy így volt, nem tudom. De azt gondolom, hogy a vádhatóság sem tudja.

Még egy kérdéskör merült itt fel, hogy a vezető vezet, a másik meg pakol. Ezt is egy szabályzatból idézte nekünk K. úr, hogy ezt így szokás, vagy így kell, és valóban – ahogy ügyész kolleganőm mondta az egyik helyen ott a P. T.-nél – mind a ketten vannak, a vezető is kiszáll. Arról hallottunk, hogy ahol biztonságos, meg a belső udvaron, itt, meg ott nincs ez olyan szigorúan véve, de ahol külső téren vagyunk, ott kell maradni. Nyilván nem lehet elvárni napi szinten, hogy minden egyes szabályzatot az első betűtől az utolsó pontig minden-

ki betartson, de továbbra is az a kérdés, hogy ott együtt pakolnak, a sértett és Sz. vádlott. És ennek a pakolásnak vannak eredményei, mert az öt zsák mégiscsak kívül marad. És miután ez volt az utolsó hely, kellett látni, hogy az előzőhöz az öt zsák nincsen berakva. Függetlenül, hogy pénz van benne, vagy nem pénz, ez egy másik történet, nem is ide tartozik. Ezt látni kell, észlelni kell. Ezt nem lehet nem észlelni. És valóban a nyomozati vallomásban – úgy ahogy azt ügyész kolleganóm idézte – azt mondja a tanú, hogy Sz. J. ideges volt. Lehet. És, hogy ő ezt látta. Az is lehet. Meg aztán az is lehet, hogy akit ilyen gyilkosságos ügyben behívunk tanúként az egy picikét az élményeit, meg a helyzetet másképp éli meg, mint amikor mondjuk a barátnőjével beszélget a kávéházban. Meg aztán az is lehet, hogy aki egy ilyen lopásra, rablásra készül, az valószínűleg nem a legnagyobb lelki nyugalommal csinálja. Önmagában pusztán ebből adódik, hogy ő idegesebb volt... Az volt. Ugye abban az aspektusban mondta a kolleganóm, hogy nyilván nem lehetett beszervezve a sértett, mert ő meg nyugodt volt. Lehet. Lehet, hogy utána volt a beszerzés. Lehet, hogy nem volt beszervezve. Nem tudjuk. És mindig ide lyukadunk ki, hogy nem tudjuk.

Az elme szakértőkhöz úgy gondolom semmi különleges észrevétel nem kell. H. R. vonatkozásában azt állapították meg, hogy nem szenved semmi olyan betegségben, ami a büntethetőség kizárására alkalmas lenne. Az orvosszakértővel kapcsolatban, úgy ahogy kolleganóm mondta és a vádirat helyesen tartalmazza: azon tények, hogy milyen sérülések keletkeztek, azok leírásra kerültek.

Az informatikus szakértő az 50-es tárgyalási jegyzőkönyv 121. oldalán és a harmadik jegyzőkönyv, amikor másodszor hallgattuk meg, ez a 114-es számú jegyzőkönyv 11. oldalán tett két-három olyan kijelentést, amit azt gondolom, hogy érdemes felidéznünk. A szakértő úr, amikor bejött, nekem különböző eljárás jogi kérdéseim voltak abban a körben, hogy a bíróság-e a szakértő, vagy szakértő-e a bíróság, ezen most lépünk túl egy picikét. Nagyon fontos kérdés, amit itt bemutattunk, hogy azon mi mindent lehetett csinálni, ez így van, csak amikor megkérdeztem, hogy ez a laptop az, ami lefoglalásra került, a válasz egyértelműen az volt, hogy nem. Hogy egy másik laptopon mit mutat nekem bárki, én azt gondolom, hogy az egy fontos dolog, meg persze elméletileg sok minden lehetséges, de nem alkalmas annak az eldöntésére, vagy annak a vélelemnek, vagy valószínűségnek a megdöntésére, hogy ez az ominózus plan.doc nem a lefoglalt laptopon készült gyakorlatilag. Aztán még elbeszélgettünk, hogy a dán nyelvben milyen ékezetek vannak, vagy nincsenek, én ebbe most nem kívánnék részletesen belemenni.

Ami bizonyíték még rendelkezésre áll az nyilvánvalóan a hemogenetikus szakértő, nagyon helyesen mondta ügyész kolleganó és azt meg is kell állapítani, hogy mit, hol találtak. Nincsen vele problémám. Hogy az első ülésen is találnak, meg a hátsó ülés ajtajánál is találnak, nem ez a kérdés. Elfogadom. A kérdés az, hogy hogy került oda? Erre kellene valamilyen tényállást mondani: mert odament H. R. és megfogta. Mert odament Sz. J. és a ruhájáról lecsöppent. Stb. Valamit kéne mondani azon kívül, hogy ott volt. Ott volt. De hogy került oda? Ez az első kérdés, amely azt gondolom, hogy legalább is válaszra várna és nyilván majd a bíróság erre keres, vagy talál, vagy nem talál rá választ – ezt majd eldönti.

A hemogenetikus szakértő második fontos kérdése az a fojtó kötéllel kapcsolatos – és ez H. R.-re vonatkozik. Itt a 114-es jegyzőkönyv 8. és 9. oldaláról szeretnék csak nagyon röviden két rövid idézetet mondani. Az érintési nyomok hagyhatnak annyi mennyiségű DNS-t a megérintett tárgyon, vagy személyen, amely a későbbiekben kimutathatók. Tehát, ha én megfogom ezt az üveget, és leteszem, akkor azon rajta lesz az érintési nyomom – ujjnyom-

ként is, tényrnyomként is – meg aztán a DNS-emet is ki lehet róla mutatni. Ha most aztán majd ezt elviszik egy gyilkosság helyszínére, az nem azt jelenti – már előre szólok –, hogy én ott voltam. Tehát ettől ez a DNS még ott van. Azt mondja: azonban ez a kimutathatóság sok körülménytől függ. Ez így van. Többek között attól, hogy milyen kiterjedésben kerül érintésre, hány személy fogja meg stb. Elképzelhető, hogy korábbi, a bűncselekmény elkövetése előtti időpontban történt használat során hagyhatott olyan jellegű hámszennyeződést, vagy vérszennyeződést, amelyből a DNS profil kimutatható a vizsgálat során.

Kérdés volt – tanácselnök asszony kérdezte, olvasnám a kérdést is – nem igazán értjük, adott esetben lehet hám maradvány is, amely a DNS hordozója? Ez volt a kérdés. Válasz: arra szeretnénk volna a hatóság figyelmét felhívni, hogy a DNS profilnál nem tudjuk azt mondani, hogy csak vérszennyeződéstől ered, hiszen hámszennyeződéstől is származhat. De ezt nem tudjuk kategorikusan kijelenteni, de megcáfolni sem. Majd ügyész kolleganóm még egyszer erre a kérdésre rákérdezett és mit mondott az igazságügyi orvosszakértő? A kérdést is mondanám. Elképzelhető-e az, hogy a fojtókötélen talált szennyeződés G. L. vértől és H. R. hámszennyeződésétől származik? Válasz: igen elképzelhető.

Ebből a hemogenetikus szakértői véleményből azt tudjuk megállapítani, hogy H. R. azon előadása, mely szerint az ő kezében volt ez a kötél, az alátámasztható ezzel a véleménnyel. Mert azt sem megerősíteni, sem cáfolni nem tudja. Ha pedig ez így van, akkor ez mint bizonyíték a fojtásra és a zsinogelésre, mint szakértői vélemény szóba nem jöhet az én felfogásom szerint.

Tisztelt Bíróság!

A tényállási pontok végére értem és azt gondolom, hogy nagyon röviden – lehetne erről még hosszabban is beszélni, de nagyon röviden – a védelem álláspontját próbáltam elmondani azokról a bizonyítékokról, amelyek rendelkezésre állnak, illetve a kétségeimet szerettem volna megosztani Önökkel. Mert a jogászai szakma alapvető ismérve a kétség. Kétkedem. A bírói szakmáé meg pláne, mert hát ez az alapja. Ha pedig kétkedem, és nem vagyok meggyőzve jogi, vagy objektív igazság oldaláról egy adott tényállás 100 %-osan biztosságban való megtörténtéről, akkor a kétségeimet a vádlott terhére nem tudom értékelni. És nem is lehet. Még akkor sem, hogy ha – még egyszer mondom – igen jelentős és abszolút normális és természetes igény van arra, hogy az ilyen jellegű cselekmények elkövetőit felderítse a nyomozó hatóság, a bíróság pedig kiszabja – ha bűnösök – a megfelelő büntetést.

Foglalkoznunk kell azzal, hogy ha ez a tényállás, amely H. R. vonatkozásában szerintem a minden kétséget kizáró módon bizonyított tényében a következőkben állapítható meg, akkor az majd milyen minősítéshez tapad.

Megállapítható az, hogy H. R. elhatározta és többekkel egyeztette, megbeszélte – mindegy, hogy milyen igét használok –, hogy egyébként valahogy meg kellene szerezni a pénzszállító pénzét. Ebbe a tervbe, a terv megbeszélésébe különböző társait, különböző szinten avatta be. A terv önmagában arról szólt, hogy valamilyen okkal, indokkal az egyébként vele korábban baráti kapcsolatot tartó Sz. J.-től megtudja, hogy milyen járaton várható több pénz, nyilván azt kell majd megszerezni, és akkor valamilyen előzetes megbeszélés és jel szerint ez a pénzszállító autó majd félreáll egy kieső helyen. A kieső helyen megkötözik a személyzetet, magyarul, hogy rablásnak álcázzák a pénz eltulajdonítását, amelynek során különböző elképzeléseket dolgoztak ki annak érdekében, hogy hogyan lehet álcázni, lepellezni ezt a cselekményt.

Itt válik ketté a történet, innentől kezdve nyilvánvalóan nekem azt a védői álláspontot kell elfoglalnom, amely H. R. védekezése. H. R. a védekezésében azt adta elő, hogy innentől kezdve, az előzetes megállapodás, terv, nevezzük bárminek, átcsap egy minőségi többletbe. Ez a minőségi többlet eredményezi a sértett halálát. A sértett megölésében az ő szerepét minden kétséget kizáró módon megállapítani – szerény véleményem szerint – nem lehet, mert még egyszer mondom, hogy ez a hármastényállási részlet, hogy mi történt ott a vonatsín mellett, ez a legszegényebb – sajnos – ez a legbizonyíthatatlanabb történet.

Több fajta elképzelés lehet és itt aztán jogászodni most lehetne abban a körben is, hogy – feltételezve, de meg nem engedve – láttunk levetítve egy képet egy tervről, amit a plan.doc tartalmaz. Ha csak és kizárólag ezzel foglalkozom, akkor azt mondom, hogy ez egy emberölés előkészülete. Hiszen felhív, vállalkozik, ajánlkozik, közös elkövetésben megállapodik. Ha az lenne bizonyítható, hogy ezt ott megbeszélték. De kérdelem én, milyen adat van arra, hogy ezt a tervet – amit láttunk, azt a tervet –, azt megbeszélték a vádlottak egymás között, a végső vadászmezőktől, a zsinagóga felől át a lelövési különböző variációkig.

Egy biztos, valamit elterveztek. Most vagy azt fogadom el, hogy a pénzz szállító kirablását, kirámolását, a pénz ellopását tervezték – ennek büntető jogi értelme van természetesen, hogy mit, melyiket használjuk – még olyan áron is, hogy majd megkötözöm, trükkösen ugyan, de megkötözöm a sértetteket; vagy előre elterveztek az emberölést és akkor viszont ügyész kolleganómnek van igaza, hiszen az előre kiterveltségre lám ott van az adalék. Igen ám, csak ugye erre mondtam azt, hogy az a terv tartalmaz egy csomó olyan dolgot, ami viszont nem valósult meg. Nem tudjuk, és arra sincs adatunk, hogy azt bárki megbeszélte volna egymással, mert arra sem Sz. J.-től, sem S. K.-től, sem G. T.-től nem kaptunk bizonyítékot, hogy ezt most akkor láttuk, olvastuk, egyetértettünk, ki, mit szolt hozzá, hogy egyáltalán, ahogy ezzel kapcsolatban megbeszélés folyt volna.

Ergo, én igazándiból azt a megoldást preferálnám és ebben a körben persze nem választható el az, ha itt megállna a történet, hogy emberölés előkészülete, ez itt nem állhat meg, mert hiszen ennél tovább fejlődik a történet. Ezért aztán én úgy gondolom, hogy a legközelebb áll talán ahhoz az a megoldás, hogy amit ott elgondolnak, abban benne van egy erőszak, egy személy elleni erőszak, hiszen a megkötözés – még ha álcázva is – magában hordozza legalább is azt, eshetőlegesen a személy elleni erőszaknak a létét. Ha személy elleni erőszakkal valamilyen vagyon elemet eltulajdonított, akkor ez egy összetett bűncselekmény, ez pedig egy rablással összefüggésbe hozható cselekmény.

Én azt gondolom, hogy azt minden bizonyossággal meg lehet állapítani, hogy – legalább is a tervezés stádiumában –, a rendelkezésre álló bizonyítékok minden kétséget kizáró módon, megnyugtató módon alapot adnak arra, hogy ebben a cselekményben egyeztek meg és ezt óhajtották végrehajtani.

H. R. szemszögéből innentől a történet akképpen megállapítható, hogy minőségi többletbe, egy emberölésbe torkollik bele, amiben úgy gondolom, hogy az ő bizonyítható részvételével igen csak csekély módon bizonyított.

Ezért én azt kérném szépen a Tisztelt Bíróságtól, hogy ezen okfejtés kapcsán az ő bűnösségét ne ügyész kolleganóm által felhívott 166. § (2) bekezdés a., b., és d., pontjaiban foglalt cselekményben, hanem a 321. § (1) bekezdésébe ütköző és a (4) bekezdés a. pontja szerint minősülő rablás büntetében állapítsa meg.

Azt gondolom, hogy ebben a körben állapítható meg, legalább is az elkövetés szintjén az ő felelőssége, nyilvánvaló, ha ezt a minősítést elfogadja a Tisztelt Megyei Bíróság, akkor

ebben a körben valamilyen büntetés jár ezért, amely nyilvánvaló ugye, hogy a törvény kötelező rendelkezése folytán csak fegyház büntetés lehet, ezen fegyház büntetésbe a 99. § (1) bekezdése alapján értelemszerűen be kell számítani az előzetes fogvatartásban töltött időt.

Én a bűnösségi körülményekkel igazándiból nem nagyon szeretnék foglalkozni már csak azért sem, mert ha és amennyiben az érveléssel egyetért a tisztelt Megyei Bíróság, akkor nyilván az emberöléssel kapcsolatos többszörös minőség is, meg a különösen nagy érték nem foghat helyt, hiszen ez önmagában ugye minősítő körülménye ennek a (4) bekezdéses rablásnak. Nyilvánvaló dolog az is, hogy a közügyektől eltiltás mellékbüntetés alkalmazására sor kell, hogy kerüljön; és azt gondolom, hogy a felmerült bűnügyi költség fizetésére is az ő vonatkozásában kötelezni kell.

Herke Csongor védőbeszéde az emberöléssel vádolt kaposvári diákok ügyében.

2008-ban a kaposvári Táncsics Mihály gimnázium két diákja kegyetlenül megölte társukat. A védő a II. r. vádlottat K. M.-et védte, a perbeszéd az elsőfokú eljárásban hangzott el.

A perbeszéd azért tekinthető bizonyos fokig rendhagyónak, mert a védő – nyilván az ügy körülményeiből kiindulva – sem a minősítést, sem a várható súlyos büntetést nem tudta, s nem is akarta vitatni. Ilyen körülmények között csak egyet tehetett: olyan enyhítő körülményt vagy körülményeket keresett, amelyek nem a felső határ közelében kiszabandó büntetés indokolhatják. A perbeszéd az elsőfokú tárgyaláson, a Baranya megyei Bíróságon hangzott el.

A jogerős döntésben a Pécsi Ítéltábla helybenhagyta az elsőfokú ítéletet és a vádlottakat előre kitervelten, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt 14 év börtönbüntetésre ítélte.

Tisztelt Megyei Bíróság!

A bűnüldözés és a felderítés általában hét fő kriminalisztika alapkérdésre kíván választ adni:

mi történt?
hol történt?
mikor történt?
hogyan történt?
ki követte el?
kivel követte el,
végül miért követte el az adott bűncselekményt?

Ezen teoretikus főkérdések tükrében értékelődnek fel a bűncselekményekre utaló vagy annak gyanúját keltő adatok.

Jelen ügyben a hét fő kriminalisztikai alapkérdés közül hatra egyértelműen választ kaptunk a büntetőeljárás során. Tudjuk, hogy mi, hol, mikor, hogyan történt és azt ki és kivel követte el. Ennek alapján tehát a vádirati tényállást a védelem lényegében nem vitatja, ezért indítványozom, hogy a T. Megyei Bíróság az ítéleti tényállást a vádiratban foglaltakkal egyezően állapítsa meg. Egyetlen apró pontosítást látunk indokoltnak: a szakvélemények egyértelműen megállapítják, hogy hány ütést mértek a sértettre a hegyes tárgy (vésővel) illetve hány sérülést okozott a tompa tárgy (fadarab) és a sértettre ejtett kövek. Tekintettel arra, hogy a bizonyítékok, elsősorban a két terhelt egybehangzó vallomása alapján egyértelműen megállapítható, hogy a vésővel csak I. r. vádlott ütött, míg a fadarabbal és a kövekkel II. r. vádlott okozott sérüléseket, indítványozom, hogy a T. Megyei Bíróság az ítéleti tényállást ennyiben pontosítsa, megállapítva azt, hogy I. r. illetve II. r. vádlott mely sérüléseket okozta.

A kriminalisztikai főkérdések közül azonban nem kaptunk választ a hetedik fő kérdésre: miért követték el a bűncselekményt. Ez a kérdés foglalkoztatta a nyomozó hatóságot, az ügyészséget és a védelmet, de – amint az a tárgyaláson feltett tanácselnöki és ülnöki kér-

désekből is kiderült – magát a T. Bíróságot is. Ezért védbeszédemben is elsősorban erre a kérdésre kívánok nagyobb hangsúlyt helyezni.

A bizonyítási eljárás során számos adat merült fel arra vonatkozóan, hogy a terheltek erőszakos filmeket néztek és folyamatosan erőszakos számítógépes játékokkal játszottak. Ezzel kapcsolatban dr. H. E. pszichológus szakértő a meghallgatása során részletesen nyilatkozott, miszerint nem kizárható, hogy az erőszakos számítógépes játékok kiválthattak olyan hatást, amelynek következtében az alapvetően visszahúzó és zárkózott K. M. agresszió-szintje ugrásszerűen megnőtt és ez befolyásolta a cselekvésben.

Bár az erőszakos filmeknek és számítógépes játékoknak a bűncselekmények elkövetésére kifejtett hatása Magyarországon még új jelenségnek számít az agressziókutatásban és az ítélezési gyakorlatban egyaránt, azonban a világ más részein ez a probléma már korábban jelentkezett.

2008. augusztus 4-én Thaiföldön, majd az Egyesült Államokban, Ausztráliában, Németországban, és ezt követően számos további országban betiltották a GTA elnevezésű számítógépes játékot, amelynek hatására egy 17 éves elkövető, aki egyébként főiskolai tanuló, kirabolt egy helyi taxist, majd megölte és ellopta annak járművét. Az elfogást követően magyarozatként előadta, hogy azért követte el az emberölést, mert kíváncsi volt, hogy vajon a valódi életben is olyan könnyű-e elkövetni a bűncselekményeket, mint a játékban. Ezek után döntött úgy a világ egyik legnagyobb játékforgalmazója, hogy betiltja a játék árusítását. A játék nem csak egyjátékos, hanem többjátékos módban is játszható. A többjátékos mód egyik választható változata a klasszikus „halálmeccs”, amelyben a játékosoknak csapatokba osztna kell irtaniuk egymást. A halottaktól bezsebelt pénz többletpontot jelent, amelyik csapatnak a legtöbb van belőle a meccs végén, az nyer. A játék tökéletesen élethű grafikával játszható, még az árnyékok sem előre megrajzoltak, hanem a szoftver valós időben számítja ki, és jeleníti meg azokat. Minden tárgy, épület, és az emberek arca is valóságos árnyékolást kap.

Az itt említett eset rendkívül jól példázza az erőszakos játékok veszélyességét, amikor egy játékos számára a virtuális világ és a valóság határai összemosódnak.

A televízióban és a számítógépes játékokban megjelenő erőszak olyan megoldási módokat állít követendő példaként a játékosok elé, amelyek ellentétesek a közösség normáival. Különösen káros hatást fejthet ez ki a fiatal korban.

A virtuális valóság olyan környezet, amelyet úgy tapasztalunk meg, hogy fizikailag nem tartózkodunk benne. A színház, az opera, a mozi és a televízió mind a virtuális valóság primitív előfutárai. A televízió az egyik agresszióerjesztő. Amerikai kutatások szerint egy gyermek tizennégy éves koráig huszonkilencezer gyilkosságot lát a képernyőn, és soha békés halált.

A tv és a számítógépes játékok közti különbség az, hogy a tv sokkal passzívabb, míg a számítógépes játékok interaktivitásuk miatt még nagyobb nyomot hagynak a fiatalokban, mint a tévében látottak. A számítógépes játékokban látottakat használják sokszor az életben is konfliktusaik megoldása során, így sokkal veszélyesebbek is. A virtuális valóság és a mindennapi élet valósága között számukra elmosódnak, összeolvadnak a határok. Nem is szólva a személyiségbe beépülő cselekvési, magatartási mintákról. Ezek a fiatalok frusztrációs helyzetben, döntéshelyzetben gyakrabban választják az agresszív viselkedést.

A szociális tanulásemélet szerint az agresszió tanult jelenség. Az agresszív termékek száma egyre nő, mert eladhatóak. Mivel az agresszió tanult, utánzással elsajátítható viselkedésforma, ezért az agresszív számítógépes játékok agresszívebb viselkedést idéznek elő.

Több kísérletben vizsgálták a számítógépes játékok rövid és hosszú távú hatását az agresszivitásra. Schutte 1988-as és Irwin 1995-ös kísérletei is azt mutatták, hogy a vizsgált személyek az agresszív számítógépes játékok után több erőszakos cselekedetet hajtottak végre, mint amikor nem erőszakos játékkal játszottak. Azonos eredményre jutott dr. Méréő László agressziókutató is. A gyakori játék erőszakos számítógépes játékokkal korrelál az agresszív attitűddel (ld. Dominick és Fling kutatásait), azaz aki gyakrabban játszik erőszakos játékokkal, az gyakrabban mutat agresszív attitűdöt is.

A mai számítógépes játékokhoz nagyon hasonlít az a módszer, ahogy a katonákat megtanítják ölni különböző szimulációs technikák segítségével. A játékosok hajlamosak igen nagy részletességgel visszaadni az erőszakos cselekményeket, ezekből alakulnak ki a másolásos, úgynevezett „copycat” bűncselekmények.

A bizonyítási eljárás során felmerült tények álláspontom szerint azt igazolják, hogy K. M. vonatkozásában egyértelműen megállapíthatóak az eddigiekben vizsgált jelenség előzményei és hatásai egyaránt. Ezért indítványozom, hogy a magyar igazságszolgáltatás történetében talán úttörőként értékelje a T. Bíróság e XXI. századi jelenséget a büntetés kiszabása során.

Nem vitás, hogy a terhelttel szemben a Btk. 24. § (2) bekezdésének alkalmazására nincs alap, azonban a hivatkozott kollégiumi állásfoglalás szerint a Btk. Általános Részében meghatározott egyes büntethetőségi akadályok megközelítésének is van büntetést enyhítő hatása, tehát a beszámítási képesség korlátozottsága enyhítő körülmény akkor is, ha a korlátozó tényező hatása nem a jogalkotó által nevesített megnyilvánulási formában érvényesül illetve nem éri el a jogalkotó által megjelölt szintet. Az enyhítő hatás vizsgálata azonban ezen a szinten már a bíróság feladata az adott ügyben.

A törvény szóhasználata az ember azon három képességére utal, amelyek a bűnösségi értéktételben megnyilvánuló szemrehányás előfeltételét képezik, ezek a cselekmény következményeinek előrelátására való képesség, a cselekmény társadalmi jelentőségének, helyességének vagy helytelenségének felismerésére való képesség, s az e felismerésnek megfelelő cselekvésre való képesség.

A törvény csak példaszerűen sorolja fel a kóros elmeállapotnak azt az öt megnyilvánulási formáját, amely kizárja az elkövető megbüntetését. A miniszteri indokolás rögzíti, hogy az öt megnyilvánulási forma azért került konkrétan megjelölésre, mert a törvényalkotás időpontjában a tudomány akkori állása szerint azokkal kellett számolni. A megjelölt öt megnyilvánulási formán kívül azonban bármely körülmény értékelhető e körben, amely a cselekvőt képtelenné teszi vagy korlátozza a cselekmény következményeinek felismerésére vagy arra, hogy e felismerésnek megfelelően cselekedjék.

Ebből egyértelműen következik, hogy a bíróság bármely körülményt értékelhet a büntetés enyhítésének alapjaként, amelyek a vázolt képességeket nem zárják ki, hanem csak korlátozzák a létrejöttüket.

Különösen indokolt ez fiatalos terheltség esetében, mert a fiatal korban lévők személyisége érésben, átalakulásban van, érzelmi-érzelmi-akarati arculatuk csak most formálódik. Cselekményeik motivációs mechanizmusa is másként működik.

A virtuális valóság és a mindennapi élet valósága közötti határok elmosódása illetve összeolvadása azt eredményezi, hogy a magatartásnak az ember pszichikumában lejátszódó első fázisa, vagyis a szükségletek által táplált ösztön-, vágy- és kötelességtendenciák, azaz a motívumok harcaként jellemezhető egyéni és közösségi érdekek összeütközése helytelen,

jogellenes célképzet megvalósítására irányuló elhatározással zárul. Az adott frusztrációs helyzetben a cselekvő az agresszív viselkedést választja megoldásként. E hatás a cselekmény elkövetőjének beszámítási képességét feltétlenül érinti, az előrelátási, értékelő és akarati képességet egyaránt korlátozza, s ezáltal a büntetés enyhítését indokolja.

Nem vitás, hogy K. M. jelentős tárgyi súlyú bűncselekményt követett el, ezért vele szemben végrehajtandó szabadságvesztés büntetés kiszabása indokolt. A Btk. 83. §-ának rendelkezései szerint a büntetést a törvényben meghatározott keretek között úgy kell kiszabni, hogy igazodjék a bűncselekmény és az elkövető társadalomra veszélyességéhez, a bűnösség fokához, továbbá az egyéb súlyosító és enyhítő körülményekhez.

Az 56/2007. BK sz. véleményben a Legfelsőbb Bíróság általános iránymutatásként összefoglalta a büntetéskiszabási tényezőkkel kapcsolatos álláspontját. Ennek keretében rögzítette, hogy a bíróságok kötelezettséget jelent, hogy a büntetéskiszabás során figyelembe jövő valamennyi alanyi és tárgyi tényt felderítsék, és a jogkövetkezmények alkalmazásakor értékeljék. A BK vélemény szerint sem lehet a büntetéskiszabási tényezőket egyszer s mindenkorra meghatározni. A Vélemény azonban mégis ad egy olyan általános iránymutatást, amely – ha nem is véglegesen, de hosszabb távon – felsorakoztatja mindazt, aminek felderítését és értékelését a bíróságoktól indokoltnak tartja.

A törvény előtti egyenlőség alapelveinek [Alkotmány 57. § (1) bek.] az egységes ítékezés felel meg, és ebbe az is beletartozik, hogy a büntetést befolyásoló körülmények értékelése ne mutasson feltűnő és indokolatlan eltéréseket.

A büntetést befolyásoló körülményeket tehát nem elvont általánosságban, nem mechanikusan, hanem a konkrét ügy tényeire vonatkoztatva kell értékelni, és a határozatban megindokolni. A Btk. Általános Részében meghatározott egyes büntethetőségi akadályok megközelítésének a Vélemény szerint is büntetést enyhítő hatása van.

A fentiek alapján indítványozom, hogy a T. Megyei Bíróság az ítélet meghozatala során alanyi enyhítő körülményként vegye figyelembe, hogy

K. M. az eljárás elején az első kihallgatása alkalmával a bűnösségre is kiterjedő, tényfeltáró és felderítő jellegű beismerő vallomást tett, az eljárás során a hatóságokkal mindvégig együttműködött.

II. r. vádlott megbánó magatartást tanúsított, amely azt hiszem, a tárgyalási magatartásából is kiderül, hogy valóban őszinte.

A vádlott hosszabb ideje áll előzetes letartóztatásban, amely még a fegyház büntetésnél is súlyosabb jogkorlátozást jelent (noha fiatalkorúról lévén szó, a törvényben meghatározott ideig mindenképpen börtön fokozatban kell a büntetését végrehajtani).

Végül – az előzőekben felsorolt körülmények alapján – indítványozom, hogy a T. Megyei Bíróság enyhítő körülményként vegye figyelembe azt, hogy a vádlott a kóros elmeállapot mint büntethetőségi akadályt megközelítő állapotban hajtotta végre cselekményét.

A büntetés célja sokféle lehet. A megtorlástól kezdve a generálpreventív célokon át (ideértve a közvélemény megnyugtatót) a büntetőjog számos speciálpreventív célt ismer (átmeneti fizikai lehetetlenné tétel; megfélemlítés, javítás, nevelés). A fiatalkorúakkal szemben folytatott büntetőeljárásokban a társadalom védelme, az újabb bűnelkövetés megelőzése mellett a speciális prevenció kiemelten hangsúlyos. A büntetés alkalmazásának célja a fiatalkorú helyes irányú nevelésének biztosítása és ezáltal annak elérése, hogy a fiatalkorú a társadalom hasznos tagjává váljék.

Noha hazánkban nem érvényesül a precedensjog, a büntetés konkrét mértékének meghatározásakor – éppen az 56/2007. BK sz. véleményben meghatározott alapvető elv, a törvény előtti egyenlőség alapján érvényesülő egységes ítélkezés elve alapján – nem lehet teljesen elvonatkoztatni jelen bíróság illetőleg az országban működő más bíróságok ítélkezési gyakorlatától. A legfrissebb, sokak által ismert ítéletében 2008. december 1-én a Fővárosi Ítéltábla tizenkét évre enyhítette a 17 éves fk. M. Sándor büntetését. A fiú a vér szerinti apját ököllel, majd két karóval addig ütötte, amíg a karók össze nem törtek. Ezután 17 db. téglát közlőleg egyenként dobált az áldozat fejébe, nehogy összevérezze a kezét. Elment a bűntény helyszínéről, de később visszatért. A sértett már nem élt, de a fiú újra megrugdosta, rá is taposott. Mindezek után azt a látszatot keltette, mintha a részeg apját keresné, hogy ezzel is félrevezesse a nyomozó hatóságot.

Hasonló büntetési mérték tükröződik több, a Bírósági Határozatokban közzétett, a jelen ügyszámhoz hasonló minősítésű bűncselekmények esetén. Így a bíróságok általában 12 év fegyház büntetés körüli büntetést szabtak ki:

2007/34. sz. BH: a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölést elkövető 19 éves gimnazistát 12 év fegyházra és 10 év közügyektől eltiltásra ítélték;

2006/73. sz. BH: bűnsegédként, nyereségvágyból elkövetett emberölés büntette és társtettesként elkövetett lopás vétsége miatt halmazati büntetésül 12 évi fegyház és 10 évi közügyektől eltiltás;

2003/485. sz. BH: nyereségvágyból, különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés büntette miatt az I. r. vádlottat mint bűnsegédet 5 évi fiatalkorúak büntetésére, és 3 évre a közügyektől eltiltásra; II. r. vádlottat mint bűnsegédet 5 év 6 hónapi fiatalkorúak büntetésére, és 3 évre a közügyektől eltiltásra; a III. r. vádlottat 12 évi fegyházbüntetésre, és 6 évre a közügyektől eltiltásra ítélte.

Tisztelt Megyei Bíróság!

A fenti érvek alapján indítványozom, hogy K. M. II. r. vádlottat az ügyészi indítványnak megfelelően ítélje végrehajtandó szabadságvesztés büntetésre, amelynek végrehajtási fokozata a Btk. 111. § (2) bekezdés a) pontja értelmében börtön. A szabadságvesztés konkrét mértékének kiszabása során a felsorolt enyhítő körülmények alapján indítványozom, hogy a T. Megyei Bíróság az egy hónaptól 15 évig terjedő büntetési tételkeretben úgy szabja ki a büntetést, hogy az haladjon meg a törvényi középmértékkel, de ne közelítse meg a büntetési tétel felső határát. Indítványozom továbbá, hogy a T. Megyei Bíróság a kiszabott szabadságvesztés tartamába beszámítani rendelje az előzetes fogvatartásban töltött időt.

Dezső Antal védőbeszéde a móri mészárlással vádolt K. Ede védelmében

2002. május 9.-én délben fegyveresek hatoltak be a móri ERSTE-bank fiókjába, ott 8 személyt – a biztonsági őr, banki alkalmazottakat és ügyfeleket – megöltek, és 7,3 millió Ft-ot zsákmányoltak.

A rendőrség hosszas és kitérőktől sem mentes nyomozás után K. Edét és H. Lászlót gyanúsította a cselekmény elkövetésével, álláspontjuk szerint ők követték el társtettesként a móri emberöléseket és a rablást. Az ügyészség azonban a rendőrség álláspontját felülvizsgálva csak K. Edét vádolta meg tettesként, míg H. László ellen bűnsegédi bűnrészesség miatt emelt vádat. Eszerint H. a tervezett móri támadáshoz lőfegyvereket – egyebek mellett egy Skorpió géppisztolyt – bocsátott K. rendelkezésére tudva, hogy a fegyvereket „K. és ismeretlen társa... akár több ember életének kioltására is fel fogják használni”. Az ügyészség tehát Hajdút tettesi magatartással már nem vádolta meg (nem látta azt sem bizonyítottanak hogy H. egyáltalán járt a bankban), s arra az álláspontra helyezkedett, hogy K. vérengzésben részt vett tettestársának személyét nem sikerült felderíteni.

Az itt következő védőbeszéd ezek után K. Ede védelmében hangzott el.

A védőbeszéd (átmenetileg) sikertelen maradt: K. Ede bűnösségét a bíróság (egyebek mellett) nyereségvágyból, több emberen elkövetett emberölés büntetében állapította meg, ezért vele szemben tényleges életfogytig tartó fegyházbüntetést szabott ki.

H. Lászlót a kérdéses móri vádponttal összefüggésben lőfegyverrel és lőszerrel visszaélés miatt ítélték el, (a bűnsegédi magatartást felrovó vád kapcsán külön felmentő rendelkezés nem született) minthogy azonban K.-hoz hasonlóan további súlyos bűncselekményeket is elkövetett – többek között egy pénzszállító jármű vezetője elleni támadás során bűnsegédként előre kitervelt emberölés büntetetének kísérletét is – 15 év fegyházbüntetést és 10 év közügyektől eltiltás kapott.

Kölcsönös fellebbezések folytán az ügy a Fővárosi Ítéltáblára került, ahol K. ítéletét helybenhagyták, H. esetében azonban hatályon kívül helyezés mellett új eljárást rendeltek el. Ennek indoka lényegében az volt, hogy az első fokú bíróság nem merítette ki a vádat: az ügyészség fegyverek ölési céllal történő átadásával vádolta őt, nem fegyverek birtoklásával. Téves tehát az első fokú ítélet H.-t érintő jogi indokolása „azért, mert a lőfegyverrel, lőszerrel visszaélés büntette nem képez tettazonosságot a minősített emberöléshez nyújtott bűnsegédi bűnrészességgel.”

Az ügyészség a megismételt eljárásban, rögtön az elején (2006 májusában) módosította a vádat, s eszerint H.-t már nem bűnrészességgel vádolta, hanem azzal, hogy ő volt K. társa a bankban, tehát ő lötte le az alkalmazottakat.

A megismételt eljárás során derült ki, hogy a tényleges elkövető a veszprémi postás-gyilkosság tettese és annak társa volt. A jórészt beismerő vallomások mellett előkerültek a korábban hiányzó (bizonyítottan a gyilkosságokhoz használt) fegyverek, a véryomot hagyó (vagy véryomba lépő) 44-es sportcipő, egyértelműen azonosították a korábban azonosítatlan ujj- és lábnyomokat. A mészárlást végrehajtó L. L. ezek után a zárkájában öngyilkosságot követett el, W. Róbertet életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték.

E védőbeszédre tehát akkor került sor, amikor a korábbi és későbbi sorozatos hibák még elháríthatóak lettek volna. Fonots és tanulságos olvasmány, méltó lezárója az itt imsertetett felszólalásoknak. A beszédnek csak a móri cselekményt érintő részletét közöljük.

Tisztelt Fővárosi Bíróság!

Engedjék meg, hogy előjáróban először egy személyes megjegyzést tegyek. A móri tragédia híre 2002-ben engem is megdöbbsentett és nem titkolom, hogy annak hatása alól még a mai napon az ügyben eljáró védőként sem vagyok mentes. Különösen igaz ez azóta, amióta a szemközti falon kifeszített vetítövásznon végignéztem azokat a zárt tárgyaláson levetített képsorokat, amelyeket a móri bankban rögzítettek a bűncselekmény helyszínéről. Emellett sok kritika is ért, hogy hogyan lehet egy ilyen ügyet védőként felvállalni, hiszen a cselekmény tényleges elkövetőinek semmi helyük a társadalomban, itt nem lehetnek enyhítő körülmények, és ezzel magam is egyetértek.

Ezek a gondolatok jártak akkor is a fejemben, amikor első alkalommal találkoztam az A. utcai fogdában K. E.-vel, akihez édesapja felkérésére mentem be, csupán azzal az ígérettel, hogy először csak tájékozódok az ügyről és utána döntök a meghatalmazás véglegesítéséről. A K. E.-vel folytatott több órás beszélgetések után úgy döntöttem, hogy elhiszem neki azt, hogy a móri bűncselekményhez nincsen köze, természetesen fenntartva magamban, hogy az eljárás még eredményezheti véleményem megváltozását. Azonban az eljárás során felmerült tények, körülmények és bizonyítékok nem döntötték meg e meggyőződésemet, sőt, azt kell, hogy mondjam csak erősítették e hitemet, amely a tárgyaláson lefolytatott bizonyítási eljárást követően számomra bizonyossággá vált.

Én ebben az ügyben nem arra törekedtem, hogy az elkövető megmeneküljön a büntetőjogi felelősségre vonás alól, hanem arra, hogy ebben a kétség kívül sok nyitott kérdést tartalmazó ügyben megpróbáljunk a lehetőségek szerint tisztán látni. Ezért volt a sok észrevétel és indítvány, mert egy ilyen súlyú ügyet csak egy kétségektől mentes döntéssel lehet megnyugtatóan lezárni. Itt nem csak az a kérdés tisztelt Bíróság, hogy mi lesz K. E.-vel, hanem még inkább az, hogy amennyiben őt a móri bűncselekményben ártatlanul ítélik el, úgy ennek a példátlan súlyú bűncselekménynek az elkövetői továbbra is köztünk maradnak.

Álláspontom szerint mind az egész társadalomnak, mind az igazságszolgáltatásnak, és különösen az áldozatok hozzátartozóinak elemi érdeke, hogy mindenki számára vitathatatlan és érthető döntés szülessen. Azt rendkívül sajnálatosnak tartom, hogy a nyomozás során, de még annak befejezését követően sem érezhettük, hogy a nyomozóhatóság munkáját ez a törekvés vezérelte volna.

Annak feltárásához, hogy ez miért történt, úgy gondolom, hogy olyan egyéni és közhatalmi érdekek megnyilvánulására kellene rávilágítani, amely túlfeszítené egy szokványos védőbeszéd kereteit. Egyedül az államnak, mint szervezetnek lehet kizárólag az az érdeke, hogy itt marasztaló döntés szülessen, hiszen az állam védelmező funkcióján esik csorba, ha kiderül, hogy hiába volt a több száz millió forintot felemészítő, több éves nyomozás. Ezen a ponton az államnak elválik az érdeke a társadalométól. És itt még nem beszéltem személyekről, pozíciókról.

2002. májusában ennek a bűncselekménynek a felderítésére az akkor utolsó hivatali napjait élő, korábbi belügyi kormányzat egy olyan nyomozócsoportot állított fel, amely

nagyon helyesen minden szintű támogatást megkapott. Ez volt az a nyomozás, ahol lényegében a pénz nem számított. Nagy felelősséget rótt ez természetesen a nyomozás vezetőire, de úgy gondolom, hogy nemcsak a saját véleményemet mondom, amikor azt állítom, hogy ez a nyomozás nem fog bevonulni a magyar kriminalisztika sikertörténetébe.

Ami a nyomozás eredményeként kétség kívül megállapítható, hogy sikerült felderíteni egy csepeli bűnbandát, amelynek tagjai, így K. E. is, való igaz, követtek el kisebb és nagyobb súlyú bűncselekményeket. Ezen bűncselekmények közül a legsúlyosabbakat tartalmazza ennek az ügynek a vádirata, ezekre kétséget kizáró bizonyítékokat tárt fel a nyomozóhatóság. Azonban azt hiszem, nem vagyok egyedül ebben az országban azzal a meggyőződéssel, hogy a nyomozócsoport létrehozását indikáló móri bűncselekmény felderítetlen maradt.

[...]

2002. május 9-e sajnos kitörölhetetlen nyomot hagyott valamennyiünk életében. Egy olyan bűncselekmény történt a Fejér-megyei kisvárosban, amelyhez fogható nemcsak Magyarországon nem követtek el eddig, hanem, ha jól tudom, egész Európában egyedülálló. Az elkövetés módja olyan brutális és olyan módon, olyan képzett személyek által végrehajtott, amely úgy gondolom, hogy ezt nyugodtan állíthatom, nemcsak K. E.-ék bűnözői karrierjébe nem illik bele, hanem ténylegesen egyedülálló Európa bűnügyi térképén. Persze ez csak akkor van így, hogyha kizárólag a közvetlen vagyonszerzéssel motivált bűncselekményeket vesszük számba. Mindannyian hallottunk pl. a dunaszerdahelyi tíz áldozatot követelő mafia-leszámolásról és a különböző véres terrorcselekményekről.

Ennek a bűncselekménynek a nyomozása számtalan kérdést hagyott nyitva, ezek közül számomra az egyik fő kérdés, hogy megnyugtató választ kaptunk-e arra, hogy itt valójában bankrablás történt-e vagy valami más. Az én véleményem az, hogy ide elsődlegesen nem pénzért mentek az elkövetők, hanem gyilkolni. Gondoljunk csak bele: minek vittek volna magukkal több teli tárat a géppisztolyhoz, hogyha pusztán csak fenyegetésként akarták volna használni a fegyvert és csak utólag eszkárolták az események, mondjuk azért, mert Sz. Cs. biztonsági őr a fegyveréhez kapott.

A rendelkezésünkre álló bizonyítási anyagból az állapítható meg, hogy a tettesek, ahogy beléptek a bank területére, azonnal gyilkolni kezdtek. Ezt itt előljáróban két dolog miatt tartom szükségesnek hangsúlyozni.

Az egyik: az én álláspontom szerint a tetteseket Móron elsődlegesen nem az ott található pénz elhozatala motiválta, hiszen a páncélszekrényben lévő és könnyen hozzáférhető 30 millió Ft körüli összeget meg sem kísérelték elhozni. Csupán a pénztárfülkében lévő pénzes rekeszből hozták el az ott lévő pénzt, mely pénzes rekeszen megtalálható az egyik elkövető azonosításra alkalmas, de nem azonosított ujjnyomata.

Arra, hogy mi motiválhatta a tetteseket, őszintén megmondom, nem tudom a választ, de úgy gondolom, hogy a rendőrségnek lett volna a feladata feltárni és kizárni az egyéb verziókat, ami nem történt meg. Hallottunk itt szerb vonalról, szlovák vonalról, sőt egy héttel a bűncselekmény után az iratok tanúsága szerint az E. Bank vezérigazgatója fenyegető levelet kapott, utalva az elmúlt heti móri véres bűncselekményre, de tudomásom szerint ezek vizsgálata 2002. július 22-vel, amikor is K. E.-eket őrizetbe véve a fejük felett pálcát tört a nyomozóhatóság, a gyakorlatban nem folytatódott.

Ne gondolja senki, hogy megtalálta a rendőrség a levél íróját és amikor a nyomozati iratokban a K-B. P. tanúkihallgatásáról készült jegyzőkönyvet kerestem, közölték, hogy

nem lett kihallgatva. Egy dolog biztos, 2002. július 22-től már nem a móri bűncselekmény objektív nyomozása folyt, hanem kizárólag H. L. és K. E. személyének feldolgozása, baráti kapcsolatainak feltérképezése.

A másik, amiért szükségesnek tartom megemlíteni, hogy itt nem egy klasszikus bankrablásról lehetett szó, az pedig éppen K. E. és H. L. bűnözői múltja. Olyan mértékben elűt ez a bűncselekmény az általuk elkövetett bármelyik cselekménytől, hogy semmiképpen sem illeszthető be azon bűncselekmények sorába, amelyeket elkövettek.

És ezen bűncselekmények között nemcsak a jelen eljárás tárgyát képező bűncselekmények értendők, mert ide természetesen csak a legsúlyosabbakat gyűjtötték össze, hanem ide értendő az a közel 20 db közönséges betörés, amelyet javarészt éppen K. A. tetteskénti közreműködésével hajtottak végre. Ezekben az ügyekben jelenleg a PKKB-n folyik az eljárás. Javarészt pénzváltók sérelmére elkövetett bűncselekményekről van szó, pontosan olyanról, mint amit a móri bűncselekmény időpontja után két nappal K. E. követett el az ausztriai Nickelsdorfban.

Rátérve a részletekre, elmondom, hogy körülbelül miről fogok beszélni. Eltérően az eddigi tematikától, először az egyes bizonyítékcsoportokon haladnék végig és a tényállással nagyon röviden csak a végén foglalkoznék, tekintettel arra, hogy mindenképpen célszerűnek tartom előbb azon bizonyítékok áttekintését, amelyeket a bíróságnak mindenképpen mérlegelési körébe kell vonni a tényállás megállapításához.

Először csak felsorolás-szerűen szólnék arról, hogy mi az, ami van és mik azok, amik hiányoznak.

Mik a terhelő bizonyítékok, természetesen most még értékelés nélkül, K. E.-vel szemben:

Indul az egész K. A. vallomásával, aki valamilyen formában, valamilyen célból kapcsolatba lép a nyomozóhatósággal. Helyesnek bizonyul a vallomásából, hogy valóban a móri bűncselekményt megelőzően majdnem két évvel volt lent egy barátnője Móron K. E.-nek. A barátnő apja olyan tartalmú nyilatkozatot tesz a nyomozóknak, amelyből igazolódik K. A. vallomása, miszerint K. E. bűnözői életmódot folytat. K. A. élettársa, M. M. elmondja, hogy a móri bűncselekményt megelőzően és követően is találkozott a videotékában K. E.-vel, látta rajta, hogy korábban nem volt pénze, mégis, amikor május 9-e után egy héttel újra látja, akkor már látszódtott rajta, hogy pénzhez jutott. A szemtanúk közül néhánynak fényképet mutatnak be, amelynek kapcsán tovább erősödik a gyanú K. E.-vel és H. L.-lel szemben.

Ekkor jön el a pillanat, amikor is 2002. július 22-én őrizetbe veszik őket. Gyakorlatilag innen indul a nyílt nyomozati eljárás. Ekkor a nyomozóhatóság elszánta magát ezzel egy olyan lépésre, amelyből álláspontom szerint különösen a H. Sz.-re és F. R.-re vonatkozó fiaskót követően már nem volt számára visszaút. Ezen az estén történnek az élőben történő felismertetésre bemutatások, melyek eredményére a bizonyítékok részletes értékelésénél majd kitérek. De gondoljunk csak bele, hogy ezen az estén milyen felelősség volt a nyomozókon, mikor H. Sz. és F. R. után most már nem csak összefüggésbe hoztak a bűncselekménnyel két embert, hanem őket már kifejezetten meg is gyanúsították annak elkövetésével.

Ezt követően a nyomozóhatóság még másfél évig nyomoz, és a másfél éves nyomozás alatt – igaz K. A. további segítségével – K. E. és ismerősi köre által elkövetett különféle betöréseket tárnak fel, no meg a jelen eljárás tárgyát is képező rablásokat. Az is tény, hogy ezen nyomozás során a nyomozóhatóság megtalál olyan gépfegyver-alkatrészeket, amelyek H. L.-hez köthetőek és amilyen gépfegyvert Móron is használtak ez elkövetők. Persze

ugyanakkor az is tény, hogy a szakértő kategorikusan megállapította, hogy ezen lőfegyvert nem használták Móron és az az ismeretlenes nyilvántartásban sem köthető egyetlen bűncselekményhez sem.

Terhelő bizonyítékként jöhetnek még szóba a H. L. zárkalehallgatásáról készült kivonatok, bár úgy gondolom, hogy annak bizonyos részei éppen, hogy mentő körülményként értékelhetők.

Itt van még a VII. számú tanú, Gy. G. zárkatársa, úgy gondolom, vele nem kell túl részletesen foglalkoznom, mint ahogy álláspontom szerint a T/1., a T/2. és a T/3. zárkatárs sem állta ki az igazság próbáját.

És most rátérnék néhány gondolat erejéig arra, hogy melyek azok a nyitva maradt kérdések, amelyekre egy ilyen volumenű nyomozásnak mindenképpen választ kellett volna adnia abban az esetben, ha jó nyomon járnak.

Először is arra hívnám fel a figyelmet, hogy az őrizetbe vételüket követő másfél éves nyomozás úgy ért véget, hogy egyetlen újabb érdemi körülményt nem tudtak hozzátenni ahhoz, ami már az őrizetbe vételük napján rendelkezésre állt. Nemhogy nem tudtak, hanem a nyomozás egyre inkább olyan adatokat vetett fel, amelyek nem illettek bele a képbe és gyakorlatilag csak zsugorították a gyanúsítás közlésekor rendelkezésre álló bizonyítékok körét. Láttuk, hogy a vádlottak valamennyi bűncselekményét viszonylag egyszerűen felderítette a nyomozóhatóság, miután a személyük képbe került az adott bűncselekmény viszonylatában, mindjárt születtek beismerő vallomások, minden esetben az elkövetésről és az előkészületről is árulkodó telefonos cella-információs adatok, továbbá tanúvallomások is.

A móri bűncselekmény megfajtásához K. E.-éken keresztül ennél tovább nem vezetett az út, nem vezetett el az út annak megállapításához, hogy kik, hogyan, milyen módon tervezték, készítették elő a bűncselekményt, honnan szerezték és hova lettek a fegyverek, milyen járművel közlekedtek az elkövetők, milyen útvonalon.

K.-ékon keresztül nem vezetett el a nyomozás oda sem, hogy megtudjuk, hogy az elkövetők által a helyszínen hagyott ujjnyomatok, láblenyomatok kitől származnak.

Nem adott a nyomozás bizonyítékokkal alátámasztott választ arra, hogy K. E. hogyan kerülhetett Móra, ha a telefonja a bűncselekmény időpontjában Budapestről forgalmazott és hogyan lehetséges az, hogy 2000. óta, amióta a barátnőjével szakított, egyetlen hozzá köthető mobiltelefonja sem jelentkezett fel a móri átjátszóállomásokra.

Az ügyészi szakaszban egy újabb nagy nyitott kérdés keletkezett, mert hogy ha H. L. bizonyíthatóan nem járhatott a cselekmény időpontjában Móron, akkor ugyan ki lehetett az az ismeretlen személy, akivel K. E. Móron ezt a bűncselekményt elkövethette volna. Ugyanis annak ellenére, hogy a nyomozás K.-val és H-val zárul, a vádiratba utóbbi helyett egy ismeretlen személy kerül.

A nyomozás során K. E. teljes ismerősi és bűnözői kapcsolatrendszerét felderítették, minden eszközt, így a titkosszolgálatiakat is bevették a nyomozás során, így szerintem elképzelhetetlen, hogy az égből mellé csöppent egy olyan ismeretlen személy, akinek a kilétéről K. ismeretségi köréből senki nem tud és annak személye még a titkosszolgálati eszközök alkalmazásával sem volt kideríthető.

Az, hogy H. L. nem járhatott Móron az elkövetés időpontjában, az úgy gondolom, feketén-fehéren megállapítható. Ez pedig már önmagában megingatja az egész alapkonceptiót, hiszen a gyanúsítás magvát jelentette az a tény, hogy K. A. K. E. lehetséges társaként H. L.-t feltételezte, éspedig nem más, mint az idegenlégiós múltja miatt. Úgy gondolom, mind-

annyiunkra ez hatott igazán, amikor a sajtóból hallottuk a hírt, hogy hát igen, ha egy átlag bűnözőtől nem is, de egy idegenlégióstól kitelhet egy ilyen bűncselekmény.

Nem kaptunk a nyomozás során választ arra sem, hogy miért lőtték szét a bankfiók számítógépes központját, és hogyan tudták azt előidézni, hogy a pénzkidó automata meghibásodást jelezzon, mert erre több tanú vallomása is utalt. Amennyiben pedig az állapítható meg, hogy az automatának semmi baja nem volt, akkor megint csak a tanúk megfigyelőképessége kérdőjelezhető meg.

Most pedig összefoglalnám a vádirattal kapcsolatos észrevételeimet

Az alapvető probléma a vádirattal az, hogy bár tartalmazza azokat a nyitva maradt kérdéseket, amelyekre korábban utaltam, azonban ezekre a kérdésekre választ is ad, de ezek a válaszok pusztán a képzelet szüleményei, ezeket a megállapításokat semmi nem támasztja alá. Ilyen például a vádiratnak az a része, hogy K. E. 2001. decemberében is végzett megfigyeléseket a móri bankfiók környékén és ez alapján valószínűsítette azt, hogy a rablással 50-60 millió Ft készpénzt tudnak majd megszerezni. A vádirat több helyen utal rá, hogy K. E. előkészítette a móri bűncselekményt H. L.-lrel és egy, az eljárás során ismeretlenül maradt bűntársával, azonban erre vonatkozóan semmiféle adat nem áll rendelkezésre.

Ezzel kapcsolatban nekem továbbra is az az álláspontom, hogyha a bűncselekmény előkészítésében akár K., akár H. részt vett volna, akkor annak nyomait a nyomozóhatóság feltárhatta volna, ugyanúgy, mint előtte és utána is minden bűncselekményük vonatkozásában. Minden alapot nélkülöz ezen ügyészi megállapítás.

Önmagával is ellentmond a vádirat, amikor a bevezetőben egyfelől arról szól, hogy a móri támadáshoz az elkövetőknek, mivel a meglévőt már megsemmisítették, újabb lőfegyverek beszerzése vált szükségessé. Másfelől pedig a következő bekezdésben, amikor a bizonyíthatóan ténylegesen előkészített ausztriai pénzváltó feltöréséről szól a vádirat, akkor azt a következtetést vonja le, hogy mivel olyan szorongató pénzzavarban volt a vádlott ebben az időben, hogy a külföldre utazáshoz és a kint tartózkodáshoz szükséges pénzt sem tudta előteremteni. Ezért inkább a különösebb ráfordítást nem igénylő móri célpontot választotta.

Úgy gondolom, hogy azt a téves értékelést, hogy ez a móri bűncselekmény kisebb ráfordítást igényelt volna, mint egy ausztriai pénzváltó ablakát csavarhúzóval befedezve azon bemászni, nem hiszem, hogy különösebben magyaráznom kellene. Különösen nem, ha éppen a vádirat tartalmazza azt, hogy még a fegyvereket is külön be kellett szerezni.

Egyébként az is cáfolható, hogy a vádlott 2002. májusában olyan szorongató pénzzavarban lett volna, hogy még a kiutazásra sem telt volna neki. Ezt ékesen cáfolja éppen a nyomozóhatóság által összeállított azon jelentés, amely rögzíti, hogy K. E. egyedül Sz. Cs.-vel hány alkalommal volt kint a bűncselekmény végrehajtását megelőzően előkészíteni a pénzváltó feltörését.

Azt gondolom, Mór vonatkozásában is érdemes ebből a jelentésből a dátumokat idézni. Május 9-én történik a móri tragédia. A táblázatból – melyet a rendőrség készített – megállapítható, hogy 2004. április 16-án, 19-én, 20-án, 21-én, 27-én, 28-án, május 3-án, 4-én és 5-én is megjelenik K. E. Nickelsdorfban a cselekmény előkészítésének céljából. Itt csak azért álltam meg, mert ebből a felsorolásból látható, hogy olyan nagy energiát fektetett a móri bűncselekmény előkészítésére, hogy május 9-ét megelőzően összesen 9 alkalommal jelent meg Nickelsdorf térségében, ahová szintén ezen táblázatból megállapíthatóan május

11-én újra visszatér, 12-én és 13-án is ott tartózkodik. Az ausztriai iratokból tudjuk jól, hogy a bűncselekményt május 12-én hajtották végre.

Ezt csak azzal kapcsolatban kívánom megjegyezni, hogy május 9-től visszszámítva ez a kilenc út valamennyi pénzt azért csak felemészthetett, és ezért elég furcsa lenne, ha a hosszú előkészítést követően éppen a cselekmény végrehajtására fogyott volna el K. pénze. Elég abszurdnak tartom, de a vádirat azt igyekszik sugallni, mintha a nyolc áldozatot követelő móri bűncselekményre azért lett volna szükség, hogy annak bevételéből az Ausztriában előkészített bűncselekményt végrehajtsák.

Ezzel kapcsolatban csak annyit kívánok megjegyezni, hogy K. E. négy nappal a móri bűncselekmény előtt még Ausztriában jelenik meg a külföldi bűncselekményt előkészíteni, azt meg senki nem gondolhatja komolyan, hogy május 6-a, 7-e és 8-a elegendő volt ahhoz, hogy a móri bűncselekményt előkészítsék, különösen úgy, hogy az előkészítésnek nyoma sem maradjon.

Ellentmondásként jelentkezik a vádiratban, hogy egyfelől arra próbál utalni, mintha a móri cselekmény egy egyszerű rablásként indulna és a cselekmények azáltal eszkalálódnak, hogy a biztonsági őr a fegyvere után kapott és ezért őt gyorsan le kellett löni. Majd a biztonsági őr megölését követően – szól a vádirat –, K. E. és ismeretlen társa – a későbbi felismerés és lelepleződés elkerülése érdekében – úgy döntöttek, hogy nem hagynak élő szemtanút a bankfiókban.

Ezzel szemben tényként állapítható meg, és a vádirat is tartalmazza, hogy legalább az egyik elkövető eleve a biztonsági őréhez hasonló ruházatban érkezett a helyszínre, az elkövetők a géppisztolyhoz eleve minimálisan három teli tárat vittek magukkal, és a vádirat szerint K. E. a későbbi felismerések megelőzése érdekében hol a fejére tette, hol pedig levette az álcázás céljából magával vitt baseball-sapkát és parókát.

A vádirat szerint az elkövető egy előre megírt vagy a helyszínen elkészített, a bank műszaki okok zárva tartására utaló kézírásos papírlapot is kített a bejárati ajtó üvegére. Szerintem pusztán az a körülmény, hogy csak a géppisztolyos 47 lövést leadott a bent tartózkodókra és minimum ennyi, de nyilván ennél több löszert magával vitt a bűncselekményhez, messze nem arra utal, hogy a bankon belül történt volna az a mozzanat, ami elindította az öldöklést, sokkal inkább arról van itt szó, hogy itt az elkövetők minden teketória nélkül gyilkolni kezdtek. Erre utal az is, hogy milyen hidegvérrel és találati pontossággal, milyen rövid idő alatt hajtották végre a bűncselekményt.

Itt nem arról van szó, mint ahogy azt az ügyészség próbálja beállítani, hogy ez az egész egy szokványos bankrablásként indult és Sz. Cs.-nek a fegyveréhez való kapkodása indította el a lavinát. Gondoljunk csak bele, hogyan tudta volna két ember sakkban tartani a zeg-zúgos bankfiók különböző részein elhelyezkedő embereket, és közben az egyiküknek még arra is lett volna ideje, hogy a bankhoz kívülről érkezőket el tudja küldözgetni. S mindehhez parókázzon, meg baseballsapkázzon. A vádirat parókahasználattal kapcsolatos feltételezése szerintem átgondolatlan, ugyanis a vendéghaj felhelyezése ahhoz, hogy ne tűnjön fel, hogy parókáról van szó, hosszú perceket vesz igénybe, és tükör nélkül aligha kivitelezhető.

Gondolom, világos, hogy miért tartalmazza a vádirat – amúgy minden alapot nélkülözően – a parókát és a baseballsapkát, illetve azt, hogy K. E. azokat levette, ill. félrakta. Erre a szemtanúk által adott különféle személyleírások miatt volt szükség, ugyanis a szemtanúk a bűncselekményt követő első kihallgatásukkor olyan sokféleképpen és gyakorlatilag egy-

mást kizáró módon írták le azt a személyt, akivel a bank ajtajában találkoztak, hogy ezért volt szükség ezt a vádirat-szerkesztési praktikumot beépíteni a szövegbe.

Persze azokra az eltérésekre, a sapka meg a paróka nem ad magyarázatot, hogy miért mondott valaki barna, a másik fehér bőrűt, megint más borostás arcút, míg valaki borotvtálat, megint más pedig bajuszost.

Az sem véletlen, hogy a vádirat szerint K. E. kétszer megy ki a bankból először nem tudni, hogy miért, másodszor pedig akkor, amikor az ismeretlen társával az ajtót bezárva távoznak a helyszínről. A tényállás ezen leírására pedig azért volt szükség, mert mindenki K. E.-t vélte felismerni, az a K. M. is, aki csak egy embert látott kijönni, és az a B. A. is, aki másodmagával látta kijönni a K.-hoz hasonló elkövetőt.

Tényként rögzíti a vád – és az valóban tény is, csak sajnos a nyomozás során ez is nyitott kérdés maradt –, hogy a géppisztolyos elkövető minek megy be a számítógépes szobába, ahol senki nem tartózkodik, akit meg kellene semmisítenie – pénz sincsen ott –, és minek lövi szitává a bankfiók számítógépes központját. Úgy gondolom, hogy ez a kérdés szintén tisztázatlanul maradt, a nyomozati iratokból nem állapítható meg, hogy mi lett a számítógépek sorsa, azokon pontosan milyen adatokat tároltak, milyen vizsgálatoknak vetették alá a computereket, illetve, hogy azok külső roncsolásával bármiféle adatot meg lehetett-e semmisíteni vagy sem.

Való igaz, hogy az új Büntetőeljárás Törvény már nem az alapelvek között teszi az eljáró hatóságok kötelezettségévé a tényállás teljes körű felderítését, mint a régi jogszabály. A korábbi törvény ugyanis az alapelvek között, az 5.§-ban tartalmazta azt, hogy a hatóságok feladata, hogy az eljárás minden szakaszában a tényállást alaposan és hiánytalanul tisztázzák, a valóságnak megfelelően állapítsák meg, a terhelő és mentő, valamint a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményeket egyaránt figyelembe vegyék.

Ezt az új törvény már nem tartalmazza az alapelvek között, azonban a 28.§. (1) bekezdése éppen az ügyész kötelezettségévé teszi ezen körülmények figyelembe vételét. Kimondja ugyanis, hogy az ügyész kötelessége, hogy mind a terhelő és mentő, mind a büntetőjogi felelősséget súlyosító és enyhítő körülményeket az eljárás minden szakaszában figyelembe vegye.

Ebből adódik számomra a kérdés, hogy miért nem akart az ügyészség szembe nézni a mentő tanúk vallomásaival és azokkal a szakvéleményekkel és egyéb bizonyítékokkal, amelyek K. E. büntetőjogi felelősségét vitássá tehetik. Miért csak én tettem indítványokat annak érdekében, hogy ezeket a vallomásokat és bizonyítékokat a bíróság a tárgyalás anyagává tehesse.

Tény-adatok

És most rátérnék azokra a tényadatokra, amelyek álláspontom szerint félresöpörhetőenül tornyosulnak a bizonyítási anyag középpontjában, és amelyek véleményem szerint akkor is magyarázatra szorulnak, ha hozzájuk kapcsolódó tanúvallomások egyáltalán nem is volnának.

Tehát itt arra gondolok, hogy vannak olyan tények, amelyek attól függetlenül is önállóan léteznek, hogyha az ún. mentő tanúk kihallgatása egyáltalán meg sem történt volna. Ilyenek elsődlegesen azok a távközlési adatok, amelyeket a különböző szolgáltatóktól szerzett be a nyomozó hatóság és amelyeket, nem egy független szakértővel dolgoztatott fel, hanem azok feldolgozását a nyomozó hatóság egyik tagja végezte.

Nem mehetünk el amellett, hogy valamilyen módon beszéljünk pl. K. E. életvitelszerűen használt telefonjának legalább a bűncselekmény napjára vonatkozó híváslistáiról és azon szolgáltatói adatokról, amelyek arra vonatkoznak, hogy az adott beszélgetéskor a telefon földrajzilag hol tartózkodott. Ez az az egyik kérdés, ami miatt úgy gondolom, joggal merült fel bennem a bizalmatlanság a nyomozó hatóság azon szándékával kapcsolatosan, hogy az esetleges mentő körülmények nyomozati körülményei miatt nem történt meg.

A rendelkezésre álló adatok alapján az állapítható meg, hogy K. E. mobiltelefonja 2002.05.09-én 0 óra 31 perckor jelent meg a Budapest XXI. ker. N. utca 2-4. számnál elhelyezkedő átjátszótoronyon. Ez az átjátszótorony Gy. A.-ék csepeli lakásánál található. Ekkor és 3 perc múlva még egyszer K. E., Gy. A. mobiltelefonját hívja, nagy valószínűséggel feltehető, hogy ekkor a ház elől telefonál a lakásban lévő Gy. A.-nak, hogy megérkezett és fel akar menni. Ezért nem emlékezett Gy. F., mert ő ekkor már minden bizonnyal aludt. Ezt követően K. E. telefonja végig a lakásban marad, egészen kb. 05.09-én délután 5 óráig.

Ez alatt számtalan hívás érkezik a telefonra és a szolgáltató adatai szerint ezeket a hívásokat mindvégig a Gy. lakáshoz legközelebb lévő átjátszóállomás közvetítésével fogadják. A következő hívást 11 óra 2 perckor fogadja a telefon a lakásban, amikor is K. G. egymás után kétszer hívja. Úgy gondolom, hogy ez már olyan közeli időpont a móri bűncselekmény déli 12 óra körüli kezdetéhez, hogy mindenképpen meg kellett volna vizsgálni.

Ehhez képest ahelyett, hogy ezt a kérdést a nyomozó hatóság tisztázta volna már akkor, amikor a híváslistákat beszerezték, majdnem a nyomozás befejezéséig, tehát közel másfél évig vártak arra, hogy K. G.-t tanúként kihallgassák. Felmerül a kérdés bennem, hogy milyen nyomozástaktikai érdekléssel magyarázható mindez. Ugyanis K. G.-nek az az előadása, hogy a konkrét hívásra már nem emlékszik, az teljesen korrekt és életszerű. Könnyen lehet, hogy másfél évvel korábban még éppen fel tudta volna idézni az emlékezetében.

Arra pedig nyomatékkaal hívnám fel a figyelmet, hogy attól, hogy K. G. a nyomozás késői szakaszában történt kihallgatásakor nem emlékszik a hívásra, még nincs bizonyítva, hogy K. E. a telefonját odaadta volna másnak, hogy az alibiből fogadja a hívásokat Gy. lakásában. Megjegyzem, hogy itt a tárgyaláson már ennél jóval pontosabban emlékezett vissza állítása szerint azért, mert éppen a kihallgatását követően igyekezett az emlékezetét megerősíteni.

Még elképesztőbb a helyzet a híváslistán lévő következő telefonkapcsolat vonatkozásában.

Talán ennél a résznél érhető lesz, hogy miért gondolom, hogy joggal vagyok bizalmatlan abban a vonatkozásban, hogy a nyomozóhatóság mindent megtett volna a mentő körülmények korrekt feltárása érdekében.

B. S. az V. r. vádlottja ennek az ügynek, a nyomozóhatóság közel 30 oldalas jegyzőkönyvet vett fel a kihallgatása során. Ebben a 30 oldalas jegyzőkönyvben egyetlen kérdést sem tettek fel neki azzal kapcsolatosan, hogy ő beszélt-e 2002. május hó 9. napján 12 óra 07 perckor – abban az időpontban, amikor éppen javában folyt a mérszárlás a móri bankfiókban- K. E.-vel. Mert ugye tudjuk, hogy 12 és 1 között zajlottak a véres események. Erről a hívásról, ennek tényéről, sem K. E., sem én a védője nem tudunk, minderről csak az iratismertetés során szereztünk tudomást.

Határozottan felhívom a figyelmet arra, hogy ezt a hívást, sem K. E., sem B. S. nem hozta fel alibiként, és mint itt a tárgyaláson hallhattuk az V. r. vádlott még csak nem is emlékezett a hívásra. Úgy gondolom, hogy ez az életszerű válasz, hiszen hogyan is emlékezne

valaki egy 2002. májusi telefonhívásra, hogyha az arra vonatkozó kérdést először csak 2004. szeptemberében teszik fel neki.

Persze elmondta az V. r. vádlott, hogy amikor védő jelenléte és jegyzőkönyv felvétele nélkül a nyomozóhatóság a fogva tartása során, úgymond elbeszélgetett vele, akkor feltették neki ezt a kérdést. Tehát tudtak róla, de mégsem foglalták jegyzőkönyvbe. Megjegyzem B. S. ekkor sem azt állította, hogy emlékezett a beszélgetésre, de ha megkérdezték volna, akkor nyilván elmondta volna, amit itt a tárgyaláson, hogy amikor ő K. E. telefonját hívta, akkor mindig K. E. vette fel a telefont, mert K. E. nem igazán adta azt ki a kezéből, különösen nem a barátnőjének. Gondoljunk csak bele az egymást érő nőügyeibe.

Aztán még valami, a nyomozóhatóság minden alap nélkül azt sugallja, hogy K. E. telefonját a tömeggyilkosság időpontjában az akkor 16 éves Gy. A. kezelte. B. S. Gy. A.-t nem is ismerte, akkor ugyan miről beszélgettek volna 3 percen keresztül.

Ehelyütt itt nem akarok belemenni mindennek az értékelésébe, mert itt csak magát a tényt akarom közölni. Ez egy rendkívül fontos körülmény és nem adott rá magyarázatot a nyomozóhatóság, elment mellette, elbogatellizálta, de a tény az tény, 12 óra 7 perckor B. S. és K. E. telefonja majd 3 percen keresztül kapcsolatban volt egymással és ekkor K. E. telefonja a szolgáltató által közölt adatok alapján Gy. A.-ék lakásában volt, pontosan úgy ahogyan azt Gy. A. a vallomásában elmondta.

K. E. híváslistáján a következő bejegyzés 13 óra 30 perc körül található, amikor is a szolgáltatót felhívja, hogy SMS-ben küldjék meg neki a számlaegyenlegét. Csak jelzem, hogy a mobiltelefon ekkor is Gy. A. lakásában van, pontosan ugyanúgy, ahogyan az Gy. A. állította. Természetesen ezt is egyértelműen bizonyítja a szolgáltató által közölt manipulálhatatlan cellainformációs adat.

Visszatérve még egy gondolat erejéig a B. S. féle telefonhívásra, az hogy a hívás létrejött és hogy K. E. telefonja Gy. lakását lefedő bázisállomásra jelentkezett fel, tényként állapítható meg, és ez nem mérlegelés kérdése. A mérlegelés kérdése az, hogy K. E. telefonja kinek a használatában volt, a sajátjában, vagy másében?

Én csak azt szeretném megkérdezni, hogy egy ilyen súlyú bűncselekmény nyomozásánál hogyan engedheti meg magának a nyomozóhatóság, hogy ebben a vonatkozásban még egy kérdést sem tesz fel jegyzőkönyvbe foglaltan B. S.-nek, és ennek ellenére mégis azt kommunikálják másfél-két éve a sajtónak, hogy az elkövetők az életvitelszerűen használt telefonjukat alibiből Budapesten hagyták. Mi bizonyítja ezt, hogyha meg sem kísérelik bizonyítani?

Természetesen érthető, ha például arra gondolok, hogy H. L. szerepe is többek között az általa használt telefon miatt módosult az ügyészi szakaszban. Ez pedig pontosan azért történt, mert nála körüljárták azt a kérdést, hogy ő beszélt-e a bűncselekmény körüli időpontban a mobiltelefonján Budapestről Sz. A.-val.

Továbbhaladva az is megállapítható, hogy érdekes egybeesés ugyan, de tény, hogy 12 óra 7 perc 19 másodperckor kezdődik egy telefonbeszélgetés, melyben Gy. F.-ék I. kerületben lévő üveges műhelyének telefonjáról több mint 2 és fél percen keresztül beszélnek Gy. Csepeli lakásának szintén vezetékes telefonjával. Ez a beszélgetés gyakorlatilag másodpercre párhuzamosan folyik a B. S. által 15 mp-el korábban kezdeményezett, majd háromperces telefonhívással.

Ezt csak azért mondom el, mert úgy gondolom, hogy mindez önmagában kizárja a nyomozóhatóságnak azt a mindet alapot nélkülöző feltételezését, hogy K. E. a telefonját a bűncselekmény idejére nagy valószínűséggel Gy. A.-ra bízta, hiszen akkor 12 óra 7 perckor

Gy. A.-nak párhuzamosan kellett volna beszélnie mind a lakás vonalas telefonján – feltehetőleg a szüleivel –, mind K. E. mobiltelefonján B. S.-el.

Szintén a híváslisták tényadata, hogy 14 óra 5 perckor W. Sz. hívja K. E. mobilját. A mobiltelefon ekkor is Budapesten van, igaz K. E. úgy emlékszik, hogy a R. úton ment W. Sz.-től hazafelé, amikor fogadta ezt a hívást, azonban a távközlési szolgáltató adatai szerint a telefon ekkor is Csepelen van.

Persze itt már lehet azt mondani, hogy 14 óra 5 percre már akár vissza is érhetett volna Mórról, azonban én ezt azért tartom szükségesnek mégis említeni, mivel a híváslistán ezek a hívások és információk szerepelnek és úgy gondolom a közvetett bizonyítékok sorában annak is helyet kell kapnia, hogy mivel tölthette az esetleges elkövető az idejét a bűncselekményt közvetlenül megelőzően, és azt követően.

Ehhez a gondolatsorhoz kapcsolódik egy következő távközlési adat, amely már nem K. E. mobiltelefonját érinti, hanem Gy. A.-ék vonalas telefonját. Ennek a lakásban található vonalas telefonnak a hívásforgalmi adataiból megállapítható, hogy 14 óra 16 perckor erről a telefonról hívást kezdeményeznek az akkor még A.-C. Biztosítónak nevezett részvénytársaság egyik kárfelmérő cégének telefonszámára. Ez a hívás mint tény minden vita nélkül megállapítható. Arra hogy a hívást álláspontom szerint csak K. E. kezdeményezhette, és hogy abból számomra a móri bűncselekmény vonatkozásában ebből milyen következtetés vonható le, majd később még kitérek.

Az is okiratokkal bizonyítható, hogy ebben az időben K. E.-nek ennél a biztosítónál volt egy olyan kárügye, amelynek értéke a 100.000 Ft-ot sem érte el. Hogy mennyire K.-hoz köthető ez a hívás, az abból is következik, hogy miután 14 óra 16 perckor a vonalról felhívja a biztosítót, rá két percre a mobiltelefonjáról 14 óra 18 perckor kezdeményez egy telefonhívást annak a G. K.-nak a telefonjára, akitől az autó származott, és akinek a közreműködése kellett a biztosítási ügy elintézéséhez. Természetesen a mobiltelefonja ekkor is a Gy.-ék lakásához legközelebb lévő bázisállomásra jelentkezik fel.

Az is tényként állapítható meg, hogy Gy. A. május 9-én a bűncselekmény napján hiányzott az iskolából. Nem pontosan úgy, ahogyan azt ő először állította, hogy egész héten hiányzott volna, hanem csupán ezen a napon, mint ahogyan erről az iskola tájékoztatta a nyomozhatóságot. Tehát az tényként állapítható meg, hogy a bűncselekmény napján hiányzott az iskolából. Mérlegre a bíróságnak majd csak azt kell tennie, hogy ennek a hiánzásnak életszerűen mi volt az igazi célja, az-e, amit az ügyészség sugall, hogy ő 16 évesen egy tömeggyilkossághoz asszisztenciát nyújt a telefonok kezelésével, majd később olyan helyzetet teremt, hogy őt tanúként hallgassák ki az ügyben, melynek során rezzenéstelen babaarccal alibit igazol egy nyolcszoros gyilkosságban résztvevő személynek és mindebbe természetesen belevonja a becsületben megöszült szüleit is. Vagy az volt a célja a hiánzással, amit ő a vallomásában állít, hogy a napot az akkori barátjával töltse el édes-kettesben a csepeli lakásban.

Az is tényként állapítható meg, hogy a móri bank bejárati ajtajának belső felén és a pénzes rekeszről rögzített azonosításra alkalmas ujjnyomatokat, amelyekről álláspontom szerint szinte bizonyossággal megállapítható, hogy az elkövetőktől származnak. Ezen ujjnyomatokat összehasonlították az ügyben szereplő valamennyi áldozatával, banki dolgozóival, rendőrével, mentőseivel, és több tucat szóba jöhető ember ujjnyomataival, ennek ellenére nem találták meg a gazdáját.

Azt, hogy az ujjnyomatok az elkövetőtől származnak, álláspontom szerint bizonyítja a szemtanúk vallomása, amely arra vonatkozott, hogy az ajtóban álló elkövető hogyan fogta meg a kilincset belülről, és hogyan támaszkodott a tenyerével az ajtónak, illetve a falnak, de mi sem bizonyítja jobban, mint maga az a tény, hogy a nyomozás során ezen ujjnyomatokat körbeküldték a szomszédos országos rendőri szerveinek abból a célból, hogy hasonlítsák össze a saját bűnügyi nyilvántartásuk adataival. Nyilvánvaló, hogy a nyomozóhatóság is úgy értékelte hogy ezek az ujjnyomatok az elkövetők valamelyikétől származhatnak, különben mi célja lett volna mindennek. Természetesen ezen ujjnyomatok nem egyeznek sem K. E., sem H. L. ujjnyomataival, mert nem is egyezhetnek.

Találtak a helyszínen az egyik vértócsában egy lábnyomot. A traszológus szakértő megállapította, hogy a lábnyom egy 44,5-45 méretű edzőcipőtől származik. Ezt is összehasonlították valamennyi helyszínen járt vétlen személy cipőlenyomatával, melynek eredményeképpen úgy gondolom tényként megállapítható, hogy a lábnyom az elkövetők egyikétől származott. K. E.-nek a lábmérete 42-es méretű, ami arányban áll a 178 cm-es magasságával. Nem akarok különösebb antropológiai fejtegetésekbe belemenni, csak felemlítem, hogy a 178 cm embereknek – általában és természetesen nem kizárólagosan – 41-43-as méretű lába szokott lenni.

Megint csak átlagosan mondom, hogy 44,5-45-ös lába általában az ennél magasabb 185-190 cm körüli embereknek szokott lenni. Mindezt csak ahhoz mondom – már jó előre –, hogy a felismerő szemtanúk egyetlen közös ismérve az volt az ajtóban álló személy leírása kapcsán, hogy egy nagyon magas, 185-190 cm-es embert láttak. Persze ettől még lehetne az ismeretlen elkövető egy jóval magasabb személy, mint K., és a lábnyom származhatna tőle, azonban éppen B. A. tanú mondta a vallomásában, hogy ő látta kijönni a bankból a két elkövetőt, akik közül az egyikben – több korábbi téves felismerést követően – K. E.-t nevezi meg, és úgy nyilatkozik, hogy a K. volt a magasabbik, a másik jóval alacsonyabb volt nála.

Tehát, ha ebben a két elkövetőben gondolkodunk és a K. a magasabbik, akinek 42-es a lába, akkor a helyzet még jobban eltér az átlagtól, mert a nálánál ezek szerint lényegesen alacsonyabb embertől kellett, hogy származzon az irdatlan lábnyom.

Még egyszer hangsúlyozom, hogy nem gondolom, hogy ebből a fejtegetéséből bármi is kétséget kizáróan megállapítható lenne, azonban furcsállom ezt a konstellációt. Azt a feltételezést pedig kifejezetten életszerűtlennek tartanám, hogy valaki a saját arcával kesztyű nélkül végrehajt egy ilyen bűncselekményt és éppen a cipőnyom manipulálására szerezne be egy nagyobb lábbelit. Futni sem lehet egyszerű egy több számmal nagyobb cipőben.

A tényadatok közé tartozik nagy nyomatékkal az is, hogy a bűncselekményt követő második napon, május 11-én K. E. ismét elhagyja az országot és kint tartózkodik egészen 13-ig. Az is tény, hogy május 12-én a reggeli órákban egy csavarhúzóval befeszítik a Nickelsdorf mellett lévő benzinkútnál felállított pénzváltó-bódé ablakát és azon bemászva közel 40 millió forint értékű valutát hoznak el.

Az is tény, hogy ennek a bűncselekménynek az 1 hónapja folyó előkészülete megállapítást nyert a határregisztrációs és telefonos cellainformációs adatok feldolgozásából. Ezt a jelentést a nyomozóhatóság elkészítette, az ügyészi kihallgatáson ezt a bűncselekményt K. E. beismerte, és gondolom nem sértek védői titkot azzal, ha elárulom, hogy nem a bűnbánás vezette. Azt feltételeztük ugyanis, ha az ügyészségnek felhívjuk a figyelmét erre a bűncselekményre, akkor talán Mór vonatkozásában még a vádemelés is elmaradhat. Világossá válik majd, hogy május 9-ét követően miből lett pénze K. E.-nek, miből vásárolta a Breit-

ling márkájú karóráját, amelyre eleinte azt állították, hogy Mórról is hoztak el az elkövetők Eurot és biztos abból van.

Azt gondoltuk, hogy világossá válik, hogyha valaki bizonyíthatóan készül egy bűncselekményre, több mint egy hónapig heti több alkalommal jár kint Ausztriában a bűncselekmény helyszínén, majd ezt 12-én végre is hajtja, akkor egy ilyen kivitelezésű bűncselekményt, mint Mór nem fog csak úgy előkészületek nélkül végrehajtani, márpedig az előkészületnek semmilyen nyomát nem fedezték fel, mert nem is fedezhették. Az is életszerűtlen lenne, ha valaki egy ilyen bűncselekmény, mint Mór végrehajtása után két nappal többször is megkockáztatná a határátkelést, hiszen mindannyian tudjuk, hogy milyen szigorú ellenőrzések voltak akkoriban.

A tényadatokra épülő személyi bizonyítékok

Az én jogi meggyőződésem szerint ezekkel az adatokkal, tényekkel a nyomozóhatóságnak akkor is foglalkoznia kellett volna, hogyha azokhoz egyáltalán nem kapcsolódtak volna személyi bizonyítékok. A telefonos híváslisták adataira, a cellainformációs megállapításokra a nyomozóhatóságnak akkor is valamilyen bizonyítékokkal alátámasztott választ kellett volna adnia, hogyha egyáltalán nem létezne Gy. A.-nak és a szüleinek a vallomása kiegészítve W. Sz. vallomásával.

Ezek a vallomások lehet, hogy részleteket illetően tartalmazznak különféle ellentmondásokat, de úgy gondolom, a lényegi kérdést illetően lefedik egymást és ami ennél még fontosabb, a lényegi kérdés tekintetében a vallomásokat alátámasztják mind a mobiltelefonok híváslista-értékelése, mind a vonalas telefonok híváslista-értékelése és az ezekhez kapcsolódó egyéb tanúvallomások is. Ehhez képest a nyomozóhatóság ahelyett, hogy korrekten megvizsgálta volna a vallomások helytállóságát, ott is összeesküvést látott, ahol annak nyoma sem volt, csupán azért, mert ezen vallomások az egyéb objektív bizonyítékok mellett már végképp nem fértek bele a képbe.

A vallomások leellenőrzése abból állt, hogy a tanúkat az első pillanattól kezdve úgy kezelték, mintha gyanúsítottak lennének, a vallomástételüket követően Gy.-éknél hatszor volt házkutatás, Gy. Á.-t a gimnázium mind nappali, mind esti tagozatáról kirúgatták. Én a magam részéről azt gondolom, hogy az ő vallomásukban természetesen merülnek fel ellentmondások, de ezek elsősorban az eltelt idővel és az emlékezettel magyarázhatók, és a fő kérdés tekintetében, hogy K. E. a móri bűncselekmény időpontjában a Gy.-ék lakásában tartózkodott, megegyeznek.

Ennek helyességére pedig objektív bizonyítékok utalnak, mint pl. az, hogy az iskola igazolása szerint Gy. A. ezen a napon valóban hiányzott az iskolából, K. E. mobiltelefonja a Gy.-ék lakását lefedő N. utcai átjárós toronyra jelentkezett fel folyamatosan. A vallomásnak ez a lényegi része, és nem az, hogy a szülők a makádi horgászatból jöttek-e haza vagy a F. utcai üveges műhelyből, vagy W. Sz. az R. útról öt perccel előbb vagy később szölte K. E. után.

Mindezekon lehet lovagolni, de úgy gondolom, hogy ez nem eredményezi azt, hogy ellenkező magyarázatot kapnánk arra, hogy mit keres K. E. mobiltelefonja a lakásban, hogyan fogadhatja ott a bűncselekmény időpontjában B. S. hívását, szinte másodpercre azonos időben azzal, amikor a Gy.-ék lakástelefonját feltehetőleg a szülők a műhelyből hívják. Gyakorlatilag a két beszélgetés lefolytatásához minimum két ember kell a lakásba, mert egy ember nehezen beszélhet egyszerre két telefonon.

14 óra 16 perckor a Gy.-lakás vonalas telefonjáról hívás megy az A.-C. biztosítóhoz. Ehhez a vonalas telefonhoz pedig szervesen kapcsolódik R.-né G. T. vallomása, aki elmondta, hogy azon a napon, amikor az egyezségi megállapodást elkészítette, hívta őt telefonon K. E.. Az egyezsége pedig a dátum 2002.05.09-e, a móri bűncselekmény napja. R.-né is elmondta, hogy K. E.-nek egy 100.000 Ft-ot sem elérő kártérítési követelése volt a biztosítóval szemben.

Természetesen nem állítom, hogy a telefonhívás időpontjára, 14 óra 16 percre nem érhetek volna vissza az elkövetők Mórról, azonban az elég furcsa lenne számomra, ha ekkor nem a fegyverek eltüntetésével, vagy a 7 egy néhány millió Ft elosztásával lett volna elfoglalva, hanem az egyik elkövető minden fillér számít alapon, a százezer forintos biztosítási összeg behajtásával foglalatzkodott. Márpedig hogy a hívást Gy.-ék lakásából a vonalas telefonról személyesen K. E. kezdeményezte, azt még további két dolog is alátámasztja.

Az egyik és a legfontosabb, hogy a vonalas hívást követő két perccel 14 óra 18 perckor K. E. a saját mobiltelefonjáról azt a G. K.-t hívta, akinek a közreműködése szükséges volt a biztosítási összeg felvételéhez, mert nem volt átíratva az autó. Természetesen K. E. mobiltelefonja ekkor is a Gy. Á.-ék lakását lefedő átjárászó toronyra jelentkezik fel, kökeményen alátámasztva Gy.-ék vallomását tekintetben, hogy K. ott volt a lakásban. R.-né vallomásából szinte bizonyossággal megállapítható, hogy a vonalas telefonról K. telefonált, nyilván ehhez a témához kapcsolódóan hívja fel két perc múlva G. K.-t a mobiltelefonján, amely a hívás időpontjában a lakásban található.

A másik, ami azt bizonyítja, hogy K. E. ezen a napon a biztosítási ügy intézésével foglalatzkodott, az pedig az, hogy ezen a napon délután G. K. két ízben is hívja K.-nak azt a mobiltelefonját, amelyet K. I. nevére vásárolt, és amely kikapcsolt állapotban volt egész nap. A híváslisták adatai szerint G. működésbe hozza ennek a mobiltelefonnak a hangpostafiókját és ezért volt rögzíthető a hívása.

G. K.-nak, aki Debrecenben él, semmiféle egyéb kapcsolata nem volt K. E.-hez, sem korábban, sem később K.-val nem találkoztak, pusztán az Audi gépkocsi biztosítási ügye miatt léptek kapcsolatba egymással. G. K. a telefonjában mégcsak nem is a saját nevéen tárolta K. E. telefonszámát, hanem Audi E.-nek volt beütve, úgy gondolom ez is arra utal, hogy nekik az Audin kívül más közös beszélőnivalójuk nem volt.

Visszatérve Gy. A.-ék vallomására nem kívánok az egyes apró részletekkel külön-külön foglalkozni, egy bizonyítékot úgyis csak az egyéb bizonyítékokkal való összevetésük során lehet értékelni, azonban egy lényeges dologra felhívnom a figyelmet. Ha mindenáron abból akar kiindulni valaki, hogy Gy. A. vallomása hamis, akkor el kellene döntenie azt is, hogy ennek mi az oka. Ez pedig csak kettő lehet a logika szabályai szerint, az egyik, hogy már eleve május 9-én tudatosan részt vett az alibi gyártásában. A másik ok pedig az lehet, hogy miután megtudta, hogy a volt szerelmét ezzel a bűncselekménnyel gyanúsítják, utólag próbál a segítségére lenni.

Nézzük az elsőt: komolyan gondolja-e valaki, hogy egy akkor 16 éves kislány szándékosan otthon marad az iskolából azért, hogy a barátjának esetlegesen a telefon kezelésével alibit biztosítson, aminek tényét a rendőrség a legkifinomultabb titkosszolgálati eszközökkel sem tudja bizonyítani? Majd ezt követően a nyomozás során még a szüleit is rá tudja venni a tanúskodásra, azokat az iparos embereket, akik életükben nem voltak még sem rendőrségen, sem bíróságon. S mindezt teszik egy tömegmészárlás kapcsán. Nem azt mondják a lányuk-

nak, hogy menj be, mond el az igazat, mert egy ilyen ügyben ezt kell tenni, hanem vállalják a temérdek atrocitást, ami a vallomásuk tartalma miatt érte őket.

Álláspontom szerint a vallomásaiknak éppen az ügy szempontjából gyakorlatilag irreleváns részletekre vonatkozó kisebb ellentmondásai bizonyítják a hitelességüket. Én úgy gondolom, ők a saját értelmi és műveltségi szintjüknek megfelelően idézték vissza a hónapokkal korábban történeteket. Az is biztos, hogyha Gy. A. eleve közreműködött volna az alibi gyártásában, akkor nem lennének ezek a kisebb ellentmondások a vallomásaikban és nem vált volna szükségessé a kihallgatást követően a híváslistáiknak a lekérése, azért, hogy megpróbáljanak jobban visszaemlékezni a történetekre.

Ezzel kapcsolatban azért azt is meg kell, hogy jegyezzem, hogy K. E. sem az a személyiség, aki pont egy 16 éves kislányra és annak családjára bízna az élete legnagyobb titkát. Arról már nem is beszélve, amit Gy. A. is elmondott, hogy az ő kezébe már csak a nőgyeje miatt sem került soha K. E. telefonja. Gy.-ék szerepe mindvégig ilyen gyanús színben volt lebegtetve a nyomozás során és még abban a vonatkozásban sem kaptunk tiszta képet, hogy mi a hatóság álláspontja valójában az alibi gyártása vagy az alibi igazolása.

Álláspontom szerint az előbbieik alapján is elég életszerűtlen az alibi gyártásban való közreműködés feltételezése azt is hozzátéve, hogy ebbe aztán a szülőkön kívül mind K. G.-t, mind B. S.-t, mind W. Sz.-t is szükségszerűen be kellett volna avatni. A biztosító ügyintéző hölgyet és G. K.-t már csak azért nem sorolom ide, mert azok a hívás 14 óra után történtek.

Akkor most nézzük a másik variációt, logikailag még az is szóba jöhet, hogy Gy. A. utólag próbálhatna meg alibit igazolni K. E.-nek. Ha valóságnak fogadnánk el a VII. sz. tanú vallomását, úgy akkor az ő vallomása ezt a variációt sugallja, amikor elmondja, hogy a zárkában azt hallotta Gy. G.-től, hogy Gy. G. a móri bűncselekmény napján összetalálkozott K. E.-vel, aki nagyon ideges volt és azt mondta, hogy van egy kis problémája, a Gy. G. húgának valamiféle segítséget kell majd nyújtania.

Az utólagos alibi-igazolással szerintem végképp baj van. Mivel ha Gy. A. csak utólag akart segíteni K. E.-nek, akkor ugyan mi a magyarázat arra, hogy éppen május 9-én hiányzik az iskolából (hiszen ezt az iskola igazolja), K. mobiltelefonja pedig a nap folyamán éppen a lakást lefedő bázisállomásra jelentkezik fel és a lakás vonalas telefonjáról is lefolytatódnak a már előbb említett telefonhívások. Ezeket utólag elég nehéz lenne előidézni.

Ebben a körben jegyezem meg, hogy sem Gy. A., sem a szülei nem jelentkeztek a rendőrségen abból a célból, hogy úgymond, alibit igazoljanak. Ezt két dolog miatt szükséges megemlíteni, az egyik, hogy Gy. Á.-t végig a nyomozás során úgy próbálták beállítani, mint aki saját szándékából ment be a rendőrségre vallomást tenni K. E. érdekében. Ez egész egyszerűen nem igaz, hiszen Gy. A. csak egy levelet akart beadni K. E.-nek és érdeklődni afelől, hogy hogyan lehet vele beszélőn találkozni.

Amikor e célból megjelent a nyomozóhatóság épületében, őt azonnal felvitték egy kihallgató szobába és kb. két órán keresztül faggatták. Megjegyzem akkor is ugyanazt mondta el, mint a néhány nap múlva lefolytatott szabályos kihallgatásán. A másik ok pedig, amiért felmerül annak a kérdése, hogy Gy.-ék önként vagy a hatóság invitálására kerültek-e az eljárásba, ennek tartalmilag épp az ellenkezője. Az ugyanis, hogy egyfelől úgy próbálják beállítani, mintha Gy. A. önként nyomakodott volna vallomást tenni, másfelől viszont amikor ezt megcáfolja, akkor pedig azért vonják felelősségre, hogyha ő tudta, hogy május 9-én vele volt K. E., akkor miért nem jelentkezett korábban.

Ezt nem részletezem, mert nyilvánvalóan nem nézi ki senki a fiatalos Gy. A.-ból azt a rafinériát, hogy ő esetleg annak tudatában ment be a rendőrségre a levélbeadás ürügyével, hogy majd ennek kapcsán úgyis ki fogják hallgatni. Itt térnek ki Gy. A. naptárjára, amivel kapcsolatban azt állította, hogy annak bejegyzései segítették őt a visszaemlékezésben. Ezt is úgy próbálja a vádhatóság beállítani, mintha utólagosan készítette volna el Gy. A. a bejegyzéseit kifejezetten abból a célból, hogy naptárát a nyomozás során beadhassa.

Úgy gondolom és ezzel nem akarom Gy. Á.-t megbántani, hogy a ténylegesnél egy kicsit ravaszabbnak képzeli őt a rendőrség. Én nem gondolom, hogy Gy. A. olyan agyafűrt lenne, hogy amikor őt a rendőrségen kihallgatják, akkor ő úgy tudná terelni az egyébként rendkívül felkészült kihallgatótiszt kérdéseit, hogy a jegyzőkönyv 8. oldalán tőle megkérdezzék, hogy valamely kérdésre minek alapján emlékszik vissza. És bár először magát a kérdést sem érti, mert visszakérdez, utána rávágja, hogy a naptárjából vezette vissza az eseményeket.

Ekkor a nyomozóhatóság azon nyomban kiment a lakására és ott lefoglalták ezt a bizonyos naptárát. Tehát neki már lehetősége sem volt a vallomáshoz igazodóan a naptárába bejegyzéseket írni. Sőt ennél még rafináltabbnak kellett lennie Gy. A.-nak, mert amikor bevizsgálják a naptárát, akkor azonnal elé teszik és megkérdezik tőle, hogy miért van július 7-ére is beírva, hogy az K.-t elvitték a rendőrök. Ez a ravasz kislány pedig közli, hogy egy újságban írták így le a dátumot, később ő is rájött, hogy tévesen. Az újságot nem tudta már fejből pontosan megnevezni, azt mondta, hogy vagy a Mai Nap vagy a Blikk, de szerinte még meg van otthon. Mire a nyomozók azonnal újra felkerekedtek vele, tényleg megtalálták és lefoglalták a lakásban azt az újságot, amely a július 7-ére vonatkozó nyilvánvaló elírást tartalmazza.

A naptárral kapcsolatban az is felmerült, hogy március 11-én található egy olyan bejegyzés, ami arra utal, hogy K. E.-vel már ekkor szakított. Gy. A. erre elmondta, hogy már akkor is veszekedtek, de a szakításra végül is május 21-én került sor. Nekem ezzel kapcsolatban csak az lenne a kérdésem, hogyha március 11.-én már ténylegesen szakítottak volna, akkor mit keres K. E. telefonja és meggyőződésem szerint K. E. is május 9-én Gy. A. lakásában.

Rátérve egy gondolat erejéig W. Sz. vallomására, K. E. és Gy. A. is elmondta, hogy emlékszik a nadrág vasaltatásra, de K. hangsúlyozza, hogy annak a pontos napjára konkrétan nem emlékszik, arra W. Sz. vallomása alapján tud visszaemlékezni. Egy dolog tény, hogy 14 óra 5 perckor W. Sz. mobilja hívja K. E. mobilját, ami ekkor szintén Csepelen a Gy. Á.-ék lakását lefedő cellában található.

Természetesen bele lehet kötni abba, hogy hogyan érhetett ki olyan rövid idő alatt K. E. Csepelre, mint ahogyan azt az adatok alapján tőlük joggal megkérdezik. Elképzelhető, hogy ennyi idő távlatából már nem emlékeztek vissza jól az eseményekre, azonban ebből még nem következik, hogy szándékosan hazudnának, mert azt akkor nyilván ügyesebben tennék. Az pedig különösen nem következik ebből, hogy K. E. ekkor Mórton lett volna, nem pedig Csepelen, ahol a mobiltelefonja is volt.

Gy.-ék vallomásával kapcsolatban összefoglalóan még egy dolgot kiemelnék: az ő általuk elmondottakat nemcsak a saját szubjektív előadásuk támasztja alá, hanem azok az objektív tények is, amelyekről már beszéltem, nevezetesen a vallomásukkal kapcsolatban érintett személyek mobil- és vonalas telefonjainak híváslistái és cellapozíciós adatai, továbbá a Gy. A. hiányzására vonatkozó iskolai igazolás.

Mindezt csak azért mondom el, mert többek között az ő vallomásuk és az ehhez kapcsolódó hívásforgalmi bizonyítékok azok, amelyeket szembe kell állítani a felismerő tanúk nyilatkozataival annak érdekében, hogy eldöntsük, hogy K. E. állhatott-e az ajtóban vagy

sem. Természetesen erre majd még később a felismerő tanúk nyilatkozatainál és a felismerési eljárással kapcsolatos észrevételeimnél visszatérek.

Rendőri jelentés szerepel a nyomozati anyagban arra vonatkozóan, hogy K. E. a bűncselekmény időpontjában a telefonját feltehetőleg Budapesten hagyta és azt feltehetőleg Gy. A. kezelte. Persze ha mindezt feltételezzük, akkor az a helyzet áll elő, amit az imént már taglaltam, hogy Gy. A. mindenbe be volt és be van már avatva. Ugyanakkor azt gondolom, hogy ezt nem feltételezni kellett volna, hanem bizonyítani. És ez a pont az, amivel kapcsolatosan nekem aggályaim támadnak a nyomozóhatóság tisztességes szándékát illetően.

Én úgy vélem, hogy ezt a feltételezést vagy persze még inkább annak ellenkezőjét egyféleképpen lehetett volna tisztázni, mégpedig úgy, hogy kihallgatják erre vonatkozóan azokat a személyeket is tanúként, akik hívóként vagy hívottként a vonal másik végén szerepelnek. Nyilvánvaló, hogy a híváslista már a nyomozás elején a hatóság rendelkezésére állt, mégsem tették ezt meg. Pedig ha tiszta képet akartak volna kapni, akkor mihamarabb lépni kellett volna, hiszen K.-ékat július végén vették őrizetbe és már időben az is elég messze volt május 9.-étől ahhoz, hogy egy konkrét telefonra valaki visszaemlékezzen.

Ezzel szemben mi történik: a 11 óra után telefonáló K. G.-t másfél év múlva hallgatják ki erre a kérdésre vonatkozóan, míg annak a B. S.-nek, aki V. r. vádlottja ennek az ügynek, és akit a saját ügyével kapcsolatban több alkalommal kihallgattak a nyomozás során, itt a tárgyaláson tettük fel az első kérdést a telefonhívásra vonatkozóan. Egyébként elmondta, hogy tőle a nyomozók úgynevezett jegyzőkönyvön kívüli kihallgatás keretében ezt már kérdezték és ő innen értesült arról, hogy május 9.-én éppen a bűncselekmény végrehajtásának időpontjában ő hívta K. É.-t és beszéltek közel 3 percet.

Csak halkan jegyzem meg, hogy erre a telefonhívásra sem ő, sem K. E. nem hivatkozott alibiként, egész egyszerűen azért, mert B. S. ennyi év távlatáról a hívásra már nem is emlékezett, K. E. és én pedig csak az iratismertetés alkalmával szereztünk tudomást erről a tényről. Persze tényként értékelni csak a két telefon közötti híváskapcsolatot lehet, de ha K. E. telefonja nem K. E.-nél lett volna, akkor az I. r. vádlott miért nem hivatkozott erre idáig alibiként, és a hatóság miért nem tudott az általa erőltetett magyarázatra bizonyítékot felmutatni.

Én csak a magam eszével gondolom, hogy mindenféle létező titkosszolgálati eszközt célszerű lehetett bevetni a K. igazoló körülmény megcáfolása érdekében, olyan irányban pl. hogy B. S. utóbb bármikor bárkinek esetleg elszólhatta magát egy telefonos alibi-biztosítással kapcsolatban. Ilyen cáfolat pedig nincs, mert nem is lehet.

Persze az is egy kikíváncozó kérdés, hogy ha esetleg Gy. A. vette volna fel a telefont – mint ahogy a rendőrség próbálja beállítani –, akkor ugyan miről beszéltek majd három percen keresztül, amikor nem is ismerték egymást. Én úgy gondolom, hogy a rendőrség telefonokkal kapcsolatos feltételezései semmi másra nem szolgáltak, minthogy kétséget ébresszenek annak valóságtartalmában, amit cáfolni nem tudtak, mert nem is lehet.

Most rátérnék néhány gondolat erejéig a móri bűncselekmény után három nappal május 12-én az ausztriai Nickelsdorffban található pénzváltó sérelmére elkövetett betöréses lopásra. Ez az ügy megintcsak olyan, aminek kapcsán felmerül bennem, hogy valóban korrekt nyomozás történt-e és az előírásoknak megfelelően megtették-e a szükséges lépéseket annak érdekében is, hogy az esetleges mentő körülményeket körüljárják. A nyomozás során felmerült ennek a bűncselekménynek az elkövetése, nyilván több forrásból is.

Pl. Sz. Cs. az egyik kihallgatása során konkrét utalást tesz erre, amikor vádalku keretében el akarja mondani, hogy tud arról, hogy K. E. külföldön bűncselekményt követett el. Ezt követően ez a kihallgatás elég kurtán-furcsán azonnal véget ér, és a nyíltta tett nyomozati anyagban mindezzel kapcsolatban Sz. Cs. részéről egyetlen további szó sem hangzott el, tőle meg nem kérdezték, hogy ő mégis mire gondolt. Ehhez képest persze lekérik K. és Sz. vonatkozó híváslistáit.

A cellapozíciós adatokból továbbá a határátlépéseket regisztráló adatokból megállapítják, hogy április 16-a és május 12-e között majdnem egy tucat alkalommal járnak a helyszínen együtt és a cselekmény elkövetésének időpontjában, május 12-én a hajnali órákban is ott tartózkodnak. Persze gyanúsítás még mindig nincsen, mert a helyszínen rögzített ujjnyomat nem egyezik az övékével, egyéb bizonyítékra pedig állításuk szerint nem támaszkodhatnak. Kicsit furcsa, hogy úgy vagyok kénytelen bizonyítani ezt a bűncselekményt, mint egy ügyész, de azért folytatom, bár úgy gondolom, hogy ez nem az én dolgom lett volna.

Ugyanis a nyomozóhatóság bekérte az osztrák büntetőeljárás iratait és azokat le is fűzte a nyomozati iratban, azonban azt elfelejtették magyar nyelvre lefordítani. Pedig abból kiderül, hogy a helyszínen DNS-kaparékot is rögzítettek, és gondolom, egy próbálkozást azért megért volna a K.-ék amúgy is rendelkezésre álló mintáival összehasonlítani. Ebben az ügyben a nyomozás K. ellen csak azt követően indult meg, amikor ő ennek a bűncselekménynek az elkövetését az ügyészi kihallgatása alkalmával beismerte, nyilvánvalóan és kimondottan azért, hogy a Mórral kapcsolatban neki szegezett néhány kérdésre magyarázatot adjon.

Itt elsődlegesen K. A. és élettársa, M. M. vallomására gondolok, akik K. E.-ék Mórral kapcsolatos érintettségét többek között azzal magyarázzák, hogy május 9-ét követően K. E.-nek sok pénz lett. Én úgy gondolom, ez igaz is, hiszen az ausztriai pénzváltóból kb. 40 millió értékű valutát hozott el. Természetesen a május 12-ei elkövetés időbelileg nem zárja ki, hogy május 9-én esetleg megcsinálhatta Mórt is, azonban álláspontom szerint ez rendkívül életszerűtlen lett volna.

A nyomozóhatóság is rögzítette az iratokban, hogy a május 12-ei végrehajtás előtt április közepétől május 5-éig legalább kilenc alkalommal voltak kint a cselekményt előkészíteni. Szinte minden másnap kijártak, természetesen ugyanúgy, mint addig minden bűncselekménynél az életvitelszerűen használt telefonját magával vitte, egy cseppet sem ügyelve arra, hogy annak kapcsán esetleg lebukhat. Magával vitte május 12-én is, és ott forgalmazott társaival a bűncselekmény időpontjában a helyszínről, pedig K. ekkor is nyugodtan Gy. A.-nál hagyhatta volna telefonját. Úgy gondolom, hogy valakinek vagy van kialakult bűnözői szokása, hogy milyen konspiratív lépéseket tesz, vagy nem tesz meg egy bűncselekmény végrehajtása során, vagy nincs.

Mint ahogy vonatkozik ez nézetem szerint a zárkalehallgatásból szerzett adatokra is. Ott is valamennyi vádban szereplő bűncselekménnyel kapcsolatosan elhangoznak H. L. részéről bizonyíték értékű konkrét mondatok, csak Mórral kapcsolatban nem. Erre mondta a T1-es tanú, hogy Mórról csak a sétaudvaron beszéltek teljes nyíltsággal, mert H. L. – állítása szerint – sejtette, hogy lehallgatják a zárkát, persze arra a kérdésre nem tudott válaszolni, hogy a némasági megállapodás a többi bűncselekményre miért nem vonatkozott.

Egyébként az ausztriai bűncselekmény ad magyarázatot a Bécs mellett a bűncselekmény időpontját követő napon megvásárolt nagyértékű karórára, amellyel kapcsolatosan a nyomozóhatóság sokáig azt feltételezte, hogy a móri pénzből van. Az óra értéke kb. másfél millió forint, és ez csak azért érdekes, mert ha hozzáadjuk azt az 5 és fél millió forintot, amit május

15-én K. E. a Mercedes kocsijának törlesztő-hátralékaként kifizetett, akkor éppen hétmillió forintot kapunk, ez pedig gyakorlatilag teljes egészében lefedi a Mórról eltűnt összeget. Állítólag az életmódján is meglátszott, hogy pénzhez jutott, így pedig azt gondolom, hogy mégha teljes egészében meg is tartotta volna a Mórról elhozott összeget – ami azért teljesen valószínűtlen – akkor is több pénzből kellett gazdálkodnia ahhoz, hogy ez az életmódján is meglátszódjon. Márpedig pénze volt elég, csak nem Mórról, hanem Ausztriából.

Még azt is lényegesnek tartom itt elmondani, hogy K. E.-vel kapcsolatosan szinte végig azt sugallták a közvéleménynek, hogy ő nem tett a nyomozás során vallomást, már pedig az őrizetbe vételét követő 1 héttel, július 29-én ő egy elég részletes vallomást tett azzal kapcsolatban, hogy ő mire emlékszik vissza mit csinált május 9-én. Ekkor ő az Ausztriai pénzváltó sérelmére elkövetett bűncselekménynél használt, azt hiszem Ford Transit gépkocsi bérbévitelét említette meg. Elmondta, hogy ő azt a K. K. körúton a T. autógyőnökségnél bérelte.

A nyomozati iratokból kitűnik, hogy még a vallomástétel napján kimentek a rendőrök és leellenőrizték ezt a tényét. Sikerült is megállapítani, hogy H. A. adataival valóban bérelt K. E. egy ilyen gépjárművet. A probléma csak az, hogy ez nem május 9-én volt, hanem egy, vagy két nappal később.

Ez az első ránézésre bizonytalannak tűnő vallomás azért két következtetést megenged, az egyik, hogy az a teljesen életszerű, hogy valaki két és fél hónapra visszamenőleg nem tud visszaemlékezni pontosan arra, hogy mit csinált egy meghatározott napon (kivéve, ha meghatározott célból előre gyárt magának valamilyen alibit az adott napra).

A másik, hogy K. ezeket a napokat az Ausztriai történésekhez kötötte. Márpedig, ha ő olyan gondosan ügyelt volna arra, hogy a móri bűncselekmény elkövetéséhez a telefonok Budapesten hagyásával, meg egyéb módon alibit biztosítson, akkor miért egy olyan dologra emlékszik vissza és hoz fel alibiként, amit teljesen nyilvánvalóan még aznap délután le tudnak ellenőrizni, és nyilvánvalóan a papírok alapján meg tudják állapítani, hogy az nem május 9-én, hanem május 10-én, vagy 11-én volt.

Egy gondolat erejéig rátérnék Sz. A. és a P. család vallomására. Az ő meghallgatásukat azért indítványoztam K. E. védelmében, mert a vallomásuk ugyan H. L. személyéhez kapcsolódik, azonban úgy gondolom, hogy például K. A. vallomásának értékelésekor és az egész ügy alapkoncepciójának vizsgálatakor sem lényegtelen, hogy H. L. a móri bűncselekmény közvetlen megvalósításából azért maradt-e ki, mert esetlegesen nem bizonyítható az ő móri jelenléte, vagy személyi bizonyítékokkal megerősített objektív tények alapján megállapítható, hogy H. L. a kérdéses időpontban nem járt, mert nem is járhatott Móron. Ezt a kérdéskört kollégáim a II. r. vádlott védelmében úgy is részletesebben körüljárják, én csak a lényegét érinteném.

Tényként megállapítható, hogy H. L. 2002. áprilisában, tehát jóval a móri bűncselekmény előtt meghirdette a testvére és az ő tulajdonában lévő házat, amely lényegében egy ikerháznak az egyik fele volt. Mindez egy közös tulajdonban lévő telken állt. Az ikerház másik felében lakott a P. család, P. V., P. V.-né és P. Zs.. Tekintettel arra, hogy nekik elővásárlási joguk volt, H. L. személyesen is mondta P. V.-nek, hogy el kívánja adni az ingatlanrészét. P.-ék némi hezitálás után úgy döntöttek, hogy megveszik az ingatlanrészt, hiszen valamikor régen egyébként is az ő családjuk tulajdonában állt. Az irányár kb. 12 millió forint volt, és az erre vonatkozó hirdetés a Csepeli Hirdetési Újságban is megjelent.

2002. május 8-án P. Zs. egy kerti partin volt G. L.-nél, akinek a háza szintén Csepelen a közelben található. Itt találkoztak Sz. A.-val, G. L. barátjával, akit egyébként már régebb-

ről ismertek, és tudták róla, hogy egy jó beszélőkével megáldott, agilis fiatalember. Spontán vetődött fel az ötlet, hogy Sz. Á.-t megkérik, hogy magát tényleges vevőként kiadva, jelenjen meg H. L. házában és próbálja valamilyen módon lenyomni a vételárat.

Ennek érdekében a ház műszaki állapotával kapcsolatban némi információval is ellátták és odaadták neki a hirdetési újságot. Sz. onnan nyomban felhívta a telefonszámot és H. L.-el még aznapra megbeszélte egy időpontot.

El is ment a házat megnézni, ekkor a másik házrészben otthon tartózkodott P. V.-né, aki a csukott ablakon keresztül még hallotta is H. L. hangját, ahogy bevezeti a házba a vevőként fellépő Sz. Á.-t. A ház megtekintése után Sz. A. és H. L. abban maradnak egymással, hogy majd Sz. A. egy-két nap múlva jelentkezik, de hogy pontosan mikor arról nem volt szó. Arról meg végképp nem volt szó, hogy esetlegesen konkrétan megbeszéltek volna, hogy másnap ekkor és ekkor a háznál találkoznának, mint amire a T/2 zárkatárs utalt.

Ehhez képest Sz. A. túl akar már lenni az egész történeten, másnap felhívja H. L.-t a mobiltelefonján, és kb. 10 percet beszélnek. A beszélgetés időpontja egybeesik a móri bűncselekmény végrehajtásának időpontjával és H. L. mobiltelefonja ekkor Csepelen volt. Mindezzel nem volt mit tenni, úgy hogy a nyomozóhatóságnak nem maradt más feladata, mint hogy a kákán is csomót keresve megpróbálja azt a látszatot kelteni, hogy Sz. A. esetleg nem is H. L.-el beszélt telefonon, hanem H. telefonját valaki más kezelte.

Úgy gondolom, hogy a temérdek erre vonatkozó sugalmazó kérdés ellenére Sz. A.-nál hitelesebben senki sem tudta volna előadni, hogy ő miért biztos abban, hogy május 9-én H. L.-el beszélt. Elmondta ugyanis, hogy a beszélgetésben olyan visszautalások voltak az előző napi találkozóra, amelyeket csak az tudhatott, aki neki a házat megmutatta. Márpedig, hogy az H. L. volt, az nem vitás, hiszen azon túl, hogy Sz.-ék váratlanul hívták fel a telefonszámot május 8-án, ezt P. V.-né vallomása is bizonyítja, továbbá némileg utal rá, hogy Sz. A. itt a tárgyaláson H. L.-t tartotta a leghasonlóbbnak.

Ez az egész annyira nem illet a nyomozóhatóság koncepciójába, hogy a jegyzőkönyv tanúsága szerint is több alkalommal rendkívül részletesen kihallgatták őket, sugalmazó kérdések tömkelegét tették fel arra vonatkozóan, hogy esetlegesen még sem H. L.-el beszélt telefonon Sz. A., sőt Sz. Á.-t még poligráfus hazugságvizsgálatnak is alávetették, amely természetesen azt állapította meg, hogy igazat mond. Csak halkán jegyzem meg, hogy az ügyben szereplő kétes identitású, nagy eséllyel fő foglalkozású zárkatársak esetében fel sem merült a hazugságvizsgálat lehetősége.

Már pedig úgy gondolom, hogy a logika szabályai szerint az ügyben eldöntendő kérdés, hogy kinek hiszünk, a T/1-es és T/2-es zárkatársaknak vagy Sz. A.-nak és a P. családnak? A két vallomás ugyanis szükségszerűen ki kell, hogy zárja egymást. Persze ez az eldöntendő kérdés valahol eldőlt azzal, hogy az ügyészség a vádiratban és a végindítványban is olyan szerepet osztott H. L.-re, amely nem kívánja meg a móri jelenlétét. Én úgy gondolom, hogy ahhoz nem férhet kétség, hogy Sz. A. és P.-ék igazat mondanak. Márpedig ha így van, akkor az egész koncepció K. E. vonatkozásában is meg kell, hogy dőljön.

Ne felejtjük el, hogy amikor K.-ék személye képbe kerül, éppen H. L. légiós múltja volt az, amely mindenki számára hihetővé tette, hogyha egy átlag bűnöző nem is, de egy hadszínteret megjárt idegenlégiós lehet, hogy képes elkövetni egy ilyen bűncselekményt. Úgy gondolom, magának az alapos gyanúnak annak idején ez volt az egyik magva. K. A. is arról beszélt a vallomásaiban, hogy ő többek között azért gondolja, hogy K. E. az elkövető,

mert abban az időben sülvé-főve együtt volt az idegenlégiós H. L.-el és K. E. baráti köréből – akiket pedig K. A. pontosan ismert – senki más nem jöhet szóba egy ilyen bűncselekmény végrehajtásához.

Ez volt július 22-én az alapos gyanú közlésekor a nyomozóhatóság egyik fő érve. Most csak arra kívánok visszautalni, amit korábban állítottam, hogy a másfél éves nyomozás csak zsugorította a gyanúsításkor felállított teóriát. Sz. A. és P.-ék vallomásából megállapítható, hogy H. L. nem gyilkolhatott Móron. Az ügyész úr perbeszédének elején azzal kezdte, hogy a mai napig nem tudjuk, hogy ki gyilkolt Móron. Ez sajnos így van, de ebből az is következik, hogy K. E. mellé még csak feltételezés szintjén sem merült fel olyan ember, aki ezt a bűncselekményt végrehajthatta. A másfél éves nyomozás után sincs semmi nyoma annak, hogy K. bármiféle ismeretlennek aposztrofált elkövetővel kapcsolatba került volna.

A légiós H. L. pedig bizonyíthatóan nem lehetett a társa. H. L.-el kapcsolatosan azt is ki kell hogy emeljem, hogy a gyanúsítás időpontjában fennállott azon feltételezés is megdőlni látszik, hogy ő a légiós múltjából kifolyólag különösebb harci tapasztalatokkal rendelkezett volna. Elmondja, hogy ő éles bevetésben soha nem vett részt, békefenntartóként volt jelen Boszniában. Igyekeztek felkutatni olyan légiósokat, akik vele szolgáltak, azonban H. L. ezen állítását egyikőjük sem cáfolta meg. Az egyik közvetlen légiós társa elmondta, hogy H. L. nem harcolt a légióban, ő írnok volt, őt egy olyan „antikatonaként” jellemezte, mint aki már alig várta, hogy Magyarországon leteljen a büntetése és hazajöhessen. Úgy fogalmazott, hogy távol áll tőle a katonásdi.

Én azt látom, hogyha nagyon szimplifikálni akarom a vádhatóság álláspontját, úgy az a törekvés érzékelhető, hogy H. L.-t Sz. Á.-ék megdönthetetlen vallomása folytán nem lehetett a helyszínre helyezni, ezért neki más szerepet szántak. Míg K. E. vonatkozásában úgy gondolják, hogy a felismerő tanúk korábbi előadásuknak ellentmondó bizonytalan előadásai pedig elfogadhatóbbak lesznek a bíróság számára, mint azok a tények és tanúvallomások, amelyeket az ímént már részletesen bemutattam.

És most rátérnék K. A. vallomására. Lehet, hogy meglepő de az ő vallomásával kapcsolatosan nekem nincsen annyi ellenvetésem, mint amire esetleg sokan számítanak. Az ő vallomása ugyanis nagyon sok szempontból érthető és magyarázható lenne, hogyha egyfelől pontos lehetőségünk lett volna annak megismerésére, hogy ő mikor, milyen módon és egész pontosan miért került kapcsolatba a nyomozóhatósággal, illetőleg ha az ő személyiség szerkezetének szakirányú vizsgálata is meg történt volna.

Én a magam részéről úgy gondolom, hogy K. A. ismeretei és személyiségének elég sajátos vonásai együttesen eredményezték azt, ami történt. Mórral kapcsolatos előadása – legalábbis a kezdetekben – a saját belső meggyőződéséből fakadhatott, azonban ehhez azt is látni kell, hogy ő egy olyan észjárású ember, aki mint egy képzett pszichiáter próbál gesztusokból, ki nem mondott szavakból, elmaradt eseményekből, azoknak az ellenkezőjére megállapítást levonni. Gondoljunk csak bele, ő, aki állítása szerint a móri bűncselekmény időpontja és a K. E. elfogását megelőző napokban történt találkozás időpontja között személyesen nem is látja K. E.-t, azt állítja, hogy ebben az időben, sülvé-főve együtt volt K., H. L.-el.

Ő az, aki azt állítja, hogy bár ugyan amikor értesülést szerez a móri bűncselekményről, még nem vetődött fel benne K. érintettsége, azonban abból ő már gyanút fogott, hogy állítása szerint K. hívta őt telefonon és másodpercekig nem szólt bele a kagylóba. Erre mondta ő azt, hogy ez egy teszthívás volt, állítása szerint. A másik ilyen mélylélektani momentum, ami tovább erősítette a gyanúját, hogy K. nem ment ki hozzá a születésnapjára őt megláto-

gatni, azt mondja biztos szégyellte magát. Nem akarom én ezt tovább elemezgetni, én úgy gondolom, ha valaki végig követi a vallomásainak ezeket a momentumait, jól látszik, hogy egy kicsit túl bátran és túl messziről von le következtetéseket K. A.

Mindazonáltal én úgy gondolom, hogy ő valóban segíteni akart azzal a nyomozóhatóságnak – na persze nyilvánvalóan nem önzetlenül –, hogy elmondta, hogy K. E.-nek 2000-ben volt Móron egy barátnője, abban az időben szóba hozta az E. Bankot mint egy jó kis bankot, amit meg lehetne csinálni, és K. A. tudott H. L.-ről is, aki a légiós múltja miatt jó alany volt a történet kerekké tételéhez. Ez az kb. nagyon röviden és velősen, amit ő az első kihallgatásai során Mórral kapcsolatosan közölt. Minden más további csak hónapokkal később kerül bele a vallomásába, nagyon kíváncsi lennék rá, hogy miért, bár van elképzelésem. Így az is csak jóval később kerül bele a vallomásába, hogy a Csepeli Posta kirablásának alternatívájaként felmerült Mór is.

Természetesen lehet ezzel kapcsolatban azt állítani, hogy ő nem akart beismerő vallomást tenni a Csepeli Postával kapcsolatosan. Tudjuk jól, hogy az ezzel kapcsolatos első vallomásában ugyan társait bemártotta, de a saját szerepéről szerényen hallgatott. Megjegyzem, hogy még ezen vallomása alkalmával sem került szóba az, hogy a móri bűncselekmény ekkor alternatívaként felmerült volna. Ez már csak akkor kerül elő először, amikor a nyomozóhatóság által elért bizonyítékok alapján kénytelen beismerni, hogy ő bizony vastagon részt vett a Csepeli Posta rablásban.

Ezzel szemben K. E. mind az ügyészi kihallgatáson, mind itt a bíróságon elmondta, hogy valóban beszélt 2000-ben – amikor a barátnője volt Móron – K. A.-nak az E. Bankról.

Igaz azt is elmondta, hogy az csak az elhelyezkedése miatt tűnt fel neki, soha nem állt meg ott a kocsijával, a közelébe nem ment, megfigyeléseket nem végzett. Kifejezetten tagadja K. E., hogy 2001. decemberében ismételten szóba került volna közöttük a móri bank. Úgy gondolom, ez az egyik lényegi ellentmondás kettőjük között.

K. E. itt a tárgyaláson úgy reagált K. A. ezen állítására, hogy ő akár azt is eltagadhatta volna, hogy 2000-ben szóba hozta neki az E. Bankot, mégsem tette. Álláspontom szerint, ha ez 2001. decemberében a csepeli postarablást megelőzően ilyen szinten szóba került volna kettejük között, akkor ez egy olyan lényeges momentum, amit K. A.-nak már a legelső kihallgatásaikor említenie kellett volna. Ezzel ő még nem keverte volna magát gyanúba a Csepeli Postát illetően. Pusztán a tényt kellett volna közölnie, hogy 2001. decemberében K. E. ismételten felvetette a móri bankot. Ilyen vallomás azonban csak jóval később keletkezett.

Addigra ő már egy eléggé beszorított helyzetbe került, éppen gyanúsított lett egy postarablásban, és én biztos vagyok benne, hogy ő arra gondolt, hogyha tovább erősíti a móri verziót, akkor valamiféle segítséget is kap a rendőrségtől. Ezzel kapcsolatosan én pedig azt gondolom, hogyha K. E. tényleg felvetette volna 2001. decemberében ismételten a móri verziót, akkor sokkal egyszerűbb lett volna számára a 2000. évi felvetését letagadni, nem pedig nyílt sisakkal vállalni.

K. A. arról is beszámolt a nyomozás során, hogy ő azért is gondolja, hogy K. mellett a bűncselekményben H. L. is részt vett, mivel a Mórt megelőző időszakban K. és H. sülve-főve együtt voltak. Azt is elmondta ugyan, hogy ő ebben az időben miután körözték és ki sem mozdult a házából nem is találkozott sem K. E.-vel, sem H. L.-el. Arra a tárgyaláson feltett kérdésemre, hogy akkor mégis miből gondolja, hogy K. és H. sülve-főve együtt volt, azt válaszolta, hogy ez különböző személyektől hallotta, akiket nem kíván megnevezni.

Ezzel szemben mind K. E., mind H. L. azt állította, hogy a móri bűncselekmény időpontját megelőzően 2 hónappal ők összezördültek, még pedig ennek okát is adták. Itt szeretném nyomatékosan megjegyezni, hogy a nyomozóhatóság megállapítása szerint is K. E. és H. L. – szemben a korábbi időkkel – 2002. márciusában és áprilisában egy-két alkalom kivételével szinte nem is tartja egymással telefonon a kapcsolatot.

Ahogy telik az idő K. A. vallomásai még tovább bővülnek egy-két aprósággal. Az ügyészi kihallgatáson már az is felmerül, hogy K. E. neki, K. A.-nak Scorpio típusú géppisztolyokat kínált eladásra. Igaz az eddigi vallomások arról szóltak, hogy K. nem tud arról, hogy K. E.-nek volt-e fegyvere, különösen nem Scorpio géppisztolya. Ezzel kapcsolatosan én K. E.-nek a tárgyaláson tett észrevételét idézném, amikor elmondja, hogy „semmiféle Scorpiot nem ajánlottam K.-nak, nem is ajánlhattam, és minek ajánlottam volna, amikor éppen K. az, aki azt hangoztatja, hogy ő nem csinál semmiféle erőszakos bűncselekményt”.

Az ügyészi kihallgatáson az az újabb momentum is felmerült, amire itt tanácselnök úr a vallomás elétárása kapcsán rá is kérdezett, nevezetesen, hogy az ügyészi vallomásában K. egy újabb momentumot hozzátett, mégpedig azt, hogy K. E. szerint Mórról jó a menekülési útvonal is. Azt, hogy ez pontosan mit is jelent, nem tudjuk. Mint ahogy azt sem, hogy pontosan mit is jelent, hogy K. figyelte a móri E. Bankot. Arra a kérdésemre sem kaptam választ K. A.-tól, hogy ő miből gondolta azt, hogy K.-ék voltak a móri elkövetők.

Úgy gondolom, hogy K. A. vallomását – egyébként bárkinek a vallomását – a végtelenségig lehetne elemezgetni, de ezt nem szándékozom, nem hinném, hogy választ kapnék pld. arra a kérdésre, hogy amikor őt július 21.-én a nyílt nyomozati eljárásban először kihallgatták, honnan tudott olyan momentumokról, amelyeket ugyan a nyomozati iratanyagok tartalmaztak, de azok még a médiából sem voltak megismerhetők. Az ugyanis sehol nem jelent meg, hogy az egyik elkövető feltűnően szoláriumozott volt, továbbá, hogy az elkövetőknél egy ún. matrózsák volt, ez is csak a szemtanúknak ekkor még csak a nyomozóhatóság által ismerhető vallomásaiban szerepelt. Ő pedig ezeket a kifejezéseket használta a kihallgatása során, ami úgy gondolom elég furcsa.

Összefoglalva K. A. vallomását, a legelején ő még semmi olyat nem mond, amivel vitatkozni lehetne, csupán az abból levont feltételezései eltúlzottak. Csak a jóval később időről-időre felmerülő újabb motívumok azok, amelyek eltérnek a valóságtól. Azt látom, hogy ő belekezdett egy olyan együttműködésbe Mór kapcsán a rendőrséggel, ami által kényszerpályára került. Beismert nagyon sok bűncselekményt és teljesen nyilvánvaló, hogy azokkal kapcsolatosan ő csak akkor juthat kedvezőbb megítéléshez, ha móri segítsége eredményes lesz. Azt is nagyon jól tudjuk D. L. vallomásából, hogy még őt is rá akarta venni, hogy nyújtson neki segítséget a vallomásának megerősítésében. Ezt D. L. mind a nyomozás során, mind itt a tárgyaláson elmondta.

K. A. vallomásának értékelésénél mindenképpen figyelembe kell venni, hogy neki most már nagyon sok múlik azon, hogy az eljárás kezdetén közölt feltételezéséből ítéleti bizonyosság váljék. Arra már különösebben kitérni sem kívánok, hogy milyen vallomás várható egy olyan vádlott-társtól, aki a Pesti Központi Kerületi Bíróságon tucatnál több betöréses lopással van megvádolva, és a jelen eljárás tárgyává tett olyan erőszakos bűncselekményekben is részt vett, amelyekért mindenki mást ebben az országban előzetes letartóztatásban ülne. Ehhez képest az ő korábbi büntetését a vádirat tanúsága szerint félbeszakították, úgy gondolom ennek semmilyen más oka nem lehet csak egy kegyelmi eljárás. A félbeszakítást követően

pedig egész egyszerűen a házi őrizetére tesznek indítványt. Persze nekem mindez nem fáj, de vallomásai értékelésénél ezeket nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Szervesen kapcsolódik mindehhez élettársának M. M.-nek a vallomása is. Ő az, aki aztán nyugodtan kimaradhatott volna ebből az ügyből, hiszen mint az egyik vádlott hozzátartozója megtagadhatta volna a vallomást.

Ezzel szemben ő nem ezt a megoldást választotta, hanem mindkettejük érdekét szem előtt tartva igyekezett halvány megerősítést nyújtani K. A. vallomásához. Én a videotékás jelenetre különösebben nem térnék ki, mert azt ebben az ügyben olyan komolysággal felruházni, mint ahogyan próbálták, úgy gondolom elég szárnalmas, mindamelllett, hogy K. E. tagadja is az ott elhangzottakat. Megítélésem szerint M. M. egy cseppet sem érdektelen tanú ebben az ügyben, hiszen kőkeményen az élettársa sorsáról van szó.

Ugyanígy nem lehet túlzott jelentőséggel felruházni megítélésem szerint a B. F. tanú által elmondottakat sem. Ő az, akinek a lányával 2000-ben járt K. E., ők laktak ekkor Mórón. Az ő vallomása azért kapott a kelleténél nagyobb hangsúlyt, mert az szerepel a nyomozati vallomásában, hogy amikor a lakásuk erkélyén álltak és K. E. füves cigarettát szívott, akkor K. E. azt mondta neki, hogy ki lehetne figyelni egy bizonyos pénzszállító autót és ők 5 perc alatt kinyírnak mindenkit.

Itt a tárgyaláson kiderült, hogy nagy valószínűséggel ilyen nem hangozhatott el, B. F. saját elmondása szerint a kihallgatásakor ittas állapotban volt, és szintén a saját elmondása szerint élénk volt a fantáziája. A füves cigiről is kiderült, hogy azt nem ott előtte szívta K. E., hanem csak szóba került valahogyan a kábítószerelés és hogy ő is kipróbálta volna, de K. soha nem adott neki. Egyébként nem is látott kifejezetten K.-nál kábítószerrel, K. pedig elmondta, hogy ő nem is dohányozott, amely tény úgy gondolom, valamennyi ebben a vonatkozásban megkérdezett tanú megerősített.

Rátérve a zárka lehallgatásokra és a zárkatársak vallomásaira, ezekkel csak néhány gondolat erejéig foglalkoznék, mivel nem akarom elvenni a II. r. vádlott védőjének kenyerét, akinek nyilván részletesebben ki kell térnie milderre. Ez a kérdéscsoport ennek a büntető-eljárásnak az a része, ami véleményem szerint a legfelháborítóbb az egész nyomozásban. Azzal, hogy a lehallgatás tényét és a lehallgatási anyagot feloldották az államtitok alól, úgy gondolom, többet ártottak vele a bűnüldözői munka jövőjének, mint amennyi hasznot hozott. Nem hiszem, hogy az ilyen titkosszolgálati módszerek nyilvánosságra hozatala bárkinek is jó lenne, hiszen ezután már minden bűnöző tényleg számítani fog ezekre.

Az ehhez értő szakembereknek egyöntetűen az a véleménye, hogy az ilyen titkosszolgálati eszközök kizárólag arra szabad, hogy szolgáljanak, hogy az azokból nyert titkos információk a nyílt nyomozást olyan irányba orientálják, amelynek kapcsán a nyílt eljárásban is felhasználható személyi és tárgyi bizonyítékok kerülnek elő. Pontosan úgy, mint pld. ahogy előkerült K. B. géppisztolya, aminek a meglétére éppen a zárkában elhelyezett titkosszolgálati eszközök derítettek fényt. Erre szolgálnak ezek a módszerek, előkerül a fegyver, személyi bizonyítékok is kapcsolódnak, azonban magát a titkosszolgálati eszközt a legkritikább esetben szokták nyilvánosságra hozni.

Felvetődik a kérdés, hogy mi lehet az oka akkor annak, hogy H. L. zárkájának lehallgatásáról egyes beszélgetés részletek vonatkozásában lekerüljön az államtitok megjelölés. Ennek semmi más oka nem lehetett, tisztelt bíróság, mint az, hogy Mórra vonatkozóan ezek a titkosszolgálati eszközök semmi olyan konkrétumhoz nem vezették el a nyomozóhatóságot, amelyek kapcsán a nyílt eljárásban bizonyítékot tudtak volna felmutatni. Ehhez képest

összevagdosták azokat a kijelentéseket és beszélgetéseket, amelyek szövegkörnyezetükből kiragadva esetlegesen a hasznukra értelmezhetőek.

Azt is látni kell, hogy mindegyik a nyomozás vége felé kerül sor, amikor már látható hogy H. L. vonatkozásában nem hogy elegendő bizonyíték nincsen, hanem Sz. A. és P.-ék vallomása alapján éppen az állapítható meg feketén-fehéren, hogy nem járt Móron. A nyomozhatóság ezen végső erőlködésében produkálta ezt az értékelhetetlen bizonyítékot. Úgy gondolom, a tisztességes az lett volna, ha nem csak a nyomozhatóság által kiragadott részleteket ismerhettük volna meg, hanem azokat a megnyilvánulásokat is, amelyek a kiragadott mondatok és szövegrészek előtt és után találhatók. Mindezekkel együtt azonban még ebben az anyagban is számtalan olyan kifejezés hangzik el, amelyből az derül ki, hogy H. L. nem járt Móron, és ő szerinte K. E. sem vehetett részt a bűncselekmény elkövetésében.

Ehhez kapcsolódik, hogy a védőtársaim sokadik indítványára a bíróság természetesen már szükségesnek tartotta a zárkatársak meghallgatását is. Jöttek is ketten, az egyiket T/1-nek, míg a másikat T/2-nek hívják. A szokástól eltérően mindkettejüket figyelmeztette a tisztelt bíróság az államtitoksértés jogkövetkezményeire.

T/1 elmondta, hogy H. L.-el 2002. augusztusában volt együtt, alig több mint 20 napot. Vallomása engem B. P. filmrendező híres filmjének szintén ebben a tárgyalóteremben játszódo jelenetére emlékeztetett. Rendkívül választékosan fogalmazott, beszélt nekünk ellátmányról, fogvatartási rendről, fogvatartással kapcsolatos tevékenységi körökről, ügyvédi segédlettel folytatott tiltott kapcsolattartásról. Ezeket a kifejezéseket használta, mintha éppen egy jelentést írta, vagy annak tartalmát ismertetné.

Az államtitokra hivatkozással nem tudhattuk meg, hogy ő milyen minőségben volt jelen a zárkában. Ami pedig a vallomását illeti elképesztő pontossággal emlékszik vissza a 2 évvel korábban állítása szerint elhangzottakra, úgy a neveket illetően, mint az egyéb részletek tekintetében. Lényegében arról beszél, hogy H. L. a vele együtt töltött 3 hét alatt elismerte neki, hogy részt vett a móri bűncselekmény elkövetésében, mégpedig oly módon, hogy bent volt a bankban és a gyilkosságoknak is részese volt. Természetesen a tanú szerint a fegyverekről is ő gondoskodott. Azt is elmondta T/1-es, hogy mindez persze kizárólag a zárkán kívül a sétaudvaron, vagy a zuhanyozóban hangzott el, nyilván arra az esetre mondta ezt, hogy nehogy valaki ezeknek a beszélgetéseknek a nyomát a zárkalehallgatási jegyzőkönyvekben fölöslegesen keresse, mert nincs benne.

Azt állítja, hogy hallgatolagos megállapodás volt közöttük, hogy Mórról csak a zárkán kívül beszélnek egymással. Persze mindegyik zárkán belül még egy utalást sem találunk, akár egy olyan mondatot, hogy egyikőjük azt mondaná a másiknak, hogy ezt ne itt beszéljük meg, hanem majd kint. Persze arra nincsen magyarázat, hogy az egyéb bűncselekményekről miért beszélnek bizonyítékértékűen a zárkán belül is. Felvetődhet, hogy azért, mert H. L. esetleg már eleve be akarta ismerni ezeknek az elkövetését, csakhogy ez nem 2002. augusztusában volt, az is biztos.

Csak egy gondolati kitérőt had tegyek arra az esetre, hogyha tegyük fel a T/1. tanú mondjuk hivatásos fogdaügynök volt, akinek az a dolga, hogy a zárkatársából bizonyos információkat kiszedjen és erről tájékoztassa a kapcsolattartóját. Senki ne gondolja, hogy mindez úgy szokott lenni, hogy amikor a végén kivonják a fogdaügynököt, akkor az utólag írja le a jelentését. Folyamatában, menetközben is kapcsolatot tart az operatív tisztekkel és ennek során tájékoztatja őket az adott információkról. Különösen így lenne ez egy ilyen súlyú ügyben.

Ehhez képest – még egyszer mondom csak feltételezve, hogy a T/1. tanú hivatásos előzetes letartóztatott volt – miért nem került sor annak rögzítésére, ami a fogdaudvaron, séta közben hangzott el. Tudjuk jól, hogy a zárkát lehallgatták. Amennyiben pedig a T/1. tanú fogdaügynök volt, akkor a közbenső jelentései során nyilván elmondta, hogy mik hangoztak el a sétaudvaron. Számomra elképzelhetetlen, hogy a technika mai állása szerint ez esetben nem tudták volna rögzíteni ugyanolyan konspiráltan a sétaudvaron elhangzottakat.

Gondoljunk csak bele, hogy milyen értékes bizonyíték lett volna és az is biztos, hogy ugyanúgy mint a zárkalehallgatást, most ezt az anyagot is feloldották volna az államtitok alól és ide rakták volna a nyílt eljárásba. Persze mindez csak játék a gondolatokkal, de azt gondolom nem teljesen alaptalanul. Egyfelől azért, mert a T/1. tanú a fogvatartásával kapcsolatosan az államtitokra hivatkozással semmilyen kérdésre nem volt hajlandó válaszolni, másfelől pedig azért, mert a nyomozóhatóság végzett olyan nyomozati cselekményeket, amelyekre csak az ő előadása alapján kerülhetett sor.

Például ő mondta el itt a tárgyaláson, hogy H. L. egy un. „Déli” megjelölésű idegenlégiós ismerősével hajtotta végre a móri bűncselekményt. Azt is elmondta egyébként, hogy egy színes bőrű személyről van szó, nyilván ez egy cseppet sem lett volna feltűnő Mórón. Elmondta, hogy ez a személy 2001-ben együtt vett részt H. L.-el a Balaton átúszó versenyen. Ahhoz képest, hogy mi a vallomását csak itt a tárgyaláson ismerhettük meg, a nyomozóhatóság lekérte a 2001-es Balaton átúszó verseny résztvevőinek listáját és elég nagy körben végzett kutatást abban a vonatkozásban is, hogy H. L. légionárius ismerősei között volt-e színes bőrű. Találtak is ilyet, ki is hallgatták, azt hiszem ő az a bizonyos D., azonban a móri bűncselekményben való részvétele kizárható.

Nagy hangsúlyt fektet a T/2. számú tanú is a vallomásában az ügyben felmerülő mentő körülményekre. Kérdés nélkül mindkét tanú kitért arra, hogy a telefonokat szándékosan hagyták Budapesten alibi céljából. A T/2. számú ennél még elképesztőbb megjegyzést tesz, amikor arra utal, hogy a móri bűncselekménynél szándékosan saját lábméretüknél nagyobb 44-45-ös cipőt használtak. Gondolom, joggal merül fel a kérdés, hogy honnan ez a jól tájékozottság. Egyébként nem hiszem, hogy bárki is komolyan veheti azt, hogy valaki a saját arcát megmutatva kesztyű nélkül részt vesz egy ilyen bűncselekményben, és pont a lábmérete lesz az, amit igyekszik megváltoztatni. Gondolom, szükség esetén elfutni se lehet könnyű egy több számmal nagyobb cipőben. Összességében én azt tartom a legfurcsábbnak mindkettejük vallomásában, hogy kifejezetten kitérnek azokra a kérdéskörökre, amelyek a vádlottak védekezésére vonatkoznak, honnan tudják, hogy szükséges ezekkel kapcsolatosan cáfolniuk, vagy ködösíteniük.

Visszatérve a T/1-es vallomásra, amit ő elmondott a bűncselekményről, az több ponton tényekkel cáfolható. Nyilvánvalóan nem lehet igaz a fegyverszakértői vélemények ismeretében, hogy H. L. maroklófegyverével lett pont téve Mórón egy-egy, az ő szavait használva, „kétes esetre”. Ez azt jelentette, hogy állítása szerint a még életben lévő áldozatokat külön fejbe lőtték egy maroklófegyverrel. A szakértői véleményből pedig tudjuk, hogy Sz. Cs. biztonsági őron kívül csak Scorpio géppisztolyból érte az áldozatokat találat.

Azt is állította a T/1. tanú, hogy K., H. és a D. együtt jött ki a bűncselekményt követően a bankból és onnan ellenkező irányba indultak el, H. K.-val, a D. pedig egyedül. Na most egy biztos, B. A. látott kijönni a bankból egy jó magas és egy alacsony elkövetőt, amint bezárja maga után az ajtót, és akik nem felé indulnak el, hanem az ellenkező irányba. Ő a parkoló

felől el is indult utánuk, majd követte is őket egy darabon, gondolom csak feltűnt volna neki egy fekete bőrű ember, aki a bankból kijöve éppen vele szemben kellett, hogy elmenjen.

A T/2. tanú pedig úgy nyilatkozott, hogy H. hol azt állította neki, hogy nincsen köze Mórhoz, hol pedig olyan dolgokról beszélt, amiből számára az derült ki, hogy személyesen részt vett a bűncselekmény előkészítésében, és elkövetésében. Ehhez képest pontosan az ő vallomása ilyen, mert a kihallgatását azzal kezdi, hogy H. azt mondta el neki, hogy őt ártatlanul vádolják, életében nem járt Mórton. Utána meg azt állítja, hogy a beszélgetések kapcsán az derül ki számára, hogy H. részt vett a móri bűncselekményben.

Na most nem értem, ha valaki azt állítja, hogy nem járt Mórton, és egyébként egy épelméjű ember, akkor utána nem fog arról beszélni, hogy lemérte a távolságot Mór és Budapest között motorral és autóval és a bűncselekmény idején pedig egy szemközti panelház tetején tartózkodott. Nem fog ilyenről beszélni már csak azért sem, mert utána megint állítja, hogy nincs köze a móri bűncselekményhez, legalábbis a T/2-es elmondása szerint.

Az ő vallomása aztán végképp teljesen zavaros, nem is érhető, hogy mikor mit akar mondani. Természetesen itt is lényeges megjegyezni, hogy az ő esetében sem lett egyetlen, Mórra vonatkozó információ sem érdekes módon még csak véletlenül sem rögzítve a zárka lehallgatás során, bár a T/2-es tanú, szemben a T/1 tanúval nem állította azt, hogy bármiféle regulákat felállítottak volna a zárkán belüli és kívüli kommunikáció mikéntjére.

Lehetne ezeket a vallomásokat még jócskán részletezni, gondolom kollégáim a II. r. vádlott védelmében ezt meg is teszik, azonban ezeknek a bizonyítékoknak az értékelésénél a leglényegesebb kérdés messze nem is a vallomásuk életszerűségének vizsgálata, hanem az, hogy kiknek a vallomása hitelesebb, meggyőzőbb és különösen érdektelenebb, a kétes identitású zárkatársaké-e, avagy a H. L. házat megvásárló P. család, illetőleg Sz. A. vallomása. A két történet ugyanis teljességgel kizárja egymást. Úgy gondolom ez a kérdés dőlt el akkor, amikor a vádirat elkészült és ismételt átértékelés után e vonatkozásban változatlanul fennmaradt a tisztelt ügyész úr végindítványában is. Ha pedig ez így van, akkor az egész semmi másra nem szolgált, csakhogy mesterségesen manipulálja valaki az eljárást és olyan aláfestést keltsen az ügyhöz, amely egész egyszerűen hamis.

Mindezek alapján én azt indítványozom, hogy a tisztelt bíróság a zárkatársak vallomását vesse el, a zárka lehallgatási anyagot pedig rekesse ki a bizonyítékok köréből. A zárkatársak vallomásai kétséget kizáróan valótlanságokat tartalmaznak, míg a lehallgatási anyag olyan szövegkörnyezetükből kiragadott mondatfoszlányok gyűjteménye, amelyekből lehetetlen objektív képet kapni az elhangzottak egészére.

Végezetül rátérnék azoknak a szemtanúknak a vallomásaira, akik a bank ajtajában találkoztak az egyik elkövetővel. Természetesen ehhez a felismertetésre bemutatások is kapcsolódnak. Szándékosan hagytam ezt a végére, mert úgy gondolom, hogy a felismerési eljárásból nyerhető adat rendkívül szubjektív bizonyíték és már az előző, Mórton kívüli bűncselekmények ismertetésénél is láthatóvá vált, hogy mennyire csínján kell bánni annak értékelésével.

Ezért tartottam fontosnak, hogy korábban szóljak azokról a tanúvallomásokról, hívásforgalmi és egyéb adatokról, a szakvélemények közül például az ujjnyom- és a traszológus szakértő megállapításairól, amely bizonyítékok arra utalnak, hogy K. E. nem járhatott a helyszínen. A felismerési eljárások értékelésénél ezen bizonyítékokat nem lehet figyelmen

kívül hagyni, mert különösen egy bizonytalan kiválasztásnál nagy jelentőséggel bír az, hogy van-e valamilyen további bizonyíték, amely azt esetlegesen megerősíti, ill. kizárja.

A szemtanúk vallomásaival és a felismertetési eljárás eredményeivel kapcsolatosan álláspontom szerint a fő bizonyítási problémát az jelenti, hogy egyfelől a szemtanúk által adott személyleírások a személyről oly mértékben különböznek egymástól, ami önmagában kétségesé teszi, hogy megfigyelésük helyes lehetett.

Azután a felismertetési eljárásban történt közreműködésük során bizonytalanul ugyan, de olyan személyt vagy személyeket jelölnek meg, akiknek a személyleírása nyomokban sem hasonlít az általuk korábban leírt személyéhez. Egy dolgot határozottan ki lehet jelteni, a 2002. július végén lefolytatott bizonyítási eljárás során egyetlen tanú sem volt, aki határozottan és kategorikusan nyilatkozott volna arról, hogy felismeri-e K. E.-ben a bank ajtajában álló személyt.

Úgy gondolom, a felismertetéssel kapcsolatos nyilatkozataik közül csak azon nyilatkozatok alkalmasak a büntetőjogi értékelésre, amelyeket ezen alkalommal, 2002. júliusában a felismertetési eljárás során tettek. Az, hogy mindennek a bizonytalanságát érezve a nyomozóhatóság majd másfél év múlva egy tanúkihallgatás keretében – egyébként a büntető-eljárási törvénybe ütköző módon – a választ is magában foglaló rávezető és sugalmazó kérdések tömkelegével befolyásolja a nyilatkozatukat, nem jelenti azt, hogy ez a kihallgatás a felismertetési eljárás másfél évvel későbbi folytatása lenne. Tehát a felismertetési eljárás álláspontom szerint az erről készült jegyzőkönyv lezárásával véget ért, az abban található nyilatkozatok azok, amelyek a tanúk által látottakra vonatkoznak.

Rendkívül durva és átlátszó, hogy másfél év múlva egy teljesen más szituációban jóval határozottabb nyilatkozatokat próbálnak meg kicsikarni az egyébként bizonytalan tanúkból, akik ekkor már nyilvánvalóan másként viszonyulnak az ügyhöz, hiszen tudják, hogy a másfél évvel korábban az általuk bizonytalanul kiválasztott személy a gyanúsítottja az eljárásnak. Számtalan kriminálpszichológus végzett kísérleteket arra vonatkozóan, hogy mennyire jellemző a felismerő tanúkra, hogyha megbizonyosodnak az eljárás körülményeiből a korábbi bizonytalan választásuk helyességében, akkor később már bizonyosságként adják elő a korábban még bizonytalan megállapításaikat. (Részletesen kifejti ezt például Schater harvardi professzor az „Emlékezet hét bűne” című művében.)

Rátérve a felismerő tanúk nyilatkozataira azt lehet elmondani, hogy annak idején, amikor kihallgatták őket arra vonatkozóan, hogy adjanak személyleírást az általuk látott személyről, olyan sokféleképpen emlékeztek vissza az ajtóban álló emberre, ami már önmagában is elgondolkodtató. Még ha el is fogadnánk azt a – korábban kifejtetteknél fogva elvethető – ügyészi fikciót, hogy a későbbi felismerések elkerülése érdekében az elkövető hol parókát, hol pedig baseball-sapkát tett a fejére, akkor is csak az azon tanúk által adott személyleírásokra kapunk magyarázatot, akik más tanúkkal szemben baseball-sapkáról és hosszú hajról beszéltek. Ennél pedig azért színesebb a kép, mert pl. abban is homlok egyenest eltér néhány tanú nyilatkozata egymástól, hogy kifejezetten fehér bőrű vagy kifejezetten barna bőrű személyt láttak. Megint más borotvált arcú személyről beszél, míg van aki kifejezetten borostásról, B. B. pedig pl. szájszarokig érő keskeny, feltűnően szabályos bajuszt viselő személyről.

Kétségtelen tény, hogy nem lehet könnyű pontos személyleírást adni arról, akit csak egy pillanatra, viszonylag rossz körülmények között látunk, és akkor számunkra ennek a találkozásnak nincs is olyan jelentősége, amely különösképpen felkeltene a figyelmünket.

Gondoljunk csak bele, hogy még egy sokkal élesebb szituációban is, hányféleképpen emlékeztek a tanúk arra, hogy Sz. Cs. biztonsági őrnek ott volt-e az oldalán a fegyvere vagy sem. Pedig ők nem a mindennapi ügyeiket révetegen intéző járőrök voltak, hanem kiképzett rendőrök és mentősök.

Nyilván az a papír, amelyet az elkövetők kitétek az ajtóra, arra utalva, hogy a bankba nem lehet bemenni, végig ugyanott volt elhelyezve. Mégis látható a tanúk nyilatkozataiból, hogy ezt az egyetlen konkrét dolgot is hányféleképpen adják elő. B. B. úgy nyilatkozott, hogy fekete vagy sötétkék filccel firkálásos, szálkás betűkkel az volt kiírva, hogy „zárva”. Ehhez képest B. A. emlékezete szerint piros, nyomtatott nagybetűvel az állt a papíron, hogy: „műszaki ok miatt zárva”. L. B. pedig azt mondta és mutatta is azon a videofelvételen, amelyet a május 27-i helyszínelés alkalmával készítettek, hogy ő a papírt nem az ajtó üveges részén látta belülről, hanem az alsó, nem üveges, ún. teli részén kívülről felerősítve.

Mindezt csak azért tartom fontosnak kiemelni, mert ebből is látszik, hogy az adott szituációra vonatkozóan milyen bizonytalan és eltérő a tanúk emlékezete. Pedig ez a tábla éppen nekik volt figyelemfelhívásként odakinálva. Ehhez képest tudjuk, hogy egy erősen sötétített üveg volt a bankban, az ajtó pedig mindenféle tájékoztató szövegekkel ki volt plakátozva. Az a feliratot nem tartalmazó, tiszta üveggel ellátott ajtó nem az az ajtó, amelyet a május 27-én készített videofelvételen láttuk, az már nem az eredeti volt, mert az eredetit tokostul elvitték ujjnyomszakértői vizsgálatra. A tanúk a videofelvételen utalnak is rá, hogy ez nem az az ajtó, és például éppen B. A. tanú mondja el a nyomozás során tett tanúvallomásában, hogy az ajtó tele volt ragasztva mindenféle hirdetésekkel és ez is zavarta őt az ajtóban álló férfi arcának a felismerésében.

A látási viszonyokkal kapcsolatban még arra a momentumra utalnék, hogy éppen a II. sz. tanú az, aki a május 27-ei helyszínelésen úgy nyilatkozott, hogy „erősen sütött a nap és a személy ott belül állt és ha az ember befelé néz egy napsütés idején, nem látja annyira pontosan”. Ugyancsak a tűző napra hivatkozik L. É., aki elmondta a nyomozás során, hogy a férfi arcát egyáltalán nem látta, mert tükröződött a bejárati ajtó. Mindezeket csak azért mondom el, mert álláspontom szerint fontosak azok a körülmények, amelyek a megfigyelést egész biztosan befolyásolták.

Ezek után rátérnék arra, hogy milyen személyleírást adtak a tanúk az eseményt követően, amikor az emlékeztük még a legfrissebb volt, az általuk látott személyről.

B. A. 185-190 cm magas, mélyen a szemére húzott baseball sapkás, 30 év alatti, normál testalkatú személyre emlékezett. B. B. emlékezetében pedig egy feltűnően magas, sapka nélküli, feltűnően fehér bőrű személy élt. Még mondta is, hogy olyan fehér volt a bőre, mint akit az idén még nem ért nap. Elmondja, hogy a haja hagyományosan fésült, sötét színű, ápolt, jobbról balra fésült volt. Ő úgy emlékezett, hogy akit látott, sapkát nem viselt, azonban szájsarokig érő, keskeny, feltűnően szabályos bajusza volt. Egyébként az arca frissen volt borotváltva.

A II. sz. tanú is a magasságát emeli ki, a helyszínelés során részletesen elmondja, hogy nála 15 cm-rel biztosan nagyobb volt a személy, ő pedig 170 cm magas. „Hosszú, oldalra választott szőghaja volt, amely a szemöldökére rálógott és időnként hátra is csapta.” Elmondta, hogy a szája tűnt fel neki nagyon, ami nem volt becsukva, és így a foga folyton kilátszott, ahogy beszélt. Még meg is mutatta ezt a videofelvételen. Ő úgy emlékezett, hogy a személynek nem feltűnően fehér volt a bőre, hanem kifejezetten bronz barnára barnult volt az arca.

K. M. is egy kifejezetten magas, 185-190 cm magas embert említ. Egyébként K. M. is a tárgyaláson elmondta, hogy ő centire azonos magasságú K. E.-vel, mindketten 178 cm magasak. Ő is egy borotvált arcú, fehér bőrű férfiről beszélt, akin bajuszt, illetve szakállat nem látott, és egy orrára húzott baseball sapka volt a fején. Ő a férfi mozgásából azt figyelte meg, hogy mintha mozgássérült lett volna, lábait kissé lomhán, bizonytalanul húzta, mintha fájt volna neki a lába.

L. B. is úgy nyilatkozott, hogy nálánál jóval magasabb férfire emlékszik, akinek a haja színe fekete volt, az arca barna. Úgy nézett ki, mintha szoláriumozott volna. A haja az elég rövid volt, kb. 2-3 cm-es. „Az biztos, hogy nem volt borotválkozva legalább egy hete, és ettől borostás volt az arca”, állította a tanú L. B. jól ismerte Sz. Cs. biztonsági őrt, akiről a boncolását végző orvos-szakértőtől megtudtuk, hogy 178 cm magas volt, ugyanúgy, mint K. E. és K. M.. Ehhez képest nyomozati vallomásában L. B. úgy nyilatkozott, hogy akit látott, az nála is és Sz. Cs.-nél is magasabb volt.

L. É., aki elmondta, hogy a napfénytől tükröző bejárati ajtó miatt a férfi arcát egyáltalán nem tudta megfigyelni, szintén a férfi magasságát emeli ki.

Ezek a személyek voltak azok, akik látták egy pillanatra az ajtóban álló elkövetőt, azonban mégis ennyiféleképpen emlékeznek a külsejére. Lényegében három momentum az, amelyekben mindegyikük vallomása egybehangzó, az egyik az életkor, a másik a ruházat, tehát, hogy biztonsági őrére emlékeztető ruhát viselt, a harmadik és számomra a legfontosabb pedig, hogy egyöntetűen egy olyan személyről beszélnek, aki K. E.-nél jóval magasabb. Úgy gondolom, hogy ez az az adat, amire egy ilyen szituációban leginkább emlékezhetnek pontosan, hiszen ezt nem befolyásolják a látási viszonyok, egy esetleges paróka vagy baseball sapka.

A testmagasság az az adottság, amelynek a későbbi visszaidézését a szubjektum legkevésbé befolyásolja. Gondoljunk csak vissza, hogy pl. B. B., amikor személyleírást kérték tőle, egyből azzal kezdte, hogy „nagyon magas ember volt”. „Még kényelmetlen is volt rá így felnézni, olyan magas volt”, mondta a tanú. Én nem hinném, hogy egy 178 cm-es, átlagos magasságúnak mondható emberről valaki így nyilatkozna. Ráadásul B. B. alig alacsonyabb pár cm-rel a vádlotnál. Ebben a helyzetben a magasságnak azért is van jelentős szerepe, mert a tanúk saját magassága lehet viszonyítási alap az ajtóban állt személy magasságának meghatározásához, míg az arc esetében nincsen ilyen objektív viszonyítási alap. CIGI, KULCS

Ami a felismertetési eljárásokat illeti, azok közül a relevánsakra K. E.-ék őrizetbe vételének napján, 2002. július 22-én került sor. A felismertetési eljárásról készültek jegyzőkönyvek, video- és hangfelvételek. Első ránézésre az látszik, hogy itt mindent nagyon pontosan végeztek, csak hát, ha egy kicsit jobban megnézzük a dolgokat, akkor láthatóvá válik, hogy a részletekben olyan hibák vannak, amelyek áttekinthetetlenné teszik az egész eljárást.

A számomra a legégbekiáltóbb az, hogy a videofelvételekről pontosan a leglényegesebb momentumok hiányoznak, nevezetesen a felismerő tanúk nyilatkozatai. A videofelvétel csak az látszik, hogy a felismerendő személy az indifferensek között némán áll a sorban vagy felolvassa a kezébe adott szöveget. Úgy gondolom, hogy bizonyíték értéke annak lett volna, ha láthatjuk, hogy milyen gesztusokkal, mennyi gondolkodási idő után, milyen nyilatkozatokat tesz a felismerő tanú.

Az sem lett volna érdektelen, ha a videofelvétel azt is tartalmazza, hogy milyen kérdésekre adja a választ a tanú. Persze ténykérdés, hogy a büntetőeljárás törvény sehol nem írja kötelező erővel elő, hogy a felismertetési eljárás történetét akár videón, akár hang-

felvevőn rögzítsék, azonban ha már rögzítik, akkor nem értem, hogy mi az oka annak, hogy azon csak a lényeg nem látszik. Ennek ellenére úgy gondolom, hogy jól kielemeztük a bizonyítási eljárás során, hogy hány helyen nem egyeztek a történet a jegyzőkönyvben foglaltakkal, azonban megítélésem szerint ez egy büntetőeljárásban, különösen egy ilyen súlyúban megengedhetetlen.

És most rátérnék a felismerő tanúk nyilatkozataira, amelyeket 2002. júliusában a felismerendő személyek megtekintését követően tettek. Itt még egyszer hangsúlyozni szeretném, hogy álláspontom szerint csak ezek a nyilatkozatok azok, amelyek a felismeréssel kapcsolatban értékelési körbe vonhatók, hiszen ezen nyilatkozatok hangoznak el a felállított személyek megtekintését követően. Úgy gondolom, hogy a másfél évvel később erre tett tanúvallomások már nem vonhatók a felismertetési eljárás értékelési körébe, egyébként sem az a jellemzője az emberi emlékezetnek, hogy az idő előre haladtával ne felejtse, hanem tovább jegecesedjen.

Rátérve az egyes tanúkra, B. A. még május 9-én kiválasztja egy fényképtablóról azt a H. Sz.-t, akit ezen a napon a bűncselekménnyel kapcsolatba hoztak. 90%-os biztonsággal ismeri fel őt. Ezt követően már a vádlottak kézre kerülése után az ő személyes részvételükkel fogantatosítanak felismertetési eljárást. Először H. L. áll a sorban mint felismerendő személy. Ekkor B. A. a következő nyilatkozatot teszi: „A 3-as számú személyt ismerem fel. Bár takarva volt az ablaknál, az arcvonása és a magassága egyezik.” Közel 100%-ig biztos volt benne, hogy a 3. sz. felismert személy volt a bankban. A 3. számú személy egy ún. indifferens személy volt, H. L. ekkor a 2. sorszámot viselte. Ekkor 19 óra 5 perckor felfüggesztik a jegyzőkönyvezést, amit közel 5 óra elteltével 23 óra 55 perckor folytatnak.

Sem a felfüggesztés okára semmilyen magyarázatot nem kaptunk, annak okát sem a jegyzőkönyv, sem a videofelvétel, sem a hangfelvétel nem rögzítette és a tárgyaláson meghallgatott Sz. A., rendőr tanú sem tudott magyarázatot adni rá.

De mi történik ezalatt az idő alatt? B. A.-nak a felfüggesztést követő 5 perc múlva, 19 óra 5 perckor újabb embereket mutatnak be, ekkor már ott van a sorban K. E. is. Az első bemutatásnál 4-es sorszám van K. E. kezében, ekkor a tanú úgy nyilatkozik, hogy nem tud válaszolni, szeretné még egyszer megnézni a bemutatott személyeket. Ezt követi a második bemutatási sorrend, ahol valamilyen módon átkerül a 3-as sorszám K. E. kezébe. Azt, hogy ennek mi az oka, nem tudjuk, mert sem a jegyzőkönyv, sem a felvételek nem tartalmazzák, szemben a többi alkalommal, amikor minden esetben jegyzőkönyvileg is dokumentálva van, hogy a gyanúsított hányas sorszámot választ.

Ezt követően a tanú lényegében szó szerint ugyanazt a nyilatkozatot teszi, mint néhány perccel korábban szintén a hármass számú, ám akkor indifferens személyt illetően. Olyannyira megegyezik a két szöveg, hogy amikor a hangfelvételt hallgattuk vissza, még össze is lehetett keverni, hogy melyik epizód játszódik éppen. Itt is azt mondta, hogy közel 100%-ig a hármass számút ismeri fel. Tehát K. E. volt H. Sz. és az indifferens személy után már a harmadik, akiről a tanú úgy vélte, hogy vele a bank ajtajában találkozott.

A következő tanú B. B. Ő az, aki két és fél hónappal korábban egy bajuszos, félrefésült hajú embert látott az ajtóban. Nála az élőben történő felismertetésre bemutatást megelőzi, hogy két nappal korábban 2002. július 20-án fényképtablón is bemutatják neki K. E. arcképet. Ekkor a jegyzőkönyv tanúsága szerint rajta kívül csak két nyomozó van jelen, hatósági tanúk nincsenek. K. E. fényképére elmondja, hogy ő az, aki teljesen úgy néz ki, csak annak hosszabb volt a haja. Mindjárt közlik is vele, hogy a felismertetésre bemutatás eredményre

vezetett. Ezt követi pontosan két nap múlva az élőben történő felismertetés, ahol már nem ugyanazokat a személyeket állítják be a sorba, mint akik a fényképtablón szerepeltek, hanem egyedül a korábban megjelölt K. E.-t állítják be a sorba teljesen új, indifferens személyek közé.

Ez a módszer pedig úgy gondolom, kifejezetten alkalmas a tanú befolyásolására, pedig a felismertetésre bemutatásnál a Be. Kommentár vonatkozó része szerint is a legfőbb követelmény, hogy mindenféle befolyásolástól mentes legyen. Megjegyzem, B. B. is elmondta itt a tárgyaláson, hogy bizony lehetséges, hogy őt befolyásolta a felismertetésnél, hogy két nappal korábban fényképen látta K. E.-t. Mindezek ellenére sem tudott a felismerésre bemutatás során K. E. és egy indifferens személy között dönteni. Miután a hangjukat is hallotta, az alkarjukat is bemutatták neki, úgy nyilatkozott, hogy a két személy közül beszélt valamelyikkel, de nem biztos abban, hogy melyikükkel. Én úgy gondolom, ha valaki egy öt tagú felállításból nem tud kettő közül határozottan dönteni, akkor az bizonytalan a választásban, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy milyen személyleírást adott korábban az ajtóban álló személyről, és arra mennyire nem hasonlít K. E.

A II. sz. tanúnak is ugyancsak fényképtablót mutatnak be K. E.-ről. Természetesen itt sincs jelen hatósági tanú, csak ugyanaz a két rendőr. Ő mind a tíz képhez részletes kommentárt fűz, hat személyt eleve kizár, négyvel kapcsolatban pedig úgy nyilatkozik, hogy ezért vagy azért hasonlít az elkövetőre, a 10. sz. képen található K. E.-re pedig azt mondja, hogy ezek közül ő hasonlít a legjobban.

Szintén két nap múlva, amikor többek között ezen fényképes hasonlóságok és az egyéb adatok alapján elfogják és meggyanúsítják K. E.-eket, még ezen az estén megtörténik az élőben való felismertetésre bemutatás is. Nála is, mint B. B.-nél ugyanazt a befolyásolásra alkalmas helyzetet teremtik meg, mivel egyedül K. E. arcképe ismert a tanú számára a felismerésre bemutatott személyek közül, hiszen két nappal korábban fényképen látta, amikor közölték is vele, hogy a választása eredményre vezetett.

A furcsa az lenne, ha két nap múlva egészen más személyek közül, mint akik a tablón szerepeltek, ezt a személyt nem jelölné meg. Egyébként ő az egyetlen tanú, aki viszonylag határozottan megjelöli K. E.-t az élőben történő felismertetésre bemutatás alkalmával, azonban ő is hozzáfűzi, hogy mindezek ellenére 100%-ig nem biztos a dolgában. Egyébként ő az a tanú, aki arra emlékezett, hogy a bankban álló személynek olyan vékony volt a szája, hogy még csukott állapotban is kilátszott a foga. Ezt 2000. májusában még mutatta is a helyszínelők videókameráiba. Ez az, ami benne jellegzetességként megmaradt. Úgy gondolom, K. E. szájformája ilyennek egy cseppet sem mondható, sőt.

K. M. a felismertetésre bemutatás során úgy nyilatkozott, hogy K. E. hasonlít a legjobban, csak az zavarta őt, hogy akit akkor látott, az a lábát húzta, vagyis sántított. Konkrét kérdésre úgy nyilatkozik, hogy határozottan nem állítja, hogy ő volt, de hasonlít rá. K. M. itt a tárgyaláson is úgy nyilatkozott, hogy ő korábban a felismertetésre bemutatáskor az elé állított emberek közül a leghasonlóbbat választotta. Persze azt is elmondta, hogy az a személy, akit ő látott, az nála legalább 15 cm-rel magasabb volt, ő pedig centire ugyanolyan magas, mint K. E.

Ezek azok a felismertetésre bemutatások, amelyekről a nyomozhatóság a nyomozás végéig azt kommunikálta, hogy négy szemtanú teljes bizonyossággal ismerte fel K. E.-t. Én úgy gondolom, hogy a teljes bizonyosságtól mindez elég messze van. Persze ezt a nyomozhatóság sem gondolta mindig így, mivel az előzetes letartóztatás elrendelésére vonatkozó

előterjesztés indokolásában még az szerepel, hogy több szemtanú nagy valószínűséggel kiválasztotta K. E.-t Csak érdekességképpen jegyzem meg, hogy ezt követően már a hosszabbításra irányuló előterjesztésekben a leírt tényállás szóról szóra azonos, mert hát erre jó a szövegszerkesztő, csak ezen a ponton eszközöltek némi változtatást, néhány hét múlva a következő előterjesztésben a nagy valószínűséggel kifejezést teljes bizonyosságra változtatták (noha sem ismételt, sem újabb felismertetésre bemutatások, amelyek ezt az apró szövegbeli változtatást indokolták teheték volna, időközben nem történtek), egyebekben pedig a szöveg teljesen azonos maradt.

Összefoglalva a szemtanúk vallomásainak és a felismertetésre bemutatás eredményét, úgy gondolom, hogyha azoknak önmagában túlzott jelentőséget tulajdonítanánk, az nagyon könnyen téves képet eredményezne. Kétségtelen tény lehet, hogy K. E. hasonlíthat a móri elkövetők egyikére, aki K. E.-nél kb. 10 cm-rel magasabb lehetett, azonban ennél többet a felismerő tanúk nyilatkozataiból sem lehet leszűrni.

Ugyanakkor továbbra is fennmarad a kérdés, hogy az ajtó belső kilincsen található két db ujjnyomat és az ajtófélfán rögzített tenyérlenymat miért nem egyezik meg K.-ével, ha ő állt az ajtóban. Ezek az ujjlenyomatok nyilvánvalóan az elkövetőtől származnak – hiszen a szemtanúk elmondták, hogy az ajtóban álló személy az egyik kezével fogta a kilincset, a másikkal az ajtónak támaszkodott-, aki ezek szerint a magassága kivételével hasonlított K. E.-re.

Csak megjegyzem, hogy számomra az is valószínűtlen és ésszerűtlen lenne, ha arra a K. E.-re osztanák az ajtónálló szerepét, akinek a két évvel korábbi barátnője néhány száz méterre ott lakott a banktól. Abban az időben K. E. rendszeresen lejárt a barátnőjéhez, együttlétükhöz a környékbeli panziókban is béreltek szobákat, ha jól tudom, a barátnőjének a szülei is ebben a bankban vezették a bankszámlájukat. Bárkivel, bármikor összetalálkozhatott volna, s akár még olyan ember is felismerhette volna, akire ő már nem is emlékezett.

A felismerő tanúk valószínűsítő megállapításaival ezen kívül szembe kell állítani még azokat a tényeket és tanúvallomásokat is, amelyeket korábban már kifejtettem, és amelyek álláspontom szerint megdönthetetlenül bizonyítják, hogy 2002. május 9-én a déli órákban K. E. Csepelen tartózkodott, Gy.-ék lakásában, pontosan ugyanúgy, ahogyan azt Gy. A. és szülei állították, s amely állításokat a telefonos hívásforgalmi adatok is megcáfolhatatlanul alátámasztják.

Tisztelt Bíróság!

Én a magam részéről ennyit akartam a móri bűncselekményről elmondani, sajnos ezt ennél rövidebben nem tudtam összefoglalni. Érdekes, hogy a mondandóm nagy részét nem a terhelő bizonyítékok cáfolata tette ki, mint általában a szokványos védőbeszédekben, hanem itt – a felismertetési eljáráson kívül – szinte teljes terjedelemben azokról a tanúvallomásokról és bizonyítékokról, továbbá bizonyos, szükségszerűen elvárható bizonyítékok hiányáról szóltam, amelyek megingatják a vád logikáját. Elgondolkodtató, hogy ha egy bizonyítási anyagban ennyi minden kerül a mérleg serpenyőjébe a védelem oldalán, és ahol a temérdek nyitva maradt kérdés miatt nagyon sok lényeges válasz hiányzik a vád serpenyőjéből, és ami benne van, az pedig feltételezésen és valószínűsítésen alapul, hozható-e kétségektől mentes döntés. Ahol ennyire átítatja a bizonyítási anyagot a kétség, a másképpen is történhetőség lehetősége, ott milyen döntés születhet?

Ebben az ügyben még nem szabad, hogy itt véget érjen a nyomozás, lehet, hogy még igazán el sem kezdődött. Ezért én azt kérem, hogy a Tisztelt Bíróság ne hagyja megnyugodni a bűnüldöző szerveket, hogy jól végezték a dolgukat, mert nem végezték jól a dolgukat. Visszakanyarodva a perbeszédem elejére, úgy gondolom, hogy nemcsak a vádlottaknak és az áldozatok hozzátartozóinak, hanem az igazságszolgáltatásnak és az egész társadalomnak is az az érdeke, hogy itt most ne kerüljön pont ennek az ügynek a végére és az igazi elkövetők kézre kerüljenek.

Ezért indítványozom, hogy a t. Bíróság K. E. I. r. vádlottat a több emberen nyereségvágyból elkövetett emberölés büntettének vádja alól a Be. 331.§ (1) bekezdés alapján mentse fel.